

22/3305

17. april 2023

Høringsnotat

Lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven)

Innhold

1	Innledning og bakgrunn	28
2	Sammendrag	30
3	Svensk og dansk rett.....	47
3.1	Innledning.....	47
3.2	Sverige	47
3.2.1	Regelverk	47
3.2.2	Organisering	49
3.3	Danmark	49
3.3.1	Regelverk	49
3.3.2	Organisering	50
3.4	Oppsummering og vurdering	51
4	Grunnleggende hensyn og valg av lovstruktur	51
5	Formål, virkeområde og myndighet	55
5.1	Formål.....	55
5.2	Krav som omfattes	55
5.2.1	Gjeldende rett	55
5.2.2	Vurderinger og forslag	57
5.3	Stedlig virkeområde	59
5.3.1	Gjeldende rett	59
5.3.2	Vurderinger og forslag	59
5.4	Grensesnitt mellom fastsetting og innkreving i bidragsinnkrevingsloven mv 60	
5.4.1	Gjeldende rett	60
5.4.2	Vurderinger og forslag	60
5.5	Innkrevingsmyndigheten.....	62
5.5.1	Gjeldende rett	62
5.5.2	Vurderinger og forslag	63
5.6	Kommunenes utøvelse av særnamsmyndighet mv.	65

5.6.1	Gjeldende rett	65
5.6.2	Vurderinger og forslag	66
5.7	Forholdet til folkeretten	69
5.7.1	Gjeldende rett	69
5.7.2	Vurderinger og forslag:	70
6	Utøvelse av kreditorrollen	70
6.1	Gjeldende rett.....	70
6.2	Vurderinger og forslag	71
7	Saksbehandling	72
7.1	Overordnet om forholdet til forvaltningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven	72
7.1.1	Gjeldende rett	72
7.1.2	Vurderinger og forslag	74
7.2	Unntak fra forvaltningsloven	76
7.2.1	Fremgangsmåten ved granskning o.l.....	76
7.2.1.1	Gjeldende rett	76
7.2.1.2	Vurderinger og forslag	77
7.2.2	Forhåndsvarsling.....	78
7.2.2.1	Gjeldende rett.....	78
7.2.2.2	Vurderinger og forslag	78
7.2.3	Forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt	80
7.2.3.1	Gjeldende rett.....	80
7.2.3.2	Vurderinger og forslag	80
7.2.4	Krav til begrunnelsens innhold.....	83
7.2.4.1	Gjeldende rett.....	83
7.2.4.2	Vurderinger og forslag	83
7.2.5	Klage til overordnet forvaltningsorgan og omgjøring uten klage	84
7.2.5.1	Gjeldende rett.....	84
7.2.5.2	Vurderinger og forslag	85
7.3	Særregler om saksbehandling	87
7.3.1	Taushetsplikt	87

7.3.1.1	Gjeldende rett.....	87
7.3.1.2	Vurderinger og forslag	91
7.3.2	Skyldners rett på fullmektig.....	93
7.3.2.1	Gjeldende rett.....	93
7.3.2.2	Vurderinger og forslag	94
7.3.3	Sakskostnader	95
7.3.3.1	Gjeldende rett.....	95
7.3.3.2	Vurderinger og forslag	97
7.4	Forholdet til inkassoloven.....	102
7.4.1	Gjeldende rett	102
7.4.2	Vurderinger og forslag	103
8	Innhenting, bruk og deling av opplysninger	104
8.1	Innledning.....	104
8.2	Kravene i personvernforordningen, Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8	105
8.3	Innhenting	108
8.3.1	Gjeldende rett	108
8.3.1.1	Skyldners opplysningsplikt.....	108
8.3.1.2	Tredjeparters opplysningsplikt.....	109
8.3.1.3	Særlig om innhenting av opplysninger fra skattemyndighetene mv.	
	112	
8.3.2	Vurderinger og forslag	113
8.3.2.1	Skyldners opplysningsplikt.....	113
8.3.2.2	Tredjeparters opplysningsplikt.....	117
8.3.2.3	Personvern.....	128
8.4	Bruk.....	131
8.4.1	Gjeldende rett	131
8.4.2	Vurderinger og forslag	133
8.5	Utlevering	137
8.5.1	Gjeldende rett	137
8.5.2	Vurderinger og forslag	141

8.6	Særregelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-16.....	148
8.6.1	Gjeldende rett	148
8.6.2	Vurderinger og forslag	148
9	Renter mv. ved forsinket betaling.....	149
9.1	Innledning.....	149
9.2	Forsinkelsesrenter.....	150
9.2.1	Gjeldende rett	150
9.2.2	Vurderinger og forslag	152
9.2.2.1	Forsinkelsesrente som hovedreaksjon ved forsinket betaling.....	152
9.2.2.2	Hjemmel for å kreve forsinkelsesrente.....	153
9.3	Renteperiode	155
9.3.1	Gjeldende rett	155
9.3.2	Vurderinger og forslag	155
9.4	Nærmere om beregning av renter	157
9.4.1	Gjeldende rett	157
9.4.2	Vurderinger og forslag	157
9.5	Gebyrer.....	158
9.5.1	Gjeldende rett	158
9.5.1.1	Generelt.....	158
9.5.1.2	Veitrafikklovgivningen	158
9.5.1.3	Forsinkelsesgebyr for bøtekrav mv.	159
9.5.1.4	Underholdsbidrag.....	159
9.5.2	Vurderinger og forslag	160
9.5.2.1	Generelt.....	160
9.5.2.2	Veitrafikklovgivningen	160
9.5.2.3	Forsinkelsesgebyr for bøtekrav mv.	161
9.5.2.4	Adgang til å gi gebyr for enkelte kravstyper	162
9.6	Kreditormora.....	163
9.6.1	Gjeldende rett	163
9.6.2	Vurderinger og forslag	163

10	Betalingsavtale og ettergivelse	164
10.1	Gjeldende rett	164
10.1.1	Innledning	164
10.1.2	Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldner	164
10.1.3	Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til det offentlige som kreditor 165	
10.1.4	Betalingsutsettelse for formuesskatt for inntektsåret 2020	167
10.1.5	Betalingsutsettelse i økonomiske krisesituasjoner	167
10.1.6	Særhjemler for ettergivelse i annet regelverk.....	168
10.2	Vurderinger og forslag	168
10.2.1	Behovet for egne regler om betalingsavtaler	168
10.2.2	Betalingsavtale.....	170
10.2.2.1	Innledning	170
10.2.2.2	Utvidet adgang til å innvilge betalingsavtale.....	170
10.2.2.3	Betalingsavtale av hensyn til skyldner.....	172
10.2.3	Ettergivelse	173
10.2.3.1	Ettergivelse av hensyn til kreditor	173
10.2.3.2	Ettergivelse av hensyn til skyldner	177
10.2.3.3	Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling, mv. 181	
10.2.4	Kravtyper som foreslås unntatt fra felles regler om ettergivelse	183
10.2.4.1	Innledning.....	183
10.2.4.2	Bot.....	185
10.2.4.3	Inndragning	186
10.2.4.4	Erstatningskrav mv.....	186
10.2.4.5	Krav som innkreves på vegne av utenlandsk myndighet mv.	187
10.2.4.6	Fakturering av frivillige forsikringsordninger mv.....	188
10.2.5	Behov for endringer i annet regelverk.....	189
10.2.5.1	Innledning.....	189

10.2.5.2	Skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven med forskrifter	190
10.2.5.3	Studielån etter utdanningsstøtteleven	191
10.2.5.4	Feilutbetalt bostøtte etter bustøtteleven	193
10.2.5.5	Misligholdt husbanklån etter husbankloven	194
10.2.5.6	Forsinkelsesgebyr etter regnskapsloven	195
10.2.5.7	Sakskostnader og erstatningskrav tilkjent staten.....	197
10.2.5.8	Lønnsantikrav etter lønnsantikravsloven.....	200
10.2.5.9	Bidragskrav.....	202
10.2.5.10	Overtredelsesgebyr og andre lignende gebyrer.....	206
10.2.5.11	Tvangsmulkt	208
10.2.5.12	Tilsyns- og kontrollavgift etter akvakulturloven	215
10.2.5.13	Egenandel etter rettshjelploven.....	216
10.2.5.14	Purregebyr på bøter etter påtaleinstruksen	217
10.2.5.15	Misligholdsgebyr etter forskrift om gebyr ved mislighold av bidrag mv.217	
10.2.6	Saksbehandlingsregler	218
10.2.6.1	Utvidet adgang til å innvilge betalingsavtale.....	218
10.2.6.2	Ettergivelse av hensyn til kreditor	219
10.2.6.3	Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldner	221
10.2.6.4	Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.	
	222	
10.2.7	Annet tilstøtende regelverk - gjeldsordning	223
11	Motregning	226
11.1	Innledning	226
11.2	Utvidet adgang til å motregne.....	227
11.2.1	Gjeldende rett	227
11.2.1.1	Adgang til å motregne i til gode skatt og avgift	227
11.2.1.2	Adgang til å motregne i andre tilgodebeløp	228
11.2.2	Vurderinger og forslag	229

11.2.2.1	Motregning i til gode skatt og avgift	229
11.2.2.2	Motregning i andre offentlige tilgodebeløp	230
11.3	Motregning i konkurs	231
11.3.1	Gjeldende rett	231
11.3.2	Vurderinger og forslag	232
11.4	Beslagsfrihet	234
11.4.1	Gjeldende rett	234
11.4.2	Vurderinger og forslag	234
11.5	Gjennomføring av motregning	236
11.5.1	Gjeldende rett	236
11.5.2	Vurderinger og forslag	237
11.6	Adgangen til å klage	238
11.6.1	Gjeldende rett	238
11.6.2	Vurderinger og forslag	239
11.7	Skyldners adgang til å motregne	240
11.7.1	Gjeldende rett	240
11.7.2	Vurderinger og forslag	240
11.8	Andre endringer	241
12	Avregning	241
12.1	Regulering av avregning	241
12.2	Avregning etter folketrygdloven § 22-15	243
12.2.1	Gjeldende rett	243
12.2.2	Vurderinger og forslag	244
12.3	Varsel, beslutning og endring	246
12.3.1	Gjeldende rett	246
12.3.2	Vurderinger og forslag	246
12.4	Klage	248
12.4.1	Gjeldende rett	248
12.4.2	Vurderinger og forslag	248
12.5	Skyldners rett til midler til livsopphold	249

12.5.1	Gjeldende rett	249
12.5.2	Vurderinger og forslag	249
12.6	Forholdet mellom avregning og utleggstrekk	250
12.6.1	Gjeldende rett	250
12.6.2	Vurderinger og forslag	251
12.7	Synlighet for namsmyndighetene.....	252
12.7.1	Gjeldende rett	252
12.7.2	Vurderinger og forslag	252
13	Utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav.....	254
13.1	Innledning	254
13.2	Kompetansebestemmelser.....	255
13.2.1	Kompetanse til å beslutte utlegg	255
13.2.1.1	Gjeldende rett.....	255
13.2.1.2	Vurderinger og forslag	257
13.2.2	Formuesgoder det kan tas utlegg i og subjektet for utlegg.....	261
13.2.2.1	Gjeldende rett.....	261
13.2.2.2	Vurderinger og forslag	263
13.2.3	Kompetanse til å beslutte tvangsdekning	268
13.2.3.1	Gjeldende rett.....	268
13.2.3.2	Vurderinger og forslag	269
13.3	Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven.....	271
13.3.1	Gjeldende rett	271
13.3.2	Vurderinger og forslag	272
13.3.2.1	Overordnet om tvangsfullbyrdelsesloven og forvaltningsloven...	272
13.3.2.2	Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 1 til 4	274
13.3.2.3	Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 5.....	277
13.3.2.4	Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7.....	287
13.3.2.5	Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10.....	292
13.4	Tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse	293
13.4.1	Gjeldende rett	293

13.4.2	Vurderinger og forslag	296
13.5	Varsel før tvangsinnkreving	298
13.5.1	Gjeldende rett	298
13.5.1.1	Generelt om varsel.....	298
13.5.1.2	Varsel før utleggspant og intet til utlegg	299
13.5.1.3	Varsel før beslutning om utleggstrekk	300
13.5.1.4	Varsel før tvangsdekning	301
13.5.1.5	Unnlatelse av varsel før utlegg	301
13.5.1.6	Informasjon til skyldner ved gjennomføring av utleggsforretning 303	
13.5.2	Vurderinger og forslag	303
13.5.2.1	Behov for egen regel i innkrevingsloven.....	303
13.5.2.2	Nærmere om innholdet i varselet og frist til å uttale seg.....	305
13.5.2.3	Adgang til å unnlate varsel	308
13.6	Krav til beslutning, begrunnelse, underretning mv. og regler om innsyn 309	
13.6.1	Frist for beslutning om tvangsinnkreving	309
13.6.1.1	Gjeldende rett.....	309
13.6.1.2	Vurderinger og forslag	311
13.6.2	Underretning hvis det ikke treffes beslutning om utlegg.....	315
13.6.2.1	Gjeldende rett.....	315
13.6.2.2	Vurderinger og forslag	315
13.6.3	Nedtegning av beslutning om utlegg og krav om begrunnelse	315
13.6.3.1	Gjeldende rett.....	315
13.6.3.2	Vurderinger og forslag	320
13.6.4	Innsyn i beslutning og sakens dokumenter	324
13.6.4.1	Gjeldende rett.....	324
13.6.4.2	Vurderinger og forslag	325
13.7	Nærmere om utleggstrekk.....	327
13.7.1	Innledning	327

13.7.2	Beregning av trekkgrunnlaget.....	327
13.7.2.1	Gjeldende rett.....	327
13.7.2.2	Vurderinger og forslag	329
13.7.3	Gjennomføring av utleggstrekk.....	330
13.7.3.1	Gjeldende rett.....	330
13.7.3.2	Vurderinger og forslag	332
13.7.4	Adgang til å endre utleggstrekk	333
13.7.4.1	Gjeldende rett.....	333
13.7.4.2	Vurderinger og forslag	334
13.7.5	Regulering av trekk ved skifte av trekkpliktig	336
13.7.5.1	Gjeldende rett.....	336
13.7.5.2	Vurderinger	336
13.7.6	Trekkpliktiges oppgaver.....	337
13.7.6.1	Gjeldende rett.....	337
13.7.6.2	Vurderinger og forslag	339
13.7.7	Trekkpliktiges ansvar for utleggstrekk.....	341
13.7.7.1	Gjeldende rett.....	341
13.7.7.2	Vurderinger og forslag	344
13.7.8	Trekkbeløpets stilling ved konkurs og enkeltforfølgning.....	347
13.7.8.1	Gjeldende rett.....	347
13.7.8.2	Vurderinger og forslag	348
13.8	Nærmere om tvangsdekning i enkle pengekrav.....	350
13.8.1	Gjeldende rett	350
13.8.1.1	Forutsetninger for tvangsdekning.....	350
13.8.1.2	Gjennomføringsmåte	351
13.8.1.3	Underretning og utbetaling.....	352
13.8.1.4	Virkningen av at tvangsdekning er besluttet	352
13.8.1.5	Avslutning av tvangsdekningen.....	353
13.8.2	Vurderinger og forslag	353
13.8.2.1	Behov for en egen bestemmelse	353

13.8.2.2	Gjennomføring av tvangsdekning i enkle pengekrav.....	356
13.8.2.3	Tvangsgrunnlag for utlegg mot den forpliktete.....	358
13.8.2.4	Avslutning av tvangsdekningen.....	360
13.9	Andre endringer	360
13.9.1	Endringer i skattebetalingsloven.....	360
13.9.2	Endringer i bidragsinnkrevingsloven	363
13.9.3	Endringer i tvangsfullbyrdelsesloven	363
14	Dekningsrekkefølge	363
14.1	Gjeldende rett	363
14.2	Vurderinger og forslag	366
14.2.1	Behovet for å regulere dekningsrekkefølge.....	366
14.2.2	Forslag til regulering av dekningsrekkefølge	367
14.2.2.1	Hovedregel om dekningsrekkefølge.....	367
14.2.2.2	Unntak fra hovedregelen om dekningsrekkefølge.....	369
14.2.2.3	Forskriftshjemmel.....	370
15	Foreldelse	371
15.1	Regulering av foreldelse	371
15.1.1	Gjeldende rett	371
15.1.2	Vurderinger og forslag	372
15.2	Fristavbrudd ved tvangsfullbyrdelse	372
15.2.1	Gjeldende rett	372
15.2.1.1	Hovedregel - fristavbrudd	372
15.2.1.2	Fristavbrudd ved oversendelse til fremmed stat	373
15.2.2	Vurderinger og forslag	373
15.2.2.1	Hovedregel – fristavbrudd ved varsel	373
15.2.2.2	Fristavbrudd ved unnlatt varsling	374
15.2.2.3	Fristavbrudd ved oversendelse til utenlandsk myndighet.....	374
15.3	Virkning av avbrutt foreldelse ved tvangsfullbyrdelse.....	375
15.3.1	Gjeldende rett	375
15.3.2	Vurderinger og forslag	375

15.3.2.1	Virkning ved varsel om innkrevingstiltak.....	375
15.3.2.2	Virkning der varsel ikke er sendt.....	376
15.3.2.3	Virkning ved oversendelse til utenlandsk myndighet.....	377
15.4	Foreldelse av senere påløpte renter ved fristavbrudd.....	378
15.4.1	Gjeldende rett.....	378
15.4.2	Vurderinger og forslag.....	378
15.5	Fristavbrudd og virkning ved avregning.....	379
15.5.1	Gjeldende rett.....	379
15.5.2	Vurderinger og forslag.....	380
15.5.2.1	Avregning – fristavbrudd.....	380
15.5.2.2	Avregning – virkning av fristavbrudd.....	381
16	Rettergang mv.	382
16.1	Søksmålsadgang.....	382
16.1.1	Gjeldende rett.....	382
16.1.2	Vurderinger og forslag.....	382
16.2	Utøvelse av partsstillingen.....	383
16.2.1	Gjeldende rett.....	383
16.2.2	Vurderinger og forslag.....	386
16.3	Vernetting.....	389
16.3.1	Gjeldende rett.....	389
16.3.2	Vurderinger og forslag.....	390
16.4	Særregler om rettergang i skattebetalingsloven.....	391
16.4.1	Partsangivelse og hvem som bindes av avgjørelser.....	391
16.4.1.1	Gjeldende rett.....	391
16.4.1.2	Vurderinger og forslag.....	392
16.4.2	Partsstillingen ved overføring av klage til allmennprosess.....	392
16.4.2.1	Gjeldende rett.....	392
16.4.2.2	Vurderinger og forslag.....	393
16.4.3	Delvis fastholdelse av kravet.....	394
16.4.3.1	Gjeldende rett.....	394

16.4.3.2	Vurderinger og forslag	394
16.4.4	Frist for prøving av fastsettelsen.....	396
16.4.4.1	Gjeldende rett	396
16.4.4.2	Vurderinger og forslag	397
17	Straff	400
17.1	Manglende gjennomføring av forskudd- og skattetrekk og medvirkning til kontroll400	
17.2	Manglende etterlevelse av trekkpålegg	400
17.2.1	Gjeldende rett	400
17.2.2	Vurderinger og forslag	402
17.3	Misligholdt bidragsplikt	406
17.3.1	Gjeldende rett	406
17.3.2	Vurderinger og forslag	406
17.4	Brudd på opplysningsplikt.....	409
17.4.1	Gjeldende rett	409
17.4.2	Vurderinger og forslag	410
18	Andre spørsmål	416
18.1	Tilbakebetaling	416
18.1.1	Gjeldende rett	416
18.1.2	Vurderinger og forslag	418
18.2	Ansvarsregler.....	421
18.2.1	Gjeldende rett	421
18.2.2	Vurderinger og forslag	421
18.3	Betalingsfrist for underholdsbidrag	422
18.3.1	Gjeldende rett	422
18.3.2	Vurderinger og forslag	423
18.4	Utbetalingsmåten	424
18.4.1	Gjeldende rett	424
18.4.2	Vurderinger og forslag	424
18.5	Uerholdelige krav og beløpsmessige begrensninger.....	426

18.5.1	Gjeldende rett	426
18.5.2	Vurderinger og forslag	428
18.6	Regler om sikkerhetsstillelse	431
18.6.1	Gjeldende rett	431
18.6.1.1	Sikkerhetsstillelse ved tollkreditt og dagsoppgjørordningen	431
18.6.1.2	Sikkerhetsstillelse for særavgiftene	432
18.6.2	Vurderinger og forslag	434
18.7	Ettersøking	434
18.7.1	Gjeldende rett	434
18.7.2	Vurderinger og forslag	434
18.8	Regnskapsmessig behandling av folketrygdens midler	436
18.8.1	Gjeldende rett	436
18.8.2	Vurderinger og forslag	436
18.9	Forslag til andre endringer som følge av ny lov om innkreving	436
18.10	Forskriftsendringer	437
19	Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	437
20	Økonomiske og administrative konsekvenser	439
21	Merknader til de enkelte bestemmelsene	442
21.1	Til forslag til innkrevingslov	442
21.2	Til endringer i vegtrafikkloven	463
21.3	Til endringer i eigedomsskattelova	463
21.4	Til endringer i foreldelsesloven	464
21.5	Til barnelova § 78 tredje ledd	465
21.6	Til dekningsloven § 2-8 første ledd	465
21.7	Til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II	466
21.8	Til endringer i folketrygdloven	466
21.9	Til brann- og eksplosjonsvernlova § 28 fjerde ledd	467
21.10	Til endringer i bidragsinnkrevingsloven	467
21.11	Til straffeloven § 169	469
21.12	Til endringer i skattebetalingsloven	469

21.13	Til vass- og avløpsanleggslova § 6	476
21.14	Til a-opplysningsloven § 8 andre ledd	476
21.15	Til barnevernsloven § 15-12 fjerde ledd	476
21.16	Andre endringer	476
22	Forslag til lov om Innkreving av statlige krav mv.....	480
	Innledende bestemmelser	480
	§ 1 Formålet med loven	480
	§ 2 Virkeområde og innkrevingsmyndighet.....	480
	§ 3 Utøvelse av kreditorposisjon.....	480
	§ 4 Forholdet til forvaltningsloven, inkassoloven mv.	480
	Sakskostnader, tilbakebetaling og utbetaling	481
	§ 5 Sakskostnader	481
	§ 6 Tilbakebetaling	482
	§ 7 Utbetaling.....	482
	Taushetsplikt, opplysningsplikt og informasjonsbehandling	482
	§ 8 Taushetsplikt	482
	§ 9 Skyldners opplysningsplikt	483
	§ 10 Tredjeparts opplysningsplikt.....	483
	§ 11 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.....	484
	§ 12 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer	485
	§ 13 Forskrift om adgangen til utlevering av opplysninger og annen behandling av taushetsbelagte opplysninger	485
	§ 14 Innhenting og utlevering av opplysninger til andre namsmyndigheter	485
	Renter og dekningsrekkefølge	485
	§ 15 Renter og gebyr mv. ved forsinket betaling	485
	§ 16 Dekningsrekkefølge	486
	Betalingsavtale og ettergivelse	486
	§ 17 Betalingsavtale.....	486
	§ 18 Ettergivelse av hensyn til kreditor	486
	§ 19 Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldneren	487

§ 20 Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.....	487
Motregning, avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav.....	488
§ 21 Motregning	488
§ 22 Avregning.....	488
§ 23 Utlegg	489
§ 24 Tvangsdekning i enkle pengekrav	489
§ 25 Varsel før avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav	490
§ 26 Beslutning og underretning mv.....	490
§ 27 Bidragskravenes beskyttelse ved konkurs.....	491
Gjennomføring av utleggstrekk.....	491
§ 28 Innledning	491
§ 29 Innbetaling og utbetaling av trekk	491
§ 30 Den trekkpliktiges oppgaver.....	492
§ 31 Den trekkpliktiges ansvar	492
§ 32 Renter ved forsinket betaling av trekkbeløp	493
§ 33 Kreditors opplysningsplikt	493
§ 34 Endring av trekk og skifte av trekkpliktig.....	494
§ 35 Trekkets frigjørende virkning.....	494
§ 36 Registrering av utleggstrekk og opphør av utleggstrekk	494
Rettergang og straff	494
§ 37 Rettergang.....	494
§ 38 Frist for prøving av kravet	495
§ 39 Vernetting ved klage	495
§ 40 Straff og erstatningsansvar ved opplysningssvikt.....	495
Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	495
§ 41 Ikrafttredelse	495
§ 42 Overgangsbestemmelser	496
23 Forslag til endringer i andre lover.....	496
Lov 1. juli 1927 nr. 1 om registrering av elektriske kraftledninger	496
§ 16 femte ledd skal lyde:	496

Lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven)	496
§ 13 tredje ledd oppheves.....	496
§ 13 a fjerde ledd skal lyde:	496
Lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing.....	496
§ 12 b fjerde ledd skal lyde:	496
Lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere.....	496
§ 17 skal lyde:	497
Lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv.....	497
§ 24 tredje ledd skal lyde:	497
Lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven)	497
§ 31 a tredje ledd skal lyde:	497
§ 38 andre ledd tredje og fjerde punktum skal lyde	497
Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)	497
§ 51 tredje ledd skal lyde:	497
Lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (tobakksskadeloven)	498
§ 36 sjette ledd oppheves.....	498
Syvende ledd blir nytt sjette ledd.	498
Lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v (lønnsgarantiloven)	498
§ 10 første ledd skal lyde:	498
Lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane (eidegdomsskattelova)	498
§ 23 første ledd skal lyde:	498
§ 27 tredje punktum skal lyde:	499
Lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift (dokumentavgiftsloven)	499
§ 5 andre ledd skal lyde:	499
Lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven)	499
§ 13 siste punktum oppheves.....	499

Lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven)	499
§ 17 nr. 2 oppheves. Nåværende nr. 3 blir ny nr. 2.	499
§ 17 ny nr. 3 skal lyde:	499
§ 21 nr. 2 nytt fjerde punktum skal lyde:.....	500
§ 21 ny nr. 4 skal lyde:	500
§ 21 ny nr. 5 skal lyde:	500
Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven)	500
§ 5-13 annet ledd skal lyde:.....	500
Lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp.....	500
§ 8 annet ledd skal lyde:	500
Lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)	500
§ 73 fjerde ledd siste punktum oppheves.....	500
Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)	501
§ 65 første ledd første punktum skal lyde:.....	501
§ 65 sjette ledd første punktum skal lyde:	501
§ 78 skal lyde:	501
Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)	501
§ 456 første ledd første punktum skal lyde:.....	501
Lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (rettsgebyrloven)	502
§ 3 fjerde ledd skal lyde:	502
§ 14 tolvte ledd skal lyde:	502
Lov 8. juni 1984 nr 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)	502
§ 2-8 første ledd bokstav f skal lyde:.....	502
Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet (disiplinærloven)	502
§ 40 tredje ledd skal lyde:	502
Lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven)	502
§ 3 første ledd skal lyde:	502
§ 8 skal lyde:	503

§ 10 andre ledd skal lyde:	503
Lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven)	503
§ 9-4 åttende ledd oppheves.	503
Niende ledd blir nytt åttende ledd.	503
Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdelsesloven)	503
Kapittel 2 del II oppheves.	503
Lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven)	503
§ 8-4 fjerde ledd skal lyde:	503
§ 10-3 andre ledd andre punktum skal lyde:.....	503
§ 10-4 fjerde ledd oppheves.	504
Femte ledd blir nytt fjerde ledd.	504
Lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven)	504
§ 13 a-4 første ledd siste punktum oppheves.....	504
§ 13 a-5 fjerde ledd skal lyde:	504
§ 13 a-8 andre ledd skal lyde:	504
Lov 12. januar 1995 nr. 6 om medisinsk utstyr.....	504
§ 12 andre ledd oppheves.	504
Lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard (Svalbardskatteloven)	504
§ 5-1 skal lyde:.....	504
§ 5-2 syvende ledd skal lyde.	505
Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven).....	505
§ 8-22 andre ledd skal lyde:	505
§ 12-14 fjerde ledd siste punktum skal lyde:.....	505
§ 21-11a niende ledd skal lyde:	505
§ 22-3a skal lyde:.....	505
§ 22-14 femte ledd skal lyde:	506
§ 22-15 åttende ledd skal lyde:	506
§ 22-15a sjette ledd skal lyde:.....	506

§ 22-16 fjerde ledd	506
§ 25-3 sjette og syvende ledd skal lyde:	506
Lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven)	507
§ 11 tredje ledd skal lyde:	507
Lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter (småbåtloven).....	507
§ 41 a femte ledd skal lyde:	507
Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)	507
§ 8-3 tredje ledd skal lyde:	507
§ 8-4 skal lyde:.....	507
Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)	507
§ 2-6a femte ledd skal lyde:	508
Lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven)	508
§ 8 tredje ledd skal lyde:	508
Lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven)	508
§ 96 tredje ledd siste punktum oppheves.....	508
Lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven)	508
§ 13 tredje ledd skal lyde:	508
Lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)	508
§ 28 fjerde ledd skal lyde:	509
Lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. (bidragsinnkrevingsloven)	509
§ 2 tredje, fjerde og femte ledd skal lyde:	509
§ 3 fjerde ledd oppheves. Nåværende § 3 femte ledd blir nytt fjerde ledd.....	509
§ 5 skal lyde:	509
§ 7 skal lyde:	510
§ 26 skal lyde:	510

§ 27 skal lyde:	511
§ 28 første punktum skal lyde:	511
§ 29 første ledd første punktum skal lyde:.....	511
§§ 1, 4, 7a, 9 til 25, 30 til 36 oppheves.....	511
Lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg.....	511
§ 13 tredje ledd skal lyde:	511
Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)	511
§ 169 annet ledd skal lyde:	511
Lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven).....	512
§ 12 skal lyde:	512
§ 13 skal lyde:	512
§ 14 oppheves.	512
§ 17 skal lyde:	512
Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)	513
§ 18-7 siste punktum oppheves.	513
§ 18-11 annet og tredje ledd skal lyde:	513
Lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)	513
§ 1-3 første ledd andre punktum skal lyde:.....	513
Ny § 1-4 skal lyde:	513
Kapittel 2 skal lyde:	513
§ 3-1 andre ledd oppheves	514
§ 3-1 nåværende tredje ledd blir nytt andre ledd	514
§ 3-3 første ledd oppheves	514
§ 3-3 andre til femte ledd blir første til fjerde ledd.....	514
§ 3-4 Innhenting av opplysninger fra folkeregistermyndigheten skal lyde:.....	514
§ 3-5 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser skal lyde:.....	514
§ 3-6 første ledd skal lyde:.....	515

§ 5-13 første ledd første punktum skal lyde:.....	515
§ 5-13a første ledd første punktum skal lyde:.....	515
§ 5-13b første ledd skal lyde:.....	515
§ 5-13c første ledd skal lyde:.....	516
§ 8-1 sjette ledd skal lyde:.....	516
§ 10-50 oppheves.	516
§ 12-1 femte ledd oppheves	516
Kapittel 13. Motregning oppheves	516
§§ 14-1 til 14-6 samt overskriften Utlegg oppheves	516
§§ 15-1 til 15-4 oppheves.	517
§ 16-1 annet ledd skal lyde:.....	517
§ 16-20 skal lyde:.....	517
§ 17-1 oppheves.	517
§ 17-2 skal lyde:.....	517
§ 18-2 skal lyde:.....	518
Lov 16. juni 2006, nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) (NAV-loven)	518
§ 7 fjerde ledd skal lyde:.....	518
§ 9 andre ledd oppheves	518
lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven)	518
§ 50 tredje ledd siste punktum oppheves.....	518
Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova)	519
§ 58 andre ledd siste punktum oppheves.....	519
Lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven)	519
§ 41 femte ledd oppheves.	519
Sjette ledd blir nytt femte ledd.....	519
Lov 29. mai 2009 nr. 30 om husbanken (husbankloven)	519
§ 9 skal lyde:	519

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)	519
§ 73 fjerde ledd oppheves.	519
Lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)	519
§ 35 tredje ledd oppheves.	519
Lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap (næringsberedskapsloven)	520
§ 19 sjette ledd oppheves.....	520
Lov 16. mars 2012 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova)	520
§ 6 tredje punktum skal lyde:	520
Lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven)	520
§ 8 andre ledd skal lyde:	520
§ 10 fjerde ledd skal lyde:	520
Lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot (bustøttelova)	521
§ 11 skal lyde:	521
§ 12 oppheves.	521
Lov 11. januar 2013 nr. 3 om Statens innkrevingsssentral (SI-loven) oppheves	521
Lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet.....	521
§ 3 annet ledd skal lyde:	521
Lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester (postloven)	521
§ 54 annet ledd skal lyde:	521
Lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven)	521
§ 2-10 bokstav c skal lyde:	521
§ 7-9 annet ledd skal lyde:.....	522
§ 14-1 tredje ledd skal lyde:	522

Lov 17. juni 2016 nr. 64 om åpenhet om eierskap i medier.....	522
§ 5 tredje ledd oppheves. Fjerde ledd blir nytt tredje ledd.	522
Lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven)	522
§ 12-1 fjerde ledd skal lyde:	522
Lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven)	522
Nytt § 13 tredje ledd skal lyde:.....	522
I lov 7. mai 2020 nr. 37 om medisinsk utstyr	523
§ 12 annet ledd oppheves.	523
Lov 7. mai 2020 nr. 40 om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven)	523
§ 23 annet ledd skal lyde:	523
Lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)	523
§ 16 første ledd skal lyde:	523
Lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven)	523
§ 15-12 annet ledd, tredje punktum skal lyde:	523
§ 15-12 fjerde ledd skal lyde:	523
Lov 28. januar 2022 nr. 2 om lønnsstøtte (økonomiske tiltak i møte med pandemien)	523
§ 17 første ledd skal lyde:	524
Lov 4. mars 2022 nr. 7 om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte (støtteprosessloven)	524
§ 3 fjerde ledd skal lyde:	524
Lov 11. mars 2022 nr. 8 om tollavgift (tollavgiftsloven)	524
§ 12-8 første ledd skal lyde:	524
Lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte (voldserstatningsloven)	524
§ 13 skal lyde:	524
§ 16 annet ledd skal lyde:	525

24 Forslag til forskriftsendringer som følge av endrede regler om ettergivelse og betalingsavtale.....	525
Forskrift 17. desember 1971 nr. 1 om gebyr for overlasting	525
I forskrift av 5. januar 1981 nr. 8825 om avskrivning eller ettergivelse av statens krav etter lønnsgarantiordningen gjøres følgende endringer	525
Forskrift 28. juni 1985 nr. 1679 om ordningen av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen)	526
Forskrift 23. desember 1993 nr. 1252 om gebyr ved mislighold av bidrag m.v....	526
Forskrift 7. mai nr. 437 om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr	526
Forskrift 21. desember 2001 nr. 1597 om gebyr og avgift i forbindelse med akvakulturvirksomhet.....	526
Forskrift 1. august 2003 nr. 988 om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp.....	527
Forskrift av 23. juni 2006 nr. 723 om fastsetting og endring av oppfostringsbidrag etter lov om barneverntjenester.....	527
Forskrift 7. september 2006 nr. 1062 til utfylling og gjennomføring mv. av regnskapsloven.....	527
Forskrift 21. desember 2007 nr. 1766 til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften)	527
Forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger	527
Forskrift 27. mai 2013 nr. 534 om energimerking av energirelaterte produkter (energimerkeforskriften for produkter)	528
Forskrift 21. juni 2013 nr. 732 om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger	528
Forskrift 22. desember 2016 nr. 1842 om fastsettelse av tvangsmulkt i medhold av lov om offentlige anskaffelser	528
Forskrift 7. april 2020 nr. 764 om utsettelse av skatteinnbetalinger mv. for å avhjelpe konsekvensene av Covid-19-utbruddet	529

Forskrift 26. mars 2021 nr. 963 om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen	529
Forskrift 15. desember 2022 nr. 2259 om tilbakebetaling av utdanningslån	529

1 INNLEDNING OG BAKGRUNN

Departementet legger i dette høringsnotatet frem forslag om lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven). Forslaget innebærer at reglene for Skatteetatens innkrevingsoppgaver samles i én lov under én innkrevingsmyndighet. Innkrevingen omfatter skatter og avgifter, herunder skatt til kommunene og fylkeskommunene gjennom fellesinnkrevingen av inntekts- og formuesskatt. Skatteetaten har ikke ansvar for alle statlige krav, men krever inn svært mange og ulike typer krav for en rekke statlige oppdragsgivere. Etaten har ansvaret også for innkrevingen av enkelte private krav, som underholdsbidrag og erstatning til voldsofre. Hovedformålet med den nye innkrevingsloven er å få en samordnet, systematisk og moderne lov som gir et oversiktlig og brukervennlig regelverk for skyldnerne, Skatteetaten som innkrevingsmyndighet og andre brukere. Loven må legge til rette for digitale prosesser.

Skatteetaten har de siste årene fått en utvidet innkrevingsportefølje. Et felles regelverk for alle kravtyper som kreves inn av Skatteetaten vil bidra til en helhetlig forvaltning av denne innkrevingen.

Skatteetatens innkreving reguleres i dag hovedsakelig i SI-loven, skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven. Dette har resultert i at innkrevingskompetansen for ulike krav er fordelt på ulike innkrevingsmyndigheter i Skatteetaten, og at det gjelder ulike regler for de kravstypene som Skatteetaten har innkrevingsansvaret for. Blant annet er forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven regulert forskjellig. Ulikhetene gjelder både når innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten opptrer som kreditor, og når de utøver særnamsmyndighet.

Den fragmentariske lovgivningen og bruken av ulike lovtekniske løsninger medfører at reglene er vanskelig tilgjengelig for skyldnere og andre brukere, samt utfordrende å anvende for innkrevingsmyndighetene. I tillegg hindrer dagens ulike regler utvikling av felles arbeidsprosesser med tilhørende systemstøtte for innkreving i Skatteetaten. Det

er etter departementets syn et sterkt behov for å gjøre regelverket mer oversiktlig og brukervennlig.

For Skatteetaten vil forslaget overordnet ha positive økonomiske og administrative konsekvenser og på sikt legge til rette for betydelige ressursbesparelser. I statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å modernisere innkrevingsområdet i Skatteetaten. Tiltaket - som er kalt Fremtidens innkreving - vil legge til rette for å samordne og modernisere systemporteføljen og prosessene på innkrevingsområdet. Det er et omfattende moderniseringsprogram, med betydelige investeringer og gevinster. Et mål med forslaget til innkrevingslov er å legge til rette for en slik digital transformasjon av Skatteetatens innkrevingsoppgaver.

Den digitale transformasjonen innebærer å utvikle nye digitale løsninger for innkrevingsoppgaver hos både Skatteetaten og alminnelig namsmann, hvor brukeren settes i sentrum. Forslaget til ny lov vil gi Innkrevingsmyndigheten et samlet regelverk for alle steg i innkrevingsprosessen, både ved utøvelse av kreditorrollen og utøvelse av tvangstiltak.

I tillegg til forslaget i dette høringsnotatet foreligger det et separat høringsnotat om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven, som er utarbeidet i et samarbeidsprosjekt med deltakere fra Skatteetaten, Politidirektoratet, Justis- og beredskapsdepartementet og Finansdepartementet. I det høringsnotatet foreslås det regelendringer som legger til rette for en forbedret og mer helhetlig prosess for utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene og endringer i tvangsfullbyrdelsesloven som skal gi en mer effektiv saksbehandling for alminnelig namsmann. Også disse forslagene vil gi en tilpasning av regelverket til den pågående moderniseringen av innkrevingsoppgavene hos Skatteetaten og alminnelig namsmann. Forslagene i de to høringsnotatene er tilpasset hverandre.

Ved utformingen av lovbestemmelsene i forslaget til innkrevingslov har departementet lagt vekt på at loven skal ivareta skyldnernes rettssikkerhet og gjøre det lettere for skyldnerne å ivareta sine interesser og å forholde seg til Innkrevingsmyndigheten. Forslaget legger til rette for at Innkrevingsmyndigheten i Skatteetaten kan ivareta hensynet til skyldneren på en bedre og mer tilpasset måte enn i dag. Et felles regelverk gir også bedre muligheter til en mer helhetlig behandling av skyldnere med flere ulike krav mot seg.

Innkrevingsloven vil erstatte SI-loven, tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2, del II og det meste av bidragsinnkrevingsloven. I tillegg vil innkrevingsloven erstatte en rekke innkrevingsregler i skattebetalingsloven og annet regelverk.

På en del områder legges det opp til at det skal fastsettes forskrifter som utfyller loven. Departementet tar sikte på å samle alle forskrifter om innkreving i en samleforskrift til den foreslåtte loven.

2 SAMMENDRAG

I kapittel 3 gis det en overordnet fremstilling av regelverk og organisering for offentlig innkreving i Sverige og Danmark.

Kapittel 4 omhandler grunnleggende hensyn og valg av lovstruktur. Det foreslås at regelverket for Innkrevingsmyndigheten i Skatteetaten samles i én lov. Ved utformingen av loven legges det opp til felles løsninger for ulike kravstyper. Bare dersom særlige hensyn tilsier det, bør det være særregler for enkelte typer krav.

I kapittel 5 omtales lovens formål, virkeområde og hvilken myndighet som har kompetanse etter loven. Det foreslås at myndigheten etter loven legges til Innkrevingsmyndigheten i første instans, og at Innkrevingsmyndigheten krever inn de krav den i lov eller i medhold av innkrevingsloven er pålagt å innkreve. Det foreslås videre at loven gjelder på Svalbard og Jan Mayen. For de kravene som i dag reguleres

av bidragsinnkrevingsloven, foreslås det ingen endringer i grensesnittet mellom fastsetting og innkreving.

I kapittel 5 foreslås det også å videreføre kommunenes adgang til utvidet motregning og selv å beslutte utleggspant. Når det gjelder adgangen til å beslutte utleggstrekk, vises det til høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven, punkt 12.2. I tillegg foreslås det å ta inn en folkerettsreservasjon som fastslår at loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat.

I kapittel 6 omtales Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å utøve kreditorposisjonen. Det foreslås at Innkrevingsmyndigheten ivaretar rollen som kreditor for de krav den har til innkreving.

I kapittel 7 omtales saksbehandlingsregler, og forholdet til inkassoloven, forvaltningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven.

I punkt 7.1 omtales det overordnede forholdet til forvaltningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven. Det foreslås at forvaltningsloven som utgangspunkt skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens virksomhet, uavhengig av hvilket krav som er til innkreving og hvilke innkrevingsstiltak som iverksettes. Det foreslås uttømmende regulering av når tvangsfullbyrdelsesloven gjelder, og av når regler i forvaltningsloven må unntas for å unngå konflikt med reglene i tvangsfullbyrdelsesloven eller reglene i forslaget til innkrevingslov.

I punkt 7.2 omtales unntakene fra forvaltningsloven. Det foreslås flere unntak fra forvaltningslovens regler ved behandling av saker om utlegg, tvangsdekning i enkle pengekrav, motregning, avregning, ettergivelse av hensyn til kreditor og beslutning om trekkansvar. Videre foreslås det å gjøre unntak fra forvaltningsloven § 36 for hele Innkrevingsmyndighetens virksomhet.

I punkt 7.3 omtales særlige regler om alminnelig saksbehandling. Det foreslås at forvaltningslovens regler om taushetsplikt skal gjelde, men at også opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske og bedriftsmessige forhold skal omfattes av taushetsplikten.

Det foreslås en egen regel om Innkrevingsmyndighetens plikt til å dekke partens sakskostnader. Etter forslaget kan en part kreve erstatning for kostnader som er nødvendige for å få endret en avgjørelse, dersom avgjørelsen etter klage endres til gunst for parten som følge av feil som Innkrevingsmyndigheten kan bebreides for. Det foreslås at krav på dekning av sakskostnader må settes frem senest tre uker etter at melding om endret avgjørelse er gitt parten. Kravet avgjøres av Innkrevingsmyndigheten i første instans, og kan påklages til overordnet forvaltningsorgan. Regelen gjelder ikke ved beslutning om utlegg, tvangsdekning, motregning og avregning som påklages til tingretten. I slike saker kan Innkrevingsmyndigheten erstatte partenes sakskostnader dersom det er klart at parten har rett på dekning etter tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3.

Endelig foreslås det at Innkrevingsmyndigheten kan pålegge skyldner å betale gebyr som påløper i sak om tvangsinnkreving etter rettsgebyrloven § 14. Kostnadsavgjørelsen har tvangskraft. Dersom tvangsgrunnlaget oppheves eller utlegget kjennes ugyldig, foreslås det at skyldners plikt til å betale gebyr bortfaller.

I punkt 7.4 omtales forholdet til inkassoloven. Det foreslås at inkassoloven ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

I kapittel 8 omtales regulering av Innkrevingsmyndighetens innhenting, bruk og deling av opplysninger, herunder personopplysninger og vurderinger av personvern.

I punkt 8.1 gis en innledning til tematikken og i punkt 8.2 presenteres kravene i personvernforordning, Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

Punkt 8.3 omhandler Innkrevingsmyndighetens innhenting av opplysninger. Det foreslås at skyldner plikter å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen og som skyldner har adgang til. Det foreslås videre at Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge fram, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer.

Videre foreslås det at enhver tredjepart plikter etter krav å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Offentlige myndigheter, innretninger mv. og tjenestemenn, skal gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Det er også foreslått at fysiske personer, som ikke driver næringsvirksomhet, bare skal å gi opplysninger om krav som skyldneren har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet har falt bort samt om formuesgoder som skyldneren eier og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene og hvordan besittelsen opphørte.

Det foreslås at advokater og andre tredjeparter ut over offentlige myndigheter, innretninger mv. og tjenestemenn, etter krav fra Innkrevingsmyndigheten plikter å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i pengeoverføringene, på deres konti tilhørende skyldner. Plikten skal gjelde uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Videre foreslås det at folkeregistermyndigheten etter krav og uten hinder av taushetsplikt skal gi de opplysningene som er nødvendige for Innkrevingsmyndighetens arbeid.

Etter forslaget kan Innkrevingsmyndigheten kreve at tredjepart dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge fram, sammenstille, utlevere eller sende inn regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller,

elektroniske programmer og programsystemer eller i nødvendig utstrekning gi utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.

I punkt 8.4 omtales Innkrevingsmyndighetens bruk av opplysninger. Det foreslås at Innkrevingsmyndigheten kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Videre foreslås det at Innkrevingsmyndigheten kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven.

Det foreslås at Innkrevingsmyndigheten kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling, men at slik behandling må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. En avgjørelse basert på automatisert behandling foreslås å ikke kunne bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Videre foreslås det at den avgjørelsen gjelder, har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Etter forslaget kan Innkrevingsmyndigheten bruke personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

Det foreslås videre at Innkrevingsmyndigheten kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Punkt 8.5 omtales Innkrevingsmyndighetens utlevering av opplysninger. Etter forslaget til innkrevingslov skal forvaltningsloven gjelde for Innkrevingsmyndighetens virksomhet. Reglene om taushetsplikt og unntakene fra denne etter forvaltningsloven § 13 til § 13 g vil gjelde tilsvarende. Det foreslås at departementet kan gi forskrift som

nevnt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering av opplysninger fra Innkrevingsmyndigheten. Videre foreslås det i punkt 8.6 at Innkrevingsmyndigheten uten hinder av taushetsplikt kan innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om avholdte utleggsforretninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse.

I kapittel 9 behandles regler om reaksjoner ved forsinket betaling. Etter departementets vurdering bør reaksjonen på forsinket betaling som utgangspunkt være forsinkelsesrente.

Dersom sektorlovgivningen ikke gir hjemmel for å kreve renter, foreslås det at Innkrevingsmyndigheten som utgangspunkt kan kreve renter med hjemmel i innkrevingsloven, se punkt 9.2. Rentesatsen foreslås å tilsvare rentesatsen som fastsettes i medhold av forsinkelsesrenteloven.

Forsinkelsesrenter etter innkrevingsloven foreslås å løpe fra tre uker etter at skyldner er gitt varsel om at renter vil løpe ved forsinket betaling, se punkt 9.3. Det foreslås at departementet kan unnta kravstyper fra renteplikt, og gi nærmere bestemmelser om beregningen av renter, se punkt 9.4.

For å oppnå en likest mulig regulering på tvers av kravstyper, bør adgangen til å ilegge gebyr ved forsinket betaling begrenses. Av denne grunn bør enkelte gebyrbestemmelser i sektorlovgivningen oppheves, se for eksempel forslag til endringer i veitrafikkloven. se punkt 9.5.

Selv om forsinkelsesrenter vil være hovedregelen, kan det for enkelte kravstyper være særegne hensyn som tilsier at gebyr bør velges som forsinkelsesreaksjon. Det kan blant annet være ønskelig å opprettholde adgangen til å gi gebyr ved forsinket betaling av underholdsbidrag. Departementet kan ikke utelukke at gebyr også kan være en hensiktsmessig sanksjon for andre kravstyper. Departementet foreslår derfor i punkt

9.5.2.4 en forskriftshjemmel som gir adgang til å gi gebyr for særskilte kravstyper. Det foreslås videre at gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg dersom hovedkravet har tvangsgrunnlag.

I punkt 9.6 foreslås det at det ikke svares forsinkelsesrente eller påløper gebyr dersom forsinkelsen er fremkalt ved forhold på fordringshaverens side.

Kapittel 10 omhandler betalingsavtale og ettergivelse. Det foreslås i punkt 10.2.2 at Innkrevingsmyndigheten kan tilby en skylder en betalingsavtale når den finner det hensiktsmessig, og at Innkrevingsmyndigheten kan sette vilkår for å få innvilget en slik betalingsavtale. Videre foreslås det at beslutninger om betalingsavtale ikke skal være et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Av hensyn til kreditor foreslås det i punkt 10.2.3.1 at Innkrevingsmyndigheten kan ettergi et krav helt eller delvis dersom det antas å gi bedre dekning enn fortsatt innkreving, og det ikke vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Videre foreslås det at Innkrevingsmyndigheten helt eller delvis kan ettergi krav med forfall mer enn ti år tilbake i tid, dersom fortsatt innkreving ikke antas å gi dekning av betydning. En slik ettergivelse må ikke virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Det foreslås at Innkrevingsmyndigheten kan sette ytterligere vilkår for å få innvilget en ettergivelse som nevnt foran.

Departementet foreslår i punkt 10.2.3.2 regler om betalingsavtale og ettergivelse av hensyn til skyldner. Det foreslås at Innkrevingsmyndigheten kan ettergi et krav helt eller delvis når skyldner er varig ute av stand til å betale kravet. Det foreslås et vilkår om at den svekkede betalingsevnen skyldes særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker, og at det er uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen. Som for ettergivelse av hensyn til kreditor, foreslås det at avgjørelsen ikke må virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Det foreslås videre at i de tilfeller hvor betalingsevnen bare er midlertidig svekket, kan innkrevingsmyndigheten

på samme vilkår innvilge en betalingsavtale. Videre foreslås det at Innkrevingsmyndigheten kan sette ytterligere vilkår for å få innvilget en ettergivelse eller betalingsavtale som nevnt foran.

I punkt 10.2.3.3 foreslås det at Innkrevingsmyndigheten kan ettergi forsinkelsesrente og gebyr ved forsinket betaling, samt omkostninger ved innkrevingen, ved særlige forhold. Det er en forutsetning for slik ettergivelse at hovedstolen er betalt. Det foreslås at beslutning om ettergivelse av forsinkelsesrenter og gebyr ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

I punkt 10.2.4 behandles hvilke kravtyper som foreslås unntatt fra felles regler om ettergivelse. Dette er kravtyper som etter sin art ikke kan eller bør omfattes av en slik felles regulering.

For å få til en samordnet og helhetlig behandling av krav som innkreves etter innkrevingsloven, er det behov for å foreslå enkelte endringer i annet regelverk. Dette er nærmere omtalt i punkt 10.2.5.

I punkt 10.2.6 er det gitt nærmere regler om saksbehandling for betalingsavtaler og ettergivelse.

Forholdet til gjeldsordning er beskrevet i punkt 10.2.7.

Kapittel 11 omhandler motregning. Departementet har av hensyn til effektivitet og samordningsbehov foreslått noen mindre utvidelser av gjeldende motregningsadgang.

I punkt 11.2 foreslås det at alle krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn, skal kunne motregnes i til gode skatt og avgift. I samme punkt foreslås den videste motregningsadgangen, som gir mulighet til å motregne i ethvert krav som skyldner har på det offentlige, videreført for underholdsbidrag, formues- og inntektsskatt og

trygdeavgift. Departementet foreslår i tillegg at tilsvarende motregningsadgang innføres for krav som har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav c (erstatningskrav).

Departementet kan ikke se at en opprettholdelse av den foreslåtte motregningsadgangen også under konkurs, vil gi betydelige negative konsekvenser for kreditorfelleskapet. I punkt 11.3 foreslås det derfor at innkrevingsmyndighetens motregningsadgang skal være den samme i og utenfor konkurs.

I punkt 11.4 foreslås det et generelt unntak fra dekningslovens bestemmelser om beslagsfrihet når Innkrevingsmyndigheten motregner i til gode skatt og avgift. Unntaket legger til rette for en vesentlig effektivisering av motregningsprosessen.

Innkrevingsmyndighetens beslutning om motregning etablerer en plikt for utbetaler til å betale motregnet beløp til Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår i punkt 11.5 at plikten går direkte fram av innkrevingsloven. I samme punkt foreslås det en forskriftshjemmel som gir Departementet adgang til å gi utfyllende regler til bestemmelsen, herunder om hvordan motregningspålegget skal gis.

For å oppnå en logisk sammenheng i regelverket og styrke skyldners rettsikkerhet, foreslår departementet i punkt 11.6 å innføre klagerett også på ulovfestet motregning. Bestemmelsen om skyldners motregningsadgang i skattebetalingsloven § 13-2 foreslås opphevet, se punkt 11.7. Regelen har et snevert anvendelsesområde og har liten praktisk betydning.

Departementet foreslår i kapittel 12 en ny og samlet regulering for avregning, det vil si ved trekk i fremtidige ytelser fra NAV. Dette er en form for løpende motregning som er hjemlet blant annet i folketrygdloven. For skyldner vil en løpende avregning oppleves på samme måte som ved et utleggstrekk, ved at utbetalingen av ytelser løpende reduseres til dekning av et krav. Det foreslås at avregninger som administreres av

Innkrevingsmyndigheten, i all hovedsak skal følge de samme saksbehandlingsreglene som gjelder ved utleggstrekk. Dette gjelder blant annet ved varsling, beslutning, endring og klage, se punktene 12.3 og 12.4. Det foreslås også en kodifisering av gjeldende rett når det gjelder forholdet mellom avregning og utleggstrekk.

Departementet foreslår i punkt 12.6 at det fremgår direkte av innkrevingsloven at utleggstrekk må vike for avregning. I punkt 12.5 foreslås at skyldnerens rett til å beholde midler til livsopphold fremgår av innkrevingsloven.

Departementet foreslår å lovfeste en plikt for Innkrevingsmyndigheten til å gjøre løpende avregninger synlig for andre namsmyndigheter, se punkt 12.7. I samme punkt foreslås det at Departementet skal kunne gi nærmere regler i forskrift om rapportering og hvilke opplysninger som skal gjøres tilgjengelig for andre namsmyndigheter.

I punkt 12.2 foreslås det opphevelse av adgangen etter folketrygdloven § 22-15 til å avregne ved tilbakebetalingskrav som følge av feilutbetalinger. Samtidig foreslås det at slike krav får samme prioritet som skatte- og avgiftskrav ved utleggstrekk.

I kapittel 13 omtales Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å beslutte utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav.

I dag har innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten særnamnsmyndighet for kravene som de krever inn, det vil si at de selv kan beslutte utlegg, herunder utleggspant og utleggstrekk og intet til utlegg, for krav som de har til innkreving. Statens innkrevingsssentral kan i tillegg beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. I punkt 13.1 foreslår departementet at Innkrevingsmyndigheten skal utøve særnamnsmyndigheten for de krav som i dag innkreves av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten skal kunne beslutte utlegg for de krav som den har til innkreving. Det foreslås også en særlig regel om at utleggstrekk

skal kunne besluttes for uforfalte bidragsforpliktelse, som viderefører regelen som i dag følger av bidragsinnkrevingsloven § 11 andre ledd, se punkt 13.2.1 og § 23 første og andre ledd i forslag til innkrevingslov. I punkt 13.2.2 omtales behovet for særlige regler om ytelse det kan tas utlegg i og overfor hvem utlegg kan besluttes.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten skal kunne gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav når den selv har stiftet pant i pengekravet, se punkt 13.2.3 og innkrevingsloven § 24 første ledd.

Tvangsfullbyrdsloven gjelder for de alminnelige namsmyndigheter, og følges også i stor grad av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Alle bestemmelsene passer imidlertid ikke for innkrevingsmyndighetene, og det er på flere områder uklart om bestemmelsene får anvendelse. Departementet foreslår derfor å uttømmende regulere når tvangsfullbyrdsloven skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 13.3 og innkrevingsloven § 23 tredje ledd og § 24 syvende ledd.

For at Innkrevingsmyndigheten skal kunne beslutte utlegg må kravet ha tvangsgrunnlag. For innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten er det i dag mest vanlig at tvangsgrunnlag for utlegg følger av særlig lovbestemmelse. Departementet foreslår at slike lovbestemmelser gis i regelverket knyttet til det enkelte kravet. Departementet foreslår samtidig endringer for å tilrettelegge for at krav som i dag er tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse, fortsatt skal ha slikt tvangsgrunnlag når kravene skal innkreves etter innkrevingsloven, se punkt 13.4 og forslag til innkrevingsloven §§ 6 andre ledd, 31 tredje ledd og 40 tredje ledd andre punktum, og forslag til endringer i skattebetalingsloven ny § 1-4, bidragsinnkrevingsloven § 7, barnelova § 78 tredje ledd og barnevernsloven § 15-12 fjerde ledd.

Departementet foreslår egne bestemmelser om saksbehandling i innkrevingsloven på områder hvor tvangsfullbyrdsloven ikke passer, eller kun delvis passer. Det foreslås blant annet en egen bestemmelse om varsel før utlegg og tvangsdekning i enkle

pengekrav, se punkt 13.5 og innkrevingsloven § 25. Det foreslås også en egen bestemmelse om krav til beslutning mv. i innkrevingsloven § 26. Bestemmelsen i innkrevingsloven § 26 gir regler om frist for beslutning og stiller krav om underretning hvis det ikke treffes en beslutning. Bestemmelsen stiller videre krav til nedtegning av hva som er besluttet, krav til begrunnelse og krav om meddelelse av beslutningen. Den gir også regler om innsyn. Det vises til nærmere omtale i punkt 13.6.

I punkt 13.7 foreslås det endringer i reglene om utleggstrekk. Når Innkrevingsmyndigheten skal gjennomføre utleggstrekk, må særlige regler om utleggstrekk for skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav oppheves eller gjøres generelle, med mindre det er behov for særlig regulering for enkelte kravstyper. Ordningen med ett utleggstrekk medfører videre at det må gjelde like regler for beregning og gjennomføring av utleggstrekk besluttet av henholdsvis Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann. Reglene for Innkrevingsmyndigheten må derfor også tilpasses ordningen med ett utleggstrekk, se høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven hvor det foreslås endringer i tvangsfullbyrdelsesloven og bestemmelser om gjennomføring av ett utleggstrekk i innkrevingsloven §§ 28–36.

Enkelte særlige spørsmål knyttet til beregning og gjennomføring av utleggstrekk omtales i punkt 13.7.2 og 13.7.3. Behov for like regler for endring av utleggstrekk, regulering av utleggstrekk ved skifte av arbeidsgiver og om den trekkpliktiges oppgaver, herunder regler om forfall for trekkbeløpet og rapportering av gjennomført utleggstrekk, omtales i punkt 13.7.4 til punkt 13.7.6. I punkt 13.7.7 foreslår departementet en regel om ansvar for utleggstrekk for arbeidsgiver, som kommer i tillegg til innkrevingsloven § 31 om den trekkpliktiges ansvar, se innkrevingsloven § 40 tredje ledd. Bestemmelsene i innkrevingsloven §§ 31 og 40 tredje ledd vil sammen videreføre dagens regel om ansvar for arbeidsgiver i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd. I punkt 13.7.8 omtales behovet for trekkbeløpets beskyttelse ved konkurs mv.

Departementet foreslår å videreføre bidragsinnkrevingsloven § 18 første ledd om at utleggstrekk som den trekkpliktige skal holde tilbake til dekning av et bidragskrav, ikke kan trekkes inn i bidragspliktiges konkursbo, se innkrevingsloven § 27.

I punkt 13.8 foreslås det egne bestemmelser i innkrevingsloven om hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten når den beslutter tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, se § 24 andre til sjette ledd i forslag til innkrevingslov.

I punkt 13.9 foreslås det endringer i skattebetalingsloven §§ 14-1 til 14-6 om utlegg og § 16-20 om ansvar for utleggstrekk. Det foreslås også endringer i de bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven, som vil bli erstattet av de nye bestemmelsene om utlegg. Departementet foreslår videre å oppheve reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II om Statens innkrevingsssentral.

I kapittel 14 omtales en ny og samlet regulering for dekningsrekkefølge. En mer samordnet og koordinert innkreving vil øke forekomsten av situasjoner hvor alminnelige regler om prioritet mv., ikke gir anvisning på hvilke av innkrevingsmyndighetenes krav som skal dekkes opp først. For å møte fremtidige behov, ser departementet behov for å regulere den interne dekningsrekkefølgen for krav som innkreves etter innkrevingsloven. Der Innkrevingsmyndigheten har adgang til å dekke opp flere krav, men hvor disponibelt beløp ikke gir full dekning til alle kravene, foreslår departementet at kravene som hovedregel skal dekkes i den prioritetsrekkefølgen som følger av dekningsloven § 2-8 første og andre ledd. Det foreslås likevel at Innkrevingsmyndigheten kan gjøre unntak fra hovedregelen der det er etablert betryggende sikkerhet eller der det foreligger en særlig tilknytning mellom hovedkrav og motkrav. Henvisningen til dekningsloven § 2-8 første og andre ledd gir ingen løsning for de tilfellene hvor innkrevingsmyndigheten har flere utestående krav i samme prioritetsgruppe som konkurrerer om de samme midlene. Det foreslås derfor at departementet kan fastsette mer detaljerte regler om dekningsrekkefølgen i forskrift.

I kapittel 15 behandles spørsmålet om foreldelse. Departementet foreslår endringer i foreldelsesloven blant annet for å tilpasse reglene om fristavbrudd til forslaget om nye saksbehandlingsregler ved tvangsinnkrevingen. For Innkrevingsmyndigheten vil bestemmelser om fristavbrudd bli samlet i et nytt tredje ledd i foreldelsesloven § 17.

Departementet foreslår at foreldelsesfristen blir avbrutt når skyldner gis varsel om tvangsinnkreving, se punkt 15.2. For utenlandstilfellene kan fristen også brytes ved oversendelse til rette myndighet i den fremmede staten. Innkrevingsmyndigheten vil ved utenlandssakene ikke lenger oppnå fristavbrudd ved oversendelse internt.

Det foreslås at fristavbrudd gir en ny frist på 10 år, se punkt 15.3. Det innebærer at virkningen av avbrutt foreldelse ikke avhenger av hvilke beslutninger som tas etter at varselet er gitt. Innkrevingsmyndigheten kan derfor velge å ikke beslutte utlegg, men likevel ha oppnådd en ny frist. Reguleringen vil følge av et nytt fjerde ledd i foreldelsesloven § 21.

Videre er det foreslått å innføre en ny generell regel i foreldelsesloven om at senere krav på rente som er forfalt etter avbrutt foreldelsesfrist, foreldes samtidig med hovedkravet, se punkt 15.4. Bestemmelsen innebærer at fordringshaver som eksempel ikke må begjære tvangsfullbyrdelse utelukkende for å oppnå fristavbrudd for senere påløpte renter. Skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd har i dag en tilsvarende regel.

Det er ikke foreslått egne regler om foreldelse i innkrevingsloven, utover en bestemmelse som knytter avregning opp mot foreldelseslovens regler om fristavbrudd ved tvangsfullbyrdelse, se punkt 15.5.

I kapittel 16 omtales reglene om rettergang mv. Det foreslås at staten er part i saker om innkreving av krav til det offentlige, og at privat kreditor er part i sak om innkreving av krav til vedkommende. Videre foreslås det at Innkrevingsmyndigheten utøver

partsstilling i saker for domstolene og alminnelige namsmyndighet, med mindre annet er bestemt. Etter forslaget er endelig rettsavgjørelse og forlik i saker med flere skattekreditorer bindende for alle skattekreditorene.

Det foreslås at klage som skal behandles av tingretten, behandles av tingretten der skyldner har alminnelig verneting. Der skyldners verneting ikke kan påvises, foreslås det at reglene i tvisteloven § 4-3 skal gjelde.

Det foreslås ingen særregel om søksmålsadgang.

Dersom fristen for å anlegge søksmål etter fastsettingsregelverket er utløpt, foreslås det at fastsettingen som utgangspunkt ikke kan kreves prøvd i klagesak for domstolen om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, motregning og avregning. Etter forslaget kan fastsettingen likevel kreves prøvd inntil tre måneder etter at Innkrevingsmyndigheten har besluttet det første innkrevingstiltaket som kan påklages, dersom klagen på tiltaket fremsettes innenfor gjeldende klagefrist.

Det foreslås ikke å videreføre regelen i skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd. Den fastsetter at fastsettingsmyndigheten skal ivareta partsstillingen når en klage på tvangsfullbyrdelse blir overført til allmennprosess etter tvangsfullbyrdelsesloven § 6-6, og domstolen skal treffe avgjørelse om fastsettelsen av skatte- eller avgiftskravet etter bestemmelsens tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten skal etter forslaget ivareta statens partsstilling også i slike saker.

Videre foreslås det ikke å videreføre regelen i skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd, fordi den vurderes som overflødig. Regelen fastsetter at når domstolen i sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring prejudisielt kommer til at skatte- eller avgiftskravet er fastsatt for høyt, skal domstolen stadfeste forføyningen for det beløpet som vil fremgå av en ny fastsettelse, eller for beløpet som er mest sannsynlig hvis det er usikkert hva ny fastsettelse blir.

I kapittel 17 omtales straff og administrativ sanksjon. Omtalen begrenses til de straffebudene som det bør vurderes endring av i forbindelse med innkrevingsloven.

Det foreslås ikke å videreføre bidragsinnkrevingslovens regler om straff for manglende etterlevelse av trekkpålegg. Videre foreslås det å endre straffeloven § 169 andre ledd om straff for manglende etterlevelse av trekkpålegg, slik at straffebudet omfatter trekkpålegg for alle krav.

Det foreslås at skyldner eller opplysningspliktig tredjepart som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til Innkrevingsmyndigheten, eller som unnlater å gi pliktige opplysninger, kan straffes med bot eller inntil to års fengsel. Grovt uaktsom opplysningssvikt kan etter forslaget straffes med bot eller fengsel inntil ett år.

Det foreslås ikke å videreføre bidragsinnkrevingslovens regler om straff for misligholdt bidragsplikt. Det foreslås ikke regler om administrative sanksjoner i ny innkrevingslov.

I kapittel 18 tas det opp andre spørsmål som er blitt vurdert. I punkt 18.1 omtales regler om tilbakebetaling av feilutbetalinger. Det foreslås at beløp som Innkrevingsmyndigheten har utbetalt til noen som ikke hadde krav på utbetalingen, kan kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil. Vedtak om tilbakebetaling er etter forslaget tvangsgrunnlag for utlegg. Innkreving av beløp som kreves tilbakebetalt kan ikke iverksettes før eventuell klage er avgjort. Det foreslås likevel at motregning kan gjennomføres. Det foreslås at bidragsinnkrevingsloven § 25 oppheves som overflødig.

I punkt 18.2 omtales behovet for å videreføre ansvarsreglene i skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven i ny innkrevingslov. Det foreslås ikke at ansvarsreglene i skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven tas inn i ny innkrevingslov. Det foreslås språklige endringer i skattebetalingsloven § 16-1.

I punkt 18.3 omtales særskilt betalingsfrist for underholdsbidrag. Det foreslås at Innkrevingsmyndigheten kan fastsette betalingsfrist for underholdsbidrag som avviker fra forfall i avtale, vedtak eller dom.

I punkt 18.4 omtales særlige regler om utbetalingsmåten. Det foreslås at utbetaling fra Innkrevingsmyndigheten som hovedregel skal skje til konto i bank eller foretak med rett til å drive betalingsformidling. Ved særskilte forhold kan Innkrevingsmyndigheten beslutte at utbetaling skal skje på annen måte.

I punkt 18.5 omtales regler om uerholdelige krav og beløpsmessige begrensninger. Det foreslås at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om når innkrevingen av krav til privat kreditor kan avsluttes. Forslaget er en videreføring av regelen om uerholdelighet i bidragsinnkrevingsloven, og praksisen knyttet til denne, men omfatter både personlige og upersonlige private kreditorer. Det foreslås ingen særskilt regulering av uerholdelighet for krav til det offentlige i ny innkrevingslov.

I punkt 18.6 vurderes det om elementer fra reglene om sikkerhetsstillelse i skattebetalingsloven bør inntas i ny innkrevingslov. Det foreslås ikke at skattebetalingslovens regler om sikkerhetsstillelse, eller elementer fra disse, inntas i ny innkrevingslov.

I punkt 18.7 vurderes det om de særlige reglene i ettersøkning i bidragsinnkrevingsloven skal videreføres i ny innkrevingslov. Det foreslås ikke å videreføre reglene om ettersøkning.

I punkt 18.8 er det vurdert om det er behov for egne regler om regnskapsmessig behandling av folketrygdens midler. Det foreslås ingen særskilt regulering av regnskapsmessig behandling av folketrygdens midler i ny innkrevingslov. Det foreslås at bidragsinnkrevingsloven § 35 oppheves.

Kapittel 19 omhandler lovens ikrafttredelse og overgangsbestemmelser. Det foreslås at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Departementet foreslår også at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid, og at loven kan settes i kraft til forskjellig tid for ulike typer krav. Dette kan være hensiktsmessig for å tilpasse ikrafttredelsen til moderniseringsløpet i Fremtidens Innkreving.

På enkelte områder kan det vise seg nødvendig eller hensiktsmessig med særskilte bestemmelser om overgangen til det nye regelverket. Departementet foreslår derfor en generell hjemmel for departementet til å gi overgangsbestemmelser i forskrift.

I kapittel 20 omtales de økonomiske og administrative konsekvensene ved innføring av innkrevingsloven.

Kapittel 21 gir merknader til de ulike bestemmelsene i forslaget til innkrevingslov og enkelte bestemmelser som endres i andre lover.

Kapittel 22, 23 og 24 inneholder forslag til innkrevingslov, forslag til endringer i andre lover og forslag til enkelte endringer i forskrifter.

3 SVENSK OG DANSK RETT

3.1 Innledning

Ved utforming av forslag til innkrevingslov har departementet overordnet sett på regelverk og organisering for offentlig og privat innkreving i Sverige og Danmark.

3.2 Sverige

3.2.1 Regelverk

Sverige har flere lover som til sammen regulerer ulike sider av innkrevingen av skatte- og avgiftskrav:

- Skatteförfarandelag (2011:1244),
- Tullag (2016:253),

- Lag (2007:324) om Skatteverkets hantering av visse borgenarsuppgifter,
- Lag (1993:891) om indrivning av statlige fordringar m.m. og
- Utsökningsbalk (1981:774)

De tre sistnevnte lover gjelder også ved innkreving av andre statlige krav helt eller delvis.

Skatteförfarandelagen omfatter de mest sentrale skatte- og avgiftstypene, som for eksempel formues- og inntektsskatt, merverdiavgift, forskuddsskatt og forskuddstrekk. Loven regulerer blant annet betaling, forfall og renter, men også visse former for betalingsutsettelse mv. Ordningen med skattekonto som tilrettelegger for motregning er regulert i lovens kapittel 61.

Tullagen regulerer blant annet betaling av toll og avgifter som påløper ved innførsel og gir deler av skatteförfarandelagen anvendelse i visse sammenhenger, for eksempel reglene om renteberegning og rentesats for forsinkelsesrente, jf. tullagen § 8 flg.

Lag om Skatteverkets hantering av visse borgenarsuppgifter fastslår at Skatteverket utøver kreditorposisjonen i visse sammenhenger for statlige krav. Loven er ikke begrenset til skatte- og avgiftskrav, men omfatter også andre statlige krav.

Utsökningsbalken regulerer tvangsinnkreving via Kronofogden. Loven gir blant annet hjemmel for «utmätning av lön m.m.» og «säkerställande av utmätning», som tilsvarer utleggstrekk i lønn mv. og utleggspant.

Lag om indrivning av statlige fordringar m.m gir særlige regler for Kronofogdens innkreving av statlige fordringar som omfattes av loven og som er overført til innkreving. Loven gir blant annet regler om Kronofogdens myndighet til å beslutte betalingsutsettelse for offentlige krav som er overført til innkreving, og når Kronofogden kan avbryte innkrevingen.

3.2.2 Organisering

Som i Norge er Finansdepartementet øverste forvaltningsmyndighet på skatte- og avgiftsområdet. Underlagt departementet er blant annet Skatteverket, Tullverket og Kronofogden. Skatteverket har ansvar for innkreving av skatte- og avgiftskrav, mens Tullverket har tilsvarende ansvar for toll, merverdiavgift og andre avgifter som oppstår ved innførsel av varer til Sverige. Sverige har kun en namsmyndighet, Kronofogden, som har ansvar for tvangsinnkrevingen av så vel krav til det offentlige som krav til private kreditorer.

Skatte- og avgiftskrav som inngår i ordningen for skattekonto blir overført Kronofogden til tvangsinnkreving når de overstiger nærmere angitt beløp. Kronofogden er videre ansvarlig for tvangsinnkreving av toll og avgifter som ikke betales ved forfall, samt andre offentlige krav.

Skatteverket utøver kreditorbeføyelsene for statlige krav (ikke bare skatte- og avgiftskrav) som omfattes av lag om Skatteverkets hantering av visse borgenärsuppgifter. Skatteverket har kompetansen til å kreve skyldneren konkurs, godta forslag til akkord eller rekonstruksjon, beslutte ettergivelse og ta stilling til forslag om gjeldsordning. Dersom Kronofogden vurderer å innvilge betalingsutsettelse (uppskov) etter lag om inndrivning av statlige fordringer m.m § 7, må slik utsettelse først forelegges Skatteverket, som vurderer om andre tiltak i stedet skal iverksettes som for eksempel konkursbegjæring, jf. lag om Skatteverkets hantering av visse borgenärsuppgifter § 3, jf. § 7.

3.3 Danmark

3.3.1 Regelverk

Innkreving av skatte- og avgiftskrav i Danmark skjer blant annet ved bruk av «Lov om opkrævning af skatter og afgifter m.v. (opkrævningsloven)», kildeskatteloven og «Lov om inddrivelse af gæld til det offentlige» (gældsinddrivelsesloven).

Gældsinndrivelsesloven gjelder dessuten andre offentlige krav enn skatte- og avgiftskrav.

Opkrævningsloven gjelder for de skatte- og avgiftskrav som næringsdrivende oppkrever for det offentlige, for eksempel merverdiavgift, forskuddstrekk og særavgifter. Loven gjelder ikke innkreving av egne inntektsskatter, verken personskatt eller selskapsskatt. Ved en henvisning i kildeskatteloven kommer opkrævningslovens bestemmelser også til anvendelse på innbetaling av skatt på utbytte og royalty. Opkrævningsloven, med unntak av kapittel 2 og 3, kommer også til anvendelse på innkreving av selskapsskatt, jf. henvisning i selskabsskatteloven. Enkelte av bestemmelsene kommer dessuten til anvendelse på en rekke beløp som skal betales etter reglene i toldloven, jf. toldloven § 37. Loven inneholder blant annet regler om betaling, renter og ettergivelse. Loven regulerer også ordningen med skattekonto for næringsdrivende som tilrettelegger for motregning. I tillegg til innkreving regulerer opkrævningsloven oppgaveplikten. Kildeskatteloven gir regler om oppkreving av inntektsskatt til staten og kommunene, virksomhetsskatt mv.

Gældsinnendrivesloven regulerer innkreving av både statlige og kommunale krav. Skatteministeren eller den ministeren bemyndiger dertil, er restanceinndrivelsesmyndighet. Gældsstyrelsen er tillagt myndigheten etter loven.

3.3.2 Organisering

I Danmark er Skatteministeriet øverste forvaltningsmyndighet på skatte- og avgiftsområdet. Den 1. juli 2018 ble Skatteforvaltningen etablert som én felles juridisk forvaltningsmyndighet underlagt Skatteministeriet. Skatteforvaltningen består av syv spesialiserte styrelser som varetar ulike oppgaver på skatte- og avgiftsområdet. De syv styrelsene er Gældsstyrelsen, Vurderingsstyrelsen, Skattestyrelsen, Toldstyrelsen, Motorstyrelsen, Udviklings- og Forenklingsstyrelsen, samt Administrations- og Servicestyrelsen. Skatteforvaltningen har et samlet ansvar for fastsettelse, kontroll og innkreving av skatte- og avgiftskrav.

Gældsstyrelsen er ansvarlig for innkrevingen av skatte- og avgiftskrav, samt andre krav som kreves inn på vegne av andre offentlige myndigheter mv.

3.4 Oppsummering og vurdering

Innkrevingen av skatte- og avgiftskrav og andre offentlige krav er organisert på en annen måte i Danmark og Sverige enn i Norge. Dette gjelder særlig Sverige, hvor tvangsinnkrevingen av både offentlige og private krav er samlet hos én myndighet, Kronofogden. Samtidig er regelverket både i Danmark og Sverige fordelt på en rekke lover og fremstår som mer fragmentert enn ønskelig for et nytt innkrevingsregelverk i Norge. Departementet finner det derfor ikke hensiktsmessig å utarbeide ny regulering av Skatteetatens innkrevingsoppgaver etter samme mønster som i våre naboland.

4 GRUNNLEGGENDE HENSYN OG VALG AV LOVSTRUKTUR

Hovedformålet med den nye innkrevingsloven er å få en samordnet, systematisk og moderne lov som gir et oversiktlig og brukervennlig regelverk for skyldnerne, Innkrevingsmyndigheten og andre brukere. Loven må også legge til rette for digitale prosesser.

For Skatteetaten vil forslaget overordnet ha positive økonomiske og administrative konsekvenser og på sikt legge til rette for betydelige ressursbesparelser. I statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å modernisere innkrevingsområdet og særlig IT-porteføljen til Skatteetaten. Tiltaket - som er kalt Fremtidens innkreving - vil legge til rette for å samordne og modernisere systemporteføljen og prosessene på innkrevingsområdet. Det er et omfattende moderniseringsprogram, med betydelige investeringer og gevinster. For en nærmere beskrivelse av tiltaket vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Finansdepartementet, under omtalen av kap. 1618 Skatteetaten, og til kapittel 20 Økonomiske og administrative konsekvenser. Et viktig mål med forslaget til innkrevingslov er å legge til rette for en slik digital transformasjon, gjennom en moderne lov som er tilpasset digitale forvaltningsprosesser.

Innkreving av pengekrav innebærer bruk av til dels inngripende virkemidler overfor skyldnerne. Et svært viktig hensyn ved utformingen av loven er derfor å ivareta skyldnernes interesser på en god måte. Dette innebærer at innkrevningstiltakene må stå i forhold til det en ønsker å oppnå med tiltakene, og at de ikke skal være mer inngripende enn nødvendig. Det innebærer også at innkrevingsprosessen legges opp på en måte som ivaretar rettsikkerheten, ved å gi skyldneren mulighet til å ivareta sine interesser gjennom for eksempel rett til innsyn, å uttale seg og å klage over beslutninger. Regelverket må også legge til rette for at Innkrevingsmyndigheten kan ivareta hensynet til skyldnere som ikke selv evner å tale sin sak.

Samtidig må hensynet til skyldners interesser balanseres mot hensynet til en effektiv innkreving. Det klare utgangspunktet er at kravene skal betales. Dette er viktig av hensyn til å sikre inntektene til staten og andre offentlige kreditorer, og til de private kreditorene som Skatteetaten krever inn på vegne av, slik som bidragsmottakere og voldsofre. Det er også viktig for å bidra til likebehandling av skyldnere som betaler frivillig og skyldnere som ikke gjør det. Regelverk må derfor både bidra til at flest mulig betaler frivillig, og til en effektiv prosess for innkreving av krav som ikke blir betalt.

Også hensynet til andre som berøres av regelverket må ivaretas. Dette kan være tredjeparter som bidrar med opplysninger, eller som spiller en mer aktiv rolle i innkrevingsprosessen, for eksempel arbeidsgivere som gjennomfører utleggstrekk i lønnen til en arbeidstaker. Det er viktig at regelverket utformes på en slik måte at det ikke gir en større administrativ belastning enn nødvendig for slike parter.

Innkrevingsmyndigheten kommer tett på skyldnerne og må håndtere store mengder opplysninger om disse, og i noen grad også om andre. Noen av opplysningene kan være av personlig karakter. Regelverket må derfor utformes slik at det ivaretar personvernet på en god måte, og innenfor de rammene som personvernregelverket setter. Det vises til kapittel 8 for en nærmere fremstilling av hvordan hensynet til personvernet er ivaretatt.

Ved utformingen av forslaget til innkrevingslov er det lagt vekt på at det skal være et regelverk som er oversiktlig og lett å orientere seg i. I dag er regelverket fordelt på flere lover; de viktigste er SI-loven, skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven, samt tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II. Dette gjør regelverket fragmentert og lite brukervennlig. Departementet foreslår at innkrevingsregelverket for Skatteetatens innkrevingsoppgaver samles i én lov. Dette vil gi et mer oversiktlig regelverk som er lettere å finne frem i for brukerne. Det vil også gjøre det lettere å holde regelverket oppdatert og motvirke at det oppstår utilsiktede forskjeller mellom ulike krav eller saksområder.

Loven vil dermed erstatte SI-loven, tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II og størstedelen av bidragsinnkrevingsloven. Loven vil også erstatte deler av skattebetalingsloven, men mesteparten av denne loven regulerer ordinær, rettidig betaling av skatteforpliktelsene, herunder reglene om forskudd på skatt. Disse hører ikke naturlig hjemme i en felles innkrevingslov, og vil fortsatt bli stående i skattebetalingsloven.

Innkrevingsmyndigheten utøver rollen som kreditor, og har dermed kompetanse til å iverksette ordinære kreditortiltak, som for eksempel betalingsavtale. Samtidig har Innkrevingsmyndigheten kompetanse som særnamsmyndighet til å foreta tvangstiltak, for eksempel å beslutte utleggstrekk. Departementet vurderer det som klart mest hensiktsmessig å regulere både Skatteetatens kreditorrolle og særnamsmyndighet i en samlet lov for etatens innkrevingsoppgaver. Dette vil legge til rette for en helhetlig behandling i hele innkrevingsprosessen.

Regelverket er i dag fragmentert også ved at det gjelder ulike regler for ulike kravstyper. I noen tilfeller skyldes det særlige forhold ved enkelte krav, men i stor utstrekning skyldes det at reglene er gitt til ulik tid og uten tanke på samordning, og at de tidligere ble forvaltet av ulike myndigheter. Slike særregler gjør det vanskeligere å få

oversikt og å etablere effektive prosesser. Særlig ved utviklingen av nye prosesser og systemstøtte gjennom programmet Fremtidens innkreving er det behov for enhetlige løsninger på tvers av kravstypene. Det er derfor nødvendig med stor grad av harmonisering for å oppnå gevinsten med en samordnet lov for Skatteetatens innkrevingsoppgaver. Som et grunnleggende prinsipp har departementet derfor ved utforming av forslag til innkrevingslov lagt til grunn at det skal være samme løsninger for alle typer krav så langt det er mulig. Bare dersom særlige grunner taler for det, bør det være aktuelt med særregler for enkelte kravstyper.

En god fordeling av regelverk mellom lov og forskrift er viktig for at loven ikke skal bli for omfattende og uoversiktlig. Utgangspunktet bør være at regler som gjelder rettigheter og plikter plasseres i loven. Samtidig må målsettingen om en robust regelstruktur ses i sammenheng med endringshyppighet og behovet for dynamikk i regelverksutviklingen.

På en del områder legges det derfor opp til at det skal fastsettes forskrifter som utfyller loven. Departementet foreslår for eksempel at bestemmelsene om skyldners opplysningsplikt utformes slik at de grunnleggende kravene framgår av loven, mens detaljene framgår av forskrift.

Ved utformingen av forskriftshjemler er det lagt til grunn at lovens fullmakter i størst mulig utstrekning bør knyttes til de lovbestemmelsene de skal utfylle, og å unngå generelle forskriftshjemler. Departementet tar sikte på at forskriftene som gis i medhold av loven, samles i en samleforskrift, slik det er gjort for de sentrale lovene på skatteområdet, som skatteloven, merverdiavgiftsloven og skattebetalingsloven. Dette vil gi en oversiktlig regelstruktur.

Forslag til samleforskrift vil sendes på høring senere. Det samme gjelder forslag til endringer i forskrifter gitt med hjemmel i eksisterende lover, med unntak av forskriftsendringer i sektorregelverket knyttet til endringer i reglene om

betalingsutsettelse og ettergivelse. Her har departementet funnet det hensiktsmessig å presentere forslag til slike endringer i sammenheng med forslagene til nye bestemmelser om dette i forslaget til innkrevingslov, se kapittel 10.

5 FORMÅL, VIRKEOMRÅDE OG MYNDIGHET

5.1 Formål

Det er ingen særskilte bestemmelser om lovformål i skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven. En sentral målsetning med samordning og modernisering av regelverket for Skatteetatens innkrevingsoppgaver, er et mer brukervennlig regelverk som tilrettelegger for effektiv og rettssikker innkreving. Etter departementets syn bør denne målsetningen gjøres tydelig gjennom en bestemmelse om formålet med loven. En formålsbestemmelse kan også støtte tolkningen av de øvrige reglene i loven. Det foreslås derfor en egen bestemmelse i innkrevingsloven, som slår fast at loven skal legge til rette for en effektiv innkreving som også ivaretar hensynet til skyldner.

5.2 Krav som omfattes

5.2.1 Gjeldende rett

Hvilke krav som omfattes er regulert ulikt i dagens tre innkrevingslover. Forskjellene knytter seg først og fremst til i hvor stor grad loven selv gir en uttømmende regulering av hvilke krav som omfattes av loven, eller om den nærmere detaljering av virkeområde er tatt inn i forskrift til loven.

I skattebetalingsloven følger det som hovedregel direkte av loven hvilke krav som loven gjelder for. Loven gjelder innkreving av skatte- og avgiftskrav som listes opp i § 1-1, og visse tilbakesøkingsskrav, jf. § 1-3. I tillegg er det i § 1-2 hjemmel for å fastsette i forskrift at loven også skal gjelde andre offentlige krav som har tvangsgrunnlag. En nærmere angivelse av hvilke andre offentlige krav som kan kreves inn etter § 1-2, følger av skattebetalingsforskriften.

SI-loven fastsetter ikke direkte hvilke krav loven gjelder for, men det følger av § 1 at Statens innkrevingsentral innkrever de krav den i lov eller av departementet er pålagt

å innkreve. Departementet kan i forskrift gi regler om hvilke krav Statens innkrevingsentral skal kreve inn, jf. SI-loven § 1 tredje ledd. Den nærmere angivelsen av hvilke krav loven gjelder for er uttømmende regulert i SI-forskriften.

Virkeområdet for bidragsinnkrevingsloven reguleres av lovens § 1. Det følger av loven at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav innkrever underholdsbidrag etter barneloven, ekteskapsloven eller barnevernsloven, og andre krav den etter bidragsinnkrevingsloven eller andre lover skal innkreve. I tillegg kan departementet etter § 1 andre ledd gi forskrift om at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal innkreve andre krav, og om hvilke av reglene i bidragsinnkrevingsloven som skal gjelde ved innkrevingen av disse kravene. I forskrift til § 1 er det fastsatt at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal innkreve en del nærmere angitte krav, og at bidragsinnkrevingsloven § 21 første ledd, § 22a og § 31 gjelder så langt det passer ved innkrevingen av disse kravene.

Norge har sluttet seg til ulike folkerettslige avtaler som omfatter bistand til innkreving av krav som Skatteetaten krever inn. Disse forpliktelsene innebærer at Skatteetaten mottar anmodninger om bistand til innkreving av blant annet krav på skatt, avgifter og underholdsbidrag. Saklig virkeområde for utenlandske krav er ulikt regulert i den enkelte innkrevingslov.

Utenlandske krav er ikke uttrykkelig omfattet av opplistingen i skattebetalingsloven § 1-1. For skatte- og avgiftskrav følger det imidlertid av lov om adgang for Kongen til å inngå overenskomster med fremmede stater til forebygging av dobbeltbeskatning mv. (dobbeltbeskatningsavtaleloven) § 1 tredje ledd at Kongen kan «vedta bestemmelser om at eksigible krav på offentlige skatter og avgifter, utskrevet i vedkommende stat, skal være bindende her i riket, og kunne inndrives av den norske stat etter de regler som gjelder for inndriving og oppkreving av tilsvarende eller lignende norske skatter og avgifter». I den enkelte skatteavtale er innkrevingen nærmere regulert.

For utenlandske krav fastsatt i samsvar med utenlandsk tollovgivning, følger det av lov 11.03.2022 om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven) § 9-9- at «til gjennomføring av overenskomst med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand, kan tvangskraftige krav på tollavgift og andre avgifter som er utskrevet av myndighet i annen stat, innkreves av norske myndigheter etter de regler som gjelder for tilsvarende eller lignende norske krav». Slike krav kreves inn etter skattebetalingsloven.

Utenlandske krav er ikke direkte regulert i SI-loven, men er angitt i SI-forskriften. I tillegg er innkrevingen av enkelte utenlandske krav regulert i særlovgivningen. Se for eksempel lov om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv. § 20, jf. § 1 om at straffekrav omfattet av loven skal fullbyrdes i samsvar med norsk rett. Dette innebærer at bøtekrav til fullbyrdelse av nordiske straffedommer kreves inn etter SI-loven.

I bidragsinnkrevingsloven § 2 første og andre ledd reguleres adgangen til å inngå overenskomst med fremmed stat mv. om innkreving av underholdsbidrag. I tredje ledd er det bestemt at fullbyrdingen av utenlandske bidragskrav mv. som nevnt i bestemmelsens første og andre ledd skjer etter reglene bidragsinnkrevingsloven. Bestemmelsen er et unntak fra regelen i tvangsfullbyrdesloven § 7-3 tredje ledd, og innebærer at tingretten ikke skal stadfeste tvangsgrunnlaget for utenlandske bidragskrav.

5.2.2 Vurderinger og forslag

Som det er redegjort for under gjeldende rett, er reguleringen av saklig virkeområde løst på ulike måter i dagens regelverk. Skattebetalingsloven går lengst i en detaljert regulering av virkeområde direkte i loven, mens hvilke kravtyper som omfattes av SI-loven er uttømmende regulert i forskrift til loven og i særlovgivningen.

Etter departementets syn bør innkrevingsloven være tilstrekkelig fleksibel slik at den tilrettelegger for fremtidige endringer i hvilke krav som skal kreves inn av Innkrevingsmyndigheten og omfattes av loven. SI-loven med tilhørende forskrift har i

praksis vist seg å gi nødvendig fleksibilitet for Staten innkrevingsentral, etter hvert som den har overtatt ansvaret for nye krav. Departementet er av den oppfatning at reguleringen i forslag til innkrevingslov bør gjøres på tilsvarende måte, ved at det skal komme frem av forskrift til innkrevingsloven hvilke krav som omfattes av loven.

Departementet foreslår at forskriften uttømmende skal angi hvilke krav som omfattes av innkrevingsloven. For enkelte kravtyper som innkrevingsmyndighetene i dag krever inn, er det gitt regler om innkrevingen i særlovgivningen. Departementet foreslår at også disse kravene skal fremgå av forskrift til lovens virkeområde, slik det i dag gjør i SI-forskriften.

Forslag til innkrevingslov bør også gjelde krav med utenlandsk tvangsgrunnlag. Redegjørelsen over viser at bidragsinnkrevingsloven regulerer dette selv, mens tilsvarende regulering ellers følger av dobbelbeskatningsavtaleloven og den enkelte skatteavtale, eller andre særlover.

Forskriftshjemmelen etter forslaget er ikke begrenset til å gjelde norske krav, men vil også omfatte utenlandske krav som Norge har forpliktet seg til å innkreve. På utlandsområdet kan det være uhensiktsmessig å gi en angivelse av de enkelte kravtypene som skal kreves inn på vegne av utenlandsk myndighet mv. Departementet legger derfor til grunn at det vil være tilstrekkelig at forskriften angir den enkelte lov eller avtale som bestemmer at innkreving skal skje i Norge, uten en nærmere angivelse av de konkrete kravtypene.

Bidragsinnkrevingsloven § 2 tredje ledd stiller i dag opp et unntak fra tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 tredje ledd. Dette innebærer at utenlandsk tvangsgrunnlag ikke skal stadfestes av tingretten før innkreving av kravet kan iverksettes. I stedet skjer en prøving i forbindelse med at anmodningen anerkjennes av NAV. Departementet foreslår at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 tredje ledd ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 13.3.2.4.

Departementet viser til innkrevingsloven § 2.

5.3 Stedlig virkeområde

5.3.1 Gjeldende rett

Stedlig virkeområde er ikke regulert i skattebetalingsloven, bidragsinnkrevingsloven og SI-loven. For skatt og trygdeavgift til Svalbard følger det imidlertid av svalbardskatteloven § 5-1 at skattebetalingsloven gjelder ved betaling og innkreving av disse kravtypene, jf. også skattebetalingsloven § 1-1 andre ledd bokstav b.

5.3.2 Vurderinger og forslag

Gjennomgangen av gjeldende rett viser at stedlig virkeområde og forholdet til Svalbard og Jan Mayen ikke er regulert i innkrevingslovene, med unntak av innkrevingen av skatt og trygdeavgift til Svalbard.

I Meld. St. 32 (2015–2016) legges det i kapittel 5 til grunn at det rettslige rammeverket for Svalbard skal være mest mulig likt fastlandet, og at ny lovgivning for fastlandet som hovedregel skal gis anvendelse for Svalbard, med mindre særlige forhold taler mot dette, eller det er behov for unntak eller tilpasninger. Lovgivningen skal gjelde og håndheves likt for hele øygruppen, med mindre det er behov for overgangsordninger eller andre former for innfasing.

Etter departementets oppfatning bør innkrevingsloven gjelde på Svalbard. I dag kan skattekontoret utøve særnamnsmyndighet ved innkreving av krav på skatt og trygdeavgift til Svalbard. Selv om disse kravene er knyttet til skattepliktig inntekt og virksomhet på Svalbard, kan ikke departementet se at særnamnsmyndigheten bør være begrenset til disse kravtypene. Dersom en skyldner bosatt på Svalbard for eksempel har utestående andre skatte- og avgiftskrav, bør også disse kunne kreves inn etter ny lov. Departementet kan heller ikke se at det bør gjøres særskilte unntak fra deler av loven ved innkreving på Svalbard. Etter departementet syn må tilsvarende

betraktninger legges til grunn for Jan Mayen. Det foreslås derfor at innkrevingsloven gjelder på Svalbard og Jan Mayen uten særskilte unntak.

Departementet viser til § 2 i forslag til innkrevingslov.

5.4 Grensesnitt mellom fastsetting og innkreving i bidragsinnkrevingsloven mv

5.4.1 Gjeldende rett

Bidragsinnkrevingsloven regulerer både NAVs og Skatteetatens oppgaver på bidragsområdet. NAV har delvis ansvar for oppgaver som på skatte- og avgiftsområdet ivaretas av innkrevingsmyndighetene. Det er NAV som mottar alle søknader om innkreving av bidrag etter reglene i bidragsinnkrevingsloven. Dette følger av bidragsinnkrevingsloven § 8 som bestemmer at «bidragsfogden» (NAV) skal overføre saken til innkreving når henvendelse om dette er mottatt, og når det er klart at det foreligger grunnlag for innkreving.

Bestemmelsen viser til bidragsinnkrevingsloven § 5 og barneloven § 78. Det er NAV som vurderer om en søknad om innkreving er satt frem innen ettårsfristen i bidragsinnkrevingsloven § 5 og om det foreligger særlige grunner for at krav eldre enn ett år også skal kreves inn. Henvisningen til barneloven § 78 innebærer at NAV tar stilling til om det foreligger tvangsgrunnlag i saken.

NAV er også sentralmyndighet for utenlandske bidragskrav, og har ansvaret for å anerkjenne krav som skal innkreves i Norge. På samme måte som i norske saker er det NAV som vurderer om utenlandske krav kan kreves inn i Norge i henhold til den enkelte konvensjon, samt norsk og utenlandsk intern rett.

5.4.2 Vurderinger og forslag

NAV er i dag tillagt en sentral rolle som fastsettingsmyndighet for underholdsbidrag. Etter barnelova § 70 andre ledd kan NAV fastsette bidraget når en av foreldrene krever det. NAV kan også henvise partene til domstolene der dette er mer tjenlig ut fra sakens

karakter, jf. § 70 tredje ledd bokstav b. Domstolene kan også fastsatte bidraget i forbindelse med ekteskaps sak, retts sak om foreldre ansvar, om hvem barnet skal bo med eller om samværs rett, jf. barnelova § 70 tredje ledd bokstav a.

Før en bidrags sak oversendes til innkreving i saker hvor bidrags mottaker og bidrags pliktig er bosatt i Norge, har NAV i kraft av å være fastsettings myndighet ansvar for å ta stilling til om det foreligger et gyldig tvangs grunnlag, om kravet er helt eller delvis foreldet og størrelsen på kravet dersom partene er uenig om dette. Disse vurderingene gjøres i alle saker hvor partene ønsker bistand med innkrevingen, uavhengig om bidraget er fastsatt i vedtak, dom eller følger av avtale.

Ved begjæring om utlegg til alminnelig namsmann, vil namsmannen prøve tvangs grunnlaget, og om kravet er helt eller delvis foreldet. Dersom partene er uenig i størrelsen på kravet må namsmannen også ta stilling til kravets størrelse før utleggs forretning avholdes. Dersom namsmannen finner at kravet ikke lenger er i behold, avvises begjæringen. Namsmannens vurderinger er prejudisielle, og beslutningene kan påklages til tingretten. Med bakgrunn i den myndighet og kompetanse alminnelig namsmann har, kan det hevdes at dagens oppgavefordeling mellom NAV og innkrevings myndighetene i Skatteetaten ikke er naturlig der kravet er fastsatt i avtale mellom partene eller følger av dom.

Som fastsettings myndighet har NAV likevel et mer helhetlig ansvar for å ivareta begge parter interesser i en bidrags sak. På bidrags området kan grunnlaget for kravet skifte mellom avtale, vedtak og dom. Dette kan skje flere ganger i løpet av perioden det skal betales bidrag, og disse mer hyppige skiftene i tvangs grunnlag kan tilsi at NAV fortsatt bør ha et ansvar for å vurdere enhver innkrevings sak før den overføres til Innkrevings myndigheten. Dersom det foreligger mangler ved et tvangs grunnlag kan NAV som fastsettings myndighet veilede partene, og fatte vedtak om bidrag. På denne måten kan eventuelle mangler ved grunnlaget avhjelpe. Det vil kunne gi en mer helhetlig behandling av sakene enn dersom en søknad om innkreving skal kunne

fremmes direkte for Innkrevingsmyndigheten, fordi man unngår at partene i saken blir henvist fram og tilbake mellom etatene. Dette taler for at dagens ansvarsfordeling mellom NAV og Skatteetaten opprettholdes.

På utlandsområdet er NAV i dag sentralmyndighet og ansvarlig for å anerkjenne utenlandske anmodninger om bistand til innkreving av underholdsbidrag.

Anmodningen kan settes frem av utenlandsk myndighet, eller direkte av partene i bidragssaken. Anerkjennelse på bidragsområdet forutsetter både kjennskap til norske og utenlandske regler om fastsetting av underholdsbidrag, samt regler om jurisdiksjon. Det er av den grunn ikke naturlig at Innkrevingsmyndigheten anerkjenner anmodninger om bistand til innkreving av utenlandsk underholdsbidrag.

På denne bakgrunn foreslår ikke departementet å endre dagens oppgavefordeling mellom NAV og Skatteetaten.

Bestemmelsene som regulerer NAVs myndighetsutøvelse, bør ikke komme frem av forslaget til innkrevingslov. I stedet bør disse reglene enten bestå i bidragsinnkrevingsloven eller tas inn som nye bestemmelser i annet egnet regelverk. Dette gjelder bidragsinnkrevingsloven § 2 som regulerer adgangen til å inngå gjensidighetsavtaler, § 3 som gir definisjoner av ulike begreper i loven, § 5 som regulerer når Innkrevingsssentralen skal foreta innkreving, § 6 som regulerer forholdet til farskap, § 8 som regulerer igangsetting av innkreving, og til slutt bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven kapittel 5 som gir hjemler for tilbakekreving, samt regler om saksbehandling, gjennomføring og innkreving av vedtakene om tilbakekreving.

5.5 Innkrevingsmyndigheten

5.5.1 Gjeldende rett

Det følger av skattebetalingsloven § 2-1 første ledd første punktum at skattekontoret er innkrevingsmyndighet for krav i eller i medhold av skattebetalingsloven. Etter andre punktum kan departementet i forskrift bestemme at Statens innkrevingsssentral skal

utøve myndighet etter loven. Det følger videre av bestemmelsens andre ledd at departementet i forskrift kan bestemme at Tolletaten skal innkreve nærmere bestemte krav. Tolletaten kan ikke utøve myndighet etter skattebetalingsloven kapittel 14 om tvangsfullbyrdelse og sikkerhetsstillelse, jf. skattebetalingsloven § 2-1 andre ledd. Tolletaten er innkrevingsmyndighet for omkostninger og gebyrer fastsatt med hjemmel i tolloven, med unntak av overtredelsesgebyr etter tolloven § 16-17, jf. skattebetalingsforskriften § 2-1.

SI-loven § 1 om lovens virkeområde slår i første ledd første punktum fast at det er Statens innkrevingsssentral som innkrever de krav den i lov eller av departementet er pålagt å innkreve. Etter § 1 første ledd andre punktum kan departementet i forskrift bestemme at skattekontoret skal utøve myndighet etter loven.

Det følger av bidragsinnkrevingsloven § 4 første ledd første punktum at innkrevingen etter loven foretas av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Første ledd andre punktum bestemmer at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er underlagt Skattedirektoratet. Videre følger det av andre ledd at departementet kan bestemme at innkreving skal skje gjennom en særskilt bidragsfogd dersom en av partene bor i utlandet.

5.5.2 Vurderinger og forslag

Kompetansen til å drive virksomhet etter skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven ligger i dag hos henholdsvis skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Alle tre myndighetene er i dag en del av Skatteetaten. Departementet legger til grunn at kompetansen etter forslaget til innkrevingslov også vil ligge hos en myndighet som er en del av Skatteetaten. En mulighet er derfor at kompetansen etter innkrevingsloven legges til Skatteetaten. Etter departementets syn er dette likevel ikke en tilfredsstillende løsning. Skatteetaten består av flere ulike forvaltningsmyndigheter, som har ulike lovpålagte oppgaver. Dersom kompetansen legges til Skatteetaten som

sådan, kan det bli tvil om hvilken myndighet som kan utøve kompetanse etter loven. Departementet foreslår derfor at kompetansen etter innkrevingsloven legges til Innkrevingsmyndigheten i første instans. Dette gjelder både kompetansen til å utøve kreditorrollen, og kompetansen til å utøve særnamsmyndighet. På den måten blir det klart hvem som har kompetanse etter loven, og det etableres et tydelig skille til andre myndigheter i Skatteetaten, herunder fastsettingsmyndigheten. Samtidig som det klargjøres hvem som har kompetanse etter loven, blir det etter departementets syn ikke lagt unødvendige bånd på organiseringen av oppgaveløsningen.

Klager i saker der Innkrevingsmyndigheten er førsteinstans vil dels behandles av tingretten, og dels av overordnet forvaltningsorgan etter reglene i forvaltningsloven §§ 28 til 34. Ved klage etter forvaltningsloven § 28, er det avgjørende at klageordningen sikrer en reell to-instansbehandling av saken. Slik Skatteetaten er organisert, vil Skattedirektoratet være overordnet forvaltningsorgan når Innkrevingsmyndigheten er en del av Skatteetaten.

Gjennomgangen av gjeldende rett viser at departementet i forskrift kan bestemme at Statens innkrevingsentral skal utøve myndighet som er lagt til skattekontoret, og at skattekontoret skal utøve myndighet som er lagt til Statens innkrevingsentral, jf. skattebetalingsloven § 2-1 første ledd andre punktum og SI-loven § 1 første ledd andre punktum. Videre følger det av bidragsinnkrevingsloven § 4 andre ledd at departementet kan bestemme at innkreving skal skje gjennom en særskilt bidragsfogd dersom en av partene bor i utlandet. Etter forslaget blir det kun én innkrevingsmyndighet. Departementet ser derfor ikke grunn til å videreføre de nevnte forskriftshjemlene. Det følger videre av skattebetalingsloven § 2-1 andre ledd at departementet i forskrift kan bestemme at Tolletaten gis myndighet til å innkreve nærmere bestemte krav, likevel slik at skattebetalingsloven kapittel 14 ikke gjelder for Tolletaten. Etter hva departementet er kjent med, omfatter ikke Tolletatens innkreving noen innkrevingstiltak som gjør det nødvendig med en tilsvarende bestemmelse i innkrevingsloven. Dersom Tolletaten får behov for ytterligere innkrevingstiltak, for

eksempel utvidet motregningsadgang, er det etter departementets syn mest nærliggende at innkrevingen overlates til Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår derfor at regelen i skattebetalingsloven § 2-1 andre ledd videreføres i skattebetalingsloven, og at det gjøres språklige endringer i bestemmelsen som følge av at skattebetalingsloven kapittel 14 foreslås endret, se punkt 13.9.1.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette at kompetansen til å utøve myndighet i førsteinstans etter loven legges til Innkrevingsmyndigheten. Det foreslås at reguleringen tas inn i bestemmelsen om lovens saklige virkeområde.

Departementet viser til innkrevingsloven § 2 og til forslag til endringer i skattebetalingsloven § 2-1.

5.6 Kommunenes utøvelse av særnamsmyndighet mv.

5.6.1 Gjeldende rett

For noen kommunale krav er det fastsatt i sektorlovgivningen at kravet kan kreves inn etter reglene for innkreving av skatt. Dette innebærer at kommunene har særnamsmannsmyndighet etter skattebetalingsloven for kravene. Særnamsmyndighet medfører at kommunen selv har kompetanse til å beslutte utlegg, og ikke trenger beslutning av alminnelig namsmann. Dette omfatter kompetanse til å stifte utleggspant, jf. skattebetalingsloven § 14-3, men ikke til å fatte beslutning om realisasjon av pantet. Tvangsdekningen av pantet må derfor skje gjennom alminnelig namsmann. Med hjemmel i skattebetalingsloven § 14-4 kan kommunen også beslutte utleggstrekk for disse kravene.

Adgangen til å kreve inn etter reglene for innkreving av skatt omfatter følgende kravstyper:

- Eiendomsskatt, jf. lov 6. juni 1975 nr. 29 om eiendomsskatt til kommunane (eiendomsskattelova) § 27

- Vann- og avløpsgebyr, jf. lov 16. mars 2012 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) § 6
- Feiegebyr, jf. lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) § 28 fjerde ledd
- Avfallsgebyr for husholdninger, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 34 femte ledd, som gir eigedomsskattelova § 27 tilsvarende anvendelse
- Parkeringsavgift, jf. lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 31a andre ledd jf. § 38
- Tilleggsavgift til piggdekkgebyr, jf. forskrift 7. mai 1999 nr. 437 om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr §§ 8 og 9 jf. vegtrafikkloven § 38

Når kravene kan kreves inn etter reglene for innkreving av skatt, antar departementet at også henvisningen i skattebetalingsloven § 14-2 om at tvangsfullbyrdelsesloven «gjelder tilsvarende så langt den passer», med visse spesifiserte unntak, gjelder for kommunenes innkreving.

Kommunene har også tvangsgrunnlag for disse kravene.

Henvisningen til reglene for innkreving av skatt innebærer også at kommunene har utvidet motregningsrett ved innkreving av kravene. Kravene som nevnt ovenfor kan dermed motregnes i krav på skatt eller avgift som skyldneren måtte ha til gode mot det offentlige, jf. skattebetalingsloven kapittel 13. Den utvidete motregningsadgangen etter skattebetalingsloven er beskrevet nærmere i punkt 11.2.

5.6.2 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår at kommunene fortsatt skal ha adgang til å utøve særnamsmannsmyndighet for de kravene hvor de har slik myndighet i dag.

Innkrevingsloven er imidlertid en lov for innkreving av statlige krav, tilpasset

innkrevingsvirksomheten som Skatteetaten har ansvaret for. Det er ikke naturlig at loven gjelder direkte for kommunene. Departementet foreslår derfor at kommunene skal ha særnamsmannsmyndighet gjennom særlige henvisninger i det aktuelle sektorregelverket til de relevante bestemmelsene i innkrevingsloven.

Dette innebærer at kommunene fortsatt vil kunne beslutte å ta utleggspant for de aktuelle kravene. Som nevnt i punkt 5.6.1 må tvangsdekningen av pantet i dag skje gjennom alminnelig namsmann. Departementet foreslår ingen endring i dette.

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås det en ordning for ett utleggstrekk, som innebærer at både skyldneren og den trekkpliktige, normalt arbeidsgiveren, skal kunne forholde seg til ett felles trekk selv om det er besluttet utleggstrekk for innkreving av flere krav. Ordningen med ett utleggstrekk krever at det ikke nedlegges separate, selvstendige utleggstrekk ved siden av ordningen med ett trekk. For å etablere denne ordningen foreslås det i det nevnte høringsnotatet at innkrevingen av de aktuelle kommunale kravene ved utleggstrekk skal skje gjennom alminnelig namsmann. Kommunen beholder kompetansen som særnamsmyndighet, men særnamskompetansen vil ikke lenger gi adgang til å beslutte dekning ved trekk. Dersom kravet ikke betales frivillig og kommunen ønsker å tvangsinnndrive det, må kommunen ta stilling til om den vil ta utleggspant i kraft av sin særnamskompetanse eller be den alminnelige namsmannen om å beslutte dekning ved trekk. Det vises til den nærmere vurderingen av dette spørsmålet i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 12.2.

I tillegg til kompetanse til å beslutte utlegg har kommunene også adgang til å motregne etter reglene i skattebetalingsloven kapittel 13. Departementet foreslår å videreføre denne adgangen til utvidet motregning i til gode skatt og avgift for de aktuelle kravene.

Det foreslås ingen endringer i reglene om tvangsgrunnlag.

Siden det i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås at kommunenes beslutning om utleggstrekk skal skje ved at kommunene går gjennom alminnelig namsmann, er det behov for en mer presis henvisning til hvilke bestemmelser i innkrevingsloven som skal gjelde ved utøvelse av kommunal særnamsmyndighet og motregning. Departementet foreslår derfor at det i sektorregelverket fastsettes at det aktuelle kravet kan innkreves etter reglene om innkreving av skatt i innkrevingsloven § 21 (motregning) og § 23 (utleggspant).

Som nevnt under beskrivelsen av gjeldende rett, vil også henvisningen i skattebetalingsloven § 14-2 om at tvangsfullbyrdelsesloven «gjelder tilsvarende så langt den passer», med visse spesifiserte unntak, gjelde når kommunenes innkreving skal skje etter reglene for innkreving av skatt. I forslaget til innkrevingslov foreslås det spesifisert hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven som kommer til anvendelse, se blant annet forslag til § 21 fjerde ledd og § 23 tredje ledd. Disse vil også komme til anvendelse når kommunene bruker myndigheten etter disse bestemmelsene. I tillegg er det gitt enkelte særregler om saksbehandlingen som får anvendelse blant annet ved beslutninger om utleggspant. Dette gjelder reglene om varsel i forslag til § 25 og om beslutning og underretning mv. i § 26. Disse inneholder regler som skal ivareta hensynet til skyldner når det treffes beslutninger som omfattes av bestemmelsene. Departementet foreslår derfor å presisere at også disse skal gjelde når kommunene treffer beslutning om utleggspant.

Det vises til forslag til endringer i eigedomsskattelova § 27, vass- og avløpsanleggslova § 6, brann- og eksplosjonsvernloven § 28 fjerde ledd og vegtrafikkloven § 38.

5.7 Forholdet til folkeretten

5.7.1 Gjeldende rett

Norge har en rekke folkerettslige forpliktelser vedrørende immunitet og ukrenkelighet etter Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem (WKDS), Wien-konvensjonen om konsulært samkvem og andre folkerettslige avtaler, herunder Avtale mellom Norge og De europeiske fellesskaps kommisjon om opprettelse i Norge av en delegasjon for De europeiske fellesskaps kommisjon og dens privilegier og immunitet; Avtale mellom Norge og Den palestinske frigjøringsorganisasjon PLO; og Avtale med UNDP om etablering av UNDPs senter for godt styresett – «Oslo-senteret» og en tilleggsavtale vedrørende immunitet. Disse forpliktelsene går eksempelvis ut på at diplomater m.fl. med enkelte unntak har immunitet mot norsk domsjurisdiksjon og tvangsjurisdiksjon, jf. blant annet WKDS art. 31 nr. 1 og nr. 3. Videre gjelder det regler om ukrenkelighet knyttet til eiendeler, dokumenter og korrespondanse jf. blant annet WKDS art. 30 nr. 2, og ukrenkeligheten gjør blant annet at krav om utlevering, inspeksjon eller innsyn knyttet til det nevnte er forbudt, med enkelte unntak.

Disse folkerettslige forpliktelsene gjennomføres i de fleste lover ved en folkerettsreservasjon. I tvangsfullbyrdelsesloven er en slik reservasjon inntatt i § 1-4, som lyder «[l]oven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat». Skattebetalingsloven har ikke en egen bestemmelse om folkerettsreservasjon, men det følger av § 14-2 at tvangsfullbyrdelsesloven, herunder § 1-4, gjelder så langt den passer ved gjennomføring av utleggsforretninger. Adgang til å beslutte utleggstrekk mot utsendt diplomatisk personale m. fl. er også regulert i skattebetalingsforskriften § 14-5-9. Heller ikke i bidragsinnkrevingsloven er det gitt en egen bestemmelse om folkerettsreservasjon. Etter bidragsinnkrevingsloven § 22 er en del bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven gitt anvendelse ved tvangsfullbyrdelse etter loven. Denne henvisningen omfatter imidlertid ikke tvangsfullbyrdelsesloven § 1-4, men departementet legger til grunn at loven har vært anvendt på en måte som overholder Norges folkerettslige forpliktelser. For krav som kreves inn etter SI-loven, er utøvelsen av namskompetanse i dag regulert i

tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II, og tvangsfullbyrdelsesloven § 1-4 vil komme til anvendelse på tvangsinnkrevingen.

5.7.2 Vurderinger og forslag:

I innkrevingsloven § 23 er det i tredje ledd foreslått at tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 1 skal gjelde tilsvarende ved behandling av saker om utlegg. Dermed vil også folkerettsreservasjonen i tvangsfullbyrdelsesloven § 1-4 gjelde i slike saker. Det vil imidlertid kunne være andre bestemmelser i innkrevingsloven som også kan begrenses av de nevnte folkerettslige reglene, for eksempel § 9 om skyldnerens opplysningsplikt, § 10 om tredjeparts opplysningsplikt og § 40 om straff og erstatningsansvar ved opplysningsplikt. En egen folkerettsreservasjon vil også kunne tydeliggjøre de folkerettslige begrensningene for utlegg bedre enn henvisningen til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 1 i innkrevingsloven § 23 tredje ledd. Departementet foreslår derfor at det tas inn en egen folkerettsreservasjon i innkrevingsloven § 2. Bestemmelsen foreslås utformet tilsvarende tvangsfullbyrdelsesloven § 1-4.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 2 fjerde ledd.

6 UTØVELSE AV KREDITORROLLEN

6.1 Gjeldende rett

Skattebetalingsloven, bidragsinnkrevingsloven og SI-loven har ingen generell regulering av innkrevingsmyndighetenes kompetanse til å opptre som kreditor. Det er likevel en forutsetning for den funksjonen innkrevingsmyndighetene har at innkrevingsmyndighetene kan opptre som kreditor for kravene de innkrever. Det er også gitt enkelte regler som regulerer innkrevingsmyndighetenes oppgaver på kreditorstadiet, for eksempel reglene om lempning i skattebetalingsloven kapittel 15, SI-loven § 8 og bidragsinnkrevingsloven § 10, og reglene om motregning i skattebetalingsloven kapittel 13, SI-loven § 4 og bidragsinnkrevingsloven § 14. Selv om det i dag ikke gjelder noen generell regel for innkrevingsmyndighetens kompetanse til å opptre som kreditor, må det legges til grunn at det er innkrevingsmyndighetene, ikke oppdragsgiver, som beslutter hvordan den operative innkrevingen skal utføres og

hvilke innkrevingstiltak som skal iverksettes. For Statens innkrevingsssentral er kompetansen til å utøve posisjonen som kreditor også regulert i innkrevingsavtaler med oppdragsgiverne.

6.2 Vurderinger og forslag

Selv om innkrevingsmyndighetenes kompetanse som kreditor ikke er uttrykkelig regulert i dagens regelverk, utøver innkrevingsmyndighetene i dag posisjonen som kreditor gjennom bruk av ulike virkemidler på kreditorstadiet. Etter departementets syn bør det komme tydelig frem i innkrevingsloven at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel har kompetanse til å utøve kreditorposisjonen fullt ut for de kravene den innkrever. En regulering som gjør Innkrevingsmyndighetens kreditorkompetanse tydelig, vil etter departementets syn gjøre regelverket lettere å forholde seg til for skyldner, kravseier og tredjeparter. Dette får særlig betydning ved innkreving av krav der både kravseier og skyldner er en privat part.

En regulering av Innkrevingsmyndighetens kreditorkompetanse vil bidra til en effektiv og samordnet innkreving. Departementet vil påpeke at det er Innkrevingsmyndigheten som er best i stand til å gjøre en helhetlig og upartisk vurdering av hvilke tiltak som er hensiktsmessig i den konkrete saken. At Innkrevingsmyndigheten utøver kreditorrollen vil blant annet bidra til likebehandling på tvers av kravstyper, og til mer helhetlig behandling av skyldnere med flere ulike krav mot seg.

Forslaget innebærer blant annet at Innkrevingsmyndigheten vil ha adgang til å slette en panterett som er stiftet ved utlegg, for eksempel dersom det viser seg at Innkrevingsmyndigheten har stiftet pant i feil formuesgode. Innkrevingsmyndighetens kreditorkompetanse begrenser seg ikke til tiltak som reguleres av innkrevingsloven, og må sees i lys av tilgrensende regelverk om blant annet konkurs, gjeldsordning mv. Innkrevingsmyndighetens kreditorkompetanse vil etter forslaget ikke omfatte kompetanse til å ettergi et krav ut over det som følger av forslaget til regler om betalingsutsettelse og ettergivelse, se kapittel 10.

Selv om Innkrevingsmyndigheten som hovedregel bør utøve kreditorposisjonen fullt ut, ser departementet at det overfor enkelte oppdragsgivere kan være behov for unntak. Det vil blant annet være behov for særlig regulering av forholdet til Husbanken og Lånekassen. Disse oppdragene har en egen karakter fordi Innkrevingsmyndigheten her krever inn misligholdte terminer knyttet til et løpende lån som i utgangspunktet forvaltes og innkreves av oppdragsgiver selv. Videre vil Husbankens krav som regel også være sikret ved avtalepant i bolig, og slike pant bør som et utgangspunkt ikke realiseres uten Husbankens medvirkning.

Departementet finner det hensiktsmessig at eventuelle unntak, så langt det er mulig, reguleres i forskrift. Det foreslås derfor at det i særlige tilfeller kan reguleres i forskrift at innkrevingsmyndigheten for utvalgte kravtyper ikke skal benytte enkelte kreditortiltak, eller at dette først skal gjøres etter kontakt med oppdragsgiver.

Departementet vil påpeke at det i enkeltsaker kan være behov for dialog mellom Innkrevingsmyndigheten og oppdragsgiver, uavhengig av hvilke unntak som er gjort i forskriften.

Departementet viser til § 3, første og andre ledd i forslag til innkrevingslov.

7 SAKSBEHANDLING

7.1 Overordnet om forholdet til forvaltningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven

7.1.1 Gjeldende rett

Forholdet til forvaltningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven er i dag dels ulikt regulert. Det følger av skattebetalingsloven § 3-1 at forvaltningsloven gjelder med de særlige bestemmelsene som er gitt i skattebetalingsloven. Etter skattebetalingsloven § 14-2 første punktum gjelder tvangsfullbyrdelsesloven så langt den passer når skattekontoret gjennomfører utleggsforretninger. Saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-1 til § 5-5 og reglene om begjæring av utlegg i § 7-1 til § 7-8 gjelder ikke, jf.

skattebetalingsloven § 14-2 andre punktum. Forvaltningsloven gjelder ikke når skattekontoret gjennomfører utleggsforretninger, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b.

Etter SI-loven § 2 første ledd gjelder forvaltningsloven for Statens innkrevingsentral med mindre annet er bestemt. Den utenrettslige innkrevingen reguleres av SI-loven, jf. § 1 andre ledd. Statens innkrevingsentralens kompetanse til å drive tvangsfullbyrdelse reguleres av tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II. Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-1 til § 5-5 og § 7-3 til § 7-8 gjelder ikke for Statens innkrevingsentral, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 tredje ledd. Departementet legger til grunn at de øvrige saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven gjelder for Statens innkrevingsentral når denne utøver myndighet etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II, jf. motsetningsvis tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 tredje ledd, se også Prop. 127 L (2011–2012) s. 35–36. Forvaltningsloven gjelder ikke når Statens innkrevingsentral sørger for tvangsfullbyrdelse, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b.

Bidragsinnkrevingsloven regulerer ikke forholdet til forvaltningsloven, med unntak av § 24 første ledd, som bestemmer at enkeltvedtak fattet av Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan påklages etter reglene i forvaltningsloven kapittel IV. Forholdet til forvaltningsloven er heller ikke omtalt generelt i forarbeidene til bidragsinnkrevingsloven. Departementet legger til grunn at forvaltningsloven kommer til anvendelse for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, jf. forvaltningsloven jf. § 1. Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven er ikke regulert generelt i bidragsinnkrevingsloven, men vises til mer sporadisk i § 2, § 12, § 13, § 16, § 22, § 23 og § 33. Departementet legger til grunn at forvaltningsloven ikke gjelder når Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav driver innkreving som reguleres av tvangsfullbyrdelsesloven, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b.

7.1.2 Vurderinger og forslag

Gjeldende rett innebærer et todelt spor for hvilke saksbehandlingsregler som gjelder for innkrevingsmyndighetene. Når innkrevingsmyndighetene driver utenrettslig innkreving, gjelder forvaltningsloven. Samtidig treffer innkrevingsmyndighetene en rekke avgjørelser som ikke er å regne som enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand. Departementet legger til grunn at avgjørelser om ulovfestet motregning ikke er å anse som enkeltvedtak, se NOU 2019:5 punkt 28.5. Det samme gjelder avgjørelse om at et krav er foreldet. Avgjørelse om ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldner er derimot å anse som et enkeltvedtak etter gjeldende rett og etter forslaget, se punkt 10.2.6.3. Reglene i forvaltningsloven kapittel IV–VI kommer derfor til anvendelse for slike avgjørelser. Se NOU 2019:5 punkt 20.2 for en oversikt over innholdet i enkeltvedtaksbegrepet. Når innkrevingsmyndighetene tar utlegg, gjelder i dag saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven.

Etter departementets syn bør i størst mulig grad de samme saksbehandlingsreglene gjelde uavhengig av hvilke tiltak Innkrevingsmyndigheten iverksetter, og uavhengig av hvilket krav som er til innkreving. For å oppnå dette har departementet vurdert to ulike løsninger. Det første alternativet er at saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven gjelder som et utgangspunkt for Innkrevingsmyndigheten. Det andre alternativet er at saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven gjelder som et utgangspunkt for Innkrevingsmyndigheten.

Etter departementets syn er det lite hensiktsmessig at tvangsfullbyrdelseslovens saksbehandlingsregler skal gjelde generelt for Innkrevingsmyndigheten.

Tvangsfullbyrdelsesloven er tilpasset det trepartsforholdet som gjelder mellom saksøker, saksøkte og alminnelig namsmann, og bærer preg av å være en særprosesslov. Innkrevingsmyndigheten er derimot et forvaltningsorgan som i hovedsak skal kreve inn offentlige krav, og som har behov for andre saksbehandlingsregler. Innkrevingsmyndighetens virksomhet begrenser seg ikke til utøvelse av namsmyndighet, men omfatter i tillegg flere andre tiltak, herunder

rentebeslutninger, betalingsutsettelse, ettergivelse, motregning, avregning og en generell utøvelse av rollen som kreditor. Innkrevingsmyndighetens virksomhet er derfor videre enn den virksomheten som drives av alminnelig namsmann. Samlet sett bærer Innkrevingsmyndighetens virksomhet i større grad preg av alminnelig offentlig myndighetsutøvelse. Forvaltningsloven er det generelle regelverket for saksbehandling i offentlig forvaltning. Forvaltningsloven er også godt innarbeidet, og sentrale begreper mv. er avklart i praksis. Det bør være en selvstendig målsetning om et felles regelverk for saksbehandling i offentlig forvaltning, så fremt ikke særlige hensyn på et område tilsier avvikende løsninger. Etter departementets syn bør forvaltningsloven derfor i utgangspunktet gjelde for Innkrevingsmyndighetens saksbehandling.

Selv om forvaltningsloven utgjør utgangspunktet for regulering av Innkrevingsmyndighetens saksbehandling, vil det på enkelte områder være behov for særregler, se for eksempel punkt 7.3 og kapittel 13. I tillegg vil deler av tvangfullbyrdelsesloven gjelde ved Innkrevingsmyndighetens tvangsinnkreving, se punkt 13.3.

Som omtalt under gjeldende rett, er forholdet til forvaltningsloven og tvangfullbyrdelsesloven dels ulikt regulert i dagens regelverk. Etter departementets syn bør forholdet til forvaltningsloven og tvangfullbyrdelsesloven reguleres tydelig. Departementet foreslår en positiv og uttømmende regulering av hvilke bestemmelser i tvangfullbyrdelsesloven som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se innkrevingsloven §§ 5, 21–24, 33 og 34.

Som redegjort for over, skal forvaltningsloven gjelde generelt for Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndigheten er et forvaltningsorgan. Det følger derfor av forvaltningsloven § 1 at loven gjelder for den. Det følger av forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b at forvaltningsloven ikke gjelder i saker et forvaltningsorgan behandler eller avgjør etter tvangfullbyrdelsesloven. For å unngå et todelt spor for alminnelige saksbehandlingsregler, foreslås det regulert i innkrevingsloven at

forvaltningsloven gjelder for Innkrevingsmyndighetens virksomhet etter loven. Bestemmelsen vil gå foran regelen i forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b hva gjelder forholdet mellom forvaltningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven, og innebærer at forvaltningsloven som utgangspunkt også skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens tvangsinnkreving. Som nevnt gjør enkelte innkrevingstiltak det nødvendig at deler av tvangsfullbyrdelsesloven gjelder, se punkt 13.3. I tillegg foreslås det enkelte særregler om saksbehandling, se punkt 7.3 og kapittel 13. For å unngå regelverkskonflikter, må det for slike tilfeller gjøres enkelte unntak fra forvaltningsloven. Departementet foreslår en uttømmende regulering av hvilke regler i forvaltningsloven som skal unntas. Unntakene omtales nærmere i punkt 7.2. Forslaget har ingen betydning for forvaltningslovens virkeområde slik dette er regulert i forvaltningsloven § 3 første ledd. Forvaltningsloven kapittel IV–VI kommer derfor ikke til anvendelse for avgjørelser som etter sin art ikke er å anse som enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a og b. Dette kan blant annet gjelde avgjørelser som Innkrevingsmyndigheten treffer under utøvelsen av rollen som kreditor, se kapittel 6.

Departementet viser til § 4 i forslag til innkrevingslov.

7.2 Unntak fra forvaltningsloven

7.2.1 Fremgangsmåten ved granskning o.l.

7.2.1.1 Gjeldende rett

Forvaltningsloven § 15 har regler om fremgangsmåten ved granskning. Bestemmelsen gjelder der granskningen ikke utføres på offentlig kontor eller annet bestemt tjenestested, herunder husundersøkelse og bokettersyn. Etter første ledd skal den som leder granskningen uoppfordret legitimere seg, meddele formålet med granskningen og oppgi hjemmelen for den. Etter andre ledd har den granskningen angår rett til å ha et vitne til stede. Vedkommende skal gjøres oppmerksom på denne retten, med mindre dette er åpenbart hensiktsløst. Navnene på de som er til stede, undersøkelsens gjenstand, formål og lovhjemmel skal skrives ned. Det følger av tredje ledd at reglene i

første og andre ledd bare gjelder så langt de kan gjennomføres uten vesentlig ulempe eller uten at formålet med granskningen settes i fare.

Etter § 15 fjerde ledd har den granskningen angår rett til å klage over beslutning om at granskningen skal gjennomføres. Klagen kan være muntlig, og må fremsettes straks dersom vedkommende er til stede. Dersom vedkommende ikke er til stede, må klagen fremsettes innen tre dager. Granskningen kan gjennomføres før klagen er avgjort dersom forvaltningsorganet finner dette påtrengende nødvendig for å gjennomføre sine lovpålagte oppgaver.

7.2.1.2 Vurderinger og forslag

Innkrevingsmyndigheten vil primært drive virksomhet fra eget kontor eller annet bestemt tjenestested, der forvaltningsloven § 15 ikke er aktuell. Departementet legger til grunn at bestemmelsen kan komme til anvendelse dersom Innkrevingsmyndigheten tar utleggspant der formuesgodet befinner seg, for eksempel på skyldners bopel eller forretningssted. I slike tilfeller må Innkrevingsmyndigheten følge reglene om fremgangsmåte i forvaltningsloven § 15 første og andre ledd. Slik departementet ser det, kan terskelen for å gjøre unntak etter bestemmelsens tredje ledd likevel ikke være for høy. Departementet viser til forvaltningslovens forarbeider, der det legges til grunn at bestemmelsen skal anvendes så langt det er praktisk mulig, se Ot.prp.nr. 27 (1968–1969) s. 42. Det kan tenkes at reglene om fremgangsmåten i § 15 første og andre ledd kan være til hinder for en effektiv innkreving, for eksempel dersom det er en risiko for at skyldneren unndrar formuesgoder fra dekning. I slike tilfeller vil ikke fremgangsmåten kunne følges uten vesentlig ulempe eller uten at formålet med forretningen settes i fare. Etter departementets syn vil det da være adgang til å gjøre unntak fra reglene om fremgangsmåten i medhold av bestemmelsens tredje ledd.

Forvaltningsloven § 15 fjerde ledd har som nevnt regler om klage over beslutning om at granskning skal gjennomføres. Innkrevingsmyndighetens beslutning om å ta utleggspant følger klagereglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, se punkt 13.3.2.3. For

å unngå uklarheter om hvilke regler som gjelder ved beslutning om utleggspant, foreslår departementet at regelen i forvaltningsloven § 15 fjerde ledd ikke skal gjelde i disse tilfellene.

Departementet viser til § 4 i forslag til innkrevingslov.

7.2.2 Forhåndsvarsling

7.2.2.1 Gjeldende rett

Det følger av forvaltningsloven § 16 første ledd at en part som ikke allerede har uttalt seg i saken, skal varsles før vedtak treffes, og gis anledning til å uttale seg innen en angitt frist. Etter andre ledd skal varselet redegjøre for hva saken gjelder, og ellers gi de opplysningene som kreves for at parten skal kunne vareta sine interesser. Varslet skal gis skriftlig med mindre dette er særlig byrdefullt. Bestemmelsens tredje ledd har regler om at varsling kan unnlates når det ikke er praktisk mulig eller vil medføre fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres, når parten ikke har kjent adresse og sporing av parten krever mer tid enn hva som er rimelig i forhold til partens interesser og betydningen av varselet, når parten allerede har kjennskap til at vedtaket skal treffes og har fått rimelig foranledning til å uttale seg, eller når varsel anses åpenbart unødvendig.

7.2.2.2 Vurderinger og forslag

Som gjennomgangen av gjeldende rett viser, følger det av forvaltningsloven § 16 at parter skal varsles før vedtak treffes, hva varselet skal inneholde og i hvilke tilfeller varsel kan unnlates. I utgangspunktet gir forvaltningslovens regler om forhåndsvarsling viktige rettsikkerhetsgarantier, men reglene passer etter departementets syn dårlig ved beslutninger om motregning. Etter gjeldende rett regnes ikke beslutning om motregning på ulovfestet grunnlag som et enkeltvedtak, se punkt 7.1.2.

Forvaltningsloven § 16 gjelder derfor ikke ved slike beslutninger. Motregning benyttes som en enkel oppgjørsmåte også av private kreditorer. Selv om det for flere kravstyper foreslås en lovfestet adgang til å motregne på tvers av offentlig organisering, bør dette etter departementets syn ikke medføre at prosessen skal være vesentlig tyngre for Innkrevingsmyndigheten enn for private kreditorer. Hensynet til effektiv

saksbehandling og behovet for entydige regler og en lik prosess for lovfestet og ulovfestet motregning, taler for at det gis et generelt unntak fra forvaltningsloven § 16 ved motregning.

Departementet viser også til at motregning hos innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten i stor grad er en automatisert prosess, med omfattende grad av intern motregning. Dette vil også gjelde for Innkrevingsmyndigheten etter ny lov. I de fleste tilfeller vil det gå svært kort tid fra et utbetalingsbeløp konstateres til Innkrevingsmyndigheten foretar en utbetaling eller anvender tilgodebeløpet til dekning av et annet krav. Et system der hovedregelen er forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16 i forkant av motregningsbeslutningen, vil ikke gi skyldner noen åpenbare fordeler sett opp mot Innkrevingsmyndighetens behov for effektive innkrevingsprosesser. Dersom man i alle tilfeller skulle fulgt et ordinært varslingsregime, med kontradiksjon i forkant, ville tilgodebeløpet måtte plasseres på en «ventekonto» i påvente av endelig beslutning. Resultatet vil ofte bli en forsinket dekning av et rentebærende krav. Etter departementets vurdering vil skyldner samlet sett være tjent med at motregning gjennomføres så hurtig som mulig, og at innvendinger fra skyldner ivaretas i klagerunden. Motregning er en type beslutning som kan reverseres raskt og uten å påføre varig skade. Departementet foreslår at det gjøres unntak fra forvaltningsloven § 16 for beslutninger om motregning.

Det foreslås en egen regel om varsling før beslutning om utlegg, avregning og tvangsdekning i enkle pengekrav, se punkt 12.3 og 13.5. Varslingsregelen etter forslaget vil være tilpasset de ulike innkrevingstiltakene, og vil fullt ut dekke behovet for varsling før utlegg, avregning og tvangsdekning i enkle pengekrav.

Forvaltningsloven § 16 blir derfor overflødig for beslutninger om disse tiltakene. Departementet foreslår av den grunn at det gjøres unntak fra forvaltningsloven § 16 for beslutninger om utlegg, avregning og tvangsdekning i enkle pengekrav. Forslaget omfatter også beslutning om intet til utlegg.

Departementet viser til innkrevingsloven § 4.

7.2.3 Forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt

7.2.3.1 Gjeldende rett

Etter forvaltningsloven § 17 første ledd skal forvaltningsorganet påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Bestemmelsen gir uttrykk for forvaltningens generelle utredningsplikt.

Det følger av andre ledd at opplysninger om en part som mottas under saksforberedelsen, skal forelegges parten dersom vedkommende etter forvaltningsloven § 18 til § 19 har rett til å gjøre seg kjent med opplysningene. Det er adgang til å gjøre unntak fra partens rett til å gjøre seg kjent med opplysningene dersom opplysningene bekreftes av framstilling som parten selv har gitt eller kontrollert i anledning av saken eller parten ikke har kjent oppholdssted. Det samme gjelder dersom rask avgjørelse i saken er påkrevd av hensyn til andre parter eller offentlige interesser, dersom opplysningene ikke har avgjørende betydning for vedtaket, eller dersom underretning av andre grunner er unødvendig eller uhensiktsmessig ut fra hensynet til parten selv. Av bestemmelsens tredje ledd følger det at parten bør gjøres kjent med opplysninger av vesentlig betydning som det må forutsettes at vedkommende har grunnlag og interesse for å uttale seg om, og som parten etter § 18 til § 19 har rett til å gjøre seg kjent med.

7.2.3.2 Vurderinger og forslag

Forvaltningsloven § 17 første ledd gir som nevnt forvaltningsorganet en plikt til å sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Bestemmelsen vil gjelde for Innkrevingsmyndigheten, med unntak på to områder, jf. nærmere nedenfor.

Bestemmelsen uttrykker en grunnleggende plikt til å kartlegge faktum og tilstrebe at beslutninger fattes på korrekt faktisk grunnlag, men kan ikke tas bokstavelig på ordet, se HR-2017-2376-A. Forvaltningsorganets plikt til å utrede de faktiske forholdene før avgjørelse tas, må avveies mot behovet for effektiv saksbehandling og forsvarlig bruk av

ressurser, se NOU 2019: 55 punkt 21.2.2.1. Innkrevingsmyndigheten vil ha behov for opplysninger om skyldner i sin saksbehandling. Skyldner er derfor gitt opplysningsplikt om forhold som kan ha betydning for innkrevingen, se punkt 8.3.2.1, og Innkrevingsmyndigheten er i stor grad avhengig av at skyldner bidrar med relevante opplysninger. Dersom skyldner gir opplysninger som senere viser seg å være uriktige eller mangelfulle, vil det etter departementets syn ikke utgjøre et brudd på utredningsplikten hvis Innkrevingsmyndigheten legger disse opplysningene til grunn, dersom Innkrevingsmyndigheten ikke rimelig enkelt kan skaffe opplysningene fra andre.

Reglene om utredningsplikt passer etter departementets syn dårlig ved beslutning om motregning. Som nevnt, gjelder ikke forvaltningsloven kapittel IV–VI for beslutning om motregning på ulovfestet grunnlag, se punkt 7.1.2. Hensynet til effektiv saksbehandling og behovet for entydige regler taler derfor for at det gis et generelt unntak fra forvaltningsloven § 17 ved motregning.

Et av formålene med forvaltningens utredningsplikt er å sikre at riktig vedtak blir fattet. I de fleste tilfeller vil Innkrevingsmyndigheten sitte med betydelig informasjon om skyldnerens økonomi, og det vil være en fordel om beslutning kan fattes uten å innhente ytterligere opplysninger. En plikt til å innhente nye opplysninger vil forsinke gjennomføringen av motregningen, og vil etter departementets syn i liten grad føre til «riktigere» beslutning. En generell utredningsplikt vil videre kunne oppleves som unødvendig og inngripende for skyldner.

Erfaringsvis er de fleste klager på motregning knyttet til dekningslovens bestemmelser om midler til nødvendig livsopphold. Departementet viser til at det i utkastet er foreslått at reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 ikke kommer til anvendelse ved motregning i tilgodebeløp på skatt og avgift, se punkt 11.4.2. Unntak fra kravet til utredningsplikt og foreleggelse av opplysninger vil derfor ha begrenset betydning for skyldner i mange saker. Som nevnt i punkt 7.2.2.2, vil motregning i stor grad være en

automatisert prosess, med omfattende grad av intern motregning. Etter departementets vurdering vil skyldner samlet sett være tjent med at motregning gjennomføres så hurtig som mulig, og at innvendinger fra skyldner ivaretas i klagerunden. Motregning er en type beslutning som kan reverseres raskt og uten at varig skade påføres.

Departementet foreslår derfor at forvaltningsloven § 17 ikke skal gjelde ved beslutning om motregning.

Regelen om utredningsplikt passer også dårlig ved behandling av saker etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-13 og § 7-14 om utleggspant i formuesgoder hos saksøkte som påstås eiet av en tredjeperson, og om utlegg i formuesgoder i tredjepersons besittelse. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås det å videreføre bestemmelsene i tre paragrafer, § 7-12 om formuesgoder hos saksøkte, § 7-13 om formuesgoder hos tredjeperson og § 7-14 om utlegg i felles bolig. Reglene gir adgang til å stifte utleggspant til tross for at det kan knyttes tvil til hvem som er reell eier av formuesgodet. Hensynet til en effektiv innkreving gjør at Innkrevingsmyndigheten har et klart behov for å stifte utleggspant også der det kan knyttes tvil til de faktiske forholdene. Departementet foreslår derfor at forvaltningsloven § 17 første ledd ikke skal gjelde ved anvendelse av de foreslåtte bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-12 til 7-14.

Som gjennomgangen av gjeldende rett viser, har forvaltningsloven § 17 andre ledd regler om at en part skal underrettes om visse opplysninger som kommer frem under saksforberedelsen. Hensynet til effektiv innkreving tilsier at Innkrevingsmyndigheten bør ha adgang til å beslutte enkelte innkrevingstiltak uten at skyldner på forhånd gis innsyn i de opplysningene Innkrevingsmyndigheten har i saken. Som nevnt har forvaltningsloven § 17 andre ledd unntak fra underrettningsplikten blant annet dersom rask avgjørelse i saken er nødvendig av hensyn til andre parter eller offentlige interesser. Departementet legger til grunn at hensynet til offentlige interesser kan begrunne unntak fra underrettningsplikten ved innkreving av offentlige krav, dersom

det er nødvendig med rask avgjørelse. Ved behandling av saker om utleggspant, kan Innkrevingsmyndighetens behov for å holde tilbake opplysninger frem til avgjørelsen er tatt, være begrunnet i faren for at skyldner unndrar midler fra innkreving dersom underretning gis. Det kan derfor være behov for å unnlate underretning også i tilfeller der det ikke er påkrevd med rask avgjørelse. Etter departementets syn, vil hensynet til kontradiksjon være tilstrekkelig varetatt ved forslaget om en særskilt varslingsregel, se punkt 13.5. Slik departementet ser det, gjelder dette også ved behandling av saker om avregning og utleggstrekk, og ved gjennomføring av utleggstrekk etter innkrevingsloven §§ 28 til 30 og §§ 32 til 36. Det foreslås derfor at underretningsplikten i forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd ikke skal gjelde ved behandling av saker om avregning og utlegg, herunder utleggspant, utleggstrekk og gjennomføring av utleggstrekk. Forslaget omfatter også behandling av saker om intet til utlegg. Forslaget viderefører gjeldende rett, og innebærer ingen realitetsendring.

Departementet viser til innkrevingsloven § 4.

7.2.4 Krav til begrunnelsens innhold

7.2.4.1 Gjeldende rett

For vedtak som skal begrunnes, har forvaltningsloven § 25 regler om begrunnelsens innhold. Etter første ledd skal begrunnelsen vise til de regler vedtaket bygger på, med mindre parten kjenner disse. Begrunnelsen skal også gjengi innholdet i reglene eller problemstillingen vedtaket bygger på, i den utstrekning det er nødvendig for at parten skal settes i stand til å forstå vedtaket.

Videre følger det av andre ledd at begrunnelsen skal nevne de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Av tredje ledd følger det at begrunnelsen skal nevne de hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av skjønn.

7.2.4.2 Vurderinger og forslag

Som gjennomgangen over viser, skal begrunnelsen for et vedtak vise hvilke regler og faktiske forhold vedtaket bygger på, og hvilke hensyn som har vært avgjørende ved

skjønnsutøvelsen. Innkrevingsmyndigheten kan ettergi et krav av hensyn til kreditor, se punkt 10.2.3.1. Avslag på søknad om ettergivelse av hensyn til kreditor er som regel begrunnet med at staten trolig vil få dekket en større andel av kravet ved fortsatt innkreving. Dersom begrunnelsen i slike tilfeller viser hvilke hensyn som har vært avgjørende ved skjønnsutøvelsen og hvilke faktiske forhold avgjørelsen bygger på, kan det oppstå fare for at fremtidige dekningsmuligheter svekkes. Dette gjelder for eksempel der Innkrevingsmyndigheten oppdager at skyldner har skjulte formuesgoder, og et avslag som begrunnes i dette kan resultere i at skyldner flytter formuesgodene ut av landet. For å unngå at muligheten for fremtidig dekning svekkes, foreslår departementet at innholdet i begrunnelsen for et avslag på søknad om ettergivelse av hensyn til kreditor kan begrenses til bare å omfatte opplysninger om de regler vedtaket bygger på. Det vises til omtalen i punkt 10.2.6.2.

Departementet viser til innkrevingsloven § 4.

7.2.5 Klage til overordnet forvaltningsorgan og omgjøring uten klage

7.2.5.1 Gjeldende rett

Forvaltningsloven kapittel VI har regler om klage på enkeltvedtak og omgjøring uten klage. Partene og andre med rettslig klageinteresse kan påklage vedtaket til det organet som er nærmest overordnet det forvaltningsorganet som fattet vedtaket i første instans, jf. forvaltningsloven § 28. Klagefristen er som hovedregel tre uker, jf. § 29. Dersom klageren oversitter fristen, kan forvaltningsorganet likevel ta klagen til behandling etter visse kriterier i forvaltningsloven § 31. Videre følger det av forvaltningsloven § 32 at klagen skal fremsettes for det forvaltningsorganet som har truffet vedtaket, at klagen skal nevne hvilket vedtak som påklages, og gi opplysninger som er nødvendige for å bedømme om det er klagerett og om klagefristen er overholdt. Klagen skal også gi opplysninger om hvilke endringer som ønskes i det påklagede vedtaket, og bør nevne de grunnene klageren støtter seg til. Forvaltningsloven kapittel IV og V gjelder som utgangspunkt tilsvarende ved saksforberedelsen i klagesak. Underinstansen kan oppheve eller endre vedtaket, og kan avvise klagen dersom vilkårene for å behandle

klagen ikke foreligger. Dersom underinstansen ikke endrer eller opphever vedtaket, eller avviser klagen, skal klagen oversendes overordnet forvaltningsorgan, se forvaltningsloven § 33. Klageinstansen skal avvise saken dersom vilkårene for å behandle klage ikke foreligger, og er ikke bundet av underinstansens syn på dette spørsmålet. Dersom klagen tas under behandling, kan klageinstansen prøve alle sidene av saken. Klageinstansen kan selv treffe nytt vedtak, eller oppheve vedtaket og sende saken tilbake til underinstansen til helt eller delvis ny behandling. Vedtak i klagesak kan som hovedregel ikke endres til skade for klageren, se forvaltningsloven § 34.

Det følger av forvaltningsloven § 35 første ledd at et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget dersom endringen ikke er til skade for noen vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser, dersom underretning om vedtaket ikke er kommet frem og vedtaket ikke er offentlig kunngjort, eller dersom vedtaket er ugyldig. Klageinstansen kan omgjøre underinstansens vedtak på samme vilkår, se forvaltningsloven § 35 andre ledd. Dersom et vedtak omgjøres, blir det nye vedtaket et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningsloven § 28. Klageinstansen eller et annet overordnet organ kan omgjøre vedtaket til skade for den vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser, dersom hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det. For at slik omgjøring skal kunne skje, må melding om at vedtaket overprøves sendes vedkommende innen tre uker etter underretningen om vedtaket som skal omgjøres. Endelig underretning om at vedtaket er omgjort må sendes innen tre måneder.

7.2.5.2 Vurderinger og forslag

Enkeltvedtak kan påklages etter reglene i forvaltningsloven §§ 28 til 34, med mindre annet er bestemt. En del av Innkrevingsmyndighetens avgjørelser knytter seg til kreditoroppgaver som ikke er å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Mange av avgjørelsene Innkrevingsmyndigheten treffer som etter sin art kan være et enkeltvedtak, vil følge en klageordning der tingretten er klageinstans. Ved klage på Innkrevingsmyndighetens beslutning om motregning, avregning, utlegg og

tvangsdekning i enkle pengekrav, foreslås det at tingretten skal være klageinstans. Klageordningen følger reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, se punkt 11.6, 12.4.2 og 13.3.2. For å unngå tvil om hvilke klageregler som gjelder, foreslår departementet at forvaltningsloven § 14 og §§ 28 til 34 ikke skal gjelde når Innkrevingsmyndigheten beslutter motregning, avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav, og ved gjennomføring av utleggstrekk. Forslaget omfatter også beslutning om intet til utlegg.

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås det at forvaltningsloven § 14 og §§ 28 til 34 ikke skal gjelde for beslutning om trekkansvar etter innkrevingsloven § 31 andre ledd. Departementet viser til punkt 9.14.2.4 i nevnte høringsnotat for en nærmere omtale av forholdet mellom innkrevingsloven § 31 og forvaltningsloven. Etter departementets syn gjør de samme hensynene seg gjeldende ved beslutning om trekkansvar etter innkrevingsloven § 40 tredje ledd. Departementet foreslår derfor at forvaltningsloven § 14 og §§ 28 til 34 heller ikke skal gjelde ved slik beslutning. Den trekkpliktige vil ha klageadgang til tingretten på lik linje med skyldnere dersom det besluttes innkrevingstiltak for å kreve inn ansvarskravet. Unntaket fra forvaltningsloven § 14 og §§ 28 til 34 gjelder ved behandling av saker som gjelder enkeltvedtak om trekkansvar. Dette omfatter også en beslutning om å avslutte innkrevingen av ansvarskravet overfor trekkpliktige, for eksempel fordi forsøkt innkreving ikke har ført til dekning. Kreditor for kravet vil derfor ikke ha klageadgang etter forvaltningsloven på en slik beslutning. Dette gjelder også dersom kreditor er en privat part. Forslaget innebærer en endring sammenliknet med dagens regler, ved at forvaltningsloven kapittel IV og V om blant annet forhåndsvarsel og begrunnelse, gjelder. Etter departementets syn vil forslaget styrke skyldners rettssikkerhet.

Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi et krav av hensyn til kreditor, se punkt 10.2.3.1. Etter departementets syn vil skyldnerens rettsikkerhet i liten grad reduseres selv om det ikke gis adgang til å klage over slike vedtak. Å innføre klageadgang i saker om ettergivelse av hensyn til kreditor antas også å føre til en betydelig

arbeidsbelastning for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår at reglene om klage i forvaltningsloven §§ 28 til 34 ikke skal gjelde avgjørelse om ettergivelse av hensyn til kreditor.

Adgangen til å omgjøre et vedtak uten klage etter forvaltningsloven § 35 andre til fjerde ledd har tett sammenheng med klagereglene. Departementet viser blant annet til at det er klageinstansen eller annet overordnet organ som har adgang til å omgjøre et vedtak til ugunst for noen vedtaket retter seg mot eller direkte gjelder, dersom underretning er kommet frem og vedtaket ikke må ansees ugyldig. Som nevnt vil beslutning om motregning, avregning, utlegg, tvangsdekning i enkle pengekrav og trekkansvar kunne påklages til tingretten. Etter departementets syn er det ikke hensiktsmessig at overordnet forvaltningsorgan har adgang til å omgjøre en beslutning der tingretten er klageinstans. Det foreslås derfor at forvaltningsloven § 35 andre til fjerde ledd unntas for beslutninger om motregning, avregning, utlegg, tvangsdekning i enkle pengekrav og trekkansvar. Det foreslås ikke gjort unntak fra bestemmelsen i forvaltningsloven § 35 om at et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak.

Departementet viser til innkrevingsloven § 4.

7.3 Særregler om saksbehandling

7.3.1 Taushetsplikt

7.3.1.1 Gjeldende rett

For innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten er taushetsplikten regulert i skattebetalingsloven, SI-loven, bidragsinnkrevingsloven og tvangsfullbyrdelsesloven.

Det følger av skattebetalingsloven § 3-2 første ledd at reglene om taushetsplikt som gjelder ved fastsetting av kravet også gjelder ved innkreving av kravet. Reglene om taushetsplikt i skatteforvaltningsloven kapittel 3 og tollavgiftsloven § 8-1 gjelder derfor for skattekontoret etter skattebetalingsloven. Hovedregelen om taushetsplikt i tollavgiftsloven følger av § 8-1 første ledd, der opplysninger om noens formues- eller

inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold er underlagt taushetsplikt. Bestemmelsen viderefører en tilsvarende bestemmelse i tolloven av 2007 § 12-1. Tilsvarende ordlyd følger av hovedregelen om taushetsplikt i skatteforvaltningsloven § 3-1 første ledd. Taushetsplikten i skatteforvaltningsloven tilsvarer taushetsplikten i tolloven av 2007 med hensyn til hvilke opplysninger som er underlagt taushetsplikt, se Prop. 38 L (2015–2016) punkt 9.4.2. Unntakene som følger av skatteforvaltningsloven § 3-2 til § 3-11 og tollavgiftsloven § 8-1 andre til fjerde ledd og § 8-2, gjelder tilsvarende for skattekontoret etter skattebetalingsloven.

Etter SI-loven § 2 første ledd gjelder forvaltningsloven for Statens innkrevingssentral med mindre annet følger av eller i medhold av lov. Statens innkrevingssentral kompetanse til å beslutte utlegg og gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav, følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 første og andre ledd. Med enkelte unntak gjelder reglene i tvangsfullbyrdelsesloven for Statens innkrevingssentral ved utøvelse av kompetansen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14, jf. motsetningsvis § 2-14 tredje ledd og Prop. 127 L (2011–2012) s. 35–36. Reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven gjelder derfor når Statens innkrevingssentral ikke utøver kompetanse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. Når Statens innkrevingssentral utøver kompetanse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14, gjelder reglene om taushetsplikt i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-6.

Hvilke opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven, følger av hovedregelen i § 13. Regelen gjelder enhver som utfører arbeid eller tjeneste for et forvaltningsorgan, også etter at vedkommende har sluttet. Taushetsplikten gjelder all virksomhet som omfattes av forvaltningsloven. Etter § 13 første ledd bokstav a er noens personlige forhold underlagt taushetsplikt. Som personlige forhold regnes som regel private opplysninger som det er vanlig å ville holde for seg selv, se NOU 2019:5 s. 274. Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike

opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige, jf. forvaltningsloven § 13 andre ledd.

I vurderingen av hva som er å anse som personlige forhold skal det ifølge Justisdepartementets veileder til offentleglova s. 79 legges vekt på:

«om opplysningane – åleine eller saman med andre tilgjengelege opplysningar – kan skade eller utlevere ein person, om opplysningane er gitt i trumål, og om utlevering kan skade tilliten til forvaltninga, slik at det blir vanskeleg å hente inn naudsynte opplysningar i framtidige saker. Vidare må ein leggje vekt på kva interesse ålmenta har i å gjere seg kjent med opplysningane».

Etter forvaltningsloven § 13 første ledd bokstav b er tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår, underlagt taushetsplikt. Forvaltningsloven § 13 a til § 13 f har en rekke unntak fra taushetsplikten.

Departementet viser til punkt 8.5.1 for en nærmere gjennomgang av unntakene fra reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 2-6 gjelder som nevnt når Statens innkrevingsentral utøver særnamnskompetanse. Bestemmelsen viser til domstolloven § 63a, der det etter første ledd følger at opplysninger om noens personlige forhold, tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår, er underlagt taushetsplikt. Ordlyden tilsvarer forvaltningsloven § 13 første ledd. Departementet legger til grunn at taushetsplikten etter domstolloven i hovedsak tilsvarer taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 når det gjelder hvilke opplysninger som omfattes.

Etter domstoloven § 63 a andre ledd gjelder forvaltningsloven § 13 til § 13 e og § 13 g tilsvarende. Departementet legger derfor til grunn at også adgangen til å gjøre unntak fra taushetsplikten etter domstoloven i hovedsak tilsvarer unntaksadgangen etter forvaltningsloven.

For Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav gjelder reglene om taushetsplikt i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7, jf. bidragsinnkrevingsloven § 22a. Arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd første punktum viser til forvaltningsloven § 13 til § 13 e og § 13 g. Av første ledd andre punktum følger det at taushetsplikten også gjelder fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bosted og arbeidssted.

Unntakene fra taushetsplikten i forvaltningsloven § 13 a til § 13 e og § 13 g gjelder tilsvarende etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd første punktum. Det kan imidlertid bare gis opplysninger til andre forvaltningsorganer i medhold av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 når det er nødvendig for å fremme Arbeids- og velferdsetatens oppgaver, eller for å hindre at noen urettmessig får utbetalt offentlige midler eller unndrar midler fra innbetaling til det offentlige, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 tredje ledd. Videre følger det av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 andre ledd at opplysninger om en person kan brukes ved formidling av arbeid eller ved gjennomføring av arbeidsmarkedstiltak. Av bestemmelsens fjerde ledd første punktum følger det at taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at nødvendige opplysninger gis til Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i tilknytning til krav som den krever inn på vegne av Arbeids- og velferdsetaten. Det kan i forskrift gis regler om hvordan opplysningene skal gis, jf. fjerde ledd andre punktum.

7.3.1.2 *Vurderinger og forslag*

Gjennomgangen av gjeldende rett viser at det i dag gjelder ulike regler for taushetsplikt for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Skattebetalingsloven § 3-2 slår fast at de reglene som gjelder ved fastsetting av kravet, også gjelder ved innkrevingen av kravet. SI-loven og bidragsinnkrevingsloven viser til henholdsvis forvaltningsloven og arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Etter gjeldende rett er det også dels ulike regler avhengig av hvilke innkrevingstiltak som utøves. Skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har ingen egne regler om taushetsplikt.

Etter departementets syn er det uheldig med ulike regler for taushetsplikt avhengig av hvilke innkrevingstiltak som skal gjennomføres. Med utgangspunkt i at det bør gjelde like regler om taushetsplikt, uavhengig av hvilke innkrevingstiltak som gjennomføres, har departementet vurdert flere ulike løsninger. Taushetsplikt kan reguleres ved å vise til reglene i forvaltningsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven, taushetsplikten kan reguleres ved en henvisning til de reglene som gjelder for taushetsplikt ved fastsetting av kravet, eller innkrevingsloven kan ha egne regler om taushetsplikt. Det kan også tenkes en kombinasjon av disse løsningene.

En henvisning til reglene om taushetsplikt i fastsettingsregelverket, sikrer at reglene for taushetsplikt ved innkrevingen av et krav tilsvarer reglene som gjelder når kravet fastsettes. På den måten er man sikker på at opplysninger som er underlagt taushetsplikt under fastsettingen av et krav, ikke kan gis ut selv om kravet går til innkreving. Innkrevingsmyndigheten vil etter forslaget ha en svært bred kravsportefølje. Dersom Innkrevingsmyndighetens taushetsplikt skal avhenge av hvilken taushetsplikt som gjelder ved fastsettingen av kravet, må den forholde seg til flere ulike regelsett for taushetsplikt. Dette kan være ressurskrevende, og er lite digitaliseringsvennlig. Etter departementets syn er det derfor ikke en god løsning at taushetsplikten som gjelder ved fastsettingen, også gjelder ved innkrevingen. Det foreslås derfor ikke en henvisning til taushetspliktsreglene i fastsettingsregelverket.

Etter departementets syn er det lite hensiktsmessig at tvangfullbyrdelseslovens regler om taushetsplikt skal gjelde generelt for Innkrevingsmyndigheten. Som redegjort for i punkt 7.1, er tvangfullbyrdelsesloven tilpasset det tre-partsforholdet som gjelder mellom saksøker, saksøkte og namsmyndighet, og bærer preg av å være en særprosesslov. Innkrevingsmyndigheten bærer i større grad preg av å være et forvaltningsorgan som driver alminnelig offentlig myndighetsutøvelse. Etter departementets syn, bør derfor ikke taushetsplikten i forslaget til innkrevingslov reguleres ved en henvisning til tvangfullbyrdelsesloven.

Innkrevingsmyndigheten vil etter forslaget få ansvar for å innkreve en bred portefølje med offentlige krav, i tillegg til enkelte private krav. Slik departementet ser det, er det derfor ikke hensiktsmessig at taushetsplikt i ny lov reguleres ved en henvisning til særreglene i arbeids- og velferdsforvaltningsloven.

Det følger av forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1 at «noens personlige forhold» er underlagt taushetsplikt. Etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 er «tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår» underlagt taushetsplikt. Som personlige forhold regner som regel private opplysninger som det er vanlig å ville holde for seg selv, se NOU 2019:5 s. 274. Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige, jf. forvaltningsloven § 13 andre ledd.

Etter skatteforvaltningsloven § 3-1 første ledd første punktum er «noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold» underlagt taushetsplikt. Formuleringen «personlige forhold» går igjen i både forvaltningsloven og skatteforvaltningsloven. Departementet legger til grunn at innholdet i taushetsplikten når det gjelder noens personlige forhold i hovedsak er det

samme etter de to lovene. For andre opplysninger enn opplysninger om noens personlige forhold, er lovteksten i de to lovene ulik. I skatteforvaltningslovens forarbeider legges det til grunn at reglene om taushetsplikt på flere områder er strengere enn forvaltningslovens regler. Innkrevingsmyndigheten kan ha behov for opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske og bedriftsmessige forhold som er innhentet i forbindelse med fastsettingen av skatte- og avgiftskrav. Det er viktig at reglene ikke åpner for at opplysninger som er underlagt taushetsplikt ved fastsetting av kravet, kan gis ut dersom kravet går til innkreving. En slik regulering kan undergrave de hensyn som ligger til grunn for reglene om taushetsplikt i fastsettingsregelverket, og kan svekke viljen til å gi korrekte opplysninger til fastsettingsmyndigheten. Dette gjelder særlig når Innkrevingsmyndigheten er i samme etat som fastsettingsmyndigheten. Etter departementets syn bør derfor opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige og personlige forhold være underlagt taushetsplikt også ved innkrevingen.

Departementet foreslår at innkrevingsmyndigheten som hovedregel skal ha samme taushetsplikt som skattemyndighetene, slik den er regulert i skatteforvaltningsloven § 3-1 første ledd. Forvaltningsloven §§ 13-13e vil gjelde som utfyllende bestemmelser, jf. forvaltningsloven § 13f. Forslaget innebærer blant annet at det forhold at en skyldner har en sak for innkrevingsmyndigheten er underlagt taushetsplikt. Reglene skal gjelde for hele kravsporteføljen og for hele virksomheten til Innkrevingsmyndigheten.

Departementet viser til § 8 i forslag til innkrevingslov.

7.3.2 Skyldners rett på fullmektig

7.3.2.1 Gjeldende rett

Etter forvaltningsloven § 12 har en part rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen. Det følger av bestemmelsens andre ledd første og andre punktum at enhver myndig person eller en organisasjon som

vedkommende er medlem av, kan opptre som fullmektig. Forvaltningsorganet kan likevel tilbakevise den som uten å være advokat, søker erverv ved å opptre for andre i forvaltningssaker. Dette gjelder ikke i saker der vedkommende har rett til å yte rettshjelp etter domstoloven § 218. Tjenestemann ansatt ved det forvaltningsorganet saken hører under, kan ikke opptre som fullmektig, jf. forvaltningsloven § 12 andre ledd tredje punktum.

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-1 andre ledd første punktum at tvisteloven kapittel 3 gjelder tilsvarende for prosessfullmektig etter tvangsfullbyrdelsesloven. Tvistelovens regler om hvem som kan opptre som prosessfullmektig, følger av § 3-3. Etter bestemmelsen kan advokater være prosessfullmektig. Det samme gjelder autorisert advokatfullmektig med mindre annet følger av domstoloven § 223. Videre kan en av partens nærmeste opptre som prosessfullmektig, med mindre retten tilbakeviser vedkommende som uskikket. Retten kan også tillate at en annen skikket myndig person opptrer som prosessfullmektig. Personer som driver ervervsmessig eller stadig rettshjelpvirksomhet, kan bare være prosessfullmektig hvis de oppfyller vilkårene i domstoloven § 218. Utenlandsk advokat kan være prosessfullmektig når retten etter sakens art og forholdene ellers finner det ubetenkelig.

Skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har ingen særskilte regler om skyldners adgang til å la seg representere av fullmektig.

7.3.2.2 Vurderinger og forslag

Gjennomgangen av gjeldende rett viser at reglene for prosessfullmektig er ulikt regulert i forvaltningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven. Tvangsfullbyrdelsesloven viser til reglene i tvisteloven kapittel 3. Det følger av forvaltningsloven § 12 andre ledd første punktum at enhver myndig person eller organisasjon som parten er medlem av, kan opptre som fullmektig. Etter tvisteloven § 3-3 må en person som ikke er advokat, advokatfullmektig eller driver rettshjelpvirksomhet og oppfyller vilkårene i domstoloven § 218, være skikket for å kunne opptre som fullmektig, jf. § 3-3 første til

fjerde ledd. Etter tvisteloven er det ikke adgang for organisasjoner til å opptre som prosessfullmektig.

Gjennomgangen viser at forvaltningsloven i enkelte tilfeller har mindre strenge regler for hvem som kan opptre som prosessfullmektig sammenliknet med reglene i tvisteloven. Tingretten er klageinstans for en rekke av Innkrevingsmyndighetens avgjørelser. Når en sak går for tingretten, er det tvistelovens regler som gjelder. Konsekvensen av at forvaltningsloven har mindre strenge krav til hvem som kan opptre som fullmektig, er derfor at skyldner risikerer å måtte bytte fullmektig dersom en avgjørelse påklages og skal behandles av tingretten som klageinstans.

Departementet har vurdert om regelverket bør stenge for at skyldner kan benytte seg av en prosessfullmektig som ikke aksepteres av tingretten, men foreslår etter en helhetsvurdering ingen slik begrensning. En slik begrensning i valg av fullmektig vil kunne gi ekstra kostander eller økt ressursbruk for parten. Det er heller ikke unikt for innkrevingsloven at en part vil måtte bytte fullmektig dersom en sak bringes inn for domstolen, selv om en forskjell her er at klager går til tingretten og ikke til overordnet organ. Forvaltningsloven § 12 andre ledd vil dermed gjelde parallelt med tvisteloven § 3-3 for hvem som kan opptre som fullmektig

7.3.3 Sakskostnader

7.3.3.1 Gjeldende rett

Verken skattebetalingsloven, bidragsinnkrevingsloven eller SI-loven har egne regler om sakskostnader.

I saker hvor forvaltningsloven får anvendelse gjelder den generelle regelen om sakskostnader i forvaltningsloven § 36. Første ledd fastsetter en parts rett til å få dekket sakskostnader av forvaltningen. Parten kan få dekket vesentlige og nødvendige kostnader når et enkeltvedtak blir endret til gunst for parten, med mindre endringen skyldes partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll,

eller andre særlige forhold taler mot det. Dekningsretten gjelder uavhengig av om endringen skjer etter klagebehandling, eller ved omgjøring uten klage. I vurderingen av om kostnadene var nødvendige, er det sentralt om det var forståelig at parten pådro seg kostnader og hva parten eller partsrepresentanten med rimelighet oppfattet som naturlige tiltak. Bestemmelsens annet ledd regulerer adgangen til å få dekket sakskostnader av motparten i saker som i det vesentlige er en tvist mellom parter.

Tvangsfullbyrdelsesloven har regler om sakskostnader i § 3-1, § 3-2 og § 3-3. Paragraf 3-1 gjelder for skattekontor og Statens innkrevingsentral, men ikke for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Dette følger motsetningsvis av henholdsvis skattebetalingsloven § 14-2, tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 tredje ledd, og bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd. Avgjørelse om sakskostnader etter § 3-2 og § 3-3 skal treffes av retten. Etter bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 er det saksøkte eller saksøker som pålegges kostnadsansvaret.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 3-1 regulerer saksøktes ansvar for saksøkerens kostnader ved namsmyndighetens behandling av saken, for eksempel for gebyr som påløper ved utleggsforretningen etter rettsgebyrloven § 14. Etter første ledd første punktum kan saksøkeren kreve at saksøkte dekker kostnadene så langt saken og kostnadene har vært nødvendige. I andre ledd bokstav a til e er det listet opp flere unntak fra første ledd. Etter tredje ledd kan saksøkte fritas fra kostnadsansvar hvis en sak blir nektet fremmet også i andre tilfeller enn de som er nevnt i andre ledd.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 3-2 første ledd regulerer saksøkerens ansvar for saksøktes sakskostnader ved namsmyndighetens behandling av saken i tilfeller der saksøkte er fritatt kostnadsansvaret etter § 3-1. Saksøkeren kan i slike tilfeller pålegges ansvar for kostnadene «dersom saken ikke har vært nødvendig eller dersom saksøkeren unødig har vidløftiggjort saken». I vurderingen av om saksøkeren skal pålegges ansvaret, skal det legges vekt på i hvilken grad han kan lastes for at saken ble reist, og størrelsen på saksøktes kostnader. Det følger av andre ledd at kostnadsansvaret etter bestemmelsen

skal fastsettes av retten. Bestemmelsen får ikke anvendelse på spørsmål om sakskostnader i tilfellene som reguleres av tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3 første punktum regulerer ansvar for sakskostnader ved rettens behandling av tvister, klager etter lovens § 5-16 og ved rettsmidler mot tingrettens avgjørelser. Bestemmelsen fastsetter at retten skal ta stilling til sakskostnadsspørsmålet etter reglene i tvisteloven kapittel 20. Etter tvisteloven § 20-2 første ledd har en part som har vunnet saken krav på «full erstatning» fra motparten for sine sakskostnader. Etter tvisteloven § 20-5 første ledd skal full erstatning dekke alle nødvendige kostnader ved saken som ikke særlige regler gir grunn til å unnta, og det skal i vurderingen legges vekt på om det ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra dem.

Innkrevingsmyndighetene kan ellers vurdere krav om dekning av sakskostnader etter alminnelige erstatningsregler, hvor sakskostnadene kan betraktes som et tap som skyldes utgifter voldt ved en feil fra innkrevingsmyndighetenes side.

Skadeerstatningsloven § 2-1 fastslår at arbeidsgiver kan bli erstatningsansvarlig for skade, herunder økonomisk tap, som ansatte har voldt forsettlig eller uaktsomt under tjeneste.

7.3.3.2 Vurderinger og forslag

Gjennomgangen av gjeldende rett viser at forvaltningsloven § 36 første ledd fastsetter at en part har rett til å få dekket sakskostnader av forvaltningen når enkeltvedtak endres til gunst for parten. Det er gjort unntak fra dekningsretten når endringen skyldes «partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot det». Justisdepartementet har i Rundskriv G-37/95 s. 12–14 presisert at unntakene kan forstås slik at det er et vilkår for kostnadsdekning at endringen skyldes forhold som ligger innenfor forvaltningens kontroll. Feil ved saksbehandlingen, avgjørelsesgrunnlaget og rettsanvendelsen, og endret skjønnsutøvelse, vil normalt ligge innenfor forvaltningens kontroll, se også Geir

Woxholth, *Forvaltningsloven med kommentarer*, 5. utgave, Gyldendal Norsk Forlag AS, 2011, s. 592–595. Justisdepartementet uttaler i Rundskriv G-37/95 s. 14 at det må utvises varsomhet med å avskjære kostnader på grunn av at «andre særlige forhold» dersom endringen skyldes forhold innenfor forvaltningens kontroll.

Bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 har et begrenset anvendelsesområde. Videre regulerer de adgangen til å få dekket kostnader av motparten, og ikke av forvaltningen, og åpner ikke for at Innkrevingsmyndighetene kan tilkjenne saks kostnader når de etter klage endrer en avgjørelse til gunst for parten. Etter departementets syn dekker derfor ikke bestemmelsene behovet for regulering av saks kostnader på innkrevingsområdet.

Dersom spørsmålet om dekning av saks kostnader ikke reguleres, må spørsmålet avgjøres på bakgrunn av alminnelige erstatningsregler. Det må i tilfelle anlegges sak for domstolene for å få avgjort krav på slikt grunnlag, med mindre partene kommer til enighet. En særregel kan være bedre tilpasset behovet i saker for Innkrevingsmyndigheten, og kan være enklere å praktisere. At Innkrevingsmyndigheten sparer tid og ressurser på enklere vurderinger, og i stedet kan utnytte tiden til sine primære oppgaver, er etter departementets oppfatning et sentralt hensyn å ivareta. I tillegg mener departementet at det er en fordel for Innkrevingsmyndigheten at den har et klart lovgrunnlag for utbetalinger. Følgelig foreslår departementet en regel om saks kostnader i innkrevingsloven.

Departementet foreslår at parten har en begrenset rett til å få dekket saks kostnader av Innkrevingsmyndigheten når en avgjørelse endres til gunst for parten. Det bør etter departements syn være et vilkår at kostnadene var nødvendige for å få endret avgjørelsen. I vurderingen av om kostnadene var nødvendige, må det ses hen til hva en aktsom part med rimelighet hadde grunn til å pådra av kostnader for å få endret avgjørelsen. Departementet har ikke funnet grunn til å foreslå at kun vesentlige kostnader kan dekkes, tilsvarende forvaltningsloven § 36.

Departementet foreslår at dekningsretten begrenses til tilfeller hvor Innkrevingsmyndigheten har gjort en feil ved avgjørelsen eller saksbehandlingen, som rettes opp i ny avgjørelse. Som feil bør etter departementets syn regnes feil lovanvendelse, brudd på sakbehandlingsregler og feil i avgjørelsesgrunnlaget som Innkrevingsmyndigheten kan bebreides for. Endring som følge av nye opplysninger og endret skjønnsutøvelse vil ikke gi dekningsrett etter forslaget. Dette gjelder også der endringen ikke skyldes forhold på skyldners side. Som nevnt må Innkrevingsmyndigheten kunne endre sine avgjørelser etter en ny vurdering og endret skjønnsutøvelse, og den må som utgangspunkt kunne basere sine avgjørelser på opplysningene den har mottatt, uten å risikere kostnadsansvar.

Departementet foreslår at dekningsretten bare gjelder ved endring av avgjørelser som det er klageadgang på, og bare i tilfeller hvor endringen skjer som følge av klagebehandling. Når Innkrevingsmyndigheten omgjør avgjørelser av eget tiltak, kan ikke departementet se at parten har hatt behov for å pådra seg kostnader som bør kunne kreves dekket. Departementet understreker at det etter forslaget kun er parten i klagesaken som har rett til kostnadsdekningen, og ikke eventuelle andre involverte som har hatt kostnader med saken.

Det er en fordel for den som krever dekning av sakskostnader og for Innkrevingsmyndigheten at kostnadskrav fremsettes og avgjøres så snart som mulig. Det foreslås derfor at det skal gjelde en frist på tre uker for å fremsette kostnadskravet, regnet fra Innkrevingsmyndigheten har gitt parten melding om den nye avgjørelsen. Det må legges til grunn at Innkrevingsmyndigheten har plikt til å veilede parten om adgangen til å fremsette kravet og om fristen. Departementet foreslår at kostnadskravet skal fremsettes til og avgjøres av Innkrevingsmyndigheten, og at Innkrevingsmyndighetens avgjørelse kan påklages etter reglene i forvaltningsloven § 28 til § 34.

Som gjennomgangen av gjeldende rett viser, fastsettes kostnadsansvar ved klage på tvangsinnkreving etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 av retten etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3, som viser til at tvisteloven kapittel 20 gjelder.

Departementet forstår det slik at dette også gjelder ved klage på motregning, siden slike klager også skal behandles etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, jf.

skattebetalingsloven § 13-5 første punktum, bidragsinnkrevingsloven § 23 andre ledd, og SI-loven § 4 sjette ledd første punktum. Etter forslaget skal beslutning om motregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav fortsatt kunne påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 se punkt 11.6 og 13.3.2. Det samme gjelder beslutning om avregning, se punkt 12.4.2.

Retten skal etter tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3 avgjøre kostnadskravet selv om Innkrevingsmyndigheten gir klagen medhold og avslutter klagesaken. Det kan for eksempel være at Innkrevingsmyndigheten beslutter utleggspant som det hefter feil ved, skyldner klager og Innkrevingsmyndigheten finner klagen berettiget og opphever utlegget. I slike tilfeller er det retten som skal fastsette kostnadsansvaret etter § 3-3. Etter gjeldende rett kan derfor ikke innkrevingsmyndighetene tilkjenne og utbetale sakskostnader til klager. De øvrige sakskostnadsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 kommer heller ikke til anvendelse. Etter gjeldende rett må et eventuelt sakskostnadskrav i slike tilfeller sendes til retten for behandling, se Thor Falkanger mfl., *Tvangsfullbyrdelsesloven lovkommentar*, 5. utgave, Universitetsforlaget, 2018, s. 117.

Dette er etter departements syn en uhensiktsmessig ordning i tilfeller hvor Innkrevingsmyndigheten er enig i kostnadskravet. Slik departementet ser det, er det likevel ikke en heldig løsning at dekningsretten etter innkrevingsloven kommer til anvendelse i slike tilfeller. Kostnadskrav ved klage bør etter departementets syn utelukkende vurderes etter tvistelovens regler for å unngå kollisjon og vanskelige avgrensninger når det gjelder dekningsadgang, klageadgang og øvrige saksbehandlingsregler. Departementet viser til at dekningsretten etter tvisteloven er videre enn etter dekningsretten som foreslås i innkrevingsloven, siden det etter

tvistelovens regler som utgangspunkt er tilstrekkelig for dekning at saken er vunnet etter lovens § 20-2 første ledd. Videre er det partene som pålegges kostnadsansvaret etter tvisteloven og ikke Innkrevingsmyndigheten, noe som kan utgjøre en forskjell i saker der Innkrevingsmyndigheten krever inn for eksterne oppdragsgivere. Følgelig foreslår departementet at dekningsretten etter innkrevingsloven ikke gjelder ved klage på tvangsinnkreving, motregning og avregning.

Som nevnt finner departementet det uhensiktsmessig at Innkrevingsmyndigheten må oversende kostnadskrav som den er enig i, til retten i saker der retten er klageinstans. Departementet foreslår derfor at det inntas i regelen om sakskostnader at Innkrevingsmyndigheten i klagesaker om tvangsfullbyrdelse, motregning og avregning kan tilkjenne og selv erstatte sakskostnader i tilfeller hvor det er klart at parten vil få medhold i kostnadskravet etter tvangsfullbyrdesloven § 3-3. Etter departementets syn er en slik utbetalingshjemmel hensiktsmessig både for partene som krever dekning for sakskostnader, og for Innkrevingsmyndigheten. Selv om det er partene som pålegges kostnadsansvaret etter tvistelovens regler, finner departementet det rimelig at Innkrevingsmyndigheten selv kan erstatte kostnadene når det er den som ivaretar saken på vegne av oppdragsgiver.

I saker for Innkrevingsmyndigheten vil det også oppstå utgifter som skyldner bør dekke. Dette gjelder i hovedsak gebyr som påløper etter rettsgebyrloven § 14 første ledd i saker om utlegg. Innkrevingsmyndighetene kan etter gjeldende rett pålegge skyldner ansvar for gebyrkostnadene med hjemmel i tvangsfullbyrdesloven § 3-1. Etter bestemmelsens første ledd andre punktum kan den fastsette og inndrive kostnadene sammen med kravet når utlegget beslutes. Dette innebærer at gebyrkostnadene omfattes av utlegget. Når en sak avsluttes med at det ikke blir tatt utlegg, skal kostnadene fastsettes innen saken avsluttes, jf. § 3-1 første ledd tredje punktum. Det kommer frem av tvangsfullbyrdesloven § 3-1 første ledd fjerde punktum at kostnadsavgjørelsen har tvangskraft, som innebærer at den kan tvangsfullbyrdes idet den foreligger.

Departementet har vurdert om § 3-1 bør gjelde i saker for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsen er tilpasset saker for alminnelig namsmann, hvor det er to parter og der saksøker har begjært utlegg, og den inneholder flere regler som ikke er aktuelle for Innkrevingsmyndigheten. En særregel kan bedre tilpasses Innkrevingsmyndighetens behov, som er å plassere ansvar for gebyrkostnader etter rettsgebyrloven § 14 hos skyldner. Det foreslås derfor en regel om at ansvaret for gebyrkostnader etter rettsgebyrloven § 14 kan plasseres hos skyldner. Regelen foreslås tatt inn som eget ledd i sakskostnadsregelen. Regelen om sakskostnader vil da regulere både partens adgang til å få dekket sine kostnader av Innkrevingsmyndigheten, og partens ansvar for å betale kostnader som påløper i saken. Etter departementets syn vil en slik samlet fremstilling gjøre reguleringen av sakskostnader i saker for Innkrevingsmyndigheten mer oversiktlig og tilgjengelig for parten. Det foreslås at gebyrkostnadene skal fastsettes og inndrives sammen med kravet når utlegg blir besluttet. I andre tilfeller, når Innkrevingsmyndigheten avslutter en sak med at det ikke tas utlegg, skal kostnadsansvaret fastsettes innen saken avsluttes. Det foreslås at kostnadsavgjørelsen har tvangskraft. Departementets forslag harmonerer med, og skal forstås likt som, reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 3-1 første ledd andre, tredje og fjerde punktum. Videre foreslår departementet at regelen fastsetter at kostnadsavgjørelsen kan påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Det foreslås at kostnadsansvaret faller bort dersom tvangsgrunnlaget oppheves eller utlegget kjennes ugyldig i ettertid, for eksempel ved klagebehandling.

Departementet viser til § 5 i forslag til innkrevingslov.

7.4 Forholdet til inkassoloven

7.4.1 Gjeldende rett

Det følger av SI-loven § 3 første punktum at inkassoloven ikke gjelder for Statens innkrevingsentral. Andre punktum bestemmer at innkrevingen skal være i samsvar med god inkassoskikk. Skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven har ingen

særskilte regler om forholdet til inkassoloven. Det følger av inkassoloven § 1 første ledd første punktum at loven gjelder inndriving av forfalte pengekrav, samtidig som bestemmelsens første ledd tredje punktum slår fast at loven viker for bestemmelser i eller i medhold av annen lov.

7.4.2 Vurderinger og forslag

Som omtalt under gjeldende rett, følger det av inkassoloven § 1 første ledd første punktum at loven gjelder for inndriving av forfalte pengekrav. Det følger likevel av inkassoloven § 1 første ledd tredje punktum at loven viker for bestemmelser i eller i medhold av annen lov. Slik departementet ser det, kan det være uklart om inkassoloven, eller deler av denne, vil gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår derfor at forholdet til inkassoloven reguleres særskilt.

Inkassoloven regulerer blant annet forholdet mellom inkassator og fordringshaver. I lovens § 4 er det gitt regler om bevilling for foretak som skal drive inkassovirksomhet. Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å drive innkreving vil følge av lov og forskrift. Innkrevingsmyndighetens virksomhet skiller seg derfor fra den typen privat inkassovirksomhet som inkassoloven i hovedsak tar sikte på å regulere. Departementet viser til at det foreslås særskilt regulering av Innkrevingsmyndighetens utøvelse av kreditorposisjon i punkt 6.2, og særskilte regler om varsling i punkt 13.5.

Forvaltningsloven gjelder i utgangspunktet for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 7.1.2. Innkrevingsmyndigheten vil derfor være underlagt et lovbestemt

forvaltningsregime og ulovfestede regler om blant annet god forvaltningsskikk.

Departementet viser videre til at tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10 andre ledd om hensynsfullhet og varsomhet gjelder når Innkrevingsmyndigheten beslutter utlegg og tvangsdekning, se punkt 13.3.2.3. Slik departementet ser det, er skyldners rettssikkerhet godt ivaretatt gjennom disse regelsettene. Det er private aktører, som ikke er undergitt et slike regelsett, som har behov for alminnelig regulering gjennom inkassoloven.

Det vises til rapporten «Gjennomgåelse av nærmere angitte problemstillinger om inkassoloven», som ble sendt på høring av Justis- og beredskapsdepartementet 9. mars 2020, der det blant annet foreslås nye bestemmelser om god inkassoskikk og en adgang til å gi nærmere regler om god inkassoskikk i forskrift. Det nærmere innholdet i kravet til god inkassoskikk etter forslaget er derfor ikke endelig avklart, og det er uklart om reglene om god inkassoskikk vil passe for Innkrevingsmyndigheten.

Etter departementets syn viser gjennomgangen over at hensynet til skylder er godt ivaretatt gjennom reglene i forslag til innkrevingslov, og gjennom forvaltningsloven, tvangsfullbyrdelsesloven og ulovfestede forvaltningsregler. Det er derfor ikke behov for at inkassoloven gjelder for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår av den grunn å lovregulere at inkassoloven ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens virksomhet.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 4.

8 INNHENTING, BRUK OG DELING AV OPPLYSNINGER

8.1 Innledning

Innkrevingsmyndigheten har behov for å innhente, bruke og dele opplysninger for at innkrevingen skal kunne gjennomføres korrekt og til rett tid. Innkrevingsmyndigheten vil også blant annet ha behov for opplysninger i den enkelte innkrevingssak for å utføre analyser som kan si noe om hvor ressursene mest hensiktsmessig kan utnyttes, og for å dele opplysninger med andre. Innkrevingsmyndighetens innhenting, deling og bruk av opplysninger omtales ofte som informasjonsforvaltning. Omtalen av informasjonsforvaltningen er delt opp etter en tenkt tidsakse, slik at innhenting omtales først, deretter bruk og til slutt deling. Innkrevingsmyndigheten må behandle opplysninger slik at den kan utføre sine oppgaver raskt og effektivt og tilby borgerne gode offentlige tjenester. Kravene til effektivitet og digitalisering medfører økt oppmerksomhet om bruk av data og automatisering i ulike prosesser. Samtidig må innkrevingsmyndighetenes behandling av opplysninger ivareta borgernes

rettssikkerhet og personvern. Samlet sett stiller dette strenge krav til informasjonsbehandlingen og regelverket som gjelder for denne behandlingen.

En forutsetning for å oppnå en mer effektiv og helhetlig forvaltning av innkrevingen, er et regelverk som i størst mulig grad er felles for alle krav som Innkrevingsmyndigheten har ansvar for. Dette gjelder også Innkrevingsmyndighetens informasjonsforvaltning, som omfatter innhenting, bruk og utlevering av opplysninger.

8.2 Kravene i personvernforordningen, Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8

Personvernforordningen setter rammer for Innkrevingsmyndighetens behandling av personopplysninger. Innhenting, bruk og utlevering av opplysninger er former for behandling av opplysninger, slik det er definert i personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. Dette innebærer blant annet at behandlingen av personopplysninger må følge de grunnleggende prinsippene i personvernforordningen artikkel 5 om blant annet formålsbestemthet og dataminimering, og at det må foreligge behandlingsgrunnlag etter artikkel 6.

Etter personvernforordningen artikkel 6 er behandling av personopplysninger bare lovlig dersom ett av vilkårene i nr. 1 bokstav a til f er oppfylt. Etter bokstav e er behandlingen lovlig dersom den er «nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt». Departementets forslag til lovregulering bygger på forordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e.

Når en behandling er hjemlet i forordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e, stilles det krav om et supplerende rettsgrunnlag, jf. artikkel 6 nr. 3. For en omtale av kravet til supplerende rettsgrunnlag, vises det til Justis- og beredskapsdepartementets drøftelse i forarbeidene til personopplysningsloven, Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 6.3.2, hvor det blant annet uttales:

«Samlet sett taler altså ordlyden i artikkel 6 nr. 3 for at det må påvises et supplerende rettsgrunnlag i unionsretten eller nasjonal rett, men at det ikke er nødvendig at det supplerende rettsgrunnlaget uttrykkelig regulerer behandling av personopplysninger. Departementet viser i denne forbindelse også til artikkel 35 nr. 10, hvor det forutsetningsvis fremgår at det rettslige grunnlaget for behandling etter artikkel 6 nr. 1 bokstav c og e ikke behøver å spesifikt regulere behandlingsaktivitetene.

Heller ikke forordningens fortale gir støtte for et ubetinget krav om at behandlingen av personopplysninger må være regulert uttrykkelig i det supplerende rettsgrunnlaget. Fortalepunkt 45 gir uttrykk for at behandlingen i disse tilfellene bør «ha rettslig grunnlag i unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett», men at det ikke kreves «en særlig lovbestemmelse for hver enkelt behandling». Kravene til supplerende rettsgrunnlag etter forordningen synes dermed å være oppfylt dersom behandlingen forutsetningsvis fremgår av lov. Det følger av personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b at personopplysninger skal «samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene».

Dersom det nye formålet er forenlig med innsamlingsformålet, «kreves det ikke et annet rettslig grunnlag enn det som ligger til grunn for innsamlingen av personopplysninger», jf. fortalen punkt 50.

I Prop. 56 LS (2017-2018) punkt 6.6, er dette omtalt slik:

«Dersom det nye formålet ikke er forenlig med innsamlingsformålet, må viderebehandlingen ha grunnlag i lov eller samtykke. At viderebehandlingen må ha grunnlag i lov eller samtykke, innebærer at lovgrunnlaget eller samtykket må knytte seg til selve viderebehandlingen for uforenlige formål. Det er med andre ord ikke tilstrekkelig med et alminnelig behandlingsgrunnlag og et eventuelt

supplerende rettslig grunnlag i den forbindelse; det kreves i tillegg et grunnlag for viderebehandlingen. Konsekvensen av at det ikke finnes et grunnlag for viderebehandlingen, er at opplysningene må samles inn på nytt dersom de skal behandles for det nye formålet.»

Hvilken adgang Innkrevingsmyndigheten har til å behandle opplysninger, beror derfor prinsipielt sett på en tolkning av det regelverket som gjelder for Innkrevingsmyndigheten og de oppgavene som den pålegges gjennom dette regelverket, både eksplisitt og forutsetningsvis.

EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102 om retten til respekt for privatliv er også sentrale i denne sammenhengen. Av EMK artikkel 8 følger at enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Det følger videre at det ikke skal skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettigheten, unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.

Behandlingen av opplysningene må følgelig ha tilstrekkelig hjemmel, forfølge et legitimt formål og være forholdsmessig. Hjemmelskravet innebærer at det er et krav om at rettsgrunnlaget skal være tilgjengelig og forutberegnelig, blant annet at det er formulert med tilstrekkelig presisjon, og at det sikrer et vern mot misbruk og vilkårlighet. Grunnlaget må derfor gi tilstrekkelig klare rammer for myndighetenes skjønnsutøvelse. Hvorvidt rettsgrunnlaget tilfredsstiller disse kravene, vil bero på en konkret vurdering av blant annet hvor inngripende den aktuelle behandlingen av personopplysninger er. Kravet om legitimt formål etter EMK artikkel 8 nr. 2 innebærer at inngrepet må være nødvendig av hensyn til «den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter». Kravet

om at inngrepet må være «nødvendig i et demokratisk samfunn» er tolket slik at det må foreligge «a pressing social need», og at det må være forholdsmessighet mellom det legitime formålet og inngrepet. Både gjennom hjemmelskravet og kravet om legitimt formål knytter proporsjonalitetskravet seg til en konkret vurdering av det enkelte inngrepet, og i utgangspunktet ikke til lovbestemmelsen som sådan.

Dersom behandlingen av personopplysninger utgjør et inngrep i retten til privatliv etter Grunnloven § 102 eller EMK artikkel 8, kan det være nødvendig med et mer spesifikt rettslig grunnlag for behandlingen enn det ordlyden i personvernforordningen kan tilsi. Det følger også uttrykkelig av forordningens fortalepunkt 41 at et rettslig grunnlag bør være «tydelig og presist, og anvendelsen av det bør være forutsigbar for personer som omfattes av det, i samsvar med rettspraksisen til Den europeiske unions domstol («Domstolen») og Den europeiske menneskerettighetsdomstol». Med andre ord må forordningens krav om supplerende rettsgrunnlag for behandlingen tolkes og anvendes i tråd med de menneskerettslige kravene til rettsgrunnlag for inngrep i retten til privatliv. Dette innebærer at det må foretas en nærmere vurdering av rettsgrunnlaget og behandlingen, hvor det blant annet må legges vekt på hvor inngripende behandlingen er. Etter omstendighetene kan utfallet av en slik vurdering bli at det kreves et mer spesifikt grunnlag enn det som kan synes å være minimumskravene etter ordlyden i personvernforordningen.

8.3 Innhenting

8.3.1 Gjeldende rett

8.3.1.1 Skyldners opplysningsplikt

Skyldners opplysningsplikt under tvangsfullbyrdelse følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 første ledd, som gjelder tilsvarende etter skattebetalingsloven § 14-2 og SI-loven § 1 andre ledd. Opplysningsplikten er vidtgående, men er begrenset til opplysninger skyldner har adgang til. Ved utlegg er opplysninger om eiendeler og deres verdi og opplysninger om andre heftelser, de mest sentrale. Ved utleggstrekk vil det typisk være opplysninger om lønnsinntekter, boligutgifter og andre særlige utgifter. Det er ikke

særlige bestemmelser om skyldners opplysningsplikt i skattebetalingsloven eller i SI-loven.

Bidragsinnkrevingsloven § 19 andre ledd gir adgang til å kreve opplysninger om skyldners økonomi på et hvert stadium av innkrevingsprosessen, også før tvangsinnkreving blir iverksatt.

Den bidragspliktige har også en særlig opplysningsplikt etter bidragsinnkrevingsloven § 10 første ledd ved betalingsmislighold og § 19 første ledd ved flytting. Bestemmelsene stiller opp en plikt til å gi nærmere angitte opplysninger uoppfordret til Innkrevingsmyndigheten innen åtte dager.

8.3.1.2 Tredjeparters opplysningsplikt

Tredjeparters opplysningsplikt under tvangsfullbyrdelse følger av tvangsfullbyrdsloven § 7-12, jf. skattebetalingsloven § 14-2 og SI-loven § 1 andre ledd. Bestemmelsen kommer i likhet med tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd til anvendelse når innkrevingsmyndighetene i kraft av å være særnamsmyndighet pålegger tredjeperson å gi opplysninger om de krav som skyldner har mot dem, og om formuesobjekter som de har i sin besittelse og som tilhører skyldner. Utenfor faller opplysninger om mulige utleggsobjekter fra den som bare har registrert opplysninger om slike objekter, for eksempel forsikringsselskaper. I rimelig utstrekning plikter tredjeperson også å gjøre rede for krav skyldner har hatt mot vedkommende de siste to årene, og eiendeler tilhørende skyldner som tredjeperson har hatt i sin besittelse de siste to årene. Tredjepersoner omfatter både fysiske og juridiske personer, og private og offentlige virksomheter eller institusjoner.

Opplysningsplikten gjelder uten hinder av taushetsplikt, men reglene om bevisforbud og bevisfritak i tvisteloven kapittel 22 gjelder tilsvarende. En rekke offentlige myndigheter har også egne bestemmelser om unntak fra taushetsplikt som får betydning ved innkrevingsmyndighetenes tilgang til opplysninger. For eksempel kan

skattemyndighetene og tollmyndighetene med hjemmel i henholdsvis skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav a og tolloven § 12-1 andre ledd bokstav a utlevere ellers taushetsbelagte opplysninger til innkrevingsmyndighetene. NAV kan, med hjemmel i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7, jf. forskrift om dispensasjon fra taushetsplikten i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7, også gi opplysninger til innkrevingsmyndigheten om hvilke ytelser en skyldner har og størrelsen på disse.

Opplysningsplikten for advokater etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 begrenses av tvisteloven § 22-5. Dette innebærer at advokater ikke har plikt til å gi opplysninger som har tilknytning til deres rettslige bistand til klient, såkalt «egentlig» advokatvirksomhet. Denne begrensingen gjelder også for advokatens underordnede og medhjelpere som i stillings medfør er kommet til kunnskap om det som er betrodd advokaten, jf. Tvisteloven § 22-5. Eiendomsmegling, formidling av lån, forvaltning av midler, bobestyrrelse mv. regnes som såkalt «uegentlig» advokatvirksomhet, og opplysninger fra slik virksomhet faller i utgangspunktet utenfor rammen for tvisteloven § 22-5.

Ifølge forarbeidene til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 bør det «... foreligge en viss sannsynlighet for at saksøkte har krav mot tredjepersonen eller at tredjepersonen besitter formuesgoder for øvrig som saksøkte eier, før namsmannen retter en forespørsel til vedkommende.», jf. Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) s 151. Kravet om at det må foreligge en viss sannsynlighet, medfører for eksempel at man etter gjeldende rett ikke rutinemessig kan sende ut generelle pålegg til tredjepersoner for å undersøke om og hvor skyldner har formuesgoder.

Opplysningsplikten etter gjeldende § 7-12 gjelder kun i forbindelse med avholdelse av en utleggsforretning, det vil si på tvangsstadiet av innkrevingen. Denne begrensningen gjelder ikke for Statens innkrevingsentral som kan innhente opplysninger etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 før en sak om tvangsfullbyrdelse er påbegynt, jf. SI-loven § 5.

SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har i tillegg særbestemmelser om innhenting av opplysninger. Opplysninger fra forsikringsselskaper om forsikrede gjenstander som skyldner eier kan innhentes med hjemmel i SI-loven § 5 andre ledd og bidragsinnkrevingsloven § 21 andre ledd. Opplysninger fra småbåtregisteret kan innhentes i medhold av SI-loven § 5 tredje ledd. Dette er opplysninger som i innhold faller utenfor opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12.

Opplysningsplikten etter disse bestemmelsene gjelder også før tvangsfullbyrdelsen er påbegynt.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 21 andre ledd kan det også innhentes opplysninger om innestående midler fra banker. Dette følger også av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12, men opplysningsplikten etter bidragsinnkrevingsloven gjelder også før tvangsfullbyrdelsen er påbegynt.

Arbeidsgiver plikter etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 også å gi opplysninger om skyldnerens lønns- og ansettelsesforhold og om pålagte trekk i lønnen. Som redegjort for ovenfor, gjelder opplysningsplikten i utgangspunktet kun i forbindelse med avholdelse av utleggsforretning. Det følger av skattebetalingsloven § 14-2 at tvangsfullbyrdelsesloven gjelder «så langt den passer». Selv om skattekontoret beslutter utleggstrekk administrativt, og ikke ved avholdelse av utleggsforretning, må tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 komme til anvendelse også i disse sakene.

Bestemmelsen ville ellers ikke hatt noen praktisk betydning ved skattekontorets beslutning om utleggstrekk. Etter bidragsinnkrevingsloven besluttes utleggstrekk også administrativt, men det er gitt en egen bestemmelse for innhenting av opplysninger fra arbeidsgiver på et hvert stadium av innkrevingen i lovens § 20.

Dersom den trekkpliktige ikke overholder trekkplikten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22, skal vedkommende etter bidragsinnkrevingsloven § 12 første ledd snarest underrette innkrevingsmyndigheten om årsaken til unnlatsen.

Etter tvangsfyllbyrdelsesloven § 5-7 om bevisførsel kan namsmannen etter bestemmelsen første ledd av eget tiltak innhente uttalelser fra partene og andre og kan oppfordre dem til å skaffe bevis. Det følger av bestemmelsens andre ledd at namsmannen ikke kan pålegge andre enn partene å gi opplysninger eller legge fram bevis, om ikke annet er bestemt. Offentlige tjenestemenn og andre som handler på vegne av stat eller kommune, plikter likevel å gi opplysning om forhold de er blitt kjent med i sin stilling eller sitt verv, dersom det kan skje uten å krenke taushetsplikt de har etter lov, forskrift eller instruks.

8.3.1.3 Særlig om innhenting av opplysninger fra skattemyndighetene mv.

Skattemyndighetene kan med hjemmel i skatteforvaltningsloven § 3-3 og skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav a utlevere opplysninger til skattekontoret som innkrevingsmyndighet, i den utstrekning innkrevingsmyndigheten kan ha bruk for dem i sitt arbeid med skatt, toll, avgifter, trygder, tilskudd eller bidrag av offentlige midler. Etter skatteforvaltningsloven § 3-3 og skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav i kan skattemyndighetene utlevere opplysninger til namsmyndighetene i saker om utlegg eller arrest.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 21 første ledd kan det innhentes opplysninger om inntekts- og formuesforholdene til den bidragspliktige fra skattemyndigheten så vel etter tidligere skattefastsettinger som etter siste skattemelding, og også om hvordan ansettelsene er framkommet. Bestemmelsen antas å gi tilgang til de samme opplysningene som kan deles etter skatteforvaltningsloven § 3-3, jf. skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav a.

Innkrevingsmyndighetene kan innhente nødvendige opplysninger fra Folkeregisteret til bruk i innkrevingen med hjemmel i skattebetalingsloven § 3-4, SI-loven § 5 femte ledd og bidragsinnkrevingsloven § 21 første ledd siste punktum.

SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har ikke egne hjemler for innhenting av opplysninger fra henholdsvis Statens innkrevingsssentrals oppdragsgivere og NAV mv. Innhenting av kravsopplysninger mv. skjer derfor på grunnlag av de ordinære unntak fra taushetsplikt som følger av forvaltningsloven § 13 b eller av unntak i den enkelte særlov som for eksempel arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 siste ledd som gjelder nødvendige opplysninger knyttet til innkreving av krav fastsatt av NAV.

8.3.2 Vurderinger og forslag

8.3.2.1 Skyldners opplysningsplikt

Som redegjort for over kommer i dag tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 første ledd om skyldners opplysningsplikt til anvendelse for alle særnamsmyndighetene under tvangsfullbyrdelsen. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås denne erstattet av en ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7. Departementet er av den oppfatning at skyldners opplysningsplikt etter ny lov i det vesentlige bør tilsvare den opplysningsplikten som foreslås i denne bestemmelsen.

Etter departementets syn er det gode grunner for at opplysningsplikten bør gjelde for hele innkrevingsløpet slik den i dag gjør for krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven. Innkrevingsmyndigheten kan da innhente opplysninger på et tidligere stadium av innkrevingsprosessen, og får et bedre grunnlag for å vurdere hvilke tiltak som skal iverksettes overfor skyldner. I kombinasjon med innhenting av opplysninger fra offentlige registre mv. kan Innkrevingsmyndigheten for eksempel vurdere om det bør besluttes utlegg, eller om skyldner i stedet skal veiledes om mulighetene for betalingsutsettelse eller ettergivelse.

At opplysningsplikten inntreffer på et tidligere tidspunkt enn det den gjør i dag (for de fleste krav) vil, slik departementet ser det, ikke utgjøre et nevneverdig mer inngripende tiltak for skyldner. Som nevnt skal opplysningsplikten langt på vei omfatte de samme opplysningene som skyldneren plikter å gi etter tvangsfullbyrdelsesloven. For en

nærmere vurdering av forslaget betydning for skyldners personvern vises det til punkt 8.3.2.3.

Departementet har vurdert om ny lov fortsatt bør inneholde en henvisning til tvangsfullbyrdelsesloven. Etter departementets syn bør imidlertid skyldners opplysningsplikt uttømmende reguleres i den nye loven uten henvisning til tvangsfullbyrdelsesloven. For det første foreslår departementet visse justeringer i ordlyden for å sikre at rammene for opplysningsplikten er tilstrekkelig tilpasset Innkrevingsmyndighetens behov. For det andre passer henvisningen til tvangsfullbyrdelsesloven ikke så godt når opplysningsplikten som nevnt skal gjelde på ethvert stadium av saken, mens tvangsfullbyrdelsesloven kun gjelder tvangsstadiet.

Gjeldende bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 første ledd angir ikke uttrykkelig hvilke opplysninger som kan innhentes, men bestemmer at skyldner plikter å gi opplysninger som er “nødvendige for tvangsfullbyrdelsen”. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås denne erstattet av en ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7. Etter den foreslåtte bestemmelsen kan namsmannen pålegge partene å gi opplysninger «som har betydning for tvangsfullbyrdelsen». Slik departementet vurderer det, er det viktig å ikke sette for snevre rammer for skyldners opplysningsplikt for at han eller hun kan bidra til å belyse saken på en best mulig måte. Departementet mener derfor at det heller ikke innkrevingsloven bør gi en detaljert oppstilling av hvilke opplysninger som skyldner plikter å gi.

Departementet foreslår at skyldneren skal ha plikt til å gi opplysninger *som kan ha betydning for innkrevingen*. At det er tilstrekkelig at opplysningene kan ha betydning for innkrevingen gir noe mer fleksibilitet for Innkrevingsmyndigheten og vil i større grad gjenspeile den situasjon innhentingene skjer i. For eksempel kan man se for seg at opplysninger hentes inn etter at et krav er forfalt, men før Innkrevingsmyndigheten har besluttet utlegg. Opplysninger som gir grunnlag for valg mellom ulike

innkrevningstiltak, skal etter forslaget omfattes av opplysninger som er nødvendige for innkrevingen. Departementet legger til grunn at formuleringen *betydning for innkrevingen* ivaretar hensynet til skyldner ved at han eller hun ikke kan pålegges å gi opplysninger som ikke kan være relevante for innkrevings-saken.

I likhet med gjeldende § 5-9 og forslaget til ny § 5-7 i tvangsfullbyrdelsesloven vil opplysningsplikten etter innkrevingsloven gjelde flere ulike forhold under innkrevingen, men opplysninger om skyldners inntekt- og formuesforhold, utgifter til bolig, lovbestemt forsørgelsesplikt og opplysninger om særlige utgifter til livsopphold vil være i kjernen av opplysningsplikten. Opplysningsplikten vil også omfatte opplysninger om midler eller formuesgoder som er eller kan være beslagsfrie.

I enkelte situasjoner vil skyldner også måtte legge frem helseopplysninger. Det vil for eksempel være nødvendig i forbindelse med en søknad om betalingsutsettelse eller betalingsnedsettelse av hensyn til skyldneren, eller dersom skyldneren krever ekstra avsetning til nødvendige medisiner i forbindelse med beslutning om utleggstrekk. Skyldner må også kunne legge frem legeerklæring dersom skyldner påberoper seg beslagsfrihet for eiendeler på grunn av sykdom eller uførhet mv., jf. dekningsloven § 2-3 andre ledd. Helseopplysninger vil som regel være opplysninger skyldner har en klar egeninteresse i å legge frem. Samtidig er det personlige opplysninger som ikke alle ønsker å dele med utenforstående. Departementet har vurdert om skyldners egeninteresse i å legge frem helseopplysninger er tilstrekkelig i de tilfellene dette er nødvendig, eller om helseopplysninger også bør være omfattet av opplysningsplikten. Det kan hevdes at en opplysningsplikt som også omfatter helseopplysninger går langt i å pålegge skyldneren plikter. Dersom skyldner imidlertid unnlater å medvirke til at saken blir opplyst vil konsekvensen som regel bli at for eksempel en søknad om betalingsutsettelse eller ettergivelse blir avslått eller at det ikke blir satt av ekstra midler til dekning av medisinerutgifter. En opplysningsplikt som også omfatter helseopplysninger, vil derfor i større grad gjenspeile hvilket ansvar skyldner faktisk har

til å opplyse sin egen sak. Departementet foreslår derfor en generell opplysningsplikt som også vil omfatte helseopplysninger der disse er av betydning for innkrevingen.

Departementet vil framheve at skyldnerens plikt etter forslaget til å gi opplysninger, omfatter alle måter som opplysninger kan gis på. Den omfatter blant annet å gi innsyn i, framlegge, sammenstille, utlevere eller sende inn dokumentasjon hvor opplysningene framgår. Etter departementets syn er det i utgangspunktet ikke nødvendig å lovfeste dette. Departementet har likevel kommet til at det vil skape større klarhet dersom plikten til å dokumentere opplysningene presiseres i lovteksten. Departementet foreslår derfor at det framgår av bestemmelsen om skyldners opplysningsplikt at Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge fram, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer. Oppstillingen er ikke uttømmende.

Alternativene «legge fram», «utlevere», «sende inn» og «sammenstille» tilsvarer de alternativene som oppregnes i skatteforvaltningsloven § 10-1. Alternativet «sammenstille» er tatt med for å klargjøre at plikten etter forslaget også omfatter det å opprette et nytt dokument hvor det tas inn opplysninger fra ulike kilder eller fra for eksempel en database. Økt lagring av elektronisk informasjon medfører at slik sammenstilling kan gjøres enklere enn før, og arbeidsbyrden vil i mange tilfeller være relativt begrenset. Alternativet «erklæring» er tatt med for å klargjøre plikten til å dokumentere opplysninger også gjelder ulike erklæringer som for eksempel legeerklæringer.

Når det gjelder bidragspliktiges plikt til å gi opplysninger uoppfordret ved betalingsmislighold og ved flytting, jf. bidragsinnkrevingsloven § 10 første ledd og § 19 første ledd, er departementet av den oppfatning at det ikke foreligger gode grunner for at denne opplysningsplikten bør videreføres i ny lov. Reglene har allerede i dag en begrenset betydning for innkrevingen av bidragskrav, da opplysningsplikten i liten grad

etterleves. Skyldners opplysningsplikt etter innkrevingsloven § 9 vil dessuten ivareta de behov Innkrevingsmyndigheten har for å innhente opplysninger ved innkreving av underholdsbidrag. Departementet foreslår på denne bakgrunn at reglene i bidragsinnkrevingsloven § 10 første ledd og § 19 første ledd ikke videreføres.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 9.

8.3.2.2 Tredjeparters opplysningsplikt

Generelt

Selv om skyldner vil ha en plikt til å belyse saken, vil det også være behov for å innhente opplysninger fra tredjeparter i ulike sammenhenger, for eksempel for å innhente bekreftede opplysninger om inntekt eller formuesgoder mv. eller for å innhente opplysninger der skyldner ikke medvirker.

I likhet med skyldners opplysningsplikt foreslår departementet at tredjeparts opplysningsplikt skal gjelde alle stadier av innkrevingen. Dette vil bidra til å belyse saken på et tidligere stadium av innkrevingsprosessen og gi et bedre beslutningsgrunnlag når Innkrevingsmyndigheten skal vurdere hvilke tiltak mv. som skal brukes.

Departementet foreslår at opplysningsplikten som hovedregel skal gjelde etter pålegg fra Innkrevingsmyndigheten slik den i dag gjør etter nåværende tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12, og etter den bestemmelsen i § 5-7 som foreslås i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen. Samtidig foreslår departementet hjemmel til å gi forskrift om ukrevd opplysningsplikt for visse tredjeparter.

Etter departementets syn er det ikke lenger behov for å opprettholde opplysningsplikten for trekkpliktige som ikke etterlever et pålegg om å gjennomføre utleggstrekk, jf. bidragsinnkrevingsloven § 12 første ledd. Innkrevingsmyndigheten vil

uavhengig av en slik opplysningsplikt kunne følge opp trekkpliktige som ikke etterkommer pålegg som er gitt. Det kan også være uheldig at en trekkpliktig arbeidsgiver ved lov er pålagt å opplyse om manglende gjennomføring av trekkplikten samtidig som at manglende gjennomføring av trekkpålegg kan være straffbart etter straffeloven § 169. Departementet foreslår på denne bakgrunn at opplysningsplikten i bidragsinnkrevingsloven § 12 første ledd ikke videreføres.

Hvilke tredjeparter skal omfattes av opplysningsplikten

Når det skal utformes en ny felles bestemmelse om tredjeparters opplysningsplikt er det nødvendig å se nærmere på hvilke aktører som skal omfattes av denne opplysningsplikten. Etter departementets oppfatning er det behov for å innhente opplysninger fra en rekke ulike tredjeparter. Fra fysiske personer skyldneren samhandler med, via banker og forsikringsselskaper til ulike offentlige myndigheter som for eksempel fastsettingsmyndigheten for kravet, Folkeregisteret eller NAV.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 angir i dag ikke uttrykkelig hvem som har opplysningsplikt etter loven, med unntak av arbeidsgiver. I stedet regulerer bestemmelsen hvilke opplysninger som kan kreves av en tredjeperson. Tilsvarende følger av forslaget til ny § 5-7 i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven.

SI-loven § 5 angir imidlertid uttrykkelig at opplysninger kan kreves av forsikringsselskaper og småbåtregisteret. Tilsvarende regulering er gitt i bidragsinnkrevingsloven § 20 og § 21 som angir blant annet arbeidsgiver, skattemyndighetene, forsikringsselskaper og banker. Både skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har som nevnt dessuten egne bestemmelser om innhenting av opplysninger fra Folkeregisteret.

Dersom loven skal gi en uttømmende angivelse opplysningspliktige tredjeparter vil det kreve en omfattende og detaljert regulering av de ulike aktørene som kan være aktuelle

å innhente opplysninger fra. Det vil være tilnærmet umulig å gi en uttømmende angivelse av hvilke aktører som bør omfattes av opplysningsplikten til enhver tid. Et forsøk på en slik regulering vil medføre at bestemmelsen blir mindre robust og dårligere tilpasset endrede behov i fremtiden.

I skatteforvaltningsloven § 10-2 som gjelder skattemyndighetenes innhenting av kontrollopplysninger fra tredjeparter, er kretsen av opplysningspliktige angitt generelt ved at enhver tredjepart har opplysningsplikt etter loven. Bakgrunnen for at denne regelen er generelt utformet er at endringer i samfunnsforhold og den teknologiske utviklingen har medført økt kompleksitet i de sakene skattemyndighetene arbeider med, og at det er vanskelig på forhånd å se for seg hvilke opplysninger myndighetene har bruk for i sitt kontrollarbeid. Selv om man ved kontroll av fastsettingen har behov for en videre innhenting av opplysninger enn ved innkreving av fastsatte krav, vil de samme hensyn som det pekes på i forarbeidene til skatteforvaltningsloven § 10-2, også gjøre seg gjeldende på innkrevingsområdet. Departementet foreslår på denne bakgrunn at opplysningsplikten skal gjelde for *enhver tredjepart*. Selv om enhver tredjepart er en nokså vid angivelse av hvilke aktører som har opplysningsplikt etter loven, rammes denne nærmere inn av vilkåret om at opplysningene må ha *betydning for innkrevingen*. Se nærmere om dette under. I begrepet tredjepart ligger det også en begrensning ved at det må være en tilknytning mellom dem det ønskes opplysninger om og den det ønskes opplysninger fra.

Uttrykket *enhver tredjepart* omfatter både fysiske og juridiske personer. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, foreslår departementet at fysiske personer bare er pliktig til å gi nærmere bestemte opplysninger. Kjerneområdet for bestemmelsen vil være de aktører som i dag kan pålegges en opplysningsplikt etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12, SI-loven § 5 og bidragsinnkrevingsloven § 20 og § 21. Dette omfatter skyldners arbeidsgiver, NAV, banker og andre finansinstitusjoner, tredjepersoner som skyldneren har eller har hatt krav mot eller tredjepersoner som har eller har hatt eiendeler sin besittelse som

tilhører skyldneren. Departementet legger også til grunn at enhver tredjepart også vil omfatte andre offentlige myndigheter, forsikringsselskaper hvor skyldners eiendeler er eller kan være forsikret, og ulike registre.

Selv om departementet ikke foreslår at loven skal gi en uttømmende opplisting av hvilke aktører som skal omfattes av opplysningsplikten, er det nødvendig å gi en nærmere regulering av tredjeparters opplysningsplikt hvor det foreligger taushetsplikt.

Hvilke opplysninger omfattes av opplysningsplikten

For tredjeparters opplysningsplikt gir tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 i dag en nærmere angivelse av hvilke opplysninger tredjeparter har plikt til å gi etter pålegg fra namsmannen. For eksempel fremgår det av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 at tredjeparter kan pålegges å gi opplysninger om krav som saksøkte har mot dem. Også reglene i SI-loven § 5 og bidragsinnkrevingsloven § 20 og § 21 angir hvilke opplysninger som tredjeparten plikter å gi. I forslaget til ny § 5-7 i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven er imidlertid opplysningsplikten generelt angitt til «opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen».

En fortsatt adgang til innhenting av nødvendige opplysninger fra tredjeparter er sentralt for Innkrevingsmyndighetens arbeid. Av den grunn er det viktig å ikke sette for snevre rammer forplikten til å gi opplysninger. Slik departementet vurderer det er det også vanskelig å gi en uttømmende opplisting av hvilke opplysninger tredjeparter skal gi uten at relevante opplysninger kan bli utelukket.

I skatteforvaltningsloven § 10-2, som gjelder skattemyndighetenes innhenting av kontrollopplysninger fra tredjeparter, er det nærmere innholdet i opplysningsplikten angitt generelt ved at tredjepart plikter å gi opplysninger som *kan ha betydning for noens skatteplikt*. Departementet foreslår at ny bestemmelse om tredjeparters opplysningsplikt heller ikke skal gi en nærmere opplisting av hvilke opplysninger man

plikter å gi etter bestemmelsen, men utformes etter mønster av skatteforvaltningsloven § 10-2. En lik angivelse vil også være på linje med forslaget til ny § 5-7 i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven.

Selv om departementet med dette legger opp til en nokså vid ordlyd, vil det også på dette punktet gjelde viktige begrensninger ved at tredjeparter bare skal ha plikt til å gi opplysninger som *kan ha betydning for innkrevingen*. Som ved innhenting av kontrollopplysninger etter skatteforvaltningsloven § 10-2 i dag, skal det etter forslaget altså gjelde et relevanskrav. Det er de materielle reglene, blant annet i dekningsloven kapittel 2, som setter skrankene for hvilke opplysninger innkrevingsmyndighetene kan be om. Her vil særlig dekningsloven § 2-2 og § 2-7 være sentrale. Kjerneområde for opplysningsplikten vil være opplysninger om inntekt mv. og om formuesgoder som tilhører skyldneren på beslagstiden, og som kan selges, utleies eller på annen måte omgjøres i penger. Opplysningsplikten vil også omfatte opplysninger om midler eller formuesgoder som er eller kan være beslagsfrie. Selv om det primært vil være aktuelt å innhente opplysninger om *skyldners* inntekt og formuesgoder mv., er tredjeparters opplysningsplikt ikke begrenset til opplysninger om skyldner.

I enkelte tilfeller vil det også være behov for å innhente opplysninger om andre, for eksempel ektefelle eller samboer i etablerte samboerforhold. Dette gjelder eksempelvis når det skal vurderes om det er grunnlag for utleggstrekk og hvor mye som kan trekkes. Da vil det være nødvendig å innhente opplysninger om ektefelle eller samboers inntekt for å kunne vurdere hvor mye skyldneren med rimelighet trenger til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand, jf. dekningsloven § 2-7. Tilsvarende behov for opplysninger om ektefelle eller samboers inntekt og formuesgoder foreligger der Innkrevingsmyndigheten skal ta stilling til en søknad om betalingsutsettelse eller ettergivelse. Her må Innkrevingsmyndigheten vurdere hvilken dekning fortsatt innkreving vil gi, herunder størrelsen på et potensielt utleggstrekk. Opplysninger om ektefelle eller samboers inntekt og formuesgoder kan også være relevante når det skal

vrderes om betalingsutsettelse eller ettergivelse vil være støtende, for eksempel fordi skyldneren har overført betydelig verdier til ektefelle eller samboer.

Som nevnt skal opplysningsplikten også omfatte fysiske personer. Departementet er av den oppfatning at det bør være en høyere terskel for å innhente opplysninger fra privatpersoner enn fra næringsdrivende og andre profesjonelle aktører på grunn av hensynet til personvern. Fysiske persons plikt til å gi opplysninger bør derfor begrenses til nærmere angitte opplysninger. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til *fysiske persons næringsvirksomhet* foreslår departementet at fysiske personer bare plikter å gi opplysninger om krav som skyldneren har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet har falt bort, samt opplysninger om formuesgoder som skyldneren eier og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene og hvordan besittelsen opphørte.

Departementet har vurdert om det bør stilles opp et selvstendig vilkår om *sannsynlighet*. I forarbeidene til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12, Ot. prp. nr. 65 (1990-1991) s. 151, ble det vektlagt at det bør foreligge en viss sannsynlighet for at saksøkte har krav mot tredjepersonen eller at tredjepersonen besitter formuesgoder som saksøkte eier, før namsmannen retter en forespørsel til vedkommende. Det understrekes videre at det ikke tas sikte på at namsmannen rutinemessig skal rette forespørsler til en eller flere tredjepersoner i alle saker. Heller ikke for tredjeparter vil det gjelde noe krav om at opplysningene faktisk vil få betydning for innkrevingen. Det avgjørende er om opplysningene er relevante ved vurderingen av innkrevingssaken. Departementet vil derfor ikke stille opp et selvstendig vilkår om at det må foreligge en viss sannsynlighet for at skyldneren har et krav mot for eksempel en kontraktsmotpart eller en bank i loven. Et slikt vilkår er heller ikke stilt opp i forslaget til ny § 5-7 i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven.

Opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt for offentlige myndigheter og innretninger, advokater mv.

Ulike offentlige myndigheter og innretninger mv. har lovbestemt taushetsplikt, enten etter forvaltningsloven eller særlovgivningen. Dagens bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 gjelder som nevnt uten hinder av taushetsplikt, men slik at tvistelovens kapittel 22 om bevisforbud og bevisfritak gjelder tilsvarende. Dette innebærer blant annet at offentlig myndigheters taushetsplikt går foran opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12.

For offentlige myndigheter er det gitt en rekke særskilte unntak fra taushetsplikten for utveksling av opplysninger med innkrevingsmyndighetene i særlovgivningen i dag. Dette gjelder blant annet skatteforvaltningsloven § 3-3, jf. skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav a og i. Deling mellom skattemyndighetene og innkrevingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt er på denne måten ivaretatt.

Reglene om taushetsplikt er ment å ivareta hensynet til den som i ulike sammenhenger deler personlige opplysninger med offentlig myndigheter. Opplysningen gis i fortrolighet og under visshet om at de ikke deles videre med uvedkommende. Generelle unntak fra taushetsplikten vil kunne svekke denne tilliten og i ytterste konsekvens bidra til at opplysninger ikke legges frem. Taushetsplikten omfatter også opplysninger om personlige forhold av mindre sensitiv karakter, som opplysninger om inntekt, ytelser eller utbetalinger mv. Som regel vil det være slike opplysninger Innkrevingsmyndigheten har et saklig behov for å innhente fra tredjeparter. I visse tilfeller vil disse opplysningene indirekte kunne gi informasjon om at skyldneren for eksempel er syk, men uten at nærmere detaljer om skyldners helse deles. Da Innkrevingsmyndigheten har et noe begrenset behov for innhenting av opplysninger fra tredjeparter, mener departementet at en opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt ikke vil være for vidtgående.

Mange av kravene som Innkrevingsmyndigheten har ansvar for å kreve inn, enten det er på vegne av offentlige eller private kreditorer, er prioriterte krav etter dekningsloven § 2-8. Av hensyn til innkrevingen av disse kravene er det viktig at Innkrevingsmyndigheten etter ny lov er sikret tilgang til de opplysninger som er nødvendig for å ivareta innkreving på en effektiv og god måte. Etter departementets oppfatning er det derfor nødvendig at opplysningsplikten etter ny lov skal gjelde *uten hinder av taushetsplikt* for på denne måten i større grad kunne styre hvilke opplysninger Innkrevingsmyndigheten skal ha tilgang til, samtidig som det klart kommer frem at opplysningsplikten skal gå foran taushetsplikt. Forslaget her innebærer imidlertid ikke en betydelig endring, fordi det allerede i dag som nevnt gjelder viktige unntak fra taushetsplikten for en rekke offentlige myndigheter.

I skatteforvaltningsloven § 10-5 om kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter er det i andre ledd bestemt at ulike offentlig myndigheter uten hinder av taushetsplikt som de ellers har skal gi nærmere angitte opplysninger. Også forslaget til ny § 5-7 i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven stadfester at forvaltningsorganer mv. skal gi opplysninger tilsvarende de andre tredjeparter plikter å gi, uten hinder av taushetsplikt. Tilsvarende regulering foreslås i forslag til innkrevingslov, men slik at departementet i forskrift kan bestemme hvilke offentlige myndigheter som skal ha opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt og i så fall hvilke opplysninger de plikter å gi.

Selv om den nærmere angivelsen skal komme frem av forskrift til innkrevingsloven, vil departementet allerede nå peke på enkelte myndigheter opplysningsplikten bør gjelde for, uten hinder av taushetsplikt.

For det første bør myndigheter som utbetaler erstatninger, tilskudd, bidrag, trygder, stønader mv. kunne gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Etter krav fra innkrevingsmyndighetene skal de aktuelle myndighetene gi opplysninger om de fastsatte eller utbetalte beløp, om grunnlaget for dem og beløp til gode. Det er viktig at

innkrevingsmyndighetene får opplysninger om utbetalinger som for eksempel kan bli gjenstand for motregning.

For det andre bør myndigheter som tilbakeholder eller beslaglegger pengebeløp mv., uten hinder av lovbestemt taushetsplikt kunne dele opplysninger om de tilbakeholdte eller beslaglagte midlene. Dette er for eksempel praktisk når tollmyndighetene foretar tilbakehold i beløp etter vareførselsloven § 11-1.

Advokater og andre tredjeparter har i visse sammenhenger lovbestemt taushetsplikt som kan omfatte opplysninger Innkrevingsmyndigheten har behov for i forbindelse med innkrevingen etter ny lov. Som nevnt kan tredjeparter etter gjeldende § 7-12 i tvangsfullbyrdelsesloven pålegges å gi opplysninger om for eksempel krav som skyldneren (saksøkte) har eller har hatt mot dem. Tvisteloven § 22-5 om bevisforbud som blant annet gjelder for advokater begrenser som nevnt opplysningsplikten. Bevisforbudet omfatter opplysninger tilknyttet «egentlig» advokatvirksomhet. Opplysninger i forbindelse med eiendomsmegling, formidling av lån, forvaltning av midler, bobestyrelse mv. faller i utgangspunktet utenfor rammen for tvisteloven § 22-5. Det kan imidlertid oppstå grense- og tvilstilfeller hvor det er uklart om opplysningene omfattes av reglene om bevisforbud eller ikke.

Etter departementets oppfatning bør Innkrevingsmyndigheten også ha tilgang til visse opplysninger fra advokater og foreslår derfor at opplysningsplikten skal gjelde uten hinder av lovbestemt taushetsplikt for denne gruppen tredjeparter. Hvilke opplysninger de plikter å gi uten hinder av taushetsplikt må imidlertid komme frem av loven. I skatteforvaltningsloven § 10-2 om kontrollopplysninger fra tredjepart er det i bestemmelsens andre ledd presisert at advokater og andre tredjeparter uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, plikter å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og gjeld, herunder hvem som er parter i overføringene, på deres konti tilhørende skattepliktig. Innkrevingsmyndigheten bør gis en tilsvarende adgang til å innhente opplysninger fra advokater om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i

pengeoverføringene. Disse opplysningene kan være egnet til å klarlegge om en skyldner har midler som kan brukes til dekning av krav som er under innkreving.

Når det gjelder taushetsplikt som følger av avtale, instruks mv. legger departementet til grunn at slik taushetsplikt viker for lovbestemt opplysningsplikt.

Særlig om innhenting av opplysninger fra Folkeregisteret

For utlevering av taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret følger det av folkeregisterloven § 10-2 at taushetsbelagte opplysninger kan utleveres til offentlige myndigheter som har hjemmel i lov til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret uten hinder av taushetsplikt. Slik lovhjemmel er i dag tatt inn i skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven. For at Innkrevingsmyndigheten etter ny lov skal kunne innhente opplysninger fra Folkeregisteret, foreslår departementet at dette skal komme frem av bestemmelsen om tredjeparters opplysningsplikt.

Hjemmel for opplysningsplikt uten pålegg (ukrevd)

Den generelle opplysningsplikten for tredjeparter, foreslås å gjelde etter pålegg fra Innkrevingsmyndigheten. Det er en målsetting at Innkrevingsmyndighetens saksbehandling i størst mulig grad skal automatiseres og digitaliseres. Dette vil effektivisere myndighetens arbeid og redusere saksbehandlingstiden. En viktig forutsetning for å oppnå dette er at Innkrevingsmyndigheten har enkel tilgang til nødvendige opplysninger. Dette kan blant annet gjøres ved at Innkrevingsmyndigheten får opplysninger ukrevd fra tredjeparter. Det kan for eksempel være aktuelt at skattemyndighetene og NAV gir opplysninger ukrevd. Etter departementets oppfatning bør det tas høyde for en slik utvikling. Det foreslås derfor en forskriftshjemmel for å gi regler om ukrevd opplysningsplikt. Når det gjelder en ukrevd opplysningsplikt, er det nødvendig at regelverket positivt angir hvilke aktører som er underlagt denne plikten, og hvilke opplysninger de plikter å gi. Dette vil bli nærmere regulert i forskrift. Bestemmelser om dette vil bli sendt på høring på vanlig måte.

Forskriftshjemmel for hvordan opplysninger skal gis mv.

Innkrevingsmyndighetene krever i dag inn krav mot et høyt antall skyldnere og informasjonsinnhenting omfatter et betydelig antall opplysninger. I dag skjer innhenting av opplysninger fra tredjeparter til dels gjennom manuelle prosesser. Departementet ønsker å tilrettelegge for at Innkrevingsmyndighetens innhenting kan skje på en mest mulig effektiv måte både for Innkrevingsmyndigheten og for de tredjepartene som det innhentes opplysninger fra, samtidig som personvern hensyn ivaretas i tråd med personvernregelverket. Det foreslås derfor at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted. En slik regel vil blant annet gi grunnlag for å automatisere prosesser som i dag gjøres manuelt.

Dokumentasjon

Som for skyldnerens egen opplysningsplikt vil tredjeparts plikt til å gi opplysninger etter forslaget omfatte alle måter som opplysninger kan gis på. Den omfatter blant annet å gi innsyn i, framlegge, sammenstille, utlevere eller sende inn dokumentasjon hvor opplysningene framgår. Etter departementets syn er det i utgangspunktet ikke nødvendig å lovfeste dette. Departementet har likevel kommet til at det vil skape større klarhet dersom plikten til å dokumentere opplysningene presiseres i lovteksten. Departementet foreslår derfor at det framgår av de aktuelle lovbestemmelsene at Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge fram, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer. Opplistingen er ikke uttømmende.

Alternativene «legge fram», «utlevere», «sende inn» og «sammenstille» tilsvarer de alternativene som oppregnes i skatteforvaltningsloven § 10-2 femte ledd. Alternativet «sammenstille» er tatt med for å klargjøre at plikten etter forslaget også omfatter det å opprette et nytt dokument hvor det tas inn opplysninger fra ulike kilder eller fra for eksempel en database. Økt lagring av elektronisk informasjon medfører at slik sammenstilling kan gjøres enklere enn før, og arbeidsbyrden vil i mange tilfeller være

relativt begrenset. Alternativet «i nødvendig utstrekning gi utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv» tilsvarer skatteforvaltningsloven § 10-5 første ledd som gjelder kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter mv.

8.3.2.3 *Personvern*

Innhenting av personopplysninger er en form for behandling, slik det er definert i personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. Innhenting må derfor følge de grunnleggende prinsippene i personvernforordningen artikkel 5 og det må foreligge behandlingsgrunnlag som nevnt i artikkel 6. Det aktuelle behandlingsgrunnlaget følger av artikkel 6 nr. 1 bokstav e om at innhenting må være nødvendig for å utføre en oppgave i allmenhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Artikkel 6 nr. 3 stiller dessuten krav om supplerende rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger med hjemmel i artikkel 6 nr. 1 bokstav e. Departementet viser til punkt 8.2 for en nærmere omtale av kravet til supplerende rettsgrunnlag.

Departementet foreslår at innkrevingsmyndigheten kan innhente opplysninger fra skyldner selv og fra enhver tredjepart. Enhver tredjepart omfatter blant annet fysiske og juridiske personer. Dette omfatter blant annet skyldners arbeidsgiver, banker og andre finansinstitusjoner, forsikringsselskaper, tredjepersoner som skyldneren har eller har hatt krav mot og tredjepersoner som har eller har hatt eiendeler i sin besittelse som tilhører skyldneren. Enhver tredjepart omfatter også andre offentlige myndigheter.

Innkrevingsmyndighetens oppgaver er å gjennomføre en effektiv innkreving, som ivaretar hensynet til skyldner. For å utføre denne oppgaven er det nødvendig å innhente opplysninger for å avgjøre hvilke innkrevingstiltak som skal iverksettes og hvor mye som kan innkreves. Innkreving av de kravene som omfattes av forslag til innkrevingslov, er viktig blant annet for statens økonomi. Kravet om at innhenting av opplysninger må være nødvendig for å utføre en oppgave i allmenhetens interesse eller utøve offentlig myndighet er etter departementets oppfatning oppfylt ved at

opplysningene som innhentes er nødvendige for at innkrevingsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver.

Personvernforordningen har særskilte regler om bruk av opplysninger til nye og uforenlige formål. Det følger av artikkel 5 nr. 1 bokstav b at personopplysninger skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Opplysningene som innkrevingsmyndigheten innhenter fra tredjeparter, skal brukes til innkrevingsformål. Tredjepartene har innhentet opplysningene for andre formål, som i stor grad fremstår som uforenlig med innkrevingsmyndighetens formål med innhenting. Det fremgår da av personvernforordningen artikkel 6 nr. 4 at viderebruken, dersom den ikke bygger på samtykke, må bygge på medlemsstatenes nasjonale rett som utgjør et nødvendig og forholdsmessig tiltak i et demokratisk samfunn for å sikre oppnåelse av målene som nevnt i artikkel 23 nr.1.

Det følger av artikkel 23 nr. 1 bokstav e at et slikt mål kan være «andre viktige mål av generell allmenn interesse for Unionen eller en medlemsstat, særlig Unionens eller en medlemsstats viktige økonomiske eller finansielle interesser, herunder valuta-, budsjett- og skattesaker, folkehelse og trygdespørsmål». Etter departementets oppfatning er innkrevingen som omfattes av forslaget til innkrevingslov, viktig for landets økonomi og finansielle interesser.

Etter departementets syn er dette et forholdsmessig tiltak. Opplysningene som kan innhentes er foreslått begrenset til opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Selv om ordlyden fremstår som vid, er det klare begrensninger i hva som kan innhentes. Innkrevingsmyndigheten kan ikke innhente andre opplysninger enn det den har behov for ved innkrevingen. Opplysningene er viktige for å avgjøre om innkrevingsmyndigheten for eksempel bør beslutte utlegg eller om skyldner i stedet skal veiledes om mulighetene for betalingsutsettelse eller ettergivelse. Opplysningene kan også bare innhentes etter krav fra innkrevingsmyndigheten. Skal det gis

opplysninger ukrevet, må det gis forskrift om dette. Personvernkonsekvensene av en slik utvidelse må vurderes nærmere i forbindelse med fastsettelsen av en eventuell forskrift.

Innkrevingsmyndigheten vil i noen grad også innhente opplysninger som omfattes av personvernforordningen artikkel 9 om særlige kategorier personopplysninger. Dette gjelder for eksempel helseopplysninger. Behandling av slike opplysninger er i utgangspunktet forbudt, men kan tillates blant annet når behandlingen er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser, på grunnlag av nasjonal rett som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det grunnleggende innholdet i retten til vern av personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og plikter. Etter departementets oppfatning er innhenting nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser, nemlig innkreving av krav som Innkrevingsmyndigheten har ansvar for. Departementet viser også til at saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven og i forslaget til ny lov blant annet vil sikre den registrerte informasjon, kontradiksjon og klagerett.

Innhenting av opplysninger kan også utgjøre et inngrep i retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Innhenting som utgjør et inngrep i retten til privatliv, betinges av tilstrekkelig klar hjemmel, at innhenting varetar et legitimt formål og er forholdsmessig. Grunnloven § 102 har klare likhetstrekk med EMK artikkel 8, og må tolkes i lys av denne, se blant annet Rt. 2015 s. 93 avsnitt 57. Det er ikke holdepunkter for at Grunnloven § 102 stiller strengere krav til rettsgrunnlag enn det som følger av EMK artikkel 8. Departementet viser til Prop. 56 LS (2017-2018) for en generell omtale av de nevnte bestemmelsene.

Gjennomgangen over viser at Innkrevingsmyndighetens adgang til å innhente opplysninger beror på en tolkning av reglene som fastsetter myndighetens oppgaver. Etter departementets oppfatning vil adgangen til innhenting som foreslås ha tilstrekkelig hjemmel, vareta et legitimt formål og være forholdsmessig.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 10.

8.4 Bruk

8.4.1 Gjeldende rett

De enkelte innkrevingsmyndighetenes bruk av innhentede opplysninger reguleres blant annet av kravene til behandlingsgrunnlag i personvernforordningen artikkel 6, som bestemmer at behandlingen bare er lovlig dersom ett av vilkårene i nr. 1 bokstav a til f er oppfylt. Det er først og fremst vilkåret i artikkel 6 nr. 1 bokstav e om å «utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt» som er aktuelt for innkrevingsmyndighetenes bruk av opplysninger. Når en behandling er hjemlet i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e, stilles det krav om et supplerende rettsgrunnlag, jf. artikkel 6 nr. 3.

For de ulike innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten er det supplerende rettsgrunnlaget de lovene som regulerer deres virksomhet. Behandlingsgrunnlag for personopplysninger knyttet til de enkelte kravene vil blant annet følge av skattebetalingsloven, SI-loven, bidragsinnkrevingsloven, tvangsfullbyrdelsesloven og forvaltningsloven. Hvilken adgang innkrevingsmyndighetene har til å behandle opplysninger, beror derfor prinsipielt sett på en tolkning av det samlede regelverket som gjelder for den enkelte innkrevingsmyndigheten, og de oppgavene som den pålegges gjennom det aktuelle regelverket.

Ved lovendring 22. desember 2021 ble det vedtatt regler om Skatteetatens bruk av opplysninger, som tydeliggjør Skatteetatens adgang til å sammenstille personopplysninger, gjennomføre profilering og treffe automatiserte avgjørelser. Formålet med endringene var å klargjøre Skatteetatens rettslige adgang til å behandle personopplysninger. Endringene gjelder alle de tre forvaltningsområdene til Skatteetaten – skattefastsetting, innkreving og folkeregistrering. Det ble gjort endringer i skatteforvaltningsloven § 5-11, skattebetalingsloven § 3-5, SI-loven § 6 a,

bidragsinnkrevingsloven § 22b og folkeregisterloven § 9-4. Endringene er omtalt i Prop. 1 LS (2021–2022) punkt 12.3.

Endringene innebærer blant annet at innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, innenfor hvert sitt forvaltningsområde, kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Innkrevingsmyndighetene kan benytte personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av den aktuelle loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

Innkrevingsmyndighetene kan også treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Selv om vilkårene er skjønnsmessige, kan avgjørelsen likevel automatiseres dersom det er enkelt å fastslå om det skjønnsmessige vilkåret er oppfylt eller ikke, og at dette kan operasjonaliseres gjennom automatisering. Vurderingstemaet er om utfallet av den skjønnsmessige avgjørelsen av vilkåret ville vært utvilsomt dersom vurderingen ble foretatt av en person. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Innkrevingsmyndighetene kan benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser. Av forarbeidene fremgår det at opplysninger om blant annet rasemessig og etnisk opprinnelse ikke skal kunne benyttes.

Det er også bestemmelser om bruk av personopplysninger til utvikling og testing av IT-systemer i bidragsinnkrevingsloven § 7a, skattebetalingsloven § 3-5 og SI-loven § 6a. Reglene er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2018-2019) kapittel 18.

8.4.2 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsene som er inntatt i bidragsinnkrevingsloven § 7a, skattebetalingsloven § 3-5 og SI-loven § 6a i innkrevingsloven. Dette innebærer at Innkrevingsmyndigheten får samme adgang til sammenstilling, profilering og å treffe helautomatiserte avgjørelser som Skatteetaten har innenfor de enkelte innkrevingsområdene etter gjeldende rett. Også i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven er det foreslått en bestemmelse som gir adgang til automatisert saksbehandling m.m., se forslag til ny § 2-13 i tvangsfullbyrdelsesloven i høringsnotatet. Departementet foreslår også å videreføre bestemmelsen om bruk av personopplysninger til utvikling og testing av IT-systemer.

Skatteetatens innkreving er i dag fordelt mellom skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Slik Skatteetatens innkreving er regulert i gjeldende regelverk, kan opplysninger som den enkelte innkrevingsmyndigheten har innhentet brukes innenfor den enkelte lovs virkeområde. Det er reglene om opplysningsplikt i innkrevingslovene og andre myndigheters adgang til deling av opplysninger som setter rammene for hvilke opplysninger som kan innhentes.

For eksempel vil skattekontoret som innkrevingsmyndighet etter skattebetalingsloven kunne bruke opplysninger som er innhentet etter reglene som gjelder for denne innkrevingsmyndigheten. Statens Innkrevingsssentral vil kunne innhente og bruke opplysninger med hjemmel i SI-loven. Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav vil kunne innhente og bruke opplysninger i medhold av bidragsinnkrevingsloven

Forslaget til innkrevingslov innebærer at innkrevingen skal utføres av én myndighet i stedet for tre myndigheter som i dag. En slik endring vil legge til rette for en mer

helhetlig behandling av skyldner. For å oppnå dette er det behov for å se skyldners økonomiske situasjon i sammenheng og på tvers av kravene.

At kravene som i dag er regulert i tre forskjellige lover samles i én lov, fører blant annet til at der det tidligere var spørsmål om å dele opplysninger fra et innkrevingsområde med et annet innkrevingsområde, nå vil være spørsmål om i hvilken utstrekning Innkrevingsmyndigheten kan bruke opplysningene som den har innhentet.

I forslaget til innkrevingslov vil Innkrevingsmyndigheten få ansvar for innkrevingen av et betydelig antall krav som etter sin art er ulike. Statens Innkrevingsssentral innkrever på vegne av 50 oppdragsgivere, offentlige og private. Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn manglende bidrag og for mye utbetalt støtte fra NAV. Skattekontoret krever inn skatte- og avgiftskrav. Det er variasjon i kravene som den enkelte innkrevingsmyndighet krever inn i dag, men i forslaget til innkrevingslov vil det være større variasjon enn det som følger av de gjeldende innkrevingslovene.

Et særlig spørsmål er om opplysninger innhentet i forbindelse med ett bestemt krav kan sammenstilles med opplysninger innhentet i forbindelse med et annet krav. Selv om kravstypene som Innkrevingsmyndigheten får ansvar for, er av forskjellig karakter, er det viktig at regelverket bidrar til en mest mulig helhetlig behandling av skyldneren.

Personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b bestemmer at personopplysningene skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Dersom viderebehandlingen er forenlig med formålet ved innhenting, kreves det ikke særskilt hjemmel for viderebehandlingen. Da «kreves det ikke et annet rettslig grunnlag enn det som ligger til grunn for innsamlingen av personopplysninger», jf. fortalet til personvernforordningen punkt 50.

Etter departementets syn er formålet med Innkrevingsmyndighetens innhenting av personopplysninger en rettidig innkreving av krav som foreslås omfattet av forslaget til innkrevingslov, som ivaretar hensynet til skyldner og som er innenfor de rammene innkrevingsregelverket setter med hensyn til blant annet beslagsfrihet. Departementet legger til grunn at viderebehandling til dette formålet i hovedsak er forenlig formål selv om antall kravstyper utvides.

Departementets forslag om videreføring av gjeldende bestemmelser om sammenstilling og profilering innebærer at Innkrevingsmyndigheten kan sammenstille personopplysninger, når det er nødvendig for deres arbeid med «innkreving av krav, herunder til veilednings-, kontroll-, analyse- og statistikkformål». Profilering kan skje til samme formål, når det er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. I den grad slik viderebehandling i utgangspunktet skulle være uforenlig etter personvernforordningen, vil den foreslåtte bestemmelsen gi grunnlag for viderebehandlingen, jf. forordningen artikkel 6 nr. 4. Når det kommer frem av lov at de innhentede opplysningene kan brukes til disse formålene, vil det ikke oppstå spørsmål om uforenlighet.

Når viderebehandling til uforenlige formål skjer med grunnlag i lov, følger det av personvernforordningen artikkel 6 nr. 4 at slike lovbestemmelser må oppfylle bestemte krav. Bestemmelsene må utgjøre «et nødvendig og forholdsmessig tiltak i et demokratisk samfunn» for å sikre oppnåelse av målene nevnt i artikkel 23 nr. 1. Ett av formålene som nevnes er «andre viktige mål av generell allmenn interesse for Unionen eller en medlemsstat, særlig Unionens eller en medlemsstats viktige økonomiske eller finansielle interesser, herunder valuta-, budsjett- og skattesaker, folkehelse og trygdespørsmål», jf. bokstav e.

Etter departementets vurdering er forslaget et nødvendig og forholdsmessig tiltak, jf. artikkel 6 nr. 4, for å ivareta viktige økonomiske eller finansielle interesser.

Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 stiller også krav til innkrevingsmyndighetens rettslige grunnlag for behandling av personopplysninger. Se nærmere om dette under omtalen av gjeldende rett. Etter departementets oppfatning innebærer forslaget en tydelig ramme for Innkrevingsmyndighetens bruk av personopplysninger til sammenstilling og profilering. Kravet om legitimt formål er oppfylt gjennom kravet om at sammenstilling og profilering må være nødvendig for Innkrevingsmyndighetens arbeid med innkreving av krav. Kravet om forholdsmessighet innebærer en avveining knyttet til hvor inngripende tiltaket er, holdt opp mot Innkrevingsmyndighetens behov for å kunne sammenstille og profilere. Hvor inngripende sammenstilling og profilering vil være for den enkelte, vil variere. Enkle sammenstillinger for å vurdere opplysninger skyldneren har gitt, vil være lite inngripende. En bred profilering som medfører at en skyldner blir plassert i en gruppe som anses for å ha betydelig risiko for mislighold, vil være mer inngripende.

Hvor inngripende tiltaket er, må holdes opp mot Innkrevingsmyndighetens formål med behandlingen, som er innkreving av offentlige og enkelte typer private krav. En viktig del av dette er å bidra til mest mulig rettidig betaling. Det er begrensninger i hvilke typer opplysninger Innkrevingsmyndigheten kan innhente, og de aktuelle personopplysningene vil først og fremst være av økonomisk karakter. Etter departementets oppfatning veier ikke personvern hensynene tyngre enn de viktige samfunnsmessige hensynene som gjør seg gjeldende ved utførelsen av Innkrevingsmyndighetens lovpålagte oppgaver. Forslaget til lovbestemmelser er etter departementets vurdering i overensstemmelse med Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

Departementet viser for øvrig til omtalen av gjeldende bestemmelser i Prop. 1 LS (2021–2022) punkt 12.3.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov §§ 11 og 12.

8.5 Utlevering

8.5.1 Gjeldende rett

Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten er i lov gitt en rekke oppgaver som forutsetter utlevering av ulike opplysninger. I forbindelse med innkrevingsmyndighetenes lovpålagte innkrevingsvirksomhet utleveres det i dag opplysninger til andre forvaltningsmyndigheter, herunder til de andre innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten og til alminnelig namsmann, til fastsettingsmyndighetene, til domstolsapparatet og til utenlandske innkrevingsmyndigheter i forbindelse med bistand til innkreving av utenlandske krav. Det utleveres også opplysninger til tredjepersoner, herunder skyldners arbeidsgiver og nærstående, og til finansinstitusjoner og inkassoselskaper, for eksempel i forbindelse med tvangsfullbyrdelse og som ledd i innhenting av opplysninger.

Opplysningene som utleveres kan være underlagt lovbestemt taushetsplikt.

Innkrevingsmyndighetenes adgang til å utlevere opplysninger reguleres derfor av reglene om adgangen til å gjøre unntak fra reglene om taushetsplikt, og bestemmelser i annet regelverk om opplysningsplikt som går foran taushetsplikten.

Taushetsplikt er i dag dels ulikt regulert for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Etter SI-loven § 2 første ledd gjelder forvaltningsloven for Statens innkrevingssentral. Reglene i tvangsfullbyrdelsesloven gjelder for Statens innkrevingssentral ved utøvelse av særnamskompetanse jf. motsetningsvis tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 andre tredje ledd og Prop. 127 L (2011–2012) s. 35–36. Reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 gjelder derfor når Statens innkrevingssentral ikke benytter seg av kompetansen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. Unntakene fra taushetsplikten jf. forvaltningsloven § 13 a til § 13 g gjelder for utlevering av opplysninger. Når Statens innkrevingssentral utøver kompetansen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 gjelder reglene om taushetsplikt i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-6. Bestemmelsen viser til domstolloven § 63 a. Unntakene fra taushetsplikten som følger av forvaltningsloven § 13 a til § 13 g gjelder for utlevering av opplysninger også her jf. domstolloven § 63 a andre

ledd. Departementet legger til grunn at adgangen til å gjøre unntak fra taushetsplikten etter domstolloven i hovedsak tilsvarer unntaksadgangen etter forvaltningsloven. Det vises til punkt 7.3.1 for en nærmere gjennomgang av hvilke opplysninger som er underlagt taushetsplikt.

Forvaltningsloven § 13 a inneholder regler om begrensninger i taushetsplikten når det ikke er behov for beskyttelse. Paragraf 13 b har begrensninger i taushetsplikten ut fra private eller offentlige interesser. Videre har forvaltningsloven § 13 c og § 13 d regler om bruk av opplysninger til forskning og om forskeres taushetsplikt. Forvaltningsloven § 13 f har regler om forholdet til bestemmelser om taushets- og opplysningsplikt i andre lover, og § 13 g gir adgang til å fastsette regler i forskrift om informasjonsdeling og annen behandling av taushetsbelagte opplysninger. For Innkrevingsmyndigheten er det forvaltningsloven § 13 b og § 13 g som er mest sentrale for adgangen til å utlevere opplysninger.

Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 1 har regler om at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter. Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at opplysningene kan brukes for å oppnå det formålet de er innhentet for. Herunder kan opplysningene brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring og oppfølging av avgjørelsen og kontroll, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2. At opplysningene brukes for å oppnå det formål de er innhentet for, kan også innebære at opplysningene utleveres. Videre er det adgang til å gjøre opplysninger tilgjengelige for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning det trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 3. I tillegg er det adgang til å gi andre organer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet, og ellers de opplysninger som er nødvendige for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5. Et forvaltningsorgan kan også anmelde eller gi opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller kontrollorganer, når det er ønskelig av allmenne hensyn, eller

når forfølgning av lovbrudd har en naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver, og dele opplysninger med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse. Departementet viser til NOU 2019: 5 punkt 19.3.1 for en nærmere gjennomgang av unntakene fra taushetsplikten i forvaltningsloven.

Det følger videre av forvaltningsloven § 13 g at Kongen kan gi forskrift om at taushetsplikt etter § 13 ikke skal være til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet, så langt delingen ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep overfor den som opplysningene gjelder. Etter bestemmelsen er det også adgang til å gi forskrift om annen behandling av opplysninger i forbindelse med delingen. Departementet viser til Prop 166 L (2020-2021) punkt 4.3 for en nærmere redegjørelse for bestemmelsen.

For skattekontoret følger det av skattebetalingsloven § 3-2 første ledd at reglene om taushetsplikt som gjelder ved fastsetting av kravet også gjelder ved innkreving av kravet. Reglene om taushetsplikt i skatteforvaltningsloven kapittel 3 og tollavgiftsloven § 8-1 gjelder derfor for skattekontoret etter skattebetalingsloven. Unntakene som følger av skatteforvaltningsloven § 3-2 til § 3-11 og tollavgiftsloven § 8-1 andre til fjerde ledd og § 8-2 gjelder for utlevering av opplysninger.

Den mest aktuelle regelen for utlevering av opplysninger er skatteforvaltningsloven § 3-3. Etter bestemmelsens første ledd er taushetsplikten ikke til hinder for at opplysninger utleveres til andre offentlige myndigheter dersom dette er nødvendig for å utføre mottakerorganets oppgaver etter lov, eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte. Utleveringen må ikke utgjøre et uforholdsmessig inngrep i personvernet eller en uforholdsmessig fare for at opplysninger av konkurransemessig betydning kommer på avveie. Bestemmelsen åpner for at Innkrevingsmyndigheten kan gi opplysninger til andre offentlige myndigheter etter en konkret vurdering av om utleveringen er forholdsmessig. I vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig, skal det blant annet legges vekt på utleveringens art og omfang, herunder hvilke og

hvor mange opplysninger som utleveres og hvem opplysningene utleveres til. Adgangen til å utlevere opplysninger er ikke begrenset til nærmere avgrensede kasuistiske tilfeller eller til bestemte offentlige myndigheter.

Etter skatteforvaltningsloven § 3-3 tredje ledd kan departementet gi forskrift om utlevering av opplysninger til andre offentlige myndigheter i deres interesse, blant annet om hvem det skal utleveres opplysninger til, hvilke opplysninger som kan utleveres, hvilke kriterier som skal vektlegges ved vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig og om at opplysninger i enkelte tilfeller alltid skal kunne utleveres. I skatteforvaltningsforskriften § 3-1-1 er det gitt regler om utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter. Det følger for eksempel av andre ledd bokstav a at opplysninger uansett kan utleveres til offentlige myndigheter som kan ha bruk for dem i sitt arbeid med skatt, toll, avgifter, trygder, tilskudd eller bidrag av offentlige midler.

Departementet viser til Prop.1 LS (2018-2019) punkt 17.5.3 for en nærmere redegjørelse for adgangen til å gjøre unntak fra taushetsplikten etter skatteforvaltningsloven § 3-3.

Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har taushetsplikt etter bidragsinnkrevingsloven § 22a. Bestemmelsen viser til reglene om taushetsplikt etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. Unntakene fra taushetsplikten i § 7 andre til fjerde ledd gjelder for utlevering av opplysninger. Det følger av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd første punktum at forvaltningsloven § 13 a til § 13 e og § 13 g gjelder med de begrensningene som følger av § 7 tredje ledd. Etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 tredje ledd kan det bare gis opplysninger til andre forvaltningsorganer etter forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 når det er nødvendig for å fremme Arbeids- og velferdsetatens oppgaver eller for å hindre at noen urettmessig får utbetalt offentlige midler eller unndrar midler fra innbetaling til det offentlige. Etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er det derfor en snevrere adgang til å gi videre opplysninger om lovbrudd eller anmelde straffbare forhold jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6. Bestemmelsen i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 tredje ledd er utformet på samme måte som

sosialtjenesteloven § 44, og er blant annet begrunnet i at anmeldelse og utlevering av opplysninger til påtalemyndigheten kan svekke organets tillitt fra brukerens ståsted, og at organet av den grunn ikke alltid vil være tjent med å utlevere slike opplysninger, se Prop. 166L (2020-2021) punkt 6.2.3.

Departementet viser til punkt 7.3.1 for en nærmere gjennomgang av reglene om hvilke opplysninger som er underlagt taushetsplikt.

8.5.2 Vurderinger og forslag

Som redegjort for i punkt 8.5.1, er innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten underlagt regelverk som forutsetter utlevering av ulike opplysninger. I dag utleveres det en rekke opplysninger mellom de ulike innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Etter gjeldende rett, der innkrevingskompetansen utøves av ulike myndigheter, er slik utlevering å anse som ekstern utlevering av opplysninger. For eksempel er det snakk om ekstern utlevering av opplysninger når skattekontoret etter skattebetalingsloven gir opplysninger til Statens innkrevingsentral. Samordningen av regelverket medfører at den utleveringen av opplysninger som i dag skjer mellom de ulike innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, blir å anse som intern bruk av opplysninger.

Etter forslaget vil behovet for deling av opplysninger bli mindre enn det er i dag. Det vil likevel være behov for å utlevere opplysninger, for eksempel til andre forvaltningsmyndigheter, til domstolsapparatet og til enkelte tredjepersoner. Det kan for eksempel være behov for å utlevere opplysninger til skyldners arbeidsgiver eller andre tredjepersoner i forbindelse med beslutning av utleggstrekk, eller til tredjepersoner ved utleggspant i felles bolig eller formuesgoder i en tredjepersons besittelse. Videre kan det være behov for å utlevere nødvendige opplysninger til tredjeperson som skal pålegges plikt til å gi opplysninger til Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndighetene utleverer opplysninger til domstolen, namsmann og til tredjepersoner i saker om tvangsfullbyrdelse, realisasjon, konkurs og gjeldsforhandling. Den vil også ha behov for å utlevere opplysninger til fastsettingsmyndighetene som er

kravseier, og som ledd i annet samarbeid med andre offentlige myndigheter. I forbindelse med bistand til utenlandsinnkreving utleveres det opplysninger til innkrevingsmyndigheter i andre land. Opplistingen er ikke uttømmende.

Opplysningene som Innkrevingsmyndigheten har behov for å utlevere, kan omfatte personopplysninger og opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt. Det er derfor viktig at Innkrevingsmyndigheten har hjemler som sikrer at utleveringen varetar skyldners personvern på en god måte. Det er også viktig at Innkrevingsmyndigheten sikres adgang til å utlevere nødvendige opplysninger uten hinder av reglene om taushetsplikt.

Utlevering av personopplysninger er en form for behandling, slik det er definert i personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. Utlevering av personopplysninger må derfor følge de grunnleggende prinsippene i personvernforordningen artikkel 5. I tillegg følger det av artikkel 6 nr. 1 bokstav e at utleveringen må være nødvendig for å utføre en oppgave i allmenhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Artikkel 6 nr. 3 stiller dessuten krav om supplerende rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger med hjemmel i artikkel 6 nr. 1 bokstav e. Kravene til supplerende rettsgrunnlag etter forordningen synes dermed å være oppfylt dersom behandlingen forutsetningsvis kommer frem av lov.

Departementet viser til punkt 8.2 for en nærmere omtale av kravet til supplerende rettsgrunnlag.

Det følger av personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b at personopplysninger skal «samles inn for spesifikke, uttrykkelige, angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene». Som gjennomgangen over viser, vil Innkrevingsmyndigheten ha behov for å utlevere opplysninger i direkte forbindelse med innkrevingsoppgavene. Dersom slik utlevering er forenelig med innsamlingsformålet, kreves det ikke særskilt rettsgrunnlag for utlevering, jf. forordningens fortale punkt 50. Rettsgrunnlaget fremgår da av de ulike

bestemmelsene som fastsetter Innkrevingsmyndighetens oppgaver. Dersom utleveringen ikke er forenelig med innsamlingsformålet, kreves det særskilt rettsgrunnlag i eller i medhold av lov.

Utlevering av opplysninger kan også utgjøre et inngrep i retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Utlevering som utgjør et inngrep i retten til privatliv, betinges av tilstrekkelig klar hjemmel, at utleveringen varetar et legitimt formål og er forholdsmessig. Grunnloven § 102 har klare likhetstrekk med EMK artikkel 8, og må tolkes i lys av denne, se blant annet Rt 2015 s. 93 avsnitt 57. Det er ikke holdepunkter for at Grunnloven § 102 stiller strengere krav til rettsgrunnlag enn det som følger av EMK artikkel 8. Departementet viser til Prop.56 LS (2017-2018) for en generell omtale av de nevnte bestemmelsene.

Gjennomgangen over viser at Innkrevingsmyndighetens adgang til å utlevere opplysninger beror på en tolkning av reglene som fastsetter myndighetens oppgaver. Utleveringen må ha tilstrekkelig hjemmel, vareta et legitimt formål og må ikke være uforholdsmessig. Det er derfor viktig med klare hjemler som gir

Innkrevingsmyndigheten adgang til å utlevere de opplysningene som er nødvendige for at den skal kunne utføre sine oppgaver, og at reglene sikrer at utleveringen ikke innebærer et uforholdsmessig inngrep i skyldners personvern.

Etter forslaget til innkrevingslov skal forvaltningsloven gjelde for

Innkrevingsmyndighetens virksomhet. Reglene om taushetsplikt og unntakene fra taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 til § 13 g gjelder tilsvarende, se punkt 7.3.1. Som omtalt i punkt 8.5.1 følger det av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 at taushetsplikten ikke til hinder for at opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for. Opplysningene kan blant annet brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll. At opplysningene kan brukes for å oppnå det forholdet de er innhentet for, kan også innebære at opplysningene kan deles med andre. Det overordnede formålet med

Innkrevingsmyndighetens innhenting av opplysninger vil være innkreving av de kravene den har ansvaret for.

Innkrevingsmyndigheten vil gjerne innhente opplysninger for å behandle konkrete saker om innkreving av ulike krav hos en skyldner. Opplysningene vil da kunne brukes, herunder utleveres, som et nødvendig ledd i behandlingen av en konkret innkrevingssak. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 har ingen begrensninger om hvem opplysningene kan utleveres til, så lenge utleveringen skjer for å oppnå det formålet opplysningene er innhentet for. Som gjennomgangen over viser, har Innkrevingsmyndigheten behov for å dele opplysninger som en direkte forutsetning for de ulike tiltakene. Det er for eksempel nødvendig å utlevere opplysninger om nedlagt utleggstrekk til skyldners arbeidsgiver, slik at vedkommende arbeidsgiver kan gjennomføre trekket. Slike opplysninger vil normalt være underlagt taushetsplikt. Utleveringen er likevel nødvendig for å gjennomføre innkrevingen, og er derfor et av formålene opplysningene er innhentet for. Slik utlevering kan derfor skje i medhold av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2. Et annet eksempel er opplysninger som utleveres til andre tredjepersoner som ledd i å skaffe rettsvern for utleggspant. Opplysninger om at det er nedlagt utleggstrekk eller tatt utleggspant hos skyldner vil som regel være underlagt taushetsplikt. Etter departementets syn gjelder dette også for eksempel ved utlevering av opplysninger til skyldners ektefelle eller samboer ved utleggspant i felles bolig, til andre tredjepersoner ved utlegg i formuesgoder i en tredjepersons besittelse, eller til skyldners arvinger eller gjenlevende ektefelle.

Unntaket fra taushetsplikten i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 har som nevnt ingen begrensninger med hensyn til hvem opplysningene utleveres til. Bestemmelsen kan derfor også gi Innkrevingsmyndigheten adgang til å utlevere opplysninger til andre offentlige myndigheter, dersom utleveringen skjer for å oppnå det formål opplysningene er innhentet for. Dette vil typisk være tilfelle når utlevering av opplysninger til andre forvaltningsmyndigheter skjer som en forutsetning for de ulike innkrevingstiltakene, på samme måte som beskrevet over. For eksempel gjelder dette

når Innkrevingsmyndigheten utleverer opplysninger til fastsettingsmyndighetene som eier de ulike kravene, og til namsmann i saker om realisasjon. Der Innkrevingsmyndigheten har behov for å utlevere opplysninger til andre forvaltningsmyndigheter, er i tillegg regelen i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 sentral. Etter bestemmelsen er det adgang til å utlevere opplysninger om en persons forbindelse med Innkrevingsmyndigheten og om avgjørelser som er truffet. Videre er det adgang til å utlevere de opplysninger som er nødvendige for å fremme Innkrevingsmyndighetens oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag. Bestemmelsen gir adgang til å utlevere opplysninger til andre forvaltningsmyndigheter. For andre opplysninger enn opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet, må utleveringen være nødvendig for å fremme Innkrevingsmyndighetens oppgaver. Innkrevingsmyndigheten vil ha behov for å utlevere opplysninger for eksempel som ledd i samarbeid med andre offentlige myndigheter, herunder opplysninger til folkeregisteret og Tolletaten og opplysninger til fastsettingsmyndigheten i Skatteetaten om status i bobehandling. Slikt samarbeid vil følge av Innkrevingsmyndighetens oppgaver i eller i medhold av lov eller instruks. Utleveringen vil derfor kunne skje i medhold av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5. Det samme gjelder for eksempel der Innkrevingsmyndigheten utleverer opplysninger til NAV i forbindelse med gjeldsrådgivning og kontroll, og til barnevernet dersom barnebidrag er fastsatt etter barnevernsloven. Slik departementet ser det, vil en betydelig del av Innkrevingsmyndighetens behov for å utlevere opplysninger dekkes av reglene i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 og nr. 5.

Innkrevingsmyndigheten vil også kunne gjøre opplysningene tilgjengelige for andre tjenestepersoner i organet eller etaten i den utstrekning det trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 3. Videre vil Innkrevingsmyndigheten kunne anmelde eller gi opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller kontrollorganer, når det er ønskelig av allmenne hensyn, eller når forfølgning av lovbrudd har en naturlig sammenheng med avgiverorganets

oppgaver, og utlevere opplysninger når det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 og nr. 7.

Departementet legger til grunn at forvaltningslovens regler om unntak fra taushetsplikten gir hjemmel til utlevering av taushetsbelagte personopplysninger, også til nye og uforenelige formål jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 4.

Etter forvaltningsloven § 13 g kan det i forskrift gis regler om at taushetsplikten ikke er til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet. Bestemmelsen åpner for at det kan gis forskrift om utlevering av opplysninger mellom bestemte forvaltningsorganer forutsatt at utleveringen ikke er uforholdsmessig. Forskriften kan inneholde regler om utlevering til samme eller til andre formål enn opplysningene ble innhentet for, og regler om at opplysningene skal kunne utleveres digitalt og automatisk. Forskriften kan også inneholde regler om annen behandling som knytter seg til utleveringen, se Prop. 166 L (2020–2021) punkt 4.3. Adgangen til å utlevere opplysninger må fastsettes konkret i forskrift. Ved fastsetting av slik forskrift, må det vurderes om den konkrete utleveringen er forholdsmessig, og om utleveringen er i tråd med de begrensningene som følger av personvernforordningen og menneskerettighetene i EMK og Grunnloven, se Prop. 166 L (2020–2021). Ved fastsetting av forskrift i medhold av bestemmelsen må det dessuten angis spesifikt hvilke offentlige myndigheter opplysningene skal utleveres til og hvilke opplysninger som utleveres.

Kompetansen til å fastsette forskrift etter forvaltningsloven § 13 g er lagt til Kongen. Forvaltningsloven er den generelle reguleringen for offentlig forvaltning. Det er derfor naturlig at forskriftskompetansen i forvaltningsloven legges til Kongen. Etter departementets syn bør imidlertid kompetansen til å fastsette forskrift om utlevering av opplysninger fra Innkrevingsmyndigheten, herunder regler som avviker fra andre forskrifter gitt i medhold av forvaltningsloven § 13 g ligge hos departementet. Finansdepartementet er ansvarlig fagdepartement for Innkrevingsmyndigheten, og har

derfor også det overordnede regelverksansvaret. Etter forslaget legges det også opp til en samleforskrift til innkrevingsloven der departementet vil ha forskriftskompetansen. Etter departementets syn bør også regler om utlevering av opplysninger tas inn i en slik samleforskrift, slik at regelverket for Innkrevingsmyndigheten blir mest mulig helhetlig. Det foreslås derfor en bestemmelse i innkrevingsloven om at departementet kan gi forskrift som angitt i forvaltningsloven § 13 om utlevering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter innkrevingsloven.

Forslaget innebærer at departementet kan gi forskrift om at taushetsplikten etter innkrevingsloven ikke skal være til hinder for utlevering av opplysninger til bestemte organer, herunder alminnelig namsmann. Dette omfatter både opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter reglene i forvaltningsloven §§ 13 flg., og opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske og bedriftsmessige forhold som er underlagt taushetsplikt etter innkrevingsloven § 8. De øvrige vilkårene i forvaltningsloven § 13 g må være oppfylt.

Slik departementet ser det, utgjør forskriftshjemmelen en hensiktsmessig avveining mellom hensynet til Innkrevingsmyndighetens behov for å dele opplysninger med andre offentlige myndigheter på den ene siden, og hensynet til skyldners personvern på den andre siden. At adgangen til å utlevere bestemte opplysninger fastsettes i forskrift, gjør også at behovet for konkrete skjønnsmessige vurderinger knyttet til enkelttilfeller reduseres. Etter departementets syn gir forskriftshjemmelen et fleksibelt og robust grunnlag for utlevering av opplysninger fra Innkrevingsmyndigheten.

Som gjennomgangen over viser, vil forvaltningsloven § 13 b første ledd stort sett gi tilstrekkelig hjemmel for utlevering av opplysninger. Ofte vil flere av alternativene i § 13 b første ledd kunne gi selvstendig grunnlag for utleveringen. Etter departementets syn bør det likevel vurderes om det er grunn til å fastsette i forskrift hvilke opplysninger Innkrevingsmyndigheten kan dele, også i tilfeller der opplysningene kan deles etter de mer skjønnsmessige reglene om unntak fra taushetsplikten i forvaltningsloven.

Regulering i forskrift kan bidra til å gjøre regelverket klarere, slik at det blir enklere for skyldner og andre berørte å sette seg inn i Innkrevingsmyndighetens adgang til å utlevere opplysninger. Dette gjelder særlig der Innkrevingsmyndigheten har et hyppig behov for å utlevere opplysninger med andre bestemte myndigheter, for eksempel utlevering av opplysninger til alminnelig namsmann i saker om utlegg og realisasjon, og utlevering av opplysninger som ledd i samarbeid med andre offentlige myndigheter, herunder opplysninger til folkeregisteret og Tolletaten, og opplysninger til fastsettingsmyndigheten i Skatteetaten om status i bobehandling. Det er også naturlig å vurdere om forskriften bør gi regler om utlevering av opplysninger til fastsettingsmyndighetene som er kravseiere for de ulike kravene.

Departementet viser til innkrevingsloven § 13.

8.6 Særregelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-16

8.6.1 Gjeldende rett

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 2-16 at Statens innkrevingsssentral kan innhente og utlevere opplysninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse, uten hinder av taushetsplikt. Regelen gjelder opplysninger om skyldners inntekts- og formuesforhold og om avholdte utleggsforretninger. Regelen omfatter både opplysninger som Statens innkrevingsssentral selv henter inn etter forespørsel fra andre namsmyndigheter, og opplysninger som den av andre grunner sitter inne med, se Prop. 127 L (2011–2012) s. 63. Bestemmelsen er en videreføring av den tidligere regelen i straffeprosessloven § 456. Namsmyndighetene som mottar opplysninger som er underlagt taushetsplikt, vil selv ha taushetsplikt om opplysningene.

8.6.2 Vurderinger og forslag

Som nevnt har tvangsfullbyrdelsesloven § 2-16 en særregel om at Statens innkrevingsssentral kan innhente og utlevere opplysninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse, uten hinder av taushetsplikt. Det foreslås å videreføre bestemmelsen i forslaget til innkrevingslov, men med en språklig justering,

som ikke får substansiell betydning. Forslaget påvirker ikke adgangen til å gi forskrift om utlevering av opplysninger til alminnelig namsmann etter innkrevingsloven § 13.

Departementet viser til innkrevingsloven § 14.

9 RENTER MV. VED FORSINKET BETALING

9.1 Innledning

Et overordnet mål for innkrevingen er at kravene skal bli betalt innen forfallstidspunktet. Skyldneren får da lagt betalingsforpliktelsen bak seg, og det offentlige slipper å bruke ressurser på å forfølge kravet gjennom purringer og tvangsinndrivelse. En adgang til å sanksjonere forsinkede betalinger med forsinkelsesrente eller gebyr, kan bidra til flere rettidige betalinger.

Forsinkelsesreaksjonen skal motivere skyldner til å gjøre opp forpliktelsen sin til rett tid, og samtidig kompensere for det økonomiske rentetapet og ulempene som kreditor påføres. På den annen side bør ikke reaksjonen ved forsinket betaling fremstå som urimelig.

Utgangspunktet må være at Innkrevingsmyndigheten skal ha adgang til å ilegge forsinkelsesreaksjoner ved forsinket betaling. Departementet vil i dette kapittelet vurdere hva som bør være den primære forsinkelsesreaksjonen for de krav som skal kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, og hvordan reguleringen kan utformes.

Departementet vil i det videre avgrense mot en gjennomgang av renter og gebyrer som påløper på annet grunnlag enn betalingsmislighold, slik som løpende renter i kredittforhold (husbanklån, studielån mv.). Med samme begrunnelse avgrenses det mot en gjennomgang av bestemmelser om avsavnsrente i skattebetalingsloven §§ 11-2, 11-4 og 11-5. Slike renter kan ikke defineres som noen forsinkelsesreaksjon, da de kun er ment å kompensere for en likviditetsfordel en av partene har hatt, typisk i en sak hvor et skatte- eller avgiftskrav endres. Gebyrer som har som hovedformål å finansiere en myndighetsbestemt statlig tjeneste, faller også utenfor det som behandles her.

9.2 Forsinkelsesrenter

9.2.1 Gjeldende rett

Forsinkelsesrenteloven gjelder for krav på formuerettens område, og kommer som det klare utgangspunkt ikke direkte til anvendelse på offentligrettslige krav, jf.

forsinkelsesrenteloven § 1. Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever likevel inn enkelte krav hvor adgangen til å kreve forsinkelsesrenter er hjemlet i forsinkelsesrenteloven. Forsinkelsesrenteloven vil for eksempel gjelde direkte når innkrevingsmyndighetene krever inn krav på vegne av privatpersoner, og for offentlige krav som springer ut av privatrettslige forhold. I noen tilfeller vil innkrevingsmyndighetenes adgang til å kreve forsinkelsesrente følge av en rettslig avgjørelse. Dette kan for eksempel være tilfelle for inndragningskrav og erstatningskrav.

For det store flertallet av krav som Skatteetaten har til innkreving, kan forsinkelsesrenter likevel ikke kreves med direkte hjemmel i forsinkelsesrenteloven. En eventuell adgang til å kreve forsinkelsesrenter må derfor følge av særskilt hjemmel.

Mange av kravene som kreves inn av Skatteetaten, har selvstendige forsinkelsesrentehjemler i særlovgivingen. En sentral bestemmelse er skattebetalingsloven § 11-1, som hjemler forsinkelsesrenter for skatte- og avgiftskrav. Disse kravene utgjør over 99 pst. av det samlede beløpet som Skatteetaten krever inn. Det følger av bestemmelsen at det skal beregnes rente av skatte- og avgiftskrav som ikke betales til forfall. Rentesatsen skal etter skattebetalingsloven § 11-6 første ledd første punktum tilsvare rentesatsen som er fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum.

En stor andel krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven har sitt grunnlag i folketrygdloven, og som hovedregel gir ikke folketrygdloven hjemmel til å kreve forsinkelsesrente ved forsinket betaling. Et fåtall krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven har likevel forsinkelsesrente med hjemmel i annet regelverk,

se for eksempel lov om pensjonstrygd for fiskere § 16 nr. 3. Bidragsinnkrevingsloven inneholder ingen særskilt bestemmelse om forsinkelsesreaksjoner, men har i stedet en forskriftshjemmel i § 36 som gir departementet adgang til blant annet å vedta forskrift om renter eller gebyr ved forsinket innbetaling av bidrag, jf. bokstav c. Ingen av kravene som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven er i dag ilagt forsinkelsesrente med hjemmel i denne bestemmelsen. Ved forsinket betaling av underholdsbidrag påløper gebyr, se nærmere om dette i punkt 9.5.

For flere av kravstypene som kreves inn av Statens innkrevingsssentral, er adgangen til å kreve forsinkelsesrente regulert i sektorregelverket. Eksempler på slike bestemmelser er forskrift om overtredelsesgebyr etter havne- og farvannsloven §§ 1 femte ledd og 2 fjerde ledd, forskrift til verdipapirhandelloven § 12-11 andre ledd, forskrift om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester § 10-6 andre ledd, og valgforskriften § 42 andre ledd. Felles for bestemmelsene er at de fastsetter at det ved forsinket betaling skal svares forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven eller med rentesatsen i forsinkelsesrenteloven.

Der det foreligger egen hjemmel for forsinkelsesrente i sektorregelverk, er det etter dagens system denne som benyttes når Statens innkrevingsssentral krever renter ved forsinket betaling. En rekke offentlige krav har ikke selvstendig hjemmel for forsinkelsesrente. Det følger av SI-loven § 7 at dersom det for en kravstype ikke er bestemt en særskilt forsinkelsesreaksjon i annen lov eller forskrift, vil det som utgangspunkt påløpe forsinkelsesrenter lik den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten etter forsinkelsesrenteloven. Dersom sektorlovgivningen gir hjemmel til å kreve gebyr ved forsinket betaling, har Statens innkrevingsssentral ikke adgang til å kreve forsinkelsesrenter etter SI-loven § 7.

9.2.2 Vurderinger og forslag

9.2.2.1 Forsinkelsesrente som hovedreaksjon ved forsinket betaling

For å bidra til en høy grad av rettidige betalinger, bør Innkrevingsmyndigheten ha adgang til å ilegge forsinkelsesreaksjoner ved forsinket betaling. Forsinkelsesrente er i dag den dominerende forsinkelsesreaksjonen for de kravene som innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever inn. Kun et fåtall kravstyper har etter gjeldende rett gebyr som forsinkelsesreaksjon. Dette gjelder blant annet underholdsbidragene, ulike bøtekrav og gebyrer med hjemmel i veitrafikklovgivningen.

Ved forsinkelsesrente vil beløpet avhenge av kravets størrelse og misligholdets varighet. Gebyr gir som hovedregel en strengere reaksjon der misligholdet er av kortere varighet. Årsaken til dette er at gebyr normalt ilegges med et engangsbeløp som er betydelig høyere enn hva forsinkelsesrenter for en kortere periode vil utgjøre. Den beløpsmessige differansen blir særlig stor der kravet er lite. Forsinkelsesgebyr på flere kravstyper med lave beløp vil trolig kunne virke positivt på andelen rettidige betalinger, og dermed redusere antall krav som Innkrevingsmyndigheten aktivt må innkreve. Flere hensyn taler likevel mot en økt bruk av gebyr som forsinkelsesreaksjon. En svakhet ved forsinkelsesgebyr er at betalingspresset på skyldner opphører når misligholdet har inntrådt og gebyret er påløpt. Forsinkelsesrenter påløper derimot dag for dag, og består så lenge betalingsmisligholdet varer. I en del tilfeller vil også forsinkelsesgebyr fremstå som en uforholdsmessig reaksjon overfor skyldner, særlig ved kortere forsinkelser. Uavhengig av gebyrenes effekt på rettidigheten, bør det derfor utvises forsiktighet med å bruke forsinkelsesgebyrer. Bruk av forsinkelsesrente vil også gi en reaksjon på linje med det som gjelder for private krav.

Etter departementets vurdering bør reaksjonen på forsinket betaling som utgangspunkt være forsinkelsesrente. For å oppnå en likest mulig regulering på tvers av kravstyper, bør derfor adgangen til å ilegge gebyr ved forsinket betaling begrenses, se punkt 9.5.

9.2.2.2 *Hjemmel for å kreve forsinkelsesrente*

En rekke offentlige krav mangler selvstendig forsinkelsesrentehjemmel, uten at det foreligger særlige hensyn som tilsier at kravene ikke skal ha noen forsinkelsesreaksjon. Også i ny lov er det derfor behov for en bestemmelse som sikrer at disse kravene kan gis en forsinkelsesreaksjon. Departementet mener det er nærliggende å etablere en hjemmel i innkrevingsloven etter mønster av SI-loven § 7. En slik modell gir en enkel og fleksibel regulering av forsinkelsesrenter for offentlige krav.

På samme måte som SI-loven § 7, vil en forsinkelsesrentehjemmel i innkrevingsloven fange opp tilfeller hvor det ikke er hjemmel i sektorlovgivningen for å kreve forsinkelsesrente. Departementet foreslår at dette kommer til uttrykk ved at det skal løpe forsinkelsesrente etter innkrevingsloven dersom tilsvarende rente ikke kan kreves med hjemmel i annet regelverk. Innkrevingsmyndighetens adgang til å kreve forsinkelsesrente vil således følge av annen lovgivning der denne hjemler forsinkelsesrente, og av innkrevingsloven der slik hjemmel mangler.

Forslaget til regulering innebærer at skatte- og avgiftskrav fortsatt vil ha hjemmel for forsinkelsesrente i skattebetalingsloven § 11-1. For å unngå en for fragmentert regulering, mener departementet imidlertid at det er hensiktsmessig å oppheve forskriftshjemmelen i bidragsinnkrevingsloven § 36 bokstav c. Til forskjell fra dagens regulering i bidragsinnkrevingsloven, vil utgangspunktet da være at det løper forsinkelsesrente. Det vil derfor være behov for å vurdere unntak for de krav som i dag kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven og som ikke har forsinkelsesrente. Se nærmere om den foreslåtte adgangen til å gjøre unntak fra forsinkelsesrenter i punkt 9.4.

SI-loven § 7 gir et forbud mot å ilegge forsinkelsesrenter dersom annen forsinkelsesreaksjon følger av lov eller forskrift. Begrensningen er gitt for å unngå at skyldnere skal rammes urimelig hardt ved mislighold, gjennom en «dobbel» forsinkelsesreaksjon. Dagens regulering utelukker imidlertid forsinkelsesrente også

der den andre forsinkelsesreaksjonen i liten grad gir skyldner motivasjon til å betale rettidig, og hvor forsinkelsesrente fremstår som en rimelig og nødvendig tilleggsreaksjon. For eksempel er Statens innkrevingsssentral avskåret fra å kreve forsinkelsesrente hvis en forskrift gir hjemmel til å kreve et beskjedent gebyr ved mislighold. Departementet kan ikke se at Innkrevingsmyndigheten alltid bør være avskåret fra å kreve forsinkelsesrenter der sektorlovgivningen gir en annen forsinkelsesreaksjon. På denne bakgrunn foreslås det ikke en tilsvarende begrensning som i SI-loven § 7. Selv om den foreslåtte bestemmelsen åpner for at forsinkelsesrenter kan kreves i tillegg til annen forsinkelsesreaksjon, vil departementet understreke at forslaget til endret ordlyd ikke er ment å innebære noen betydelig utvidelse av dagens adgang til å kreve forsinkelsesrente. Som et utgangspunkt må sektorlovens alternative regulering forstås slik at den aktuelle forsinkelsesreaksjonen skal komme i stedet for forsinkelsesrenter. I slike tilfeller kan kravstypen unntas fra forsinkelsesrente i forskrift. Se nærmere om den foreslåtte adgangen til å gjøre unntak fra hovedregelen om forsinkelsesrente i punkt 9.4.

Departementet foreslår at lovbestemmelsen angir hvilken rentesats som skal løpe ved forsinket betaling, og at denne skal tilsvare den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente, fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven. Forsinkelsesrenter på krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, vil hjemles dels i Innkrevingsloven, dels i sektorlovgivning eller direkte i forsinkelsesrenteloven. Ved å anvende rentesatsen etter forsinkelsesrenteloven også når forsinkelsesrentene påløper med hjemmel i innkrevingsloven, vil kravene som innkreves av Innkrevingsmyndigheten renteberegnes med lik sats, uavhengig av om plikten til å betale forsinkelsesrenter er hjemlet i innkrevingsloven, forsinkelsesrenteloven eller sektorlovgivningen. Departementet har ut over dette ikke gjort noen nærmere vurdering av hvor høy satsen for forsinkelsesrente bør være.

Departementet viser til innkrevingsloven § 15 første ledd og forslaget om å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 36, se kapittel 23.

9.3 Renteperiode

9.3.1 Gjeldende rett

For krav hvor forsinkelsesrente følger av sektorlovgivningen, vil sektorlovgivningen også regulere renteperioden, det vil si når renten begynner å løpe, og hvor lenge den løper.

For SI-loven § 7 følger renteperioden av andre ledd, som sier at renten begynner å løpe 30 dager etter at det er sendt skriftlig varsel til skyldneren om at rente vil påløpe ved forsinket betaling.

Starttidspunktet for renteperioden gjelder uavhengig av betalingsfristen for kravet, og innebærer at starttidspunktet for påløp av renter ikke nødvendigvis korresponderer med tidspunktet for misligholdet. Dette vil for eksempel være tilfelle der Statens innkrevingsentral sender ut faktura (påkrav) med tre ukers betalingsfrist, samtidig som det varsles om at forsinkelsesrenter vil påløpe.

9.3.2 Vurderinger og forslag

Som nevnt vil renteperioden følge av sektorlovgivningen hvor denne gir hjemmel til å kreve forsinkelsesrente. Dette gjelder blant annet for skatte- og avgiftskravene, hvor renteperioden fortsatt vil fremgå av skattebetalingsloven § 11-1. Der renteplikten er hjemlet i innkrevingsloven, er det behov for å regulere renteperioden.

For å bidra til at en størst mulig andel av kravene betales rettidig, er det viktig at forsinkelsesreaksjonen inntreer umiddelbart etter betalingsmisligholdet.

Starttidspunktet for beregning av forsinkelsesrenter bør derfor korrespondere med betalingsfristen for kravet.

For flere krav som Staten innkrevingsentral i dag har til innkreving, begynner forsinkelsesrenter å løpe fra et senere tidspunkt enn når betalingsmisligholdet inntreer. Dette har sammenheng med at kravene som hovedregel faktureres med en

betalingsfrist på tre uker, og at skyldneren samtidig varsles om at det vil påløpe forsinkelsesrenter. Fordi forsinkelsesrenter etter SI-lovens § 7 først begynner å løpe 30 dager etter varsel, kan skyldneren i praksis oversitte betalingsfristen med ni dager uten at det påløper renter.

Bedre samsvar mellom tidspunktet for betalingsmislighold og påløp av forsinkelsesrenter kan oppnås ved å fakturere med 30 dagers betalingsfrist, i stedet for tre uker. En lengre betalingsfrist vil imidlertid gi andre uønskede konsekvenser for innkrevingen. Blant annet kan det antas at risikoen for at skyldner glemmer å betale kravet, øker med lengden på betalingsfristen. Dernest vil Innkrevingsmyndigheten komme senere i gang med tvangsinnkrevingen i tilfeller det er nødvendig å bruke tvangstiltak. Dette vil kunne gi uheldige utslag der Innkrevingsmyndigheten konkurrerer med andre kreditorer, og hvor tidsfaktoren er viktig.

Departementet foreslår at forsinkelsesrenter etter den nye loven starter å løpe fra tre uker etter at det er gitt varsel om at det vil påløpe forsinkelsesrenter ved forsinket betaling. En slik regel vil legge til rette for en standardprosess hvor Innkrevingsmyndigheten fakturerer med tre ukers betalingsfrist, samtidig som en oversittelse av betalingsfristen får en umiddelbar forsinkelsesreaksjon. Departementet ser det som en klar fordel at en slik regulering vil korrespondere med det som er gjelder for skatte- og avgiftskrav. Disse kravene forfaller som hovedregel tre uker etter at melding om kravet er sendt og forsinkelsesrenter påløper umiddelbart ved mislighold.

En slik bestemmelse vil avvike noe fra den regel som følger av forsinkelsesrenteloven § 2, men departementet kan ikke se at dette kan være et avgjørende argument for å beholde dagens intervall på 30 dager. En regel om at forsinkelsesrenter ikke begynner å løpe før tre uker etter varsel, vil etter departementets syn gi skyldneren den nødvendige forutberegnelighet i tilfeller hvor det ikke foreligger en selvstendig forsinkelsesrentehjemmel i sektorlovgivningen. Også i lys av den teknologiske

utviklingen er det vanskelig å se at hensynet til skyldner taler imot en reduksjon av antall dager mellom varselet og tidspunktet for når forsinkelsesrentene begynner å løpe. I motsetning til hva som var tilfelle da SI-loven § 7 ble vedtatt, vil hovedregelen være at faktura med tilhørende varsel om påløp av renter gis digitalt til skyldner. I praksis vil tidspunktet for avsendelse av varselet og mottak av varselet være det samme. I lys av dette bør tre uker være en tilstrekkelig frist. Varsel om renter kan sendes både av Innkrevingsmyndigheten og det organet som kravet kommer fra, avhengig av arbeidsdelingen mellom dem.

Departementet viser til innkrevingsloven § 15 andre ledd, se kapittel 22.

9.4 Nærmere om beregning av renter

9.4.1 Gjeldende rett

SI-loven § 7 tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi utfyllende forskriftsbestemmelser om beregningen av rentene, unntak fra renteplikt for enkelte kravtyper, og at det skal løpe rente etter en lavere sats enn det som følger av første ledd. Forskrift 1. juni 2013 nr. 565 til SI-loven (SI-forskriften) § 3, bestemmer at det ikke skal beregnes renter for et utvalg kravtyper såfremt det ikke er avtalt noe annet mellom Statens innkrevingsssentral og de enkelte kravseierne.

Er hjemmelen for å kreve forsinkelsesrenter i sektorlovgivningen, vil eventuelle nærmere bestemmelser om beregningen følge av denne. Dette gjelder for eksempel skattebetalingsloven §§ 11-1 og 11-7, og skattebetalingsforskriften.

9.4.2 Vurderinger og forslag

Det er også fremover behov for å kunne gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

Alle krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten, vil i utgangspunktet få forsinkelsesrente, med hjemmel i sektorlovgivningen eller i innkrevingsloven. Dette vil innebære at det foreligger hjemmel til å kreve forsinkelsesrenter for en del krav som i dag ikke har forsinkelsesreaksjon. Selv om forsinkelsesrenter vil være hovedregelen

ved forsinket betaling, er det kravstyper som ikke bør ha en slik reaksjon. Det vil derfor være behov for å kunne unnta enkelte krav fra rente ved forsinket betaling.

På samme måte kan det, som i dag, være behov for å gi nærmere bestemmelser om beregningen av renten, herunder at det for enkelte kravstyper ikke skal løpe rente eller at renten skal løpe etter en lavere sats enn det som følger av første ledd.

Forskriftsbestemmelsene vil kun regulere beregning av forsinkelsesrenter som er hjemlet i innkrevingsloven.

Departementet viser til innkrevingsloven § 15 tredje ledd, se kapittel 22.

9.5 Gebyrer

9.5.1 Gjeldende rett

9.5.1.1 Generelt

Enkelte av kravstypene som Skatteetaten krever inn i dag, har gebyr som forsinkelsesreaksjon. Dette gjelder blant annet underholdsbidragene, gebyrer med hjemmel i veitrafikklovgivningen og bøtekrav. De ulike gebyrene har ulik utforming.

9.5.1.2 Veitrafikklovgivningen

For enkelte overtredelser av vegtrafikkloven, som ikke er så alvorlige at de sanksjoneres med fengsel, bot eller forelegg, kan Politiet og Statens vegvesen ilegge gebyr i medhold av vegtrafikkloven §§ 31a og 36a, jf. § 31 sjuende og åttende ledd. Blir slike gebyr ikke betalt innen tre uker etter ileggelsen, forhøyes gebyret med 50 pst., jf. vegtrafikkloven § 31a tredje ledd.

Det er gitt flere forskrifter med hjemmel i veitrafikkloven §§ 31 og 31a som gir forhøyet overtredelsesgebyr ved forsinket betaling, for eksempel forskrift om lavutslippssoner for biler § 11 tredje ledd.

Hvor forsinkelsesgebyret innkreves av Statens innkrevingsssentral, tilfaller gebyret staten.

9.5.1.3 Forsinkelsesgebyr for bøtekrav mv.

Justisdepartementet kan i medhold av straffeprosessloven § 456 tredje ledd gi bestemmelser om renter og gebyr ved ubetalte bøter og krav om inndragning.

For bøtekrav er det i påtaleinstruksen § 30-7 første ledd bestemt at det ved oversittelse av betalingsfristen i betalingsanmodningen skal sendes purring til bøtelagte, og at det ved utstedelsen av purrebrevet skal ilegges 1/2 rettsgebyr. Blir kravet heller ikke betalt innen fristen i purrebrevet, påløper det ytterligere gebyr tilsvarende ett rettsgebyr, jf. § 30-7 andre ledd. Soning av fengselsstraff er angitt som subsidær straff for bøtekravene, jf. påtaleinstruksen § 30-3 andre ledd.

Gebyret tilfaller statskassen, jf. påtaleinstruksen § 30-7 tredje ledd.

Det er også andre krav som Skatteetaten i dag krever inn, hvor det i forskrift er bestemt at det påløper gebyr ved forsinket betaling. For eksempel er det i forskrift om gebyr for visse overtredelser av motorferdselsloven ved bruk av snøscooter § 4 andre ledd, bestemt at overtredelsesgebyr som ikke betales innen to måneder etter illeggelsen, forhøyes med 50 pst.

9.5.1.4 Underholdsbidrag

Bidragsinnkrevingsloven inneholder ingen særskilt bestemmelse om forsinkelsesreaksjoner, men inneholder i stedet en forskriftshjemmel i § 36 som gir departementet adgang til blant annet å vedta forskrift om renter eller gebyr ved forsinket innbetaling av bidrag, jf. bokstav c.

Departementet har i medhold av denne bestemmelsen vedtatt forskrift 23. desember 1993 nr. 1252 om gebyr ved mislighold av bidrag mv. Forskriften § 2 bestemmer at det kan ilegges henholdsvis 1/3 rettsgebyr ved mislighold av betalingsfristen for en bidragstermin og i tillegg 1/2 rettsgebyr for mislighold av betalingsfristen i etterfølgende purring.

Gebyret tilfaller staten, og er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. bidragsinnkrevingsloven § 7.

9.5.2 Vurderinger og forslag

9.5.2.1 Generelt

Departementet foreslår at forsinkelsesrenter skal være hovedregelen som forsinkelsesreaksjon, se punkt 9.2.2.1, og har derfor vurdert om dagens hjemler for gebyr kan erstattes av forsinkelsesrente.

Et gebyr vil i en del tilfeller isolert sett kunne virke mer betalingsfremmende for den aktuelle kravstypen. Behovet for å legge et oppfyllellespress på skyldner gjelder imidlertid alle krav, og etter departementets vurdering kan dette ikke være en tilstrekkelig begrunnelse for å videreføre gebyr som reaksjonsform for enkelte kravstyper. Eksisterende gebyrbestemmelser bør bare videreføres dersom det foreligger særegne forhold som tilsier at hovedregelen om forsinkelsesrenter ikke bør gjelde. Det kan være at det for kravstypen er strengt nødvendig med en markant reaksjon allerede ved en kort forsinkelse, og at dette ikke er urimelig. Det kan være særlig aktuelt der kravene skal betales jevnlig, og det av hensyn til betalingsmottaker er avgjørende at betaling skjer rettidig.

9.5.2.2 Veitrafikklovgivningen

Departementet kan ikke se at det er særlige forhold ved overtredelsesgebyrene knyttet til veitrafikklovgivningen som tilsier at det er et særskilt behov for gebyr som forsinkelsesreaksjon. Gebyrene innebærer en betydelig økning av kravet ved en kort oversittelse av betalingsfristen. Overtredelsesgebyrer går til det offentlige, og det er ikke forhold på kreditors side som tilsier at en slik reaksjon er forholdsmessig og rimelig.

Departementet foreslår derfor å oppheve hjemmelen for å øke overtredelsesgebyret ved forsinket betaling for disse kravstypene. For Innkrevingsmyndigheten vil dette føre til at den foreslåtte bestemmelsen om forsinkelsesrenter kommer til anvendelse.

Kommunene har imidlertid også myndighet til å gi overtredelsesgebyr i medhold av

bestemmelsen i veitrafikkloven. Ved en opphevelse vil overtredelsesgebyr gitt av kommunen stå uten forsinkelsesreaksjon. Dette er ikke en ønskelig løsning, og departementet vil derfor foreslå at det skal påløpe forsinkelsesrente også der kommunen ilegger overtredelsesgebyr. Forsinkelsesreaksjonen vil da bli den samme ved forsinket betaling, uavhengig om det opprinnelige overtredelsesgebyret er ilagt av stat eller kommune.

Departementet foreslår at hjemmelen for å øke gebyret erstattes av en hjemmel til å kreve forsinkelsesrenter, se forslag til ny bestemmelse i veitrafikkloven § 31a tredje ledd.

Det vil i tråd med dette også være nødvendig å endre forskrifter gitt med hjemmel i veitrafikkloven § 31a.

9.5.2.3 Forsinkelsesgebyr for bøtekrav mv.

Påtaleinstruksen § 30-7 gir som nevnt i dag hjemmel for gebyr ved forsinket betaling av bøter. Departementet kan ikke se at det er særlige forhold som begrunner gebyr som forsinkelsesreaksjon ved bøter. Det er ikke forhold på betalingsmottakers side som tilsier at gebyr er en nødvendig reaksjon.

Heller ikke at kravstypen selv er en sanksjon, kan alene begrunne en annen forsinkelsesreaksjon enn rente. Det skal videre bemerkes at soning er subsidiær straff for bøtekravene, noe som i seg selv gir et sterkt oppfyllelsespress for denne kravtypen. Hensynet til et samordnet sanksjonsregelverk tilsier derfor at det ved forsinket betaling av bøter løper forsinkelsesrente.

Krav på forsinkelsesrenter vil være hjemlet i forslag til innkrevingsloven § 15 første ledd. Etter departementets vurdering bør det derfor ikke være gebyr ved forsinket betaling av bøter.

Hensynet til sammenheng i regelverket taler for at også andre forskriftsbestemmelser om gebyr som forsinkelsesreaksjon gjennomgås, og vurderes erstattet med en hjemmel for forsinkelsesrente.

9.5.2.4 Adgang til å gi gebyr for enkelte kravstyper

Selv om forsinkelsesrenter vil være hovedregelen, kan det for enkelte kravstyper være særegne hensyn som tilsier at gebyr bør velges som forsinkelsesreaksjon, alene eller sammen med forsinkelsesrenter.

Underholdsbidragene er en kravstype som i dag har gebyr som forsinkelsesreaksjon. Disse skal sikre et løpende underhold, og hensynet til mottaker tilsier at forsinkelsesreaksjonen bør være markant og effektiv. For denne typen krav har oppfatningen vært at det er rimelig med en sterk reaksjon på en kort oversittelse av fristen. Det kan være ønskelig å opprettholde adgangen til å gi gebyr ved forsinket betaling av underholdsbidrag. Dette vil kreve en hjemmel i innkrevingsloven, da bidragsinnkrevingsloven § 36 foreslås opphevet.

Departementet kan ikke utelukke at gebyr også kan være en hensiktsmessig sanksjon for andre kravstyper. Forslaget til ny lov bør derfor åpne for gebyr i særlige tilfeller. For å gi en fleksibel regulering, foreslås en hjemmel for at departementet i forskrift kan bestemme at det kan ilegges gebyr ved forsinket betaling der særlige hensyn gjør seg gjeldende for en kravstype.

I de fleste tilfeller vil det i sektorlovgivningen foreligge tvangsgrunnlag for hovedkravet. Hensynet til en effektiv innkreving tilsier at eventuelle gebyr i slike tilfeller kan kreves inn sammen med hovedkravet. Det er derfor behov for en bestemmelse om at gebyr som er gitt med hjemmel i innkrevingsloven § 15 fjerde ledd første punktum er tvangsgrunnlag for utlegg dersom hovedkravet har tvangsgrunnlag.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 15 fjerde ledd, se kapittel 22.

9.6 Kreditormora

9.6.1 Gjeldende rett

Ved forsinket betaling forårsaket av forhold på fordringshavers side (kreditormora), vil det på formuerettens område ikke være grunnlag for å kreve forsinkelsesrenter, jf. forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd. Bestemmelsen kommer ikke direkte til anvendelse ved innkreving av offentligrettslige krav.

Av skattebetalingsloven § 11-1 andre ledd fremgår det at forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd skal gjelde tilsvarende for krav som omfattes av § 11-1.

SI-loven har ingen regulering av renteplikt ved kreditormora, men det må legges til grunn at heller ikke Statens innkrevingsssentral har adgang til å kreve forsinkelsesrenter ved kreditormora.

9.6.2 Vurderinger og forslag

Når det er forhold på Innkrevingsmyndighetens side som hindrer oppgjør, bør det ikke løpe forsinkelsesrente. Renter vil i slike tilfeller ikke være betalingsfremmende. Det fremstår heller ikke som rimelig at skyldner skal betale forsinkelsesrente når forsinkelsen skyldes forhold hos kreditor.

Det er i utgangspunktet ikke behov for en annen regulering for Innkrevingsmyndigheten enn det som følger av forsinkelsesrenteloven, og departementet har vurdert å foreslå en henvisning til forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd. Det er likevel behov for å ha et unntak for kreditormora også for gebyr. Hensynet til en samlet regulering tilsier da at regelen fremgår av forslag til ny lov. Hvilke forhold på kreditors side som utelukker forsinkelsesreaksjon vil likevel tilsvare det som gjelder etter forsinkelsesrenteloven.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 15 femte ledd.

10 BETALINGSAVTALE OG ETTERGIVELSE

10.1 Gjeldende rett

10.1.1 Innledning

Skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har alle bestemmelser om innvilgelse av betalingsavtale eller ettergivelse for krav som kreves inn av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. For flere av kravstypene er det i tillegg gitt egne bestemmelser om ettergivelse i særlovgivningen.

For krav som kreves inn etter SI-loven og krav som kreves inn etter skattebetalingsloven, ble det ved lov av 20. desember 2018 foretatt en harmonisering av regelverket for ettergivelse og betalingsavtaler. Harmoniseringen er gjennomført ved at SI-loven § 8 viser til at ettergivelse og betalingsavtale kan innvilges etter vilkårene i skattebetalingsloven §§ 15-1 og 15-2. Ved at vilkårene etter de to lovene er like, er det mulig å foreta en mer samordnet og helhetlig behandling på tvers av kravstyper.

Bestemmelsen i SI-loven § 8 gjelder i utgangspunktet for alle kravene som kreves inn etter SI-loven. Den enkelte oppdragsgiver har imidlertid anledning til å reservere seg mot ettergivelsesadgangen etter SI-loven § 8 i oppdragsavtalen. Hvilke kravtyper som er unntatt, kommer frem av SI-forskriften § 4. Oppdragsgivernes reservasjonsadgang medfører at en stor andel av kravene som innkreves etter SI-loven ikke er omfattet av det harmoniserte ettergivelsesregimet. Noen av disse kravstypene kan ettergis etter bestemmelser i særlovgivningen, for eksempel studielån, se punkt 10.1.6. Andre kravtyper har ingen lov- eller forskriftshjemmel for ettergivelse, for eksempel byggesaksgebyr etter arbeidsmiljøloven.

10.1.2 Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldner

Etter skattebetalingsloven § 15-1 kan det gis en betalingsavtale når skyldner på grunn av dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker er midlertidig ute av stand til å innfri sine skatte- og avgiftsforpliktelser, og det vil være uforholdsmessig tyngende å

fortsette innkrevingen. Dersom skyldneren er varig ute av stand til å innfri sine forpliktelser, kan skatte- eller avgiftskravet ettergis helt eller delvis. Ettergivelse eller betalingsavtale skal ikke innvilges dersom det vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Bestemmelsen om ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldneren er en sikkerhetsventil for å hindre at innkrevingen av skyldig beløp gir sterkt urimelige utslag. Det er derfor bare i unntakstilfeller at skatte- og avgiftskrav kan ettergis eller at betalingsavtale kan innvilges på dette grunnlaget.

Som nevnt under punkt 10.1.1 er det foretatt en harmonisering av regelverket for betalingsavtale og ettergivelse i skattebetalingsloven og SI-loven. Bestemmelsen om betalingsavtale og ettergivelse av hensyn til skyldner i skattebetalingsloven § 15-1 gjelder følgelig også for krav som kreves inn etter SI-loven, jf. SI-loven § 8 første ledd bokstav a. Enkelte kravtyper er imidlertid unntatt fra ettergivelsesadgangen i forskrift.

Bidragsinnkrevingsloven har ingen særskilt hjemmel for å innvilge betalingsutsettelse av hensyn til skyldner. Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har heller ingen hjemmel for å ettergi bidragskrav og øvrige krav som omfattes av bidragsinnkrevingsloven.

10.1.3 Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til det offentlige som kreditor

Etter skattebetalingsloven § 15-2 kan det innvilges betalingsavtale eller ettergivelse av hensyn til det offentlige som kreditor. Dette innebærer at skyldner kan innvilges ettergivelse eller betalingsavtale fordi det anses å tjene innkrevingen. Vurderingen foretas på grunnlag av skyldnerens økonomiske situasjon. Det er en forutsetning for å innvilge ettergivelse eller betalingsavtale etter bestemmelsen at skyldner ikke er i stand til å innfri kravet på vanlig måte. Videre må skyldner fremsette et betalingstilbud som gir bedre dekning enn fortsatt innkreving, og som er det beste skyldner kan tilby. Bestemmelsen er ment som et snevert unntak fra lovens klare hovedregel om at skatter og avgifter skal betales fullt ut og til rett tid, jf. skattebetalingsloven § 10-1. Ettergivelse

eller betalingsavtale skal ikke innvilges dersom det vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

Som nevnt under punkt 10.1.1 er det foretatt en harmonisering av regelverket for betalingsavtale og ettergivelse i skattebetalingsloven og SI-loven. Bestemmelsen om betalingsavtale og ettergivelse av hensyn til det offentlige i skattebetalingsloven § 15-2 gjelder følgelig også for krav som kreves inn etter SI-loven, jf. SI-loven § 8 første ledd bokstav b. Enkelte kravtyper er imidlertid unntatt fra ettergivelsesadgangen i forskrift.

Vedtak etter skattebetalingsloven § 15-2 og SI-loven § 8 første ledd bokstav b kan ikke påklages, og begrunnelsen kan begrenses til å omfatte opplysninger som nevnt i forvaltningsloven § 25 første og andre ledd dersom begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 tredje ledd antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning av skatte- og avgiftskravet, jf. skattebetalingsloven § 3-3 første ledd, og SI-loven § 2 andre og tredje ledd.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 10 kan Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav innvilge en betalingsavtale der den finner det hensiktsmessig. Til forskjell fra krav som innkreves etter SI-loven og skattebetalingsloven, vurderes ikke søknader om betalingsavtale opp mot bestemte vilkår i lov, men utelukkende etter innkrevingsssentralens skjønn. Betalingsavtale innvilges blant annet under forutsetning av at løpende bidrag betales, og lengden på betalingsavtalen settes til tre eller fem år, avhengig av kravets størrelse. Enkelte kravtyper innvilges det som hovedregel ikke betalingsavtale for, eksempelvis særtilskudd etter barneloven. Det følger av bidragsinnkrevingsloven § 24 andre ledd at tilbud om eller endring av betalingsordning etter § 10 ikke kan påklages.

Bidragsinnkrevingsloven har ingen hjemmel for å ettergi krav, men det finnes bestemmelser i særlovgivningen som åpner for ettergivelse av enkelte kravtyper som innkreves etter bidragsinnkrevingsloven, for eksempel krav på barnebidrag, se punkt

10.1.6. Flere av kravtypene som innkreves etter bidragsinnkrevingsloven har imidlertid ingen lov- eller forskriftshjemmel for ettergivelse i dag. Dette gjelder blant annet ektefellebidrag og tilbakebetalingskrav etter folketrygdloven.

10.1.4 Betalingsutsettelse for formuesskatt for inntektsåret 2020

Skattebetalingsloven § 15-3 ble tilføyd ved lov av 19. mars 2020 med virkning for formuesskatt for inntektsåret 2020. Bakgrunnen var at mange virksomheter grunnet koronapandemien i 2020 opplevde en periode med manglende etterspørsel og bortfall av oppdrag, med påfølgende underskudd i regnskapene. Bestemmelsen åpner for en midlertidig likviditetshjelp til eiere av slike virksomheter, ved at de ikke trenger å ta ut kapital av virksomheten for å betale formuesskatt på virksomhetsformue.

Bestemmelsen håndteres i dag av fastsettingsmyndigheten i Skatteetaten, og gjelder som nevnt kun for inntektsåret 2020.

10.1.5 Betalingsutsettelse i økonomiske krisesituasjoner

I forbindelse med koronapandemien ble det tatt inn en forskriftshjemmel i skattebetalingsloven § 15-4 og SI-loven § 8 tredje ledd siste punktum. Bestemmelsene gir departementet hjemmel til å gi særlige regler i forskrift om betalingsutsettelse og nedsettelse av renter i økonomiske krisesituasjoner. Med hjemmel i disse bestemmelsene er det i forskrift om utsettelse av skatteinnbetalinger mv. for å avhjelpe konsekvensene av Covid-19-utbruddet i § 6, gitt en forenklet ordning for betalingsutsettelse.

Betalingsutsettelse etter forskriften er gitt for krav med forfall i perioden 10. juni 2020 til 30. juni 2021, og deretter for skatt og avgift med forfall i perioden 1. januar til 31. mars 2022. De utsatte kravene kunne deretter tilbakebetales avdragsvis innen utgangen av 2022. Vilkåret for å få innvilget en utsettelse med påfølgende avdragsordning var at skyldner var midlertidig ute av stand til å betale kravene som følger av koronapandemien.

Avgjørelser etter bestemmelsen kan ikke påklages, jf. forskriften § 6 femte ledd.

10.1.6 Særhjemler for ettergivelse i annet regelverk

For flere av kravtypene som kreves inn etter SI-loven er det gitt egne bestemmelser om ettergivelse i særlovgivningen. Disse særhjemlene gjelder i utgangspunktet i tillegg til SI-loven, med mindre oppdragsgiver har reservert seg mot ettergivelse etter SI-loven § 8 i oppdragsavtalen. Dette innebærer at enkelte kravstyper som kreves inn etter SI-loven vil ha flere hjemler for ettergivelse som gjelder parallelt.

Også for krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven er det i flere tilfeller gitt egne bestemmelser om ettergivelse i særlovgivningen. Felles for disse bestemmelsene er at myndigheten til å ettergi er lagt til andre organer enn innkrevingsmyndigheten, hovedsakelig til fastsettingsmyndigheten for kravet.

Bestemmelsene i særlovgivningen kan være helt eller delvis overlappende med bestemmelsene om ettergivelse i innkrevingsregelverket, eller det kan være bestemmelser med andre vilkår.

Særbestemmelser hvor vilkårene for ettergivelse er knyttet til forhold ved fastsettelsen av kravet vil ikke omtales nærmere i det følgende, da disse ikke anses å være overlappende med bestemmelsene i innkrevingsregelverket. Særhjemlene som omtales i det videre er bestemmelser hvor ettergivelse kan innvilges av innkrevingshensyn, eller av hensyn til skyldner som følge av eksempelvis svekket økonomi eller alvorlig sykdom.

Departementet har foretatt en kartlegging av alle særhjemler for ettergivelse for krav som kreves inn av Skatteetaten, se punkt 10.2.5.

10.2 Vurderinger og forslag

10.2.1 Behovet for egne regler om betalingsavtaler

Når det innvilges en betalingsavtale, enten om at kravet skal betales avdragsvis eller det gis en ren utsettelse med betalingen, opprettholdes den grunnleggende

betalingsforpliktelsen. Betalingsavtalen innebærer kun at kravet betales på et senere tidspunkt enn opprinnelig fastsatt. En betalingsavtale skiller seg dermed etter departementets syn vesentlig fra en ettergivelse. Ved en ettergivelse gir kreditor opp innkrevingen av hele eller deler av kravet og sletter gjeld som i utgangspunktet skulle vært betalt.

Departementet mener at ordningene for betalingsavtaler og ettergivelse er så vidt forskjellige at også vilkårene for disse ordningene bør være ulike. Etter dagens regelverk stilles de samme strenge vilkår uavhengig av om det søkes om betalingsavtale eller ettergivelse. At terskelen for ettergivelse av offentlig krav skal være høy, er naturlig og riktig. Det er likevel gode grunner for at Innkrevingsmyndigheten generelt bør gis et videre spillerom til å inngå betalingsavtaler der dette anses hensiktsmessig. Å gi utsettelse med betalingen skiller seg vesentlig fra å ettergi krav. Ved rene betalingsavtaler gis det fullt oppgjør til kravet, og som hovedregel er avtalene utformet slik at den avtalte forsinkelsen kompenseres med forsinkelsesrenter. Departementet foreslår derfor at adgangen til å innvilge henholdsvis betalingsavtale og ettergivelse av hensyn til kreditor reguleres i separate bestemmelser. Se nærmere omtale i punkt 10.2.2.2 og punkt 10.2.3.1 .

Departementet ser ikke det samme behovet for å regulere ettergivelse og betalingsavtaler adskilt når dette skjer av hensyn til skyldner. Det fremstår her som mer naturlig å ha de samme hovedvilkårene for ettergivelse og betalingsavtaler. Dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 15-1 trekker opp et skille mellom de tilfeller der skyldner er varig ute av stand til å ivareta sine forpliktelser, og der skyldner er midlertidig ute av stand til å ivareta sine forpliktelser. I førstnevnte tilfelle kan kravene ettergis helt eller delvis, i sistnevnte tilfelle kan det innvilges en betalingsavtale. Se nærmere omtale i punkt 10.2.2.3 og 10.2.3.2.

10.2.2 Betalingsavtale

10.2.2.1 Innledning

En betalingsavtale kan innebære en utsettelse med hele eller deler av betalingen, eller at det inngås en avtale om at kravet betales avdragsvis. Som hovedregel vil en betalingsavtale innebære at det løper forsinkelsesrente på kravet i den perioden det er gitt hel eller delvis utsettelse med betalingen, men en betalingsavtale kan også i særlige tilfeller innebære rentefri utsettelse. En betalingsavtale flytter ikke det opprinnelige forfallet til kravet, men innebærer at innkrevingsmyndigheten avstår fra å iverksette tvangsinnkreving, eller eventuelt andre innkrevingstiltak, til avtalen er utløpt eller misligholdt.

10.2.2.2 Utvidet adgang til å innvilge betalingsavtale

I en del tilfeller kan det være hensiktsmessig for Innkrevingsmyndigheten å innvilge skyldner en betalingsutsettelse. Det kan for eksempel oppstå tilfeller der det er mer lønnsomt for det offentlige å gi utsettelse med betalingen, enn å kreve inn kravet med tvang. Særlige rimelighetsgrunner hos skyldner kan også medføre at en utsettelse fremstår som hensiktsmessig.

Gjennom innhenting av informasjon om skyldners inntekts-, utgifts- og formuesforhold kan det som regel beregnes hvor mye man kan forvente at skyldner kan betale og når, på en slik måte at man i stor grad kan forutsi om en eventuell tvangsinnkreving vil gi resultater. Tvangsinnkreving av krav er en omfattende, tidkrevende og belastende prosess. I de tilfellene hvor skyldner har betalingsvilje, men ikke betalingsevne til å gjøre opp kravet innen forfall, vil det i mange tilfeller lønne seg for det offentlige å inngå en frivillig ordning fremfor å bruke ressurser på å tvangsinnkreve kravet.

For enkelte kravstyper og for flere små krav vil det av effektivitetshensyn være ønskelig med mer automatiserte prosesser for å inngå betalingsavtaler, for eksempel gjennom digitale selvbetjeningsløsninger. Regelverket bør utformes slik at man støtter opp om denne utviklingen. Innkrevingsmyndigheten kan eksempelvis være tjent med å etablere

automatiserte prosesser der det er tale om kortere betalingsavtaler og hvor risikoen for mislighold eller provenytnap er lav. Dersom innvilgelse av betalingsavtaler skal vurderes etter samme vilkår som i den foreslåtte bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor, vil en slik automatisering være vanskelig.

Det er viktig at en ny bestemmelse tar hensyn til at forhold som kravtype og kravets størrelse kan ha betydning for om det er hensiktsmessig for Innkrevingsmyndigheten å inngå en betalingsavtale. Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever i dag inn i overkant av 300 forskjellige krav av svært ulik karakter. For enkelte av kravstypene er det nødvendig å ha en høy terskel for betalingsutsettelse, for eksempel for krav på merverdiavgift for virksomhet i fortsatt drift. For andre kravtyper bør man mer rutinemessig kunne akseptere en betalingsavtale. Også innenfor den enkelte kravtype bør terskelen for en betalingsavtale kunne variere ut ifra forhold som kravets størrelse og skyldners betalingshistorikk. Innkrevingsmyndighetens adgang til å innvilge betalingsavtaler vil omfatte både privatpersoner og virksomheter.

Terskelen for å innvilge en betalingsavtale kan også variere avhengig av hvem skyldner er. For virksomheter i aktiv drift kan det generelt være grunn til å være noe mer tilbakeholden, særlig når det gjelder lengre betalingsutsettelse, med tanke på å unngå konkurransevridning. På den annen side vil det som utgangspunkt løpe forsinkelsesrente i hele utsettelsesperioden, slik at dette momentet ikke vil veie like tungt ved en utsettelse som ved en ettergivelse. På denne bakgrunn finner departementet det lite hensiktsmessig at loven gir felles vilkår og en felles terskel for alle betalingsavtaler. Lovbestemmelsen bør gi Innkrevingsmyndigheten handlingsrom til å finne den totalt sett mest hensiktsmessige løsningen, avhengig av forhold som kravtype, kravstørrelse og skyldner mv.

Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndighetens adgang til å gi betalingsavtaler utvides, og at vilkåret for å innvilge en betalingsavtale er at Innkrevingsmyndigheten finner dette hensiktsmessig. Innkrevingsmyndigheten får på

denne måten en vid adgang til å vektlegge både innkrevingshensyn og rimelighetshensyn. Den vide ordlyden vil eksempelvis også omfatte tilfeller som nevnt i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-11 og 5-12, se punkt 13.3.2.3 om forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 5.

Det foreslås videre at Innkrevingsmyndigheten gis adgang til å sette ytterligere vilkår for en betalingsavtale. Eksempelvis kan det tas forbehold om gjennomføring av motregning, eller stilles krav om sikkerhet eller om at andre løpende krav betales i avtaleperioden.

Det kan være behov for å gi nærmere føringer for Innkrevingsmyndighetens mulighet til å inngå betalingsavtaler, både generelt og for ulike typer krav. Departementet foreslår derfor at nærmere føringer kan gis i forskrift.

Departementet legger til grunn at en slik hjemmel også vil gi departementet den nødvendige fleksibilitet til å kunne gi særlige regler om betalingsavtale i forskrift, eksempelvis dersom det inntreffer en økonomisk krisesituasjon som tilsier betalingsutsettelse for alle eller grupper av skyldnere. På bakgrunn av dette finner ikke departementet det nødvendig å videreføre adgangen til å gi nærmere regler om betalingsutsettelse i økonomiske krisesituasjoner i skattebetalingsloven § 15-4 og SI-loven § 8 tredje ledd som en egen bestemmelse i innkrevingsloven. Se også omtale av dette i punkt 10.2.3.3 om ettergivelse av forsinkelsesrente mv.

Saksbehandlingsreglene for bestemmelsen er nærmere beskrevet i punkt 10.2.6.1.

Det vises til innkrevingsloven § 17.

10.2.2.3 Betalingsavtale av hensyn til skyldner

Den utvidede bestemmelsen om betalingsavtale som er foreslått i punkt 10.2.2.2, åpner for at Innkrevingsmyndigheten også kan inngå betalingsavtaler der det foreligger

særlige rimelighetsgrunner. Dette tilsier isolert sett at det ikke er behov for en særskilt regulering av adgangen til å gi betalingsavtaler av hensyn til skyldner i tillegg. Etter denne bestemmelsen vil det imidlertid i stor grad, innenfor de alminnelige forvaltningsrettslige rammer for saklig likebehandling, være overlatt til Innkrevingsmyndighetens skjønn å vurdere om det anses hensiktsmessig med en betalingsavtale. En bestemmelse som oppstiller eksplisitte vilkår for å få innvilget en betalingsavtale, vil gi større grad av forutberegnelighet for skyldner. Dette er særlig viktig der betalingsavtaler innvilges av hensyn til skyldner.

Det er også naturlig at skyldner har en klageadgang ved avslag på søknad om betalingsavtale av hensyn til skyldner, i motsetning til det som foreslås for den utvidede bestemmelsen om betalingsavtale omtalt i punkt 10.2.2.2, se også punkt 10.2.6.1.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det i tillegg til den foreslåtte bestemmelsen om betalingsavtale omtalt i punkt 10.2.2.2, fortsatt skal være adgang til å inngå en betalingsavtale av hensyn til skyldner etter de samme grunnvilkårene som er foreslått for ettergivelse av hensyn til skyldner, se nærmere om dette nedenfor punkt 10.2.3.2. Som i dag vil det da være varigheten av den svekkede betalingsevnen som blir avgjørende for om det innvilges en betalingsavtale eller en ettergivelse av kravet.

Saksbehandlingsreglene for bestemmelsen er nærmere beskrevet i punkt 10.2.6.3.

Det vises til innkrevingsloven § 19.

10.2.3 Ettergivelse

10.2.3.1 Ettergivelse av hensyn til kreditor

Den klare hovedregelen er at offentlige krav skal betales, enten frivillig eller gjennom tvangsinnkreving.

Som det kommer frem av punkt 10.1.3 om gjeldende rett, er dagens bestemmelse om ettergivelse av hensyn til kreditor i skattebetalingsloven § 15-2 ment som et snevert unntak fra lovens hovedregel om at krav skal betales fullt ut og til rett tid. Vurderingen av om det skal innvilges ettergivelse av hensyn til kreditor foretas i hovedsak på grunnlag av skyldnerens økonomiske situasjon og innkrevingsmyndighetenes dekningsutsikter. Ettergivelse av hensyn til kreditor er ikke en rettighet for skyldner. Når ettergivelse innvilges av hensyn til kreditor, innebærer det at skyldner innvilges en hel eller delvis ettergivelse fordi det anses å være mer hensiktsmessig for kreditor enn fortsatt innkreving av kravet.

Selv om det bare unntaksvis er aktuelt å ettergi et krav av hensyn til kreditor, ser departementet et behov for at Innkrevingsmyndigheten fortsatt har en slik mulighet. Departementet foreslår derfor at adgangen til å innvilge ettergivelse av hensyn til kreditor videreføres i innkrevingsloven.

Departementet foreslår at bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor bygger på dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 15-2. Departementet ser likevel behov for enkelte justeringer. Dagens bestemmelse stiller flere vilkår for å innvilge en ettergivelse av hensyn til kreditor.

Departementet foreslår å videreføre dagens vilkår om at ettergivelse må gi bedre dekning enn fortsatt innkreving. Ved denne vurderingen må det ses hen til skyldners økonomi og fremtidige inntektsmuligheter, og foretas en konkret vurdering av hvilken dekning som kan forventes ved bruk av andre innkrevningstiltak.

Innkrevingsmyndighetens kostnader og ressursbruk ved videre oppfølging av kravet kan også vektlegges ved vurderingen. Dette innebærer at det i særlige tilfeller, der det ikke er utsikter til dekning av kravet, også kan være aktuelt å ettergi et krav helt.

Etter gjeldende rett er det et vilkår om at skyldner ikke er i stand til å innfri kravet på vanlig måte. Dersom skyldner er i stand til å innfri kravet på vanlig måte, vil en

ettergivelse normalt ikke være bedre enn fortsatt innkreving, og en ettergivelse vil i de fleste slike tilfeller også kunne virke støtende. Departementet er derfor av den oppfatning at det dermed ikke er behov for å videreføre dette som et eget vilkår.

Videre er det i dag et vilkår om at skyldneren må sette frem et betalingstilbud, som må være det beste skyldner kan tilby. Departementet har vurdert om disse vilkårene bør videreføres i ny lov. På den ene siden tydeliggjør et slikt vilkår at det i de fleste tilfeller vil være nødvendig å fremsette et tilbud om en delvis betaling av kravet for at Innkrevingsmyndigheten skal anse en ettergivelse som mer hensiktsmessig enn fortsatt innkreving. På den annen side vil det i enkelte tilfeller kunne være vanskelig å få skyldner til å fremsette et slikt tilbud. Selv om det bør være hovedregelen for ettergivelse at skyldner fremsetter et betalingstilbud, bør ikke bestemmelsen stenge for at Innkrevingsmyndigheten selv kan ta initiativ til å finne en løsning i saker hvor dette fremstår som hensiktsmessig. Vilkåret om at skyldner må sette frem et betalingstilbud foreslås derfor ikke videreført i ny lov.

Vilkåret om at et fremsatt betalingstilbud må være det beste skyldner kan tilby foreslås også tatt ut av lovteksten. Det kan tenkes tilfeller der skyldner har midler som ikke er tilgjengelige for Innkrevingsmyndigheten, eksempelvis verdier i land Norge ikke har en avtale om bistand til innkreving med, slik at det fremsatte tilbudet er bedre enn fortsatt innkreving, selv om det ikke er det beste skyldner kan tilby. For slike tilfeller har man imidlertid en sikkerhetsventil i vilkåret om at ettergivelse ikke må være støtende, slik at også disse tilfellene vil fanges opp av forslaget til ny bestemmelse, se neste avsnitt.

Departementet foreslår at vilkåret om at ettergivelse av kravet ikke må virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoralen videreføres.

Beslutningen om ettergivelse må foretas på bakgrunn av en helhetsvurdering av innkrevingssituasjonen og eventuelle klanderverdige forhold på søkerens hånd.

Eksempelvis vil det kunne anses støtende å ettergi et krav dersom det er klart at skyldner sitter på eiendeler eller verdier som kunne vært benyttet til dekning av kravet,

men som er ikke er tilgjengelige for Innkrevingsmyndigheten gjennom tvangsinnkreving. Videre vil det normalt anses å være støtende å ettergi et krav som er sikret med pant, men som Innkrevingsmyndigheten ikke har forsøkt å realisere. Det kan også være særlige forhold ved en kravtype som tilsier at terskelen for å ettergi kravet bør ligge høyere enn for andre kravtyper. Denne typen vurderinger vil fanges opp av et slikt vilkår, og bidra til at ettergivelse ikke innvilges overfor illojale aktører mv.

Skattebetalingsloven § 15-2 andre ledd hjemler i dag en noe videre adgang til å ettergi krav med forfall mer enn 10 år tilbake i tid. For slike krav er vilkåret at fortsatt innkreving ikke antas å gi dekning av betydning. Etter departementets syn er det ønskelig at Innkrevingsmyndigheten har større fleksibilitet og en noe videre adgang til å sette ned gamle krav, i saker hvor det oppleves som uhensiktsmessig å fortsette innkrevingen. Bestemmelsen foreslås videreført i ny lov.

SI-loven § 8 andre ledd har i dag et vilkår om at erstatningskrav og andre pengekrav som tilkommer en fornærmet, skadelidt eller etterlatt, bare kan ettergis dersom den berettigede samtykker. Bestemmelsen foreslås videreført i forskrift til loven.

Innkrevingsmyndigheten har etter dagens bestemmelse også mulighet til å stille ytterligere vilkår for innvilgelse av ettergivelse. Dette kan for eksempel være aktuelt i saker der skyldner evner å betale deler av kravet, men over en noe lengre periode. En ettergivelse kan i slike tilfeller kombineres med en betalingsavtale, hvor en ettergivelse av restkravet forutsetter at betalingsavtalen overholdes. Det foreslås at Innkrevingsmyndighetens adgang til å stille ytterligere vilkår videreføres i ny lov.

Saksbehandlingsreglene for bestemmelsen er nærmere beskrevet i punkt 10.2.6.2.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 18.

10.2.3.2 Ettergivelse av hensyn til skyldner

En adgang til å innvilge ettergivelse av hensyn til skyldner er først og fremst ment å ivareta hensynet til skyldneren ved plutselige og upåregnelige endringer i skyldnerens livssituasjon. Dette er en sikkerhetsventil for å hindre at innkrevingen av et utestående krav får sterkt urimelige utslag. Som det kommer frem av beskrivelsen av gjeldende rett, se punkt 10.1.2, er praksis knyttet til dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 15-1 streng. Det er kun unntaksvis at et krav ettergis av hensyn til skyldner.

Til tross for at dagens praksis er streng, mener departementet at det er gode grunner for å videreføre denne adgangen til i særlige tilfeller å innvilge ettergivelse av hensyn til skyldner. Selv om de fleste tilfeller hvor ettergivelse fremstår som rimelig vil være godt dekket gjennom andre ordninger, er det erfaringsmessig en mindre andel saker som verken vil fanges opp av gjeldsordningsloven eller av den foreslåtte bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor, se punkt 10.2.3.1. Departementet foreslår på denne bakgrunn at adgangen til å innvilge ettergivelse av hensyn til skyldner videreføres i innkrevingsloven.

Departementet foreslår at bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til skyldner bygger på dagens regulering i skattebetalingsloven § 15-1. Dette er en bestemmelse som er godt innarbeidet, og som allerede gjelder for en stor andel av de kravene som innkreves av Skatteetaten. De materielle vilkårene i bestemmelsen treffer etter departementets vurdering i all hovedsak godt i de tilfeller hvor det fremstår som rimelige å ettergi et krav. Departementet ser likevel behov for å foreslå enkelte justeringer ved videreføringen i forslag til ny lov.

Etter dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 15-1 stilles det et grunnvilkår om at det må foreligge en rimelighetsårsak i form av «dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker». Etter departementets syn treffer ikke vilkåret om «dødsfall» særlig godt den store andelen tilfeller bestemmelsen er ment å avhjelpe. Selv om det er klart at eget dødsfall vil sette skyldner varig ut av stand til å innfri kravet, med mindre det er

tilstrekkelig med midler i boet til å dekke dette, så er det ingen generell praksis for at offentlige krav slettes ved skyldners død. Tvert imot følger det av arvelovens system at en arving som overtar et bo til privat skifte, også blir ansvarlig for arvelaters gjeld. Dette er en forutsetning for å kunne overta arvelaters eiendeler.

Ved skyldners dødsfall vil en eventuell ettergivelse rette seg mot skyldners arvinger. Etter departementets syn vil en slik ettergivelse overfor skyldners arvinger bare være rimelig i helt særlige tilfeller. Eksempelvis kan dette være tilfelle der det etter skyldners død fastsettes et større skatte- og avgiftskrav som det var svært vanskelig for arvingene å forutse da de overtok ansvaret for skyldners forpliktelser, og hvor de av denne grunn stilles i en særlig vanskelig økonomisk situasjon. Dersom det skal være en mer generell adgang til å ettergi krav i slike særlige tilfeller, mener departementet at det er mer naturlig om dette reguleres i arveloven. Det vises i denne sammenheng til Prop. 86 L (2022–2023) om endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser), hvor det er foreslått en bestemmelse som åpner for å lempe arvingenes ansvar for arvelaters forpliktelser i særlige tilfeller. Den foreslåtte bestemmelsen er ment å være en sikkerhetsventil for de helt ekstraordinære tilfellene der arvingen som har påtatt seg ansvaret, kommer særlig uheldig ut. Etter departementets syn vil en slik bestemmelse, hvis den blir vedtatt, dekke de tilfellene hvor det i dag vil være aktuelt å benytte bestemmelsen i skattebetalingsloven § 15-1 ved dødsfall hos skyldner.

I dagens grunnvilkår om «lignende årsaker» ligger det ikke et krav om at eventuelle andre årsaker som foreligger må «ligne» på sykdom, men at de er av lignende alvorlighetsgrad, og får tilsvarende konsekvenser som særlig alvorlig sykdom. Også andre rimelighetsårsaker som medfører at det blir vanskelig eller umulig å betjene kravet, kan være relevante ved vurderingen. Etter dagens praksis legges det for eksempel vekt på forhold som høy alder, langvarig arbeidsledighet, stor forsørgelsesbyrde, sosiale problemer, langvarige økonomiske problemer, dødsfall i nær familie, rusmisbruk, lengre fengselsopphold mv. Vanligvis vil ingen av de nevnte omstendigheter alene oppfylle kravet til rimelighetsårsak, men ved en kombinasjon av

flere forhold kan kravet være oppfylt. Skyldners totalsituasjon skal vurderes blant annet med hensyn til rehabilitering og mulighetene for å komme tilbake i arbeid.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at vilkåret om rimelighetsårsak begrenses til «særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker» i ny lov. Det presiseres at endringen ikke er ment å være til hinder for at særlige tilfeller der dødsfall hos (opprinnelig) skyldner eller i skyldners nære familie medfører at skyldner eller arvinger stilles i en særlig vanskelig økonomisk situasjon, vil kunne falle inn under «lignende årsaker».

Dagens bestemmelse har videre et vilkår om at «det vil være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen», og at dette må være som følge av ovennevnte rimelighetsårsak. Disse vilkårene foreslås videreført i ny lov.

Departementet foreslår videre at det, på samme måte som ved ettergivelse av hensyn til kreditor, se punkt 10.2.3.1, tas inn som vilkår i bestemmelsen at ettergivelse av kravet ikke må virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoralen. Beslutningen om ettergivelse må foretas på bakgrunn av en helhetsvurdering av de grunner som gjør ettergivelse rimelig, og eventuelle klanderverdige forhold hos søkeren. Det kan også være særlige forhold ved en kravtype som tilsier at terskelen for å ettergi kravet bør ligge høyere enn for andre krav. Denne typen vurderinger vil fanges opp av et slikt vilkår om at ettergivelsen ikke må være støtende, og bidrar til at ettergivelse ikke innvilges overfor illojale aktører mv. Et tilsvarende vilkår fremgår i dag bare av bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor i skattebetalingsloven § 15-2. I praksis foretas imidlertid den samme vurderingen ved ettergivelse av hensyn til skyldner etter skattebetalingsloven § 15-1, men da på bakgrunn av at bestemmelsen er en «kan-regel». Av veiledningshensyn mener departementet at et slikt sentralt vilkår bør fremgå klart av bestemmelsen.

I dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 15-1 fremgår det eksplisitt at endelig avgjørelse om å ettergi skatt ikke kan treffes før skattefastsetting er foretatt.

Bakgrunnen for denne presiseringen er forskuddsordningen for skatt. Dersom for eksempel et krav på forskuddsskatt skulle kunne ettergis, ville dette, forutsatt at kravet er riktig, medføre at skyldner i stedet får en restskatt ved den etterfølgende skattefastsettingen. En ettergivelse vil altså i praksis bare innebære en utsettelse av kravet. For tilfeller der den skattepliktiges inntekt fordeler seg på en særlig ujevn måte gjennom året, for eksempel der den inntekt skatten skal dekke overveiende blir opptjent sent i inntektsåret, kan skattekontoret, etter søknad fra den skattepliktige, fastsette forfallsterminene til andre (senere) tidspunkter, jf. skattebetalingsloven § 10-20 andre ledd. Der den utskrevne forskuddsskatten er for høy i forhold til forventet inntekt kan skattekontoret sette ned eller frafalle forskuddsskatten, jf. skattebetalingsloven §§ 6-3 og 6-5.

Departementet kan ikke se at ettergivelse eller utsettelse av forskuddsskatt etter reglene i forslaget til innkrevingslov vil være aktuelt ved siden av disse andre endringsmulighetene. Det anses derfor heller ikke å være behov for å videreføre en særlig presisering om forskuddsskatt i innkrevingsloven. En tilsvarende regulering er ikke inntatt i dagens bestemmelse om ettergivelse av hensyn til det offentlige som kreditor. Forslag til innkrevingslov vil videre gjelde for svært mange ulike kravtyper, det fremstår derfor heller ikke som naturlig med en slik særlig regulering knyttet til kun en kravtype i loven.

På tilsvarende måte som i den foreslåtte bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor, foreslås det at Innkrevingsmyndighetens adgang til å stille ytterligere vilkår for å innvilge en ettergivelse eller betalingsavtale videreføres i ny lov.

Saksbehandlingsreglene for bestemmelsen er nærmere beskrevet i punkt 10.2.6.3.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 19.

10.2.3.3 Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling, mv.

For de fleste kravene som innkreves etter forslag til innkrevingslov, påløper det forsinkelsesrente eller gebyr dersom hovedkravet ikke betales til forfall. Formålet med rente eller gebyr ved forsinket betaling er først og fremst å hindre betalingsmislighold. I tillegg er det ment å kompensere for kreditors rentetap, se kapittel 9.

Som den klare hovedregel skal påløpte renter eller gebyrer som følge av forsinket betaling, betales på samme måte som hovedstolen for kravet. I noen tilfeller kan det selv om påløpet av rente eller gebyr er riktig, foreligge særlige forhold som medfører at påløpte renter eller gebyrer likevel ikke er i samsvar med formålet bak regelverket.

Regler om kreditormora kan hjemle bortfall av rente- eller gebyrplikt dersom det er forhold på kreditors side som er årsaken til forsinkelsen (for eksempel at Innkrevingsmyndigheten har gitt feil betalingsopplysninger i fakturaen). Skyldes imidlertid forsinkelsen forhold som verken Innkrevingsmyndigheten eller skyldner direkte kan lastes for, vil hovedregelen være at forsinkelsesreaksjon *skal* påløpe. Hvis ikke Innkrevingsmyndigheten har adgang til å unnlate rente- eller gebyrbelastning i slike tilfeller, vil det kunne gi svært urimelige utslag i enkelttilfeller. For eksempel der skyldner er forhindret fra å betale på grunn av brann i virksomhetens lokaler, tekniske problemer med sentrale betalingssystemer eller sen postgang som følge av midlertidige leveringsproblemer hos Posten.

Departementet har i punkt 10.2.3.1 og 10.2.3.2 foreslått nye hjemler for ettergivelse av krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, herunder renter og gebyr. Disse bestemmelsene vil, i tilfeller som beskrevet ovenfor, bare i begrenset grad kunne hjemle ettergivelse av forsinkelsesrenter mv. Dette er fordi vilkårene for ettergivelse er knyttet opp mot skyldnerens betalingsevne.

Etter departementets vurdering har Innkrevingsmyndigheten behov for en noe videre adgang til å ettergi forsinkelsesrente og gebyr ved forsinket betaling. Behovet knytter

seg primært til situasjoner der den forsinkede betalingen skyldes omstendigheter utenfor skyldnerens kontroll. Etter departementets oppfatning bør Innkrevingsmyndigheten også gis en begrenset adgang til å ettergi krav i andre tilfeller. Selv om årsaken til forsinkelsen ligger innenfor det skyldneren har ansvaret for, kan forsinkelsesreaksjonen noen ganger stå frem som særlig uforholdsmessig. For eksempel der skyldneren bare i begrenset grad kan lastes for en forsinket betaling og kravet på forsinkelsesrenter utgjør et særlig høyt beløp. I slike tilfeller bør Innkrevingsmyndigheten ha en mulighet til å ettergi påløpte renter og gebyrer.

Departementet foreslår på denne bakgrunn en bestemmelse som gir Innkrevingsmyndigheten hjemmel til å ettergi krav på forsinkelsesrente og gebyrer ved forsinket betaling, samt omkostninger som oppstår i forbindelse med innkrevingen, der det foreligger særlige forhold som har medført at skyldner ikke har fått betalt kravet rettidig.

Etter forslaget er det opp til Innkrevingsmyndighetens skjønn om ettergivelse skal besluttes. Ettergivelse kan skje på eget initiativ (uten søknad), og uten vurdering av vilkår som forutsetter en manuell og tidkrevende behandling av hver enkelt sak. Innkrevingsmyndigheten får med dette også en enkel og effektiv hjemmel for ettergivelse av renter og gebyr der en større hendelse påvirker en stor gruppe skyldnere sin mulighet til å betale rettidig. For eksempel dersom nedetid hos en sentral betalingsformidler medføre at et stort antall betalinger blir forsinket.

Med forsinkelsesrente menes rente som påløper ved forsinket betaling, uavhengig av om rentene oppstår i medhold av innkrevingsloven, forsinkelsesrenteloven eller bestemmelser i annen lovgivning. Avsavsrente omfattes ikke av bestemmelsen. Med gebyrer menes gebyr som oppstår fordi hovedstolen på kravet ikke betales til forfall. Andre gebyrer, for eksempel overtredelsesgebyr som ilegges som en reaksjon på en overtredelse, omfattes ikke av bestemmelsen. Omkostninger som oppstår i forbindelse

med innkrevingen omfattes også av bestemmelsen, for eksempel gebyr ved utleggsforretning.

Før kravet er betalt er det vanskelig for Innkrevingsmyndigheten å vurdere om unnlatt betaling skyldes manglende betalingsvilje eller en omstendighet utenfor skyldnerens kontroll. Departementet foreslår derfor at hovedstolen må være betalt før Innkrevingsmyndigheten kan vurdere ettergivelse etter bestemmelsen.

Ordlyden som foreslås i bestemmelsen er forholdsvis vid. Departementet ser det ikke som hensiktsmessig at man i loven regulerer detaljerte begrensninger for anvendelsen, slik som for eksempel hvilke særlige forhold som omfattes, eller eventuelle kravtyper som bør unntas en slik bestemmelse. Departementet foreslår derfor at det gis hjemmel til å gi utfyllende regelverk til bestemmelsen i forskrift. En slik forskriftshjemmel åpner også for at departementet, på samme måte som etter dagens skattebetalingslov § 15-4, kan gi særlige regler om ettergivelse av renter og gebyr i konkrete krisesituasjoner mv.

Se nærmere om saksbehandlingsregler for bestemmelsen i punkt 10.2.6.4.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 20.

Som følge av dette forslaget foreslår departementet også å oppheve påtaleinstruksen § 30-7 sjette ledd og forskrift om gebyr ved mislighold av bidrag mv. § 3 andre ledd, se nærmere i punkt 10.2.5.14 og 10.2.5.15.

10.2.4 Kravtyper som foreslås unntatt fra felles regler om ettergivelse

10.2.4.1 Innledning

Som det kommer frem av beskrivelsen av gjeldende rett i punkt 10.1, er det i dag flere kravtyper som Innkrevingsmyndigheten ikke har adgang til å ettergi. Dette kan være fordi kravtypen har en særhjemmel som utelukker ettergivelse på annet grunnlag, eller fordi kravseier har ment at deres krav ikke bør kunne ettergis, og derfor har unntatt

kravtypen i samarbeidsavtalen de har med Skatteetaten om innkreving. Det er heller ingen ettergivelseshjemmel i bidragsinnkrevingsloven. Dette innebærer at krav som i dag kreves inn etter denne loven, ikke vil kunne ettergis med mindre det finnes hjemmel for ettergivelse i særlovgivningen.

Som nevnt foreslår departementet at bestemmelsene om betalingsavtale og ettergivelse i forslag til innkrevingslov som den klare hovedregel skal gjelde for alle krav som kreves inn etter innkrevingsloven. Det er bare der det foreligger en særlig grunn for at kravstypen bør behandles annerledes at krav skal unntas. Departementet kan ikke se at det foreligger slik særlig grunn for alle de kravene som i dag er unntatt fra ettergivelse i SI-forskriften, eller for alle kravene som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven. Forslag til innkrevingslov omfatter flere kravtyper enn de som i dag kan ettergis av innkrevingsmyndighetene.

Selv om det klare utgangspunktet er at alle krav som kreves inn etter innkrevingsloven også bør kunne ettergis etter bestemmelsene i loven, er det likevel noen få kravtyper som på grunn av sin art ikke kan eller bør omfattes av felles regler om ettergivelse. Departementet foreslår derfor at det gis en forskriftshjemmel i ettergivelsesbestemmelsene i ny lov, som åpner for at departementet kan unnta enkelte kravtyper i forskrift. Innkrevingsmyndigheten inngår stadig nye avtaler om innkreving av krav på vegne av andre offentlige etater – det er derfor behov for en fleksibel adgang til å gjøre unntak ved behov. Det er også slik dette er regulert i SI-loven med forskrift i dag. Selv om det for enkelte kravtyper, for eksempel straffekrav, allerede følger av annen lovgivning at slike krav ikke kan ettergis, mener departementet at informasjonshensyn tilsier at forskriften bør gi en uttømmende oversikt over alle kravtyper som ikke kan ettergis etter innkrevingsloven.

Se forslag til forskriftshjemmel for unntak i bestemmelsene om ettergivelse i punkt 10.2.3.1, 10.2.3.2 og 10.2.3.3.

Departementet kan ikke se at det er behov for å åpne for tilsvarende unntak fra Innkrevingsmyndighetens adgang til å innvilge betalingsavtale. En betalingsavtale innebærer som nevnt ikke at noen del av kravet oppgis. Kravet gis fullt oppgjør, bare på et noe senere tidspunkt og den avtalte forsinkelsen kompenseres normalt med forsinkelsesrenter. Adgangen til å innvilge betalingsavtaler er et viktig verktøy i innkrevingsarbeidet. Innkrevingsmyndigheten bør derfor kunne inngå betalingsavtaler for alle krav som kreves inn etter forslaget til innkrevingslov.

Departementet har nedenfor foretatt en nærmere vurdering av hvilke av kravstypene som i dag innkreves av Skatteetaten som må eller bør unntas fra Innkrevingsmyndighetens ettergivelsesadgang i forskrift. Krav som ikke er eksplisitt nevnt under, og som dermed ikke foreslås unntatt i forskrift, vil være omfattet av Innkrevingsmyndighetens ettergivelsesadgang etter forslaget til ny lov. Dette gjelder også krav som i dag ikke kan ettergis av innkrevingsmyndighetene, for eksempel tilbakebetalingskrav etter folketrygdløven, medlemspremie til Garantikassen for fiskere, ektefellebidrag, byggesaksgebyr etter arbeidsmiljøloven, tilbakebetalingskrav for tilskudd gitt av Norsk Kulturråd osv.

10.2.4.2 Bot

Bot er definert som straff i straffeloven § 29 bokstav e, og kan dermed kun benådes av Kongen i statsråd, jf. Grunnloven § 20. En benådning er ment som en sikkerhetsventil for å avverge urimelige enkeltresultater som anvendelse av straffelovgivningen måtte føre til. Departementet legger til grunn at benådning av straff skal følge det regelverket som foreligger i dag, og foreslår derfor at bøter unntas fra bestemmelsene om ettergivelse i innkrevingsloven.

Purregebyr som ilegges dersom boten ikke betales innen forfall, jf. påtaleinstruksen 30-7, er ikke definert som straff. Disse er nærmere omtalt i punkt 10.2.5.14.

10.2.4.3 Inndragning

Krav på inndragning er ikke definert som straff, men som «andre strafferettslige reaksjoner», jf. straffeloven § 30. Adgangen til å ettergi krav på inndragning er, i medhold av Stortingets vedtak 10. februar 1988 nr. 4875 og kongelig resolusjon av 3. september 2010, delegert til Justis- og beredskapsdepartementet.

Saksbehandlingsreglene for ettergivelse er de samme som for bøter frem til avgjørelsen om ettergivelse, jf. påtaleinstruksen § 31-2, jf. § 31-1. Dette innebærer at saksforberedelsesprosessen er svært omfattende, og involverer ressursbruk hos flere offentlige etater. Kravet på inndragning ble ved ileggelsen vurdert av domstolen og departementet antar at det dermed oftest vil være etterfølgende forhold som kan være grunnlag for ettergivelse. Dette taler for en forenkling og effektivisering av prosessen.

Selv om kravene ikke er straff, ligger de imidlertid straffen nær. Etter departementets vurdering vil det kun i svært få unntakstilfeller være aktuelt å ettergi et krav på inndragning. I tillegg faller kravene bort dersom de ikke er oppgjort innen fem eller ti år, avhengig av hvilken type inndragning som er besluttet, jf. straffeloven § 99. Samlet sett har departementet derfor vurdert det som mest hensiktsmessig at vurderingen av ettergivelse av inndragning fortsatt ligger til Justis- og beredskapsdepartementet.

Departementet foreslår at krav på inndragning unntas fra bestemmelsene om ettergivelse i forslag til ny lov.

10.2.4.4 Erstatningskrav mv.

Det fremgår i dag av SI-loven § 8 andre ledd at erstatningskrav og andre pengekrav som tilkommer en fornærmet, skadelidt eller etterlatt, bare kan ettergis dersom den berettigede samtykker. Denne bestemmelsen er en videreføring av den tidligere bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 andre ledd andre punktum. Bestemmelsen omfatter i dag erstatningskrav og andre pengekrav som tilkommer en fornærmet uavhengig av om fornærmede er en privatperson, selskap eller offentlig myndighet. Slike andre pengekrav kan for eksempel være sakskostnader.

Selv om det i de fleste tilfeller ikke vil være aktuelt å ettergi denne type krav, vil hovedregelen etter forslag til innkrevingslov være at Innkrevingsmyndigheten har myndighet til å vurdere om et krav skal ettergis etter reglene i innkrevingsloven. For krav som er tilkjent det offentlige, der Innkrevingsmyndigheten er tillagt ansvaret for innkrevingen av kravet, mener departementet at utgangspunktet må være at Innkrevingsmyndigheten kan vurdere ettergivelse av erstatningskrav.

Selv om dette er hovedregelen, er det ikke like naturlig at Innkrevingsmyndigheten skal ha slik myndighet for krav som tilkommer private parter. Departementet foreslår derfor at det gjøres unntak for erstatningskrav og andre pengekrav tilkjent private parter.

Selv om det er den private parten som har myndighet til å ettergi kravet, også under innkrevingen, ser departementet at det kan være utfordrende for den tilkjente å vurdere skyldners økonomi, fremtidige muligheter for betaling av kravet, samt forslag til gjeldsordninger. For at Innkrevingsmyndigheten skal kunne bistå de tilkjente på best mulig måte ønsker derfor departementet å videreføre muligheten for at Innkrevingsmyndigheten kan bistå private parter med vurderingen.

Departementet ser ikke et behov for at denne reguleringen fremkommer direkte av loven, og foreslår derfor at dette reguleres i forskrift til loven.

10.2.4.5 Krav som innkreves på vegne av utenlandsk myndighet mv.

Innkrevingsmyndighetene krever inn flere typer krav på vegne av utenlandsk myndighet, for eksempel bøter, bidragskrav og skatte- og avgiftskrav. I tillegg krever innkrevingsmyndighetene også inn bidragskrav på vegne av private parter bosatt i utlandet. Selv om Innkrevingsmyndigheten gis en generell myndighet til å ettergi krav den har til innkreving, vil dette ikke gjelde krav som innkreves på vegne av utenlandsk myndighet eller privat part bosatt i utlandet, med mindre slik myndighet er uttrykkelig

delegert. Slik delegasjon kan for eksempel fremkomme i avtalen som ligger til grunn for bistanden til den utenlandske myndigheten.

Departementet foreslår derfor at krav som kreves inn på vegne av utenlandsk myndighet eller privat part bosatt i utlandet unntas fra ettergivelsesadgangen i forslag til innkrevingslov, med mindre slik myndighet er uttrykkelig delegert.

10.2.4.6 Fakturering av frivillige forsikringsordninger mv.

Skatteetaten har i dag flere faktureringsoppdrag knyttet til ulike typer frivillige forsikringsordninger o.l. Dersom slike krav ikke blir betalt innen forfallsfristen, opphører den aktuelle forsikringen eller rettigheten automatisk. Det vil altså ikke være aktuelt med tvangsinnkreving av disse kravene, og følgelig heller ikke med ettergivelse. De aktuelle kravtypene omtales kort nedenfor.

Frivillig yrkesskadetrygd for selvstendig næringsdrivende og frilansere

Selvstendig næringsdrivende og frilansere må tegne frivillig trygd for å få yrkesskadedekning, og dermed rett til særytelser ved yrkesskade, jf. lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 13-13. Personer under 67 år som i sin ervervsmessige virksomhet har en forventet årsinntekt som overstiger folketrygdens grunnbeløp, kan tegne frivillig trygd. Forsikringen betales årlig.

Forsikring for selvstendig næringsdrivende og små bedrifter

Selvstendig næringsdrivende kan tegne forsikring for tillegg til sykepenger og fødselspenger, og små bedrifter kan tegne forsikring mot ansvar for sykepenger i arbeidsgiverperioden, jf. folketrygdloven §§ 8-21 og 8-36.

Fakturering av egenandel for aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år

Aktivitetshjelpemidler kan gis til personer med nedsatt funksjonsevne for at de skal kunne delta i fysisk aktivitet, jf. folketrygdloven § 10-7 første ledd bokstav a. For personer over 26 år må det betales en egenandel på inntil ti pst. av kjøpesummen for

hjelpemidlet, jf. forskrift 25. juni 2014 nr. 865 om aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år § 4. Kravet avskrives automatisk dersom det ikke betales til forfall.

For å klargjøre at det ikke vil være aktuelt med ettergivelse av disse kravene etter bestemmelsene i forslag til innkrevingslov bør de aktuelle kravtypene unntas fra ettergivelsesadgangen etter innkrevingsloven i forskrift.

10.2.5 Behov for endringer i annet regelverk

10.2.5.1 Innledning

Som det kommer frem av punkt 10.1.6 om gjeldende rett, er det gitt særskilte bestemmelser om ettergivelse i særlovgivningen for flere av de kravstypene som omfattes av forslag til innkrevingslov. Totalt er det mer enn 50 helt eller delvis overlappende særhjemler for ettergivelse av krav som skal innkreves etter ny lov.

Det er lite effektivt for det offentlige med flere ulike og til dels overlappende regler om ettergivelse av krav. Regelverket blir også vanskelig tilgjengelig for skyldner. Videre vil et fragmentert regelverk ofte være til hinder for at Innkrevingsmyndigheten kan finne helhetlige løsninger for skyldnere med store gjeldsproblemer og en gjeld bestående av flere ulike kravtyper.

Forslaget til innkrevingslov bør i størst mulig grad uttømmende regulere adgangen til ettergivelse av hensyn til skyldner og av innkrevingshensyn for de kravene som vil kreves inn etter loven. Det er Innkrevingsmyndigheten som vil ha de beste forutsetningene for å vurdere om skyldners økonomiske situasjon tilsier at kravet bør ettergis. Særlovgivningen for den enkelte kravtype bør som utgangspunkt bare ha bestemmelser som regulerer ettergivelse begrunnet i forhold ved fastsettingen eller ileggelsen av kravet. Dette kan for eksempel være ettergivelse begrunnet i at ileggelsen av kravet skyldes forhold utenfor skyldners kontroll, at det foreligger særlig urimelige utslag av regelverket, eller andre særlige rimelighetsårsaker som forelå på

ileggelsestidspunktet. Slik ettergivelse vil det være den enkelte kravseier eller fastsettingsmyndighet som er nærmest til å vurdere.

For å få til en samordnet og helhetlig behandling av de krav som innkreves etter forslag til innkrevingslov, er det derfor behov for enkelte endringer også i annet regelverk. Særhjemler som kun gjelder ettergivelse av hensyn til skyldner eller av innkrevingshensyn, foreslås som utgangspunkt opphevet. Særhjemler som i tillegg gjelder ettergivelse som følge av hensyn knyttet til fastsettingen eller ileggelsen av kravet er foreslått endret, slik at de utelukkende regulerer slike forhold, og ikke ettergivelse av hensyn til skyldner eller av innkrevingshensyn. Der departementet har foreslått endringer av ordlyden i annet regelverk, er det gjort minst mulig endringer sammenlignet med dagens ordlyd i bestemmelsene. Departementets forslag til endringer er nærmere beskrevet under.

10.2.5.2 Skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven med forskrifter

Som følge av de foreslåtte bestemmelsene i punkt 10.2.2 og 10.2.3 foreslår departementet å oppheve skattebetalingsloven §§ 15-1, 15-2 og 15-4, SI-loven § 8 og bidragsinnkrevingsloven § 10 andre ledd, samt tilhørende forskriftsbestemmelser.

Departementet foreslår videre å oppheve skattebetalingsloven § 15-3 med tilhørende forskriftsbestemmelser. Bestemmelsen gjelder innvilgelse av betalingsutsettelse for formuesskatt for inntektsåret 2020, og åpner for en utsettelse på inntil ett år.

Bestemmelsen vil følgelig ikke lenger være aktuell. Dersom muligheten til å innvilge betalingsutsettelse for formuesskatt skal videreføres for senere inntektsår er det etter departementets syn mer naturlig at dette reguleres i skatteloven, og ikke i skattebetalingsloven eller innkrevingsloven.

Det vises til forslag til endringer i skattebetalingsloven §§ 15-1, 15-2, 15-3 og 15-4, SI-loven § 8 og bidragsinnkrevingsloven § 10.

Se også forslag til endringer i forskrift 21. desember 2007 nr. 1766 til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven § 15-3, forskrift 7. april 2020 nr. 764 om utsettelse av skatteinnbetalinger mv. for å avhjelpe konsekvensene av Covid-19-utbruddet § 6 og forskrift 23. desember 1993 nr. 1252 om gebyr ved mislighold av bidrag mv. § 3.

10.2.5.3 Studielån etter utdanningsstøtteleven

Statens innkrevingsentral krever inn misligholdte og oppsagte studielån på vegne av Lånekassen. Det er hjemmel for ettergivelse av slike krav i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteleven) § 14, jf. forskrift 15. desember 2022 nr. 2259 om tilbakebetaling av utdanningslån §§ 31 og 74. Det er i dag Statens innkrevingsentral som vurderer alle søknader om ettergivelse av krav på studielån etter særhjemmelene i utdanningsstøtteleven § 14 med forskrift.

Den konkrete vurderingen i disse sakene er svært lik den vurderingen som skal gjøres etter bestemmelsene om ettergivelse i forslag til innkrevingslov. I begge tilfeller er det et vilkår at skyldner, basert på en vurdering av inntekter, utgifter og formue, ikke er i stand til å betale kravet, og det må ikke være støtende å ettergi kravet. Ved vurdering av ettergivelse av studielån vil det i praksis ofte legges til grunn et noe lengre nedbetalingsperspektiv enn for andre krav som kreves inn av Skatteetaten, da studielånet normalt er ment å betales ned over en forholdsvis lang periode.

Bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til innkrevingslov åpner imidlertid for at Innkrevingsmyndigheten under skjønnsvurderingen kan foreta slike vurderinger av særlige forhold ved det aktuelle kravet. En vurdering av ettergivelse etter reglene i innkrevingsloven vil altså ikke i seg selv innebære en skjerpet praksis for studielån. Den nærmere praktiseringen av bestemmelsene for ettergivelse av studielån vil kunne reguleres i forskrift eller retningslinjer.

På denne bakgrunn kan ikke departementet se at det er særlige forhold ved denne kravtypen som tilsier at ettergivelse bør reguleres særskilt. Departementet foreslår at

særhjemlene for ettergivelse av krav på studielån i utdanningsstøtteleven § 14 med tilhørende forskriftsbestemmelser oppheves, og at disse kravene i stedet behandles av Innkrevingsmyndigheten etter bestemmelsene om ettergivelse i forslag til innkrevingslov. Se også punkt 10.2.7 om gjeldsordning.

Det vises til forslag til endringer i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte § 14 og forskrift 15. desember 2022 nr. 2259 om tilbakebetaling av utdanningslån §§ 31, 32, 74 og 75.

Særlig om sletting av studiegjeld ved skyldners død

Det følger av utdanningsstøtteleven § 13 at en overføring av kravet til Statens innkrevingsentral medfører tap av rettigheter gitt i eller i medhold av utdanningsstøtteleven. Dette gjelder blant annet rettighetene etter lovens § 10, hvor det av første ledd fremgår at krav på studielån skal ettergis ved skyldners død. For krav som er overført til Statens innkrevingsentral, følger det likevel i dag av forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån § 74 siste ledd, at gjelden skal slettes dersom skyldner dør også der gjelden er permanent overført til Statens innkrevingsentral.

Dersom utdanningsstøtteleven § 14 med tilhørende forskriftsbestemmelser (herunder forskriften § 74) oppheves, vil det ikke lenger være hjemmel til å ettergi krav ved skyldners død, når kravet er permanent overført til Innkrevingsmyndigheten.

Bakgrunnen for denne reguleringen er at det er et grunnleggende prinsipp at lån fra Statens lånekasse for utdanning er knyttet til den enkelte person, slik at gjelden ikke arves, jf. Ot.prp. nr. 20 (1984–85) punkt 4.3. Departementet foreslår derfor at det tas inn en endring i utdanningsstøtteleven § 13, slik at det her eksplisitt kommer frem at tap av rettigheter ved overføring til Innkrevingsmyndigheten ikke gjelder retten til å få slettet gjelden ved skyldners død, det vil si at gjeldende praksis om ettergivelse av studielån ikke skjerpes på dette punkt etter innføringen av ny innkrevingslov.

Det vises til forslag til endringer i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte § 13.

Utdanningsstøtteloven § 10 inneholder videre bestemmelser om sletting av gjeld for låntakere som er bosatt og utøver et yrke i Finnmark eller andre bestemte deler av landet. Dette er imidlertid ikke en rettighet som det er naturlig at låntaker beholder dersom kravet er overført på permanent basis til Innkrevingsmyndigheten. Det samme gjelder for eventuell reaktivering av lån på grunn av uførhet. Vedtak om sletting av gjeld på dette grunnlag forutsetter at kunden får tildelt lån eller stipend. Kunder som får kravet overført til Innkrevingsmyndigheten på permanent basis, vil ikke ha rett til lån og stipend. Det vil derfor ikke være aktuelt å reaktivere tidligere slettet gjeld for krav som er overført permanent. Etter dagens regelverk mister skyldner disse rettighetene ved permanent overføring av kravet til Statens innkrevingsentral, jf. utdanningsstøtteloven § 13 annet punktum. Departementet foreslår ingen endringer på dette punktet i forbindelse med forslaget til ny innkrevingslov.

10.2.5.4 Feilutbetalt bostøtte etter bustøttelova

Statens innkrevingsentral krever inn krav på feilutbetalt bostøtte på vegne av Husbanken. Det er hjemmel for ettergivelse av slike krav i lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot (bustøttelova) § 12. Det er i dag Statens innkrevingsentral som i all hovedsak vurderer søknader om ettergivelse. Husbanken har også selv hjemmel til å ettergi etter bestemmelsen, men benytter denne adgangen i svært liten grad, ca. 1-3 krav i året.

Vurderingen av ettergivelse etter bustøttelova § 12 er i praksis svært lik vurderingen som skal foretas etter ettergivelsesbestemmelsene i forslag til innkrevingslov. I begge tilfeller skal det foretas en vurdering av om skyldner er i stand til å innfri kravet. Det kan også legges vekt på alvorlig sykdom eller lignende etter begge regelverk. Etter departementets syn er det ikke særlige forhold ved krav på bostøtte som tilsier at Innkrevingsmyndighetens ettergivelsesadgang bør reguleres på en annen måte enn for andre krav som kreves inn etter forslag til ny lov.

Basert på Husbankens svært begrensede bruk av ettergivelsesadgangen i bustøttelova § 12 i dag, samt at Innkrevingsmyndigheten uansett vil kunne vurdere ettergivelse etter forslag til innkrevingslov så snart kravene er overført for innkreving, kan ikke departementet se at det er et stort behov for at Husbanken selv beholder en ettergivelsesadgang i bustøttelova.

For å oppnå et mest mulig harmonisert regelverk foreslår departementet at reguleringen av ettergivelse av feilutbetalt bostøtte i bustøttelova § 12 oppheves, og at disse kravene i stedet behandles av Innkrevingsmyndigheten etter bestemmelsene om ettergivelse i ny lov.

Det vises til forslag til endringer i lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot § 12.

Se også punkt 10.2.7 om gjeldsordning.

10.2.5.5 Misligholdt husbanklån etter husbankloven

Statens innkrevingsssentral krever inn misligholdte husbanklån på vegne av Husbanken. I tillegg krever Statens innkrevingsssentral inn restkrav som oppstår etter salg av bolig hvor salgssummen ikke dekker hele kravet. Restkravene avskrives i Husbankens regnskap og overføres permanent til Skatteetaten som blir ny kreditor for kravene.

Statens innkrevingsssentral kan i dag ettergi slike krav etter SI-loven § 8, jf. skattebetalingsloven §§ 15-1 og 15-2. I tillegg til dette har imidlertid også Husbanken selv en hjemmel for ettergivelse av krav på tilbakebetaling av husbanklån i lov 29. mai 2009 nr. 30 om Husbanken (husbankloven) § 9. Husbanken har opplyst at ettergivelsesadgangen benyttes i svært liten grad, ca. 0-5 saker i året.

Ifølge Husbanken er det kun aktuelt å benytte bestemmelsen der pantet er realisert, og restkravet er uerholdelig. Nesten alle restkrav som oppstår blir permanent overført til

Statens innkrevingsentral. I slike tilfeller vil det være Statens innkrevingsentral som er kreditor og som vurderer ettergivelse etter eget regelverk. Husbanken beholder selv kun noen få slike krav knyttet til komplekse låneengasjementer, som følges opp i en egen spesialengasjementsavdeling. Det opplyses at ettergivelse hovedsakelig skjer overfor selskap som avvikles eller går konkurs, slik at det ikke er noen å gjøre krav gjeldende mot. Overfor private låntakere ettergir Husbanken i utgangspunktet ikke krav, med unntak av i enkelte tilfeller ved såkalte flytende dødsbo.

Som nevnt innledningsvis er det et mål ved utarbeidelse av innkrevingsloven å unngå overlappende ettergivelseshjemler så langt det er mulig. For krav som er overført til Innkrevingsmyndigheten for innkreving, vil bestemmelsene i forslaget til ny lov være dekkende for de tilfeller der det er rimelig å ettergi misligholdte husbanklån og restkrav. Der Husbanken selv har beholdt oppfølgingen av restkrav kan de imidlertid ha behov for en særskilt ettergivelseshjemmel for særlige tilfeller som nevnt ovenfor.

For å oppnå et mest mulig harmonisert regelverk foreslår departementet at bestemmelsen i husbankloven § 9 presiseres, i tråd med dagens praksis, slik at det klart kommer frem at denne kun gjelder for krav som Husbanken selv har til innkreving. Der kravet er overført til Innkrevingsmyndigheten er det de foreslåtte bestemmelsene i ny lov som vil regulere ettergivelsesadgangen fullt ut. På denne måten sikrer man at det ikke er overlappende ettergivelseshjemler for de krav Innkrevingsmyndigheten har til innkreving.

Det vises til forslag til endringer i lov 29. mai 2009 nr. 30 om Husbanken § 9.

10.2.5.6 Forsinkelsesgebyr etter regnskapsloven

Statens innkrevingsentral krever inn krav på forsinkelsesgebyr etter lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven). Disse kravene kan i dag ettergis av Regnskapsregisteret etter en særhjemmel i regnskapsloven § 8-3 tredje ledd. Statens innkrevingsentral kan også ettergi disse kravene av hensyn til det offentlige som kreditor etter SI-loven § 8 bokstav b, jf. skattebetalingsloven § 15-2. Kravene kan

imidlertid ikke ettergis av hensyn til skyldner etter SI-loven § 8 bokstav a, jf. skattebetalingsloven § 15-1 og SI-forskriften § 4.

Bestemmelsen i regnskapsloven § 8-3 tredje ledd er delvis overlappende med ettergivelseshjemlene i forslaget til innkrevingslov. Etter begge regelverkene kan krav ettergis på bakgrunn av skyldners økonomi og ved alvorlig sykdom eller lignende. Regnskapsloven § 8-3 tredje ledd åpner imidlertid også for ettergivelse som følge av forhold ved ileggelsen av kravet. For eksempel i tilfeller der innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor skyldners kontroll, eller dersom skyldner ikke har levert på grunn av akutt sykdom. Denne adgangen vil Regnskapsregisteret fortsatt ha behov for, ved siden av Innkrevingsmyndighetens adgang til å ettergi etter bestemmelsene i forslaget til ny lov.

For å unngå overlappende bestemmelser om ettergivelse i lovverket foreslår departementet en endring av ordlyden i regnskapsloven § 8-3 tredje ledd, slik at det klart kommer frem at det kun er forhold knyttet til ileggelsen av forsinkelsesgebyret som skal vektlegges ved Regnskapsregisterets vurdering av nedsettelse etter bestemmelsen. Andre tilfeller skal vurderes av Innkrevingsmyndigheten etter de foreslåtte bestemmelsene i ny lov.

Det vises til forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. § 8-3.

Særlig om klageinstans for vedtak etter regnskapsloven

Det følger av forskrift 7. september 2006 nr. 1062 til utfylling og gjennomføring mv. av regnskapsloven § 8-3-3 at Regnskapsregisterets vedtak i sak om ettergivelse av forsinkelsesgebyr kan påklages til Statens innkrevingsentral (nå en del av Skatteetaten). Dersom ettergivelsesbestemmelsen i regnskapsloven § 8-3 tredje ledd endres som foreslått, slik at denne kun omfatter ettergivelse begrunnet i forhold ved ileggelsen av kravet, er det etter departementets vurdering ikke naturlig at Innkrevingsmyndigheten er klageinstans i disse sakene. Det er myndigheten som

ilegger gebyret, dennes overordnet organ, som vil være nærmest til å vurdere om det foreligger forhold ved ileggelsen som tilsier at kravet bør ettergis.

Departementet foreslår at § 8-3-3 i forskrift til regnskapsloven oppheves, slik at klageinstans for Regnskapsregisterets vedtak etter regnskapsloven § 8-3 tredje ledd blir overordnet organ, som her vil være Finansdepartementet, i overensstemmelse med ordinære forvaltningsregler. Alternativt kan bestemmelsen endres slik at det av informasjonshensyn fremgår eksplisitt av forskriften at vedtak kan påklages til overordnet myndighet.

Det vises til forslag til endringer i forskrift 7. september 2006 nr. 1062 til utfylling og gjennomføring mv. av regnskapsloven § 8-3-3.

10.2.5.7 Sakskostnader og erstatningskrav tilkjent staten

Sakskostnader i sivile og benefiserte saker

Statens innkrevingsentral vurderer i dag søknader om ettergivelse av sakskostnader tilkjent staten i sivile og benefiserte saker etter Justis- og beredskapsdepartementets rundskriv G-09/2010 – Retningslinjer for statens behandling av anmodninger om ettergivelse av sakskostnadskrav tilkjent av domstolene.

På skatte- og avgiftsområdet behandler Skatteetaten alle saker om ettergivelse. På andre fagområder er Skatteetaten kun gitt myndighet i saker med hovedstol på inntil 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp (G), jf. forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger.

Selv om vilkårene i Justis- og beredskapsdepartementets rundskriv er utformet på en annen måte enn vilkårene i skattebetalingsloven §§ 15-1 og 15-2, er vurderingen som gjøres i stor grad lik. Etter begge regelsettene er ettergivelsesadgangen ment å være en sikkerhetsventil for tilfeller hvor det foreligger særlige forhold som gjør det urimelig å opprettholde kravet eller der innkrevingshensyn tilsier at kravet bør settes ned.

Hovedvilkåret er at skyldner ikke har evne til å betale kravet, verken nå eller i rimelig tid fremover, men det er også adgang til å vurdere særlige forhold hos skyldner, som for eksempel skyldners helse, etter begge regelverk. Den konkrete vurderingen i disse sakene er dermed svært lik vurderingen som skal gjøres etter bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til ny lov.

Av hensyn til en mer effektiv og helhetlig behandling er det etter departementets syn hensiktsmessig at Innkrevingsmyndigheten har myndighet til å vurdere ettergivelse for alle sakskostnadskrav som kreves inn etter forslaget til innkrevingslov, og at vurderingen gjøres etter bestemmelsene om ettergivelse i den nye loven.

Departementet foreslår at regelverket harmoniseres ved at Justis- og beredskapsdepartementets rundskriv endres, slik at det kommer frem at Innkrevingsmyndigheten vurderer ettergivelse av krav på sakskostnader etter reglene i ny lov.

Videre foreslår departementet at dagens beløpsgrense på 1,5 G i forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger nr. 3 andre punktum oppheves, og at nr. 1 endres, slik at Innkrevingsmyndigheten får myndighet til å vurdere ettergivelse av alle sakskostnader som innkreves.

Etter dagens praksis anses ikke Justis- og beredskapsdepartementets avgjørelse av søknad om ettergivelse av sakskostnader som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, men som en beslutning staten tar i kraft av sin privatrettslige kompetanse. Bakgrunnen for dette er en uttalelse i Sivilombudsmannens melding for året 1997 side 77.

Innkrevingsmyndighetens avgjørelser om ettergivelse etter innkrevingsloven §§ 18 og 19 vil derimot anses som enkeltvedtak, se punkt 10.2.6.2 og 10.2.6.3. En konsekvens av at kompetansen til å ettergi sakskostnader foreslås lagt til Innkrevingsmyndigheten er at avgjørelser om ettergivelse av sakskostnader også vil anses som enkeltvedtak.

Det vises til forslag til endringer i forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger nr. 1 og nr. 3.

Sakskostnader i straffesaker

Krav på sakskostnader i straffesaker kan i dag ettergis av Justis- og beredskapsdepartementet, jf. forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger. Nærmere regulering av saksgangen i slike saker fremgår av forskrift 28. juni 1985 nr. 1679 om ordningen av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen) § 31-2, jf. § 31-1.

Saksforberedelsesprosessen i slike saker er svært omfattende, og involverer ressursbruk hos flere offentlige etater. Saksbehandlingstiden kan av denne grunn bli svært lang i mange tilfeller. Det kan være gode grunner for en slik omfattende saksforberedelsesprosess i saker om benådning av straffe krav, jf. påtaleinstruksen § 31-1. Departementet kan imidlertid ikke se at det er behov for en like omfattende prosess i saker som gjelder ettergivelse av sakskostnader. Sakskostnader i straffesaker er, i likhet med sakskostnader i sivile saker, et privatrettslig krav. Når det gjelder ettergivelse er det i stor grad de samme hensyn som gjør seg gjeldende for sakskostnader i straffesaker som i sivile saker, og for andre krav som tilhører staten. En samordning av regelverket for ettergivelse av sakskostnader i straffesaker med det regelverket som gjelder for andre krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, vil også effektivisere saksbehandlingen av disse sakene betydelig.

For å oppnå et mest mulig harmonisert regelverk foreslår departementet at sakskostnader i straffesaker tas ut av forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger nr. 1 og tas inn i nr. 3. I tillegg foreslås det at reguleringen av ettergivelse av sakskostnader i straffesaker tas ut av påtaleinstruksen § 31-2, og at ettergivelse av disse sakskostnadskravene behandles av Innkrevingsmyndigheten etter reglene i ny lov.

Det vises til forslag til endringer i forskrift 28. juni 1985 nr. 1679 om ordningen av påtalemyndigheten § 31-2 og forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger nr. 1 og nr. 3.

Erstatningskrav

Etter forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger er Justis- og beredskapsdepartementet også gitt fullmakt til å ettergi erstatningskrav til statskassen i straffesaker.

Som det fremgår av punkt 10.2.4.4 er erstatningskrav som tilkommer en fornærmet, herunder offentlig myndighet, i dag unntatt fra ettergivelsesadgangen etter SI-loven § 8, jf. bestemmelsens andre ledd. Departementet foreslår ovenfor at dette unntaket videreføres for erstatningskrav som tilkommer private parter. For krav som er tilkjent det offentlige, der Innkrevingsmyndigheten er tillagt ansvaret for innkrevingen av kravet, mener departementet imidlertid at utgangspunktet må være at Innkrevingsmyndigheten bør kunne vurdere ettergivelse etter innkrevingsloven.

Selv om det ofte vil være en høy terskel for å ettergi denne typen krav, mener departementet at hensynet til en mer effektiv og helhetlig behandling av skyldner taler for at Innkrevingsmyndigheten bør ha myndighet til å vurdere ettergivelse også for erstatningskrav til statskassen.

Det vises til forslag til endringer i forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger nr. 1.

10.2.5.8 Lønnsгарantikrav etter lønnsгарantiloven

Lønnsгарantikrav kan i dag ettergis av NAV etter særhjemmel i lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. (lønnsгарantiloven) § 10, jf.

forskrift 5. januar 1981 nr. 8825 om avskrivning eller ettergivelse av statens krav etter lønnsgarantiordningen § 7. Ettergivelse av krav over seks ganger folketrygdens grunnbeløp (G) besluttes av Arbeids- og inkluderingsdepartementet, jf. forskriften § 7 første ledd siste punktum.

Vilkårene for ettergivelse i lønnsgarantiloven med forskrift er forholdsvis like vilkårene i skattebetalingsloven, og ettergivelsesadgangen er i stor grad ment å omfatte de samme tilfellene. Etter forskriften § 7 kan statens krav helt eller delvis ettergis dersom skyldner anses varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser, eller det av andre grunner vil virke åpenbart urimelig å gjøre kravet gjeldende. Vurderingen av om skyldner anses varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser gjøres i all hovedsak ut fra momenter som total gjeldsbyrde, inntekt eller inntektsmuligheter, alder på kravene og eventuell sykdom. Disse momentene er også sentrale ved vurderingen av om det vil være åpenbart urimelig å gjøre kravet gjeldende. Videre kan et krav ettergis etter forskriften § 7 dersom det ut fra et kostnadssynspunkt ikke vil være regningssvarende med en inndrivelsesprosess. Den konkrete vurderingen i disse sakene er dermed svært lik vurderingen som skal gjøres etter bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til innkrevingslov.

Departementet foreslår at særhjemmelen for ettergivelse av lønnsgarantikrav i lønnsgarantiloven § 10 og den nærmere reguleringen av dette i forskriften § 7 oppheves, og at disse kravene i stedet behandles av Innkrevingsmyndigheten etter bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til innkrevingslov. Konkret innebærer dette at det i lønnsgarantiloven § 10 gjøres en språklig endring ved at "frafalle" endres til «avskrive». En konsekvens av at forskriften § 7 foreslås opphevet i sin helhet, er at forskriften § 1 andre punktum samtidig oppheves samt at forskriftens tittel foreslås endret.

Det vises til forslag til endringer i lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. § 10 og forskrift av 5. januar 1981 nr. 8825 om avskrivning eller ettergivelse av statens krav etter lønnsgarantiordningen §§ 1 og 7.

10.2.5.9 Bidragskrav

Barnebidrag etter barnelova

Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn krav på barnebidrag på vegne av NAV og private bidragsmottakere. Krav på barnebidrag kan i dag ettergis av NAV etter en særhjemmel i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) § 74 andre ledd, jf. forskrift 13. oktober 1992 nr. 762 om ettergjeving.

Ettergivelseskompetansen omfatter både offentlig og privat bidragsgjeld.

Vurderingene som skal gjøres i forbindelse med en søknad om ettergivelse er nærmere beskrevet i forskrift og rundskriv. Bidragsgjeld kan bare ettergis dersom bidragspliktiges fremtidige evne til å betale er varig nedsatt. I tillegg til inntekt vektlegges den bidragspliktiges formue. Vurderingene fremstår som svært like de vurderinger Innkrevingsmyndigheten skal foreta etter bestemmelsene i forslag til ny lov. Det foretas i begge tilfeller en vurdering av skyldners økonomi og fremtidige evne til å betale kravet. Departementet antar derfor at det ikke ville medføre større endringer i praksisen for ettergivelse av barnebidrag om disse kravene for fremtiden skulle vurderes etter reglene i forslaget til innkrevingslov i stedet for etter særhjemmelen i barnelova med forskrift.

Departementet kan i utgangspunktet ikke se at det foreligger særlige forhold ved denne kravtypen som tilsier at krav på barnebidrag ikke bør omfattes av Innkrevingsmyndighetens generelle ettergivelsesadgang etter ny innkrevingslov. Dagens regelverk og oppgavefordelingen mellom Skatteetaten og NAV medfører en lite samordnet behandling av skyldnere med flere kravtyper, og krever utstrakt samhandling mellom etatene. En felles ettergivelsesadgang for alle krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten vil gi et lettere tilgjengelig regelverk, og vil sette etaten i

bedre stand til å gjøre helhetlige vurderinger når skyldnere med flere kravtyper søker om ettergivelse. Erfaringsmessig er det svært mange av de med utestående krav til det offentlige som skylder mer enn en type krav. Det er av vesentlig betydning at Innkrevingsmyndigheten har mulighet til å benytte seg av alle virkemidlene innenfor innkrevingsregelverket for alle kravtyper.

Departementet ser imidlertid at det er grunner som taler for at også NAV fortsatt bør ha en særskilt ettergivelsesadgang for barnebidrag i eget regelverk. Saker om ettergivelse av bidragsgjeld vil ofte medføre behov for en vurdering av om også fremtidige løpende bidrag bør settes ned som følge av redusert betalingsevne. Løpende bidrag kan også settes ned med tilbakevirkende kraft. En slik vurdering vil fortsatt måtte gjøres av NAV som fastsettingsmyndighet. Der den bidragspliktige i dag setter frem krav om ettergivelse av bidragsgjelden, vurderer NAV samtidig om det også bør settes frem krav om nedsettelse av fremtidig løpende barnebidrag, eventuelt også nedsettelse med tilbakevirkende kraft. I saker hvor skyldner har både bidragsgjeld og løpende bidrag vil det fortsatt kunne være hensiktsmessig at NAV har mulighet til å foreta en slik samlet vurdering av både nedsettelse og ettergivelse av barnebidrag etter eget regelverk. Det kan også være behov for at NAV har en ettergivelsesadgang i forbindelse med utlandssaker hvor NAV i mange tilfeller er nærmest til å vurdere om norske myndigheter har ettergivelseskompetanse i den enkelte sak.

På denne bakgrunn har departementet kommet til at det på nåværende tidspunkt ikke vil være hensiktsmessig å oppheve særhjemmelen for ettergivelse i barnelova § 74 andre ledd.

Konsekvensen av å ikke oppheve ettergivelsesadgangen etter barnelova § 74 andre ledd er at både NAV og Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi et bidragskrav etter hvert sitt regelverk. Det vil dermed foreligge en overlappende ettergivelsesadgang for denne kravtypen. For å unngå at to ulike etater i for stort omfang vil vurdere en søknad om ettergivelse av den samme bidragsgjelden, vil det være behov for å etablere rutiner for samarbeid mellom etatene. Det kan også være aktuelt å begrense

Innkrevingsmyndighetens adgang til å ettergi bidragskrav i enkelte tilfeller, for eksempel i saker hvor det også er løpende bidrag. En slik begrensning kan eventuelt inntas i forskrift til innkrevingsloven, jf. forslag til forskriftshjemmel i innkrevingsloven §§ 18 fjerde ledd og 19 tredje ledd. En nærmere vurdering av behovet for å begrense innkrevingsmyndighetens ettergivelsesadgang må vurderes nærmere i forbindelse med forskriftsarbeidet.

Oppfostringsbidrag etter barnevernsloven

Når et barn er plassert utenfor hjemmet som følge av et vedtak etter barnevernsloven, kan den ansvarlige kommunen kreve at foreldrene skal betale et oppfostringsbidrag, forutsatt at dette anses rimelig ut fra foreldrenes økonomiske situasjon.

Oppfostringsbidraget fastsettes av NAV, men det er den aktuelle kommunen som er kravseier. Skatteetaten krever inn krav på oppfostringsbidrag.

Oppfostringsbidrag kan ettergis av NAV etter særhjemmel i lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven) § 15-12 andre ledd, jf. forskrift 23. juni 2006 nr. 723 om fastsetting og endring av oppfostringsbidrag etter lov om barneverntjenester § 6.

Lov og forskrift har ingen konkrete vilkår for ettergivelse, men det foretas i praksis en totalvurdering av om den bidragspliktiges økonomiske situasjon og forholdene for øvrig anses som særlig tyngende. Vurderingene som gjøres av NAV i disse sakene fremstår etter dette som svært like de vurderinger Innkrevingsmyndigheten skal foreta etter bestemmelsene i forslaget til innkrevingslov.

På samme måte som ved ettergivelse av barnebidrag kan en overføring av ettergivelsesadgangen til Innkrevingsmyndigheten medføre en utfordring knyttet til likebehandling i saker med løpende oppfostringsbidrag. Selv om det i disse sakene også kan være tilfeller med løpende bidrag, og dermed behov for samordning med NAV som fastsettingsmyndighet, dreier det seg for denne kravtypen om et svært lite antall ettergivelsesaker (under fem saker i året). Departementet mener derfor at denne

utfordringen vil kunne løses gjennom gode samhandlingsrutiner mellom NAV og Innkrevingsmyndigheten, og at det derfor ikke er behov for en parallell ettergivelsesbestemmelse i barnevernsloven.

Departementet kan heller ikke se at det er andre særlige forhold ved denne kravtypen som tilsier at ettergivelse bør reguleres særskilt. Departementet foreslår at særhjemmelen for ettergivelse av oppfostringsbidrag i lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern § 15-12 andre ledd tredje punktum oppheves, og at ettergivelse av disse kravene behandles av Innkrevingsmyndigheten etter bestemmelsene om ettergivelse i ny lov.

Det vises til forslag til endringer i lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern § 15-12 andre ledd og i forskrift 23. juni 2006 nr. 723 om fastsetting og endring av oppfostringsbidrag etter lov om barneverntjenester § 6.

Tvangsbot etter barnelova

Barnelova § 65 gir nærmere regler for hvilke tvangsmidler som kan brukes for å gjennomføre en avtale om foreldreansvar, fast bosted og samværsrett med tvang. Etter andre ledd kan tvangsbot ilegges etter nærmere regler. Statens innkrevingsentral er innkrevingsmyndighet for tvangsboten, jf. barnelova § 65 sjette ledd. Etter første ledd gjelder reglene i tvangfullbyrdelsesloven kapittel 13.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 13-8 femte ledd angir at Kongen i særlige tilfeller kan ettergi påløpt mulkt. Myndigheten etter bestemmelsen er delegert fra Justis- og beredskapsdepartementet til Finansdepartementet i delegasjonsvedtak av 11. juni 1993.

Ettergivelsesadgangen etter tvangfullbyrdelsesloven § 13-8 for tvangsbøter er i praksis lite brukt. For å samordne reglene om ettergivelse for krav som er omfattet av ny lov foreslår departementet å gjøre tilpasninger i ordlyden i barnelova § 65 første ledd.

Departementet foreslår at det i henvisningen til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13 i barnelova § 65 første ledd gjøres et unntak for § 13-8 femte ledd.

Det vises til forslag til endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre § 65.

10.2.5.10 Overtredelsesgebyr og andre lignende gebyrer

Skatteetaten er innkrevingsmyndighet for flere overtredelsesgebyr og andre lignende gebyrer. Ileggelsen av gebyrene er nærmere regulert i særlovgivningen til det enkelte gebyr. Videre regulerer særlovgivningen i mange tilfeller også en adgang for myndigheten som ilegger gebyret til å frafalle dette etter nærmere regler.

For overtredelsesgebyr og andre lignende gebyrer som kreves inn av Skatteetaten, er det identifisert følgende helt eller delvis overlappende særhjemler for ettergivelse:

- lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven) § 13 a fjerde ledd
- forskrift 17. desember 1971 nr. 1 om gebyr for overlasting § 9 første ledd
- lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven) § 10-3 andre ledd andre punktum
- lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 13 a-5 fjerde ledd
- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 25-3 syvende ledd
- forskrift 7. mai 1999 nr. 437 om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr § 11 tredje ledd
- lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven) § 11 andre ledd, jf. § 10 fjerde ledd
- forskrift 27. mai 2013 nr. 534 om energimerking av energirelaterte produkter (energimerkeforskriften for produkter) § 22 tredje ledd
- lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven) § 12-1 fjerde ledd

- forskrift 26. mars 2021 nr. 963 om gebyr for visse overtredelser av trafikklovgivningen § 5 første ledd

I forbindelse med kartleggingen av særhjemlene har det kommet frem at det er noe varierende praksis hos de ulike myndighetene med hensyn til hvilke momenter som legges til grunn ved behandling av saker om frafall av gebyret. Flere myndigheter opplyser at det i vurderingen også legges vekt på etterfølgende omstendigheter hos skyldner. Dette kan for eksempel være både økonomisk evne og sykdom hos skyldner. Dette er omstendigheter som er relevante i vurderingene av om et krav kan ettergis etter bestemmelsene i forslag til ny lov. Så lenge bestemmelsene til en viss grad er overlappende kan skyldners økonomiske evne og/eller etterfølgende sykdom bli vurdert av to ulike myndigheter, både den myndigheten som har ilagt gebyret og Innkrevingsmyndigheten for kravet. Dette kan igjen medføre at myndighetene vurderer forholdene ulikt, og at risikoen for forskjellsbehandling for skyldnere øker.

Departementet vil ikke forslå å oppheve bestemmelsene i sektorregelverket, da ileggelsesmyndigheten fremdeles vil ha behov for en hjemmel for å kunne frafalle kravet. For å unngå til dels overlappende bestemmelser, finner departementet det derfor hensiktsmessig å foreslå tilpasninger i sektorregelverket for å etablere et klart skille mellom adgangen til å frafalle et krav etter disse reglene, og ettergivelse etter reglene forslaget til innkrevingslov.

Etter departementets oppfatning vil det være tilstrekkelig å justere ordlyden i bestemmelsene slik at det kommer klart frem at adgangen til å frafalle et krav i særlovgivningen relaterer seg til forhold ved ileggelsen av gebyret. Det kan for eksempel være aktuelt ved tilfeller der opplysningsplikten ikke ble overholdt på grunn av uforutsette og akutte forhold hos den opplysningspliktige selv eller medhjelper, for eksempel alvorlig sykdom, skade eller død. Slik bestemmelsene er formulert i dag, er det nærliggende å innfortolke også etterfølgende forhold, for eksempel etterfølgende

sykdom som medfører økonomiske vanskeligheter og som foreligger på innkrevningstiden i ordlyden, jf. begreper som "særlige forhold" eller "særlige grunner".

Endringsforslagene skal ikke begrense adgangen den enkelte myndighet har til å frafalle krav der det er forhold ved ileggelsen som tilsier at kravet skal ettergis.

Kompetansen til å frafalle krav i slike tilfeller vil heller ikke bortfalle ved overføring av krav til innkreving hos Innkrevingsmyndigheten. Adgangen til ettergivelse på grunn av økonomi og andre etterfølgende forhold kan imidlertid bli noe snevrere når vurderingen skal gjøres etter forslag til ny lov. I dag kan forvaltningsorganet frafalle gebyret i «særlige tilfeller» eller lignende. Vurderingstemaet etter bestemmelsene er vidt, og forvaltningsorganet står i prinsippet ganske fritt i skjønnsutøvelsen. Dersom vurderingen i stedet skal gjøres etter den nye innkrevingsloven vil vurderingen bli noe snevrere, da bestemmelsen i ny lov har flere konkrete vilkår enn det som ligger i «særlige tilfeller» eller lignende, se beskrivelse i punkt 10.2.3.

Intensjonen bak endringene er kun å klargjøre at den skjønsmessige vurderingen skal relatere seg til forhold ved ileggelsen av gebyret. Den nærmere dialogen mellom ileggelsesmyndighet og innkrevingsmyndighet, herunder samhandling og oppfølging av krav, må reguleres nærmere og komme frem av samarbeidsavtalen mellom myndighetene.

Det vises til forslag til endringer i de lover og forskrifter som er opplistet ovenfor.

10.2.5.11 Tvangsmulkt

Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever inn flere typer tvangsmulkt. Ileggelsen av mulkten er nærmere regulert i særlovgivningen til den enkelte mulkt. Videre regulerer særlovgivningen i mange tilfeller også en adgang for myndigheten som ilegger mulkten til å redusere eller frafalle denne etter nærmere regler.

Kartleggingen av særhjemlene viser at en stor andel av disse gjelder frafall av ulike tvangsmulkt. For tvangsmulkt som kreves inn av Skatteetaten er det identifisert følgende helt eller delvis overlappende særhjemler for ettergivelse:

- lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven) § 13 tredje ledd
- lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (tobakkskadeloven) § 36 sjette ledd
- lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholig drikk m.v. (alkoholloven) § 9-4 åttende ledd
- lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 13
- lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 73 fjerde ledd
- lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven) § 10-4 fjerde ledd
- lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 13 a-4 første ledd
- lov 12. januar 1995 nr. 6 om medisinsk utstyr § 12 andre ledd
- lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) § 96 tredje ledd
- lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 18-7
- lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 50 tredje ledd
- lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova) § 58 andre ledd
- lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven) § 41 femte ledd
- lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 73 fjerde ledd

- lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven) § 35 tredje ledd
- forskrift 22. desember 2016 nr. 1842 om fastsettelse av tvangsmulkt i medhold av lov om offentlige anskaffelser § 7
- lov 17. juni 2016 nr. 64 om åpenhet om eierskap i medier § 5 tredje ledd
- forskrift 21. juni 2013 nr. 732 om universell utforming av IKT-løsninger § 7 tredje ledd
- lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) § 13 tredje ledd

I tillegg til bestemmelsene angitt ovenfor, har også tvangsmulkt ilagt etter skatteforvaltningsloven § 14-1 og a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd særhjemler for frafall av mulkten. Disse er særskilt omtalt nedenfor.

Felles for de fleste særhjemlene er at ordlyden er svært vid, typisk fremgår det at tvangsmulkten kan ettergis i «særlige tilfeller». I svært mange tilfeller er det begrenset med veiledning i forarbeider, retningslinjer mv. om hvilke forhold og momenter som kan vektlegges ved vurderingen av om en ilagt tvangsmulkt skal frafalles.

Departementet er kjent med at flere av de aktuelle særhjemlene ikke har vært benyttet eller har vært benyttet i svært liten grad. Der bestemmelsene benyttes legges det ved vurderingen ikke bare vekt på forhold knyttet til ileggelsen av tvangsmulkten, men også etterfølgende forhold som for eksempel skyldners økonomi og alvorlig sykdom. Vurderingen blir med andre ord delvis overlappende med vurderingene som skal gjøres etter bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til innkrevingslov.

I tillegg til bestemmelsene om ettergivelse av tvangsmulkt som finnes i de enkelte særlover, er det også en generell bestemmelse om reduksjon eller frafall av tvangsmulkt i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 51 tredje ledd. Denne bestemmelsen kommer til anvendelse «når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov», jf. forvaltningsloven § 1. Dette

innebærer at forvaltningsloven § 51 tredje ledd ikke kommer til anvendelse dersom det er en hjemmel for å frafalle mulkten i særlovgivningen knyttet til den enkelte kravtype. Bestemmelsen gjelder imidlertid parallelt med mer generelle ettergivelseshjemler, som for eksempel SI-loven § 8, jf. Prop. 62 L (2015–2016) side 207. Av krav som skal kreves inn etter forslag til innkrevingslov er det i dag 19 typer tvangsmulkt som kan frafalles etter forvaltningsloven § 51 tredje ledd.

Ordlyden i forvaltningsloven § 51 tredje ledd er svært vid, og det følger av forarbeidene til bestemmelsen at det i tillegg til forhold ved ileggelsen av tvangsmulkten også kan legges vekt på eksempelvis skyldners økonomi og etterfølgende sykdom. Vurderingen etter forvaltningsloven er altså også delvis overlappende med vurderingene som skal gjøres etter forslag til ny lov.

Så lenge bestemmelsene i særlovgivningen og i forvaltningsloven § 51 tredje ledd til en viss grad er overlappende med bestemmelsene i forslag til innkrevingslov, kan skyldners økonomiske evne og/eller etterfølgende sykdom bli vurdert av to ulike miljøer, både den myndigheten som har ilagt mulkten og Innkrevingsmyndigheten for kravet. Dette kan igjen medføre at myndighetene vurderer forholdene ulikt, og at risikoen for forskjellsbehandling for skyldnere øker. Departementet foreslår derfor endringer både i særlovgivningen og i forvaltningsloven med den hensikt å etablere et klart skille mellom adgangen til å redusere eller frafalle et krav etter disse reglene, og adgangen til å ettergi et krav etter reglene i innkrevingsloven.

En mulig løsning for å unngå overlappende bestemmelser er å endre særhjemlene om frafall av tvangsmulkt på tilsvarende måte som særhjemlene om frafall av overtredelsesgebyr, jf. punkt 10.2.5.10. Siden det for de fleste tvangsmulktene allerede er en generell hjemmel for å redusere eller frafalle tvangsmulkt i forvaltningsloven, har ikke fastsettingsmyndigheten det samme behovet for en egen særhjemmel for tilfeller der særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier at mulkten kan frafalles. Departementet foreslår derfor at bestemmelsene i særlovgivningen i stedet oppheves, i de tilfeller hvor

forvaltningsloven § 51 tredje ledd vil komme til anvendelse. Dette gjelder alle de nevnte tvangsmulktene, med unntak av tvangsmulkt etter skatteforvaltningsloven og opplysningsloven, se nærmere om disse nedenfor.

En slik løsning synes også å være i tråd med rettsutviklingen, da tendensen er at stadig flere forvaltningsorgan erstatter sine særhjemler om tvangsmulkt med en henvisning til den generelle bestemmelsen i forvaltningsloven § 51. Som eksempel vises det til lovendringene i lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 60 og lov 24. juni 2011 nr. 39 om elsertifikater (elsertifikatloven) § 25.

Forvaltningsloven § 51 tredje ledd kommer som nevnt til anvendelse der annet ikke er bestemt i særlovgivningen. Konsekvensen av å oppheve bestemmelsene om frafall av tvangsmulkt i særlovgivningen vil dermed være at forvaltningsloven § 51 tredje ledd kommer til anvendelse for tvangsmulkten som ilegges av forvaltningsorganet.

På grunn av anvendelsesområdet til forvaltningsloven § 51 tredje ledd vil det være utfordrende å få til fullstendig samordning av reglene for ettergivelse på tvangsmulktområdet uten at det samtidig gjøres en tilpasning i bestemmelsen. Fordi bestemmelsen også gjelder for andre typer tvangsmulkt enn de som omfattes av forslaget til innkrevingslov, vil det ikke være et alternativ å oppheve bestemmelsen eller foreslå endringer i det materielle innholdet i bestemmelsen, da dette vil påvirke andre forvaltningsorgan. Departementet foreslår derfor – for å oppnå en reell samordning – at det i tredje ledd spesifiseres at for tvangsmulkt som innkreves etter forslaget til innkrevingslov, kan forvaltningsorganet kun redusere eller frafalle tvangsmulkt der særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det. På den måten vil ikke forvaltningsorganet og Innkrevingsmyndigheten vurdere de samme forholdene (økonomi, etterfølgende sykdom eller lignende) ved en søknad om ettergivelse av tvangsmulkten.

På samme måte som ved de foreslåtte endringene i særhjemlene for overtredelsesgebyr, er en mulig konsekvens av en slik endring i forvaltningsloven at adgangen til ettergivelse på grunn av økonomi og andre etterfølgende forhold kan bli noe snevrere når vurderingen skal gjøres etter forslaget til innkrevingslov, se punkt 10.2.5.10.

I enkelte av særbestemmelsene ligger kompetansen til å redusere eller frafalle mulkten til «departementet», og ikke til det forvaltningsorganet som har ilagt tvangsmulkten. For eksempel fremgår det av havressurslova § 58 andre ledd andre punktum at departementet i særlige tilfeller kan redusere eller frafalle oppsamlet mulkt. Etter forskrift 20. desember 2011 nr. 1437 om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr mv. ved brudd på havressurslova og deltakerloven § 2 er det Fiskeridirektoratet som kan ilegge løpende tvangsmulkt. Etter forvaltningsloven § 51 tredje ledd ligger kompetansen til å redusere eller frafalle mulkten til forvaltningsorganet. En konsekvens av å oppheve særbestemmelsen vil for disse tilfellene være at kompetansen til å redusere eller frafalle mulkt blir flyttet fra departementet til forvaltningsorganet. En annen konsekvens av at adgangen til å frafalle mulkten følger forvaltningsloven er at avgjørelsen vil være å anse som et enkeltvedtak. I enkelte særbestemmelser, for eksempel naturmangfoldloven § 74, fremgår det i dag at avgjørelsen ikke er et enkeltvedtak. Departementet ser at en slik endring vil kunne ha betydning for arbeidsoppgavene hos det enkelte forvaltningsorgan, men legger likevel til grunn at omfanget av slike saker hos det enkelte forvaltningsorgan ikke synes å være omfattende.

Det vises til forslag til endringer i de lover og forskrifter som er opplistet ovenfor, samt i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 51.

Tvangsmulkt etter skatteforvaltningsloven § 14-1 og a-opplysningsloven § 10

For tvangsmulkt ilagt etter lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven) § 14-1 og lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers

innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven) § 10 kommer ikke forvaltningsloven til anvendelse, jf. skatteforvaltningsloven § 1-3 og a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd, jf. femte ledd. Følgelig gjelder heller ikke bestemmelsen i forvaltningsloven § 51 tredje ledd for slike krav.

Tvangsmulkt ilagt etter skatteforvaltningsloven kan reduseres eller frafalles «i særlige tilfeller» etter skatteforvaltningsloven § 14-1 tredje ledd. Ordlyden i bestemmelsen gir rom for å innfortolke også etterfølgende omstendigheter knyttet til skyldners økonomi, sykdom o.l. i vurderingen av om et krav skal ettergis. Dette er forhold som er relevante ved vurderingen av om et krav skal ettergis etter bestemmelsene som foreslås i forslag til innkrevingslov, og som Innkrevingsmyndigheten vil være nærmest til å vurdere.

Tvangsmulkt ilagt etter a-opplysningsloven kan ettergis etter a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd. På samme måte som ved frafall av tvangsmulkt etter skatteforvaltningsloven § 14-1 tredje ledd, gir bestemmelsens ordlyd, «særlige rimelighetsgrunner», rom for å innfortolke overlappende vurderingskriterier som etter bestemmelsene i forslaget til innkrevingslov.

Bestemmelsene i skatteforvaltningsloven § 14-1 tredje ledd og a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd brukes i dag kun til frafall som følge av forhold knyttet til levering og påfølgende illeggelse av tvangsmulkt. Dette innebærer at selv om bestemmelsene i ordlyden er overlappende med ettergivelse i forslag til innkrevingslov, så er de ikke brukt slik i praksis.

Siden forvaltningsloven ikke kommer til anvendelse for tvangsmulkt ilagt etter skatteforvaltningsloven § 14-1 tredje ledd og a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd, vil det ikke være aktuelt å foreslå opphevelse av bestemmelsene. Bakgrunnen for dette er at illeggelse av tvangsmulkt etter skatteforvaltningsloven og a-opplysningsloven i stor grad ilegges maskinelt, og at fastsettingsmyndigheten vil ha et behov for å kunne frafalle krav begrunnet i forhold ved illeggelsen.

Departementet foreslår derfor å endre ordlyden i bestemmelsene, slik at det klart kommer frem at det kun er omstendigheter som foreligger ved ileggelsen av tvangsmulkten som er relevante i vurderingen av om mulkt skal frafalles etter bestemmelsene. For å tydeliggjøre skillet mot ettergivelsesadgangen etter forslaget til innkrevingslov, samt å harmonisere ordlyden i bestemmelsene, foreslår departementet også at “ettergis” erstattes med “fracfalles” i a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd. De foreslåtte endringene innebærer en tydeliggjøring og kodifisering av dagens praksis, og er ikke ment å innebære materielle endringer.

Det bemerkes at de foreslåtte endringene i a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd, også vil få betydning for frafallelse av overtredelsesgebyr etter a-opplysningsloven § 11, da det følger av § 11 andre ledd at bestemmelsene i § 10 andre til syvende ledd gjelder tilsvarende.

Det vises til forslag til endringer i lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven) § 14-1 og lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven) § 10.

10.2.5.12 Tilsyns- og kontrollavgift etter akvakulturloven

Statens innkrevingsssentral er innkrevingsmyndighet for kontroll- og tilsynsavgift som er ilagt av Fiskeridirektoratet etter forskrift 21. desember 2001 nr. 1597 om gebyr og avgift i forbindelse med akvakulturvirksomhet § 3. Forskriften er gitt med hjemmel i akvakulturloven § 26.

Etter forskriften § 4 kan Fiskeridirektoratet frafalle avgift for tilsyn og kontroll etter § 3 når særlige grunner foreligger.

For å unngå overlappende bestemmelser om ettergivelse, og at etterfølgende omstendigheter som økonomisk evne og sykdom vurderes av ulike miljøer, foreslår

departementet å gjøre tilpasninger i ordlyden i forskriften § 4 for å etablere et klarere skille mellom forhold som er relevante ved ileggelse av avgiften og forhold som er relevante ved innkrevingen av kravet. Endringsforslaget skal ikke begrense adgangen Fiskeridirektoratet har til å frafalle avgiften der det er forhold ved ileggelsen av avgiften som tilsier at kravet skal ettergis.

Gebyr for behandling av søknader etter forskriften § 2 innkreves ikke etter forslaget til innkrevingslov. Etter departementets oppfatning er det derfor hensiktsmessig å dele opp bestemmelsen, slik at den foreslåtte endringen kun gjelder frafall av krav på kontroll- og tilsynsavgift. Det foreslås som følge av dette et nytt tredje punktum i bestemmelsen hvor det fremgår at avgift for tilsyn og kontroll etter § 3 bare kan frafalles dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det. Fiskeridirektoratets adgang til å frafalle gebyr etter § 2 berøres på denne måten ikke av endringen.

Det vises til forslag til endringer i forskrift 21. desember 2001 nr. 1597 om gebyr og avgift i forbindelse med akvakulturvirksomhet § 4.

10.2.5.13 Egenandel etter rettshjelploven

Statens innkrevingsssentral er innkrevingsmyndighet for krav på egenandel etter lov av 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (rettshjelploven).

For slike krav ilagt før 1. september 2003 er det en særhjemmel for frafall i forskrift 1. august 2003 nr. 988 om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp § 6. Det følger av bestemmelsen at fylkesmannen etter søknad kan samtykke i at tilleggsandelen av egenandelen frafalles helt eller delvis. Det kan ikke gis samtykke til at grunnandelen frafalles.

Krav som kan frafalles etter særhjemmelen, ilegges ikke lenger, men det er fortsatt enkelte eldre krav som ligger til innkreving hos Skatteetaten.

Departementet foreslår at bestemmelsen i forskrift om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp § 6 oppheves, og at ettergivelse av disse kravene behandles av Innkrevingsmyndigheten etter bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til ny lov.

Det vises til forslag til endringer i forskrift 1. august 2003 nr. 988 om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp § 6.

10.2.5.14 Purregebyr på bøter etter påtaleinstruksen

Dersom en bot ikke blir betalt innen forfall, påløper det et gebyr, jf. påtaleinstruksen § 30-7. Gebyret kan etter gjeldende rett ettergis helt eller delvis av Skatteetaten ved Statens innkrevingsssentral dersom særlige forhold foreligger, og avgjørelsen kan ikke påklages, jf. § 30-7 sjette ledd. I tillegg faller gebyret bort dersom boten faller bort, jf. § 30-7 femte ledd.

Gebyrene ilegges for å fremme betaling av kravet, på samme måte som gebyrer og rente for andre typer krav. Departementet ser dermed ikke at det er særlige forhold ved disse gebyrene som medfører at de bør reguleres særskilt. Departementet foreslår derfor at purregebyrene omfattes av reglene om ettergivelse forslag til ny lov. Gebyrene vil være omfattet av alle ettergivelsesbestemmelsene som er foreslått, men særskilt vil bestemmelsen om ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr og omkostninger være en videreføring av denne hjemmelen, se punkt 10.2.3.3.

Departementet foreslår derfor at påtaleinstruksen § 30-7 sjette ledd oppheves.

Det vises til forslag til endringer i forskrift 28. juni 1985 nr. 1679 om ordningen av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen) § 30-7.

10.2.5.15 Misligholdsgebyr etter forskrift om gebyr ved mislighold av bidrag mv.

Etter forskrift 23. desember 1993 nr. 1252 om gebyr ved mislighold av bidrag mv. kan det ilegges et gebyr dersom løpende underholdsbidrag for ektefelle eller barn helt eller

delvis ikke er betalt ved forfall. Det samme gjelder dersom en termin i en betalingsordning for bidragsgjeld ikke betales til forfall, eller dersom noen ikke oppfyller sin plikt til å foreta trekk i lønn eller lignende og til å videreformidle det inntrukne beløp.

Det følger av forskriften § 3 tredje ledd at slikt misligholdsgebyr likevel ikke skal ilegges når det godtgjøres at misligholdet ikke skyldes forsømmelighet eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den bidragspliktige eller fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste.

Etter departementets syn vil adgangen til å frafalle ilagt gebyr etter bestemmelsen i § 3 tredje ledd dekkes av den foreslåtte bestemmelsen om ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr og omkostninger i punkt 10.2.3.3. Departementet foreslår derfor at § 3 tredje ledd i forskrift om gebyr ved mislighold av bidrag mv. oppheves.

Det vises til forslag til endringer i forskrift 23. desember 1993 nr. 1252 om gebyr ved mislighold av bidrag mv. § 3.

10.2.6 Saksbehandlingsregler

10.2.6.1 Utvidet adgang til å innvilge betalingsavtale

I punkt 10.2.2.2 foreslås det en bestemmelse som gir Innkrevingsmyndigheten adgang til å tilby skyldner en betalingsavtale der den finner det hensiktsmessig etter en vurdering av både innkrevingshensyn og rimelighetshensyn. Beslutningen om å tillate en senere betaling av et krav medfører ikke at betalingsforpliktelsen bortfaller, men at den helt eller delvis utsettes i tid. Avtalen endrer ikke det opprinnelige forfallstidspunktet for kravet og begrenser heller ikke retten til å kreve renter.

Det følger av forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a og b at en avgjørelse må treffes under utøvelse av offentlig myndighet for at det skal dreie seg om et enkeltvedtak. Beslutningen om å inngå betalingsavtale er ikke en avgjørelsestype som er særpreget

for det offentlige, men en mulighet som enhver kreditor har. Beslutningen har sterkt preg av å være utøving av privat autonomi, og er etter departementets syn ikke offentlig myndighetsutøvelse. Innkrevingsmyndighetens beslutning om å inngå en betalingsavtale er derfor ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2. Reglene i forvaltningsloven kapittel IV–VI, herunder reglene om begrunnelse, klage mv. kommer derfor ikke til anvendelse ved avgjørelser etter den foreslåtte bestemmelsen.

For departementet fremstår det som klart at denne type beslutninger ikke er enkeltvedtak etter forvaltningslovens regler, slik at det i utgangspunktet ikke vil være behov for å regulere dette særskilt i den foreslåtte bestemmelsen om betalingsavtale. Av informasjonshensyn finner departementet det likevel hensiktsmessig at det fremgår av bestemmelsen at beslutningen ikke er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. En positiv regulering vil være klargjørende for skyldner, og Innkrevingsmyndighetens ressursbruk kan reduseres ved at antallet unødvendige henvendelser begrenses.

Selv om beslutningen ikke er et enkeltvedtak, har departementet likevel vurdert om det bør etableres særlige regler om for eksempel klageadgang og begrunnelse.

Departementet vil i denne sammenheng fremheve at en betalingsavtale kan innvilges i de tilfeller Innkrevingsmyndigheten finner det hensiktsmessig og at bestemmelsen ikke er ment som en rettighet for skyldner. Departementet ser derfor ikke at skyldners rettssikkerhet vil bli skadelidende dersom skyldner for eksempel ikke gis anledning til å klage på avgjørelsen. I tillegg vil krav til begrunnelse og en generell klageadgang redusere formålet med bestemmelsen, som er en forenklet saksbehandling.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 17.

10.2.6.2 Ettergivelse av hensyn til kreditor

I punkt 10.2.3.1 foreslås det en bestemmelse som gir Innkrevingsmyndigheten adgang til å ettergi krav der det antas å gi bedre dekning enn fortsatt innkreving, og det ikke vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Den

foreslåtte bestemmelsen viderefører i stor grad dagens ettergivelsesadgang etter skattebetalingsloven § 15-2 og SI-loven § 8. Avgjørelser etter bestemmelsene anses i dag som et enkeltvedtak, og reglene i forvaltningsloven kapittel IV–VI gjelder derfor for slike avgjørelser. Etter gjeldende rett er det imidlertid gjort unntak fra klageadgangen, samt at kravet til begrunnelse er noe begrenset, jf. skattebetalingsloven § 3-3 første ledd og SI-loven § 2 andre og tredje ledd, se punkt 10.1 om gjeldende rett.

Ettergivelsen skjer av hensyn til kreditor, og er dermed ikke en rettighetsbestemmelse for skyldner. Dette innebærer at skyldnerens rettssikkerhet i liten grad reduseres selv om det gjøres unntak fra forvaltningslovens regler. Departementet foreslår derfor i stor grad å videreføre gjeldende rett, og at det fremdeles skal gjelde enkelte særregler for behandlingen av saker om ettergivelse av hensyn til kreditor.

Etter forvaltningsloven § 24 skal et enkeltvedtak begrunnes. Det følger videre av forvaltningsloven § 25 at begrunnelsen for et vedtak skal vise hvilke regler og faktiske forhold et vedtak bygger på, og hvilke hensyn som har vært avgjørende ved skjønnsutøvelsen. Avslag på søknad om ettergivelse av hensyn til kreditor begrunnes som regel med at staten trolig vil få dekket en større andel av kravet ved fortsatt innkreving. Dersom begrunnelsen i slike tilfeller viser hvilke hensyn som har vært avgjørende ved skjønnsutøvelsen og hvilke faktiske forhold avgjørelsen bygger på, kan det oppstå fare for at fremtidige dekningsmuligheter svekkes. Dette gjelder for eksempel der Innkrevingsmyndigheten oppdager at skyldner har skjulte formuesgoder. Et avslag som begrunnes i dette, kan resultere i at skyldner flytter formuesgodene ut av landet. Åpenhet om fremtidig innkrevingsstrategi i en konkret sak vil dermed kunne svekke muligheten for fremtidig dekning, fordi skyldneren vil forsøke å tilpasse sine økonomiske transaksjoner for å unngå innkreving.

For å unngå at muligheten for fremtidig dekning svekkes, foreslår departementet at begrunnelsen for et avslag på søknad om ettergivelse av innkrevingshensyn kan begrenses til bare å omfatte opplysninger om de regler som vedtaket bygger på.

Se forslag til innkrevingslov § 4.

Etter forvaltningsloven § 28 kan et enkeltvedtak påklages til det forvaltningsorganet som er nærmest overordnet det organet som har truffet vedtaket. Som nevnt ovenfor vurderes ettergivelse av hensyn til kreditor på bakgrunn av innkrevingsmyndighetenes muligheter til å få dekket kravet. I motsetning til betalingsavtaler og ettergivelse av hensyn til skyldneren, skjer ettergivelse her av hensyn til kreditorene. Dette innebærer at skyldnerens rettsikkerhet i liten grad reduseres dersom det ikke gis adgang til å klage over slike vedtak. Å innføre klageadgang i saker om ettergivelse av hensyn til kreditor antas også å ville føre til en betydelig belastning for Innkrevingsmyndigheten. Dette vil i praksis kunne redusere Innkrevingsmyndighetens mulighet til å beslutte ettergivelse. Etter en avveining av ressurs- og rettssikkerhetshensyn foreslår departementet at det ikke innføres klageadgang på avgjørelser om ettergivelse av hensyn til kreditor.

Departementet foreslår derfor at gjeldende bestemmelse i skattebetalingslov § 3-3 første ledd andre punktum og SI-lov § 2 tredje ledd videreføres, ved at det i forslag til ny lov gjøres unntak for klageadgang i sakene. Departementet foreslår å unnta bestemmelsene i forvaltningsloven §§ 28 til 34 samt § 35 andre til fjerde ledd.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 4.

10.2.6.3 Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldner

Departementet har i punkt 10.2.2.3 og 10.2.3.2 foreslått at Innkrevingsmyndigheten kan inngå betalingsavtale eller ettergi krav av hensyn til skyldner.

Den foreslåtte bestemmelsen om innvilgelse av betalingsavtale og ettergivelse av hensyn til skyldner har vesentlig mer preg av å være en rettighetsbestemmelse for skyldner enn bestemmelsene om innvilgelse av betalingsavtale og ettergivelse av

hensyn til kreditor. Etter departementets syn er avgjørelse om ettergivelse av hensyn til skyldner et enkeltvedtak. Forvaltningsloven kapittel IV–VI gjelder derfor for slike avgjørelser.

Departementet har vurdert om det skal foreslås unntak fra klageadgang på vedtakene, da en skyldner ikke er avskåret fra å søke om betalingsavtale eller ettergivelse på nytt ved avslag. Det vil i så fall kunne redusere saksbehandlingen internt hos Innkrevingsmyndigheten ved at det er ressurskrevende å forberede saken til overordnet organ, samt at selve klagebehandlingstiden hos overordnet organ følgelig vil bortfalle. Departementet mener imidlertid at det foreligger grunner som tilsier at det bør være en totrinnsprosess for denne sakstypen. Spesielt der det er tvil om et vilkår er oppfylt eller ikke, vil det være av stor betydning for skyldner at saken blir vurdert av overordnet organ. En totrinnsbehandling vil styrke rettssikkerheten for skyldner. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å fravike de forvaltningsrettslige prinsipper ved søknadsbehandlingen etter bestemmelsen. En slik løsning er også i tråd med gjeldende rett for vedtak om betalingsutsettelse og ettergivelse av hensyn til skyldner.

10.2.6.4 Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.

Departementet har i punkt 10.2.3.3 foreslått en ny bestemmelse som gir Innkrevingsmyndigheten mulighet til å ettergi krav på forsinkelsesrente, gebyrer ved forsinket betaling, samt omkostninger som oppstår i forbindelse med innkrevingen.

Som det kommer frem av omtalen, er bestemmelsen ment å dekke Innkrevingsmyndighetens behov for – under en forenklet saksbehandling – å finne løsninger i saker hvor det anses lite heldig å opprettholde kravet på rente eller gebyr. Bestemmelsen er ikke ment som en rettighet for skyldner, og det legges heller ikke opp til at det skal være en søknadsadgang for skyldner etter bestemmelsen. Innkrevingsmyndigheten beslutter ettergivelse på eget initiativ.

Etter departementets oppfatning er ikke beslutninger etter bestemmelsen å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Forvaltningslovens regler om forhåndsvarsling, begrunnelse, klage mv. vil derfor ikke komme til anvendelse. Dersom beslutninger etter bestemmelsen skulle anses som enkeltvedtak, ville dette i betydelig grad redusere formålet med bestemmelsen, som blant annet er en forenklet saksbehandling.

Selv om beslutningen ikke er et enkeltvedtak, har departementet vurdert om det bør etableres særlige regler om for eksempel forhåndsvarsling, begrunnelse og klageadgang. En ettergivelse av et rente- eller gebyrkrav berører imidlertid ikke kravets hovedstol og den opprinnelige betalingsforpliktelsen til skyldner. Beslutningen om å ettergi påløpte renter eller gebyr vil også være til skyldners gunst. På denne bakgrunn ser ikke departementet at skyldners rettssikkerhet vil bli skadelidende dersom skyldner ikke varsles om ettergivelsen på forhånd, eller ikke gis en klageadgang på avgjørelsen. Slike saksbehandlingskrav vil også medføre lengre saksbehandlingstid, samt at skyldner i større grad må involveres i prosessen. I tillegg vil skyldner i alle tilfeller ha mulighet til å søke om ettergivelse etter de øvrige bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til innkrevingslov.

Av informasjonshensyn finner departementet det hensiktsmessig at det fremgår av bestemmelsen at beslutningen ikke er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 20.

10.2.7 Annet tilstøtende regelverk - gjeldsordning

En rettslig eller utenrettslig gjeldsordning innebærer også en ettergivelse. Gjennom en gjeldsordning kan skyldner inngå en samlet betalingsordning som i utgangspunktet omfatter alle kreditorer, med det formål å få kontroll på sin økonomi. En rettslig gjeldsordning reguleres av reglene i lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner (gjeldsordningsloven). Utenrettslig gjeldsordning, der

skyldner prøver å komme til enighet med sine kreditorer uten hjelp av namsmannen eller retten, er et alternativ til gjeldsordning etter gjeldsordningsloven.

For rettslig gjeldsordning fremgår det av gjeldsordningsloven § 4-12 tredje ledd at offentlig myndighet eller oppkrever av offentlige krav kan godta et forslag til gjeldsordning. Innkrevingsmyndighetens adgang til å inngå en rettslig gjeldsordning etter gjeldsordningsloven er etter departementets syn tilstrekkelig hjemlet i gjeldsordningsloven. Det er derfor ikke nødvendig å regulere dette særskilt i forslaget til innkrevingslov.

Etter gjeldende rett er ikke innkrevingsmyndighetenes adgang til å delta i utenrettslig gjeldsordning særskilt regulert i skattebetalingsloven, SI-loven eller bidragsinnkrevingsloven. Ved inngåelse av en utenrettslig gjeldsordning som ikke innebærer full betaling av kravet, vil dette måtte ses på som en hel eller delvis ettergivelse. På samme måte som ved ordinær ettergivelse må Innkrevingsmyndigheten ha hjemmel for å ettergi krav. For skatte- og avgiftskrav har man i dag en slik hjemmel i skattebetalingsloven § 15-2. For krav som kreves inn etter SI-loven er det en tilsvarende hjemmel i SI-loven § 8. Bidragsinnkrevingsloven har i dag ingen generell ettergivelseshjemmel. Dette innebærer at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i dag ikke har adgang til å inngå utenrettslig gjeldsordning for krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven eller krav som er unntatt fra SI-loven § 8.

Etter dagens regelverk er det videre utfordrende for innkrevingsmyndighetene å håndtere forslag til utenrettslig gjeldsordning hvor dividenden er null. Dette skyldes at det er et vilkår etter dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 15-2 at det fremsettes et betalingstilbud. En utenrettslig gjeldsordning med null i dividende vil ikke være et betalingstilbud. Dette medfører at innkrevingsmyndighetene i dag ikke kan inngå en slik avtale, selv om det fremstår som den beste løsningen.

I forslag til innkrevingslov foreslås det felles regler for ettergivelse, som i utgangspunktet skal gjelde for alle krav som kreves inn etter loven. Den foreslåtte bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor, vil etter departementets syn dekke behovet Innkrevingsmyndigheten vil ha til å kunne inngå avtaler om utenrettslig gjeldsordning. Som det kommer frem av den nærmere omtalen av bestemmelsen i punkt 10.2.3.1, vil Innkrevingsmyndigheten kunne ettergi krav der det antas å gi bedre dekning enn fortsatt innkreving, og det ikke vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Disse vurderingsmomentene er de samme som ved vurderingen av om det er hensiktsmessig å inngå en utenrettslig gjeldsordning. Ved at vilkåret om betalingstilbud ikke er videreført i ny lov er det åpnet for at Innkrevingsmyndigheten også kan akseptere utenrettslige gjeldsordninger som ikke innebærer en dividendebetaling, der Innkrevingsmyndigheten mener at dette vil være bedre enn fortsatt innkreving.

Etter departementets oppfatning vil det på bakgrunn av dette ikke være behov for en særskilt regel om Innkrevingsmyndighetens adgang til å inngå en utenrettslig gjeldsordning.

For krav på studielån og feilutbetalt bostøtte er adgangen til å inngå rettslig eller utenrettslig gjeldsordning særskilt regulert i særlovgivningen, jf. bustøttelova § 12 første ledd og utdanningsstøtteloven § 14 første ledd med forskrift. Det samme gjelder for krav på egenandeler i saker om fri rettshjelp etter rettshjelploven, jf. forskrift 1. august 2003 nr. 988 om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp § 10. Med bakgrunn i vurderingene ovenfor vil det etter departementets syn heller ikke være nødvendig å særskilt regulere adgangen til å inngå en rettslig eller utenrettslig gjeldsordning i særlovgivningen. Departementet foreslår derfor å oppheve bestemmelsene i bustøtteloven, utdanningsstøtteloven med forskrift og forskrift om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp som regulerer dette.

Det vises til forslag til endringer i lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot (bustøttelova) § 12, lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) § 14, forskrift 15. desember 2022 nr. 2259 om tilbakebetaling av utdanningslån §§ 28, 72 og 73, samt i forskrift 1. august 2003 nr. 988 om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp § 10.

11 MOTREGNING

11.1 Innledning

Motregning innebærer at to krav avregnes mot hverandre. Det er en enkel oppgjørsform som likestilles med betaling. Den alminnelige motregningsretten er forankret i sedvanerett, og reguleres i utgangspunktet av ulovfestede regler. Etter ulovfestet rett er det tre vilkår som må foreligge for at motregning skal kunne finne sted. For det første må hovedkravet (tilgodebeløpet) og motkravet (kravet som dekkes ved motregningen) gå ut på det samme, for eksempel betaling av penger. Dernest må hovedkravet og motkravet bestå mellom de samme partene (gjensidighetsvilkåret). Til sist må frigjøringstiden for hovedkravet, det vil si det tidligste tidspunktet det kan betales, ha inntrådt og motkravet må være forfalt (oppgjørsmodenhetsvilkåret).

Motregning fordrer ingen forutgående avtale mellom partene og har dermed karakter av å være en form for privat tvangsfullbyrdelse. Alle kreditorer, både offentlige og private, kan gjennomføre motregning. Når et offentlig organ motregner etter ulovfestede regler, gjelder ikke forvaltningsloven. Dette betyr blant annet at skyldner ikke har noen lovfestet klageadgang eller krav på begrunnelse.

Det er alminnelig antatt at staten anses som én enhet i relasjon til gjensidighetsvilkåret, enten motregning erklæres av eller overfor staten, se blant annet Sæbø, *Motregning (2003)* side 62. Forutsatt at øvrige vilkår for motregning er til stede, kan altså et statlig krav dekkes opp ved motregning i enhver fordring skyldneren måtte ha på staten. Dette gjelder uavhengig av hvilken statlig administrasjonsgren som forvalter henholdsvis

innkrevingen av kravet og utbetalingen. På samme måte vil gjensidighetsvilkåret være oppfylt så lenge det motregnes innenfor samme kommune eller fylkeskommune.

Utvidet motregningsadgang, som går lenger enn hva som følger av den ulovfestede motregningsadgangen, må ha hjemmel i avtale eller i lov. Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten har etter gjeldende rett lovfestet utvidet motregningsrett både i skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven. Bestemmelsene åpner for at motregning kan gjennomføres i situasjoner hvor gjensidighet (at krav og motkrav må bestå mellom de samme parter) ikke foreligger.

Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten har i dag ulik adgang til å motregne avhengig av hvilke typer krav som skal dekkes opp. De fleste kravene kan motregnes i tilgodebeløp på skatt og avgift, enkelte krav kan motregnes i alle krav skyldneren måtte ha mot det offentlige, mens et fåtall krav bare kan motregnes etter ulovfestede regler.

11.2 Utvidet adgang til å motregne

11.2.1 Gjeldende rett

11.2.1.1 Adgang til å motregne i til gode skatt og avgift

Det store flertallet av Skatteetatens krav kan motregnes fullt ut i til gode skatt og avgift, uavhengig av gjensidighet.

Det følger av skattebetalingsloven § 13-1 første ledd at skatte- og avgiftskrav kan motregnes i ethvert annet tilgodebeløp på skatt og avgift som skyldneren har.

Bestemmelsen sikrer at motregning kan gjennomføres i til gode skatt og avgift også der gjensidighetsvilkåret ved ulovfestet motregning ikke er oppfylt. Mest praktisk er dette for krav under fellesinnkrevingen som omfatter formues- og inntektsskatt og trygdeavgift. Kravet tilhører her de ulike kreditorene staten, fylkeskommunen og kommunen. Bestemmelsen sikrer motregningsadgang både når felleskravet på skatt er tilgodebeløpet som det motregnes i (hovedkravet), og når det er kravet som dekkes ved motregning (motkravet).

Offentlige krav som kreves inn etter SI-loven, kan motregnes i skyldnerens krav på til gode skatt eller avgift etter skattebetalingsloven § 13-1, jf. SI-loven § 4. Samme motregningsadgang gjelder når Statens innkrevingsentral krever inn erstatning og andre pengekrav tilkjent en fornærmet eller annen skadelidt i offentlig straffesak, og ved innkreving av erstatning mv. som i sivile saker er tilkjent en skadelidt eller dennes etterlatte på grunn av en straffbar handling som krenker liv, helse eller frihet. Øvrige privatrettslige krav som kreves inn etter SI-loven, kan ikke motregnes i til gode skatt eller avgift med hjemmel i skattebetalingsloven § 13-1.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 14 første ledd kan Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetaling motregne alle krav som innkreves etter loven, i til gode skatt og avgift.

11.2.1.2 Adgang til å motregne i andre tilgodebeløp

I skattebetalingsloven § 13-1 andre ledd er det gitt en ytterligere utvidet adgang til å motregne for kravene som hører til under fellesinnkrevningen. Disse kan uoppdelt motregnes i alle andre krav enn skatt og avgift som skyldneren har på staten, fylkeskommunen, eller kommunen. Regelen reparerer de utfordringene som følger av at felleskravene eies av ulike kreditorer. Ved motregning etter ulovfestede regler vil gjensidighetsvilkåret bare være oppfylt for en andel av kravet når hoved- eller motkravet ligger på staten, kommunen eller fylkeskommunen alene.

Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har etter bidragsinnkrevingsloven § 14 andre ledd en utvidet motregningsadgang og kan etter bestemmelsen motregne forfalte underholdsbidrag i alle andre fordringer som den bidragspliktige har på det offentlige, forutsatt at det etter dekningsloven er adgang til å ta utlegg i de aktuelle fordringene. Underholdsbidragene står i en særstilling fordi bidragene skal sikre forsørgelse av barn eller tidligere ektefelle. Den utvidede motregningsadgangen støtter opp under den pålagte forsørgelsesplikten.

11.2.2 Vurderinger og forslag

11.2.2.1 Motregning i til gode skatt og avgift

Tilnærmet alle krav som innkreves av Skatteetaten kan etter dagens regelverk gjøres opp gjennom motregning i til gode skatt og avgift. Slik intern motregning er et svært effektivt innkrevingsvirkemiddel. Den kan gjennomføres med lite bruk av ressurser, og bidrar til at færre krav må tvangsinndrives. Normalt vil skyldner være best tjent med at krav gjøres opp ved motregning, og ikke gjennom tvangsinnkreving. I motsetning til tvangsinnkreving medfører ikke motregning at det påløper gebyr eller betalingsanmerkning. Både hensynet til en effektiv innkreving og hensynet til skyldner tilsier derfor at adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift bør opprettholdes.

Departementet mener at hensynet til en enkel og praktikabel regel tilsier at adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift i minst mulig grad skal variere mellom de ulike kravene som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår derfor at alle krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn, skal kunne motregnes i til gode skatt og avgift. Dette innebærer en mindre utvidelse av motregningsadgangen sammenlignet med gjeldende rett.

Som en konsekvens av forslaget, videreføres ikke en tilsvarende begrensning som i SI-loven § 4 første ledd første punktum, hvor adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift som utgangspunkt bare tilkommer offentlige krav. Bestemmelsen gir i liten grad noen reell begrensning for motregningsadgangen til SI-kravene, som i all hovedsak springer ut av offentlig myndighetsutøvelse. Når det unntaksvis er tale om å dekke opp offentlige krav av privatrettslig karakter, vil disse ofte kunne motregnes fullt ut etter ulovfestede regler. Bestemmelsen i SI-loven § 4 første ledd første punktum har selvstendig betydning der Statens innkrevingsssentral ønsker å dekke opp ett rent privatrettslig statlig krav med til gode skatt for en personlig skattyter (her er gjensidighetsvilkåret bare delvis oppfylt). Slike tilfeller oppstår i så lite omfang at avgrensningen mot rene privatrettslige krav har liten praktisk betydning. Hensynet til enkle og praktikable regler taler derfor for en avvikling av den begrensning som SI-

loven har. Forslaget innebærer at det i innkrevingsloven ikke er nødvendig å angi særskilt de private kravene som skal kunne dekkes opp med til gode skatt og avgift, slik som i SI-lovens § 4 første ledd andre punktum.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 21 første ledd.

11.2.2.2 Motregning i andre offentlige tilgodebeløp

Den videste motregningsadgangen, som gir mulighet til å motregne i ethvert krav skylder har på det offentlige, foreslås videreført for krav som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a (underholdsbidrag) og krav under fellesinnkrevingen (formues- og inntektsskatt og trygdeavgift). For disse kravstypene vil Innkrevingsmyndigheten ofte være avskåret fra motregning etter ulovfestede regler på grunn av manglende eller bare delvis gjensidighet. For kravene under fellesinnkrevingen vil det bare foreligge delvis gjensidighet der hovedkravet er en ren statlig, kommunal eller fylkeskommunal utbetaling. Når det gjelder de private bidragskravene, vil Innkrevingsmyndigheten være fullstendig avskåret fra å motregne etter ulovfestede regler. Mangelfull gjensidighet, sammenholdt med at det er tale om krav som er prioritert etter dekningsloven, tilsier at dagens motregningsadgang opprettholdes for krav under fellesinnkrevingen og krav som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a. Departementet foreslår i tillegg at tilsvarende motregningsadgang innføres for krav som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav b (erstatningskrav). Kravene som har prioritet etter denne bestemmelsen er i stor grad krav som innkreves på vegne av privatpersoner, og Innkrevingsmyndigheten vil derfor i mange tilfeller være avskåret fra å motregne i offentlige utbetalinger etter ulovfestede regler. Dette taler for at den videste motregningsadgangen også skal omfatte slike krav.

Departementet viser til innkrevingsloven § 21 andre ledd. Når det gjelder henvisningene til prioritetsbestemmelsene i dekningsloven, er forslag til innkrevingslov tilpasset de endringer i dekningsloven § 2-8 som foreslås i høringsnotatet om etablering

av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven, punkt 9.5.

11.3 Motregning i konkurs

11.3.1 Gjeldende rett

Som hovedregel er motregningsadgangen den samme i og utenfor konkurs. Forutsatt at de alminnelige vilkårene for motregning under konkurs (dekningsloven § 8-1) er oppfylt, er det i stor utstrekning adgang til å benytte de lovfestede hjemlene til å motregne i til gode skatt og avgift overfor et konkursbo.

I skattebetalingsloven § 13-1 andre ledd andre punktum er det imidlertid gitt en egen regel for krav under fellesinnkrevingen. Bestemmelsen presiserer at adgangen til å motregne i andre tilgodebeløp enn skatt og avgift i konkurs er begrenset til den andel som etter fordelingsreglene faller på den av skattekreditorene som konkursboets krav er rettet mot. Sammenlignet med første punktum skjerpes dermed kravet til gjensidighet for kravene under fellesinnkrevingen i konkurs. Eksempelvis vil det bare kunne motregnes med et krav tilsvarende kommunens andel av restskatten, dersom hovedkravet er en ren kommunal utbetaling. Videre vil skattekontoret bare kunne motregne for den statlige delen av restskatten, dersom hovedkravet er et statlig tilskudd.

Statens innkrevingsssentrals motregningsadgang i fordringer som konkursboet har mot Skatteetaten og som er gjenstand for fordeling etter skattebetalingsloven kapittel 8, er begrenset til den andel av fordringen som etter fordelingsreglene tilkommer staten eller folketrygden, se SI-loven § 4 tredje ledd. I all hovedsak har regelen praktisk betydning ved motregning i til gode skatt for personlige skyldnere.

Det er i bidragsinnkrevingsloven ikke inntatt noen begrensning i adgangen til å motregne ved konkurs.

11.3.2 Vurderinger og forslag

Som et utgangspunkt mener departementet at adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift bør opprettholdes også etter konkursåpning. De generelle begrensningene i dekningslovens kapittel 8 bør likevel gjelde.

Det er kun for kravene som i dag kreves inn etter SI-loven, at det er inntatt en begrensning i adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift under konkurs. Det fremgår ikke tydelig av forarbeidene til SI-loven hva som er årsaken til at det her er inntatt en slik begrensning, men trolig er det hensynet til private kreditorers dekningsmuligheter ved en fellesforfølgning som er søkt ivaretatt.

Departementet kan ikke se at det er tungtveiende grunner til at Statens innkrevingssentralers kravportefølje fortsatt skal reguleres annerledes enn den øvrige porteføljen når det gjelder adgangen til å motregne i *til gode skatt og avgift* under konkurs. Statens innkrevingssentralers krav utgjør bare en liten del av kravporteføljen til Innkrevingsmyndigheten, og det kan derfor vanskelig anføres at en slik adgang vil gi betydelige negative konsekvenser for dividenden til private kreditorer. Dette forsterkes ytterligere av at dekningsloven kapittel 8, uavhengig av regulering i forslag til ny lov, gir betydelige begrensninger for Innkrevingsmyndighetens motregningsadgang. Blant annet gjennom at motregningsadgangen forutsetter at både hovedkrav og motkrav oppsto før konkursåpningen, samt at det ikke er adgang til å dekke opp etterprioriterte krav gjennom motregning under en konkurs.

Departementet foreslår etter dette, som en samordnet regel, at alle krav som innkreves etter reglene i innkrevingsloven gis adgang til å motregne i til gode skatt og avgift, også under konkurs. Regelen kommer til uttrykk ved at det ikke gis noen alternativ regulering for konkurssituasjonen i innkrevingsloven § 21 første ledd.

I punkt 11.2.2.2 foreslår departementet at krav under fellesinnkrevingen og krav som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 bokstavene a og b, skal kunne motregnes i

enhver offentlig utbetaling uavhengig av gjensidighet. For å unngå et komplisert regelverk med for mange varianter av motregningsadgang, er det ønskelig at disse kravstypene også har en felles regulering av adgangen til å motregne under konkurs. De samme hensyn som begrunner forslaget til motregningsadgang utenfor konkurs, taler for at motregningsadgangen også skal bestå under konkurs.

En opprettholdelse av motregningsadgangen under konkurs, vil neppe gi betydelige negative konsekvenser for kreditorfellesskapet. Den viktigste beskyttelsen for kreditorfellesskapet ligger i de begrensninger som følger av dekningsloven kapittel 8, og disse bestemmelsene vil også gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Et ytterligere argument for at motregningsadgangen bør være den samme i og utenfor konkurs, er at dagens regel i skattebetalingsloven (krav under fellesinnkrevingen) gir en del praktiske utfordringer for Skatteetaten. Delvis motregning med utgangspunkt i fordelingsnøkkelen mellom skattekreditorene kan ikke håndteres av it-systemene, og sakene må derfor følges opp manuelt. Ved personlige konkurser oppstår det ytterligere utfordringer i tilfeller hvor det kommer innbetalinger på restkravet etter avsluttet konkursbehandling. Skatteetaten må da «huske» hvilken av skattekreditorene som tidligere har fått dekning ved motregning overfor et konkursbo, og sørge for at denne ikke mottar en andel av senere innbetalinger på kravet. I praksis er det utfordrende å bygge systemfunksjonalitet som sikrer etterlevelse av regelen.

Departementet foreslår etter dette at motregningsadgangen etter innkrevingslovens § 21 andre ledd også skal gjelde under konkurs. Regelen kommer til uttrykk ved at det ikke gis noen alternativ regulering for konkurssituasjonen i innkrevingsloven § 21 andre ledd.

11.4 Beslagsfrihet

11.4.1 Gjeldende rett

Bestemmelsene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder ved motregning etter skattebetalingsloven, jf. skattebetalingsloven § 13-3. I skattebetalingsloven § 1-1 er det i andre ledd bokstavene a til l foretatt en oppstilling av skatte- og avgiftskravene. De krav som tilhører samme bokstavkategori anses som samme type krav. Ved motregning mellom disse kravene gjelder ikke reglene om beslagsfrihet.

SI-loven § 4 angir at reglen om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder tilsvarende for motregning, med unntak for motregning mellom samme type krav. Unntaket er angitt på samme måte som i skattebetalingsloven, men har begrenset praktisk betydning for krav som innkreves etter SI-loven.

Bidragsinnkrevingsloven § 14 har i motsetning til skattebetalingsloven § 13-3 og SI-loven § 4 ikke noe unntak fra hovedregelen om beslagsfrihet ved motregning mellom samme type krav. Dette har trolig sammenheng med at slike utbetalinger i hovedsak vil være ytelser som direkte er ment å dekke løpende livsopphold, for eksempel dagpenger eller uføretrygd.

Det er videre antatt at reglene om beslagsfrihet kommer til anvendelse når Skatteetaten motregner etter ulovfestede regler, se for eksempel Ot.prp. nr. 83 (2004–2005) punkt 17.4.1 og Sæbø, *Motregning (2003)* side 255 flg.

11.4.2 Vurderinger og forslag

Dersom motregning skal kunne opprettholdes som en enkel og effektiv oppgjørsmåte, er det nødvendig å fortsatt begrense antall saker hvor Skatteetaten og klageinstansen må foreta vurderinger knyttet til livsopphold. Unntaket i skattebetalingsloven § 13-3 bidrar til å opprettholde en effektiv masseforvaltning. Regelen begrenser antall saker hvor Innkrevingsmyndigheten må vurdere livsopphold i forkant av motregningen, samtidig som den bidrar til å begrense antall klagesaker til tingretten.

Dagens regelverk kompliseres imidlertid av at det gjelder ulike regler for beregning av midler til livsopphold, avhengig av hvilken nærhet som eksisterer mellom hovedkravet og motkravet. En slik tilnærming bryter også med forslaget til regler om dekningsrekkefølge, hvor utgangspunktet har vært at artsnærhet mellom hovedkrav og motkrav ikke skal kvalifisere til særskilte dekningsprivilegier, se punkt 14.2.2.

I stedet for å knytte unntaket opp mot nærhet mellom kravstyper, foreslår departementet at reglene om beslagsfrihet ikke skal gjelde der Innkrevingsmyndigheten motregner i tilgodebeløp på skatt og avgift. I all hovedsak vil dette være motregning i til gode skatt og tilgodebeløp på merverdiavgift.

Når det gjelder til gode skatt taler hensynet til en effektiv masseforvaltning for at unntaket fra beslagsfrihet gjøres generelt, slik at det gjelder uavhengig av hvilket krav som dekkes opp gjennom motregningen. Ved skatteoppgjøret for 2021 var det om lag 2,7 millioner personlige skattytere som fikk tilgodebeløp etter skatteavregningen. Selv om Skatteetaten har gått over til mer løpende skatteoppgjør, kommer majoriteten av disse tilgodebeløpene til utbetaling innenfor et kort tidsrom på våren og forsommeren hvert år. Dette gjør at innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, nær sagt samtidig og for et stort antall tilgodebeløp, skal ta stilling til om det foreligger adgang til å motregne, og håndtere klager på gjennomført motregning. Dagens unntak fra reglene om beslagsfrihet i skattebetalingsloven (motregning mellom samme type krav) forenkler motregningsprosessen og klagehåndteringen for en gruppe av sakene. Likevel utfordres kapasiteten til innkrevingsmyndighetene i tidsrom med store antall skatteoppgjør. Et mer generelt unntak fra beslagsfrihetsreglene ved motregninger i til gode skatt og avgift, vil bidra til en vesentlig effektivisering av motregningsprosessen.

Departementet har vurdert om hensynet til skyldner kan begrunne et snevrere anvendelsesområde for unntaket ved motregning i til gode skatt, men har kommet frem til at den skisserte løsningen ikke vil ramme skyldnerne på en urimelig måte. Et

tilgodebeløp på skatt vil som den klare hovedregel komme i tillegg til en annen inntekt den aktuelle måneden, og motregning i det fulle beløp vil dermed sjelden sette skyldner ute av stand til å dekke utgifter til nødvendig livsopphold. Unntaket som foreslås vil derfor normalt ikke gi urimelige utslag når til gode skatt brukes til å dekke opp krav som innkrevingsmyndigheten har til innkreving.

Hensynet til en effektiv masseforvaltning gjør seg også gjeldende ved motregning i til gode avgift, primært til gode merverdiavgift. I tillegg vil tilgodebeløpene i stor utstrekning utbetales til selskaper, hvor skyldners behov for midlene til livsopphold ikke er relevant. Også når til gode avgift utbetales til enkeltpersonsforetak, må til gode avgift som den store hovedregelen antas å skulle gå direkte inn i næringsvirksomheten, og derfor ha en fjernere tilknytning til skyldnerens livsopphold. Etter departementets syn vil et generelt unntak fra reglene om beslagsfrihet ved motregning i til gode avgift, bare i begrenset grad sette til side de hensyn som reglene om beslagsfrihet hviler på. Departementet foreslår derfor at unntaket også bør gjelde ved motregning i til gode avgift.

Departementet legger etter dette avgjørende vekt på hensynet til en effektiv masseforvaltning. Samlet sett vurderes det som forsvarlig at det ikke skal gjøres en vurdering av skyldners behov for midler til livsopphold når det motregnes i til gode skatt og avgift.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 21 første ledd.

11.5 Gjennomføring av motregning

11.5.1 Gjeldende rett

Ved motregning etter skattebetalingsloven sender skattekontoret et pålegg om motregning til det organet som skal utbetale et krav til skyldner. Ved pålegg om motregning plikter organet å overføre beløpet til innkrevingsmyndighetene jf. skattebetalingsloven § 13-4. Når det sendes pålegg om motregning, skal det samtidig

sendes motregningserklæring til skyldneren. Samtidighetskravet antas ikke å være en gyldighetsbetingelse for motregningsbeslutningen. Skattebetalingsloven har ikke noe nærmere vilkår til form eller innhold i motregningspålegget eller motregningserklæringen. Loven stiller ikke opp noe eksplisitt krav om at motregningserklæring skal sendes skyldner ved intern motregning. Skyldner mottar i stedet et disponeringsbrev hvor det angis hvilke krav som det motregnes med. Disponeringsbrevet har i realiteten den samme funksjonen som en motregningserklæring.

Ved motregning etter SI-loven § 4 femte ledd skal Statens innkrevingsssentral underrette den som skal foreta utbetalingen om at beløpet skal overføres til innkrevingsssentralen. Skyldner må samtidig gis informasjon om motregning og klageadgang. Bestemmelsen er i innhold tilnærmet lik reguleringen i skattebetalingslovens § 13-4.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 22 andre ledd gjennomføres motregning ved at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav gir pålegg til den som skal foreta utbetalingen om å overføre det aktuelle beløpet til sentralen. Skyldner skal samtidig notiseres om motregningen.

11.5.2 Vurderinger og forslag

Krav fra Innkrevingsmyndigheten om motregning, både lovfestet og ulovfestet, etablerer en plikt for utbetaler til å betale motregnet beløp til Innkrevingsmyndigheten. Plikten bør etter departementets syn komme frem av forslag til innkrevingslov. For å legge til rette for gode, digitaliserte løsninger ser departementet det som sentralt at det i loven ikke stilles formkrav til pålegget som sendes utbetaler. Det foreslås en forskriftshjemmel som gir departementet adgang til å gi utfyllende regler til bestemmelsen, herunder hvordan motregningspålegget skal gis.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 21 tredje ledd.

Overfor skyldner foreslår departementet at motregning gjennomføres ved at Innkrevingsmyndigheten erklærer motregning. Ved ulovfestet motregning vil dette gjelde uten en nærmere regulering. Ved lovfestet motregning vil forvaltningslovens bestemmelser om blant annet begrunnelse og underretning gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Underretningen til skyldner vil i praksis utgjøre motregningserklæringen. Departementet kan ikke se at det er nødvendig å regulere krav til form og innhold i erklæringen mer spesifikt.

For øvrig er forholdet til forvaltningsloven ved motregning, herunder behovet for å gjøre unntak fra forvaltningsloven §§ 16 og 17, nærmere beskrevet i punkt 7.1, 7.2.2.2 og 7.2.3.2

11.6 Adgangen til å klage

11.6.1 Gjeldende rett

Skattebetalingsloven § 13-5 angir at tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 om klageadgang gjelder tilsvarende for motregning etter skattebetalingsloven. Tingretten er klageinstans. Klagefristen for motregning etter skattebetalingsloven er en måned etter at motregningserklæringen ble mottatt. Når motregning skjer internt i Skatteetaten, sendes det ikke motregningserklæring, men et disponeringsbrev til skyldneren. Det er da mottakstidspunktet for disponeringsbrevet som gir utgangspunktet for klagefristen.

Skyldner har etter SI-loven § 4 sjettede ledd rett til å klage på motregningen som er foretatt. Bestemmelsen henviser i likhet med skattebetalingsloven § 13-5, til tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Klage på motregning skal etter bestemmelsen behandles av tingretten dersom Statens innkrevingsentral ikke gir klager medhold. Fristen for å fremsette klage på motregning er én måned fra skyldneren mottok underretning (motregningserklæring).

Motregning etter bidragsinnkrevingsloven kan påklages etter bidragsinnkrevingsloven § 23, som viser videre til tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Tingretten er klageinstans og klagefristen er på én måned etter at motregning ble foretatt.

Ulovfestet motregning anses for å være en tvungen oppgjørsform som enhver kreditor har som en helt ordinær kreditorbeføyelse. Slike beslutninger er ikke et enkeltvedtak og forvaltningslovens bestemmelser om klage kommer derfor ikke til anvendelse.

11.6.2 Vurderinger og forslag

Skyldners rett til å klage på Skatteetatens motregning er i dag avhengig av om motregningen er foretatt med hjemmel i lov.

For skyldner kan det virke ulogisk og kunstig at en klage på motregning bare kan fremsettes i de tilfeller hvor motregningen har et lovfestet grunnlag. Tvangselementet ved motregning vil foreligge uavhengig av hvilket rettslig grunnlag motregningen har.

Departementet mener at det vil styrke skyldners rettsikkerhet om det innføres en generell klageadgang på all motregning. Innkrevingsmyndigheten vil være en stor aktør med automatiserte og effektive prosesser for motregning, også på ulovfestet grunnlag. Til tross for at Innkrevingsmyndighetens ulovfestede motregning vil være en ordinær kreditorbeføyelse, taler derfor styrkeforholdet mellom partene og tiltakets tvangsmessige karakter for at skyldner gis klageadgang. Videre vil en generell klagerett gi en mer logisk og helhetlig behandling av motregningstilfellene, både for skyldner og for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår etter dette at det innføres en adgang til å klage også på ulovfestet motregning, og at klagen skal behandles av tingretten. Dette vil sikre samme klageprosess for ulovfestet og lovfestet motregning. Tingretten som klageorgan er også foreslått for avregning, se punkt 12.4.2.

Departementet foreslår å videreføre klagefristen på en måned fra skyldner ble underrettet, og at tvangfullbyrdelsesloven § 2-7 om beregning og avbrytelse av frister skal gjelde tilsvarende ved klage på motregning. Det foreslås i punkt 16.4.4 at fristen for å kreve prøving av det underliggende kravet tilsvarer fristen for å klage. Det er derfor ikke behov for å videreføre dagens regulering i skattebetalingsloven § 13-5 andre punktum.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 21 fjerde ledd.

11.7 Skyldners adgang til å motregne

11.7.1 Gjeldende rett

Skyldnerens motregningsadgang er regulert i skattebetalingsloven § 13-2. Skyldneren kan kreve at innkrevingsmyndighetene motregner når vilkårene i skattebetalingsloven § 13-1 er til stede, likevel med den begrensning som kommer frem av kommuneloven § 14-22. Skyldner kan derfor bare kreve at innkrevingsmyndighetene motregner i skyldig skatte- eller avgiftskrav til staten. Skyldner kan ikke uten samtykke kreve motregning i skyldig skatt, avgift eller gebyr til en kommune eller fylkeskommune. Bestemmelsen er en videreføring av § 32 femte ledd i tidligere skattebetalingslov av 1952.

11.7.2 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å ikke videreføre bestemmelsen i skattebetalingsloven § 13-2 om skyldners motregningsrett i forslag til innkrevingslov. Forarbeidene gir ikke et entydig svar på hva bestemmelsen var ment å ivareta. I Ot.prp. nr. 32 (1960–61) side 22 heter det blant annet:

«Som regel vil det være tilstrekkelig at skattyteren uttrykker ønske om motregning. Men det kan tenkes at skatteoppkreveren vil forsøke å fremtvinge kontant betaling. I slik tilfeller vil det være av betydning for skattyteren å ha en selvstendig rett til å kreve motregning som en praktisk oppgjørsmåte.»

Hovedbegrunnelsen for regelen synes å lene seg på en forutsetning om at skatteoppkreveren (kommunen) fikk raskere tilgang til midlene ved kontante oppgjør, samtidig som det for skyldner var enklere å erklære motregning enn å motta tilgodebeløp og innbetale eventuelt utestående på ordinært vis. Det antas imidlertid at bestemmelsen over tid har mistet mye av sin betydning. Skatteinnkrevingen foretas i dag av staten og skatteinntektene fordeles månedlig til kommunene. I tillegg har moderne betalingsløsninger gjort det langt enklere for skyldnere å foreta innbetalinger. Til dette kommer at skyldner ofte kan være bedre tjent med ikke å kreve motregning, og heller motta tilgodebeløpet og deretter selv velge hvilket krav som skal betales. Skattebetalingsloven § 13-2 gir ikke skyldner den samme rett til å velge hvilke krav som skal dekkes ved motregningen.

I tillegg kan det i dag vanskelig tenkes at Skatteetaten vil motsette seg et krav om motregning dersom det foreligger motregningsadgang og skyldner skulle ønske det. Med dagens systemer har Skatteetaten bedre oversikt over både restanser og tilgodebeløp, og vil normalt ha foretatt motregning før skyldner anmoder om det. En opphevelse av bestemmelsen i skattebetalingsloven § 13-2 vil ikke påvirke kommuneloven § 14-22 hvoretter kommunen fortsatt av hensyn til sin egen likviditet kan nekte å samtykke i skyldners krav om motregning.

11.8 Andre endringer

Forslagene til regulering av motregning i innkrevingsloven vil gi en uttømmende regulering av motregningsadgangen for de krav som Innkrevingsmyndigheten har til innkreving. Som en konsekvens av dette foreslår departementet å oppheve skattebetalingslovens kapittel 13, SI-loven § 4 og bidragsinnkrevingsloven § 14.

12 AVREGNING

12.1 Regulering av avregning

Skatteetaten ved Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn flere ulike typer krav på vegne av NAV. Kravene er knyttet til ulike lovbestemmelser i folketrygdloven og enkelte andre lover. Flere av disse bestemmelsene fastsetter at

kravet kan kreves tilbakebetalt gjennom avregning i fremtidige ytelser.

Folketrygdloven § 12-14 fjerde ledd for uføretrygd, og folketrygdloven § 22-15 åttende ledd for feilutbetalte ytelser er eksempler på slike avregningshjemer.

Avregningen er en form for løpende motregning. Til forskjell fra ordinær motregning, reduserer avregning ytelsen for flere utbetalinger fremover i tid. Ytelsene det avregnes i, er i de fleste tilfeller ytelser som er ment å sikre skyldners livsopphold. For skyldner vil en avregning oppleves på samme måte som et utleggstrekk, ved at utbetalingen av ytelser løpende reduseres til dekning av et krav. Det er likevel enkelte forskjeller.

Avregning krever, til forskjell fra utleggstrekk, ikke tvangsgrunnlag, og beslutning om avregning er ikke tvangsfullbyrdelse som krever namskompetanse. Avregning fører heller ikke til at skyldner får betalingsanmerkning.

De fleste avregninger som foretas av Skatteetaten, er knyttet til etteroppgjør av ytelser som skal reduseres hvis mottaker samtidig har annen inntekt. Trygdeytelser som skal reduseres hvis den faktiske inntekten overstiger den inntekten som ble lagt til grunn ved beregning av ytelsen, betegnes ofte som «inntektsavhengige ytelser». Eksempler på denne typen ytelser er uføretrygd, som avregnes etter folketrygdloven § 12-14 fjerde ledd, og etterlattepensjon og overgangsstønad, som avregnes med hjemmel i folketrygdloven § 22-16. Det er sentralt at et tilbakebetalingskrav som følge av et etteroppgjør ikke regnes som mislighold eller misbruk, eller på annen måte skal vurderes som klanderverdig. Noe av formålet med ordningen er at mottaker av ytelsen kan forsøke seg i arbeidslivet, og ytelsen deretter justeres eller korrigeres på en enkel måte. Avregning i fremtidige ytelser henger i disse tilfellene nøye sammen med utformingen av vilkårene for ytelsen. I disse tilfellene er avregning et virkemiddel som gir mulighet til en enkel og smidig justering av ytelsen utfra ytelsesmottakers situasjon, og som bør videreføres.

Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har også hjemmel i folketrygdloven § 22-15 for å avregne til dekning av krav knyttet til feilutbetalinger.

Dette er i utgangspunktet krav som ikke er direkte knyttet opp mot etteroppgjør for en inntektsavhengig ytelse. Det vises til punkt 12.2 nedenfor for en nærmere vurdering av denne avregningsadgangen.

Hjemlene for avregning finnes i flere ulike lover, og har til dels ulikt innhold og utforming. Departementet har vurdert om avregning som innkrevingstiltak bør gjennomgås med sikte på økt harmonisering. En helhetlig gjennomgang av avregningsinstituttet kan imidlertid ikke utelukkende vurderes ut fra et innkrevingsperspektiv, fordi avregningen ofte er en integrert del av regelverket for inntektsavhengige ytelser. Departementet har derfor ikke foretatt en slik bredere utredning nå, og foreslår som utgangspunkt å videreføre strukturen som gjelder i dag. Dette innebærer at hvilke krav som kan avregnes, og i hvilke ytelser avregningsinstituttet kan benyttes, fortsatt blir regulert i folketrygdloven og ulike særlover. Videre vil deler av reglene knyttet til beregningen av og størrelsen på avregningsbeløpet fortsatt blir regulert i disse lovene.

Gjeldende regulering av avregning som innkrevingstiltak har imidlertid noen svakheter. Departementet mener at innkrevingsloven bør gi en tydeligere regulering av en del spørsmål knyttet til Innkrevingsmyndighetens bruk av avregning som virkemiddel. Hensynet til skyldner og muligheten for en samordnet prosess tilsier blant annet at saksbehandlingsreglene bør ligge tett opp til reguleringen for utleggstrekk. Det foreslås derfor bestemmelser som understøtter dette, se punktene 12.3 til 12.7.

12.2 Avregning etter folketrygdloven § 22-15

12.2.1 Gjeldende rett

Folketrygdloven § 22-15 hjemler avregning i de tilfeller kravet er knyttet til en feilaktig utbetaling av offentlig ytelse.

Dette gjelder et stort spenn av ulike situasjoner. På en ende av skalaen omfatter dette saker hvor mottaker bevisst og planmessig har gitt feilaktige opplysninger, for

eksempel i tilknytning til arbeidslivskriminalitet. Mindre klanderverdige saker kan også resultere i et krav om tilbakebetaling, og det kan også fattes vedtak om tilbakebetaling hvor mottaker har vært i god tro. Mange av kravene på tilbakebetaling er knyttet til folketrygdloven § 22-15, enten direkte eller ved henvisning.

Til forskjell fra krav knyttet til inntektsavhengige ytelser, er krav med grunnlag i folketrygdloven § 22-15 ikke en del av en integrert ordning for ytelsen. Kravene har derfor en annen karakter enn krav på tilbakebetaling ved inntektsavhengige ytelser.

Folketrygdloven § 22-15 gir tvangsgrunnlag for kravet på tilbakebetaling.

Innkrevingscentralen for bidrag og tilbakebetaling kan, med hjemmel i bidragsinnkrevingsloven §§ 11 og 13, også sikre kravet gjennom utleggspant eller etablere utleggstrekk. Ved utleggstrekk har kravet ikke prioritet, det klassifiseres som «andre krav» etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav f.

12.2.2 Vurderinger og forslag

Avregningshjemmelen i folketrygdloven § 22-15 ble innført blant annet for å gi de tidlige trygdekontorene et forenklet virkemiddel for innkreving av feilutbetalinger. Krav knyttet til folketrygdloven § 22-15 er tvangsgrunnlag for utlegg, og kan nå innkreves effektivt og samordnet ved bruk av særnamskompetanse. Det foreslås i punktene 12.3 og 12.4 at avregning skal følge de samme saksbehandlingsregler som ved utleggstrekk. En sentral del av begrunnelsen for regelen er derfor falt bort.

I motsetning til for eksempel avregningsordningen for uføretrygd, er ikke krav med grunnlag i folketrygdloven § 22-15 en del av en integrert ordning for ytelsen. Hensynet til ytelsesmottaker kan derfor ikke i seg selv begrunne en videreføring av avregningshjemmelen.

Tilbakebetalingskrav knyttet til folketrygdloven § 22-15 har mye til felles med andre krav som kreves inn av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. De kan for eksempel

være avdekket ved en kontroll, og være knyttet til faktiske forhold som ligger noe tilbake i tid. Krav som følger av vedtak etter folketrygdloven § 22-15 gir som nevnt også tvangsgrunnlag for utlegg, og innkrevingsmyndigheten kan derfor på ordinær måte søke dekning gjennom utleggspant eller utleggstrekk.

Krav om tilbakebetaling er imidlertid uprioriterte krav ved utleggstrekk, jf. dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav f. Dette til forskjell fra avregning som går foran utleggstrekk, se punkt 12.6. Hvis avregning erstattes av tvangsinnkreving, vil det derfor oppstå situasjoner hvor statens innkrevingsmulighet vil bli vesentlig svekket, fordi kravet ved utleggstrekk likestilles med krav fra private kreditorer.

Krav på tilbakebetaling med hjemmel i folketrygdloven § 22-15 kan i mange tilfeller være knyttet til ulike former for misbruk av offentlige ytelser, herunder arbeidslivskriminalitet. Manglende prioritet i konkurranse med private kreditorer kan da slå uheldig ut, og gjøre det lettere å unndra seg innkreving. På samme måte som skatte- og avgiftssystemet, er utbetalinger fra NAV i noe utstrekning tillitsbasert, ved at ytelsen er basert på mottakerens egne opplysninger. En avvikling av hjemmelen til å avregne i folketrygdloven § 22-15 åttende ledd bør derfor ikke gjøres uten at krav på tilbakebetaling av feilutbetalte ytelser gis prioritet ved utleggstrekk.

Krav på tilbakebetaling knyttet til folketrygdloven § 22-15 har likhetstrekk med de offentlige kravene som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav e, det vil si krav på skatter og avgifter. Departementet kan ikke se at tilbakebetalingskravene bør ha bedre prioritet enn disse kravene.

Sammenlignet med dagens avregningshjemmel, vil en prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd på linje med skatte- og avgiftskrav gi svekkede dekningsmuligheter for innkrevingsmyndigheten når det er tale om å trekke i ytelser fra NAV. Slik prioritet gir likevel bedre innkrevingsmuligheter enn i dag i tilfeller hvor skyldner ikke mottar

offentlige ytelser det kan avregnes i, for eksempel hvor skyldner er kommet i arbeid og mottar lønn, slik at utleggstrekk er det aktuelle tiltaket.

Departementet foreslår at hjemmelen for å avregne ved krav på tilbakebetaling etter folketrygdloven § 22-15 oppheves, og at krav med hjemmel i folketrygdloven § 22-15 gis samme prioritet ved utleggstrekk som skatte- og avgiftskrav. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.5 er det foreslått enkelte endringer i dekningsloven § 2-8, slik at skatte- og avgiftskravene vil ha prioritet etter bokstav f. Departementet har tatt utgangspunkt i dette forslaget ved utarbeidelse av forslag til lovtekst.

Departementet viser til forslag til endring i folketrygdloven § 22-15 åttende ledd, og forslag til endring i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav f.

12.3 Varsel, beslutning og endring

12.3.1 Gjeldende rett

Etter folketrygdloven kapittel 21 gjelder forvaltningsloven med mindre noe annet er bestemt. Bidragsinnkrevingsloven har ingen tilsvarende uttrykkelig henvisning, men utgangspunktet må være at forvaltningsloven likevel kommer til anvendelse så lenge annet ikke er uttrykkelig bestemt, jf. forvaltningsloven § 1.

Før beslutning om avregning sender Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetaling et krav om innbetaling av skyldig beløp. Kravet er samtidig et varsel om at Innkrevingsssentralen kan beslutte avregning. Hvis skyldner ikke har betalt innen fristen i varselet, beslattes avregning.

12.3.2 Vurderinger og forslag

For skyldner vil avregning ha mye til felles med et utleggstrekk, ved at vedkommende får et varsel og et vedtak, og at utbetalingen deretter reduseres i tråd med beslutningen til kravet er dekket. De særlige hensyn som gjør seg gjeldende for varsel og beslutning ved utøvelse av namsmyndighet gjelder derfor også som hovedregel for avregning,

både for skyldner og for Innkrevingsmyndigheten. Det er gjort rede for innholdet i reglene i punkt 13.5 og 13.6.

En mest mulig lik prosess for avregning og utleggstrekk legger til rette for en samordnet innkreving. Også for skyldner bidrar like regler til at vedkommende lettere kan orientere seg i sine rettigheter og plikter.

Departementet foreslår derfor at bestemmelsene om varsel og beslutning også skal gjelde ved avregning.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov §§ 25 og 26.

Som for utleggstrekk, vil Innkrevingsmyndigheten ha behov for å kunne endre en beslutning om avregning av eget tiltak. Dette kan for eksempel gjelde hvor Innkrevingsmyndigheten blir kjent med at skyldners utbetalinger er redusert. For å sikre at skyldneren har tilstrekkelige midler til livsopphold, bør Innkrevingsmyndigheten ha adgang til å justere ned avregningen i slike tilfeller. Innkrevingsmyndigheten bør også kunne øke avregningen dersom skyldners utbetalinger øker, slik at saken kan avsluttes raskere.

Også ved endring bør reguleringen være lik for utleggstrekk og avregning. For utleggstrekk besluttet av Innkrevingsmyndigheten foreslås det at den nye bestemmelsen om endring i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 skal gjelde tilsvarende, se punkt 13.7.4.2. Bestemmelsens andre og tredje ledd regulerer kompetansen til å beslutte endring, og er ikke relevant for avregning besluttet av Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår derfor at det kun er tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd som skal gjelde tilsvarende for avregning.

Departementet viser til innkrevingsloven § 22 tredje ledd.

12.4 Klage

12.4.1 Gjeldende rett

Skatteetatens beslutninger om avregninger reguleres av bidragsinnkrevingsloven, jf. § 1, og er å anse som enkeltvedtak.

Det følger av bidragsinnkrevingsloven § 24 at et enkeltvedtak kan påklages til nærmeste overordnede organ eller til det organ som Skattedirektoratet bestemmer, etter reglene i forvaltningsloven. Dette avviker fra klager på utleggstrekk og motregning, som behandles av tingretten.

12.4.2 Vurderinger og forslag

Skyldner bør ha samme adgang til å klage på avregning som ved utleggstrekk. Både ved utleggstrekk og avregning er den vanligste anførselen ved klage at skyldner ikke har tilstrekkelig midler til livsopphold. Dette tilsier at klagene knyttet til avregning bør gå til tingretten.

Klagerett til tingretten for avregninger vil også understøtte det overordnede målet om at brukere skal oppleve gode sammenhengende tjenester på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer. Det kan også være tilfeller hvor det løper avregning og utleggstrekk samtidig. Med en klagerett til tingretten kan man unngå en fragmentert klageprosess hvor to ulike klageinstanser vurderer samme tema hver for seg. Klageinstansene kan i verste fall, overfor samme skyldner og for samme tidsperiode, komme til ulike konklusjoner ved vurdering av de samme opplysningene.

Departementet foreslår derfor at skyldner ved beslutning om avregning skal kunne klage til tingretten. For utleggstrekk er adgangen til å klage på Innkrevingsmyndighetens beslutning foreslått regulert av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Departementet foreslår at bestemmelsen også skal komme til anvendelse ved beslutning om avregning. Som for utleggstrekk, foreslås det at klagen kan settes fram fra varsel er gitt etter innkrevingsloven § 25, og så lenge avregningen løper. På samme

måte som for klage på motregning, foreslår departementet at tvangsfullbyrdelsesloven § 2-7 om beregning og avbrytelse av frister skal gjelde tilsvarende ved klage på avregning.

Departementet viser til innkrevingsloven § 22 fjerde ledd.

12.5 Skyldners rett til midler til livsopphold

12.5.1 Gjeldende rett

Likheten med utleggstrekk og rimelighetshensyn taler klart for at dekningslovens regler om begrensninger i beslagsretten gjelder ved avregning. Dette har også støtte i rettspraksis, for eksempel HR-2019-1662-A, og juridisk teori, se Løvold, *Utleggstrekk* (2. utg.) side 199 flg.

Avregning skjer i hovedsak i løpende ytelser som er ment å sikre skyldners livsopphold, og det er derfor begrensningen som følger av dekningsloven § 2-7 første ledd om utlegg i lønnskrav mv. som i praksis har størst betydning. Etter denne bestemmelsen kan det bare tas utleggstrekk i den delen av lønnen som overstiger det skyldneren med rimelighet trenger til underhold av seg og sin husstand. I forskrift om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning er det gitt nærmere regler om beregningen.

12.5.2 Vurderinger og forslag

Dekningsloven § 2-7 gir en viktig beskyttelse av skyldnerens mulighet til å kunne forsørge seg selv. På samme måte som ved utleggstrekk, bør derfor beslagsfriheten lovfestes for avregning som beslattes av Innkrevingsmyndigheten. Også ved avregning vil forskrift om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning gi utgangspunktet for vurderingen av hva skyldner trenger til underhold av seg og sin husstand.

Departementet viser til innkrevingsloven § 22 første ledd.

12.6 Forholdet mellom avregning og utleggstrekk

12.6.1 Gjeldende rett

I de tilfellene hvor det ovenfor samme skylder er aktuelt med både avregning og utleggstrekk, og skyldners midler ikke er tilstrekkelig til å dekke begge kravene, må enten avregningen eller utleggstrekket vike.

Forholdet (prioriteten) mellom konkurrerende avregning og utleggstrekk kommer i liten grad eksplisitt til uttrykk i dagens regulering. Et unntak er § 4-2 i forskrift om uføretrygd fra folketrygden, som sier at avregning går foran utleggstrekk. Det er ikke rettspraksis av betydning på området. Løvdal konkluderer i *Utleggstrekk*, 2. utg. s 200–201 med at prioriteten mellom utleggstrekk og avregning er uklar.

Avregning er en lovfestet rett til motregning, se punkt 12.1. I forarbeidene til dekningsloven, Ot.prp. nr. 27 (1974–75) side 24–25, uttaler Justisdepartementet at utleggstrekk etter dekningsloven § 2-7 trolig står tilbake for motregning med hjemmel i lov:

«Direktoratet for arbeidstilsynet har i denne forbindelse reist spørsmål om forholdet til en arbeidsgivers motrekningskrav ved lønnsoppgjør på grunnlag av skriftlig avtale med arbeidstakere, og for øvrig på grunnlag av adgangen til lønnstrekk etter § 40 i arbeidervernloven. Dersom det viser seg å være behov for det, vil det kunne gis nærmere regler også om forholdet til arbeidsgiverens motrekningsadgang med heimel i siste ledd i paragrafen. For så vidt gjelder motrekning som hviler på avtale, antar man imidlertid at utlegg etter paragrafen som hovedregel om nødvendig må stå tilbake for motrekning som er avtalt tidligere, mens arbeidsgiveren (som jo vil kjenne til utlegget i lønn) vil være avskåret fra ved senere avtale å fortrenge utlegget. Motrekning (lønnstrekk) som med heimel i lov kan skje uten særskilt avtale, vil trolig gå foran utlegg etter denne paragrafen».

Uttalelsen er knyttet til arbeidsgivers adgang til å foreta trekk i lønn, men likhetsbetraktninger tilsier at det samme kommer til anvendelse for NAVs lovhjemlede avregning ved utbetaling av ytelser.

Hjemlene for avregning innebærer at NAV uten samtykke fra skyldner kan holde tilbake deler av ytelsen. Dette innebærer at en avregning begrenser skyldners rett til utbetaling fra NAV, og dermed midler tilgjengelig for beslag, jf. dekningsloven kapittel 2. Forholdet mellom avregning og utleggstrekk må vurderes i lys av dette. Skyldners (øvrige) kreditorer kan ikke ha større rett til ytelsen fra NAV enn det skyldner selv har.

Etter departementets syn må utleggstrekket etter gjeldende rett vike når skyldners utbetalinger reduseres som følge av avregning.

12.6.2 Vurderinger og forslag

Selv om departementet mener fortrinnsretten for avregning følger av gjeldende rett, er det gode grunner til at dette bør fremgå uttrykkelig av regelverket. Tvil hos namsmyndighetene knyttet til betydningen av en løpende avregning, kan medføre at det løper utleggstrekk samtidig med avregningen. Dette kan resultere i at skyldner ikke har tilstrekkelige midler til livsopphold.

En bestemmelse om fortrinnsrett i innkrevingsloven vil kun regulere tilfeller hvor avregning besluttet av Innkrevingsmyndigheten. Ved at den utformes i tråd med gjeldende rett, medfører dette likevel ikke en forskjell fra andre lovhjemler for avregning.

Departementet foreslår derfor en bestemmelse som gjør det klart at utleggstrekk først kan besluttet dersom skyldner har midler tilgjengelig etter fradrag for avregningsbeløpet.

Departementet viser til innkrevingsloven § 22 andre ledd.

Dersom avregning besluttet hvor det allerede løper et utleggstrekk, er det i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.9.3 foreslått at avregningen dekkes gjennom det etablerte trekket.

12.7 Synlighet for namsmyndighetene

12.7.1 Gjeldende rett

Det foreligger i dag ingen hjemmel for å pålegge den som beslutter avregning å gi opplysninger om dette til Løsøreregisteret eller direkte til namsmyndighetene. Avregninger er derfor i dag ikke synlige for andre namsmyndigheter som vurderer å beslutte utleggstrekk i den samme ytelsen.

Skatteetaten har på forespørsel adgang til å gi namsmyndighetene opplysning om en løpende avregning. Hvorvidt namsmyndighetene ser grunn til å etterspørre opplysninger om avregning, avhenger i stor grad av om skyldner selv informerer dem om dette.

Dersom skyldner ikke gir namsmannen opplysninger om en løpende avregning, vil det ved vurderingen av et mulig utleggstrekk ikke bli tatt hensyn til allerede løpende avregning. Namsmannen vil da ta utgangspunkt i skyldners inntekt etter forskuddstrekk, uten å trekke fra det som avregnes. Skyldner risikerer da å ha for lite midler til livsopphold, jf. dekningsloven § 2-7.

12.7.2 Vurderinger og forslag

Riktig avgjørelsesgrunnlag bør være tilgjengelig for namsmyndighetene, uavhengig av skyldnerens medvirkning. Departementet kan ikke se at namsmyndighetenes behov for å se avregninger skiller seg fra behovet for å se utleggstrekk – som er synlig gjennom plikten til å registrere utleggstrekk i Løsøreregisteret, jf. tinglysingsloven § 34a. Opplysninger om avregning bør på denne bakgrunnen være kjent for namsmyndighetene for deres tvangsinnkreving.

For å sikre at namsmyndighetene har korrekt informasjon om skyldners inntekter når de beslutter utleggstrekk, eller beregner pant mv. etter dekningsloven § 2-5, anses det hensiktsmessig å lovfeste en plikt til å synliggjøre Innkrevingsmyndighetens avregninger for namsmyndighetene.

Avregninger bør imidlertid ikke registreres på en slik måte at de medfører en betalingsanmerkning for skyldneren. Opplysningene om avregning kan gjøres tilgjengelig for namsmyndighetene på ulike måter, uten at de blir tilgjengelige for kredittopplysningsselskaper og andre. Det kan skje gjennom utleggsdatabasen som drives av Skatteetaten. Et alternativ er å gjøre det til en del av rapporteringen som NAV gjør gjennom a-ordningen. Dette krever i så fall endringer i regelverket knyttet til a-ordningen.

Utvikling av systemer fremover kan gi flere alternativer for rapportering og synlighet for namsmyndighetene. Det vil derfor være uheldig om innkrevingsloven stiller krav til fremgangsmåten. Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten får en plikt til å dele opplysninger om løpende avregninger for alle namsmyndigheter, uten at innkrevingsloven gir føringer for valg av løsning.

Utfyllende bestemmelser om hva som skal gjøres synlig, henger sammen med valg av alternativ for rapportering. Det foreslås derfor at departementet i forskrift kan regulere hvordan dette kan skje gjennom elektronisk rapportering og varsling, samt hvilke opplysninger som skal gjøres tilgjengelig for namsmyndighetene.

Departementet viser til innkrevingsloven § 22 femte ledd.

13 UTLEGG OG TVANGSDEKNING I ENKLE PENGEKRAV

13.1 Innledning

Dersom krav ikke blir betalt frivillig, kan innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, det vil si skattekontoret, Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsssentral, tvinge igjennom betaling ved å beslutte utlegg. Utlegg kan besluttes ved utleggstrekk i lønn eller ytelse fra NAV mv., eller ved utleggspant i et formuesgode, for eksempel hus eller bankkonto. I saker hvor skyldner ikke har inntekt som det kan trekkes i, eller formuesgoder av verdi, kan innkrevingsmyndighetene avslutte saken med intet til utlegg.

Ved utleggstrekk vil penger bli trukket fra skyldneren lønn mv. og trukket beløp vil gå direkte til nedbetaling av kravet. Kreditor vil dermed få oppfylt sitt krav uten at det er nødvendig med senere tvangstiltak. Ved utleggspant i et formuesgode blir kravet sikret. Dekning av kravet forutsetter at formuesgodet deretter kan selges eller på annen måte bli omgjort til penger som kan gå til nedbetaling av kravet. Dette skjer normalt ved tvangsdekning gjennom alminnelige namsmyndigheter. Statens innkrevingsssentral kan imidlertid, til forskjell fra de andre innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav når den selv har stiftet pant i pengekravet.

Ved beslutning om utlegg og tvangsdekning, jf. ovenfor, utøver innkrevingsmyndighetene særnamsmyndighet. Det vil si at de innenfor gitte grenser utøver tvangsinnkrevingsoppgaver som ellers utføres av de alminnelige namsmenn.

Departementet foreslår at kompetansen til å utøve særnamsmyndighet for krav som Skatteetaten krever inn, skal legges til én innkrevingsmyndighet, se punkt 5.5.2. Bestemmelsene om særnamsmyndighet for skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, må derfor oppheves. Det må videre gis nye regler for Innkrevingsmyndigheten. Nye regler foreslås i innkrevingsloven §§ 23 til 27, se punkt 13.2 til 13.8.

Forslag til nye regler i punkt 13.7 Nærmere om utleggstrekk er søkt tilpasset forslag i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven. Det foreslås der å etablere en ny ordning med ett utleggstrekk på tvers av namsmyndigheter, slik at det til enhver tid kun skal løpe ett utleggstrekk i skyldners inntekt, se forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven og regler om gjennomføring av ett utleggstrekk i innkrevingsloven §§ 28 til 36.

13.2 Kompetansebestemmelser

13.2.1 Kompetanse til å beslutte utlegg

13.2.1.1 Gjeldende rett

Skattekontoret kan beslutte utleggstrekk for krav som nevnt i eller i medhold av skattebetalingsloven, jf. skattebetalingsloven § 14-4 første ledd. Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk for krav som den har til innkreving, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 første ledd. Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan beslutte utleggstrekk i lønn mv. for krav den innkrever, jf. bidragsinnkrevingsloven § 11 første ledd. Kompetansen til å beslutte utleggstrekk er i hovedsak lik for skattekontoret, Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, selv om det er enkelte ulikheter i hva det kan besluttes utleggstrekk i, og til subjektet for utleggstrekk, se punkt 13.2.2.

På samme måte som ved utleggstrekk er innkrevingsmyndighetenes kompetanse til å beslutte utleggspant begrenset til krav som den enkelte innkrevingsmyndighet har til innkreving. Kompetansen utover dette er noe forskjellig. Skattekontoret kan stifte utleggspant i ethvert formuesobjekt som det etter dekningsloven § 2-2 kan tas utlegg i, mens kompetansen for Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er mer begrenset. Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan bare etablere utleggspant dersom utleggsforretningen kan holdes på innkrevingsmyndighetens kontor etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd. Det er videre et krav at panteretten kan få

rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5. Dette følger for Statens innkrevingsentral av tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 første ledd og for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav av bidragsinnkrevingsloven § 13. Bestemmelsene medfører at Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i motsetning til skattekontoret ikke kan ta utlegg i løsøre som ikke er realregistrert eller i verdipapirer. For at Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal kunne få sikkerhet i disse formuesobjektene, må de begjære utlegg hos den alminnelige namsmann.

I saker hvor skyldner ikke har inntekt som det kan trekkes i, eller formuesgoder av verdi, kan innkrevingsmyndighetene avslutte saken med beslutning om intet til utlegg. Det er bare namsmyndigheter som har kompetanse til å gjennomføre forretning for utleggspant i enhver type formuesgode, som skal registrere beslutningen om intet til utlegg i Løsøreregisteret, se tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25. Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan derfor ikke registrere intet til utlegg i Løsøreregisteret.

Innkrevingsmyndighetene kan i utgangspunktet kun beslutte utlegg for forfalte krav, og først etter at det er sendt et varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18 og det er gått 14 dager. Bidragsinnkrevingsloven § 11 andre ledd gjør unntak fra dette. Bestemmelsen åpner for at det kan besluttes utleggstrekk for uforfalte bidragskrav når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt og ikke stiller sikkerhet. Dette innebærer at det kan besluttes ett utleggstrekk som gjelder både opparbeidet bidragsgjeld, og framtidige uforfalte bidragskrav, slik at utleggstrekket kan bestå også etter at bidragsgjelden er nedbetalt. Bestemmelsen gir også hjemmel til å ilegge utleggstrekk der det ikke er bidragsgjeld dersom betalingen tidligere har vært misligholdt. Formålet med bestemmelsen er å sikre at bidragsmottakeren får bidraget regelmessig og til rett tid.

13.2.1.2 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår at kompetansen til å beslutte utlegg skal være lik for alle krav som Innkrevingsmyndigheten innkrever.

Som nevnt under gjeldende rett har skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i hovedsak lik kompetanse til å beslutte utleggstrekk. En samordning av kompetansen til å beslutte utleggstrekk for alle krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn, vil derfor ikke medføre noen vesentlige materielle endringer, ut over at kompetansen samles hos en myndighet, se likevel enkelte endringer av særreglene for utleggstrekk under punkt 13.2.2.

Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har i dag en mer begrenset kompetanse til å beslutte utleggspant enn skattekontoret. Dette har sammenheng med at myndigheten til Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav bare utøves fra ett fysisk kontorsted hver, i henholdsvis Mo i Rana og Bjørnevatn. Dette gjør det vanskelig å beslutte utleggspant på skyldners bopel, forretningssted eller driftssted, eller der formuesgodet er. Innkrevingsmyndigheten vil være representert over hele landet, og vil kunne avholde stedlig utleggspant for de krav som den innkrever. Etter departementets syn bør Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å beslutte utleggspant være lik for alle krav som den innkrever, og kompetansen bør omfatte de tiltak som skattekontoret i dag kan foreta for å stifte og sikre rettsvern for pantet. Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten gis full kompetanse til å beslutte utleggspant, tilsvarende det som gjelder for skattekontoret.

Selv om kompetansen til å beslutte utlegg er noe ulik, har alle innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten i dag mulighet til å avslutte saken ved å beslutte intet til utlegg. Dersom den ikke finner tjenlige formuesgoder å ta utlegg i, vil også Innkrevingsmyndigheten etter innkrevingsloven kunne avslutte saken med å beslutte intet til utlegg. Innkrevingsmyndigheten vil ha kompetanse til å beslutte

utleggspant i enhver type formuesgoder, jf. ovenfor. Til forskjell fra i dag skal derfor alle beslutninger om intet til utlegg registreres i Løsøreregisteret. Dette kan bidra til mer korrekte kredittopplysninger og kan hindre at det settes i gang innkrevings tiltak mot en skyldner hvor det ikke er noe å hente.

Departementet foreslår at det i innkrevingsloven fastsettes at Innkrevingsmyndigheten skal kunne beslutte utlegg ved utleggspant, utleggstrekk eller gjennom å avslutte en sak med intet til utlegg. Beslutning om utlegg kan bare tas for krav som Innkrevingsmyndigheten har til innkreving, og som det foreligger tvangsgrunnlag for. Forutsetningen om at det må foreligge tvangsgrunnlag dersom utlegg skal kunne besluttes, er nærmere omtalt under punkt 13.3 og 13.4. Departementet legger til grunn at en beslutning om utlegg kan omfatte flere krav, herunder krav til ulike kreditorer.

Som nevnt under gjeldende rett åpner bidragsinnkrevingsloven § 11 andre ledd for at det i dag kan besluttes utleggstrekk også for uforfalte bidragskrav når skyldner har misligholdt sin bidragsplikt og ikke stiller sikkerhet. Regelen må ses i sammenheng med annet regelverk på området. Etter barnelova § 67 tredje ledd og ekteskapsloven § 85 tredje ledd skal underholdsbidrag som hovedregel betales på forskudd hver måned. Om betalingen av løpende bidrag bestemmer bidragsinnkrevingsloven § 9 andre ledd at løpende bidrag skal betales forskuddsvis for hver måned og på et så tidlig tidspunkt at bidraget kan være bidragsmottakeren i hende i begynnelsen av hver måned. Særregelen i bidragsinnkrevingsloven § 11 er en konsekvens av disse reglene, og er nettopp gitt for å sikre at bidragsmottaker rent faktisk også mottar bidraget forskuddsvis hver måned.

For det første åpner bestemmelsen for å ilegge utleggstrekk der det ikke er bidragsgjeld, hvis betalingen tidligere har vært misligholdt. Dette alternativet er ikke brukt i stor utstrekning, men er likevel praktisk viktig der bidragspliktige gjentatte ganger ikke overholder betalingsfristen, slik at innbetalingen ikke kommer til de frister som følger av loven.

For det andre er bidragsinnkrevingsloven § 11 hjemmelen for at Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan ilegge ett utleggstrekk som gjelder både opparbeidet bidragsgjeld, og framtidige uforfalte bidragskrav. Ved innbetaling av trekk dekkes inneværende måneds underholdsbidrag først, deretter dekkes eldste bidragsrestanse.

Per 3. januar 2023 hadde Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav utleggstrekk i 3 932 saker hvor bidragssaken var ajour, og utleggstrekket kun gjaldt for framtidige uforfalte bidragskrav. Dersom vi tar med utleggstrekk som gjelder både opparbeidet bidragsgjeld og framtidig uforfalte krav, utgjør det totale antall aktive saker 14 469.

Regelen bryter med prinsippet om at det kun er mulig å tvangsinn drive forfalte krav, og først etter at det er sendt et varsel etter tvangsfullbyrdsloven § 4-18 og det er gått 14 dager. Disse reglene skal gi skyldneren mulighet til å innrette seg før kravet tvangsinnkreves, for eksempel ved å betale kravet frivillig, jf. Rt. 2001 s. 1386.

Dette må veies opp mot hensynet til at bidragsmottaker mottar bidraget i tide til å dekke de løpende underholdsutgiftene. Ved denne avveiningen vil behovet for og nytten av regelen stå sentralt. Dersom regelen skal videreføres, må hensynet til skyldneren ivaretas og regelen må ikke gå lengre enn nødvendig for å sikre at bidragsmottaker mottar bidraget.

Som tallene over indikerer, er det behov for regelen i et ikke ubetydelig antall saker. Der bidragspliktige utviser manglende vilje til å betale rettidig, er en adgang til å beslutte trekk for også fremtidige uforfalte krav nødvendig for å sikre rettidige innbetalinger og dermed forutberegnelighet for bidragsmottaker. Uten særregelen vil mange bidragsmottakere risikere å mangle midler til å dekke utgifter til nødvendig livsopphold. Regelen er slik med på å sikre oppfyllelse av plikter som følger av

barnelova og ekteskapsloven. Departementet mener at hensynet til bidragsmottaker her er viktigere enn at skyldner kan risikere utleggstrekk for uforfalte krav.

Bestemmelsen kan også ha en viss preventiv effekt ved at bidragspliktige må respektere de fastsatte betalingsfristene for å unngå utleggstrekk. Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav erfarer jevnlig at det kan være dårlig samarbeid mellom bidragsmottaker og bidragspliktig, hvor bidragsplikten "saboteres" ved at det betales for sent hver måned. Der gjentatte mislighold av betalingsfristene viser at bidragspliktige på denne måten motarbeider bidragsmottaker, vil adgangen til å beslutte trekk for fremtidige bidrag ha en viss oppdragende virkning.

Selv om det overordnede målet har vært å utforme like regler for alle krav som Innkrevingsmyndigheten skal innkreve, foreslår departementet å videreføre særregelen i bidragsinnkrevingsloven § 11 andre ledd, i innkrevingsloven.

For utleggstrekk nedlagt kun for uforfalte bidragskrav bør det ikke gis betalingsanmerkning for skyldner. Departementet viser til forslag til bestemmelse i innkrevingsloven § 36 om at disse utleggstrekkene ikke skal registreres i Løsøreregisteret, se nærmere omtale i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 15.3. Dette forslaget vil i stor grad avhjelpe de uheldige konsekvensene ved at utleggstrekk besluttes for uforfalte krav, samtidig som bidragsmottakers behov for rettidig betaling av underholdsbidrag i tilstrekkelig grad blir ivaretatt.

Det vises til innkrevingsloven § 23 første og andre ledd og § 36. Det vises også til forslaget om å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 11 andre ledd.

13.2.2 Formuesgoder det kan tas utlegg i og subjektet for utlegg

13.2.2.1 Gjeldende rett

Innkrevingsmyndighetene kan beslutte utlegg i skyldners formuesgoder, se punkt 13.2.1.1. Som det fremgår der, er innkrevingsmyndighetenes kompetanse noe forskjellig ved utleggspant. Kompetansen til å beslutte utleggstrekk er mer lik. Det er også enkelte forskjeller mellom innkrevingsmyndighetene med hensyn til hva det kan tas utlegg i, og hvem utlegg kan besluttes overfor, jf. nærmere nedenfor. De særlige reglene om dette finnes i skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven, og de supplerer de generelle reglene om beslagsrett i dekningsloven.

Etter hovedregelen om beslagsretten i dekningsloven § 2-2 kan innkrevingsmyndighetene beslutte utlegg i ethvert formuesgode som tilhører skyldneren på beslagstiden, og som kan selges, utleies eller på annen måte gjøres om i penger. Adgangen til å beslutte utleggspant i skyldners formuesgoder begrenses av reglene om beslagsfrihet for personlige eiendeler og penger i dekningsloven §§ 2-3 og 2-5. Adgangen til å ta utleggstrekk i lønnskrav og lignende ytelser står etter loven i en særstilling og er nærmere regulert i dekningsloven § 2-7.

Etter bestemmelsen i dekningsloven § 2-7 første ledd kan innkrevingsmyndighetene beslutte utleggstrekk i skyldnerens krav på forfalt eller uforfalt lønn etter fradrag av forskuddstrekk, det vil si i nettolønnen. Som lønn regnes også provisjon, feriepenger, overtidbetaling og bonuser mv. knyttet til arbeidsinnsats. Innkrevingsmyndighetene kan også beslutte utleggstrekk i annet vederlag for personlig arbeid, pensjon, underholdsbidrag til skyldner, trygdeytelser, erstatning o.l., jf. dekningsloven § 2-7 andre ledd. Annet vederlag for personlig arbeid omfatter blant annet arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet.

Utleggstrekk i lønn mv. kan bare tas i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand. Regler som

skal sikre et felles utgangspunkt ved vurderingen er fastsatt i forskrift 13. juni 2014 nr. 724 om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning.

Særlige regler for utleggstrekk i skattebetalingsloven

I skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav a er det en særlig bestemmelse om at skattekontoret kan beslutte trekk i lønn mv. også der lønnstakeren selv innkrever lønnen. Lønnstakeren plikter da å innbetale trekkbeløpet til arbeidsgiveren.

For skatte- og avgiftskrav er det videre en særregel i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b, jf. skattebetalingsforskriften § 14-4-3 tredje ledd. Bestemmelsen gjør unntak fra regelen i dekningsloven § 2-7 andre ledd bokstav a om at utlegg *bare* kan besluttes i den delen av vederlaget som er vederlag for personlig arbeid, det vil si lønnsdelen. Etter særregelen i skattebetalingsloven kan det uten nærmere beregning av hva som utgjør lønnsdelen, etableres utleggstrekk i inntil 20 pst. av brutto godtgjørelse for arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet. Trekket vil da gjennomføres hos oppdragsgiveren, og er typisk mest praktisk der den selvstendig næringsdrivende har faste oppdragsgivere. Det kan besluttes et høyere trekk dersom skyldner samtykker, jf. skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b andre punktum.

Det er fortsatt et krav om at godtgjørelsen etter sin art inneholder en lønnsdel. Selvstendige næringsdrivende som bestemmelsen i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b er aktuell for, er for eksempel håndverkere, leger, drosjesjåfører, artister og forfattere. Godtgjørelsen som disse mottar fra oppdragsgiver, vil typisk bestå av én del som er vederlag for selve arbeidet, og én del som er vederlag for bruk av driftsmidler som drosjen, musikkinstrumentene og pc-en.

Dekningsloven § 2-7 beskytter bare skyldnerens krav på lønn og lignende ytelser. For den delen av godtgjørelsen som ikke er vederlag for personlig arbeid eller lignende, kommer ikke livsoppholdsbegrensningen i bestemmelsen direkte til anvendelse. Det er

derfor tatt inn en henvisning i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b tredje punktum som gir dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum tilsvarende anvendelse for trekk etter bokstav b.

Skattekontorene kan velge mellom å beslutte utleggstrekk med inntil 20 pst. av bruttovederlaget etter bokstav b, eller beregne lønnsdelen av godtgjørelsen og så beslutte utleggstrekk i denne etter dekningsloven § 2-7 bokstav a, jf. Ot.prp. nr. 83 (2004-2005) side 191. Dette kan være aktuelt dersom en beregning av trekk etter bokstav a gjør at skattekontoret kan beslutte et høyere utleggstrekk enn etter 20 prosentregelen.

Særlig regel om utlegg i bidragsinnkrevingsloven

Etter bidragsinnkrevingsloven § 11 tredje ledd kan utleggstrekk besluttes mot bidragspliktiges ektefelle, samboer, foreldre eller andre nære slektninger, dersom bidragspliktige arbeider i de nevntes bedrift og det er grunn til å anta at de medvirker til forsømmelse av bidragsplikten. Bestemmelsen gir kompetanse til å beslutte trekk for bidragskrav hos en annen person enn skyldneren selv, og har et slektskap med en ansvarsbestemmelse, det vil si at andre kan gjøres betalingsansvarlig for manglende oppgjør fra skyldner. Utleggstrekk er det primære innkrevningstiltaket etter bestemmelsen, men Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan også foreta utpanting etter at utleggstrekk er forsøkt, jf. Ot.prp. nr. 18 (2004-2005) side 31.

13.2.2.2 Vurderinger og forslag

Dekningslovens regler om beslagsrett vil gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Dette gjelder også forskrift 13. juni 2014 nr. 724 om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning, som er gitt i medhold av dekningsloven § 2-7. Det er ikke nødvendig å regulere dette særskilt.

Departementet har vurdert om også de særlige reglene for utleggstrekk i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd og bidragsinnkrevingsloven § 11 tredje ledd, skal videreføres, se omtale nedenfor. Dersom reglene skal videreføres, bør de gjelde for

hele innkrevingsmyndighetens kravsportefølge, med mindre særlige forhold ved kravets art tilsier en særskilt regulering. Reglene bør videre tilrettelegge for en ordning med ett utleggstrekk, se høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven.

Utleggstrekk når lønnstaker selv innkrever egen lønn

Som nevnt under gjeldende rett, kan utleggstrekk besluttes hos arbeidsgiver også når lønnstaker selv innkrever egen lønn. Dette kan være aktuelt for eksempel for ansatte drosjesjåfører som mottar betaling direkte fra kunden. Regelen er uttrykkelig fastsatt for skatte- og avgiftskrav i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav a, og antas ellers å følge av hovedregelen i dekningsloven § 2-7, se Ot.prp. nr. 83 (2004-2005) side 191. Departementet ser ingen grunn til å ha en særskilt regulering av regelen kun for skatte- og avgiftskrav, og legger til grunn at en slik særskilt bestemmelse er overflødig ved siden av dekningsloven § 2-7. Departementet antar også at behovet for bestemmelsen er redusert, ettersom bruken av kontanter er redusert, og at det primært er da det er behov for regelen. Departementet foreslår derfor å ikke videreføre regelen i skattebetalingsloven. Det vises til forslaget om å oppheve skattebetalingsloven § 14-4, se punkt 13.9.1.

Utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende

Departementet mener at regelen i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b bør videreføres, og samtidig utvides slik at Innkrevingsmyndigheten gis en generell kompetanse til å beslutte utleggstrekk i 20 pst. av godtgjørelse for arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet. Med en slik regel vil Innkrevingsmyndigheten ikke trenge å foreta en beregning av hvor stor del av vederlaget som er lønn, og hva som skal dekke for eksempel materialer eller andre kostnader, slik det må gjøres i dag etter dekningsloven § 2-7 andre ledd bokstav a.

Skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b kan bare brukes der godtgjørelsen etter sin art inneholder en lønnsdel. Dersom godtgjørelsen i sin helhet utgjør vederlag

for leie av driftsmidler, kan skattekontoret ta utleggspant i godtgjørelsen. Regelen kan illustreres ved et eksempel som ble brukt i høringsnotatet til skattebetalingsloven, (juli 2003 side 175):

"Spørsmålet kan oppstå i eksempelvis drosjenæringen, der drosjeeier dels kjører drosjen selv, dels både kjører selv og betaler andre for å gjøre det og dels helt overlater kjøringen til andre. Dersom godtgjørelsen til en drosjeeier vanligvis inneholder både en lønnsdel og en del som utgjør godtgjørelse for bruk av drosjen, behøver ikke innkrevingsmyndighetene å undersøke nærmere om det enkelte oppgjør fra drosjesentralen til drosjeeieren består av en lønnsdel eller ikke. Dersom drosjeeieren aldri kjører selv og godtgjørelsen derfor i sin helhet består av vederlag for bruken av drosjen, skal skatteoppkreverne og skattefogdkontorene ta utleggspant i hele vederlaget."

En generell regel for alle krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten vil forenkle beregningen av utleggstrekk, og på den måten effektivisere tvangsinnkrevingen. Regelen i dekningsloven § 2-7 andre ledd bokstav a er vanskeligere å praktisere enn 20 pst. regelen fordi Innkrevingsmyndigheten må identifisere hvilken del av vederlaget som utgjør "lønsdelen". Dette vil i praksis være svært utfordrende både fordi det fordrer konkrete opplysninger om oppdraget, og fordi hva som utgjør «lønsdelen» vil kunne variere for de ulike utbetalingene. Skylder vil også i mange tilfeller være lite behjelpelig med å opplyse saken.

Departementet kan ikke se at en generell regel får noen negative konsekvenser for skyldner. Reglene om livsopphold i dekningsloven § 2-7, og regler om klage til tingretten, vil gjelde ved trekk etter regelen. Regelen kan også være enklere å formidle og forklare for skyldner og trekkpliktige. Dette kan føre til færre unødvendige klager på utleggstrekket.

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.2 foreslås det å innføre regelen også for alminnelig namsmann. Det vises til at det er en forutsetning for at det skal kunne løpe utleggstrekk for krav som innkreves gjennom namsmannen og av Innkrevingsmyndigheten, at reglene som styrer hva det kan besluttes trekk i samt størrelsen på trekket er like. Regelen om at det kan besluttes utleggstrekk i godtgjørelse for arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet, foreslås derfor plassert i dekningsloven § 2-7 tredje ledd.

Det foreslås å videreføre gjeldende rett, slik at regelen i dekningsloven § 2-7 tredje ledd i hovedsak får samme innhold som dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b. Dette innebærer at utleggstrekk kan besluttes inntil 20 pst. av godtgjørelsen til den selvstendig næringsdrivende. Skyldner skal fortsatt kunne samtykke til et høyere trekk enn prosentsatsen på 20 pst. Etter dagens regler kan skattekontoret velge å beregne utleggstrekk etter dekningsloven § 2-7 andre ledd bokstav a. Dette kan være aktuelt dersom godtgjørelsen i all hovedsak består av en lønnsdel og trekket i lønnsdelen vil utgjøre et høyere beløp enn et trekk på 20 pst. av bruttovederlaget. Det foreslås å videreføre denne valgretten. Det foreslås også å lovfeste at trekk skal tas av bruttogodtgjørelsen. Dette reguleres i dag for skattekontoret i skattebetalingsforskriften, se punkt 13.7.1.

Det vises til forslag om endring i dekningsloven § 2-7 tredje ledd i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 14.4.

Utlegg mot bidragspliktiges nærstående

Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er gitt en særlig kompetanse til å beslutte utleggstrekk, eventuelt sikre kravet ved utlegg, mot bidragspliktiges ektefelle, samboer, foreldre eller andre nære slektninger, jf. bidragsinnkrevingsloven § 11 tredje ledd. Det er et vilkår at bidragspliktige arbeider i nevntes bedrift, og at det er

grunn til å mistenke at de medvirker til forsømmelse av bidragsplikten. Bestemmelsen gjør et unntak fra hovedregelen om at man krever inn et fastsatt krav hos skyldner, og regelen er beslektet med ansvarsbestemmelsen i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd. Det er likevel en viktig prinsipiell forskjell: Etter bidragsinnkrevingsloven § 11 tredje ledd kan ansvaret rettes mot en nærstående bedriftseier personlig. Etter skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd kan ansvaret bare rettes mot den som er juridisk forpliktet til å innrapportere riktige opplysninger (arbeidsgiver).

Departementet antar at hovedbegrunnelsen for regelen er bidragets egenart. Ifølge opplysninger fra Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav blir bestemmelsen nesten ikke brukt. Departementet antar at det dels skyldes at regelen har et snevert anvendelsesområde og dels at regelen er vanskelig og ressurskrevende å bruke.

Ved vurderingen av om regelen skal videreføres for bidragskravene, må hensynet til den bidragspliktiges nærstående veies opp mot Innkrevingsmyndighetens og bidragsmottakers behov for regelen. Det er videre et hovedmål med lovrevisjonen at det skal være mest mulig like regler for Innkrevingsmyndighetens krav, og det må foreligge gode grunner dersom det skal opprettholdes særregler for enkelte krav.

Departementet mener at det er prinsipielt uheldig å ha en særregel der det er anledning til å beslutte utleggstrekk, eventuelt sikre kravet ved utlegg, direkte mot andre personer enn den som er skyldig for bidraget. Det er en regeltype som ingen andre namsmyndigheter har, og innebærer et betydelig inngrep mot skyldners nærstående. Videre er det, ut fra dagens bruk, nesten ikke behov for regelen. Hensynet til bidragsmottakeren eller Innkrevingsmyndigheten kan derfor ikke forsvare å videreføre den. I tillegg er regelen utformet på en slik måte at den krever omfattende manuelle vurderinger, samtidig som det kreves særskilt systemstøtte for å innkreve krav mot andre enn primærskyldneren.

Departementet foreslår derfor at bidragsinnkrevingsloven § 11 tredje ledd oppheves, og at bestemmelsen ikke videreføres i ny lov. En konsekvens av dette er at den særlige opplysningsplikten som gjelder for nærstående i bidragsinnkrevingsloven § 21 tredje ledd, også oppheves. En generell opplysningsplikt for tredjepart følger for øvrig av innkrevingsloven § 10, se punkt 8.3.2.2.

Det vises til forslaget om å oppheve bidragsinnkrevingsloven §§ 11 tredje ledd og 21 tredje ledd.

13.2.3 Kompetanse til å beslutte tvangsdekning

13.2.3.1 Gjeldende rett

Tvangsdekning av utleggspant som innkrevingsmyndighetene har stiftet i et formuesgode, skjer normalt gjennom alminnelige namsmyndigheter. Et unntak fra dette gjelder for Statens innkrevingsentral, som selv kan gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Slik tvangsdekning skal skje etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 andre ledd.

Som enkle pengekrav regnes pengekrav som ikke er knyttet til verdipapir, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral eller innløsningspapir, jf. panteloven § 4-4 tredje ledd. Enkle pengekrav som Statens innkrevingsentral kan stifte utleggspant i, omfatter for eksempel bankinnskudd og utestående kundefordringer.

Tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav kan gjennomføres for krav som kreves inn etter SI-loven. Kompetansen forutsetter at Statens innkrevingsentral selv har stiftet utleggspantet i det enkle pengekravet. For nærmere beskrivelse av gjeldende regler, se punkt 13.8.1.

Statens innkrevingsentral har hatt kompetanse til å beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav siden 2013. For andre formuesgoder må Statens

innkrevingsssentral sende begjæring om tvangsdekning til alminnelige namsmyndigheter, som deretter beslutter og gjennomfører tvangsdekningen. Skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har ikke kompetanse til å gjennomføre tvangsdekning, og må alltid sende begjæring om tvangsdekning til alminnelige namsmyndigheter.

13.2.3.2 Vurderinger og forslag

For å oppnå en harmonisering av regelverket bør kompetansen til å gjennomføre tvangsdekning være lik for alle kravstyper som Innkrevingsmyndigheten har til innkreving. Kompetansen som Statens innkrevingsssentral har bør derfor enten gjøres generell, eller bortfalle. Det tradisjonelle utgangspunktet har vært at innkrevingsmyndighetene kun har hatt mulighet til å sikre krav som de krever inn ved utleggspant, og at senere tvangsdekning må skje via alminnelige namsmyndigheter. Kompetansen som er lagt til Statens innkrevingsssentral er et unntak fra dette.

En adgang til tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav vil innebære at hele prosessen, fra utlegg til betaling, samles hos Innkrevingsmyndigheten for alle krav som den innkrever, og ikke bare de krav som i dag innkreves av Statens innkrevingsssentral. Ordningen vil legge til rette for at Innkrevingsmyndigheten vil kunne styre ressursene slik at prosessen skjer mest mulig effektivt. Departementet kan ikke se at det er noen tungtveiende argumenter mot ordningen, og viser til at Statens innkrevingsssentral erfaring er at ordningen med tvangsdekning i enkle pengekrav fungerer godt, og det er få klager knyttet til tvangsdekningen.

Det vil påløpe forsinkelsesrenter på kravet som er misligholdt, og skyldners rådighet over utleggsobjektet vil være begrenset. Det kan derfor være i skyldners interesse at tvangsdekning ikke tar lang tid. For skyldner kan det også være enklere og mer oversiktlig å kunne forholde seg til Innkrevingsmyndigheten gjennom hele innkrevingsprosessen. Samtidig kan skyldner i en sak om tvangsdekning klage til tingretten, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Kompetanse for Innkrevingsmyndigheten

til å beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav avskjærer dermed ikke skyldner fra å få saken sin vurdert av en uavhengig tredjepart.

Innkrevingsmyndigheten vil ved tvangsdekning, på samme måte som når den tar utlegg, utøve en rolle både som kreditor og namsmyndighet for de krav som den innkrever. Dette vil ikke gi Innkrevingsmyndigheten noen bedre rett overfor skyldner eller andre parter. Dette vil heller ikke innebære konsekvenser for andre kreditorer. Utlegg i enkle pengekrav tas i de aller fleste tilfeller i midler inntående på skyldners bankkonto. Verdien av pantet er da allerede avklart, og en mulig interessekonflikt ved vurdering av eiendelens verdi er ikke aktuell. Departementet kan ikke se at Innkrevingsmyndighetens rolle som både kreditor og namsmyndighet, taler mot at Innkrevingsmyndigheten gis kompetanse til å foreta tvangsdekning i enkle pengekrav.

Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten skal kunne gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav for alle krav som den innkrever.

Kompetansen til å beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav er i dag begrenset til utleggspant etablert av Statens innkrevingsssentral. En slik begrensning gjør det tydelig at andre kreditorer ikke kan begjære tvangsdekning gjennom Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår derfor at den begrensning som gjelder for Statens innkrevingsssentral i dag videreføres, slik at kompetansen til å beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav begrenses til utleggspant besluttet av Innkrevingsmyndigheten.

En utvidet kompetanse til å gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav stiftet av Innkrevingsmyndigheten, vil medføre flytting av oppgaver fra alminnelig namsmann til Innkrevingsmyndigheten. Departementet antar at dette vil ha en begrenset betydning for de alminnelig namsmenns totale sakstilfang.

Det vises til innkrevingsloven § 24 første ledd.

13.3 Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven

13.3.1 Gjeldende rett

Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven er regulert forskjellig for Skatteetatens innkrevingsmyndigheter.

For skattekontoret gjelder tvangsfullbyrdelsesloven så langt den passer ved gjennomføring av utleggsforretninger, med unntak av saksbehandlingsreglene i §§ 5-1 til 5-5 og regler om begjæring av utlegg i §§ 7-1 til 7-8, jf. skattebetalingsloven § 14-2.

For krav som innkreves av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, følger det av bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd at tvangsfullbyrdelsesloven § 1-2 andre ledd om pengekrav mot kommune mv., saksbehandlingsreglene i §§ 5-6 til 5-15, og §§ 5-17 til 5-19, samt § 7-9 og §§ 7-11 til 7-28 om gjennomføring av utleggsforretning gjelder så langt de passer. Videre følger det av bidragsinnkrevingsloven § 23 første ledd at § 5-16 om klage gjelder for beslutninger om tvangsfullbyrdelse etter bidragsinnkrevingsloven.

Statens innkrevingsssentral kan treffe beslutning om utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 første ledd. Når den selv har stiftet utleggspant i enkle pengekrav, kan den også gjennomføre tvangsdekning av utleggspantet etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 andre ledd. Det følger av tredje ledd at bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven, med unntak fra saksbehandlingsreglene i §§ 5-1 til 5-5 og bestemmelsene i §§ 7-3 til 7-8 om begjæring om utlegg, gjelder for Statens innkrevingsssentral når den utøver myndighet etter første og andre ledd. Det må legges til grunn at andre bestemmelser enn de som er uttrykkelig unntatt, bare gjelder så langt de passer. Dette følger for Statens innkrevingsssentral ikke av loven, men er uttalt i forarbeidene, se Prop. 127 L (2011-2012) side 35.

Forvaltningsloven har også saksbehandlingsregler som gjelder for innkrevingsmyndighetene, se punkt 7.1, men disse reglene gjelder ikke når innkrevingsmyndighetene behandler eller avgjør saker i medhold av tvangfullbyrdelsesloven, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b. Forvaltningsloven har derfor begrenset betydning når skattekontoret, Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsssentral behandler eller avgjør saker i medhold av tvangfullbyrdelsesloven.

13.3.2 Vurderinger og forslag

13.3.2.1 Overordnet om tvangfullbyrdelsesloven og forvaltningsloven

Som nevnt under gjeldende rett, er forholdet til tvangfullbyrdelsesloven regulert forskjellig for de ulike innkrevingsmyndighetene. Angivelsen av hvilke bestemmelser som gjelder, eller ikke gjelder, suppleres videre av en passus om at bestemmelsene gjelder så langt de passer. Departementet mener en slik henvisningsteknikk bør unngås. Departementet foreslår derfor at innkrevingsloven mer presist angir når bestemmelsene i tvangfullbyrdelsesloven skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens myndighetsutøvelse. Dette vil være i tråd med forutsetningene i forarbeidene til tvangfullbyrdelsesloven, hvor det er uttalt at en «bør søke å presisere i særlovgivningen i hvilken utstrekning tvangfullbyrdelsesloven får anvendelse ved fullbyrding gjennom andre myndigheter enn den alminnelige namsmyndighet», se Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) side 71. I proposisjonen er det presisert at tvangfullbyrdelsesloven av 1992, til forskjell fra tidligere lov, ikke gjelder for andre myndigheter enn de alminnelige namsmyndigheter hvis ikke noe annet direkte går fram av bestemmelse i særlovgivningen.

Mange av bestemmelsene i tvangfullbyrdelsesloven passer ikke for Innkrevingsmyndigheten. Dette gjelder bestemmelsene som regulerer myndighet som kun tilligger de alminnelige namsmyndighetene, for eksempel kapittel 6 om saksbehandlingen i saker for tingretten og kapitlene 8 og utover om tvangsdekning, med unntak for reglene om tvangsdekning i enkle pengekrav i kapittel 10.

Tvangsfullbyrdelseslovens øvrige bestemmelser vil heller ikke passe fullt ut for Innkrevingsmyndigheten. Selv om Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann vil ha en parallell kompetanse ved gjennomføring av utlegg og tvangsdekning av enkle pengekrav, er rollene forskjellig. Mens Innkrevingsmyndigheten både ivaretar rollen som kreditor og utøver namsmyndighet, vil alminnelig namsmann være en uavhengig tredjepart som gjennomfører tvangsinnkrevingen etter begjæring fra en saksøker (kreditor). Til forskjell fra alminnelig namsmann, vil Innkrevingsmyndigheten videre ha behov for saksbehandlingsregler som gjelder under hele innkrevingsprosessen, og ikke bare under tvangsfullbyrdelsen.

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås det flere endringer i tvangsfullbyrdelsesloven for å legge til rette for en ordning med ett utleggstrekk. Departementet foreslår at det i innkrevingsloven tas inn egne bestemmelser om saksbehandling på områder hvor tvangsfullbyrdelsesloven med justeringer som foreslått, ikke passer. Departementet foreslår videre at forvaltningsloven i utgangspunktet skal gjelde for all saksbehandling hos Innkrevingsmyndigheten, også når Innkrevingsmyndigheten behandler eller avgjør saker om tvangsfullbyrdelse, se punkt 7.1. Der Innkrevingsmyndigheten behandler eller avgjør saker etter regler i tvangsfullbyrdelsesloven, eller etter egne regler i innkrevingsloven, foreslås det likevel unntak fra enkelte bestemmelser i forvaltningsloven for å unngå uklarheter og regelverkskonflikter.

Både forslag om egne bestemmelser i innkrevingsloven, og forslaget om utvidet anvendelsesområde for forvaltningsloven, vil ha betydning for hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven som bør gjelde for Innkrevingsmyndighetens myndighetsutøvelse, jf. nærmere nedenfor.

13.3.2.2 Forholdet til tvangfullbyrdelsesloven kapittel 1 til 4

Departementet foreslår at tvangfullbyrdelsesloven kapittel 1 Område, definisjoner mm skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Det innebærer at også folkerettsreservasjonen i tvangfullbyrdelsesloven § 1-4 vil gjelde, se punkt 5.7 .

Som følge av at forvaltningsloven skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, vil regler om elektronisk kommunikasjon følge både av tvangfullbyrdelsesloven § 1-10 og av forvaltningsloven § 15a. Departementet legger til grunn at innholdet i de to regelsettene i stor grad er likt, blant annet ved at begge regelverk forutsetter bruk av et egnet informasjonssystem eller en betryggende teknisk løsning. Departementet antar derfor at det ikke er problematisk om disse reglene gjelder parallelt. Det må imidlertid foretas en gjennomgang av forskrifter på området.

Departementet foreslår at § 2-7 skal gjelde i klagesaker. Bestemmelsen gir regler om hvordan klagefristene skal avbrytes og beregnes, og om adgangen til å behandle klager som er satt frem for sent (oppfriskning for fristforsømmelse). For nærmere omtale av klagereglene se punkt 13.3.2.3 og 13.3.2.4.

Departementet foreslår at de øvrige reglene i tvangfullbyrdelsesloven kapittel 2 del I ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Forslaget medfører at bestemmelsene om habilitet i § 2-5 og taushetsplikt i § 2-6 ikke gis anvendelse. Departementet foreslår isteden at forvaltningslovens regler om habilitet og taushetsplikt skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se innkrevingsloven §§ 4 og 8. Det foreslås videre å supplere forvaltningslovens regler om taushetsplikt med en regel om at opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske og bedriftsmessige forhold også er underlagt taushetsplikt, se punkt 7.3.1 og innkrevingsloven § 8. Forvaltningslovens regler om habilitet og taushetsplikt, og bestemmelsen om taushetsplikt i innkrevingsloven, vil gjelde under hele innkrevingsprosessen, og er uavhengig av hvilket innkrevingstiltak som besluttes.

Videre vil bestemmelsen i § 2-8 om verneting ikke gjelde. Bestemmelsen blir overflødig siden det foreslås egne regler om verneting i innkrevingsloven, se punkt 16.3 og innkrevingsloven § 39. Forslaget innebærer også at tvangsfullbyrdelsesloven ny § 2-13 om automatisert saksbehandling, som foreslås i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 11.4, ikke skal gjelde. Departementet viser til at det foreslås en egen regel om automatisert saksbehandling for Innkrevingsmyndigheten, se innkrevingsloven § 11.

De øvrige bestemmelsene i kapittel 2 del I gir regler om de alminnelige namsmyndighetenes organisering og kompetanse, og passer ikke for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår at reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II om Statens innkrevingsentral oppheves. Statens innkrevingsentral vil ikke lenger eksistere som innkrevingsmyndighet når innkrevingen av krav hos Skatteetaten legges til en, felles innkrevingsmyndighet.

Departementet foreslår at tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 Sakskostnader, erstatning og sikkerhetsstillelse ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Kapitlet har tre bestemmelser om sakskostnader i §§ 3-1 til 3-3 og to bestemmelser om sikkerhetsstillelse i §§ 3-4 og 3-5.

Departementet foreslår egne regler om Innkrevingsmyndighetens adgang til å pålegge skyldner ansvar for kostnader som skal gjelde istedenfor § 3-1, se punkt 7.3.3.2 og innkrevingsloven § 5 fjerde ledd.

Avgjørelse om sakskostnader etter §§ 3-2 og 3-3 skal treffes av retten. Bestemmelsene gjelder derfor heller ikke i dag direkte for innkrevingsmyndighetene, selv om det retten skal ta stilling til kan være kostnader som påløper ved deres tvangsinnkreving eller i

saker hvor de har begjært utlegg eller tvangsdekning hos alminnelig namsmann.

Departementet viser til at det foreslås en egen regel i innkrevingsloven om at Innkrevingsmyndigheten kan tilkjenne og erstatte sakskostnader når det er klart at parten vil få medhold i kostnadskravet av retten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3, se punkt 7.3.3 og innkrevingsloven § 5 tredje ledd.

I § 3-4 reguleres hva som godtas som sikkerhet i saker om tvangsfullbyrdelse, og § 3-5 regulerer bortfall av stilt sikkerhet. Bestemmelsene knytter seg til tilfeller hvor tvangsfullbyrdelsesloven gir namsmannen adgang til å bestemme at en av partene skal stille sikkerhet, for eksempel etter § 4-12 andre ledd og § 4-13 andre ledd hvor sikkerhet kan stilles for å avverge at det kan begjæres utlegg før en dom eller kjennelse er rettskraftig. Slik departementet ser det, vil det ikke være aktuelt for Innkrevingsmyndigheten å kreve at sikkerhet stilles etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven. Departementet kan derfor ikke se behov for at § 3-4 og § 3-5 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 4 om tvangsgrunnlag og tvangskraft angir grunnleggende krav for tvangsfullbyrdelse av pengekrav. At kravene er oppfylt, er en rettssikkerhetsgaranti for skyldner. Bestemmelsene gjelder for innkrevingsmyndighetene i dag, og departementet foreslår at de også skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten etter ny lov.

Oppsummert medfører dette at tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 1 og kapittel 4 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten når den beslutter utlegg eller tvangsdekning i enkle pengekrav. Kapittel 2 del I, med unntak for § 2-7 ved klage, skal ikke gjelde. Kapittel 2 del II foreslås opphevet og kapittel 3 skal ikke gjelde.

Det vises til innkrevingsloven § 23 tredje ledd og § 24 syvende ledd, samt forslag om opphevelse av tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II.

13.3.2.3 Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 5

Bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 5 gir alminnelige regler om saksbehandlingen i saker hos alminnelig namsmann. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås det endringer i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-2, 5-3, 5-5, 5-7, 5-9 og 5-16. Bestemmelsen i § 5-19 foreslås videreført med enkelte endringer i § 5-19 og i ny § 5-20. En stor del av bestemmelsene, også slik de er foreslått endret, vil ikke passe for Innkrevingsmyndigheten, eller vil være overflødig ved siden av forvaltningslovens regler og de foreslåtte reglene i innkrevingsloven.

Bestemmelsene i §§ 5-1 til 5-5 er tilpasset den alminnelige namsmannens oppgaver, og passer ikke for de oppgavene som Innkrevingsmyndigheten skal utøve. For eksempel vil ikke Innkrevingsmyndigheten sende en begjæring til seg selv. Etter bestemmelsen i § 5-3 har namsmannen et ansvar for å utrede og opplyse saken, jf. første ledd, og en veiledningsplikt, jf. andre ledd. Et ansvar for å utrede og opplyse saken vil for Innkrevingsmyndigheten følge av forvaltningsloven § 17 første ledd, med de unntak som følger av innkrevingsloven § 4, se punkt 7.2.3. Videre vil Innkrevingsmyndigheten ha en alminnelig veiledningsplikt etter forvaltningsloven § 11. Departementet ser derfor ikke behov for at bestemmelsene i §§ 5-1 til 5-5 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Disse bestemmelsene gjelder heller ikke i dag for skattekontoret, Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav.

Departementet har vurdert om § 5-6 om innvendinger og begjæringer er nødvendig ved siden av forvaltningslovens regler. For Innkrevingsmyndigheten er det reguleringen om innvendinger som eventuelt kan være praktisk.

Bestemmelsen i § 5-6 første ledd første og andre punktum angir at innvendinger under saken kan settes frem både muntlig og skriftlig, og at namsmyndigheten skal skrive dem ned om de fremsettes muntlig. At det skal være adgang til å fremsette en innvending både muntlig og skriftlig, og at den skal nedtegnes, vil etter departementets

syn følge av forvaltningsloven § 11 bokstav d og av grunnleggende forvaltningsrettslige prinsipper. Departementet kan derfor ikke se at det er behov for bestemmelsen ved siden av forvaltningslovens regler, og foreslår at den ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Bestemmelsen i § 5-6 første ledd tredje punktum fastsetter at innvendinger som «settes frem under en forretning eller et møte, bør avgjøres med det samme».

Forvaltningsloven § 11 bokstav a om at en sak skal avgjøres «uten ugrunnet opphold», vil gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Departementet antar at

Innkrevingsmyndigheten også etter forvaltningsloven § 11 bokstav a vil ha en plikt til å behandle innvendinger som settes frem «med det samme» når dette er nødvendig for å oppnå en forsvarlig saksbehandling, slik at saksbehandlingstiden tilpasses situasjonen.

Behov for å få avgjort innvendinger med det samme vil særlig gjøre seg gjeldende i situasjoner hvor utleggspant stiftes hos skyldner eller på stedet hvor skyldners

formuesgoder befinner seg. Departementet legger til grunn at et krav om rask

behandling av innvendinger i slike saker vil følge av forvaltningsloven § 11 bokstav a.

Departementet mener det vil være en fordel for Innkrevingsmyndigheten at det er samme rettslig utgangspunkt for vurdering av saksbehandlingstid under hele

innkrevingsløpet, og foreslår derfor at § 5-6 første ledd tredje punktum ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Etter § 5-6 andre ledd første punktum kan en innvending avvises når den ikke er fremsatt så snart det er anledning til det. Denne regelen åpner for at innvendinger kan avvises før en avgjørelse er truffet, utelukkende ut ifra at innvendingen ikke er fremsatt så snart det var anledning til det. Departementet kan ikke se at det er behov for en slik regel for Innkrevingsmyndigheten. Etter departementets syn bør innvendinger som settes frem ikke avvises dersom det er grunn til å anta at innvendingen kan bidra til å belyse saken eller gi Innkrevingsmyndigheten et bedre beslutningsgrunnlag. Adgangen til å avvise innvendinger etter § 5-6 andre ledd første punktum er i liten grad benyttet av

innkrevingsmyndighetene i dag, og departementet kan ikke se at det er gode grunner for å opprettholde regelen for Innkrevingsmyndigheten.

Regelen om at en innvending avvises når den ikke er fremsatt så snart det er anledning til det, gjelder ikke for innvendinger mot kravets eksistens eller størrelse, mot at det foreligger tvangsgrunnlag, eller mot at de materielle og personlige vilkår for tvangskraft er oppfylt, jf. § 5-6 andre ledd andre og tredje punktum. Slike innvendinger kan derfor ikke avvises. Departementet legger til grunn at det samme vil følge av forvaltningsloven § 17 første ledd. Etter forvaltningsloven § 17 første ledd vil Innkrevingsmyndigheten ha en plikt til å påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. I dette ligger det et krav om å klargjøre faktum, og etter departementets syn er det naturlig at Innkrevingsmyndigheten som ledd i dette kontrollerer opplysninger, herunder innvendinger, som legges frem av skyldner eller andre parter. Hvor omfattende og nøyaktige undersøkelser som må foretas i den konkrete sak, må ses i sammenheng med de faktiske muligheter, herunder hva som er faktisk mulig innenfor rammen av akseptabel tids- og ressursbruk. Innvendinger som nevnt i § 5-6 andre ledd andre og tredje punktum er etter departementets syn av slik vesentlig karakter at det må legges til grunn at Innkrevingsmyndigheten plikter å behandle slike innvendinger for at en skal kunne anse «at saken er så godt opplyst som mulig». Departementet kan derfor ikke se at det ved siden av forvaltningsloven § 17 første ledd er behov for bestemmelsene i § 5-6 andre ledd andre og tredje punktum for at denne typen innvendinger skal behandles av Innkrevingsmyndigheten.

På bakgrunn at ovennevnte foreslår departementet at § 5-6 ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

I tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 foreslås det en ny bestemmelse om namsmannens adgang til å pålegge partene og andre opplysningsplikt, se høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 11.3.3.2, 11.5.2 og 15.2. Departementet foreslår egne regler for opplysningsplikt,

og bestemmelsen som foreslås i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 blir overflødig ved siden av disse reglene, se punkt 8.3.2.1 og 8.3.2.2 og innkrevingsloven §§ 9 og 10.

Departementet foreslår at tvangsfullbyrdelsesloven § 5-8 om skyldners plikt og rett til å være til stede ved en forretning eller møte, ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Departementet kan ikke se at Innkrevingsmyndigheten vil ha behov for å pålegge en skyldner å være til stede i møte eller i andre situasjoner. Departementet legger videre til grunn at skyldners rett til å uttale seg og å bidra til sakens opplysning, vil bli ivarettatt ved at skyldner kan ta kontakt med Innkrevingsmyndigheten gjennom digitale kanaler eller telefon, eller ved å møte fysisk ved ett av Innkrevingsmyndighetens kontorer i en nærmere angitt periode før beslutning om utlegg tas.

I tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 foreslås første ledd opphevet og overskriften på bestemmelsen foreslås endret til namsmannens adgang til bolig, forretningslokaler m.m., se høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 11.3.3.2 og 15.2. Beslutning om utleggspant vil normalt tas hos Innkrevingsmyndigheten. For enkelte utleggsgjenstander, for eksempel løsøre, kan det imidlertid være behov for å ta hånd om formuesgodet for å sikre rettsvern for utlegget. I slike saker må Innkrevingsmyndigheten kunne beslutte utlegg der formuesgodet er, og skyldner må som hovedregel varsles om tid og sted for handlingen, og eventuelt oppfordres til å møte. Departementet foreslår at tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 skal gjelde i slike tilfeller slik at Innkrevingsmyndigheten kan kreve å få adgang til skyldners bopel, forretningssted eller driftssted, eller stedet der formuesgodet er.

Departementet foreslår videre at tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10 skal gjelde. Første ledd første punktum om bruk av *nødvendig* makt vil sjelden være aktuell, men kan tenkes brukt dersom Innkrevingsmyndigheten for eksempel har behov for å tilkalle låsesmed for å få adgang til lokaler mv. når skyldner eller andre ikke medvirker til slik

tilgang. Hovedregelen bør likevel være at Innkrevingsmyndigheten ber om bistand fra politiet, jf. § 5-10 første ledd andre punktum.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10 tredje ledd gjelder tidspunktet for gjennomføring av tvangsfullbyrdelse. Departementet legger til grunn at det å ta pant i løsøre hos skyldner om natten og på helgedager sjelden er aktuelt, men utelukker ikke at det kan være behov for dette overfor virksomheter som utøver aktivitet på andre tidspunkter enn ordinær kontortid.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10 andre ledd første og andre punktum skal namsmyndigheten under tvangsfullbyrdelsen vise den hensynsfullhet og varsomhet som forholdene tillater, og den skal ta hensyn til skyldners interesser og ønsker i den utstrekning forholdene tillater det. Tredje punktum fastsetter at tvangsfullbyrdelse ikke skal foretas i større omfang enn nødvendig. Dette er grunnleggende forholdsmessighetsprinsipper, og bestemmelsene bør gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Det er særlig behov for tredje punktum for å unngå oversikring, for eksempel ved at det tas utleggspant i flere formuesgoder enn nødvendig. Etter fjerde punktum skal en sak om tvangsdekning heves dersom fortsatt gjennomføring vil medføre kostnader som vil overstige det som vil komme inn ved dekningen. Det foreslås at det ikke skal påløpe gebyr ved Innkrevingsmyndighetens tvangsdekning, og denne bestemmelsen får derfor ingen betydning for Innkrevingsmyndigheten.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-11 kan namsmannen beslutte å utsette tvangsfullbyrdelsen etter begjæring fra saksøker eller saksøkte. Utsettelse etter begjæring fra saksøker kan gis dersom hensynet til saksøkte ikke taler imot, jf. § 5-11 første ledd første punktum. Bestemmelsen kunne vært anvendt tilsvarende for Innkrevingsmyndigheten når den krever inn krav på vegne av en oppdragsgiver, men departementet kan ikke se at det er samme behov for en slik bestemmelse for Innkrevingsmyndigheten. Namsmannen vil ha en annen rolle enn

Innkrevingsmyndigheten, og vil som utgangspunkt ikke ha hjemmel til å beslutte utsettelse av eget tiltak. Innkrevingsmyndigheten vil til sammenligning kunne stille innkrevingen i bero når en oppdragsgiver ber om det eller når Innkrevingsmyndigheten i kraft av å utøve kreditorrollen selv vurderer det som hensiktsmessig. Departementet legger til grunn at det ved vurderingen av om innkrevingen skal stilles i bero, vil bli vurdert om hensynet til skyldner kan tale mot en utsettelse, og at skyldners interesser gjennom dette vil bli ivaretatt. Departementet kan derfor ikke se at det for Innkrevingsmyndigheten er behov for en særskilt hjemmel for utsettelse slik som i § 5-11 første ledd første punktum.

Utsettelse etter begjæring fra saksøkte kan gis ved tvangsfullbyrdelse i henhold til et særlig tvangsgrunnlag, dersom det er reist søksmål om kravet. Er det særlige tvangsgrunnlaget et forvaltningsvedtak, gjelder det samme også dersom vedtaket er påklaget til overordnet forvaltningsadgang, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-11 første ledd andre og tredje punktum. Etter fjerde punktum kan utsettelse gjøres avhengig av at det blir stilt sikkerhet. I praksis er det antatt at bestemmelsen kan være aktuell når innkrevingsmyndighetene krever inn krav på vegne av private kreditorer, for eksempel i saker om underholdsbidrag, men at bestemmelsen ellers ikke passer. Departementet kan ikke se at det for Innkrevingsmyndigheten vil være behov for en bestemmelse som den i § 5-11, ved siden av den adgang som Innkrevingsmyndigheten har til å stille innkrevingen i bero eller til å beslutte utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42. Departementet foreslår derfor at bestemmelsen om utsettelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-11 første ledd andre og tredje punktum ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Departementet legger til grunn at også resten av bestemmelsen ikke passer eller er unødvendig for Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndigheten vil for eksempel uavhengig av § 5-11 fjerde punktum kunne stille vilkår om frivillig sikkerhet for å stille innkrevingen i bero eller ved beslutning om utsatt iverksetting av vedtak. At det kan settes vilkår for utsettingen følger uttrykkelig av forvaltningsloven § 42 andre ledd.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-12 kan utsettelse gis i sak om tvangsdekning dersom saksøkte har betalingsvansker på grunn av sykdom, arbeidsløshet eller andre særlige forhold, og saksøkte betaler en femtedel av saksøkerens samlede krav og forplikter seg til å betale det resterende i månedlige avdrag etter namsmannens bestemmelse. Dette vil for Innkrevingsmyndigheten bare være aktuelt ved tvangsdekning i enkle pengekrav. En hjemmel for å gi en skyldner utsettelse i tilfeller som nevnt i § 5-12 vil for Innkrevingsmyndigheten følge av bestemmelsene om betalingsavtale, se punkt 10.2.1 Slike utsettelser bør behandles etter et mest mulig ensartet regelverk, og det er ikke hensiktsmessig for Innkrevingsmyndigheten å benytte utsettelsesadgangen etter § 5-12 i tillegg til de mer generelle hjemlene for betalingsutsettelse.

Bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-13 første ledd om at namsmannen skal gi saksøker eller saksøkte et varsel når en begjæring om tvangsfullbyrdelse ikke tas til følge, passer ikke for Innkrevingsmyndigheten siden den ikke mottar noen slik begjæring. I andre ledd er det en plikt til å varsle før tvangsdekning gjennomføres dersom det er fremsatt innvendinger i saken fra en saksøkt eller tredjeperson. Departementet foreslår en egen bestemmelse om varsel som vil erstatte denne bestemmelsen, se innkrevingsloven § 25 første ledd. Skyldner vil etter bestemmelsen gis en frist for å uttale seg når det er besluttet å påbegynne tvangsdekningsprosessen.

Bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-14 første ledd om unnlatt varsel når den som skal varsles har ukjent oppholdssted, dekkes av den foreslåtte bestemmelsen om varsel i innkrevingsloven § 25. Andre ledd gjelder tilfeller der eier av et formuesgode er ukjent. Departementet foreslår at denne bestemmelsen skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten ved tvangsdekning i enkle pengekrav.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-15 om omgjøring gjelder for innkrevingsmyndighetene i dag, og departementet foreslår at den også skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Etter bestemmelsen vil Innkrevingsmyndigheten av eget tiltak kunne omgjøre en beslutning om fremme av tvangsfullbyrdelsen, valg av gjennomføringsmåte og andre

avgjørelser, såfremt fullbyrdelsen ikke er avsluttet eller en tredjepersons rett er til hinder for omgjøringen. Bestemmelsen gir Innkrevingsmyndigheten også adgang til å rette åpenbare forglemmelser og skrivefeil, også etter at det ikke lenger er omgjøringsadgang. Det kan være situasjoner hvor Innkrevingsmyndigheten i kraft av å utøve kreditorposisjonen kan omgjøre sin avgjørelse ut over det som følger av § 5-15, se punkt 6.2 og innkrevingslovens § 3. Ved utleggstrekk må videre omgjøringsadgangen i § 5-15 ses i sammenheng med reglene om endring av utleggstrekk, se omtale i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.7 og forslag til ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22.

Departementet har vurdert om også tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 om klage skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsen inneholder enkelte regler som ikke passer for Innkrevingsmyndigheten, herunder regler om oppsettende virkning for klager om avgjørelse om fravikelse av fast eiendom i første ledd, om verneting i andre ledd, og om saksøkers adgang til å påklage beslutning om å nekte å ta en begjæring til følge eller om å heve en sak i tredje ledd. Hoveddelen av bestemmelsen er likevel anvendelig. I ordningen med ett utleggstrekk vil det videre være en fordel med en felles klageregel for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann. Departementet foreslår derfor at bestemmelsen skal gjelde.

Forslaget medfører at Innkrevingsmyndighetens avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen vil kunne påklages til tingretten av alle som rammes. Det innebærer at både skyldner og andre med en rett som de mener er krenket har klagerett, for eksempel fordi de hevder å være eier av formuesgodet som det er besluttet utleggspant i. Videre kan enhver avgjørelse som Innkrevingsmyndigheten treffer under tvangsinnkrevingen, påklages, i tillegg til deres handlemåte ved gjennomføringen. Det omfatter avgjørelser om utleggstrekk, utleggspant og tvangsdekning, og også andre løpende avgjørelser som Innkrevingsmyndigheten treffer i saken.

Hvis Innkrevingsmyndigheten finner klagen berettiget, skal den etter § 5-16 andre ledd første punktum omgjøre sin avgjørelse «dersom det er adgang til det». Dersom klagen ikke er berettiget, følger det i dag av andre ledd andre punktum at klagen uten opphold skal oversendes til tingretten sammen med sakens dokumenter. Dette foreslås endret i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.8.2.5. Det foreslås der at klager skal kunne gis en begrunnelse og en frist for å opprettholde klagen, dersom alminnelig namsmann mener klagen må avslås. Opprettholdes klagen, skal den uten opphold oversendes tingretten. For Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er det i dag en lignende regel i bidragsinnkrevingsloven § 23 tredje ledd. Etter departementets syn er det mest hensiktsmessig for alle parter, herunder for klager, med en slik ekstra runde med forklaring når det er grunn til å tro at klager med det vil akseptere avgjørelsen og en unødvendig oversendelse til tingretten kan unngås. Også denne regelen bør derfor gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Det er i dag ingen regulering av når klageretten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 starter i saker for innkrevingsmyndighetene. Det er trolig fordi § 5-16 er tilpasset for saker for alminnelig namsmann, hvor tvangsinnkrevingen innledes med en begjæring fra saksøker. Det må etter departementets syn fremgå av innkrevingsloven når en klage kan settes frem for tingretten. Departementet mener det er naturlig at klageretten starter fra det tidspunktet tvangsinnkrevingen starter. Det må derfor avklares når en sak om tvangsinnkreving starter i Innkrevingsmyndighetens innkrevingsløp.

Departementet legger til grunn at sak om utlegg eller tvangsdekning av pant i enkle pengekrav hos Innkrevingsmyndigheten skal anses for å starte når varsel er gitt etter innkrevingsloven § 25, og foreslår å lovregulere at klage kan settes frem fra dette tidspunktet. For tilfeller med unnlatt varsling etter innkrevingsloven § 25 tredje ledd, legger departementet til grunn at klageretten starter når underretning om utlegg blir

gitt. Departementet legger til grunn at det ikke er nødvendig å lovregulere klagefristens utgangspunkt der varsel ikke sendes.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 og ny § 7-25 første ledd gir regler om klagefristens lengde. Som utgangspunkt kan klage fremsettes i den grad fullbyrdelsen ikke er avsluttet. Klage på utleggspant kan imidlertid fremsettes så lenge tvangsdekning ikke er begjært eller påbegynt av Innkrevingsmyndigheten når den gjennomfører tvangsdekning selv, og klage på utleggstrekk kan fremsettes så lenge trekket løper, men likevel slik at partene ikke kan klage over valg av utleggsgjenstand senere enn en måned etter at de ble underrettet om utlegget. I saker der Innkrevingsmyndigheten selv tvangsdekker utleggspant i enkle pengekrav, vil klage på utleggspantet kunne fremsettes inntil Innkrevingsmyndigheten sender varsel om tvangsdekning, med mindre klagen omfattes av månedsfristen for valg av utleggsgjenstand. Deretter kan klage fremsettes i tvangsdekningssaken frem til fullbyrdelsen avsluttes. Det vil si når det aktuelle beløpet blir utbetalt. Dette vil i praksis bety at klage på utleggspantet kan fremsettes helt frem til tvangsdekningen avsluttes når Innkrevingsmyndigheten tvangsdekker selv, med unntak av når klagen gjelder valg av utleggsgjenstand.

Departementet foreslår at tvangsfullbyrdelsesloven § 5-17, som gjelder heving av sak, ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsens første ledd andre punktum og andre ledd gjelder tvangssalg. Siden Innkrevingsmyndigheten ikke gjennomfører tvangssalg, og tvangsdekningsadgangen foreslås begrenset til enkle pengekrav, får disse uansett ikke anvendelse for Innkrevingsmyndigheten. De øvrige deler av bestemmelsen passer heller ikke for Innkrevingsmyndigheten.

Innkrevingsmyndigheten vil være ansvarlig for innkrevingen både før og etter en sak om tvangsinnkreving, og det blir unaturlig å «heve» tvangssaken når

Innkrevingsmyndigheten fortsatt skal håndtere innkrevingen av kravet.

Innkrevingsmyndigheten vil i stedet i noen tilfeller unnlate å gjennomføre en varslet sak om utlegg eller tvangsdekning i enkle pengekrav, se nærmere omtale i punkt 13.6.1.2.

Departementet foreslår videre at tvangfullbyrdelsesloven § 5-18 ikke skal gjelde. Bestemmelsen gjelder virkningen av at saksøkerens krav overdras under saken, og passer ikke for Innkrevingsmyndigheten.

I tvangfullbyrdelsesloven foreslås det en bestemmelse i § 5-19 om namsbok mv. og en bestemmelse i § 5-20 om innsyn. Bestemmelsene erstatter gjeldende tvangfullbyrdelseslov § 5-19, se høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangfullbyrdelsesloven punkt 10.2.2 og 15.2. Departementet foreslår en egen bestemmelse om krav til nedtegning av beslutning om utlegg og tvangsdekning i innkrevingsloven § 26 andre ledd, se punkt 13.6.3.2. Det foreslås videre en egen bestemmelse om innsyn i innkrevingsloven § 26 fjerde ledd, se punkt 13.6.4.2. Departementet foreslår derfor at bestemmelsene i tvangfullbyrdelsesloven §§ 5-19 og 5-20 ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår etter dette at tvangfullbyrdelsesloven §§ 5-9, 5-10, 5-15 og 5-16 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten når den beslutter utlegg, herunder utleggspant, utleggstrekk eller intet til utlegg. Bestemmelsene i §§ 5-10 andre ledd, 5-14 andre ledd, 5-15 og 5-16 vil gjelde for Innkrevingsmyndigheten når den beslutter tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav.

Departementet viser til innkrevingsloven § 23 tredje ledd og § 24 syvende ledd.

13.3.2.4 Forholdet til tvangfullbyrdelsesloven kapittel 7

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangfullbyrdelsesloven foreslås det i tvangfullbyrdelsesloven et nytt kapittel 7 om utlegg. Kapitlet er inndelt i tre deler, del I om begjæring om utlegg, del II om gjennomføring av saker om utlegg, og del III om klage, bortfall og opphevelse av utlegg mv. Omtalen nedenfor av bestemmelser som skal gjelde eller ikke gjelde for Innkrevingsmyndigheten tar utgangspunkt i dette lovutkastet.

Del I Begjæring om utlegg

Gjeldende § 7-1 om innledning er foreslått videreført i lovutkastet § 7-1 Innledning, hvor det i første ledd fastslås at den som har et pengekrav, kan begjære utlegg. Andre ledd fastslår hovedregelen om hva det kan tas utlegg i, gjennom henvisning til dekningsloven, og at utlegg kan tas i form av utleggspant eller utleggstrekk. Første ledd er ikke aktuell for Innkrevingsmyndigheten. Andre ledd om at utlegg kan tas i form av utleggspant eller utleggstrekk, vil for Innkrevingsmyndigheten følge av innkrevingsloven § 23 første ledd. Den delen av bestemmelsen i andre ledd som viser til dekningslovens regler, vil være overflødig. Hva det kan tas utlegg i, vil følge direkte av dekningsloven. Departementet foreslår derfor at bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven ny § 7-1 ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Gjeldende § 7-2 om tvangsgrunnlag er foreslått videreført i lovutkastet § 7-2. Departementet foreslår at bestemmelsen skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, med ett unntak, se under. For Innkrevingsmyndigheten er det særlig bestemmelsen i § 7-2 bokstav e om at krav etter særlig lovbestemmelse er tvangsgrunnlag for utlegg, som er praktisk, se nærmere under punkt 13.4.

Departementet foreslår at § 7-2 bokstav f ikke skal gjelde. Bestemmelsen fastsetter at «[s]kriftlig meddelelse som fordringshaveren selv har sendt skyldneren og som viser kravets grunnlag og omfang» er tvangsgrunnlag. Bestemmelsen er utformet for alminnelig namsmanns virksomhet. Når namsmannen mottar en begjæring hvor tvangsgrunnlaget følger av § 7-2 første ledd bokstav f, kan saksøkte motsette seg kravet. Dersom saksøker i begjæringen har bedt om det, skal saken i disse tilfellene overføres til behandling i forliksrådet. Saksøker vil da kunne få dom for kravet, jf. § 7-7 andre ledd. Siden namsmannen også er sekretariat for forliksrådet, jf. domstolloven § 27 sjette ledd, kan saken gå direkte over til behandling der. Når dom foreligger, vil saksøker kunne kreve at utleggssaken fortsetter, jf. § 7-7 tredje ledd. Dersom Innkrevingsmyndigheten skulle ta utlegg i disse sakene, ville det vært behov for å regulere hvordan eventuelle innsigelser mot kravet skulle vært håndtert og overføring til forliksrådet. Departementet anser dette som lite hensiktsmessig.

Gjeldende bestemmelser i § 7-3 om kompetent myndighet, § 7-4 om kumulasjon, § 7-5 om begjæringens innhold, § 7-6 om foreleggelse av begjæringen, bestemmelsen i § 7-7 om behandling i forliksrådet og § 7-8 om flere begjæringer mot samme saksøkt, er foreslått videreført med enkelte endringer i lovutkastet §§ 7-3 til 7-8. I lovutkastet § 7-9 foreslås det en ny bestemmelse om begjæring om utleggstrekk for enkelte kommunale krav. Bestemmelsene som foreslås i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-3 til 7-9, gjelder prosessen med å begjære utlegg for alminnelig namsmann og behandling av begjæring hos namsmannen og i forliksrådet, og er ikke aktuelle for Innkrevingsmyndigheten.

Del II Gjennomføring av saker om utlegg

Mange av bestemmelsene som foreslås i tvangsfullbyrdelseslovens kapittel 7 del II, bør gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Dette har sammenheng med at arbeidsprosessene for alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten ved gjennomføring av saker om utlegg, i stor grad vil være de samme. At mange av reglene bør gjelde må også ses i sammenheng med de bindinger regelverket har til panteloven, blant annet reglene om rettsvirkninger og rettsvern i panteloven kapittel 1 og 5.

Departementet foreslår likevel at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 første, andre, tredje og syvende ledd, ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Første ledd angir når en utleggssak kan tas opp til behandling. For Innkrevingsmyndigheten vil regler om dette følge av innkrevingsloven § 26 første og femte ledd, se punkt 13.6.1.2. Andre ledd om at namsmannen kan innkalle saksøkte og eventuelt saksøker til et møte, og tredje ledd om at namsmannen kan ta imot betaling eller avdrag på saksøkers vegne, vil ikke passe for Innkrevingsmyndigheten. Det samme gjelder syvende ledd om at det skal føres namsbok for beslutninger der det tas utleggspant eller besluttes utleggstrekk. Det vil også for Innkrevingsmyndigheten gjelde krav om nedtegning av beslutning om utlegg, men det stilles ikke krav om føring av namsbok. Et krav om nedtegning av beslutningen vil for Innkrevingsmyndigheten følge av innkrevingsloven § 26 andre ledd, se punkt 13.6.3.2.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 fjerde ledd pålegger namsmannen å undersøke om andre har rettigheter i et formuesgode før det tas utlegg i formuesgodet. Bestemmelsen viderefører dagens § 7-11 tredje ledd i tvangsfullbyrdelsesloven, som gjelder for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten i dag. Departementet foreslår at § 7-10 fjerde ledd skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår videre at femte ledd om at utleggstrekk ikke kan besluttes etter et alminnelig tvangsgrunnlag før tvangsgrunnlaget er rettskraftig, og sjette ledd om at Kongen i forskrift kan gi bestemmelser om valg av utleggsgjenstand, skal gjelde. Forskriftshjemmelen i sjette ledd er ny og er nærmere omtalt i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 8.1.

I tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 foreslås det en ny regel om gjentatt foreleggelse av varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6. Departementet foreslår i innkrevingsloven § 26 første ledd andre punktum en tilsvarende regel om gjentatt foreleggelse av varsel etter innkrevingsloven § 25, se punkt 13.6.1.2. Departementet foreslår derfor at § 7-11 ikke skal gjelde.

Departementet foreslår at bestemmelsene som foreslås i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-12 til 7-20, skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsene i § 7-12 om formuesgoder hos saksøkte, § 7-13 om formuesgoder hos en tredjeperson og § 7-14 om utlegg i felles bolig, viderefører gjeldende tvangsfullbyrdelseslov §§ 7-13 og 7-14 og er nærmere omtalt i punkt 7.2.3.2. Bestemmelsene i § 7-15 om utlegg i usikre krav og i deler av formuesgoder m.m., § 7-16 om utlegg i formuesgoder saksøkeren har panterett eller tilbakeholdsrett i, § 7-17 om utleggspant umiddelbart i forbindelse med utbetaling av lønn m v, § 7-18 om beslutning om utleggspant, § 7-19 om underretning om utleggspant og § 7-20 om sikring av rettsvern før utleggspant, erstatter gjeldende bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-15 til 7-20. Bestemmelsene i §§ 7-18 til 7-20 er nærmere omtalt nedenfor under punkt 13.6.3.

Departementet foreslår at bestemmelsen som foreslås i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 om beslutning og underretning om utleggstrekk, ikke skal gjelde. Krav til beslutning og underretning for Innkrevingsmyndigheten foreslås regulert i en egen bestemmelse i innkrevingsloven § 26.

Departementet foreslår at bestemmelsene i § 7-22 om endring av utleggstrekk og § 7-23 om skifte av trekkpliktig skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsene erstatter gjeldende § 7-23. Bestemmelsen i § 7-22 er samtidig tilpasset ordningen med ett utleggstrekk, se punkt 13.7.4.2 og høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.7.

Departementet foreslår at også § 7-24 om avslutning av sak med intet til utlegg skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsen erstatter gjeldende § 7-25.

Bestemmelsen gjelder når det ikke blir tatt utlegg fordi skyldner ikke har formuesgoder eller lønn eller andre pengekrav som nevnt dekningsloven § 2-7, som det kan tas utlegg i. Dersom det er andre grunner til at utlegg ikke blir tatt, for eksempel at kravet blir betalt eller bortfaller, avsluttes saken i praksis ved avlysning. Departementet foreslår at skyldneren skal informeres hvis det ikke treffes beslutning om utlegg, se punkt 13.6.1.2 og innkrevingsloven § 26 første ledd. Informasjonen markerer at saken er avsluttet.

Del III Klage, bortfall og opphevelse av utlegg mv.

Departementet foreslår at bestemmelsen som foreslås i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25 om klage, skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Første ledd viderefører gjeldende tvangsfullbyrdelseslov § 7-26, men slik at klagefristen foreslås endret fra «så lenge trekkperioden ikke er utløpt» til «så lenge trekket løper». I andre ledd foreslås det en ny bestemmelse som følge av ordningen med ett utleggstrekk. Bestemmelsen angir hvilken myndighet som skal behandle klage over størrelsen av et utleggstrekk. Den fastsetter videre at en avgjørelse av tingretten av en slik klage er bindende for alle fordringshavere med krav i trekket.

Forslag til bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26 om erklæring om bortfall av utleggspant, § 7-27 om beslutning om opphevelse av utleggspant og § 7-28 om beslutning om opphør av registrering av «intet til utlegg», erstatter gjeldende tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-27 til 7-29. Departementet foreslår at bestemmelsene skal gjelde, med unntak fra bestemmelsen som foreslås i § 7-27 andre ledd. Sistnevnte bestemmelse regulerer forholdet til saksøker, og passer ikke for Innkrevingsmyndigheten. I tvangsfullbyrdelsesloven § 7-29 foreslås det en ny bestemmelse om opphør av utleggstrekk. Også denne bestemmelsen skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Oppsummert medfører dette at tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-2 med unntak for første ledd bokstav f, § 7-10 fjerde til sjette ledd, §§ 7-12 til 7-20, §§ 7-22 til 7-26, 7-27 første ledd, 7-28 og 7-29 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Det vises til innkrevingsloven § 23 tredje ledd og § 34.

13.3.2.5 Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10

Tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 gjelder tvangsdekning i finansielle instrumenter, pengekrav mv. Av innkrevingsmyndighetene er det bare Statens innkrevingsssentral som har kompetanse til å gjennomføre tvangsdekning av pant i enkle pengekrav, se punkt 13.2.3.1. Statens innkrevingsssentral kan gjennomføre tvangsdekning etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III når den selv har stiftet utleggspant i enkle pengekrav, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 andre ledd. Departementet legger til grunn at også § 10-2 i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del I gjelder for Statens innkrevingsssentral, selv om det ikke er vist til bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 andre ledd.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten skal gis myndighet til å beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav for alle krav som den innkrever, også

krav som i dag innkreves av skattekontor og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, se punkt 13.2.3.2 og innkrevingsloven § 24 første ledd.

Departementet foreslår at bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 10-2 første ledd om tvangsgrunnlag skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, slik at utleggspant i enkle pengekrav som stiftes av Innkrevingsentralen, er tvangsgrunnlag for tvangsdekning når pantet har rettsvern etter panteloven kapittel 5. Departementet legger til grunn at det ikke er behov for noen henvisning til § 10-1. Bestemmelsen i § 10-2 andre ledd, og den delen av § 10-3 som er relevant for Innkrevingsmyndigheten, er inkorporert i forslag til en egen bestemmelse om varsel, og det er heller ikke behov for en henvisning til disse bestemmelsene, se punkt 13.5.2.2 og innkrevingsloven § 25.

Departementet foreslår å særskilt regulere hvilke øvrige regler som skal gjelde ved tvangsdekning i enkle pengekrav, se punkt 13.8 og innkrevingsloven § 24 andre til sjette ledd.

Disse bestemmelsene erstatter de bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III som i praksis har hatt betydning for Statens innkrevingsentralens gjennomføring av tvangsdekning. Departementet foreslår derfor at tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet viser til innkrevingsloven § 24 syvende ledd.

13.4 Tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse

13.4.1 Gjeldende rett

Utlegg kan bare besluttes for krav som har tvangsgrunnlag. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav e kan tvangsgrunnlag for utlegg følge av særlig lovbestemmelse. Det er slike tvangsgrunnlag som er mest vanlig for krav som i dag innkreves av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten.

For skattekontoret fastsetter skattebetalingsloven § 14-1 at skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg. Etter bestemmelsen er skatte- og avgiftskrav som nevnt i skattebetalingsloven § 1-1 andre ledd og tilbakesøkingsskrav etter § 1-3, tvangsgrunnlag for utlegg. Reglene for skatte- og avgiftskrav gjelder tilsvarende for krav som nevnt i skattebetalingsloven § 1-1 tredje ledd (renter, tilleggsskatt, tvangsmulkt mv.) og for ansvarskrav, jf. skattebetalingsloven § 16-1, slik at også disse kravene er tvangsgrunnlag for utlegg.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 første ledd gir Statens innkrevingsentral kompetanse til å beslutte utlegg for krav som den har til innkreving og som det foreligger tvangsgrunnlag for. En stor del av kravene som innkreves av Statens innkrevingsentral er tvangsgrunnlag for utlegg etter bestemmelser i lovgivningen for den enkelte kravstypen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav e. For krav som ikke er tvangsgrunnlag for utlegg etter en særskilt lovbestemmelse, må det foreligge annet tvangsgrunnlag for at Statens innkrevingsentral skal kunne utøve særnamsmyndighet. Eksempler på dette er dom eller kjennelse, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 andre ledd bokstav a, og beslutninger om tvangsmulkt, jf. lovens § 7-2 bokstav d. Departementet har i Prop. 127 L (2011-2012) side 29 lagt til grunn at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav f, som fastsetter at en skriftlig meddelelse som fordringshaveren har sendt til skyldneren som viser kravets grunnlag og omfang er tvangsgrunnlag, ikke passer for Statens innkrevingsentralens virksomhet. Det er vist til at Statens innkrevingsentral sjelden har benyttet en slik skriftlig meddelelse som tvangsgrunnlag, og det legges som et utgangspunkt til grunn at det også bør være slik i fremtiden.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 7 første ledd første punktum er for det første *avgjørelse eller skriftlig avtale om underholdsbidrag* tvangsgrunnlag for utlegg. Etter bestemmelsen er også for eksempel en privat bidragsavtale tvangsgrunnlag for utlegg.

Tvangsgrunnlaget for barnebidrag og ektefellebidrag er tilsvarende regulert i barnelova § 78 tredje ledd og ekteskapsloven § 85 som gir barnelova § 78 tilsvarende anvendelse.

For det andre er krav *som etter bidragsinnkrevingsloven* skal innkreves av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav tvangsgrunnlag for utlegg. Det følger av bidragsinnkrevingsloven at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal innkreve underholdsbidrag som påhviler noen etter barneloven, ekteskapsloven eller barnevernsloven (§ 1 første ledd første punktum), utenlandske bidragskrav (§ 2), tilbakekreving av feilutbetalinger (kapittel 5), og sakskostnader som det offentlige er tilkjent i rettssaker om krav som omfattes av loven (§ 1 første ledd tredje punktum). For noen krav som innkreves etter bidragsinnkrevingsloven § 2 (utenlandske bidragskrav), vil tvangsgrunnlag for kravene også kunne følge av tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 bokstav f.

For det tredje er krav *som etter andre lover* skal innkreves av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, tvangsgrunnlag for utlegg. I en rekke særlover er det bestemt at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal kreve inn krav fastsatt i medhold av særlovene. Krav etter andre lover omfatter tilbakebetalingskrav og andre kravstyper, slik som for eksempel underholdsbidrag og fastsettingsgebyr etter barnelova § 78 og underholdsbidrag etter barnevernsloven § 15-12.

Kravene som er tvangsgrunnlag for utlegg etter bidragsinnkrevingsloven § 7 første ledd første punktum, er også tvangsgrunnlag for utlegg når begjæring om utlegg sendes til namsmannen, jf. bestemmelsens andre punktum. Kravet beholder dessuten tvangsgrunnlaget dersom bidragskrav overføres for privat innkreving etter bidragsinnkrevingsloven §§ 17 og 30, jf. bestemmelsens tredje punktum.

For krav som kreves inn av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav etter andre lover enn bidragsinnkrevingsloven, er det regler om at kravene er tvangsgrunnlag for utlegg i særlovgivningen. For mange krav er det derfor i dag en dobbeltregulering, slik at bidragsinnkrevingsloven § 7 første ledd blir overflødig.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 1 andre ledd kan departementet i forskrift bestemme at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetaling skal innkreve andre krav enn de som er nevnt i første ledd. Bidragsinnkrevingsloven § 7 andre ledd fastsetter at krav som nevnt i § 1 andre ledd ikke er tvangsgrunnlag for utlegg, med mindre det følger av annet rettsgrunnlag. Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav utøver ikke særnamsmyndighet for disse kravene, jf. forskrift 21. mars 2018 nr. 388 § 2. For disse kravene skjer innkreving først og fremst gjennom fakturering. Hvilke krav dette gjelder er angitt i forskrift 21. mars 2018 nr. 388, fastsatt i medhold av bidragsinnkrevingsloven § 1 andre ledd.

13.4.2 Vurderinger og forslag

Som nevnt under gjeldende rett har de fleste krav som innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten innkrever, tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse. Departementet foreslår at krav som i dag har tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav e, skal ha tilsvarende tvangsgrunnlag når myndigheten til å kreve inn kravene legges til en felles innkrevingsmyndighet.

Departementet foreslår at det i forskrift skal angis hvilke krav Innkrevingsmyndigheten skal kreve inn, se punkt 5.2.2 og innkrevingsloven § 2. Etter departementets syn bør en slik bestemmelse ikke kombineres med en generell bestemmelse i innkrevingsloven om at krav som Innkrevingsmyndigheten innkrever er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet foreslår isteden at lovbestemmelser om at krav er tvangsgrunnlag for utlegg, plasseres i det særlige regelverket knyttet til det enkelte kravet.

For å videreføre eksisterende lovbestemmelser om tvangsgrunnlag foreslår departementet at tvangsgrunnlag for enkelte kravstyper reguleres i innkrevingsloven. Dette gjelder tilbakebetalingskrav etter innkrevingsloven § 6 andre ledd og ansvar for utleggstrekk etter innkrevingsloven §§ 31 tredje ledd og 40 tredje ledd andre punktum.

Departementet foreslår at bestemmelsen om at skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg videreføres i skattebetalingsloven. Siden øvrige bestemmelser om utlegg i skattebetalingsloven kapittel 14 foreslås opphevet, foreslår departementet å flytte skattebetalingsloven § 14-1 til samme lov kapittel 1 som ny § 1-4.

For krav som kreves inn av Statens innkrevingsssentral, videreføres gjeldende rett. For disse kravene er det ikke behov for noen regelendring.

Hvilke krav som er tvangsgrunnlag for utlegg hos Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav følger av bidragsinnkrevingsloven § 7. Som nevnt under gjeldende rett er bestemmelsen i bidragsinnkrevingsloven § 7 overflødig for de fleste krav som Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i dag krever inn etter andre lover enn bidragsinnkrevingsloven. Departementet foreslår at tvangsgrunnlag for utlegg, der slikt tvangsgrunnlag mangler i annen lov blir etablert i lovgivningen for det enkelte krav. Departementet foreslår derfor en endring i barnelova § 78 tredje ledd slik at krav etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg også når kravene skal innkreves etter reglene i innkrevingsloven. Departementet foreslår videre å endre barnevernsloven § 15-12 fjerde ledd slik at den fastsetter at bidrag etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg. I dag følger dette av bidragsinnkrevingsloven § 7 første ledd. Det foreslås samtidig fastsatt at bidraget skal innkreves av Innkrevingsmyndigheten etter innkrevingsloven, og at det på samme måte som i dag skal overføres til kommunen.

For utenlandske bidragskrav mv. som nevnt i bidragsinnkrevingsloven § 2 første og andre ledd, krav på tilbakebetalingskrav etter § 26 og pålegg etter § 27, foreslår departementet at tvangsgrunnlag for utlegg fortsatt skal følge av bidragsinnkrevingsloven § 7. Departementet foreslår videre at krav på underholdsbidrag som har tvangsgrunnlag ved innkreving hos Innkrevingsmyndigheten, skal beholde tvangsgrunnlaget dersom innkrevingen

avsluttes i medhold av § 3 fjerde ledd i innkrevingsloven, se punkt 18.5.2 og også her forslag til regulering i bidragsinnkrevingsloven § 7.

Forslag til innkrevingslov viderefører at krav som i dag har tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse, fortsatt har slikt tvangsgrunnlag. Lovbestemmelser om at krav er tvangsgrunnlag for utlegg bidrar til å gjøre innkrevingen mer effektiv, og departementet ser at det kunne vært hensiktsmessig med slike lovbestemmelser også for kravtyper som i dag mangler slikt tvangsgrunnlag. Dette kan være aktuelt for krav som i dag kreves inn av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav etter bidragsinnkrevingsloven § 1 andre ledd, og for enkelte krav som kreves inn av Statens innkrevingsssentral. Det vil imidlertid kreve en konkret vurdering for hver enkelt kravstype om det bør kunne tas utlegg for kravet uten at kreditor må gå veien om å få dom mv. for kravet for å få alminnelig tvangsgrunnlag. Departementet har ikke grunnlag for å foreta en slik vurdering nå, og de ansvarlige for det enkelte sektorregelverket vil være nærmest til å vurdere om det er forhold ved kravstypen som tilsier, eller eventuelt ikke tilsier, at slikt tvangsgrunnlag etableres eller om kravet eventuelt bør ha et annet tvangsgrunnlag, jf. tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 4 og § 7-2.

Det vises til forslag til innkrevingslov § 6 andre ledd, § 31 tredje ledd og § 40 tredje ledd andre punktum og til forslag om endringer i skattebetalingsloven ny § 1-4, bidragsinnkrevingsloven § 7, barnelova § 78 tredje ledd og barnevernsloven § 15-12 fjerde ledd.

13.5 Varsel før tvangsinnkreving

13.5.1 Gjeldende rett

13.5.1.1 Generelt om varsel

Før skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan tvangsinn drive krav som har et særlig tvangsgrunnlag, må de sende varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18. Skyldner eller skyldners fullmektig

skal i varselet gjøres oppmerksom på at tvangsinnkreving vil iverksettes dersom kravet ikke blir betalt. Ved tvangsdekning i enkle pengekrav gis varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18 også til den som utad fremstår som eier av fordringen eller dennes fullmektig, se punkt 13.5.1.4. I mange saker sendes tilsvarende varsel også når kravet har et alminnelig tvangsgrunnlag.

To uker etter at varsel er sendt kan tvangsinnkrevingen begynne. Prosessen med varsling under tvangsinnkrevingen er noe forskjellig avhengig av innkrevingstiltaket, se punkt 13.5.1.2 til 13.5.1.4 nedenfor, og i enkelte tilfeller kan varsel unnlates, se punkt 13.5.1.5.

13.5.1.2 Varsel før utleggspant og intet til utlegg

Før utleggspant kan besluttes eller en sak kan avsluttes med intet til utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25, må en utleggsforretning berammes etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10. Dette innebærer at innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten må varsle skyldner om tid og sted for utleggsforretningen. Meddelelsen skal gis på den måten som i hvert tilfelle finnes hensiktsmessig, jf. domstolloven § 186. Meddelelsen kan gis skriftlig eller muntlig, for eksempel per brev eller telefon. Varselet kan sendes digitalt dersom det skjer på en betryggende måte, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 1-10. Varselet om tid og sted gjør det mulig for skyldner å være til stede ved utleggsforretningen, en rett som i dag følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-8 andre ledd.

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 at den alminnelige namsmannen skal meddele saksøkte om at begjæring om utlegg er tatt til følge, og gi saksøkte to uker til å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget. Namsmannen skal også gjøre saksøkte oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, på at ytterligere kostnader vil påløpe om utlegg blir tatt, og på at utlegg kan unngås ved at kravet med renter og kostnader betales innen fristen på to uker. Dette

varslet kan namsmannen kombinere med varsel om tid og sted for avholdelse av utleggsforretning etter § 7-10.

Bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 gjelder ikke for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, men for Statens innkrevingsssentral er det i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 fjerde ledd gitt en tilsvarende regel. Bestemmelsen fastsetter at skyldner skal gis to uker til å uttale seg om blant annet valg om utleggsgjenstand. Dette varselet kan kombineres med berammelse av utleggsforretning etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10. For skattekontoret er det i praksis lagt til grunn at skyldner skal gis tilsvarende veiledning og varsel som etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6, gjennom berammelsen av utleggsforretning etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10, se også forvaltningsloven § 16. Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 krever imidlertid ikke at varsel sendes to uker før forretningen. For Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav gjelder verken tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-6 eller 7-10. I praksis er det likevel også her lagt til grunn at skyldner skal gis varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10. Det gjelder heller ikke her noen frist for når varsel skal sendes. Skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav vil derfor, til forskjell fra Statens innkrevingsssentral, kunne beramme en utleggsforretning med en kortere frist enn to uker.

13.5.1.3 Varsel før beslutning om utleggstrekk

Etter at varsel er sendt etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18, er den videre prosessen med varsel av utleggstrekk forskjellig for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten.

Statens innkrevingsssentral beslutter utleggstrekk ved utleggsforretning, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. Statens innkrevingsssentral må da varsle på samme måte som ved utleggspant, jf. punkt 13.5.1.2.

Skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav beslutter ikke utleggstrekk ved utleggsforretning. For disse innkrevingsmyndighetene er det

derfor ikke et tilsvarende krav til ytterligere varsel som for Statens innkrevingsssentral, før utleggstrekk besluttes. Utleggstrekk kan derfor besluttes to uker etter at det er sendt varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18.

13.5.1.4 Varsel før tvangsdekning

Av Skatteetatens tre innkrevingsmyndigheter er det kun Statens innkrevingsssentral som selv kan beslutte tvangsdekning i enkle pengekrav. For skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan begjæring om tvangsdekning i enkle pengekrav tidligst sendes til alminnelig namsmann to uker etter at underretning om utlegget er sendt skyldner, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-2 andre ledd. Bestemmelsen passer ikke for Statens innkrevingsssentral siden de ikke sender noen begjæring til seg selv når de gjennomfører tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Statens innkrevingsssentral vil likevel alltid vente minst to uker før den påbegynner tvangsdekningen. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 fjerde ledd skal Statens innkrevingsssentral deretter varsle skyldner og gi vedkommende en frist på to uker for å kunne uttale seg om forhold av betydning for om tvangsdekningen gjennomføres.

Det er ikke alltid samsvar mellom den som eier en fordring og den som utad fremstår som eier. Dersom det for eksempel er tatt utlegg i en konto som er registrert på en tredjeperson, må også personen som er registrert som formell eier av kontoen varsles (og gjøres til medsaksøkt), jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-3, jf. § 8-4. Departementet legger til grunn at denne bestemmelsene også vil gjelde for Statens innkrevingsssentral, og at den kan være aktuelt dersom Statens innkrevingsssentral har sannsynliggjort på utleggsstadiet at pengene som står inne på en tredjepersons konto reelt sett tilhører skyldner.

13.5.1.5 Unnlatelse av varsel før utlegg

Varsel om utlegg kan i noen tilfeller unnlates. Unnlatelse av varsel er særlig aktuelt hvor det er fare for at skyldner vil kunne unndra aktuelle utleggsobjekter eller hvor kontaktinformasjon til skyldner mangler.

Foreleggelse av begjæringen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 tredje ledd kan unnlates hvis tvangsfullbyrdelsen ville bli *vesentlig vanskeliggjort* ved en foreleggelse. Tilsvarende kan varsel om tid og sted for forretningen unnlates hvor tvangsfullbyrdelsen ville bli vesentlig vanskeliggjort om slik meddelelse ble gitt, jf. § 7-10 første ledd andre punktum. For Statens innkrevingsssentral følger adgangen til å unnlate varsel av tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 fjerde ledd siste punktum. Unntaket fra varslingsplikten har samme ordlyd i de tre bestemmelsene og må i utgangspunktet tolkes likt. Det må være en konkret grunn til å tro at en gjenstand som er egnet for utlegg, vil bli avhendet eller holdt skjult for at kravet til unnlatt varsling er oppfylt, se for eksempel Agder lagmannsretts kjennelse 17. juli 2015.

Varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 er heller ikke nødvendig dersom «namsmannen finner saksøkte eller en myndig person i saksøktes husstand på stedet.» Bestemmelsen ble utformet for å gjøre det mulig for namsmannen å legge opp reiseruter med det siktemål å holde et stort antall forretninger hos ulike skyldnere på samme dag og uten å gi varsel om den enkelte forretning, se merknad til § 7-6 i Ot.prp. nr. 65 (1990-1991). Det er antatt at tilsvarende gjelder hvor utleggsforretningen avholdes på saksøktes drifts- eller forretningssted.

Varsling kan også unnlates dersom forretningen holdes på namsmannens kontor med intet til utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 andre ledd bokstav b.

Hvor innkrevingsmyndighetene mangler kontaktinformasjon til skyldner, kan varsel unnlates etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-14 første ledd. For å kunne unnta varsel etter bestemmelsen, antas det at innkrevingsmyndighetene må ha undersøkt folkeregisteret og ellers gjort henvendelse til nærstående, se Thor Falkanger, Hans Flock og Thorleif Waaler, *Tvangsfullbyrdelsesloven Lovkommentar*, 5. utgave, Universitetsforlaget, 2017, side 247.

13.5.1.6 Informasjon til skyldner ved gjennomføring av utleggsforretning

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 gjelder for innkrevingsmyndighetene når de gjennomfører en utleggsforretning. Av første ledd følger det at en utleggsforretning skal begynne med at skyldner skal oppfordres til å betale kravet etter tvangsgrunnlaget med sakskostnader. Dersom skyldner ikke betaler, skal innkrevingsmyndigheten gjøre oppmerksom på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas fra utlegg. Skyldner skal gis anledning til å uttale seg om valget av utleggsgjenstand. Dersom skyldner ikke er til stede, skal en myndig person i husstanden som er til stede, gis anledning til å uttale seg.

13.5.2 Vurderinger og forslag

13.5.2.1 Behov for egen regel i innkrevingsloven

Før det treffes en avgjørelse om tvangsinnkreving er det viktig at skyldner gis et varsel, slik at hun eller han gis mulighet til å opplyse saken og gis anledning til å kunne påvirke resultatet.

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 6.2.1 foreslås det endringer i varslingsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven. Det foreslås å oppheve reglene om varsel om utleggsforretningen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10. Endringen har sammenheng med at en går bort ifra lovens ordning om at en utleggssak skal avholdes i en forretning på et angitt sted til en angitt tid. Samtidig foreslås det stilt nye krav til informasjonen som skal gis i foreleggelsen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 slik at saksøkte kan få nødvendige opplysninger om utleggssaken ved foreleggelse av begjæringen. Det foreslås blant annet å lovfeste at saksøkte skal gjøres oppmerksom på hvilke opplysninger namsmannen har om saksøkte og som er av betydning ved vurdering av utleggstrekk. Det foreslås også å flytte deler av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 til § 7-6 slik at det fremgår at namsmannen har plikt til å gjøre skyldner oppmerksom på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas fra utlegg. Det foreslås videre at det i forskrift skal kunne gis regler om det nærmere innholdet i

foreleggelsen. Informasjon som gis etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6, vil etter dette være det som formidles fra namsmannen til skyldner, før det tas en beslutning i utleggssaken.

Departementet har vurdert om bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 kan gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Tvangsfullbyrdelseslovens § 7-6 gjelder *foreleggelse av begjæring*. Bestemmelsen er ikke tilpasset situasjonen for Innkrevingsmyndigheten, som ikke mottar begjæring om utlegg. Den gjelder derfor ikke i dag for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, og dette tilsier at den heller ikke bør gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Departementet mener også at en felles bestemmelse gir en bedre og enklere lovstruktur enn om varslene for utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav er regulert på ulike steder.

Siden tvangsfullbyrdelseslovens regler om varsel ikke vil passe for Innkrevingsmyndighetens saksbehandling, foreslår departementet under punkt 13.3.2.4 at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 om foreleggelse av begjæringen ikke skal gjelde.

Departementet har vurdert å la forvaltningslovens regler gjelde for Innkrevingsmyndigheten ved beslutning om tvangsinnkreving. Forvaltningsloven § 16 stiller krav til forhåndsvarsel før forvaltningsvedtak. Bestemmelsen er generelt utformet. Beslutning om utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav er inngripende tiltak for skyldneren. I disse sakene er det viktig at skyldneren oppfordres til å uttale seg om forhold av betydning for beslutningen, og får nødvendig informasjon slik at vedkommende kan ivareta sine interesser. Opplysninger fra skyldner vil kunne være avgjørende for en riktig beslutning, for eksempel ved beregning av utleggstrekk eller for å unngå utlegg i beslagsfrie eiendeler. Dette ivaretas bedre dersom varselet før beslutningen er særskilt tilpasset tvangsinnkrevingen. Regelverket vil da bli enklere og lettere tilgjengelig, og vil slik bidra til skyldnerens rettssikkerhet. Forvaltningsloven gir

mindre klare rammer for når varsel skal gis, og etter departementets syn er det behov for en mer klar og presis bestemmelse om varsel på dette området.

Departementet foreslår derfor at det i innkrevingsloven gis særlige regler om varsel før tvangsinnkreving. Bestemmelsen vil også gjelde ved avregning, se punkt 12.3.2.

Bestemmelsen som foreslås i innkrevingsloven regulerer kun varsel før tvangsinnkreving. Innkrevingsmyndigheten bør også gi skyldner et varsel dersom et utleggstrekk økes. Krav til varsel i disse tilfellene vil følge av innkrevingsloven § 23 tredje ledd, som fastsetter at tvangsfullbyrdelsesloven ny § 7-22 gjelder tilsvarende for utlegg. Bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven ny § 7-22 første ledd sjette punktum fastsetter at skyldneren skal gis anledning til å uttale seg før trekket økes.

13.5.2.2 Nærmere om innholdet i varselet og frist til å uttale seg

Skyldner bør ut fra varselet få tilstrekkelig informasjon til å ivareta sine interesser i saken, og kunne gi relevante opplysninger til Innkrevingsmyndigheten før det tas en beslutning i saken. Etter tvangsfullbyrdelsesloven §§ 2-14 fjerde ledd og 7-6 skal skyldneren oppfordres til å uttale seg blant annet om forhold av betydning for avgjørelsen og valg av utleggsobjekt. Kravene som stilles i disse bestemmelsene er videreført i endringsforslaget til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6. Departementet mener at kravene som stilles i disse bestemmelsene er fornuftige og ivaretar hensynet til skyldner, og foreslår derfor at kravet til innhold i disse bestemmelsene videreføres. Regelen vil gjelde ved utlegg, tvangsdekning i enkle pengekrav og avregning, og departementet foreslår derfor at forhold som skyldner skal oppfordres til å uttale seg om knyttes opp mot forhold av betydning for saken.

Departementet foreslår at det stilles ytterligere krav til varselet enn det som fremgår ovenfor.

Varselet bør inneholde informasjon om beslagsfrihetsbestemmelsene i dekningsloven kapittel 2. Et slikt krav stilles i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 første ledd andre punktum i dag, men gjelder direkte bare ved innledningen av utleggsforretningen. Dette er uansett informasjon som skyldneren bør være gjort kjent med på et tidligere tidspunkt enn når beslutningen om utlegg tas. Departementet foreslår derfor at varselet skal inneholde informasjon om disse reglene. En tilsvarende regel er som nevnt foreslått for alminnelig namsmann, se forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 og forslaget om å oppheve tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 første ledd i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven, punkt 6.2.1.

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 7.1.2 foreslås det å oppheve tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 om stedet for beslutning om utlegg. Dette medfører at det ikke lenger vil være et krav om at beslutningen om utlegg må skje på et konkret sted eller tidspunkt. Det vil derfor ikke lenger være naturlig å varsle om sted og tidspunkt for utlegg. Dersom Innkrevingsmyndigheten planlegger å gjennomføre utlegg der formuesgodet er, må hovedregelen likevel være at skyldner varsles om tid og sted for oppmøtet.

Før etablering av utleggstrekk vil skyldner ha behov for å se hvilke opplysninger om inntekter og stipulerte utgifter Innkrevingsmyndigheten har og foreløpig vil legge til grunn. Departementet foreslår derfor at dette skal tas inn i varselet før det besluttes utleggstrekk. Skyldner vil gjennom dette bli orientert før trekk besluttes, slik at vedkommende får anledning til å komme med oppdaterte opplysninger om egen økonomi. Dette vil bidra til at utleggstrekket blir korrekt og slik ivareta skyldnerens rettssikkerhet.

Departementet foreslår at innkrevingsloven skal angi at varselet skal inneholde det som er nødvendig for at skyldner skal kunne ivareta sine interesser. En bestemmelse som i

detalj regulerer innhold og utforming av de ulike situasjonene, herunder hva som er nødvendig for at skyldner skal kunne ivareta sine interesser, vil bli omfangsrik. Departementet foreslår derfor at det gis en forskriftshjemmel, og at de nærmere reglene om innholdet i varselet gis ved forskrift.

Departementet foreslår at det også skal kunne gis forskrift om hvordan varsel skal gis. Det er viktig at regelen gir tilstrekkelig handlingsrom og fleksibilitet ved utvikling av nye plattformer for kommunikasjon mellom Innkrevingsmyndigheten og skyldner. Departementet mener for eksempel at det, som etter gjeldende rett, ikke bør stilles særlige formkrav til varselet. Den klare hovedregelen vil likevel være at varselet skal skje skriftlig. Muntlig varsling skal kun skje dersom det ikke er mulig å kontakte skyldneren skriftlig. Kravet om skriftlighet vil ivaretas gjennom ulike digitale varslingsformer som eksisterer i dag og i fremtiden, under forutsetning av at de tekniske løsninger som benyttes er betryggende, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 1-10 og domstolloven § 197 a.

Varsel skal som hovedregel bare gis til skyldneren eller skyldners fullmektig. Ved tvangsdekning i enkle pengekrav er det imidlertid ikke alltid samsvar mellom eier av fordringen og den som utad fremstår som eier. Etter gjeldende rett skal den som er registrert eller formelt sett fremstår som eier, varsles før tvangsdekning, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-3 første ledd, jf. § 8-4. Departementet foreslår at denne regelen videreføres.

Departementet foreslår at fristen til å uttale seg om saken som det er varslet om, settes til tre uker. I dag gjelder en frist på to uker, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-6 og 2-14. Etter forslaget skal fristen regnes fra varsel er gitt. Dette innebærer at fristen regnes fra varselet er sendt i brev eller er tilgjengeliggjort elektronisk. Når fristen regnes fra varselet er sendt, er det etter departementets syn rimelig at fristen utvides til tre uker. Forslaget tilsvarer forslaget til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6.

Når utleggstrekk besluttes for skatte- og avgiftskrav og bidragskrav mv., er det i dag ikke krav om et særskilt varsel utover varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18. Forslaget innebærer en endring for krav som innkreves av skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. I tillegg vil det nå for alle krav stilles krav om varsel med tre ukers frist ved utleggspant. I dag gjelder ingen frist for skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. For Statens innkrevingsssentral gjelder det en frist på to uker for utleggspant og tvangsdekning av enkle pengekrav.

Det vises til innkrevingsloven § 25 første, andre og fjerde ledd.

13.5.2.3 Adgang til å unnlate varsel

Innkrevingsmyndigheten bør fortsatt ha en begrenset adgang til å unnlate varsling. Departementet foreslår en bestemmelse som gir anledning til å unnlate varsel i tilfeller hvor beslutning om utlegg ville bli vesentlig vanskeliggjort om varsel ble gitt. Dette er det samme kravet som i dag følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 første ledd andre punktum, § 7-6 tredje ledd første punktum og § 2-14 fjerde ledd femte punktum, og som foreslås videreført i endringsforslaget til § 7-6. Unntaket kan anvendes der det er konkret grunn til å tro at en gjenstand som er egnet for utlegg, vil bli avhendet eller holdt skjult dersom det sendes et varsel i forkant av beslutningen. For eksempel kan det være at skyldner er i ferd med å selge unna eiendeler eller ta ut eller forbruke penger som står inne på en bankkonto. Dette medfører at adgangen til å unnlate varsel i disse tilfellene vil være lik mellom Innkrevingsmyndigheten og den alminnelige namsmann. Ved tvangsdekning i enkle pengekrav vil kravet være sikret og vilkåret «vesentlig vanskeliggjort» vil ikke være aktuelt.

I dag regulerer § 7-10 ytterligere to unntak for varsling om tid og sted. For det første kan varsling unnlates når namsmannen finner saksøkte eller en myndig person i saksøktes husstand på stedet. Varsling kan også unnlates dersom forretningen holdes på namsmannens kontor med intet til utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 andre

ledd bokstav b. Det foreslås å ikke videreføre disse bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven, og departementet foreslår heller ingen slike regler for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår at varsel også skal kunne unnlates dersom betryggende oversendelse ikke er praktisk mulig. Varsel vil ikke være praktisk mulig dersom skyldneren eller skyldnerens fullmektig ikke har kjent kontaktpunkt. Departementet mener, som etter dagens regelverk, at Innkrevingsmyndigheten må foreta visse undersøkelser før varsel kan unnlates. Hvor store undersøkelser Innkrevingsmyndigheten må foreta, vil kunne variere fra sak til sak. Et minimumskrav må være at Folkeregisteret og andre registre som Innkrevingsmyndigheten har tilgang til, undersøkes. Innkrevingsmyndigheten bør videre undersøke om skyldner eller skyldners fullmektig har kjent kontaktinformasjon for elektronisk varsling. Innkrevingsmyndigheten kan for eksempel ikke sende varsel ukryptert til en e-postadresse de mener kan tilhøre skyldner eller dennes fullmektig. Departementet mener at hensynet til skyldners personvern tilsier at Innkrevingsmyndigheten ikke bør kontakte nærstående for å få opplyst ny adresse eller kontaktinformasjon. Varsel vil kunne unnlates både forut for beslutning om utlegg og beslutning om tvangsdekning i enkle pengekrav. Bestemmelsen som departementet foreslår, gjør at tvangsfullbyrdelsesloven § 5-14 første ledd ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Det vises til innkrevingsloven § 25 tredje ledd.

13.6 Krav til beslutning, begrunnelse, underretning mv. og regler om innsyn

13.6.1 Frist for beslutning om tvangsinnkreving

13.6.1.1 Gjeldende rett

Innkrevingsmyndighetenes beslutning om utleggspant eller avslutning av en sak med intet til utlegg, blir tatt i forbindelse med avholdelse av en utleggsforretning. Det samme gjelder for utleggstrekk besluttet av Statens innkrevingsentral. Ved en

utleggsforretning skal innkrevingsmyndighetene varsle om tid og sted for avholdelse av forretningen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10. En utleggsforretning skal avholdes på tid og sted som varslet, og beslutning om utlegg blir tatt ved utleggsforretningen. Det er innkrevingsmyndighetene som fastsetter når og hvor utleggsforretningen skal holdes. Frem til forretningen er gjennomført kan innkrevingsmyndighetene endre tidspunktet for avholdelsen som følge av den generelle omgjøringsadgangen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-15.

Når skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav beslutter utleggstrekk, skjer dette gjennom en administrativ beslutning. For administrativt besluttede utleggstrekk er det ikke noe krav om varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10, og det gjelder heller ingen frist for når beslutning om utleggstrekk skal tas. I disse sakene vil utleggstrekk normalt bli besluttet så snart som mulig etter utløpet av fristen for varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18, det vil si så snart kravet er tvangskraftig.

Som det kommer frem ovenfor i punkt 13.5.1.4, skal Statens innkrevingsssentral før gjennomføring av tvangsdekning varsle skyldner og oppfordre denne om innen to uker å uttale seg om forhold av betydning for om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav skal gjennomføres. Det er ikke satt noen klar frist for når selve beslutningen skal tas.

Etter forvaltningsloven § 11 a første ledd skal forvaltningen forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold. Bestemmelsen fastsetter ingen konkret frist. Dette er begrunnet i at det vil være vanskelig å gi en generell bestemmelse som vil få praktisk betydning på hele forvaltningens område, se Ot.prp.nr.38 (1964-1965) om lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) side 76. Det uttales at bestemmelser om frist i stedet kan gis i særlovgivningen. Forvaltningslovens regler kommer per i dag ikke til anvendelse ved avholdelse av en utleggsforretning eller

beslutning om tvangsdekning, og har heller ikke vært lagt til grunn ved beslutning av administrative utleggstrekk.

13.6.1.2 Vurderinger og forslag

Etter dagens regler skal en beslutning om utleggspant tas i forbindelse med avholdelse av en utleggsforretning, noe som i praksis betyr at beslutningen må tas på det tidspunkt utleggsforretningen er berammet til. Det samme gjelder for utleggstrekk besluttet av Statens innkrevingsssentral. Departementet foreslår at en beslutning om utlegg ikke lenger skal skje på et bestemt sted eller til en bestemt tid. De gjeldende reglene om avholdelse av utleggsforretning vil derfor ikke være praktisk for Innkrevingsmyndigheten. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven er det lagt til grunn at reglene om utleggsforretning heller ikke er praktisk for alminnelig namsmann, se blant annet punkt 7.1.2 hvor det foreslås å oppheve tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 om stedet for utleggsforretningen og punkt 7.2.2 hvor det foreslås at det ikke lenger skal avholdes en utleggsforretning til nærmere angitt tid eller sted.

Når reglene om utleggsforretning ikke lenger gjelder, er det behov for å ta stilling til hvilken frist som skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens beslutning om tvangsinnkreving. Det er også behov for klarere regler for når beslutning om utleggstrekk skal tas for krav som i dag innkreves av skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. I dag gjelder det ingen frist for beslutning i disse sakene. Etter departementets syn er det flere hensyn som tilsier at det bør gjelde en frist for beslutning.

Et hensyn er behovet for oppdaterte opplysninger. I de tilfellene der Innkrevingsmyndigheten beslutter utleggspant, vil det være eierforholdene og verdien på formuesgodet på tidspunktet beslutningen blir tatt som skal legges til grunn for beslutningen. Tilsvarende vil skyldners inntekter og utgifter på tidspunktet utleggstrekk besluttes legges til grunn ved beregningen av utleggstrekkets størrelse.

Departementet foreslår at skyldner får en frist på tre uker til å uttale seg om saken etter at varsel er gitt, se innkrevingsloven § 25 første ledd. Dersom det går for lang tid fra utløpet av skyldners uttalefrist til beslutningen blir fattet, kan verdien av opplysninger skyldner har kommet med bli svekket.

Et annet hensyn er at en avgjørelse om utlegg normalt vil medføre en innskrenking av skyldnerens rett til å disponere over egen inntekt eller egne eiendeler, for eksempel ved at et løpende utleggstrekk reduserer skyldners utbetaling av lønn eller annen ytelse, eller ved at en konto sperres eller en eiendom blir beheftet med utlegg. En slik beslutning vil ofte skyldneren oppleve som belastende, og det kan også gjelde ventetiden frem til en beslutning blir tatt. Skyldner har derfor behov for å få en snarlig avklaring på saken.

Departementet har vurdert om det er tilstrekkelig at forvaltningsloven § 11 a første ledd regulerer fristen for å treffe en beslutning. Ved å legge forvaltningslovens bestemmelse til grunn, vil Innkrevingsmyndigheten måtte fatte en beslutning om utlegg uten ugrunnet opphold. Fristen blir da i utgangspunktet lik som for øvrige deler av forvaltningen. En saksbehandlingsfrist som kun er knyttet til formuleringen «uten ugrunnet opphold» vil etter departementets syn kunne gjøre det vanskeligere for en skyldner å vite når en avgjørelse om utlegg vil bli tatt av Innkrevingsmyndigheten.

Det kan også være grunn til å velge en frist som er lik den som foreslås for alminnelig namsmann. I tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 foreslås det en bestemmelse om gjentatt foreleggelse. Etter bestemmelsen må en sak avsluttes med utlegg eller intet til utlegg innen to måneder etter at saksøkte sist har uttalt seg og det dessuten er gått mer enn to måneder siden sist gitte frist for å uttale seg, har løpt ut. Dersom saken ikke avsluttes innen den tid, må namsmannen begynne saken på nytt med å forelegge begjæringen på ny etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6. Bestemmelsen fastsetter videre at gjentatt foreleggelse kan unnlates i tilfeller som nevnt i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 tredje ledd, det vil si dersom tvangsfullbyrdelsen ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort.

Det er lagt til grunn at det er forholdene på tidspunktet for vurderingen som er avgjørende, og at gjentatt foreleggelse derfor kan unnlates, selv om begjæringen opprinnelig var forelagt.

Departementet har vurdert om bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 kan gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder foreleggelse av begjæring og er knyttet opp mot varslingsregelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6, som ikke vil gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår derfor at det gis en egen bestemmelse om frist for beslutning om utlegg i innkrevingsloven.

Departementet foreslår likevel at fristen som følger av tvangsfullbyrdelseslovens § 7-11 skal gjelde tilsvarende for Innkrevingsmyndigheten. Etter departementets syn vil fristen på to måneder gi Innkrevingsmyndigheten nok tid til å foreta tilstrekkelige grundige vurderinger og ved behov hente inn flere opplysninger før utlegg besluttes. Dette er særlig aktuelt der skyldner har benyttet seg av retten til å uttale seg, og har kommet med nye opplysninger.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten ikke skal ha adgang til å utvide fristen på to måneder. Innkrevingsmyndigheten må i stedet begynne saken på nytt, ved å sende gjentatt varsel etter innkrevingsloven § 25. Dersom en beslutning om utlegg skulle bli tatt etter fristens utløp er dette en saksbehandlingsfeil. En slik feil fører ikke ubetinget til ugyldighet, med mindre feilen kan ha hatt betydning for beslutningens innhold.

Forslaget om at Innkrevingsmyndigheten må begynne saken på nytt, ved å sende varsel etter reglene i innkrevingsloven § 25, medfører at varsel kan unnlates dersom betryggende oversendelse ikke er praktisk mulig. Varsel kan videre unnlates dersom gjennomføringen av utlegg ville bli vesentlig vanskeliggjort dersom varsel ble gitt. Det vil også etter denne regelen være forholdene på tidspunktet for vurderingen som er avgjørende, slik at gjentatt varsel kan unnlates selv om varsel opprinnelig var gitt.

I noen tilfeller vil Innkrevingsmyndigheten ha behov for å oppsøke skyldners bopel, forretningssted eller driftssted, eller stedet der formuesgodet er. Dette kan være nødvendig for å finne formuesgoder som et krav kan sikres i, for å gjøre en verdivurdering av formuesgodene, samt for å beskytte utlegget mot urettmessig forføyning og samtidig sikre rettsvern ved å ta hånd om det. Når Innkrevingsmyndigheten tar håndpant etter panteloven § 5-6, jf. § 3-2 andre og tredje ledd, må Innkrevingsmyndigheten ta beslutning om utlegg på stedet. I andre tilfeller kan det være aktuelt å sikre seg oversikt over skyldners eiendeler, men etablere utleggspantet på et senere tidspunkt. Beslutningen må likevel tas senest innen fristen på to måneder, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11.

Etter gjeldende rett må ikke en beslutning om tvangsdekning berammes til en gitt tid og sted. Det er i dag heller ikke gitt noen klar frist for når tvangsdekningen skal være ferdigbehandlet. Departementet mener det vil være en forenkling av regelverket både for Innkrevingsmyndigheten, skyldner og eventuelle andre berørte parter dersom samme frist som for beslutning om utlegg, også gjelder for beslutning om tvangsdekning. Ved å ha en tilsvarende regel også ved tvangsdekning, vil Innkrevingsmyndigheten ha to måneder på seg til å ta stilling til eventuelle innsigelser mot at tvangsdekningen gjennomføres. Slik departementet ser det gir en slik frist Innkrevingsmyndigheten tilstrekkelig tid til å kunne behandle saken.

Departementet foreslår derfor at det i innkrevingsloven gis en bestemmelse om frist for beslutning som skal gjelde både utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav.

Departementet foreslår at fristens utgangspunkt skal være fra utløpet av fristen for å uttale seg etter innkrevingsloven § 25. Departementet legger til grunn at det bør åpnes for at beslutning kan tas før uttalelsesfristen etter varselet er utløpt. Det kan for eksempel være aktuelt dersom skyldner ønsker en rask avklaring av sin sak.

Departementet foreslår at det i forskrift gis nærmere regler om når beslutning skal kunne tas før uttalefristen etter innkrevingsloven § 25 er utløpt.

Det vises til innkrevingsloven § 26 første ledd første og andre punktum og femte ledd.

13.6.2 Underretning hvis det ikke treffes beslutning om utlegg

13.6.2.1 Gjeldende rett

For innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten kan det i noen tilfeller være aktuelt å avslutte en sak uten at utlegg blir besluttet. Dette kan for eksempel være dersom en gjeldsforhandling blir åpnet, og utlegg eller tvangsdekning i en periode ikke kan gjennomføres, jf. gjeldsordningsloven § 3-4 første ledd bokstav d.

13.6.2.2 Vurderinger og forslag

Det vil også for Innkrevingsmyndigheten være aktuelt å avslutte en sak uten at utlegg blir besluttet. Departementet foreslår at skyldner i slike tilfeller skal få underretning om at den varslede saken ikke kommer til å bli gjennomført. Dette sikrer at skyldner blir orientert om sakens status hos Innkrevingsmyndigheten, og kan innrette seg etter beskjeden om at et varslet tvangstiltak ikke vil bli gjennomført.

Innkrevingsmyndigheten trenger ikke å grunngi hvorfor beslutning om utlegg ikke gjennomføres. At et tvangstiltak ikke blir gjennomført som varslet vil ikke være til hinder for at Innkrevingsmyndigheten senere likevel finner grunn til å ta utlegg. Innkrevingsmyndigheten må da varsle på ordinær måte før utlegg kan besluttes, og skyldner får ny anledning til å ivareta sine rettigheter.

Det vises til innkrevingsloven § 26 første ledd tredje punktum.

13.6.3 Nedtegning av beslutning om utlegg og krav om begrunnelse

13.6.3.1 Gjeldende rett

Når en beslutning om utlegg blir tatt, skal beslutningen føres inn i en protokoll som kalles for namsbok, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 første ledd. Namsboken vil

normalt bli skrevet og lagret elektronisk i et egnet saksbehandlings- og arkivsystem. Namsboken skal inneholde opplysning om sted, tid, partene, hvem som var til stede og hva som i det vesentlige skjedde. Av namsboken vil det fremgå hvilket krav som er sikret og hva kravet er sikret i. Det skal gå fram om det ble ytet eller tilbudt oppfyllelse av eller for saksøkte. Namsboken underskrives av den myndigheten som har besluttet utlegg. De videre kravene til innhold i namsboken varierer etter hvilken beslutning som er fattet. Dette er nærmere regulert i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7.

Kravet til føring av namsbok gjelder for skattekontoret, Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav når de avholder en utleggsforretning. For Statens innkrevingsentral vil kravet til namsbok også gjelde ved beslutning om utleggstrekk. Selv om Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav beslutter utleggstrekk uten å holde en utleggsforretning, henviser bidragsinnkrevingsloven § 22 til tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19, og i praksis utformer Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav en namsbok når en beslutning om utleggstrekk blir tatt. For beslutning om utleggstrekk tatt av skattekontoret kommer tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 ikke til anvendelse. I stedet er det nærmere innholdet i trekkpålegget regulert i skattebetalingsforskriften § 14-5-1. Departementet legger til grunn at det må gjelde et krav om at skattekontorets beslutning i utleggstrekkssaker skal nedtegnes, selv om dette ikke er direkte regulert.

Ved beslutning om tvangsdekning i enkle pengekrav gjennomføres det ikke en «forretning» eller et møte. I utgangspunktet gjelder det derfor ikke noe krav til å føre namsbok etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19, men i praksis føres beslutningen inn i namsboken.

Beslutning og underretning om utleggspant

Ved beslutning om utleggspant, skal namsboken angi det eller de formuesgoder det er tatt utlegg i, se tvangsfullbyrdelsesloven § 7-18. Namsboken skal også angi hvilke krav, inkludert eventuelle sakskostnader, som er sikret ved utlegget. Videre skal begrensede

rettigheter i formuesgodet som innkrevingsmyndigheten kjenner til, angis i namsboken. Innkrevingsmyndighetene skal verdsette formuesgodene til det beløpet som de antas å ville innbringe ved en senere tvangsdekning. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10 andre ledd tredje punktum skal fullbyrdelse ikke foretas i større omfang enn nødvendig. Verdsettingen vil videre ha betydning for når innkrevingsmyndighetene vurderer om det er behov for å sikre et krav ytterligere. Dersom kravet ikke blir tilstrekkelig sikret ved utlegg, vil verdivurderingen også kunne være relevant for vurderingen av om det foreligger en insolvenspresumsjon etter konkursloven § 62. Verdsetting kan unnlates dersom det er åpenbart at tvangsdekning vil gi full dekning.

Når innkrevingsmyndighetene har besluttet utleggspant, skal skyldner orienteres om utlegget etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-19. Skyldneren skal gjøres kjent med forbudet mot å disponere formuesgodet i strid med panteretten, samt med at tvangsdekning kan begjæres to uker etter at utleggsforretning er holdt. Hvis utlegget skal registreres i Løsøreregisteret, skal namsboken opplyse om dette.

Innkrevingsmyndighetene skal sørge for at utleggspantet blir sikret rettsvern, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20. I noen tilfeller blir utleggspant tatt fordi innkrevingsmyndigheten finner det sannsynliggjort at skyldner er eier av et formuesgode som tredjeperson har i sin besittelse eller er registrert som eier av, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-14. I disse tilfellene skal tredjeperson også ha utskrift av namsboken, jf. § 7-19 første ledd fjerde punktum.

Beslutning og underretning om utleggstrekk

Når skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav beslutter utleggstrekk, må de fastsette trekkets størrelse samt hvilken periode trekket skal løpe, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21. Et utleggstrekk blir normal lagt ned som en fast månedlig sum, eller som en prosent av inntekten. Før beslutningen tas, plikter innkrevingsmyndighetene å undersøke i Løsøreregisteret om det løper utleggstrekk med bedre prioritet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 tredje

ledd. Får det nye trekket bedre prioritet enn et trekk som allerede løper skal namsmyndigheten som har besluttet det opprinnelige trekket få beskjed om det nye trekket, for å unngå at skyldner opplever dobbelt trekk i inntekten.

En beregning av kravet må komme frem av namsboken eller trekkpålegget, jf. henholdsvis tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 første ledd og skattebetalingsforskriften § 14-5-1 første ledd bokstav e. Utleggstrekk som skal løpe lengre enn to måneder skal registreres i Løsøreregisteret, jf. forskrift om utvidet registrering av utleggsforretninger i Løsøreregisteret (utleggsregistreringsforskriften) § 2. Den trekkpliktige må bli orientert om trekkplikten, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 andre ledd og skattebetalingsforskriften § 14-5-1 annet ledd. At den trekkpliktige underrettes om trekkplikten, er en absolutt forutsetning for at et trekk kan gjennomføres i samsvar med beslutningen. Skattekontoret pålegger den trekkpliktige å informere skyldner om at trekk er besluttet, mens Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav vil sende informasjon om at trekk er besluttet til skyldner samtidig med at trekkpliktige blir orientert, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 annet ledd.

Når det gjelder selve beregningen av utleggstrekkets størrelse, vil det variere noe når og i hvilken grad skyldner blir orientert om dette. Skattekontoret vil normalt gjøre en maskinell beregning av trekket allerede når det sender varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18. Skattekontoret oppgir ikke hvordan beregningen er gjort, men informerer om hva det er sannsynlig at beslutningen om utleggstrekk vil bli, for eksempel at det er vurdert lagt ned et trekk på 20 pst. av månedlig inntekt. Det vil ikke bli gitt noen ytterligere opplysninger i forbindelse med at trekket blir besluttet, med unntak av de tilfeller der en saksbehandler har gjort manuelle vurderinger, og endret trekkets størrelse sammenliknet med det varslede trekkbeløpet.

Statens innkrevingsssentral vil normalt sende ut en detaljert oversikt over inntekter og utgifter som den kjenner til samtidig med at de varsler om avholdelse av

utleggsforretning. Når trekket blir besluttet vil skyldner få en oversikt over hvilke opplysninger som faktisk er lagt til grunn ved beregning av utleggstrekket.

Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav sender ikke ut opplysninger om trekkets størrelse før det blir besluttet, men orienterer om beregningen av trekket samtidig med at de informerer om selve trekkbeslutningen.

Trekk som er nedlagt av de ulike namsmyndighetene blir registrert i Løsøreregisteret via en utleggsdatabase som administreres av Statens innkrevingsssentral, jf.

tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 annet ledd tredje punktum. Dette gir andre namsmyndigheter mulighet til å se trekk som er nedlagt mot en skyldner, og slik kunne ta hensyn til dette når de selv vurderer å beslutte trekk. At utleggstrekk er registrert i Løsøreregisteret, gjør det også enkelt å se hvilken namsmann som må varsles ved beslutning av et bedre prioritert trekk, jf. § 7-21 annet ledd siste punktum.

Beslutning om intet til utlegg

I de tilfeller der innkrevingsmyndighetene ikke kan beslutte et utleggstrekk og heller ikke kan sikre kravet ved utleggspant, vil resultatet av utleggsforretningen bli at det ikke blir tatt utlegg, noe som ofte refereres til som intet til utlegg. Dette utfallet skal føres i namsboken, og skyldneren skal deretter får utskrift av namsboken, jf.

tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25. Hvis skattekontoret har besluttet intet til utlegg, vil dette blir registrert i Løsøreregisteret, noe som også skal fremgå av namsboken. Der Statens innkrevingsssentral eller Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har besluttet intet til utlegg, skal dette likevel ikke registreres i Løsøreregisteret, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25 fjerde punktum. Dette er en følge av at Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har en begrenset kompetanse til å stifte utleggspant, og at det dermed kan være formuesobjekter som er egnet for utlegg, men som disse myndighetene ikke har adgang til å sikre krav i.

Beslutning og underretning om tvangsdekning i enkle pengekrav

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 tredje ledd kan Statens innkrevingsentral gjennomføre tvangsdekning av enkle pengekrav etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III. Kompetansen forutsetter at det er Statens innkrevingsentral som har stiftet utleggspantet. Skattekontoret og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har ingen kompetanse til å gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav, og må sende begjæring til alminnelig namsmann for sine krav.

Dersom Statens innkrevingsentral kommer til at tvangsdekningen skal gjennomføres, vil den beslutte å anvise det enkle pengekravet til innkreving, jf.

tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd, som er måten tvangsdekning i enkle pengekrav normalt skal gjennomføres på. Statens innkrevingsentral fører beslutningen inn i namsboken. Her vil det også bli angitt hva som er sikret innenfor pantet.

Skyldneren vil bli orientert om beslutningen i samsvar med tvangsfullbyrdelsesloven § 10-8 første ledd. Statens innkrevingsentral vil be den som er forpliktet etter det enkle pengekravet, om å utbetale til Statens innkrevingsentral i samsvar med beslutningen.

13.6.3.2 Vurderinger og forslag

Dagens regel i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 første ledd stiller krav om at namsmannen skal føre en namsbok, hvor det blant annet skal opplyses om hvem som var til stede og hva som i det vesentlig skjedde. Dette sikrer notoritet for hva som skjedde under utleggsforretningen og for namsmannens beslutning. Namsboken skal signeres av namsmannen. I høringsnotatet om ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven, foreslås det å avvikle ordningen med utleggsforretning, men å beholde kravet om føring av namsbok. Det foreslås også nye regler om beslutning og underretning om utleggstrekk i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21, som innholdsmessig er tilpasset ordningen med ett utleggstrekk.

Departementet foreslår at det for Innkrevingsmyndigheten gis en bestemmelse om nedtegning av beslutning, begrunnelse og underretning eller meddelelse i

innkrevingsloven. Bestemmelsen vil gjelde utlegg, herunder utleggspant og utleggstrekk, og tvangsdekning i enkle pengekrav. Den vil også gjelde avregning, se punkt 12.3.2. Departementet mener en slik felles bestemmelse gir en bedre og enklere lovstruktur enn om reglene for beslutning av utlegg, tvangsdekning og avregning, er regulert på ulike steder. Forslaget til bestemmelse i innkrevingsloven medfører at tvangsfullbyrdsloven § 5-19 første ledd og § 7-21 ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 13.3.2.3 og 13.3.2.4.

Departementet foreslår at bestemmelsen i innkrevingsloven stiller krav om at Innkrevingsmyndigheten skal nedtegne vesentlige opplysninger av betydning for sin beslutning. Dette viderefører de krav til nedtegnings som i dag gjelder for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, men slik at det ikke vil gjelde en plikt for Innkrevingsmyndigheten til å føre en namsbok.

For utleggstrekk foreslås det stilt noen ytterligere krav til hvilke opplysninger som skal nedtegnes. Kravene må ses i sammenheng med ordningen med ett utleggstrekk. Innkrevingsmyndigheten skal blant annet gi en nøyaktig beregning av krav som det er besluttet utleggstrekk for, med eventuelle sakskostnader og renter fram til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra utleggsdagen. Prioritet etter dekningsloven § 2-8 skal også angis. Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal trekkets størrelse og hvem som er trekkpliktig angis. At trekkets størrelse og hvem som er trekkpliktig kun skal angis når det ikke allerede løper et utleggstrekk, må ses i sammenheng med at forslaget om ett utleggstrekk fører til at Innkrevingsmyndigheten i noen tilfeller skal starte opp et helt nytt utleggstrekk, mens den i andre tilfeller kun skal legge krav til i et allerede løpende trekk. Tilsvarende krav til nedtegnings av beslutning om utleggstrekk vil for alminnelige namsmann følge av tvangsfullbyrdsloven § 7-21, se høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven punkt 9.1.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndighetens beslutning skal grunngis. Dette følger allerede av forvaltningsloven § 24, men departementet finner det hensiktsmessig å presisere i forslag til innkrevingslov at en begrunnelse skal gis. I dette ligger at den skal gi en kort redegjørelse for resultatet. Begrunnelsen for beslutningen bør også kort vise hvordan Innkrevingsmyndigheten har vurdert beslagsfriheten etter dekningsloven kapittel 2. Ved enkle vurderinger, for eksempel i forbindelse med utleggspant, vil det normalt være tilstrekkelig å fastslå at utlegg tas fordi skyldner er eier av det aktuelle formuesobjektet. Dersom Innkrevingsmyndigheten må foreta en nærmere vurdering av hvem som er eier av objektet, bør den samtidig med at beslutningen tas, redegjøre nærmere for vurderingen. Dette kan både bidra til å forhindre klager som grunner seg på misforståelser rundt grunnlaget for beslutningen, samt sikre at de klager som eventuelt kommer etter at beslutningen er tatt, bygger på riktig grunnlag.

Nærmere krav til hva som er vesentlige opplysninger og begrunnelse foreslås fastsatt i forskrift. Minstekravet til begrunnelse vil følge av forvaltningsloven § 25, slik at forskriften vil presisere eller utvide kravet til begrunnelse. Det kan for eksempel være aktuelt å regulere i forskrift hvilken informasjon om partene og kravet som skal nedtegnes og tas med i begrunnelsen. Ved beslutning om utleggstrekk foreslår departementet at det i forskrift fastsettes at Innkrevingsmyndigheten skal ha en plikt til å redegjøre for de opplysninger som er lagt til grunn ved beregningen av utleggstrekket. Det har stor betydning for en skyldner å vite hvilke opplysninger som er lagt til grunn, både når det gjelder inntekter og utgifter, siden alle disse opplysningene i de fleste tilfeller vil få selvstendig betydning for størrelsen på det utleggstrekket som blir besluttet. At skyldner får tilgang til disse opplysningene, bidrar til å synliggjøre om Innkrevingsmyndighetens trekkpålegg er i samsvar med reglene i dekningsloven § 2-7.

Departementet foreslår at den som har krav på varsel etter innkrevingsloven § 25 første ledd skal meddeles både beslutningen og begrunnelsen for beslutningen. Meddelelse skal dermed gis til skyldner og skyldners fullmektig i saker om utlegg eller

tvangsdekning i enkle pengekrav. I saker om tvangsdekning skal meddelelse også gis der en annen utad fremstår som eier, alternativt til dennes fullmektig.

Ved utleggstrekk stilles enkelte tilleggskrav til hvilke opplysninger som skal meddeles skyldner. I saker der det ikke allerede løper et utleggstrekk, skal skyldneren gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er besluttet. Den trekkpliktige skal i slike saker underrettes om plikten til å foreta og innbetale trekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger. Plikten til å innhente nærmere opplysninger skal sikre at den trekkpliktige får tilstrekkelig informasjon til å gjennomføre utleggstrekket i tråd med det som er besluttet av namsmyndighetene, se omtale av forslag til tilsvarende bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 tredje ledd i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.3.2. Det foreslås der også en bestemmelse i innkrevingsloven § 30 fjerde ledd tredje punktum om at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.

Departementet foreslår at meddelelse skal gis også i tilfeller der varsel etter innkrevingsloven § 25 tredje ledd annet punktum er unnlatt. Dersom det ikke er mulig å gi meddelelse, for eksempel fordi skyldneren eller skyldnerens fullmektig ikke har kjent kontaktpunkt, må Innkrevingsmyndigheten kunne unnlate å meddele beslutningen eller begrunnelsen. Departementet foreslår derfor at innkrevingsloven § 25 tredje ledd første punktum skal gjelde tilsvarende ved meddelelse av beslutning.

Opplysninger av betydning for resultatet kan enten fremgå av selve beslutningen, eller av vedlegg skyldner gjøres kjent med samtidig som beslutningen meddeles.

Beslutningen og eventuelle vedlegg kan sendes ut per post, men i praksis vil dette i de fleste tilfeller gis elektronisk. Hvor beslutning og underretning unntaksvis gis muntlig, for eksempel ved beslutning som tas der formuesgodet er, skal den i ettertid skrives ned.

Departementet foreslår at reglene om beslutning, underretning og sikring av rettsvern ved utleggspant i tvangsfullbyrdelsesloven ny §§ 7-18 til 7-20, og reglene om avslutning av sak med intet til utlegg i tvangsfullbyrdelsesloven ny § 7-24, skal gjelde utfyllende, se punkt 13.3.2.4. Reglene i disse bestemmelsene blir i hovedsak fulgt i dag, og de har gode grunner for seg. Ved anvendelse av tvangsfullbyrdelseslovens regler må det likevel tas høyde for at Innkrevingsmyndigheten ikke skal føre sin beslutning inn i en namsbok. Innkrevingsmyndigheten vil i stedet følge reglene for beslutning i forslag til innkrevingslov, og vil måtte inkorporere tvangsfullbyrdelseslovens krav til nedtegning, underretning og beslutning i denne beslutningen.

Ved tvangsdekning i enkle pengekrav foreslår departementet saksbehandlingsregler i en egen bestemmelse i innkrevingsloven. Særlige krav til innholdet i beslutningen vil følge av denne bestemmelsen, og er nærmere omtalt i punkt 13.8.

Det vises til innkrevingsloven § 26 andre, tredje og femte ledd.

13.6.4 Innsyn i beslutning og sakens dokumenter

13.6.4.1 Gjeldende rett

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 annet ledd at alle som har en rett som blir berørt, har rett til å undersøke namsboken og dokumenter som angår saken på namsmannens kontor, og kan kreve gjenpart. Innsyn i namsboken og dokumenter kan også gis til andre dersom begge parter samtykker til det. Med en rett som blir berørt siktes det til partene og andre som har rettslig interesse i avgjørelsen, se Ot.prp.nr. 65 (1990-1991) side 138. Dette synes i stor grad å tilsvare den personkrets som vil ha klageadgang etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16.

Adgangen til innsyn vil kunne være begrenset av taushetsplikten. For skattekontoret følger taushetsplikten av skattebetalingsloven § 3-2, og taushetsplikten er tilsvarende taushetsplikten som gjelder ved fastsetting av de enkelte skatte- og avgiftskravene. For

Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav følger taushetsplikten av bidragsinnkrevingsloven § 22a, som viser videre til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. For Statens innkrevingsssentral følger taushetsplikten av forvaltningsloven. De fleste opplysningene som skattekontoret, Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsssentral har, og som også vil komme frem av innkrevingsmyndighetenes beslutning, det vil si namsboken, samt tilhørende dokumenter, vil være underlagt taushetsplikt.

Det er noe usikkert i hvor stor grad det etter gjeldende rett kan gis innsyn etter bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 annet ledd uten at innsynsretten kommer i konflikt med taushetsplikten. I Thor Falkanger, Hans Flock og Thorleif Waaler, *Tvangsfullbyrdelsesloven Lovkommentar*, 5. utgave, Universitetsforlaget, 2017, side 267, uttales det at saksøker må kunne få informasjon om skyldnerens lønnsforhold og gjeld, men at opplysninger som i særlig grad angår skyldnerens personlige forhold, har namsmannen plikt til å bevare taushet om etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-6. Skattekontoret, Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsssentral vil i større grad enn namsmannen sitte på opplysninger som angår skyldnerens personlige forhold.

13.6.4.2 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å særskilt regulere innsyn i Innkrevingsmyndighetens beslutning om utlegg og tvangsdekning i forslag til ny lov. Departementet foreslår at den som har klageadgang til tingretten skal kunne få innsyn i Innkrevingsmyndighetens beslutning og andre dokumenter eller deler av dokumenter i saken. Hvem som har klageadgang, er nærmere beskrevet i punkt 13.3.2.3 og 13.3.2.4. Innsyn kan ikke kreves i andre opplysninger enn de som kommer frem av beslutningen og sakens øvrige dokumenter. Det kan for eksempel ikke kreves at Innkrevingsmyndigheten skal sammenstille ulike opplysninger som er elektronisk lagret, men som ikke allerede fremgår av et dokument.

Departementet legger til grunn at skyldner vil ha partsinnsyn etter forvaltningsloven §§ 18 til 19 i de dokumenter som er knyttet til innkrevingen mot vedkommende. Det samme vil gjelde kreditoren for kravet, der denne er en annen enn Innkrevingsmyndigheten.

Innsynshjemmelen som foreslås i innkrevingsloven får etter sin ordlyd anvendelse også for skyldner og kreditor, men tar i hovedsak sikte på å sikre andre tredjeparter innsyn. En tredjepart kan for eksempel hevde å være eier av et formuesgode som Innkrevingsmyndigheten har tatt utlegg i, og kan ha behov for innsyn i sakens dokumenter for å kunne vurdere om vedkommende skal klage på beslutningen til tingretten. Ved at tredjeparten kan gis innsyn vil unødvendige klager kunne unngås, og de klager som blir fremsatt vil bygge på et mest mulig rett grunnlag. Departementet legger til grunn at persongruppen som kan be om innsyn, i noen tilfeller kan være videre enn persongruppen som omfattes av forvaltningslovens regler om partsinnsyn. Det foreslås derfor at innsynsretten begrenses til å gjelde opplysninger som er nødvendig for at vedkommende som ber om innsyn skal kunne ivareta sine interesser.

Departementet foreslår at innsyn skal kunne gis uten hinder av taushetsplikt. Hva gjelder hvilke typer opplysninger det kan gis innsyn i, ser departementet likevel ingen grunn til at adgangen til innsyn skal være videre enn for partsinnsynet etter forvaltningsloven. Det foreslås derfor at begrensningene i innsynsretten som følger av forvaltningsloven §§ 18 til 19 gjelder tilsvarende.

Det bør være opp til Innkrevingsmyndigheten å vurdere hvordan innsyn skal gis. Departementet foreslår derfor ikke å regulere dette særskilt.

Det vises til innkrevingsloven § 26 fjerde ledd.

13.7 Nærmere om utleggstrekk

13.7.1 Innledning

Når Innkrevingsmyndigheten skal utøve særnamnsmyndigheten i Skatteetaten må reglene som gjelder for skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, oppheves eller gjøres generelle, med mindre det er behov for særlig regulering for enkelte kravstyper. For å tilrettelegge for dette er det behov for endringer som supplerer eller kommer i tillegg til endringene som foreslås i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven.

13.7.2 Beregning av trekkgrunlaget

13.7.2.1 Gjeldende rett

Skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal fastsette utleggstrekkets størrelse, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-21 første ledd første punktum. Ved fastsettingen av trekket skal de følge de alminnelige reglene for beregning av utleggstrekk i dekningsloven § 2-7. Etter bestemmelsen kan det bare besluttes trekk i den utstrekning inntekten overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og dennes husstand.

Innkrevingsmyndighetene følger samme regler for beregning av *utgifter* til livsopphold. Reglene i dekningsloven § 2-7 gir også felles rammer for beregningen av *inntekten* som gir grunnlag for utleggstrekk, men for skattekontoret er det i tillegg gitt enkelte særlige regler som avviker noe fra beregningsreglene i dekningsloven § 2-7. De særlige reglene er gitt med hjemmel i skattebetalingsloven § 14-4 tredje ledd og følger av skattebetalingsforskriften.

Etter skattebetalingsforskriften § 14-4-3 andre ledd fastsettes utleggstrekket som utgangspunkt i skyldnerens samlede inntekt. Etter samme bestemmelse tredje ledd første punktum gjelder enkelte av bestemmelsene om forskuddstrekk tilsvarende «ved utleggstrekk med prosent i lønn eller annen godtgjørelse som kan gjøres til gjenstand

for forskuddstrekk». Dette gjelder bestemmelsene om forskuddstrekk i utgiftsgodtgjørelse og i naturallytelser i skattebetalingsloven §§ 5-6 til 5-8, og bestemmelsene om fradrag i beregningsgrunnlaget for forskuddstrekk i skattebetalingsloven § 5-9, samt bestemmelser gitt i medhold av disse bestemmelsene. Dette innebærer for eksempel at når skattekontoret beregner utleggstrekkets størrelse, skal det tas hensyn til eventuelle naturallytelser i samme utstrekning som disse utløser forskuddstrekk av skatt.

Etter dekningsloven § 2-7 inngår trolig ikke naturallytelser i beregningsgrunnlaget for utleggstrekk, jf. Hålogaland lagmannsretts avgjørelse av 27. februar 2008.

Det er videre i skattebetalingsforskriften § 5-8-2 gitt særlige regler for hvordan trekk skal beregnes når vederlag utbetales som lott og part. Beregningen av inntekten skal også her følge reglene for beregning av forskuddstrekk. Utbetaling av lotter og parter anses som næringsinntekt, og det kan derfor besluttes utleggstrekk etter skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b. Beregningsregelen i skattebetalingsforskriften § 14-4-3 tredje ledd siste punktum gjelder imidlertid ikke i disse tilfellene fordi det etter skattebetalingsforskriften § 5-8-2 skal foretas forskuddstrekk i ytelsen, se omtalen av regelen i neste avsnitt.

For skattekontoret er det gitt særskilte beregningsregler for utleggstrekk besluttet i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende etter skattebetalingsloven 14-4 andre ledd bokstav b. Etter bestemmelsen kan skattekontoret ta utleggstrekk i godtgjørelse for arbeid eller oppdrag med inntil 20 pst. av godtgjørelsen. Skyldner kan samtykke til en høyere trekkprosent. Av skattebetalingsforskriften § 14-4-3 tredje ledd siste punktum følger det at utleggstrekket etter 20 pst. regelen skal beregnes av bruttogodtgjørelsen. Denne særlige beregningsregelen gjelder bare dersom det ikke skal foretas forskuddstrekk i ytelsen.

De øvrige deler av skattebetalingsforskriften § 14-4-3 har liten selvstendig betydning ved siden av dekningsloven § 2-7. Dette gjelder blant annet første ledd om at utleggstrekket skal gjennomføres ved siden av mulig forskuddstrekk. Videre gjelder dette andre ledd om at trekket fastsettes på grunnlag av skyldnerens samlede inntekt i det tidsrom trekket regnes å ville pågå, og at det kan tas hensyn til inntekt som hans ektefelle har og inntekt som oppbæres av hjemmeværende barn som skattlegges under ett med skyldneren. Også bestemmelsene i § 14-4-1 om virkeområde og § 14-4-2 om definisjoner har liten selvstendig betydning.

13.7.2.2 Vurderinger og forslag

Like regler for beregning av utleggstrekket for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann er en forutsetning for ordningen med ett utleggstrekk. Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten ved beregning av inntekten skal følge reglene i dekningsloven § 2-7 fullt ut for alle krav som den innkrever. Forslaget medfører at utleggstrekk for skatte- og avgiftskrav ikke lenger vil beregnes etter reglene for forskuddstrekk. Naturalytelser vil dermed ikke inngå i inntekten som det skal beregnes utleggstrekk av. En svakhet med å binde beregningsreglene for utleggstrekk opp mot reglene for beregning av forskuddstrekk, er at nettobeløpet skyldner får utbetalt fra arbeidsgiver kan bli for lavt til å dekke tilstrekkelig livsopphold dersom naturalytelser legges til inntekten. For andre krav inngår ikke naturalytelser i beregningen av inntekten, men naturalytelser kan likevel bli tillagt vekt ved beregningen av utgifter til livsopphold, se for eksempel Eidsivating lagmannsretts kjennelse 16. september 1997 og Frostatings lagmannsretts kjennelse 17. februar 2006.

Som nevnt under gjeldende rett, er det egne beregningsregler for utleggstrekk etter skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b om adgang til å trekke inntil 20 pst. av godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende. Denne sjablongregelen foreslås videreført i dekningsloven § 2-7 nytt tredje ledd, se punkt 13.2.2.2. Regelen vil dermed gjelde generelt. Det foreslås ingen forskriftshjemmel for å gi nærmere regler om beregningen av grunnlaget for trekket etter regelen i dekningsloven § 2-7 tredje ledd. Behovet for en

slik forskriftshjemmel er redusert som følge av at det i dekningsloven § 2-7 tredje ledd foreslås å lovregulere at utleggstrekket etter 20 pst. regelen skal beregnes av bruttogodtgjørelsen.

Departementet ber likevel om høringsinstansenes syn på om det er behov for en forskriftshjemmel for å gi særlige beregningsregler om utleggstrekk i lotter og parter. Departementet legger til grunn at en eventuell forskriftshjemmel bør gjelde generelt og ikke bare for krav som i dag kreves inn av skattekontoret.

Det vises til forslaget om endring av dekningsloven § 2-7 tredje ledd i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 14.4. Det vises videre til forslaget om å oppheve forskriftshjemmelen i skattebetalingsloven § 14-4 tredje ledd.

13.7.3 Gjennomføring av utleggstrekk

13.7.3.1 Gjeldende rett

Tvangsfullbyrdelsesloven har i §§ 7-21 til 7-24 bestemmelser som blant annet regulerer den praktiske gjennomføringen av utleggstrekket. Disse reglene gjelder for den alminnelige namsmann og innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. For Statens innkrevingsentral er det disse reglene som uttømmende regulerer gjennomføringen av utleggstrekket. Det samme gjelder, med unntak for enkelte særregler for konkurs i bidragsinnkrevingsloven § 18, for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetaling.

For skattekontoret er det i tillegg egne regler for gjennomføring av utleggstrekk i skattebetalingsloven § 14-5. Regler om adgang til å endre utleggstrekk, om regulering av trekk ved skifte av trekkpliktig, om forfall for trekkbeløpet og rapportering av gjennomført utleggstrekk og om trekkbeløpets stilling ved konkurs og enkeltforfølging er omtalt under punkt 13.7.4 til 13.7.6 og i punkt 13.7.8. Her omtales enkelte særlige regler i skattebetalingsforskriften, som er gitt i medhold av forskriftshjemmelen i skattebetalingsloven § 14-5 fjerde ledd.

Reglene i skattebetalingsforskriften er dels overlappende med reglene i tvangsfullbyrdelsesloven, dels er det regler som mer detaljert regulerer hvordan trekkpliktige eller skattekontoret skal opptre, og dels er det regler som fraviker reglene i tvangsfullbyrdelsesloven eller som regulerer forhold som ikke er nærmere regulert andre steder.

Skattebetalingsforskriften § 14-5-1 gir regler for hva som skal fremgå av trekkpålegget, hvor mange eksemplarer av trekkpålegget som skal sendes ut, samt at trekkpliktige skal orienteres dersom kravet faller bort. Reglene er mer detaljerte enn de tilsvarende reglene i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-21 og 7-28, men det foreligger trolig ingen større realitetsforskjell mellom regelsettene.

Av skattebetalingsforskriften § 14-5-4 fremgår det enkelte regler om prioritet, blant annet at forsinkelsesrenter beholder hovedstolens tidsprioritet dersom det sendes ut en renteoppgave etter nedbetalingen av hovedstolen. Det tilsvarende antas å kunne utledes av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 første ledd tredje punktum. Videre er det en særregel om at løpende trekk beholder opprinnelig tidsprioritet ved forlengelse av trekkperioden. Dette er en materiell forskjell. Etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven vil et nytt trekk få prioritet fra det tidspunktet pålegg om det nye trekk ble gitt.

Det følger videre av skattebetalingsforskriften § 14-5-9 at skattekontoret ikke kan pålegge fremmede makters utsendte konsulære tjenestemenn å foreta utleggstrekk etter skattebetalingslovens regler. Bakgrunnen for bestemmelsen er folkerettslige regler om immunitet for diplomater og enkelte representasjoner. Det antas at tilsvarende gjelder for andre utleggstrekk nedlagt av andre namsmenn, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 1-4.

Skattebetalingsforskriften § 14-5-10 omhandler enkelte særregler for gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter, blant annet hvem som anses som trekkpliktig i disse

sakene. Tvangsfullbyrdelsesloven mangler regler om disse spesielle tilfellene, og det er usikkert hva som gjelder for utleggstrekk nedlagt av andre namsmyndigheter.

13.7.3.2 Vurderinger og forslag

I dag er det kun skattebetalingsforskriften som gir særlige regler om gjennomføring av utleggstrekk. Reglene gjelder for krav som innkreves av skattekontoret. Ordningen med ett utleggstrekk medfører at eventuelle regler i forskrift om gjennomføringen av utleggstrekk, bør gjelde alle namsmyndigheter.

Utleggstrekk i lotter og parter reiser en del særlige spørsmål, for eksempel om hvem som er trekkpliktig, som det kan være grunn til å regulere nærmere. Med unntak fra skattebetalingsforskriften § 14-5-10, er ikke dette regulert i dagens regelverk.

Departementet ber derfor om høringsinstansens syn på om det er behov for en generell forskriftshjemmel for gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter.

Adgang til å beslutte utleggstrekk mot utsendt diplomatisk personale m. fl., er i dag regulert i skattebetalingsforskriften § 14-5-9. Ellers er ikke spørsmålet regulert utover de generelle folkerettslige reglene om immunitet. Folkerettsreservasjonen i tvangsfullbyrdelsesloven § 1-4 vil gjelde også for Innkrevingsmyndigheten gjennom henvisningen til bestemmelsen i innkrevingsloven § 23 tredje ledd. I tillegg foreslås det en bestemmelse i innkrevingsloven § 2 fjerde ledd om at innkrevingsloven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat, se punkt 5.7. Eventuelle regler ut over dette bør gjelde alle namsmyndigheter, og ikke bare for Innkrevingsmyndigheten. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er behov for i forskrift å gi en regel om unntak fra plikten til å foreta utleggstrekk for utsendt diplomatisk personale m.fl., eller om det er tilstrekkelig å utlede dette av folkerettsreservasjonen i tvangsfullbyrdelsesloven § 1-4 og bestemmelsen som foreslås i innkrevingsloven § 2 fjerde ledd.

Departementet legger til grunn at reglene om tidsprioritet i skattebetalingsforskriften § 14-5-4 må oppheves som følge av forslag om å oppheve reglene om trekkperiode i dekningsloven § 2-7 tredje ledd og tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21, og forslag om nye regler om prioriteten for krav i utleggstrekk i dekningsloven § 2-8, se høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.4 og punkt 9.6.

Det er ikke utformet forslag til en generell forskriftshjemmel til erstatning av skattebetalingsloven § 14-5 fjerde ledd, men departementet vil vurdere behovet for en slik bestemmelse avhengig av innspillene i høringsrunden.

Det vises til forslaget om å oppheve forskriftshjemmelen i skattebetalingsloven § 14-5 fjerde ledd.

13.7.4 Adgang til å endre utleggstrekk

13.7.4.1 Gjeldende rett

Etter at et utleggstrekk er besluttet er det i noen tilfeller anledning til å regulere størrelsen på trekket.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 første ledd kan partene begjære regulering av utleggstrekket dersom det inntreffer vesentlige endringer i skyldnerens økonomi. Bestemmelsen forutsetter at det er inntruffet en faktisk endring i skyldners økonomiske forhold siden utleggstrekket ble besluttet. Bestemmelsen åpner ikke for endring dersom behovet for regulering av utleggstrekket skyldes at det ble lagt til grunn feil eller mangelfulle opplysninger da utleggstrekket ble nedlagt, for eksempel at det er uteglemt en inntektspost. Er en av partene uenig i et utleggstrekk, uten at vilkårene for å regulere trekket etter tvangsfullbyrdelsesloven er oppfylt, kan parten klage på utleggstrekket etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Etter at klage er sendt vil namsmannen kunne omgjøre trekket, jf. § 5-16 andre ledd første punktum.

Skattekontoret har en endringsadgang ut over det som følger av bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 første ledd. En slik endringsadgang kan utledes av skattebetalingsforskriften § 14-5-6 som klart forutsetter at skattekontoret kan foreta endring av eget tiltak. En utvidet endringsadgang for skattekontoret kan også begrunnes med at reglene i tvangsfullbyrdelsesloven ikke i tilstrekkelig grad er tilpasset at skattekontoret har en rolle som både eier av kravet og namsmyndighet, og at tvangsfullbyrdelsesloven dermed bare gjelder "så langt den passer» for skattekontoret, se skattebetalingsloven § 14-2. Dersom skattekontoret av eget tiltak ønsker å øke utleggstrekket, har de lagt til grunn at skyldner skal varsles i forkant selv om dette ikke er direkte regulert i skattebetalingsloven eller forskriften.

For Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er det usikkert hvor langt endringsadgangen strekker seg utover det som følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 første ledd. For disse innkrevingsmyndighetene gjelder tvangsfullbyrdelsesloven også så langt den passer, jf. bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd og Prop. 127 L (2011-2012) side 35-36. Til forskjell fra skattekontoret innkrever de i all hovedsak krav på vegne av en oppdragsgiver. Selv om de i all hovedsak ikke eier kravene, ivaretar de likevel kreditorposisjonen for oppdragsgiverne. Regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 «passer» derfor bedre for disse innkrevingsmyndighetene sammenlignet med skattekontoret, men det er også her en forskjell fra innkrevingen til den alminnelige namsmann. Det er derfor usikkert om Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har den samme endringsadgangen som skattekontoret.

13.7.4.2 Vurderinger og forslag

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.7.2 foreslås det i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 en ny bestemmelse om endring av utleggstrekk, som

utvider namsmyndighetens adgang til å regulere utleggstrekk og som tilrettelegger for en ordning med ett utleggstrekk.

Under ordningen med ett utleggstrekk bør reglene om endring av utleggstrekk for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann være like. Departementet foreslår derfor at den nye bestemmelsen om endring i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Bestemmelsen vil gi Innkrevingsmyndigheten adgang til å regulere trekket dersom det inntreer endringer i skyldners økonomiske forhold, dersom det foreligger endrede opplysninger eller dersom det klart foreligger feil ved fastsettingen av trekkets størrelse. Dette tilsvarer i hovedsak dagens regel for skattekontoret, men begrenser endringsadgangen noe sammenlignet med i dag. Dersom det ikke har skjedd noen endringer siden trekket ble nedlagt, kan Innkrevingsmyndigheten bare endre av eget tiltak dersom det klart foreligger feil ved fastsettingen av trekkets størrelse.

Bestemmelsen lovfester også praksis hos skattekontoret om at skyldner skal gis mulighet til å uttale seg før det foretas økning av utleggstrekket. Det foreslås ytterligere regler i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 for å tilrettelegge for et mest mulig riktig utleggstrekk, og for en ordning med ett utleggstrekk, se høringsnotat om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.7.2.

Forslaget om at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 skal gjelde medfører at regelen om endring som i dag følger av skattebetalingsforskriften § 14-5-6 ikke videreføres.

Det vises til lovforslagene i innkrevingsloven §§ 23 tredje ledd og 34.

13.7.5 Regulering av trekk ved skifte av trekkpliktig

13.7.5.1 Gjeldende rett

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 andre ledd kan namsmyndighetene ved skifte av arbeidsgiver pålegge den nye arbeidsgiveren trekkplikt for resten av trekkperioden. I utgangspunktet vil namsmyndighetene da kunne overføre det løpende utleggstrekket. Tilsvarende gjelder ved overgang til andre ytelser som er gjenstand for trekk etter dekningsloven § 2-7. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at namsmannen plikter å vurdere trekkets størrelse dersom den nye lønnen "er vesentlig forskjellig" fra den tidligere lønnsutbetalingen.

Skattekontoret har en særregel i skattebetalingsloven § 14-5 første ledd første punktum. Etter denne bestemmelsen vil et pålegg om trekk gjelde automatisk overfor NAV ved utbetaling av dagpenger eller sykepenger. Utleggstrekket vil i slike tilfeller fortsette uavbrutt på bakgrunn av opplysninger fra den som i utgangspunktet var trekkpliktig. Det er ikke et krav etter bestemmelsen at trekkets størrelse blir vurdert på nytt. I andre tilfeller er skattekontoret henvist til å overføre utleggstrekket til den nye arbeidsgiveren etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 andre ledd, og trekket overføres dermed ikke automatisk. Overføring av utleggstrekk til NAV eller andre arbeidsgivere vil for Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i alle tilfeller skje etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 andre ledd.

13.7.5.2 Vurderinger

I høringsnotat om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.7.2 foreslås det en ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 om skifte av trekkpliktig. Ved endring av trekkpliktig skal det ikke lenger være et krav om en begjæring fra saksøker for å flytte trekket til ny arbeidsgiver mv. Det foreslås videre at namsmyndigheten skal ha en plikt til å vurdere trekkets størrelse på nytt i alle tilfeller med ny trekkpliktig, ikke bare der det har skjedd en vesentlig endring av skyldners lønn mv. Skyldner skal også varsles før namsmyndigheten beslutter et høyere trekkbeløp enn det som løper. For øvrig

videreføres gjeldende tvangfullbyrdelsesloven § 7-23 andre ledd ved skifte av trekkpliktig.

Departementet foreslår at bestemmelsen i tvangfullbyrdelsesloven ny § 7-23 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår samtidig å oppheve særregelen som følger av skattebetalingsloven § 14-5 første ledd første punktum. Reglene ved skifte av trekkpliktig må være like for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann under ordningen med ett utleggstrekk, og dersom særregelen skal videreføres, må den gjelde generelt.

Fordelene med særregelen i skattebetalingsloven § 14-5 første ledd første punktum er at det ikke stilles krav om at det må sendes nytt trekkpålegg til NAV ved sykemeldinger og ved overgangen til dagpenger. Dette vil i utgangspunktet lette arbeidsprosessen for namsmyndighetene. Det foreligger likevel vektige hensyn mot regelen. Hvis skyldner mottar en ytelse som er vesentlig lavere enn den inntekten som ble lagt til grunn ved beregningen av utleggstrekk, vil en automatisk videreføring av opprinnelig trekkpålegg kunne føre til et for høyt trekk. Skyldneren kan da mangle midler til å dekke nødvendig livsopphold. Dette er en stor svakhet ved særregelen, og regelen bør derfor ikke videreføres. Det er en grunnleggende og lovfestet rettighet for skyldner at han eller hun har tilstrekkelig med midler igjen til å dekke sine utgifter til livsopphold.

Det vises til lovforslagene i innkrevingsloven §§ 23 tredje ledd og 34 og forslaget om å oppheve skattebetalingsloven § 14-5 første ledd første punktum.

13.7.6 Trekkpliktiges oppgaver

13.7.6.1 Gjeldende rett

Den trekkpliktige skal foreta utleggstrekk i samsvar med namsmannens beslutning, jf. tvangfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd første punktum. I utgangspunktet er det namsmyndigheten som bestemmer forfallet for trekkbeløpet. Normalt vil trekkbeløpet

forfalle månedlig. Trukket beløp skal betales til saksøkeren, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-22 første ledd andre punktum. Bestemmelsen gjelder for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, men på grunn av innkrevingsmyndighetenes rolle som både namsmyndighet og kreditor vil betalingen skje til dem.

Dersom arbeidsgiver har en plikt til å ha skattetrekkskonto, har skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd en særregel for utleggstrekk nedlagt av skattekontoret, som gjelder når det er nedlagt utleggstrekk for restsatt, forskuddssatt, forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift mv. Etter bestemmelsen forfaller trekkbeløpet etter de samme reglene som gjelder for forskuddstrekk, jf. skattebetalingsloven § 10-10. Det vil si at trekkbeløpet forfaller seks ganger i året (15. januar, 15. mars osv.).

Arbeidsgivere som har plikt til å ha skattetrekkskonto, skal rapportere opplysninger om gjennomført utleggstrekk for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven, jf. skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd. Arbeidsgiver vil spesifisere utleggstrekkene på den enkelte inntektsmottaker ved rapporteringen, og når a-meldingen registreres inn i innkrevingssystemet for skatt og arbeidsgiveravgift (SOFIE), blir skyldner godskrevet trukket beløp basert på arbeidsgivers rapportering. Samtidig opprettes et krav på den trekkpliktige. Betales ikke kravet ved forfall, innkreves dette på vanlig måte mot den trekkpliktige, jf. skattebetalingsloven § 16-20 første ledd, jf. § 16-1 andre ledd.

Ordnings med rapportering av gjennomført utleggstrekk ble innført fra 1. januar 2021 og medførte samtidig at a-opplysningslovens virkeområde ble utvidet til å gjelde utleggstrekkopplysninger, jf. a-opplysningsloven § 1. Det ble også tatt inn en henvisning til bestemmelsen i skattebetalingsloven § 14-5 i a-opplysningsloven § 3 siden rekkevidden av opplysningsplikten etter a-opplysningsloven følger av særlovene som det henvises til. Videre ble a-opplysningsloven § 8 endret slik at det går klart frem at Skattedirektoratet og skattekontoret skal ha tilgang til opplysninger om utleggstrekk som er innrapportert i a-meldingen.

Rapporteringsordningen etter a-opplysningsloven gjelder bare der utleggstrekket er nedlagt for restskatt, forskuddsskatt, forskuddstrekk, arbeidsgiveravgift mv., jf. skattebetalingsforskriften § 14-5-11. Ved utleggstrekk i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende for slike skattekrav skal den trekkpliktige sende oppgave på fastsatt blankett, jf. skattebetalingsforskriften § 14-5-3.

Rapporteringsplikten etter skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd gjelder "arbeidsgivere som har plikt til å ha skattetrekkkonto". Hvem som har plikt til å ha skattetrekkkonto, er igjen knyttet til trekkplikten etter skattebetalingsloven § 5-4, jf. skattebetalingsloven § 5-12. Det er ikke trekkplikt i utbetalinger til selvstendige næringsdrivende, jf. skattebetalingsloven § 5-6, med unntak av utbetaling av lott og part, jf. skattebetalingsloven § 5-6 bokstav c. Uleggstrekk nedlagt i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende, eller i andre ytelser som det ikke skal foretas forskuddstrekk i, faller derfor utenfor bestemmelsen i skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd. Det samme gjelder private arbeidsgivere og veldedige eller allmenntilgitt institusjoner eller organisasjoner som omfattes av en forenklet oppgjørsordning, jf. a-opplysningsforskriften § 3-1 andre ledd.

For utleggstrekk nedlagt for andre krav enn skatte- og avgiftskravene nevnt over, skjer det i praksis ingen rapportering utover at den trekkpliktige betaler inn det gjennomførte trekket til kreditor for kravet, som regel merket med KID som kobler innbetalingen mot riktig skyldner. Skyldner antas imidlertid også i disse tilfellene å bli godskrevet foretatt trekk selv om den trekkpliktige ikke har innbetalt trukket beløp, jf. Løvold *Uleggstrekk* (2. utg.) side 192 flg.

13.7.6.2 Vurderinger og forslag

I innkrevingsloven § 30 første ledd foreslås det å videreføre regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd første punktum om at den trekkpliktige skal foreta utleggstrekk i samsvar med namsmannens beslutning.

Det foreslås videre en ny regel om forfall i innkrevingsloven § 30 andre ledd.

Bestemmelsen fastsetter at den trekkpliktige skal betale trekkbeløpet senest første virkedag etter utbetalingen til skyldneren, såfremt Innkrevingsmyndigheten ikke har fastsatt et annet forfallstidspunkt. Betaling skal skje til Innkrevingsmyndigheten på den måten den bestemmer. Den nye regelen om forfall er nærmere omtalt i høringsnotat om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.11. Regelen medfører at bestemmelsen i skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd om forfall må oppheves. Med den nye forfallsregelen vil ikke den trekkpliktige sitte på trekkbeløpet. Departementet foreslår derfor også å oppheve bestemmelsen i skattebetalingsloven § 10-50 om plikt til å overføre trukket beløp til skattetrekkkontoen.

I innkrevingsloven § 30 tredje ledd foreslås det en generell regel om rapportering av gjennomført utleggstrekk. Rapporteringsplikten skal gjelde alle trekkpliktige som skal foreta forskuddstrekk etter reglene skattebetalingsloven § 5-4. Opplysninger om utleggstrekk for hver kalendermåned skal leveres ukrevet etter reglene i opplysningsloven. I fjerde ledd foreslås det at departementet i forskrift skal kunne gi nærmere regler om levering av opplysninger om utleggstrekk, blant annet vil det kunne fastsettes unntak og avvikende regler for enkelte krav eller trekkpliktige.

Departementet skal videre i forskrift kunne gi regler for hvordan trekkpliktige som faller utenfor rapporteringsplikten etter tredje ledd, skal levere opplysninger om utleggstrekk. Bestemmelsen om rapportering av gjennomført utleggstrekk er nærmere omtalt i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.12. Se også forslag i punkt 9.13 om å lovfeste en regel om godskrift av skyldner i innkrevingsloven § 35.

De nye reglene om rapportering av gjennomført utleggstrekk og godskriving av skyldner medfører at bestemmelsen om rapportering av opplysninger om utleggstrekk i skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd kan oppheves. Som følge av den nye ordningen, foreslår departementet videre å oppheve forskriftshjemmelen i bidragsinnkrevingsloven

§ 36 bokstav e om hvordan trekkpliktige skal innbetale trukne beløp til Innkrevingsssentralen og om trekkpliktiges myndighet til å råde over trukne beløp. Det må også gjøres tilpasninger i a-opplysningsloven. Departementet viser til at det i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås å endre a-opplysningsloven § 3 slik at bestemmelsen viser til rapporteringsreglene for utleggstrekk i innkrevingsloven. I tillegg er det behov for å endre a-opplysningsloven § 8 andre ledd første punktum slik at Skattedirektoratet og Innkrevingsmyndigheten gis tilgang til opplysningene om utleggstrekk.

I dag har Skattedirektoratet og skattekontoret, både fastsettingsmyndigheten og innkrevingsmyndigheten, direkte tilgang til opplysninger fra a-ordningen, jf. a-opplysningsloven § 8 andre ledd første punktum. Statens innkrevingsssentral har ikke slik direkte tilgang, men får opplysningene fra Skattedirektoratet. Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal ha tilgang til opplysninger i forbindelse med innkreving av feilutbetalte ytelser etter folketrygdloven og andre lover som Arbeids- og velferdsetaten administrerer, og innkreving av underholdsbidrag etter barnelova, oppfostringsbidrag etter barnevernsloven og bidrag etter ekteskapsloven, jf. a-opplysningsloven § 8 andre ledd andre punktum. Kravene som innkreves av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetaling, vil etter forslaget til innkrevingslov innkreves av Innkrevingsmyndigheten. Det vil derfor ikke lenger være behov for tilgangsbestemmelsen i § 8 andre ledd andre punktum, og bestemmelsen kan derfor oppheves.

Det vises til forslag om å oppheve skattebetalingsloven §§ 10-50 og 14-5 andre ledd og til endring i a-opplysningsloven § 8 andre ledd.

13.7.7 Trekkpliktiges ansvar for utleggstrekk

13.7.7.1 Gjeldende rett

Dersom et trekkpålegg ikke blir etterkommet eller beløpet som er trukket ikke blir betalt, er den *trekkpliktige* ansvarlig for beløpet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje

ledd. Bestemmelsen gjelder for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsentral jf. bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. For skattekontoret gjelder skattebetalingsloven § 16-20 første ledd, som har et tilnærmet likt innhold som tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd. Trekkpliktig er normalt arbeidsgiver, men kan også være andre, for eksempel selvstendige næringsdrivendes oppdragsgivere, og lønnstaker som selv innkrever sin egen lønn, se skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav a) andre punktum og omtalen under punkt 13.2.2.2.

Skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd utvider ansvaret for *arbeidsgiver*. Etter bestemmelsen er en *arbeidsgiver* som unnlater å sende pliktig melding om ansettelse, eller som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger i melding mv., ansvarlig for de beløp som kunne være trukket i utleggstrekk dersom meldingen eller opplysningen var gitt på riktig måte. Ved fastsetting av ansvaret skal det legges til grunn at trekk ville ha blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 10 pst. av trekkgrunnlaget, det vil si brutto trekkgrunnlag.

For ansvar etter skattebetalingsloven § 16-20 gjelder en solidaransvarsregel mellom oppdragsgiver og oppdragstaker, så lenge det ikke er innrømmet et unntak av skattekontoret, jf. skattebetalingsloven § 4-1 andre ledd.

Unnlatelse av å foreta trekk medfører etter ovennevnte bestemmelser ikke ansvar når det godgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste.

Ansvarskrav etter skattebetalingsloven § 16-20 skal betales senest to uker etter at melding om kravet er sendt, jf. skattebetalingsloven § 10-52. Det er først etter utløpet av denne fristen skattekontoret kan starte tvangsinnkreving mot den trekkpliktige. Betalingsfristen for ansvarskrav er ikke ment å komme i tillegg til fristen i tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18, jf. siste ledd i § 10-52 og Ot.prp. nr.83 (2004-2005) side

185. For ansvar etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd, må det sendes et varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18 før tvangsinnkreving mot den trekkpliktige kan starte. Betalingsfristen er altså lik selv om det er en særregulering i skattebetalingsloven.

Den trekkpliktiges ansvar er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd og skattebetalingsloven § 16-1 andre ledd.

Skattekontoret kan innkreve ansvarskravet etter skattebetalingslovens regler, jf. skattebetalingsloven § 16-1. Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan innkreve ansvarskravet etter reglene i bidragsinnkrevingsloven, jf. bidragsinnkrevingsloven § 12 andre ledd. Dette innebærer blant annet at de har særnamskompetanse for ansvarskravet. For Statens innkrevingsentral angir forskrift til SI-loven (SI-forskriften) § 1 hvilke krav den kan innkreve. Ansvarskrav mot trekkpliktig er ikke omfattet av SI-forskriften § 1, og tvangsinnkreving må derfor skje gjennom den alminnelige namsmannen.

Det følger av skattebetalingsloven § 3-3 tredje ledd at forvaltningslovens regler om enkeltvedtak ikke gjelder for vedtak om trekkansvar etter skattebetalingsloven § 16-20. Det innebærer for eksempel at forvaltningslovens regler om klage som utgangspunkt ikke gjelder for denne typen vedtak. At vedtak om trekkansvar ikke kan påklages etter forvaltningslovens regler, innebærer at den trekkpliktige må avvente tvangsinnkreving før trekkansvaret kan påklages til tingretten, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, jf. skattebetalingsloven § 16-1.

Det er heller ikke klageadgang etter forvaltningsloven på trekkansvar for utleggstrekk nedlagt av Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd, og trekkpliktig må også her avvente tvangsinnkreving før ansvarskravet kan påklages.

Bidragsinnkrevingsloven § 12 første ledd har en særregel som fastsetter at den trekkpliktige, ved trekkmislighold, plikter å snarest varsle Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav om årsaken til at trekkplikten ikke er overholdt.

Skattebetalingsloven § 16-20 har videre en regel om at foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet.

13.7.7.2 Vurderinger og forslag

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.14 foreslås det i innkrevingsloven § 31 en ny generell bestemmelse om den trekkpliktiges ansvar som skal gjelde under ordningen med ett utleggstrekk. Bestemmelsen i første ledd viderefører ansvarsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd og skattebetalingsloven § 16-20 første ledd om ansvar ved manglende gjennomføring av trekkplikten. Bestemmelsen i andre ledd viderefører, og utvider samtidig anvendelsesområdet for regelen om ansvar ved manglende rapportering av arbeidsforhold mv. i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd, men kun i tilfeller der det er besluttet et utleggstrekk, og trekket ikke er opphørt når misligholdet oppdages, jf. forslag til innkrevingsloven § 28. For nærmere begrunnelse for denne regelen, se punkt 9.14.2.2 i nevnte høringsnotat.

Dagens ansvarsregel i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd, gjelder også i tilfeller der det ikke løper utleggstrekk som følge av opplysningssvikt hos arbeidsgiver.

Departementet foreslår å videreføre en slik regel for krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndigheten vil, til forskjell fra alminnelig namsmann, ha en løpende innkreving og oppfølging av sine krav. Selv om det ikke er nedlagt et utleggstrekk, vil Innkrevingsmyndigheten derfor ha oversikt over hvilke krav som ville fått dekning dersom arbeidsgiver hadde gitt korrekte opplysninger. Forslaget innebærer at arbeidsgiver kan bli ansvarlig for det beløpet som kunne vært trukket dersom arbeidsgiver hadde gitt riktige og fullstendige opplysninger. Der det er nedlagt utleggstrekk, vil ansvar, som nevnt over, kunne gjøres gjeldende etter den generelle

ansvarsregelen i forslag til innkrevingsloven § 31 andre ledd. Det foreslås derfor at den særlige ansvarsregelen for krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten bare skal gjelde i tilfeller der det ikke er besluttet utleggstrekk.

Det foreslås at reglene i innkrevingsloven § 31 andre ledd andre og tredje punktum og tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Ved fastsetting av ansvar skal det dermed legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 pst. av trekkgrunnlaget. Satsen er økt sammenlignet med satsen i dag som er 10 pst. av trekkgrunnlaget. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.14 er det lagt til grunn at en sats på 20 pst. antas å være en rimelig sats som balanserer hensynet til arbeidsgivers ansvar og kreditorenes mulige tap på en god måte.

Forfall for ansvarskravet er satt til tre uker etter at vedtaket er sendt til arbeidsgiver. Dette samsvarer med tidspunktet det kan beregnes forsinkelsesrenter fra etter innkrevingsloven § 15 andre ledd.

Departementet foreslår å videreføre dagens regel om at unnlattelse av å foreta utleggstrekk ikke skal medføre ansvar dersom det godtgjøres at unnlattelsen ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste. Det samme gjelder regelen om at ansvar er tvangsgrunnlag for utlegg, og regelen om at foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet.

Departementet viser til punkt 7.2.5 om forholdet til forvaltningsloven.

Departementet foreslår at bestemmelsen om trekkansvar i tilfeller der det ikke løper utleggstrekk som følge av opplysningssvikt hos arbeidsgiver, plasseres i innkrevingsloven § 40 tredje ledd.

Forslaget om nye regler i innkrevingsloven §§ 31 og 40 tredje ledd medfører at regelen om den trekkpliktiges ansvar for utleggstrekk i skattebetalingsloven § 16-20 må oppheves. Som en konsekvens av forslaget må skattebetalingsloven § 16-20 endres slik at bestemmelsen kun omfatter ansvar for forskuddstrekk og skattetrekk etter skattebetalingsloven § 5-4 første ledd (kildeskatteordningen).

En ytterligere konsekvens er at skattebetalingsloven § 4-1 andre ledd om solidaransvar for oppdragsgiver og oppdragstaker ikke lenger vil gjelde for utleggstrekk nedlagt for skatte- og avgiftskrav. Bestemmelsens hensikt er å fremskaffe informasjon til skattemyndighetene som klargjør de reelle ansvarsforholdene knyttet til arbeidsgiverpliktene etter skattebetalingsloven. Formålet med bestemmelsen vil neppe bli svekket ved at utleggstrekk for skatte- og avgiftskrav ikke lenger vil være omfattet regelen. Bestemmelsen er heller ikke ment å være et subsidiært innkrevingstiltak for skattekontoret, og det bør vanligvis innrømmes fritak når partene fremlegger tilfredsstillende skriftlig avtale om hvem av dem som skal ivareta pliktene etter skattebetalingsloven. Departementet foreslår derfor at regelen ikke videreføres for utleggstrekk nedlagt for skatte- og avgiftskrav.

Bidragsinnkrevingsloven § 12 første ledd har en særregel for den trekkpliktige. Etter bestemmelsen plikter den trekkpliktige, ved trekkmislighold, snarest å varsle Innkrevingscentralen om årsaken til at trekkplikten ikke er overholdt. Bestemmelsen blir overflødig ved siden av reglene om underretning i innkrevingsloven § 30 første ledd andre og tredje punktum. Etter disse bestemmelsene vil den trekkpliktige ha plikt til å underrette Innkrevingsmyndigheten dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller utbetaling fra den trekkpliktige. Dersom inntektsbortfallet skyldes opphør av et arbeidsforhold, gjelder likevel ikke denne plikten for arbeidsgiver som har meldt opphøret i samsvar med a-opplysningsloven.

Departementet viser til innkrevingsloven §§ 31 og 40 tredje ledd, forslag til endringer i skattebetalingsloven § 16-20 og forslag om opphevelse av bidragsinnkrevingslov § 12.

13.7.8 Trekkbeløpets stilling ved konkurs og enkeltforfølgning

13.7.8.1 Gjeldende rett

Dersom den trekkpliktige har gjennomført trekk og den trekkpliktige går konkurs før trekkbeløpet er overført til kreditor eller en namsmyndighet, oppstår spørsmålet om hvem som har rett til pengene. Tilsvarende spørsmål kan oppstå dersom alminnelig namsmann eller innkrevingsmyndighetene tar utlegg i innestående på konto som viser seg å være et trekkbeløp.

Hovedregelen er at trekkbeløpet ikke har et særlig vern, og at trekkbeløpet vil være omfattet av konkursboets beslag eller et utlegg, se mer om dette under. Det finnes imidlertid noen særregler for enkelte krav som gir trekkbeløpet et særlig vern.

Etter skattebetalingsloven § 14-5 tredje ledd skal trukket beløp ikke gå inn i arbeidsgivers (trekkpliktiges) konkursbo. Beløpet kan heller ikke være gjenstand for tvangsforføyninger fra enkeltforfølgende fordringshaver. Tilsvarende regel er gitt i bidragsinnkrevingsloven § 18 andre ledd for bidragskrav. Det er i bidragsinnkrevingsloven presisert at beløpet tilhører bidragskreditorene uten at dette innebærer noen realitetsforskjell, jf. Ot.prp. nr. 18 (2004-2005) punkt 7.3.

Bestemmelsene må ses i sammenheng med den ulovfestede læren om separatistrett til penger. Ifølge denne læren er det et vilkår for å ha separatistrett at det foreligger en plikt til å holde pengene adskilt fra egne midler og at pengene rent faktisk er holdt adskilt.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 har ikke den trekkpliktige noen plikt til å holde midlene atskilt. Hovedregelen er derfor at trekkbeløpet er omfattet av konkursboets beslagsrett eller en namsmanns utlegg, se Andenæs, Mads, Konkurs, 3 utg. side 182. Andenæs antar likevel på samme sted at det må innfortolkes en plikt til å holde midlene

atskilt i bidragsinnkrevingsloven § 18 andre ledd. Uten en slik tolkning, vil ikke bestemmelsen oppnå sitt formål. Departementet er enig i en slik forståelse av bestemmelsen.

Tilsvarende plikt må da også innfortolkes i skattebetalingsloven § 14-5 tredje ledd. For trekk nedlagt etter § 14-5 andre ledd vil det derimot foreligge klar lovfestet plikt til å holde midlene atskilt. Etter bestemmelsen plikter arbeidsgiver å sette inn trekkbeløpet på en skattetrekkkonto sammen med forskuddstrekket og følge de regler som gjelder for forskuddstrekket. For skatte- og avgiftskrav og bidragskrav vil det altså foreligge en separatistrett dersom den trekkpliktige rent faktisk har holdt midlene atskilt. Andre krav som innkrevingsmyndighetene innkrever vil følge hovedregelen, og innkrevingsmyndighetene vil ikke ha separatistrett for trekkbeløpet.

Der den *bidragspliktige* går konkurs, bestemmer bidragsinnkrevingsloven § 18 første ledd at utleggstrekk ikke kan trekkes inn i bidragspliktiges konkursbo og heller ikke gjøres til gjenstand for utlegg eller andre tvangsforføyninger fra fordringshaveres side. Nedlagt utleggstrekk vil derfor gå foran et eventuelt trekk som boet måtte legge ned under konkursbehandling etter dekningsloven § 2-11.

13.7.8.2 Vurderinger og forslag

Ordningen med ett utleggstrekk medfører at den trekkpliktige vil motta ett trekkpålegg per skyldner, som kan omfatte krav fra ulike kreditorer og som tvangsfullbyrdes av ulike namsmyndigheter. Departementet legger til grunn at det i forlengelsen av dette må gjelde like regler om beslagsfrihet for de krav som inngår i utleggstrekket. Det må derfor tas stilling til om hele beløpet som er trukket skal være beskyttet mot å bli trukket inn i den trekkpliktiges konkursbo og mot utlegg fra enkeltforfølgende kreditorer.

Regelen for bidrag er begrunnet i bidragsmottakers behov for å sikre midler til livsopphold. Skatte- og avgiftskrav er av Stortinget gitt fortrinnsrett i flere lover på

innkrevingsområdet, blant annet for å sikre provenyet og fordi staten i mange tilfeller er en ufrivillig kreditor. Det er derfor i dag lagt til grunn at disse kravene bør ha et særlig vern i forhold til private fordringshavere. Disse begrunnelsene vil ikke gjelde i samme grad for andre krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten eller for krav som innkreves av alminnelig namsmann.

Behovet for en generell regel om beslagsfrihet må også ses i sammenheng med at det i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.11 foreslås en ny bestemmelse om forfall i innkrevingsloven § 30 andre ledd. Bestemmelsen fastsetter at den trekkpliktige skal betale trukket beløp til Innkrevingsmyndigheten senest første virkedag etter utbetalingen til skyldneren. Dersom den trekkpliktige gjør det han eller hun skal, innebærer forfallsbestemmelsen at den trekkpliktige i praksis ikke vil sitte på trekkbeløpet.

Departementet legger til grunn at den nye regelen om forfall medfører at behovet for en generell regel om beslagsfrihet er betydelig redusert. I tillegg vil den særskilte begrunnelsen for en slik regel for bidragskrav og skatte- og avgiftskrav ikke gjelde for andre krav det nedlegges utleggstrekk for. Departementet foreslår derfor ikke en generell regel om at trukket beløp skal være beskyttet mot å bli trukket inn i den trekkpliktiges konkursbo og mot utlegg fra enkeltforfølgende kreditorer.

Regelen om beslagsfrihet ved den bidragspliktiges konkurs må ses i sammenheng med dekningsloven § 2-11, som gir bobestyrer anledning til å trekke konkursdebitors inntekter under konkursbehandlingen inn i boet. Som nevnt over, står utleggstrekk for skyldig bidrag i en særstilling fordi midlene skal sikre lovbestemt underhold. Regelen i bidragsinnkrevingsloven § 18 første ledd sikrer at trekk til løpende bidrag fortsatt kan løpe selv om retten etter anmodning fra bostyrer tar beslag i skyldners løpende inntekter under konkurs. Departementet legger til grunn at denne regelen bør videreføres, og foreslår derfor at den del av lønn o.l. som den trekkpliktige skal holde

tilbake til dekning av et bidragskrav, ikke skal kunne trekkes inn i den bidragspliktiges konkursbo.

Det vises til forslag til bestemmelse i innkrevingsloven § 27 og forslag om å oppheve skattebetalingsloven § 14-5 og bidragsinnkrevingsloven § 18.

13.8 Nærmere om tvangsdekning i enkle pengekrav

13.8.1 Gjeldende rett

13.8.1.1 Forutsetninger for tvangsdekning

Skattekontoret, Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsssentral kan alle ta utleggspant i enkle pengekrav. Statens innkrevingsssentral kan i tillegg gjennomføre tvangsdekning i de enkle pengekravene, se punkt 13.2.3.1. Med enkle pengekrav menes i denne sammenhengen pengekrav som ikke er knyttet til verdipapir, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral eller innløsningspapir, jf. panteloven § 4-4 tredje ledd. For eksempel vil penger på en bankkonto være et enkelt pengekrav mot banken. Tvangsdekningen skal skje etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III (§§ 10-7 til 10-11), se tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 andre ledd.

Ved tvangsdekning gjennom den alminnelige namsmannen starter saken ved at den som har sikkerhet i utleggspantet (panthaver) begjærer tvangsdekning, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-1. Skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan stifte utleggspant i enkle pengekrav, men har ikke kompetanse til å tvangsdekke utleggspant i enkle pengekrav. Disse innkrevingsmyndighetene må derfor sende begjæring om tvangsdekning til alminnelig namsmann. Statens innkrevingsssentral kan selv gjennomføre tvangsdekning. Saken vil da ikke starte med en begjæring, men ved at Statens innkrevingsssentral sender varsel om at tvangsdekning vil skje, se nærmere under punkt 13.5.1.4. Varselet skal gi saksøkte to uker til å uttale seg om forhold knyttet til tvangsdekningen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 fjerde ledd.

En forutsetning for tvangsdekning er at det foreligger et tvangskraftig tvangsgrunnlag. For Statens innkrevingsssentral vil det tvangskraftige tvangsgrunnlaget være utleggspant som har rettsvern etter panteloven kapittel 5, se tvangsfullbyrdelsesloven § 10-2 første ledd.

13.8.1.2 Gjennomføringsmåte

Tvangsdekning av pant i enkle pengekrav skjer ved at kravet anvises til innkreving, se tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd. Anvisning betyr at namsmannen gir saksøkeren (kreditor) rett til å opptre som kreditor også overfor den som er debitor etter det enkle pengekravet. Debitoren etter det enkle pengekravet kan for eksempel være banken der skyldner har konto, eller et selskap eller en person skyldner har lånt penger til. Kreditor får da rett til å kreve og å ta imot betaling, og debitor etter det enkle pengekravet kan betale til kreditor med befriende virkning, se tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9 første ledd. Den alminnelige namsmannen kan beslutte å gjennomføre tvangsdekning på annen måte, for eksempel ved å selge fordringen, dersom kravet først forfaller om lengre tid eller er avhengig av en motytelse, se tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 andre ledd. Det er lagt til grunn at Statens innkrevingsssentrals kompetanse til tvangsdekning er begrenset til anvisning etter § 10-7 første ledd, jf. uttalelser i Ot.prp. nr. 127 L (2011-2012) punkt 7.5.2, og tvangsdekning etter tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 andre ledd har derfor ikke vært aktuelt.

Når den alminnelige namsmannen beslutter å anvise et krav til innkreving, kan det settes som vilkår for anvisningen at kreditoren skal stille sikkerhet eller at beløpet skal utbetales til namsmannen, se tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd andre og tredje punktum. Det er ikke behov for at staten stiller sikkerhet på samme måte som en privat kreditor, og et slikt vilkår har derfor ikke vært aktuelt når Statens innkrevingsssentral selv gjennomfører tvangsdekning. I de tilfeller der Statens innkrevingsssentral gjennomfører tvangsdekningen, skal betaling alltid skje til Statens innkrevingsssentral.

Det er derfor heller aldri aktuelt å ta et forbehold om at betaling skal skje til Statens innkrevingsssentral i forbindelse med anvisningen.

13.8.1.3 Underretning og utbetaling

Saksøkte, normalt kun skyldner, skal underrettes om anvisningen, se tvangsfullbyrdelsesloven § 10-8 første ledd.

Kreditor vil kunne få utskrift av namsboken eller bevitnelse om anvisningen fra namsmannen, og må deretter selv kontakte debitoren etter det enkle pengekravet og be om utbetaling.

Når Statens innkrevingsssentral anviser et krav til innkreving, er den enten selv kreditor eller representerer kreditor. Statens innkrevingsssentral sender ikke underretning til den kravet innkreves på vegne av, men vil selv sørge for å ivareta dennes interesser.

Så snart som mulig etter at beslutning om tvangsdekning er tatt, vil Statens innkrevingsssentral ta kontakt med den som er debitor etter det enkle pengekravet, for eksempel en bank, og be om at beløpet utbetales. Statens innkrevingsssentral kan da overfor banken selv bekrefte at kravet er anvist.

13.8.1.4 Virkningen av at tvangsdekning er besluttet

Når tvangsdekning ved anvisning er besluttet, får tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9 anvendelse. Dette medfører at Statens innkrevingsssentral kan ta imot betaling fra skyldners debitor med befriende virkning, og tre inn i flere av skyldners kreditorbeføyelser. Blant annet kan Statens innkrevingsssentral gå til søksmål mot debitoren etter det enkle pengekravet, og slik skaffe alminnelig tvangsgrunnlag for kravet. Videre kan Statens innkrevingsssentral begjære debitoren etter det enkle pengekravet konkurs, melde fordring i konkurs og erklære motregning, se Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) s. 200 flg. Statens innkrevingsssentral får ikke bedre rettigheter enn skyldner, jf. panteloven § 5-7 syvende ledd, jf. gjeldsbrevloven § 25. Dette betyr blant annet at den ikke kan endre avtalt forfall, men den kan si opp kravet etter

gjeldsbrevloven § 5 dersom forfall ikke er avtalt. I tillegg kan den påberope eventuelle klausuler som skyldner kunne påberopt og som fører til at kravet forfaller tidligere. Det kommer frem av forarbeidene at utsettelse med betalingen av fordringen kun kan gis med skyldnerens samtykke, og anvisningen gir heller ikke rett til å ettergi fordringen, inngå forlik eller stemme for tvangsakkord. Disse beføyelsene ligger fortsatt hos skyldneren.

Dersom Statens innkrevingsssentral må gå til rettslige skritt for å få inndrevet kravet, skal skyldner utlevere de dokumenter som trengs. Hvis dokumentene ikke utleveres, kan de kreves utlevert etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13. Det samme gjelder dersom skyldner som motytelse må utlevere et formuesgode, og ikke gjør dette frivillig, se tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9 andre og tredje ledd. I slike saker påløper det ikke gebyr ved alminnelig namsmanns behandling av saken.

13.8.1.5 Avslutning av tvangsdekningen

I en sak om tvangsdekning av enkle pengekrav er fullbyrdelsen avsluttet når det anviste beløpet er utbetalt til Statens innkrevingsssentral, se tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd siste punktum. Dette får betydning for klagefristen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, siden klage kan settes frem inntil tvangsfullbyrdelsen er avsluttet. Se nærmere omtale av klagereglene i punkt 13.3.2.3 og 13.3.2.4.

13.8.2 Vurderinger og forslag

13.8.2.1 Behov for en egen bestemmelse

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten skal ha myndighet til å gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav, se punkt 13.2.3.2. Det må derfor vurderes hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III er utformet for virksomheten til den alminnelige namsmannen. Flere av reglene vil derfor ikke passe eller være relevante for Innkrevingsmyndigheten.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd første punktum regulerer at tvangsdekning skjer ved at kravet anvises saksøkeren til innkreving. Denne måten å gjennomføre tvangsdekning på vil kunne benyttes av Innkrevingsmyndigheten, men bestemmelsen forutsetter et tydelig skille mellom saksøker og namsmann. Hos Innkrevingsmyndigheten vil disse rollene være sammenfallende.

Deretter følger det av tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd andre og tredje punktum at namsmannen kan kreve at saksøkeren stiller sikkerhet, alternativt at utbetaling skal skje til namsmannen. Regelen om sikkerhetsstillelse henger sammen med tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9 femte ledd, som fastslår at den som mottar betaling fra den forpliktete (etter det enkle pengekravet) skal fordele pengene mellom partene og rettighetshaverne. Kreditoren som har begjært tvangsdekning eller i noen tilfeller namsmannen, skal da sørge for å fordele pengene etter den prioritet de enkelte krav eller rettigheter har.

Det vil ikke være behov for at Innkrevingsmyndigheten stiller sikkerhet, siden Innkrevingsmyndigheten er en del av statsforvaltningen. Det er heller ikke behov for å skille på om Innkrevingsmyndigheten mottar en innbetaling som følge av tvangsdekningen som kreditor eller namsmyndighet. Det er dermed bare første punktum i tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd som delvis passer for Innkrevingsmyndigheten, samt fjerde punktum, som fastslår når en sak om tvangsdekning av enkle pengekrav er avsluttet.

Andre ledd i tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 kommer ikke til anvendelse for Statens innkrevingsentral i dag, og vil heller ikke være aktuell for Innkrevingsmyndigheten.

I tvangsfullbyrdelsesloven § 10-8 er det bare første ledd, som sier at saksøkte skal underrettes om anvisningen, som er relevant for Innkrevingsmyndigheten. Andre ledd fastslår at i de tilfeller der anvisning er gitt med forbehold om utbetaling til namsmannen, skal den som er debitor etter det underliggende kravet underrettes om

dette. Innkrevingsmyndigheten vil ikke ta slik forbehold, siden betaling i alle tilfeller skal skje til den, og regelen passer derfor ikke. Tredje ledd regulerer krav til påtegning når anvisningen gjelder et krav som er knyttet til et verdipapir eller innløsningspapir. Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å gjennomføre tvangsdekning skal fortsatt være begrenset til enkle pengekrav, og regelen er derfor ikke relevant.

Virkingen av en anvisning er regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9. Bestemmelsen inneholder flere regler som vil være relevante for Innkrevingsmyndigheten. Ordlyden passer likevel dårlig, fordi den er tilpasset saker for namsmannen, og ikke Innkrevingsmyndighetens virksomhet.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 10-10 fastslår at saksøkeren er ansvarlig for tap som påføres saksøkte eller rettighetshavere som følge av at saksøkeren opptrer uaktsomt under innkrevingen. Slik departementet ser det er det ikke nødvendig å særskilt regulere Innkrevingsmyndighetens ansvar, men at man i stedet anvender de ordinære erstatningsregler. Departementet foreslår at bestemmelsen ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Dersom saksøkeren opptrer uaktsomt under innkrevingen, kan anvisningen bli opphevet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-11. Siden Innkrevingsmyndigheten vil ivareta kreditorrollen, mener departementet det er mer hensiktsmessig at en eventuell opphevelse av anvisningen skjer etter klage. Departementet foreslår derfor at tvangsfullbyrdelsesloven § 10-11 ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Gjennomgangen over viser at det bare er en liten del av bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III som er aktuelle for Innkrevingsmyndigheten. Videre er flere av bestemmelsene tilpasset saker for namsmannen, slik at de i mindre grad passer for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår derfor å gi en egen bestemmelse om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav i innkrevingsloven. Dette gjør det mulig å gi regler som

er tilpasset Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsen vil gjøre at kapittel 10 del III ikke trenger å gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 13.3.2.5.

13.8.2.2 Gjennomføring av tvangsdekning i enkle pengekrav

Departementet foreslår en bestemmelse i innkrevingsloven om at tvangsdekning i enkle pengekrav skal skje ved at Innkrevingsmyndigheten beslutter at kravet skal betales til den. Denne måten å gjennomføre tvangsdekning på er mer tilpasset Innkrevingsmyndighetens virksomhet enn reglene i tvangsfullbyrdelsesloven, fordi Innkrevingsmyndigheten både vil være den som beslutter tvangsdekning, og den som skal motta betalingen. I stedet for at Innkrevingsmyndigheten gir seg selv en rett til å kreve utbetaling ved en anvisning, og deretter krever utbetaling i samsvar med anvisningen som «kreditor», går selve beslutningen ut på at kravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndigheten trer ved beslutningen inn i flere av skyldnerens kreditorrettigheter. Selve beslutningen skal fylle kravene i innkrevingsloven § 26, og før beslutning kan tas skal varsel være gitt etter reglene i innkrevingsloven § 25.

Forslaget er ikke ment å gi Innkrevingsmyndigheten utvidede rettigheter sammenliknet med det som følger av en anvisning etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III. Skyldner beholder blant annet adgangen til å kunne motregne, jf. gjeldsbrevloven § 26, og til å komme med innsigelser mot betalingsforpliktelsen.

Når Innkrevingsmyndigheten har besluttet at det enkle pengekravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten, skal Innkrevingsmyndigheten opplyse skyldneren om dette. Dersom det enkle pengekravet utad fremstår å tilhøre en tredjeperson, skal også denne opplyses om beslutningen. Dette tilsvarer tvangsfullbyrdelsesloven § 10-8 første ledd. En slik tredjeperson skal varsles før beslutning tas, se innkrevingsloven § 25.

Det er ikke nødvendig at Innkrevingsmyndigheten opplyser den som er debitor etter det enkle pengekravet om selve beslutningen når den treffes. Debitor er allerede

forhindret fra å utbetale til skyldner etter melding om pantsettelsen i samsvar med i tvangsfullbyrdelsesloven ny § 7-20 åttende ledd. For å få pengene utbetalt, må derimot Innkrevingsmyndigheten kontakte debitoren for det enkle pengekravet, for eksempel en bank, for å be om at pengene utbetales i samsvar med beslutningen. Normalt vil dette skje så raskt som mulig etter at beslutningen er tatt, slik at pengene snarlig kan gå til dekning av det utestående kravet hos Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår at utbetaling skal skje når Innkrevingsmyndigheten krever det. I noen tilfeller, for eksempel der utlegg er tatt i en utestående fordring mellom to avtaleparter, kan forfallstidspunktet allerede være fastsatt. Innkrevingsmyndigheten bør ikke få en bedre rett til å kreve betaling enn skyldneren har. For å unngå tolkningstvil er det derfor i forslag til ny lov presisert at Innkrevingsmyndigheten ikke kan kreve tidligere utbetaling enn det forfall som gjelder for det underliggende kravet.

Departementet har vurdert å videreføre henvisningen til tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9, men har kommet til at det mest hensiktsmessige er å inkorporere deler av bestemmelsen i innkrevingsloven. Departementet ser det som unødvendig å regulere særskilt at Innkrevingsmyndigheten har rett til å si opp kravet og drive det inn rettslig, slik det er regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9 første ledd. Dette mener departementet vil følge av bestemmelsen om at Innkrevingsmyndigheten beslutter at kravet skal betales til den, jf. ovenfor. Som nevnt skal utbetaling skje når Innkrevingsmyndigheten krever det, men ikke tidligere enn forfallet for det underliggende enkle pengekravet. Der forfall ikke er avtalt, kan altså Innkrevingsmyndigheten sende påkrav, og i tilfeller der forfall ikke er kommet, kan Innkrevingsmyndigheten tre inn i eventuelle rettigheter skyldner har til å kreve tidligere utbetaling. Dersom betaling ikke skjer, kan Innkrevingsmyndigheten inndrive kravet rettslig, det vil si at den krever dom for kravet og dermed få grunnlag for tvangsinnkreving. Alternativt kan Innkrevingsmyndighetens beslutning lovfestes å være tvangsgrunnlag for utlegg, se nærmere under. Videre kan beslutningen om at kravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten danne grunnlag for konkursbegjæring

mot debitoren etter det enkle pengekravet, og Innkrevingsmyndigheten kan også motregne.

Deler av tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9 er videreført i forslag til innkrevingslov. Det foreslås at dersom kravet er avhengig av at skyldner som motytelse utleverer et formuesgode, plikter skyldner å utlevere dette enten til Innkrevingsmyndigheten eller direkte til debitoren etter det enkle pengekravet. Utleveringsplikten gjelder ikke dersom formuesgodet er unntatt fra utlegg etter dekningsloven kapittel 2, eller der en bedre rett er til hinder for utleveringen. Dette tilsvarer tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9 tredje ledd. Plikten til å utlevere dokumenter som følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 10-9 andre ledd, vil følge av innkrevingsloven § 9.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13 kan kreve utlevering av dokumenter som trengs for å gjøre det enkle pengekravet gjeldende. Innkrevingsmyndigheten skal også kunne kreve utlevering av formuesgode som motytelse for det enkle pengekravet. Tvangsfullbyrdelsen av utleveringen vil skje ved at Innkrevingsmyndigheten sender begjæring til den alminnelige namsmannen. Departementet foreslår, som etter gjeldende rett, at det ikke skal påløpe gebyr når Innkrevingsmyndigheten begjærer utlevering gjennom alminnelig namsmann.

Det vises til innkrevingsloven § 24 andre ledd første og andre punktum og tredje til femte ledd.

13.8.2.3 Tvangsgrunnlag for utlegg mot den forpliktete

De aller fleste utleggspant som Innkrevingsmyndigheten beslutter i enkle pengekrav, gjelder innestående på bankkonto. Når tvangsdekning blir gjennomført, vil det sjelden være problemer med å få gjennomført tvangsdekningen, siden bankene vil utbetale i samsvar med beslutningen.

I de tilfeller der debitoren etter det enkle pengekravet er en person eller en bedrift, kan det være vanskeligere for Innkrevingsmyndigheten å sikre at betaling skjer, dersom debitoren etter det enkle pengekravet motsetter seg beslutningen. I slike tilfeller må Innkrevingsmyndigheten etter dagens regler gå til søksmål mot debitoren etter det enkle pengekravet, og gjennom det få alminnelig tvangsgrunnlag for kravet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1. Det kan være en omstendelig prosess for Innkrevingsmyndigheten å effektivere en beslutning om utbetaling i de tilfeller debitoren etter det enkle pengekravet ikke etterkommer pålegget om utbetaling. Departementet har derfor vurdert om Innkrevingsmyndighetens beslutning om utbetaling skal være tvangsgrunnlag for utlegg.

Det som taler mot et slikt forslag, er at Innkrevingsmyndigheten i utgangspunktet ikke får bedre rett enn den opprinnelige kreditoren. Dersom kravet er omtvistet, kan det fremstå som lite rimelig at Innkrevingsmyndigheten skal kunne ha tvangsgrunnlag for kravet, når den opprinnelige kreditoren ikke har det. Dette taler isolert sett for at Innkrevingsmyndigheten bør gå veien om domstolsbehandling for å få tvangsgrunnlag for kravet.

På den annen side er det viktig at pålegg fra Innkrevingsmyndighetene blir respektert. Innkrevingen tar lenger tid dersom debitoren etter det enkle pengekravet ikke utbetaler frivillig til Innkrevingsmyndigheten. I noen tilfeller kan et nært forhold mellom skyldner og debitor etter det enkle pengekravet påvirke betalingsviljen. Dersom Innkrevingsmyndighetens beslutning blir tvangsgrunnlag for utlegg, vil det kunne bidra til høyere etterlevelse av beslutningene. Debitoren etter det enkle pengekravet vil i slike tilfeller også ha mulighet til å motsette seg kravet, men da som innsigelser eller klage i forbindelse med tvangsinnkrevingen. Ved en klage vil tingretten ta prejudisielt stilling til fordringen. Dersom retten finner det hensiktsmessig, kan den overføre saken til allmennprosess, hvor også kravet kan bringes til avgjørelse, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 6-6. Etter departementets vurdering vil dette i tilstrekkelig grad ivareta eventuelle behov debitoren etter det enkle

pengekravet har for å motsette seg betalingsforpliktelsen. Hensynet til effektiv innkreving taler for at Innkrevingsmyndighetens beslutning skal være tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndighetens beslutning om utbetaling skal være tvangsgrunnlag for utlegg.

Det vises til innkrevingsloven § 24 andre ledd tredje punktum.

13.8.2.4 Avslutning av tvangsdekningen

Departementet foreslår at tvangsdekning først skal anses for avsluttet når beløpet er utbetalt til Innkrevingsmyndigheten. Dette er ment å tilsvare tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd siste punktum, som fastslår at ved anvisning anses tvangsfullbyrdelsen først for avsluttet når det anviste beløpet er utbetalt til saksøkeren.

Det vises til innkrevingsloven § 24 sjette ledd.

13.9 Andre endringer

13.9.1 Endringer i skattebetalingsloven

I skattebetalingsloven §§ 14-1 til 14-6 er det gitt bestemmelser om utlegg for krav som kreves inn av skattekontoret.

Departementet foreslår at bestemmelsen i § 14-1 om at skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg, flyttes til skattebetalingslovens kapittel 1 som ny § 1-4, se punkt 13.4.2.

Bestemmelsene i § 14-2 om forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven, § 14-3 om forretning for utleggspant og §§ 14-4 og 14-5 om utleggstrekk må oppheves når skattekontorets myndighet til å beslutte utlegg legges til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 13.2.1.2 og innkrevingsloven § 23.

Departementet foreslår også å oppheve skattebetalingsloven § 14-6 om begrensninger i utleggsadgangen for skatt og trygdeavgift.

Første ledd regulerer situasjoner hvor skatteyter har fått utskrevet eller fastsatt skatt og trygdeavgift av samme formue og inntekt i flere kommuner. Tvangsinnkreving kan i slike tilfeller unngås dersom skattyter betaler til en av kommunene. Bestemmelsen er ikke lenger aktuell siden systemene og rutineene for utskriving av forskudd på skatt (skattekort og forskuddsskatt) og for fastsetting av skatt er lagt om og modernisert. Alle skattytere får nå én forskuddsutskriving og ett skatteoppgjør. Situasjoner hvor det skrives ut eller fastsettes skatt av samme formue og inntekt til flere kommuner, skal derfor ikke lenger kunne oppstå.

Andre ledd bestemmer at plikten til å betale naturressursskatt som ikke er medregnet ved fastsetting av den skatt som blir betalt, gjelder på tross av bestemmelsen i første ledd. Bestemmelsen bygger på at selskaper hvor deler av kraftverksformuen ligger i andre kommuner enn kontorkommunen, får naturressursskatt skrevet ut som en særskilt forhåndsskatt som skal betales til kommunen hvor kraftverket ligger. Første ledd fritar ikke for plikten til å betale naturressursskatt som ikke er medregnet ved fastsetting av den skatt som blir betalt. Utskriving og fastsetting av skatt for kraftselskaper ble endret fra inntektsåret 2018. Nå utskrives og fastsettes naturressursskatt for selskapet samlet sammen med selskapets øvrige skatt til kontorkommunen. Og naturressursskattens andel av samlet innbetalt skatt fra selskapene fordeles til den enkelte kommune gjennom et særskilt fordelingssystem i skatteregnskapet. Denne bygger på en fordeling av grunnlaget for utskriving eller fastsetting av naturressursskatt som overføres skatteregnskapet sammen med utskrevet eller fastsatt skatt.

Tredje ledd gir personlige skattytere, i motsetning til upersonlige skattytere, for eksempel aksjeselskaper, en rett til å kreve at skatteberegningen foretas på nytt i de tilfeller som nevnt i første ledd. Bestemmelsen gir videre anvisninger for hvordan en

slik ny beregning skal foretas, nemlig som om formue og inntekt bare blir lignet i en kommune. Dette vil ikke lenger være aktuelt jf. omtalen ovenfor av første ledd.

Fjerde ledd fastslår at de foregående leddene i bestemmelsen også gjelder for den som er ansvarlig for krav på skatt eller trygdeavgift etter reglene i kapittel 16. Bestemmelsen vil ikke lenger være aktuell som følge av at resten av paragrafen oppheves.

Departementet har vurdert om også skattebetalingsloven §§ 14-10 og 14-11 skal tas inn i innkrevingsloven.

Skattebetalingsloven § 14-10 regulerer skattekontorets adgang til å tvangsselge varer mv. som er i Tolletatens varetekt. Tvangssalget gjennomføres i stor grad som et ordinært tvangssalg via alminnelig namsmann etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 8 så langt de passer. Grunnlaget for tvangssalget er ikke en utleggsforretning, men følger av bestemmelser i tolloven. Tvangssalg uten forutgående sikring av kravet ved utleggsforretning er en særordning for toll- og innførselsavgifter mv. som ikke finnes i annet regelverk. Etter departementets syn bør derfor gjeldende regulering videreføres i skattebetalingsloven, og ikke tas inn i innkrevingsloven.

Skattebetalingsloven § 14-11 regulerer skattekontorets rett til å stanse bruken av motorkjøretøy når et krav på årsavgift, vektårsavgift, engangsavgift, omregistreringsavgift eller avgift for urettmessig bruk av merket mineralolje knyttet til kjøretøyet ikke er betalt til rett tid. Skattebetalingsloven § 14-11 gir et særlig innkrevingsvirkemiddel for motorvognavgifter som har en direkte tilknytning til bruken av kjøretøyet. Da regelen kun vil få anvendelse ved innkrevingen av motorvognavgifter, bør dagens regel videreføres i skattebetalingsloven og ikke tas inn i ny lov.

Departementet foreslår å endre skattebetalingsloven § 16-20 som følge av at bestemmelsen om ansvar for utleggstrekk er foreslått flyttet til innkrevingsloven, se punkt 13.7.7.2.

Det vises til forslag om endringer i skattebetalingsloven i kapittel 23.

13.9.2 Endringer i bidragsinnkrevingsloven

De nye bestemmelsene om utlegg som foreslås for Innkrevingsmyndigheten, vil erstatte eller gjøre flere av bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven overflødig. Dette gjelder bidragsinnkrevingsloven § 11 om trekk i lønn eller lignende ytelser, § 12 om trekkpliktiges oppgaver mv., § 13 om forretning for utleggspant, § 16 om utleggsforretning for alminnelig namsmann og §§ 22 første ledd og 23 første og tredje ledd om forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven. Disse bestemmelsene må derfor oppheves. Det må også gjøres endringer i andre bestemmelser, for eksempel bidragsinnkrevingsloven § 7 om tvangsgrunnlag.

Det vises til forslag om endringer i bidragsinnkrevingsloven.

13.9.3 Endringer i tvangsfullbyrdelsesloven

Bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II om Statens innkrevingsentral (§§ 2-14 til 2-17) må oppheves når Statens innkrevingsentralens myndighet til å beslutte utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav legges til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 13.1 til 13.8, og også forslag til endringer i punkt 8.6 og 16.3.

Det vises til forslag om å oppheve tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II.

14 DEKNINGSREKKEFØLGE

14.1 Gjeldende rett

Skyldner råder fritt over sine disponible midler. Hvis skyldneren ikke kan eller vil betale alle kravene mot seg, bestemmer han eller hun i utgangspunktet selv hvilke krav som prioriteres betalt, og hvilke krav som eventuelt skal forbli utbetalt. Dette innebærer også en rett for skyldner til å innfri private krav på bekostning av et offentlig krav. Som det klare utgangspunkt bortfaller likevel skyldners rett til å bestemme hvilke krav som

skal dekkes opp når betalingen skjer på annen måte enn gjennom en frivillig betaling. Dette utgangspunktet følger av rettspraksis.

Ulike lovregler bestemmer hvilke krav som skal gis dekning der flere kreditorer konkurrerer om de samme midlene. Slike regler kan også få betydning når innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever inn flere ulike krav. Eksempler på generelle regler som har betydning for innkrevingsmyndighetene, er dekningslovens bestemmelser om prioritet ved utleggstrekk og fordeling av dividende etter en konkursbehandling. Andre formuerettslige regler, for eksempel rettsvernsregler, kan også være avgjørende for hvilke av innkrevingsmyndighetenes krav som først skal gis dekning i en bestemt situasjon. Slike regler bygger gjerne på et prinsipp om at den kreditoren som kommer først i tid, vinner rett.

Verken SI-loven, bidragsinnkrevingsloven eller skattebetalingsloven har generelle regler om dekningsrekkefølge. For motregningstilfellene er det enkelte særregler om dekningsrekkefølge, blant annet som en følge av at vesentlige deler av prosessen er samordnet på tvers av innkrevingsmiljøer, systemer og kravstyper. Både skattebetalingsforskriften og SI-loven har regler om dekningsrekkefølge ved motregning, men disse reglene gir bare et stykke på vei løsninger for de motregningssituasjoner som innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten må håndtere.

Skattebetalingsforskriften §§ 13-6-1 og 13-6-2 regulerer primært fordeling av tilgodebeløp ved skatteoppgjøret og til gode merverdiavgift. Bestemmelsene er utformet ut fra et hovedprinsipp om at kravenes nærhet til tilgodebeløpet skal ha avgjørende betydning for dekningsrekkefølgen. Et eksempel er at skattekrav dekkes opp først der tilgodebeløpet gjelder til gode skatt etter skatteoppgjøret. Forskriften gir også føringer for hvordan motregning i andre offentlige tilgodebeløp, for eksempel landbrukstilskudd, skal fordeles mellom skatte- og avgiftskrav.

Skattebetalingsforskriften regulerer ikke hvordan en konflikt mellom et skattekrav,

bidragskrav og et SI-krav skal håndteres ved motregning i andre offentlige tilgodebeløp.

SI-loven § 4 fjerde ledd har en bestemmelse som angir at prioritetsreglene i dekningsloven § 2-8 gjelder der motregning gjennomføres til dekning av flere krav. Bestemmelsen har praktisk betydning der Statens innkrevingsentral motregner, og motregningsbeløpet ikke er tilstrekkelig stort til å dekke opp alle utestående krav som kreves inn etter SI-loven. Dekningsloven § 2-8 gjelder direkte for utleggstrekk og prioriterer kravene i følgende rekkefølge:

- a. krav som grunner seg på lovbestemt forsørgelsesplikt,
- b. krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling,
- c. statens regresskrav etter voldserstatningsloven § 11
- d. krav på bøter,
- e. krav på skatt eller offentlig avgift,
- f. andre krav.

Det er foreslått mindre justeringer i gjeldende prioritetsrekkefølge. I punkt 12.2 over foreslås det at krav etter folketrygdloven § 22-15 gis prioritet sammen med krav på skatt og offentlig avgift. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.5 foreslås det at Folketrygdens regresskrav ved forskuttert underholdsbidrag skilles ut fra dagens bokstav a til en ny bokstav b.

SI-lovens henvisning til dekningsloven § 2-8 gir ikke løsninger der de konkurrerende kravene tilhører samme prioritetsgruppe. Bestemmelsen regulerer heller ikke SI-kravenes prioritet opp mot krav som kreves inn etter skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven.

Bidragsinnkrevingsloven § 36 bokstav b gir adgang til å fastsette forskrifter om dekningsrekkefølgen mellom offentlige krav og bidragsberettigedes krav ved

fordelingen av innkrevd underholdsbidrag. Det er ikke fastsatt noen forskrift til denne bestemmelsen.

14.2 Vurderinger og forslag

14.2.1 Behovet for å regulere dekningsrekkefølge

Ved en samordning av regelverket vil det være nødvendig å gi nye bestemmelser om dekningsrekkefølge ved motregning i innkrevingsloven eller i forskrift gitt i medhold av loven. De nye reglene må utbedre svakhetene i dagens lovgivning, og gi en helhetlig og mer detaljert regulering av dekningsrekkefølge ved motregning.

For å dekke det fremtidige behovet for å prioritere mellom ulike krav er det også nødvendig å regulere dekningsrekkefølgen ut over motregningstilfellene. I dag foregår Skatteetatens innkreving av ulike krav i forskjellige systemer, etter til dels ulikt regelverk, og av tre separate innkrevingsmyndigheter. De ulike innkrevingsmiljøene i Skatteetaten opptrer derfor i all hovedsak hver for seg, også der flere miljøer har krav mot samme skyldner. Dette gjør at alminnelige prioritets- og formuerettslige regler i de fleste tilfeller gir svar på hvilke krav som skal gis dekning. Når innkrevingsloven trer i kraft vil Skatteetatens innkreving være underlagt ett regelverk, og innkrevingen vil foretas av én innkrevingsmyndighet med felles systemstøtte. En mer samordnet innkreving vil gi flere situasjoner hvor de alminnelige regler om prioritet mv. ikke vil gi svar på spørsmål om intern fordeling av innkrevde beløp. Det vil for eksempel være behov for en regulering som angir en innbyrdes prioritering mellom kravstyper ved realisering av et utleggspant. Tilsvarende behov kan oppstå der Innkrevingsmyndigheten mottar en innbetaling fra skyldner uten en klar angivelse av hvilke krav som ønskes dekket opp.

Reguleringen av dekningsrekkefølge, i og utenfor motregningstilfellene, vil potensielt kunne få betydning for hvordan inntekter fordeler seg mellom de ulike kravgruppene. At ulike innkrevingsmiljøer i Skatteetaten i dag er i en form for konkurransesituasjon, bidrar til inntektsutjevning mellom de ulike kravstypene. Ved utforming av nye

bestemmelser om dekningsrekkefølge må man derfor være særlig oppmerksom på at samordnede prosesser kan bidra til forskyvning av proveny mellom ulike kravstyper. Det er derfor viktig at nye regler om fordeling balanseres godt. Reglene skal også sikre fortrinn for krav som er særlig beskyttelsesverdige. Både hensynet til kreditor og hensynet til skyldner kan tilsa at enkelte krav gjennomgående bør gis bedre dekning enn andre.

14.2.2 Forslag til regulering av dekningsrekkefølge

14.2.2.1 Hovedregel om dekningsrekkefølge

Som nevnt kan dekningsrekkefølgen ha innvirkning på hvordan innkrevet beløp fordeler seg mellom de ulike kravgruppene. Dette tilsier at innkrevingsloven bør gi noen overordnede rammer for intern fordeling. Det vil for en stor del være de samme hensyn som vil ligge til grunn for dekningsrekkefølgen ved motregning og i andre situasjoner. Departementet foreslår derfor at det stilles opp et felles utgangspunkt for dekningsrekkefølgen.

Departementet mener det er nærliggende å ta utgangspunkt i dekningsrekkefølgen som brukes ved beslutning om utleggstrekk i dekningsloven § 2-8. Lovgiver har her gjort en vurdering av hvilke kravstyper som kvalifiserer til en særskilt dekningsadgang gjennom inndeling i ulike grupper for prioritet. Et utgangspunkt om at regulering av intern dekningsrekkefølge må ligge innenfor de rammer som trekkes opp i dekningsloven § 2-8, vil etter departementets mening bidra til helhet og sammenheng i regelverket. De samme kravene som «står først i køen» ved utleggstrekk, bør stå først også i andre dekningsituasjoner. Et slikt forslag vil samsvare med det som i dag følger av SI-loven ved motregning.

Departementets utgangspunkt bryter med den tilnærmingen som skattebetalingsforskriften har etablert for motregning. Forskriften bygger på et prinsipp om at de kravene som har den største nærheten til tilgodebeløpet skal dekkes opp først, uavhengig av om det offentlige har krav mot skyldner med bedre prioritet etter

dekningsloven § 2-8. Det betyr for eksempel at til gode skatt alltid først skal gå til å dekke opp skattekrav, og at til gode merverdiavgift alltid først skal dekke opp krav på merverdiavgift. Historisk har nærhetstilnærmingen bidratt til å sikre effektive prosesser gjennom at det har vært motregnet internt i Skatteetatens systemer før resterende tilgodebeløp eventuelt har blitt gjort tilgjengelig for andre offentlige innkrevere med motregningsadgang. En slik innfallsvinkel til regulering av dekningsrekkefølge er mindre naturlig når alle kravene som har prioritet etter dekningsloven § 2-8, skal kreves inn av den samme innkrevingsmyndigheten og med den samme systemstøtten.

Et utgangspunkt om å følge dekningsrekkefølgen i dekningsloven § 2-8, vil resultere i at til gode skatt i noen motregningstilfeller vil gå til å dekke opp krav med bedre prioritet enn skattekrav som hører inn under fellesinnkrevingen (hvor en andel av inntektene fordeles til kommune/fylkeskommune). Selv om til gode skatt i enkelttilfeller vil gå til dekning av bedre prioriterte krav, er det ikke grunn til å tro at en omlegging som skissert ovenfor, i seg selv skal gi betydelig utslag på inntektene til kommuner og fylkeskommuner. Når det gjelder krav som hører inn under fellesinnkrevingen, sikres inntektene primært gjennom ordningen med forskuddstrekk og forskuddsskatt og ved frivillig betaling av restskatt. Dette illustreres gjennom nøkkeltall i innkrevingsstatistikken (hentet fra vedlegg til Skatteetatens årsrapport 2021):

Skatteart	Inntekts- år	Sum krav i kroner	Frivillig innbetalt*	Innkrevet	Sum innbetalt
Forskuddsskatt, Person	2020	36 556 609 958	95,9%	3,5%	99,4%
Forskuddstrekk inkl. avsavnsrenter	2020	517 249 842 169	99,7%	0,2%	100,0%
Restskatt, person	2019	27 217 449 691	88,5%	7,1%	95,6%

**frivillig innbetalt omfatter både rettidige innbetalinger og forsinkede innbetalinger som er foretatt før tvangsinnfordringstiltak iverksettes.*

Departementet antar videre at den faktiske muligheten til å dekke opp ubetalte skattekrav med til gode skatt, ikke vil reduseres betydelig dersom man følger en modell for dekningsrekkefølge som bygger på prioritetsreglene for utleggstrekk. Det vil være begrenset hvor ofte en personlig skyldner har både ubetalte skattekrav og bedre prioriterte krav når et tilgodebeløp på skatt blir tilgjengelig for motregning. Det antas derfor at til gode skatt i stor utstrekning fortsatt vil kunne gå til oppdekking av forfalte skattekrav.

Departementet kan på bakgrunn av ovenstående ikke se at hensynet til kommunenes og fylkeskommunenes økonomi er et tungtveiende argument mot en modell for dekningsrekkefølge som tar utgangspunkt i dekningsloven § 2-8. Behovet for å sikre inntektsgrunnlaget til de offentlige kreditorene kan imidlertid få betydning for hvordan inntekter skal fordeles innenfor den enkelte prioritetsgruppen, se nærmere om dette under punkt 14.2.2.3.

Departementet foreslår en hovedregel om at krav skal dekkes i den samme dekningsrekkefølgen som dekningsloven § 2-8 første og andre ledd gir anvisning på.

Departementet viser til innkrevingsloven § 16 første ledd.

14.2.2.2 Unntak fra hovedregelen om dekningsrekkefølge

Departementet foreslår to unntak fra hovedregelen. Det første unntaket knytter seg til tilfeller der det allerede er etablert betryggende sikkerhet for et krav som etter hovedregelen har best prioritet. For eksempel i en motregningssituasjon der kravet med høyest dekningsprioritet er sikret med pant i eiendom. Dersom det anses som mest tjenlig for innkrevingen, må Innkrevingsmyndigheten i slike tilfeller kunne stå fritt til å dekke opp neste krav i dekningsrekkefølgen. Departementet foreslår derfor at

Innkrevingsmyndigheten ikke er forpliktet til å dekke opp krav som det er etablert betryggende sikkerhet for.

Departementet foreslår videre at det gis en åpning for å avvike hovedregelen om dekningsrekkefølge i situasjoner hvor det foreligger en særlig nærhet mellom et hovedkrav og et motkrav. Unntaket som foreslås vil ha et langt smalere anvendelsesområde enn det som følger av skattebetalingsforskriften i dag. At hovedkrav og motkrav er knyttet til samme kravtype skal ikke i seg selv gi Innkrevingsmyndigheten adgang til å dekke opp krav i en annen rekkefølge enn hovedregelen angir. I noen tilfeller vil likevel tilknytningen mellom hovedkravet og et av motkravene være så sterk at en annen oppdekking vil fremstå som høyst unaturlig både for skyldner og Innkrevingsmyndigheten. Departementet antar at slike saker primært vil oppstå i forbindelse med endringssaker på skatte- og avgiftsområdet, for eksempel der en kontroll resulterer i en endring av tidfesting av inntekter eller fradrag. Endring av tidfesting vil ofte innebære at det oppstår et krav for deler av kontrollperioden og et korresponderende tilgodebeløp for en annen del av perioden. I slike saker bør det være mulig å dekke disse kravene mot hverandre, selv om hovedregelen gir anvisning på noe annet. Departementet foreslår et unntak fra hovedregelen om dekningsrekkefølge der det foreligger en særlig tilknytning mellom hovedkrav og motkrav.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 16 andre og tredje ledd.

14.2.2.3 Forskriftshjemmel

En regulering som foreslått ovenfor vil gi noen rammer for dekningsrekkefølgen, men bare et stykke på vei gi svar på spørsmål om hvilke krav som skal dekkes opp først i ulike situasjoner. Henvisningen til dekningsloven § 2-8 første og andre ledd gir ingen løsning for de tilfellene hvor Innkrevingsmyndigheten har flere utestående krav i samme prioritetsgruppe som konkurrerer om de samme midlene. Alminnelige regler om først i tid best i rett, er ikke alltid anvendelige når en og samme

innkrevingsmyndighet har innkrevingsansvaret for alle kravstypene det er aktuelt å dekke opp i en bestemt situasjon. I praksis vil Innkrevingsmyndigheten ofte gjøre flere krav gjeldende i den samme operasjonen, noe som skaper behov for en mer detaljert regulering av dekningsrekkefølge.

Departementet anser det ikke som hensiktsmessig å detaljregulere den interne dekningsrekkefølgen i loven, utover henvisningen til prioritetsgruppene i dekningsloven § 2-8. Det vil være vanskelig å forutse nøyaktig hvordan en regulering av dekningsrekkefølge vil påvirke inntektene til bestemte kravgrupper. Fordelingen må også ta hensyn til virkningen for skyldner. Hensynet til fleksibilitet og et mulig behov for raske endringer taler for at den mer detaljerte reguleringen av dekningsrekkefølge fastsettes i forskrift. Departementet foreslår derfor en forskriftshjemmel til bestemmelsen, som gir departementet adgang til å gi utfyllende bestemmelser om dekningsrekkefølge.

Departementet viser til forslag til innkrevingslov § 16 fjerde ledd.

15 FORELDELSE

15.1 Regulering av foreldelse

15.1.1 Gjeldende rett

Foreldelse for de kravene Skatteetaten krever inn, reguleres i hovedsak av foreldelsesloven.

For skatte- og avgiftskrav følger det direkte av skattebetalingsloven § 12-1 at foreldelsesloven gjelder med de unntak som følger av bestemmelsen. Det er gitt enkelte særreguleringer i skattebetalingsloven som gjelder foreldelsesfristens utgangspunkt og lengde, og foreldelse av renter som påløper etter at det er berammet forretning for utleggspant eller etablert utleggstrekk.

Det er ikke gitt egne regler om foreldelse av krav i SI-loven eller i bidragsinnkrevingsloven, men enkelte av de kravene som kreves inn etter disse lovene, har særreguleringer om foreldelse i annet regelverk. Det er for eksempel gitt en særregel om foreldelse av underholdsbidrag i foreldelsesloven § 6. Folketrygdloven inneholder også enkelte særbestemmelser om foreldelse.

15.1.2 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår at foreldelsesloven som hovedregel skal regulere foreldelse for krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten. Det er ikke behov for en egen bestemmelse som gir uttrykk for dette. Foreldelsesloven gjelder med mindre noe annet er bestemt, jf. foreldelsesloven § 1 nr. 1.

Særbestemmelsene om fristens utgangspunkt og lengde er hovedsakelig begrunnet med særskilte forhold ved den enkelte kravtype. Departementet har derfor ikke funnet det formålstjenlig å gjennomgå disse reglene med sikte på samordning

For å oppnå en forenklet og mer samordnet regulering for fristavbrudd og virkningen av avbrudd, foreslår departementet enkelte lovendringer, se punktene 15.2 – 15.5.

15.2 Fristavbrudd ved tvangsfullbyrdelse

15.2.1 Gjeldende rett

15.2.1.1 Hovedregel - fristavbrudd

Etter foreldelsesloven § 17 nr. 1 avbrytes foreldelsesfristen ved begjæring om tvangsfullbyrdelse fra en fordringshaver med tvangsgrunnlag. I de tilfeller hvor offentlig myndighet inndriver egen fordring ved selv å avholde utleggsforretning, avbrytes foreldelsen når myndigheten berammer forretning for utleggspant eller gir pålegg om utleggstrekk til den trekkpliktige, jf. foreldelsesloven § 17 nr. 2. Særregelen for offentlig myndighet med særnamskompetanse skyldes at det i slike tilfeller ikke sendes noen begjæring om tvangsfullbyrdelse. Der offentlig myndighet avholder forretning for utleggspant uten å varsle skyldner, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10

første ledd andre punktum, avbrytes foreldelsesfristen når utleggsforretningen avholdes.

15.2.1.2 Fristavbrudd ved oversendelse til fremmed stat

Foreldelsesloven § 17 nr. 3 gir fristavbrudd ved at det settes fram begjæring om inndrivelse overfor vedkommende myndighet her i riket eller i en fremmed stat.

Foreldelsesloven § 21 nr. 3 regulerer i dag virkningen av avbrutt foreldelse etter foreldelsesloven § 17 for krav som er sendt til innkreving i utlandet etter overenskomst med fremmed stat.

15.2.2 Vurderinger og forslag

15.2.2.1 Hovedregel – fristavbrudd ved varsel

I forslaget til innkrevingslov vil Innkrevingsmyndigheten ikke lenger beramme utleggsforretninger, og prosessen for etablering av utleggstrekk vil bli endret, se punkt 13.5 og 13.6. Dagens regulering for fristavbrudd ved tvangsfullbyrdelse etter foreldelsesloven § 17 nr. 2 vil derfor ikke lenger passe, og det er behov for endringer i foreldelsesloven for å ta høyde for dette. Departementet foreslår å samle reguleringen av fristavbrudd for andre aktører i foreldelsesloven § 17 nr. 1 og 2, og at reguleringen for Innkrevingsmyndigheten fremgår av § 17 nr. 3.

Etter forslag til innkrevingslov skal Innkrevingsmyndigheten som hovedregel sende varsel før den beslutter innkrevingstiltak. Varselet erstatter blant annet dagens berømmelse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10, som i dag gir fristavbrudd.

Tidspunktet for varsel er det som ligger nærmest tidspunktet for fristavbrudd som gjelder for andre fordringshavere (ved begjæring til alminnelig namsmyndighet), og etter gjeldende rett for Skatteetaten.

Departementet foreslår derfor at tidspunktet for at varsel er gitt etter innkrevingsloven § 25, legges til grunn som fristavbrudd for Innkrevingsmyndigheten.

Forslaget er tilpasset utøvelse av særnamsmyndighet og behovet for forenklinger ved fristavbrudd. Innkrevingsmyndigheten vil sende varsel uavhengig av om den vurderer utleggspant eller utleggstrekk. For utleggstrekk vil dette føre til at fristavbruddet kommer noe tidligere i prosessen enn etter gjeldende rett. Også varsel om tvangsdekning vil gi fristavbrudd. Varsel før endring av utleggstrekk eller avregning gir ikke fristavbrudd.

Departementet viser til forslag til foreldelsesloven § 17 nr. 3 første punktum.

15.2.2.2 Fristavbrudd ved unnlatt varsling

Innkrevingsmyndigheten vil i enkelte situasjoner kunne unnlate å varsle skyldner forut for innkrevingstiltak. Adgangen til å unnlate varsel er omtalt nærmere i punkt 13.5.2.3.

Foreldelsesloven § 17 nr. 2 regulerer ikke dette eksplisitt i dag. Det er lagt til grunn at fristavbruddet i slike tilfeller skjer ved avholdelse av utleggsforretningen, det vil si at fristavbruddet i tid faller sammen med start på den nye fristen, som er tvangsforretningens slutning. I de foreslåtte bestemmelsene for innkrevingstiltak, vil dette tilsvare tidspunkt for beslutning etter innkrevingsloven § 26.

Departementet ser det som en fordel at fristavbrudd for krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten blir regulert samlet i én bestemmelse. Det foreslås derfor at det kommer frem av den nye bestemmelsen om fristavbrudd i foreldelsesloven § 17 nr. 3 at det ved manglete varsel gis fristavbrudd når skyldneren er gitt underretning om beslutning om utleggstrekk, utleggspant eller at saken er avsluttet med intet til utlegg.

Departementet viser til forslag til foreldelsesloven § 17 nr. 3 andre punktum.

15.2.2.3 Fristavbrudd ved oversendelse til utenlandsk myndighet

I enkelte situasjoner hvor skyldner befinner seg i utlandet vil ikke Innkrevingsmyndigheten kunne oppnå fristavbrudd ved varsel etter innkrevingsloven § 25 eller ved underretning om beslutning etter § 26.

I dag gjelder den generelle regelen om fristavbrudd i foreldelsesloven § 17 nr. 3 også for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Denne innebærer at fristavbrudd oppnås ved at det settes frem begjæring om inndrivelse overfor vedkommende myndighet her i riket eller i fremmed stat i samsvar med lov eller overenskomst mellom statene om inndrivelse i den fremmede staten. Av hensyn til skyldner bør ikke en intern oversendelse i Skatteetaten av en begjæring om inndrivelse i utlandet, gi fristavbrudd. Videre vil en samlet fremstilling av regler for fristavbrudd for Innkrevingsmyndigheten være en forenkling og gi en mer helhetlig regulering.

Departementet foreslår derfor at det gis en særregel for fristavbrudd for utenlandstilfellene, hvor også oversendelse til rette myndighet i den fremmede staten avbryter foreldelsesfristen.

Det vises til forslag til foreldelsesloven § 17 nr. 3 tredje punktum.

15.3 Virkning av avbrutt foreldelse ved tvangsfullbyrdelse

15.3.1 Gjeldende rett

Virkingen av avbrutt foreldelse ved tvangsfullbyrdelse er lik, uavhengig av om tvangsfullbyrdelse skjer hos alminnelig namsmyndigheter eller hos en særnamsmyndighet. Virkingen av avbrutt foreldelse fremgår av foreldelsesloven §§ 21 og 22. Fremmes tvangsfullbyrdelse etter § 17 uten at fordringshaveren får full dekning for fordringen, blir det regnet ny foreldelsesfrist på ti år fra tvangsforretningens slutning.

15.3.2 Vurderinger og forslag

15.3.2.1 Virkning ved varsel om innkrevingstiltak

Etter dagens regler er virkingen knyttet til om tvangsfullbyrdelse er «fremmet». Til forskjell fra alminnelig namsmyndighet, foretar ikke Innkrevingsmyndigheten en prøving av en begjæring om tvangsfullbyrdelse, og det tas ingen beslutning om å fremme saken. Dagens regelverk passer derfor ikke fullt ut, og de foreslåtte endringene

i Innkrevingsmyndighetens utleggsprosess vil ikke endre dette, se kapittel 13.

Departementet ser derfor behov for en særlig regulering av virkningen av fristavbrudd for Innkrevingsmyndigheten.

Den nye fristen bør ikke være kortere enn i dag, hvor hovedregelen i praksis er at det løper en ny frist på ti år fra tvangsforretningens slutning. En kortere foreldelsesfrist vil kunne føre til at det iverksettes tvangsfullbyrdelse kun for å sikre kravet mot foreldelse, selv om tilgjengelige opplysninger ikke gir grunn til å tro at kravet helt eller delvis vil kunne dekket gjennom beslutningen. En pågang kun for å sikre kravet mot foreldelse, vil ofte være en belastning for skyldner. Den nye fristen bør være lik for Innkrevingsmyndigheten og tvangsfullbyrdelse ved alminnelige namsmyndigheter.

Etter at varsel om innkrevingstiltak er gitt, se punkt 13.5, vil Innkrevingsmyndigheten fortsatt stå fritt til å velge det mest hensiktsmessige innkrevingstiltaket. Dette omfatter også å avslutte en sak uten at utlegg blir besluttet. Departementet mener at virkningen av fristavbrudd ikke bør avhenge av hvilke beslutninger Innkrevingsmyndigheten tar etter at varselet er gitt. Departementet foreslår derfor at fristavbrudd ved varsel etter innkrevingslovens § 25 skal gi en ny frist på ti år.

Det vises til forslag til foreldelsesloven § 21 nytt fjerde ledd.

15.3.2.2 Virkning der varsel ikke er sendt

Hovedregelen om at varsel etter innkrevingsloven § 25 gir en frist på ti år, vil ikke fange opp situasjoner hvor det ikke er sendt varsel. Ved at den foreslåtte bestemmelsen i foreldelsesloven § 21 fjerde ledd viser til fristavbrudd etter innkrevingslovens § 17 tredje ledd, vil Innkrevingsmyndigheten i slike tilfeller få en ny frist på ti år fra skyldner underrettes om beslutning om utleggspant, utleggstrekk eller intet til utlegg, jf. innkrevingslovens § 26.

15.3.2.3 Virkning ved oversendelse til utenlandsk myndighet

Virkingen av fristavbrudd ved avsluttet bistandsinnkreving i fremmed stat skaper i dag praktiske utfordringer for innkrevingsmyndighetene. Dette henger sammen med at foreldelsesvirkingen er knyttet opp mot den innkrevingsaktiviteten som er foretatt i utlandet.

Virkingen av avbrutt forledelse reguleres i dag av foreldelsesloven § 21 nr. 3 og avhenger av om kravet som ble sendt til innkreving i utlandet, enten ble avvist eller fremmet ved tvangsforretning. En eventuell ny ti års frist vil løpe fra slutningen av utenlandsk myndighets tvangsforretning. I dag vil innkrevingsmyndighetene i praksis ofte mangle tilstrekkelig kunnskap om hvilke innkrevingsskritt som er foretatt i bistandsstaten, noe som gjør det vanskelig å vurdere foreldelsesvirkingen ved retur av saken. Også der innkrevingsmyndighetene er kjent med innkrevingsstiltakene i utlandet, kan det være vanskelig å vurdere om tiltaket oppfyller lovens krav til tvangsforretning. At den bistandsytende stat ikke har et system hvor bistandssaken avsluttes med en formell akt som defineres som tvang etter bistandsstatens interne rett, bør etter departementets oppfatning ikke være avgjørende for spørsmålet om fristforlengelse. For å unngå tvil i disse sakene foreslår departementet at det for krav til innkreving i utlandet med fristavbrudd etter foreldelsesloven § 17 nr. 3, etableres en regel som gir en foreldelsesfrist på ti år ved oversendelse til utenlandsk myndighet. Dette vil gi en god sammenheng i regelverket samtidig som det for skyldner er en fordel at foreldelsesfristen løper fra et tidligere tidspunkt enn i dag.

Departementet foreslår at den nye bestemmelsen i foreldelsesloven § 21 nr. 4, også skal gjelde for fristavbrudd ved oversendelse til utenlandsk myndighet, ved at denne viser til den foreslåtte bestemmelsen i foreldelsesloven § 17 nr. 3.

15.4 Foreldelse av senere påløpte renter ved fristavbrudd

15.4.1 Gjeldende rett

Skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd angir at senere påløpte forsinkelsesrenter foreldes sammen med hovedstolen når foreldelsesfristen er avbrutt etter foreldelsesloven § 17. Dette skjer ved berømmelse av utleggsforretning eller etablering av utleggstrekk. Formålet med særregelen er å effektivisere og forenkle innkrevingen for skatte- og avgiftskrav, og slik unngå å måtte avholde utleggsforretninger som bare har til hensikt å avbryte foreldelse av renter.

15.4.2 Vurderinger og forslag

Etter departementets syn bør bestemmelsen i skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd som gjelder skatte- og avgiftskrav videreføres. At fristavbrytende tiltak fører til at senere forfalte renter ikke foreldes før hovedkravet selv foreldes, er etter departementets oppfatning en god regel for både skyldner og kreditor.

Innkrevingsmyndigheten i Skatteetaten slipper etter bestemmelsen å avholde utleggsforretninger kun for å avbryte foreldelsen for senere påløpte rentekrav. Dette effektiviserer innkrevingen, men vil også overfor skyldner være en gunstig regel. For skyldner innebærer dette at det ikke vil påløpe ytterligere kostnader i form av gebyrer for avholdt utleggsforretning.

Verken bidragsinnkrevingsloven eller SI-loven har bestemmelser som tilsvarer skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd. Ved en samordning av regelverket er det departementets oppfatning at en bestemmelse med samme innhold som skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd, bør gjøres gjeldende for alle typer krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn.

Særregelen i skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd gjelder etter sin ordlyd bare der foreldelsen av skattekravet er avbrutt ved tvangsfullbyrdelse. Hensynet til å unngå at Innkrevingsmyndigheten må holde tvangsforretninger som bare har til hensikt å avbryte foreldelse av renter, gjør seg imidlertid også gjeldende i de få tilfellene der

foreldelsen er avbrutt på annen måte. Departementet foreslår derfor at også i disse tilfellene skal renter bare foreldes aksessorisk sammen med hovedkravet, jf. foreldelsesloven § 24, og ikke selvstendig etter foreldelsesloven §§ 2 og 3.

Også mellom private vil det være kostnadsbesparende å unngå tvangsforretninger og andre inndrivingskritt som bare har til formål å avbryte foreldelse av rentekrav. Slik departementet ser det, vil en generell regel som angir at avbrutt foreldelse for hovedkravet også sikrer fremtidige rentekrav mot foreldelse, være en god og fornuftig regel. Etter departementets vurdering bør derfor den ordningen som etter skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd gjelder for renter av skattekrav, gjelde for foreldelse av renter generelt, slik at også private skyldforhold omfattes.

Departementet foreslår derfor, i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet, en ny bestemmelse i foreldelsesloven § 21 nr. 5. Bestemmelsen angir at der foreldelse er avbrutt for hovedkravet etter foreldelsesloven §§ 15 til 19, foreldes ikke senere forfalt rente før hovedstolen foreldes. Som en konsekvens av forslaget endres også foreldelsesloven § 21 nr. 2 fjerde punktum for så vidt gjelder rente, og skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd oppheves. Se forslag til foreldelsesloven § 21 ny nr. 5.

15.5 Fristavbrudd og virkning ved avregning

15.5.1 Gjeldende rett

Forholdet mellom avregning og foreldelse reguleres i folketrygdloven § 22-14 for de fleste av avregningshjemplene som gjelder for Skatteetaten. Det er også gitt likelydende bestemmelser i barnetrygdloven § 13 fjerde ledd og kontantstøtteleven § 11.

Avregning er i de nevnte bestemmelsene gitt fristavbrytende virkning for foreldelse. I motsetning til ved utleggstrekk, avbrytes likevel ikke foreldelse når beslutning om trekk eller avregning blir sendt, men når trekket skjer.

Hvor avregningen opphører før kravet er dekket, varer virkningen av avbrutt foreldelse i ett år etter at trekket opphørte, jf. folketrygdloven § 22-14 femte ledd tredje punktum, barnetrygdloven § 13 fjerde ledd andre punktum og kontantstøtteloven § 11 fjerde ledd andre punktum.

15.5.2 Vurderinger og forslag

15.5.2.1 Avregning – fristavbrudd

For avregning etter folketrygdloven brytes foreldelse ved gjennomføring av avregning, ikke ved beslutning. Dette medfører at på det tidspunktet Skatteetaten varsler og beslutter avregning, vil det være uklart om det vil oppnås foreldelsesavbrudd gjennom avregning. Dette kan få betydning særlig i tilfeller hvor foreldelsesfristen er nær.

For å sikre fristavbrudd, kan derfor Innkrevingsmyndigheten måtte velge tvangsinnkreving i stedet for eller i tillegg til avregning når kravet er i ferd med å bli foreldet. I tilfeller der skyldner har en ytelse det kan avregnes i, er dette uheldig. Det vil derfor være en fordel både for skyldner og for Innkrevingsmyndigheten at foreldelsesfristen avbrytes på et tidligere punkt i prosessen.

For utleggstrekk er tidspunktet for fristavbrudd foreslått å være når varsel sendes, se punkt 15.2.2.1. Hensynet til en felles regel og mulighet for felles prosess tilsier at det samme bør gjelde for avregning. Som vist i punkt 12.3.2, har avregning mye til felles med utleggstrekk, og vil som klar hovedregel følge saksbehandlingsreglene der.

Departementet foreslår derfor at varsel etter innkrevingsloven § 25 bryter foreldelse, også når varselet er knyttet til avregning. Se § 22 sjette ledd i forslag til innkrevingslov.

Som en konsekvens av dette foreslås det at folketrygdloven § 22-14 femte ledd endres slik at den ikke regulerer foreldelse ved avregning som besluttes av Innkrevingsmyndigheten.

Departementet viser til forslag til endring i folketrygdloven § 22-14 femte ledd.

15.5.2.2 Avregning – virkning av fristavbrudd

Hvor avregning blir etablert og deretter opphører, foreldes som nevnt ikke kravet på tilbakebetaling før det er gått ett år etter avregningen opphørte.

Det foreslås at varsel om tvangsfullbyrdelse eller innkrevingstiltak gir en ny frist på ti år, se punkt 13.5.2. Hensynet til en felles regulering av foreldelse for krav som innkreves med hjemmel i innkrevingsloven taler for at også virkningen av avbrutt foreldelse ved avregning er lik det som gjelder ved tvangsfullbyrdelse eller andre innkrevingstiltak. Prosessen for beslutning av avregning vil være lik som ved tvangsfullbyrdelse, og det er derfor ikke grunn til at dette skal gi en ny frist som er kortere enn utleggstrekk.

Ved innføringen av ettårsregelen for avregning ble det lagt til grunn at en kort frist var til skyldners fordel, se Ot.prp. nr. 46 (1998–1999) punkt 16.3. Etter departementets syn vil en kort frist i mange tilfeller ikke være til fordel for skyldner. Hvor kravet på tilbakebetaling er tvangsgrunnlag for utlegg, kan en kort foreldelsesfrist ved opphør av ytelsen medføre at Innkrevingsmyndigheten varsler tvangsfullbyrdelse for å sikre at kravet ikke foreldes. Hvor kravet på tilbakebetaling ikke er tvangsgrunnlag for utlegg, må Innkrevingsmyndigheten be NAV vurdere hvorvidt det er grunnlag for å fatte vedtak om tilbakebetaling med en hjemmel som gir tvangsgrunnlag, for å unngå at kravet går tapt. Dette kan oppleves som mer belastende for skyldner, som også kan få en betalingsanmerkning, og det er lite effektivt for Innkrevingsmyndigheten og NAV.

Departementet foreslår etter dette at bestemmelsen som foreslås i foreldelsesloven § 21 nr. 4 skal gjelde tilsvarende for avregning. Dette innebærer at fristavbrudd ved varsel gir en ny frist på ti år, også hvor tiltaket som vurderes er avregning.

Departementet viser til innkrevingsloven § 22 sjette ledd.

16 RETTERGANG MV.

16.1 Søksmålsadgang

16.1.1 Gjeldende rett

Domstolsbehandling i saker for innkrevingsmyndighetene kan oppstå ved ordinært søksmål etter reglene i tvisteloven. Adgangen til å reise sak for domstolene reguleres i hovedsak av tvisteloven § 1-3. Etter bestemmelsens første ledd må søksmålgjenstanden være et «rettskrav». Etter andre ledd må saksøkeren ha et «reelt behov» for å få kravet avgjort mot den aktuelle saksøkte, og det må gjøres en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det. Det gjelder ikke noen søksmålsfrist utover tidsbegrensingen som ligger i kravet om at saksøker må ha et reelt behov for avgjørelse blant annet i lys av kravets aktualitet. Verken skattebetalingsloven, SI-loven eller bidragsinnkrevingsloven har regler som fraviker de generelle søksmålsvilkårene i tvisteloven § 1-3.

16.1.2 Vurderinger og forslag

Hovedregelen for hvilke saker det kan anlegges søksmål om, og hvem som kan reise søksmålet, følger av tvisteloven § 1-3. Regelen utgjør etter departementets syn en hensiktsmessig regulering av hvilke av Innkrevingsmyndighetens avgjørelser det kan reises søksmål om, og av hvem som kan reise søksmålet. Departementet ser ikke behov for særregler om dette i forslag til innkrevingslov.

Søksmålsadgangen kan begrenses ved særregler om søksmålsfrister. Slike frister kan innebære en forenkling ved at man unngår å måtte foreta den bredere skjønnsmessige vurderingen tvistelovens § 1-3 andre ledd legger opp til. Slik departementet ser det, er søksmålsfrister særlig aktuelt der det er utpreget behov for å få avklart rettstilstanden innen et visst tidsrom, for eksempel for at partene skal kunne innrette seg etter situasjonen. Departementet kan ikke se at det foreligger behov for særlige søksmålsfrister for Innkrevingsmyndighetens avgjørelser. I de fleste saker vil det dessuten være i skyldners egen interesse å reise et eventuelt søksmål så tidlig som

mulig. Etter departementets syn er derfor tidsbegrensningen som ligger i vilkåret om reelt behov etter tvisteloven § 1-3 andre ledd tilstrekkelig.

16.2 Utøvelse av partsstillingen

16.2.1 Gjeldende rett

Myndigheten til å opptre som part på vegne av staten, enten som saksøkt eller som saksøker, tilligger Kongen i statsråd. Myndigheten er delegert til det enkelte departement. Dersom ikke annet følger av lov, instruks eller delegasjon, er det Finansdepartementet som utøver partsstillingen på vegne av staten knyttet til virksomheten hos innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten.

Det følger av skattebetalingsloven § 17-1 første ledd og § 17-2 første ledd, SI-loven § 9, tvangfullbyrdsloven § 2-14 femte ledd, bidragsinnkrevingsloven § 16 første punktum og § 31 og arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 andre ledd at partsstillingen utøves av skattekontoret, Statens innkrevingssentral og Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i saker som de har ansvar for. Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har tilsvarende adgang til å opptre på vegne av bidragsmottaker, jf. bidragsinnkrevingsloven § 31 andre ledd siste punktum.

Bestemmelsene gir innkrevingsmyndighetene adgang til å opptre som part på vegne av staten i innkrevingssaker for domstolen, herunder i saker om tvangfullbyrdelse, motregning, gjeldsforhandling, gjeldsordning, konkurs og midlertidig sikring mv. Hvorvidt innkrevingsmyndighetene i tillegg har kompetanse til å reise og ta imot ordinært søksmål på vegne av staten i tilknytning til innkrevingen, er ulikt regulert i dagens regelverk.

Etter skattebetalingsloven § 17-1 første ledd utøver skattekontoret statens partsstilling som saksøker «ved tvangfullbyrdelse, midlertidig sikring, konkursbegjæring mv. i forbindelse med innkreving og sikring av skatte- og avgiftskrav etter denne loven».

Bestemmelsen skal forstås som at den kun gir skattekontoret kompetanse til å opptre som saksøker i innkrevingssakene, uten at skattekontoret kan reise eller ta imot ordinære søksmål.

Etter skattebetalingsloven § 17-2 første ledd utøver skattekontoret partsstillingen når staten saksøkes for «andre avgjørelser etter skattebetalingsloven». Dette gjelder imidlertid ikke avgjørelser om rente ved endring etter skattebetalingsloven § 11-2, jf. § 17-2 andre ledd. Rettslig prøving av slike avgjørelser skal skje etter de regler som gjelder for det kravet rentene beregnes av etter skatteforvaltningsloven kapittel 15 og prosesslovgivningen. Departementet legger til grunn at heller ikke skattebetalingsloven § 17-2 åpner for at skattekontoret kan reise søksmål eller ta imot søksmål om andre forhold enn det som gjelder avgjørelser etter skattebetalingsloven.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 31 første ledd skal Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav utøve «statens partsstilling ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig behandling i forbindelse med innkreving og sikring av krav som inndrives etter loven her». I andre ledd gis det eksempler på hva dette innebærer, herunder å begjære konkurs og opptre som fordringshaver i saker om gjeldsforhandling, gjeldsordning mv. Innkrevingsentralens adgang til å utøve statens partsstilling er tilnærmet likt regulert i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 andre ledd. Departementet legger til grunn at partsstillingen for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav etter bestemmelsene er begrenset til å kunne opptre på vegne av staten i innkrevingssakene, og ikke omfatter adgang til å reise eller ta imot ordinære søksmål. I bidragsinnkrevingsloven § 16 første punktum er det videre en bestemmelse om at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan sende begjæring om utlegg til namsmannen, dersom den finner «at forfalt bidrag bør søkes inndrevet ved forretning for utleggspant i tilfeller der den ikke selv kan holde forretningen».

Etter SI-loven § 9 første ledd «representerer Statens innkrevingssentral staten i saker for domstolene og de alminnelige namsmennene vedrørende krav de innfordrer», med mindre annet er bestemt. Bestemmelsen gir Statens innkrevingssentral en generell adgang til å ivareta partsstillingen for kravene som de har til innkreving, herunder adgang til å opptre som part ved ordinære søksmål. Dette gjelder likevel ikke sivile rettsvister rettet mot Statens innkrevingssentral som kontraktspartner, arbeidsgiver, skadevolder mv., se Prop. 127 L (2011–2012) punkt 13.4. Slike saker må anlegges mot staten ved departementet. Departementet legger ut fra dette til grunn at Statens innkrevingssentral kan reise og ta imot søksmål i tilknytning til sitt innkrevsingsarbeid, med mindre annet er bestemt i avtale med oppdragsgiver. I tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 femte ledd er det en bestemmelse om at Statens innkrevingssentral kan begjære utlegg hos de alminnelige namsmyndighetene for krav den har til innkreving.

Av de tre innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten, er det kun Statens innkrevingssentral som har en generell adgang til å reise og ta imot søksmål. Skattekontor har en begrenset adgang til å ta imot søksmål som gjelder avgjørelser etter skattebetalingsloven. For øvrig må søksmål anlegges mot eller reises av staten ved Finansdepartementet.

Bestemmelsene i bidragsinnkrevsingsloven § 16 første punktum og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 femte ledd må ses i sammenheng med at Statens innkrevingssentral og Innkrevsingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har en begrenset kompetanse til å beslutte utlegg i løsøre som ikke er realregistrert eller i verdipapirer, se punkt 13.2.1.1.

Skattebetalingsloven § 17-1 tredje ledd og § 17-2 første ledd tredje setning, SI-loven § 9 andre ledd og bidragsinnkrevsingsloven § 31 tredje ledd har regler om overordnede organs rett til å instruere og overta eller overføre partsstillingen.

16.2.2 Vurderinger og forslag

Etter gjeldende rett fremgår det av skattebetalingsloven § 17-1 første ledd og § 17-2 første ledd, SI-loven § 9, tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 femte ledd, bidragsinnkrevingsloven § 16 første punktum og § 31 og arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 andre ledd at innkrevingsmyndighetene skal utøve partsstillingen på vegne av staten i saker de har ansvar for. Dette må etter departementets syn videreføres i ny lov med en regel som angir at Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstillingen i saker for domstolene og alminnelig namsmyndighet. Det foreslås som følge av dette å oppheve arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 andre ledd. Departementet foreslår at Innkrevingsmyndighetens adgang til å utøve partsstilling skal gjelde med mindre annet er bestemt. Reservasjonen tilsvarende den som i dag følger av SI-loven § 9 første ledd, og skal særlig fange opp eventuelle fravikende bestemmelser om partsrepresentasjon i innkrevingsavtale med den enkelte oppdragsgiveren som Innkrevingsmyndigheten krever inn på vegne av.

Det bør gå klart frem av regelverket hvilke saker Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstillingen i. Etter gjeldende rett har både skattebetalingsloven § 17-1 første ledd og bidragsinnkrevingsloven § 31 andre ledd en opplisting av aktuelle saker, som ikke er uttømmende. Departementet finner det hensiktsmessig med en opplisting for å tydeliggjøre hvilke saker Innkrevingsmyndigheten har ansvar for, og skal ivareta den rettslige behandlingen av. Opplistingen bør etter departementets syn være uttømmende. Det foreslås at det i forskrift kan gis nærmere regler om hvilke saker Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstilling i, og at en uttømmende opplisting tas inn i forskrift.

Slik departementet ser det, må utøvelsen av partsstillingen blant annet gjelde for saker om utlegg, tvangsdekning i enkle pengekrav, avregning, motregning, konkurs, gjeldsforhandling, gjeldsordning, dødsboskifte, tvangsakkord, rekonstruksjon, og midlertidig sikring, herunder særlig saker om arrest. Etter departementets syn må

Innkrevingsmyndigheten i samsvar med gjeldende praksis ha ansvar for saker om arrest uavhengig av om aktuelle krav er fastsatt og forfalt. På vegne av eksterne oppdragsgivere vil det bare helt unntaksvis være aktuelt å begjære arrest før Innkrevingsmyndigheten faktisk har mottatt et fastsatt krav til innkreving.

Fastsettingsmyndigheten i Skatteetaten kan derimot for eksempel gjennom kontroll se grunnlag for arrest før et krav er fastsatt. Etter departementets syn er det i slike tilfeller Innkrevingsmyndigheten, og ikke fastsettingsmyndigheten, som bør håndtere arrestsaken overfor domstolen. Dette fordi det er Innkrevingsmyndigheten som har best grunnlag for å vurdere om arrest er det mest hensiktsmessige tiltaket, og som er best i stand til å koordinere innkrevingen med eventuelle andre krav mot samme skyldner. Videre er det Innkrevingsmyndigheten som eventuelt må følge opp den midlertidige sikringen arresten gir i videre innkrevingsløp.

Etter gjeldende rett er det kun Statens innkrevingsssentral som etter SI-loven § 9 første ledd har en generell adgang til å reise og ta imot ordinære søksmål. Skattekontoret har etter skattebetalingsloven § 17-2 en begrenset adgang til å ta imot søksmål som gjelder avgjørelser etter skattebetalingsloven.

Det reises i liten grad søksmål om innkrevingsmyndighetenes avgjørelser, og innkrevingsmyndighetene har sjelden behov for å anlegge søksmål. Behovet kan imidlertid oppstå, for eksempel for å skaffe tvangsgrunnlag eller for å fremme erstatningskrav. Av forarbeidene til SI-loven fremgår det at selv om det på årsbasis ikke vil være tale om et stort antall saker, ble det vurdert som upraktisk at hovedregelen skulle være at departementet opptre som part, se Prop. 127 L (2011–2012) punkt 13.4. Det ble i denne sammenheng fremhevet som ønskelig at departementet kunne gi instruks om utøvelse av statens partsstilling, og beslutte at Statens innkrevingsssentral ikke skal utøve partsstillingen i enkeltsaker eller grupper av saker. Etter departementets syn gjelder de samme betraktningene for utøvelsen av partsstillingen etter ny lov. Det fremstår som hensiktsmessig at det som utgangspunkt er Innkrevingsmyndigheten, som fagmyndighet, som ivaretar statens partsstilling ved

søksmål om innkrevingen. Eventuelt behov for departementets involvering eller føringer generelt eller i enkeltsaker kan løses ved instruks, noe departementet kommer tilbake til under. Det foreslås derfor at Innkrevingsmyndigheten gis adgang til å reise og ta imot ordinære søksmål i saker om innkrevingen av alle krav til det offentlige. Departementet foreslår at dette kommer frem av forskriftsbestemmelsen som lister opp alle saker Innkrevingsmyndigheten har ansvar for.

Det er også behov for å regulere Innkrevingsmyndighetens adgang til å utøve partsstillingen på vegne av private kreditorer som den krever inn for. Dette gjelder bidragskrav som i dag innkreves av Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, og erstatningskrav mv. som i dag innkreves av Statens innkrevingsentral. Slike private krav kreves inn når den private kreditor ber om det, eller gir fullmakt til det på innkrevingsmyndighetens forespørsel.

Etter gjeldende rett fremgår det av bidragsinnkrevingsloven § 31 andre ledd siste punktum at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan opptre på vegne av bidragsmottaker i innkrevingssaker. Det er ingen tilsvarende regulering i SI-loven. Etter departementets syn er regelen i bidragsinnkrevingsloven § 31 andre ledd siste punktum en hensiktsmessig presisering som gjør at det ikke blir nødvendig med prosessfullmakt mv. i enkeltsaker. Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten utøver partsstillingen på vegne av den private ved innkreving av private krav etter loven. Partsstillingen skal kunne utøves «med mindre noe annet er bestemt», som også omfatter avtale med privat kreditor. Det presiseres at dette kun gjelder for innkrevingssaker etter særskilt regelverk, og ikke ved ordinære søksmål etter reglene i tvisteloven. Departementet understreker at det forhold at Innkrevingsmyndigheten kan utøve partsstillingen på vegne av den private kreditor, ikke begrenser vedkommendes adgang til å opptre som part i klage på Innkrevingsmyndighetens avgjørelser.

Departementet foreslår ikke å videreføre tilsvarende bestemmelser som i bidragsinnkrevingsloven § 16 og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 femte ledd. Som nevnt,

vil bestemmelsen om partsrepresentasjon gi Innkrevingsmyndigheten myndighet til å begjære tvangsfullbyrdelse hos de alminnelige namsmyndigheter.

Departementet finner det ikke nødvendig å videreføre reglene om at overordnede organ kan gi instruks om utøvelsen av partsstillingen og overta eller overføre den, jf. skattebetalingsloven § 17-1 tredje ledd og § 17-2 første ledd tredje setning, SI-loven § 9 andre ledd og bidragsinnkrevingsloven § 31 tredje ledd. Det følger av alminnelig instruksjonsadgang at overordnet organ kan instruere underordnet organ generelt og i enkeltsaker. Instruksjon fra overordnet organ, i enkeltsaker eller grupper av saker, omfattes dessuten av reservasjonen «med mindre noe annet er bestemt». Følgelig innebærer det etter departementets syn ingen materiell endring at den særskilte regelen om overordnet organs instruksjonsmyndighet, ikke videreføres.

Som følge av departementets forslag til en ny regel om rettergang i innkrevingsloven, foreslås det at bidragsinnkrevingsloven § 31 og skattebetalingsloven § 17-1 oppheves. Videre foreslår departementet endringer i skattebetalingsloven § 17-2. Endringene utgjør språklige justeringer og tilføyelser som følge av at § 17-1 oppheves. Det vises blant annet til at reglene i § 17-1, som § 17-2 første ledd fjerde punktum i dag viser til at skal gjelde tilsvarende, er foreslått tatt inn i § 17-2.

Departementet viser til innkrevingsloven § 37 og forslaget til endringer i skattebetalingsloven § 17-2.

16.3 Verneting

16.3.1 Gjeldende rett

Når en sak skal behandles av domstolene, er det reglene om verneting som avgjør hvilken tingrett som skal behandle saken. For enkelte saker hos innkrevingsmyndighetene reguleres vernetinget i det regelverket som omhandler sakstypen, for eksempel konkursloven § 146 og gjeldsordningsloven § 2-7. For klager

på tvangsinnkreving, behandles saken av tingretten i den rettskrets innkrevingsmyndigheten har sitt kontor etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-8.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 2-8 gjelder ikke for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, jf. bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd. Tilsvarende regel om verneting gjelder likevel for dem. Dette kommer frem av forarbeidene til bidragsinnkrevingsloven, se Ot.prp. nr. 18 (2004–2005) s. 36. Statens innkrevingsentral har en egen bestemmelse om verneting i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-15. Det fremgår her at klager skal fremsettes for den tingretten der Statens innkrevingsentral er lokalisert.

Klager på motregning i til gode skatt og avgift etter skattebetalingsloven § 13-1, bidragsinnkrevingsloven § 14 og SI-loven § 4, skal skje etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Dette følger av skattebetalingsloven § 13-5, bidragsinnkrevingsloven § 23 og SI-loven § 4 siste ledd. Reglene om verneting som omtales i avsnittet over, gjelder derfor også ved klage på motregning i til gode skatt og avgift.

For øvrige saker er det de alminnelige vernetingsreglene i tvisteloven kapittel 4 som gjelder. Hovedregelen etter tvisteloven § 4-4 er at søksmål skal anlegges ved saksøktes alminnelige verneting. Fysiske personer har verneting i den rettskretsen de har bopel. Juridiske personer har verneting der virksomheten har hovedkontor. Staten har alminnelig verneting i Oslo. Fra hovedregelen i tvisteloven § 4-4 første ledd er det en rekke unntak. Det mest aktuelle unntaket er etter tvisteloven § 4-5 åttende ledd, som fastsetter at søksmål mot staten kan anlegges ved saksøkerens alminnelige verneting.

16.3.2 Vurderinger og forslag

Som gjennomgangen av gjeldende rett viser, skal klager på innkrevingsmyndighetenes avgjørelse og handlemåte under tvangsfullbyrdelse i dag behandles av tingretten i den rettskretsen hvor den aktuelle innkrevingsmyndigheten har sitt kontor eller er

lokalisert. Tilsvarende gjelder for klager på beslutning om motregning etter skattebetalingsloven § 13-1, SI-loven § 4 og bidragsinnkrevingsloven § 14. Departementet foreslår at klager på beslutning om utlegg, tvangsdekning, motregning og avregning skal behandles av tingretten, se punkt 13.3.2.3 og 13.3.2.4, 12.4.2 og 11.6.2.

Departementet er av den oppfatning at det ikke foreligger særlige grunner for at klager på Innkrevingsmyndighetens avgjørelser under tvangsfullbyrdelsen mv. skal følge et annet verneeting enn hovedregelen i tvisteloven kapittel 4. Behandling av klagesaker for Innkrevingsmyndigheten vil som hovedregel skje skriftlig. Etter departementets syn vil likevel geografisk nærhet til domstolen være en fordel for skyldner i klagesaker der det blir avholdt rettsmøter.

Etter forslaget skal alle som rammes av Innkrevingsmyndighetens avgjørelser mv. som kan påklages, kunne klage til tingretten, se punkt 13.3.2.3, 13.3.2.4, 12.4.2 og 11.6.2 . Dette innebærer for eksempel at utleggspant kan påklages av skyldneren, men også av sameiere av formuesgodet som det er tatt utleggspant i. Departementet foreslår at det er skyldners alminnelige verneeting som i slike tilfeller skal avgjøre hvilken tingrett som er stedlig kompetent. Det forekommer at skyldner ikke har påviselig verneeting i Norge. I disse tilfellene foreslår departementet at tvisteloven § 4-3 skal gjelde.

Departementet viser til § 39 i forslag til innkrevingslov.

16.4 Særregler om rettergang i skattebetalingsloven

16.4.1 Partsangivelse og hvem som bindes av avgjørelser

16.4.1.1 Gjeldende rett

Skattebetalingsloven § 17-1 første ledd første punktum fastslår at det er staten som har partsstillingen som saksøker ved rettergang i forbindelse med innkreving og sikring av skatte- og avgiftskrav etter loven. Partsangivelsen har sentral betydning for alminnelig inntekts- og formuesskatt, hvor både staten, kommunen og fylkeskommunen er

skattekreditorer. Regelen fastslår at staten i slike tilfeller skal være part og opptre på vegne av alle skattekreditorene. Skattebetalingsloven § 17-1 sjette ledd fastslår derfor at endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene.

16.4.1.2 Vurderinger og forslag

Presiseringen i skattebetalingsloven § 17-1 første ledd første punktum, om at staten har partsstillingen som saksøker ved rettergang i forbindelse med innkreving av skatte- og avgiftskrav med flere skattekreditorer, er etter departementets syn en vesentlig presisering som må videreføres i ny lov. Uten presiseringen kan de ulike skattekreditorene måtte opptre hver for seg. Slik departementet ser det, kan det av pedagogiske hensyn være hensiktsmessig med en presisering av hvem som har partsstillingen for alle krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn etter ny lov, selv om behovet for reguleringen primært knytter seg til krav med flere skattekreditorer. Følgelig foreslår departementet at det i ny lov presiseres at staten er part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter loven, og at den private kreditor er part i saker som gjelder innkreving av private krav etter loven.

Departementet foreslår å videreføre presiseringen i § 17-1 sjette ledd, om at endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorer. Departementet har vurdert om det er tilstrekkelig at dette er regulert av skatteforvaltningsloven § 15-6 tredje ledd, men legger til grunn at det kan være et behov for presiseringen også i forslag til ny lov. Presiseringen får kun betydning for saker hvor det er flere skattekreditorer, som det kan være ved innkreving av alminnelig inntekts- og formuesskatt.

Departementet viser til § 37 i forslag til innkrevingslov.

16.4.2 Partsstillingen ved overføring av klage til allmennprosess

16.4.2.1 Gjeldende rett

Skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd regulerer det tilfelle at en klage på tvangsfullbyrdelse blir overført til allmennprosess etter tvangsfullbyrdelsesloven § 6-6.

Bestemmelsens første punktum fastslår at når domstolen i slike saker skal treffe avgjørelse om fastsettelsen av skatte- eller avgiftskravet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 6-6 tredje ledd, skal de alminnelige reglene i skatteforvaltningsloven kapittel 15 gjelde for avgjørelser om fastsetting av skatt etter skatteforvaltningsloven. Det innebærer at skatteforvaltningsloven § 15-3 om hvem som skal utøve statens partsstilling gjelder. Skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd andre punktum fastslår at for øvrige skatte- og avgiftskrav gjelder reglene om utøvelsen av partsstillingen i saker om kravets grunnlag tilsvarende. I saker som nevnt i skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd skal partsstillingen derfor ikke utøves av innkrevingsmyndigheten etter skattebetalingsloven, men av det organet som skal utøver partsstillingen i saker om kravets grunnlag. Dette gjelder for tvistesaken som sådan, og ikke bare for den delen av saken som omhandler prøvingen av kravets grunnlag.

16.4.2.2 Vurderinger og forslag

Som gjennomgangen av gjeldende rett viser, fastslår skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd at når en klage på tvangsfullbyrdelse blir overført til allmennprosess etter tvangsfullbyrdelsesloven § 6-6, og domstolen skal treffe avgjørelse om fastsettelsen av skatte- eller avgiftskravet etter bestemmelsens tredje ledd, gjelder reglene om utøvelsen av partsstillingen som gjelder ved fastsetting. I slike saker utøves ikke partsstillingen av innkrevingsmyndigheten, men av det organet som skal utøve partsstillingen i saker om kravets grunnlag.

En mulig løsning er at organet som ville ha utøvd partsstillingen ved et ordinært søksmål om kravfastsettelsen, også skal ivareta partsstillingen når det skal treffes avgjørelse om kravet i tvist under innkrevingen. Det er fastsettingsmyndigheten som forvalter fastsettingsregelverket, og som gjennom arbeidet før innkrevingen har best kjennskap til både sakens faktum og rettslige spørsmål som fastsettingen reiser. Selv om retten skal ta stilling til selve kravet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 6-6 tredje ledd, vil imidlertid en klage på tvangsinnkrevingen som overføres til allmennprosess normalt også reise innkrevingsrettslige spørsmål, for eksempel om besluttet utleggspant er

gyldig. Kravfastsettelsen vil følgelig normalt kun utgjøre en del av klagesaken, og for den resterende delen er det Innkrevingsmyndigheten som har den beste fagkompetansen. Etter departementets syn er det derfor mest hensiktsmessig at det som hovedregel er Innkrevingsmyndigheten som ivaretar partsstillingen i klagesaker som overføres til allmennprosess under innkrevingen, selv om retten skal ta stilling til kravet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 6-6 tredje ledd. Departementet er kjent med at svært få saker blir overført til allmennprosess, og antar en slik endring i utøvelsen av partsstillingen vil ha liten praktisk betydning.

Departementet foreslår at særregelen i skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd ikke videreføres, slik at hovedregelen blir at Innkrevingsmyndigheten ivaretar statens partsstilling i aktuelle saker. Ved behov må Innkrevingsmyndigheten utøve partsstillingen i tett dialog og samarbeid med fastsettingsmyndigheten. Departementet påpeker at hvis det i enkeltsaker skulle oppstå behov for at fastsettingsmyndigheten utøver partsstillingen, kan departementet i den konkrete saken gi instruksjon om at fastsettingsmyndigheten skal utøve partsstilling, se punkt 16.2.2.

16.4.3 Delvis fastholdelse av kravet

16.4.3.1 Gjeldende rett

Skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd regulerer tilfeller der domstolen i sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring prejudisielt tar stilling til skatte- eller avgiftskravet, og kommer til at skyldneren bare skal betale en del av det kravet som er fastsatt etter skatteforvaltningsloven. Regelen fastslår at tvangsforføyningen da skal stadfestes for det beløpet som vil fremgå av en ny fastsettelse i samsvar med kjennelsen eller dommen. Hvis det er usikkert hva ny fastsettelse vil vise, må domstolen nøye seg med å stadfeste for det beløp som fremtrer som det mest sannsynlige alle forhold tatt i betraktning.

16.4.3.2 Vurderinger og forslag

Som gjennomgangen av gjeldende rett viser, fastsetter skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd at når domstolen i sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring

prejudisielt kommer til at skatte- eller avgiftskravet er fastsatt for høyt, skal domstolen stadfeste forføyningen for det beløpet som vil fremgå av en ny fastsettelse eller for beløpet som er mest sannsynlig hvis det er usikkert hva ny fastsettelse blir.

Departementet forstår det slik at det med «forføyning» siktes til sikring av pengekrav i form av utleggspant eller arrest, men at regelen også kan være aktuelt ved utleggstrekk.

Hensikten med regelen er å sikre at kreditor ikke får opphevet hele utlegget eller arresten når domstolen kommer til at det er besluttet for et for høyt beløp. Det kunne gitt et urimelig resultat i saker hvor det ellers ikke er mangler ved utlegget eller arresten. Kreditor risikerer å miste prioriteten og dekningsmuligheter i det aktuelle formuesgodet dersom forføyningen må besluttes på nytt etter justert beløp.

For domstolens kompetanse i klagesaker om tvangsinnkreving gjelder reglene i tvisteloven § 11-2, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 6-1 første ledd. Bestemmelsens første ledd fastsetter at retten bare kan avgjøre de krav som er reist, og at avgjørelsen må ligge innenfor de påstander som parten har nedlagt. Dersom klagers påstand for eksempel er at et utlegg oppheves, og Innkrevingsmyndighetens påstand er at utlegget er gyldig, vil det etter departementets syn være innenfor partenes påstander dersom retten kommer til delvis opphevelse. Følgelig kan retten, ut fra sin kompetanse i klagesaker, komme til samme resultat som regelen i skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd er ment å sikre. Innkrevingsmyndigheten kan også sikre seg mot at utlegget oppheves i sin helhet ved subsidiær påstand om delvis opphevelse i saker hvor kravfastsettelsen byr på tvil. Rettspraksis i saker om tvangssalg hvor det er reist innvendinger mot kravstørrelsen, viser dessuten at slike innvendinger ikke er til hinder for tvangssalget, men må avgjøres ved fordelingen av kjøpesummen, se Rt. 2003 s. 262. Departementet kan derfor ikke se behov for særregelen i skattebetalingsloven § 17-1 i saker om tvangsinnkreving.

Arrest besluttes av domstolen etter reglene i tvistelovens sjuende del etter begjæring fra kreditor. Innkrevingsmyndigheten kan begjære arrest for krav de krever inn. I begjæringen må blant annet kravet og dets størrelse oppgis, jf. tvisteloven § 32-5 andre ledd. Etter tvisteloven § 33-3 første ledd må kravet som det begjæres arrest for sannsynliggjøres, og det ligger i dette at retten normalt må foreta en prejudisiell prøving av kravet. Dersom retten kun finner deler av kravet sannsynliggjort, kan retten slik departementet ser det gi arrest begrenset til denne delen. Følgelig kan ikke departementet se at det er behov for særregelen i skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd i saker om arrest.

Departementet foreslår at regelen i skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd oppheves.

16.4.4 Frist for prøving av fastsettelsen

16.4.4.1 Gjeldende rett

Skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd og tollavgiftsloven § 12-8 første ledd fastsetter begge en søksmålsfrist for prøving av enkeltvedtak på seks måneder fra vedtaket ble sendt til den skatte- og avgiftspliktige. Det fremgår av skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd første punktum at etter utløpet av disse søksmålsfristene, kan spørsmål om fastsettingen som utgangspunkt ikke bringes inn til prøving i sak om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring eller motregning. Etter bestemmelsens andre punktum kan likevel prøving av fastsettingen kreves inntil tre måneder etter «den forføyning» som påklages. Departementet legger til grunn at med forføyning menes gjennomføring av utleggspant, utleggstrekk, motregning og arrest. Den prøvingen av kravet som i så fall gjøres i klagesaken vil være prejudisiell, med mindre saken blir overført til allmenprosess og retten skal treffe avgjørelse om kravet etter tvangsfullbyrdesloven § 6-6 tredje ledd. Det er lagt til grunn i rettspraksis at det ved flere forføyninger om samme krav, løper en ny tremånedersfrist for å få prøvd kravfastsettingen fra siste forføyning, se Rt. 2009 s. 86. Det kan gis oppfrisking for oversittelse av tremånedersfristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

Det følger av skattebetalingsloven § 13-5 andre punktum at det gjelder en frist på en måned for å klage på motregningserklæringen, «med mindre det gjelder prøving etter § 17-1 femte ledd». Det kan derfor fremsettes klage på motregningen med krav om at det underliggende kravet prøves innen tremåneders fristen etter § 17-1 femte ledd, selv om det ikke lenger er klageadgang på motregningen etter § 13-5.

16.4.4.2 Vurderinger og forslag

Som gjennomgangen av gjeldende rett viser, fastsetter skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd at skyldner som utgangspunkt ikke kan kreve å få prøvd kravet i klagesak om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring eller motregning, når søksmålsfristen på seks måneder for prøving av enkeltvedtak etter skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd og tollavgiftsloven § 12-8 første ledd er utløpt. Det er likevel adgang til slik prøving i tre måneder etter den forføyning som påklages i innkrevingssaken. Departementet legger til grunn at det med forføyning menes innkrevingstiltaket som klagesaken gjelder, herunder gjennomføring av utleggspant, utleggstrekk, motregning og arrest. Skatte- og avgiftspliktige gis dermed adgang til rettslig prøving av kravet utover den ordinære søksmålsfristen. Prøvingen vil være prejudisiell, med mindre saken blir overført til allmenprosess og retten skal treffe avgjørelse om kravet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 6-6 tredje ledd.

Skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd gir grunnlag for å avvise innvendinger mot aktuelle krav i klagesaken hvis den ordinære søksmålsfristen er utløpt, og innvendingen fremsettes senere enn tremånedersfristen, se Rt. 2009 s. 86 og Rt. 2013 s. 1341. Regelen begrenser retten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-2 tredje ledd til å fremsette enhver innsigelse som kunne vært fremsatt i et søksmål om et særlig tvangsgrunnlag, se Rt. 2013 s. 1341.

Etter departementets syn gir det god sammenheng at det er en begrenset adgang til å få prøvd kravet i klagesak under innkrevingen der det er en lovbestemt frist for å anlegge søksmål om fastsettingen. Dette fremgår også av forarbeidene til

skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd. Regelen er en videreføring av skattebetalingsloven av 1952 § 48 nr. 5, se Ot.prp. nr. 83 (2004–2005) s. 198–199, og forarbeidene til tidligere lov peker på at rettslig prøving av kravet ikke bør komme opp etter uforholdsmessig lang tid, se Ot. prp. nr. 32 (1960–61) s. 9–10. Selv om opprinnelig søksmålsfrist om fastsettingen er utløpt, kan skyldner imidlertid ha et berettiget behov for å få overprøvd kravet ved klage på innkrevingen. Det kan for eksempel være økonomiske grunner for at skyldner ikke gikk til søksmål om kravfastsettingen. Slik departementet ser det, ivaretar regelen i skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd dette hensyn til skyldner, samtidig som at adgangen til å få prøvd kravet under innkrevingen begrenses når det i utgangspunktet gjelder en søksmålsfrist for kravfastsettingen. Etter departementets syn gjør behovet for regelen seg gjeldende uavhengig av hvilket krav saken gjelder, så lenge det i utgangspunktet gjelder søksmålsfrister for prøving av kravfastsettingen. Departementet foreslår derfor at regelen videreføres i forslaget til innkrevingslov, og gjelder for alle kravtyper Innkrevingsmyndigheten krever inn, og hvor det er slike søksmålsfrister. Det er foreslått at adgangen til å klage til tingretten også skal omfatte avregning, se punkt 12.4, og ulovfestet motregning, se punkt 11.6. Departementet foreslår derfor at regelen utvides til å omfatte klage på ulovfestet motregning og avregning som besluttes av Innkrevingsmyndigheten.

I kjennelsen inntatt i Rt. 2009 s. 86 er det lagt til grunn at gjeldende rett må forstås som at det løper en ny tremåneders frist ved hvert innkrevningstiltak. Departementet har vurdert om endelig frist i stedet bør løpe fra første tiltak. Etter departementets syn taler gode grunner for en slik løsning. Som nevnt over, bør det kun være en begrenset adgang til å få prøvd kravet under innkrevingen når det i utgangspunktet gjelder søksmålsfrister for kravfastsettingen. I mange saker vil Innkrevingsmyndigheten måtte gjennomføre flere innkrevningstiltak for samme krav. Det kan for eksempel gjennomføres flere utleggsforretninger i tillegg til motregning, og innkrevingen kan vare over flere år. Hvis fristen løper fra hvert tiltak, kan det i praksis gå svært lang tid fra kravet ble fastsatt til skyldner kan bestride kravet i klagesak. Dette kan etter departementets syn undergrave intensjonene bak søksmålsfristene, og skape

bevismessige problemer. Slik departementet ser det, bør innvendinger mot kravet generelt sett fremsettes så tidlig som mulig i innkrevingen. Dette gjelder særlig når det i utgangspunktet gjelder søksmålsfrister for kravfastsettingen. Departementet foreslår derfor at innkrevingsloven skal fastsette at skyldner bare har adgang til å kreve prøving av kravfastsettingen i klage på det innkrevningstiltaket som besluttes først av de tiltakene regelen omfatter, slik at endelig tremånedersfrist løper fra beslutning av dette innkrevningstiltaket.

Som nevnt i omtalen av gjeldende rett, følger det av skattebetalingsloven § 13-5 andre punktum at det kan fremsettes klage på motregningen etter utløp av klagefristen i § 13-5, dersom det gjelder prøving etter skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd.

Skattebetalingsloven regulerer ikke på tilsvarende måte forholdet mellom klagefristene på tvangsinnkreving etter tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-16 og 7-26, jf.

skattebetalingsloven § 14-2, og adgangen til å kunne kreve kravet prøvd i klage etter tremånedersfristen i § 17-1 femte ledd. I kjennelsen inntatt i Rt. 1998 s. 1481, hvor tvangsdekning av pant i enkle pengekrav var gjennomført når skyldner fremsatte klage med krav om prøving av kravet, kom imidlertid Høyesteretts kjæremålsutvalg til at retten til å kreve kravet prøvd etter dagjeldende skattebetalingslov § 48 nr. 5 ikke avskjæres ved at tvangsfullbyrdelsen er avsluttet før tremåneders fristens utløp. Som nevnt over er § 17-1 femte ledd en videreføring av denne bestemmelsen.

Slik departementet forstår det, innebærer dette at det både for motregning og tvangsinnkreving i dag gjelder ulike klagefrister avhengig av hva klagegrunnen er. Hvis klagegrunnen er at kravet bestrides, gjelder tremånedersfristen i § 17-1 femte ledd. For andre klager må skyldner fremsette klagen innenfor ordinære klagefrister, for eksempel månedsfristen ved motregning, se nærmere om klagefrister i punkt 11.6, 12.4, 13.3.2.3 og 11.6.2. Adgangen til å kreve kravet prøvd i klage bør ikke strekke seg lenger enn den ordinære klageadgangen på aktuelle innkrevningstiltak. En slik ordning vil undergrave de hensyn som begrunner de enkelte klagefristene, og vil etter departementets syn gjøre reglene om klage uoversiktlig. Det vil også være uheldig hvis

Innkrevingsmyndigheten har gjennomført tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav før tremånedersfristen er utløpt, og skyldner skal kunne kreve at kravet prøves selv om tvangsfullbyrdelsen er avsluttet. Formålet med regelen, om at skyldner kun skal få en begrenset adgang til å kreve kravet prøvd i klagesak under innkrevingen selv om søksmålsfristen for kravfastsettingen er utløpt, tilsier at adgangen bare er til stede så lenge skyldner fortsatt har klageretten i behold etter de ordinære klagereglene. Departementet foreslår derfor at adgangen til å kreve kravet prøvd gjelder i en periode på opptil tre måneder fra beslutningen av det første innkrevingstiltaket som regelen omfatter, men likevel ikke utover gjeldende klagefrist.

Departementet foreslår å videreføre adgangen til å gi oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven § 16-12 til § 16-14.

Departementet viser til innkrevingsloven § 38.

17 STRAFF

17.1 Manglende gjennomføring av forskudd- og skattetrekk og medvirkning til kontroll

Skattebetalingsloven har straffebud som knytter seg til ordningene for forskuddstrekk og skattetrekk etter lovens kapittel 5. I § 18-1 fastsettes det straffansvar for unnlatt gjennomføring av slike trekk, og i 18-2 tredje ledd fastsettes det straffansvar for unnlatt medvirkning til kontrollundersøkelse etter lovens § 5-13 og § 5-14. Departementet legger til grunn at straffebudene må videreføres i skattebetalingsloven, og finner det ikke nødvendig å omtale bestemmelsene nærmere.

17.2 Manglende etterlevelse av trekkpålegg

17.2.1 Gjeldende rett

Straffeloven § 169 fastsetter straffansvar for hindring av tvangsfullbyrdelse. Etter andre ledd kan trekkpliktige som unnlater å foreta eller videreformidle utleggstrekk pålagt av alminnelig namsmann eller særnamnsmyndighet for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 bokstav a til d, straffes. I dekningsloven § 2-8 er det fra 1. januar 2023 tilføyd en

bokstav c om statens regresskrav etter voldserstatningsloven § 11. Ved en inkurie ble ikke straffeloven § 169 andre ledd bokstav a endret slik at bestemmelsen viser til dekningsloven § 2-8 bokstav a til e.

Straffebudet omfattet før endringen som trådte i kraft 1. januar 2023 bidragskrav, erstatning og oppreisning etter skade voldt ved straffbart forhold, bøter, og skatte- og avgiftskrav. Bestemmelsen kommer til anvendelse dersom forholdet ikke rammes av et strengere straffebud. Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet, og strafferammen er bot eller fengsel inntil seks måneder. Strafferettslig foreldelsesfrist er to år, jf. straffeloven § 86 bokstav a.

Bidragsinnkrevingsloven § 33 andre ledd fastsetter også straffansvar for trekkpliktige som unnlater å etterleve trekkpålegg. Det fremgår ikke direkte av bestemmelsen at straffebudet kun omfatter trekkpålegg for bidragskrav, og ikke for andre kravtyper som Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn etter bidragsinnkrevingsloven § 1 første ledd. Etter den tidligere bidragsinnkrevingsloven, lov av 9 desember 1955 nr. 5 om innkreving av underholdsbidrag mv., § 13 var trekkpliktiges straffansvar for manglende etterlevelse av påleggstrekk regulert, og gjaldt den gang kun for bidragskrav. Straffebudet ble tatt ut av bidragsinnkrevingsloven i forbindelse med at ny tvangsfullbyrdelseslov trådte i kraft i 1992. Det fremgår av forarbeidene til bidragsinnkrevingsloven at loven skulle gjeninnføre straffebudet fra tidligere bidragsinnkrevingslov 1955 § 13, se Ot. prop. nr. 18 (2004–2005) punkt 8.1 og punkt 16. Det ble i den sammenheng vurdert en skjerpet strafferamme sammenlignet med tilsvarende straffebud i dagjeldende straffelov § 343 andre ledd, og det ble blant annet vist til at bidragskravene har en sterkere stilling enn pengekrav i sin alminnelighet. Etter departementets syn må forarbeidene sett i sammenheng med straffebudets historikk forstås som at straffebudet kun gjelder for bidragskrav, selv om dette ikke fremgår direkte i bestemmelsen eller forarbeidene. Dette er i tråd med hvordan Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har praktisert straffebudet.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 33 andre ledd er det straffbart å unnlate «å foreta trekk eller betale videre trukne beløp». Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet, og strafferammen er bøter. Strafferettslig foreldelsesfrist er fem år, jf. bestemmelsens fjerde ledd.

17.2.2 Vurderinger og forslag

Både straffeloven § 169 andre ledd og bidragsinnkrevingsloven § 33 andre ledd fastsetter straffansvar for trekkpliktige som unnlater å etterleve trekkplikten i saker om utleggstrekk. Straffebudet i straffeloven omfatter trekkpålegg for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 bokstav a til d, herunder for bidragskrav. Straffebudet i bidragsinnkrevingsloven gjelder kun for bidragskrav, og fremstår etter departementets syn som overflødig ved siden av straffebudet i straffeloven. Departementet er kjent med at straffebudet i bidragsinnkrevingsloven er svært lite brukt, og viser til at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav ikke har anmeldte forhold etter bestemmelsen i årene 2018, 2019, 2020 og 2021. Etter departementets syn taler dette for at straffebudet i bidragsinnkrevingsloven § 33 andre ledd bør oppheves.

Straffebudet i bidragsinnkrevingsloven gir bare anledning til å ilegge bøter, og har derfor en lavere strafferamme enn straffebudet i straffeloven, der fengselsstraff også kan være aktuelt. Departementet kan imidlertid ikke se at straffebudet i bidragsinnkrevingsloven utelukker bruk av straffebudet i straffeloven for tilfeller som rammes av begge. Det strengeste straffebudet vil kunne konsumere det mindre strenge straffebudet i et tilfelle hvor samme forhold rammes av flere straffebud som tar sikte på å regulere det samme, se Johs. Andenæs, Georg Fredrik Rieber-Mohn og Knut Erik Sæther, *Alminnelig strafferett*, 6. utgave, Universitetsforlaget, 2016, s. 374–375. Opphevelse av straffebudet i bidragsinnkrevingsloven vil derfor ikke innebære noen skjerpelse i strafferammen. Departementet bemerker for øvrig at det fremgår av forarbeidene til bidragsinnkrevingsloven at det var ønskelig med lik strafferamme som etter tilsvarende bestemmelse i dagjeldende straffelov av 1902 § 343 andre ledd, se

Ot.prp.nr. 18 (2004–2005) punkt 8.1. En samordning av regelverket, der alle tilfeller vurderes etter straffebudet i straffeloven med høyere strafferamme, vil etter departementets syn samsvare med den opprinnelige intensjonen om at alle tilfeller av unnlatt etterlevelse av trekkplikten skulle kunne straffes likt.

Den strafferettslige foreldelsesfristen for forhold som rammes av bidragsinnkrevingsloven § 33 er fem år, jf. bestemmelsens fjerde ledd, istedenfor to år som gjelder etter straffeloven § 86 bokstav a. Departementet kan ikke se noen grunn til at det skal være en slik utvidet frist for bidragskravene. Den utvidende fristen knytter seg til flere straffebud i bidragsinnkrevingsloven § 33. I forarbeidene ble den begrunnet med at innkrevingsmyndigheten primært forsøker ordinær tvangsinnkreving, mens anmeldelse på grunn av manglende betaling anses som siste utvei, og at det vil ta noe tid før det er klarlagt at ordinær innkreving er nytteløs, se Ot.prp.nr. 18 (2004–2005) punkt 8.3. Departementet kan ikke se at begrunnelsen gjør seg særlig gjeldende for bidragskravene, sammenlignet med øvrige krav som straffeloven § 169 andre ledd omfatter når det gjelder etterlevelse av trekkpålegg.

Det foreslås at straffebudet i bidragsinnkrevingsloven § 33 andre ledd oppheves.

Straffeloven § 169 gjelder for trekkpålegg av både alminnelig namsmann og særnamnsmyndighetene. Departementet legger imidlertid til grunn at straffebudet er mest anvendelig i saker for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, slik det er regulert i dag. Dette fordi det i all hovedsak er innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten som krever inn kravene som nevnes i dekningsloven § 2-8 bokstav a til d, og krav på skatt og avgift etter bokstav e. Departementet er kjent med at innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten i liten grad har anmeldt forhold etter straffeloven § 169. Dette kan ha sammenheng med kapasitet, og at adgangen til å gjøre den trekkpliktige økonomisk ansvarlig etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd benyttes i stedet for strafferettslig forfølgning.

Straffeloven § 169 fastsetter straffansvar for flere ulike forhold som hindrer tvangsfullbyrdelse. I forarbeidene er bestemmelsen begrunnet med at handlinger som hindrer tvangsfullbyrdelse bør være straffbare, se Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) punkt 9.13. Det ble fremhevet at slike handlinger svekker tilliten til en effektiv rettshåndheving. Departementet slutter seg til begrunnelsen. Tvangsfullbyrdelse er i seg selv en inngripende og nødvendig form for myndighetsutøvelse, som på strenge vilkår kan gjennomføres når krav ikke blir gjort opp frivillig. Å hindre tvangsfullbyrdelse er derfor en alvorlig handling. Etter departementets syn verner straffeloven § 169, herunder straffebudet om manglende etterlevelse av trekkpålegg, viktige offentlige interesser. Straffebudet rammer imidlertid ikke manglende etterlevelse av alle trekkpålegg, men kun trekkpålegg for krav etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a-d. Krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 bokstav a og d, samt krav på skatt og avgift, jf. bokstav e, er kravtyper som på grunn av sin karakter er prioritert foran øvrige krav ved flere trekkpålegg. Etter departementets syn er imidlertid begrunnelsen for straffeloven § 169, om at handlinger som hindrer tvangsfullbyrdelse bør være straffbare, også relevant ved manglende etterlevelse av trekkpålegg for andre krav.

Straffebudet ble tilføyd i straffeloven av 1902 § 343 i forbindelse med at tvangsfullbyrdsloven trådte i kraft i 1992. Av forarbeidene til tvangsfullbyrdsloven fremgår det at det var ønskelig å begrense straffansvaret for manglende etterlevelse av trekkpålegg til de prioriterte kravene siden disse står i en spesiell stilling, se Innst.o.nr 72 (1991–1992) s. 50. Det ble i den sammenheng vist til at det økonomiske ansvaret en trekkpliktig pålegges etter tvangsfullbyrdsloven § 7-22 tredje ledd er tilstrekkelig for å sikre oppfyllelse av trekkplikten. Det er riktig at man for manglende etterlevelse av alle trekkpålegg kan benytte muligheten til å gjøre den trekkpliktige ansvarlig etter tvangsfullbyrdsloven § 7-22 tredje ledd. Ved å benytte denne muligheten kan saksøker få dekket tapt trekkbeløp ved direkte innkreving hos trekkpliktige. Etter departementets syn kan imidlertid alvoret i handlingen med å hindre tvangsfullbyrdelse tilsi at det i tillegg bør være mulighet for strafferettslig forfølgning uansett kravtype. Til sammenligning gjelder straffebudet i straffeloven § 169

første ledd bokstav a om straffansvar for den som ulovlig tilintetgjør, skader mv. formuesgode som det er tatt utlegg, hefte, arrest eller beslag i, uavhengig av hvilket krav som er sikret.

Departementet legger til grunn at straffansvaret etter gjeldende regel forutsetter at trekkpliktige får informasjon om at trekkpålegget gjelder krav som nevnes i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a til d (e), se også Innst.O.nr 72 (1991–1992) s. 50. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås det en ny utleggsprosess, hvor utleggstrekket skal skje samlet for alle typer krav, og deretter innbetales til Innkrevingsmyndigheten og fordeles på de aktuelle kreditorene etter prioritetsreglene i dekningsloven § 2-8 første ledd. En av fordelene med en slik prosess er at det ikke blir nødvendig å orientere den trekkpliktige om kravstypen(e) som utløser utleggstrekket. Dette vil ivareta hensynet til skyldners personvern på en langt bedre måte enn dagens utleggsprosess. Å ikke begrense straffebudet til de prioriterte kravene, slik at det ikke er nødvendig å orientere trekkpliktige om kravtypen, vil derfor være en nødvendig tilpasning til den foreslåtte ordningen med ett utleggstrekk.

Alminnelig namsmann og innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten beslutter et stort antall utleggstrekk for såkalte uprioriterte krav etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav f. Hvis straffebudet utvides til å gjelde trekkpålegg for alle krav, kan det bli noen flere anmeldelser etter straffebudet sammenlignet med dagens situasjon. I lys av hvor lite brukt straffebudet er i dag, antar departementet likevel at en utvidelse ikke vil føre til betydelig økt belastning på rettsvesenet. At begrunnelsen og formålet bak straffebudet gjør seg gjeldende uavhengig av kravstype, sammen med behovet for nødvendig tilpasning til ordningen med ett utleggstrekk, bør etter departementets syn uansett være avgjørende. Det foreslås derfor at straffeloven § 169 andre ledd endres til å omfatte trekkpålegg for alle krav.

Departementet har vurdert om det er hensiktsmessig med en administrativ reaksjon for unnlattelse av å etterleve trekkpålegget i tillegg til straffebudet i straffeloven § 169 andre ledd. Med bakgrunn i at det foreslås at Innkrevingsmyndigheten skal ha mulighet til å få dekket tapt trekkbeløp direkte av trekkpliktige, se punkt 13.7.7.2, kan ikke departementet se at det er behov for en administrativ reaksjon i tillegg til straffebudet.

Departementet viser til forslag til endringer i straffeloven § 169.

17.3 Misligholdt bidragsplikt

17.3.1 Gjeldende rett

Bidragsinnkrevingsloven § 33 første ledd første punktum fastsetter straffansvar for den som forsettlig eller uaktsomt unnlater å betale løpende bidrag eller bidragsgjeld som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, når vedkommende har midler til å betale eller har evne til å skaffe midler. Etter bestemmelsens andre punktum gjelder ikke dette hvis farskapet er omtvistet og bidrag innkreves før det foreligger rettskraftig dom i farskapssaken. Strafferammen er bøter eller fengsel i inntil seks måneder.

Strafferettslig foreldelsesfrist er fem år, jf. bestemmelsens fjerde ledd.

17.3.2 Vurderinger og forslag

Bidragsinnkrevingsloven § 33 første ledd rammer den som unnlater å betale bidrag eller bidragsgjeld, selv om vedkommende har midler til å betale eller evne til å skaffe seg midler. Tilsvarende strafferegulering for betalingsmislighold er ikke gitt for de øvrige kravene som innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever inn. Et overordnet mål for innkrevingsloven er at det skal være like regler for alle krav, og det bør derfor være tungtveiende grunner for særlige regler for kun en kravtype.

Bestemmelse om straff for misligholdt bidragsplikt ble opprinnelig tatt inn i lov av 10. april 1915 om barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre § 30.

Straffebudet fikk også anvendelse for barnebidrag for barn født i ekteskap, og for underholdsbidrag ved separasjon og skilsmisse etter § 6 i lov om foreldre og ektebarn av samme dato. Straffebudet ble videreført i innkrevingsloven av 1955 § 12, og senere i

bidragsinnkrevsloven § 33 første ledd. Departementet kan ikke se av forarbeidene til lovene av 1955 eller 2005 at det ble foretatt en nærmere vurdering av om det fortsatt var behov for straff for misligholdt bidragsplikt.

Straffebudet var opprinnelig begrunnet i hensynet til bidragsmottaker og barnet, og deres behov for midler til livsopphold. Det er senere utviklet ordninger for bidragsforskudd, der det offentlige i større grad påtar seg ansvaret for å sikre barnet et månedlig beløp når bidragspliktige ikke betaler. Hensynet til bidragsmottaker og barnet gjør seg ikke gjeldende i like stor grad som tidligere, når det skal vurderes om det er behov for straff for misligholdt bidragsplikt. Ordningen med bidragsforskudd er imidlertid behovsprøvd, slik at ikke alle bidragsmottakere vil ha krav på forskudd, og slik at forskuddet ikke nødvendigvis dekker hele tapet. Oppfyllelse av bidragsplikten er derfor fortsatt vesentlig for bidragsmottaker og barnet. Følgelig verner straffebudet private interesser. Det forhold at forsømmelse av bidragsplikten fører til belastning på samfunnets velferdsordninger, gjør at også offentlige interesser i noe grad vernes av straffebudet.

Straffebudet gjelder imidlertid bare for bidrag som kreves inn etter bidragsinnkrevsloven, jf. formuleringen «som innkreves etter denne lov» i § 33 første ledd første punktum. Dette omfatter langt fra alle bidrag, siden overføring av bidrag først og fremst er et privatrettslig anliggende som partene ordner uten involvering fra det offentlige. Det er kun når bidragspliktige eller bidragsmottaker ber om det, og når bidragsmottakeren får bidragsforskudd, at Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn bidrag etter reglene i bidragsinnkrevsloven.

Straffebudet rammer de motvillige bidragspliktige, som unnlater å betale selv om de har midler eller har evne til å skaffe seg midler. Straffebudet rammer ikke bidragspliktige med manglende betalingsevne. Likevel finner departementet det betenkelig at straff brukes som virkemiddel mot betalingsmislighold. Dette særlig sett

hen til at det med dagens innkrevingsmuligheter må antas å være et langt mindre behov for slik sanksjon enn da straffebudet opprinnelig ble innført. Departementet viser blant annet til adgangen til tvangsinnkreving, og Innkrevingsmyndighetens mulighet til å finne bidragspliktiges inntekt og formuesgoder som det kan tas utlegg i via tilgjengelige registre. Følgelig vil Innkrevingsmyndigheten langt på vei kunne iverksette effektive tiltak overfor bidragspliktige som ikke betaler til tross for at det finnes midler. Det vises i den sammenheng også til at bidragskravene har prioritet foran alle andre krav, jf. dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a.

Innkrevingsmyndigheten vil riktignok ikke ha samme mulighet for å iverksette tiltak mot de som misligholder bidragsplikten fordi de ikke utnytter evnen sin til å skaffe midler. Etter departementets syn fremstår det imidlertid, til tross for manglende alternative tiltak, som uheldig å bruke straff overfor den som ikke skaffer seg tilstrekkelig inntekt. Dette er ikke straffbart for noen andre krav, selv om også andre krav kan ha særlige beskyttelsesverdige formål, som for eksempel erstatningskrav som er tilkjent fornærmede etter straffbare handlinger og skatte- og avgiftskrav som finansierer velferdsstaten. Departementet antar dessuten at straffebudet ikke er særlig praktisk overfor de som ikke utnytter evnen sin til å skaffe midler, siden det trolig vil være vanskelig å bevise både at bidragspliktige objektivt sett ikke har utnyttet evnen sin til å skaffe midler, og at vedkommende oppfyller skyldkravet om forsett eller uaktsomhet knyttet til forsømmelsen.

Samlet sett bærer straffebudet preg av å stamme fra en tid der velferdsordningene og innkrevingsmulighetene var dårligere enn de man har i dag. Etter en helhetlig vurdering er det etter departementets syn ikke tilstrekkelig tungtveiende grunner for denne særreguleringen av bidragskravene, eller for å utvide straffebudet til å gjelde for flere kravtyper.

Det foreslås at straffebudet i bidragsinnkrevingsloven § 33 første ledd oppheves.

17.4 Brudd på opplysningsplikt

17.4.1 Gjeldende rett

Domstoloven § 204 andre punktum, § 206 første ledd andre punktum og § 210 andre punktum har straffebestemmelser knyttet til å gi manglende, villedende eller uriktige opplysninger til namsmyndighetene i forbindelse med tvangsfullbyrdelse.

Straffansvaret etter domstoloven § 204 er generelt, og rammer den som ved falske eller åpenbart intetsigende påstander eller påskudd eller ved annen uredelighet søker å hindre tvangsfullbyrdsessakens rette opplysning, eller å uthale eller legge hindringer for tvangsfullbyrdelse.

Straffansvaret etter domstoloven §§ 206 og 210 er direkte knyttet til unnlattelse av opplysningsplikten etter henholdsvis tvangsfullbyrdsloven § 7-12 for tredjeparter og § 5-9 for saksøkte. Bestemmelsene kommer kun til anvendelse under tvangsfullbyrdelse ved brudd på opplysningsplikten etter nevnte bestemmelser.

Skyldkravet for alle bestemmelsene er forsett, og strafferammen er bøter. Strafferettslig foreldelsesfrist er to år, jf. straffeloven § 86.

Straffeloven § 221 første ledd bokstav c rammer uriktig forklaring til offentlig myndighet under forklaringsplikt. Slik forklaringsplikt følger for eksempel av tvangsfullbyrdsloven § 5-9. Skyldkravet er forsett og strafferammen er bot eller fengsel inntil 2 år.

Etter skattebetalingsloven § 18-2 første ledd er det straffbart å bevirke eller søke å bevirke at innkrevingen blir hindret eller vesentlig vanskeliggjort ved å unnlate å gi opplysninger eller gi uriktige opplysninger til fastsettings- eller innkrevingsmyndighetene. Videre er det etter skattebetalingsloven § 18-2 andre ledd straffbart å gi uriktige opplysninger til fastsettings- eller innkrevingsmyndighetene på annen måte enn nevnt i § 18-2 første ledd. Dette alternativet dekker også tilfeller hvor

formålet ikke er å hindre eller vanskeliggjøre innkrevingen. Kretsen av personer som rammes av skattebetalingsloven § 18-2 er ikke begrenset til skyldneren eller andre med lovpålagt opplysningsplikt, men gjelder generelt. Den gjelder alle stadier av innkrevingen, ikke bare under tvangsfullbyrdelse. Skyldkravet er forsett eller grov uaktsomhet. Strafferammen er bot eller fengsel i henholdsvis to eller ett år. Strafferettslig foreldelsesfrist følger av den alminnelige bestemmelsen i straffeloven § 86. Dette gir en foreldelsesfrist på henholdsvis fem eller to år.

Bidragsinnkrevingsloven § 33 tredje ledd rammer brudd på opplysningsplikt etter lovens § 10, § 12 første ledd og § 19 til § 21. Kretsen av personer den rammer er dermed begrenset til de som har opplysningsplikt etter loven. Straffansvaret gjelder på alle stadier av innkrevingen. Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet, og strafferammen er bøter eller fengsel inntil tre måneder. Strafferettslig foreldelsesfrist er fem år, jf. bestemmelsens fjerde ledd.

SI-loven har ikke egne straffebestemmelser som rammer brudd på opplysningsplikt etter loven.

17.4.2 Vurderinger og forslag

Innkrevingsmyndighetene har ansvar for å kreve inn prioriterte krav som for eksempel skatt, underholdsbidrag eller straffebøter. Kravene finansierer viktige fellesskapsløsninger, barns livsopphold, eller utgjør en sentral rolle i vårt straffesystem. Både allmennpreventive og individualpreventive hensyn taler for at manglende etterlevelse av opplysningsplikten etter ny lov fortsatt bør kunne straffes, enten i medhold av straffeloven, domstolloven eller ny lov.

Straffeloven § 221 første ledd bokstav c rammer som nevnt uriktig forklaring der det foreligger forklaringsplikt. Bestemmelsen kommer til anvendelse der skyldner har opplysningsplikt, og vil kunne omfatte brudd på opplysningsplikten etter forslaget, se punkt 8.3.2.1. Straffebudet rammer imidlertid kun det å gi uriktige opplysninger, mens

skattebetalingsloven § 18-1 og bidragsinnkrevingsloven § 33 også rammer den som unnlater å gi opplysninger. Ofte vil den som ønsker å holde visse forhold skjult unnlate å gi de relevante opplysningene til Innkrevingsmyndigheten. Unnlater av å gi opplysninger bør derfor også være straffebelagt, og straffeloven § 221 er av den grunn ikke tilstrekkelig for å ivareta behovet for sanksjonsmuligheter. Departementet er av den oppfatning at det ikke er hensiktsmessig å regulere straffansvaret for opplysningssvikt både i straffeloven og i ny lov.

Domstolloven § 206 og § 210 gir retten hjemmel til å ilegge rettergangsbøt dersom skyldneren (saksøkte) eller tredjeperson unnlater å etterkomme pålegg fra namsmannen i medhold av tvangfullbyrdelsesloven § 5-9 og § 7-12. Departementet foreslår i punkt 8.3.2 at skyldners og tredjeparts opplysningsplikt ikke lenger skal følge av tvangfullbyrdelsesloven, men i stedet uttømmende reguleres av ny lov. Reglene om rettergangsbøt vil derfor ikke få anvendelse for brudd på opplysningsplikten. Opplysningsplikten etter ny lov skal gjelde for hele innkrevingsløpet og ikke bare under tvangfullbyrdelsen. Etter departementets syn er det ikke naturlig at brudd på opplysningsplikten som skjer når Innkrevingsmyndigheten ikke utøver namsmyndighet skal sanksjoneres med rettergangsbøt etter reglene i domstolloven. Departementet er dessuten kjent med at dagens ordning med rettergangsbøt i svært liten grad benyttes av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Etter departementets syn er det derfor behov for regler om sanksjon for opplysningsvikt i ny lov.

Etter departementets syn er det hensiktsmessig med en felles bestemmelse om straff for opplysningsvikt. Skattebetalingsloven § 18-2 og bidragsinnkrevingsloven § 33 tredje ledd regulerer straffansvaret ulikt, og må samordnes i nytt regelverk.

Skattebetalingsloven § 18-2 første ledd rammer også aktører som ikke har opplysningsplikt, men som gir uriktige opplysninger som hindrer eller vanskeliggjør innkrevingen. Slik departementet ser det er det primært et behov for å ramme skyldnere eller tredjeparter som unnlater å etterleve opplysningsplikten etter loven.

Aktører som ikke har opplysningsplikt etter loven, vil kunne rammes av bestemmelser i straffeloven dersom de bidrar til at innkrevingen av kravet motarbeides. Dette gjelder for eksempel straffeloven § 410 og kapittelet om kreditorvern eller straffelovens bedrageribestemmelser. Departementet er derfor av den oppfatning at straffebestemmelsen bør knyttes til opplysningssvikt slik tilfellet er i bidragsinnkrevingsloven § 33 i dag.

Straffeansvaret etter skattebetalingsloven § 18-2 første ledd gjelder dersom opplysningssvikten hindrer eller vesentlig vanskeliggjør innkrevingen, eller dersom den er egnet til å oppnå denne virkningen, jf. ordlyden «søker å bevirke». Et tilsvarende vilkår finnes ikke i bidragsinnkrevingsloven § 33 tredje ledd.

Etter departements vurdering er det tilstrekkelig at det foreligger opplysningssvikt enten hos skyldner eller tredjepart, uten at det stilles opp et selvstendig vilkår om at innkrevingen har eller kunne blitt hindret eller vesentlig vanskeliggjort av opplysningssvikten. At vilkåret ikke videreføres vil etter departementets syn ikke innebære en nevneverdig utvidelse av hvilke unnlatelser som blir belagt med straff på skatte- og avgiftsområdet. Som regel vil manglende etterlevelse av å gi opplysninger kunne være egnet til å hindre eller vesentlig vanskeliggjøre innkrevingen. Mindre alvorlige brudd vil dessuten i dag rammes av skattebetalingsloven § 18-2 andre ledd, som ikke kreves at innkrevingen blir hindret.

Dagens regulering i skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven er ulik når det gjelder skyldkrav. Skattebetalingsloven § 18-2 rammer forsettlig og grov uaktsomhet, og er harmonisert med de øvrige bestemmelsene på skatte- og avgiftsområdet. Bidragsinnkrevingsloven § 33 tredje ledd rammer imidlertid også simpel uaktsomhet. Som departementet kommer tilbake til, er strafferammen i bidragsinnkrevingsloven til gjengjeld lavere. Slik departementet vurderer det, bør ikke uaktsomme brudd på opplysningsplikten kunne straffes etter ny lov. Dette vil medføre at skyldkravet på bidragsområdet blir strengere, men departementet kan ikke se tungtveiende grunner til

at uaktsomme unnlaterelser bør rammes av ny bestemmelse, heller ikke på bidragsområdet. De mer kvalifiserte unnlaterelser vil fortsatt kunne straffes. Dette er i tråd med terskelen innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten har for anmeldelse på området, slik denne praktiseres i dag.

Strafferammen i dagens bestemmelser er ulike, blant annet som følge av ulikt skyldkrav. Strafferammen i skattebetalingsloven § 18-2 er harmonisert med strafferammen i skatteforvaltningsloven § 14-2 og straffelovens bestemmelse om skattesvik i § 378. Strafferammen er bot eller fengsel i to år ved forsettlig overtredelse, og bot og fengsel i ett år ved grov uaktsomhet. Etter bidragsinnkrevingsloven er strafferammen bot eller fengsel i tre måneder. Dersom ny lov viderefører skattebetalingslovens strafferamme vil det innebære en økning i strafferammen for skyldnere og tredjeparter som i dag rammes av bidragsinnkrevingsloven.

Departementet viser i den sammenheng til at underholdsbidrag er prioritert foran skatte- og avgiftskrav etter dekningsloven § 2-8, og at det derfor er vanskelig å se gode grunner for at opplysningssvikt knyttet til bidragskravene er mindre klanderverdig. Sempel uaktsomhet vil dessuten ikke lenger være straffbart etter forslaget. Ved å videreføre strafferammen i skattebetalingsloven § 18-2 vil reglene på skatte- og avgiftsområdet forbli harmonisert. Det foreslås derfor at forsettlig opplysningssvikt fra skyldner eller tredjeperson straffes med bot eller fengsel inntil to år, og at grovt uaktsom opplysningssvikt straffes med bot eller fengsel inntil ett år.

Departementet legger til grunn at ny straffebestemmelse for brudd på opplysningsplikten bør plasseres i innkrevingsloven. Dette er i tråd med de prinsipper som Justis- og politidepartementet har stilt opp i Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) punkt 4.1.2, for straffebud der strafferammen er under seks år. Opplysningsplikten følger dessuten av forslag til innkrevingslov, og det er derfor naturlig at straffansvaret knyttet til denne reguleres av samme lov.

Det foreslås språklige tilpasninger i straffebudene i skattebetalingsloven § 18-2 første og andre ledd for å harmonisere bestemmelsen med forslaget til straffebestemmelse i ny lov.

Departementet har vurdert om Innkrevingsmyndigheten også skal kunne ilegge administrative reaksjoner (overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt) som et alternativ eller supplement til anmeldelse og oppfølging i straffesporet. Mens det på fastsettingsområdet ofte vil gjelde en ukrevd opplysningsplikt, der administrative reaksjoner er med på å sikre etterlevelse av opplysningsplikten, foreslår departementet i punkt 8.3.2 at skyldners og tredjeparters opplysningsplikt som hovedregel skal gjelde etter pålegg fra Innkrevingsmyndigheten. Med mindre innslag av masseforvaltning kan det være mindre grunn til å ilegge administrative reaksjoner ved opplysningssvikt.

I løpet av de siste tre årene har innkrevingsmyndighetene anmeldt relativt få tilfeller av opplysningssvikt etter skattebetalingsloven § 18-2 og bidragsinnkrevingsloven § 33 tredje ledd. Selv om antall anmeldelser gjenspeiler en bevisst praksis for at ikke ethvert forhold som rammes av nevnte bestemmelser skal anmeldes, sier tallene også noe om i hvilken grad innkrevingsmyndighetenes pålegg i dag etterleveres. Opplysningspliktige tredjeparter etterlever i ganske stor grad innkrevingsmyndighetenes pålegg, mens det blant skyldnere er noe lavere etterlevelse.

Overfor skyldner er departementet av den oppfatning at administrative reaksjoner ikke er et egnet virkemiddel for å fremtvinge etterlevelse av pålegg om opplysninger på innkrevingsstadiet. Der skyldner mangler betalingsevne vil ileggelse av ytterligere krav ikke nødvendigvis bidra til at vedkommende fremlegger opplysninger, da vedkommende allerede mangler evne til å betale kravet. Trolig vil det kunne ha en viss effekt overfor skyldnere med manglende betalingsvilje hvor vedkommende unndrar seg innkreving, men også her er virkningen av en administrativ reaksjon usikker.

Departementet vektlegger også at totalbelastningen for skyldner på innkrevingsområdet kan bli for stor ved at administrative reaksjoner vil komme i tillegg

til rente- og gebyrkostnader. Innkrevingsmyndigheten kan dessuten iverksette tvangsinnkreving selv om skyldner ikke etterlever et pålegg om å gi opplysninger, der blant annet presumsjonsregler i tvangsfullbyrdelsesloven kan avhjelpe i situasjoner hvor skyldner ikke selv bidrar til å belyse saken. Presumsjonsreglene er i dag inntatt i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-13 og 7-14. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven er bestemmelsene foreslått videreført i §§ 7-12 første ledd og 7-13.

Overfor opplysningspliktig tredjepart kan administrative reaksjoner være et mer egnet virkemiddel for å sikre etterlevelse av opplysningsplikten, fordi tredjeparter som regel vil ha betalingsevne. Selv om manglende etterlevelse av pålegg fra tredjeparter også forekommer, for eksempel der skyldneren har en forbindelse til tredjeparten som pålegges å gi opplysninger, etterleves i stor grad innkrevingsmyndighetenes pålegg om å gi opplysninger i dag. Behovet for administrative reaksjoner er derfor lite. Etter departementets syn er muligheten for en straffereaksjon et tilstrekkelig og velegnet virkemiddel der det foreligger opplysningssvikt av mer kvalifisert art.

Departementet foreslår ikke å videreføre dagens adgang til å beslutte trekk hos bidragspliktiges nærstående der disse medvirker til forsømmelsen av bidragsplikten. I stedet vil den nærstående som arbeidsgiver kunne gjøres økonomisk ansvarlig etter reglene om ansvarliggjøring av trekkpliktige, se punkt 13.7.7. Departementet har vurdert om man i slike tilfeller også bør kunne ilegge den nærstående eller arbeidsgiver overtredelsesgebyr på grunn av opplysningssvikt. Som regel vil det i disse tilfellene være snakk om at arbeidsgiver har rapportert inn uriktige opplysninger til Innkrevingsmyndigheten, noe som i seg selv er mer klanderverdig enn å unnlate å gi opplysninger. Dette kan tale for at forholdet bør anmeldes. Der arbeidsgiver har rapportert uriktige opplysninger, og med det også unnlatt å gjennomføre korrekt forskuddstrekk, kan vedkommende straffes etter skattebetalingsloven § 18-1. Slik departementet ser det, vil forslaget til ny straffebestemmelse, og dagens regulering i skattebetalingsloven, ivareta behovet for å sanksjonere slike tilfeller.

Departementet viser til innkrevingsloven § 40 og til forslag til endringer i skattebetalingsloven § 18-2 første og andre ledd.

18 ANDRE SPØRSMÅL

18.1 Tilbakebetaling

18.1.1 Gjeldende rett

Enkelte ganger viser det seg i ettertid at et gjennomført betalingsoppgjør er uriktig. Dette kan skyldes at det er betalt for mye, eller at betaleren ikke skyldte det beløpet som ble betalt. I slike tilfeller oppstår spørsmålet om oppgjøret skal korrigeres.

Utgangspunktet etter gjeldende rett er at det skal skje en tilbakebetaling. Unntak kan likevel tenkes der det på oppgjørstidspunktet foreligger en villfarelse på begge sider, slik at ingen av partene i første omgang er klar over at det er gjort en feil. Den ulovfestede læren om rett til å kreve tilbakebetaling når betaling er skjedd på grunn av en villfarelse om betalingspliktens eksistens eller omfang, kalles læren om *condictio indebiti*. Om tilbakebetaling kan kreves eller ikke, må avgjøres ut fra en helhetsvurdering av sakens konkrete omstendigheter. At den ene eller annen part skjønnte eller burde ha skjønnt at det forelå en feil, vil være et moment i vedkommende parts disfavør. Dersom mottakeren av beløpet motsetter seg tilbakebetaling, må kravet inndrives gjennom søksmål og dom.

I bidragsinnkrevingsloven og skattebetalingsloven er det gitt nærmere regler om tilbakebetaling i visse korrigeringsstilfeller. I saker som omfattes av reglene vil det ikke være nødvendig med søksmål og dom. Kravet vil være tvangsgrunnlag for utlegg og kreves inn etter reglene i den respektive lov.

Den mest inngående reguleringen av tilbakebetaling finner man i bidragsinnkrevingsloven kapittel 5 om tilbakebetaling i saker om underholdsbidrag og forskott. En generell hjemmel for å kreve rene feilutbetalinger av bidrag mv. tilbake

følger av bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd, som bestemmer at beløp som Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har utbetalt til personer som ikke hadde krav på utbetalingen, skal kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil. I andre ledd gis bestemmelsen tilsvarende bruk der den bidragspliktige har betalt direkte til bidragsmottaker mv., etter at bidragspliktige var gjort kjent med at betaling skulle skje til Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav.

Særlige tilfeller av tilbakekreving er dessuten regulert i bidragsinnkrevingsloven § 25 og § 27, ved henholdsvis dobbeltheving av betalingsanvisning og tilbakebetaling ved oppgjør til andre enn Innkrevingsmyndigheten for bidrag og tilbakebetalingskrav.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 29 første ledd er NAV vedtaksmyndighet etter kapittel 5. Innkreving av vedtak etter § 26 og § 27 kan ikke iverksettes før klage er avgjort, jf. bidragsinnkrevingsloven § 29 andre ledd.

Skattebetalingsloven § 1-3 regulerer tilbakesøkingsskrav når det ved forhøyelse av et skatte- og avgiftsskrav eller ved enhver retting av et gjennomført oppgjør oppstår krav på tilbakebetaling av et beløp som tidligere er utbetalt skyldneren. Det følger av bestemmelsen at beløpet, herunder rentegodtgjørelse, anses som et skatte- og avgiftsskrav. Innkrevingsmyndighetene kan innkreve beløpet uavhengig av om mottakeren har vært i god tro. Regelen vil ikke omfatte de tilfellene der det har skjedd en ren feilutbetaling, for eksempel ved utbetaling av et tilgodebeløp to ganger eller til feil skyldner. Det er bare der det oppstår et tilbakebetalingskrav for det offentlige ved en forhøyelse eller ved en retting av et tidligere oppgjør at regelen i § 1-3 kommer til anvendelse. Ved rene feilutbetalinger vil læren om *condictio indebiti* være avgjørende for om beløpet kan kreves tilbake.

SI-loven har ikke regler om tilbakebetaling, og eventuelle krav om tilbakebetaling skjer på ulovfestet grunnlag.

18.1.2 Vurderinger og forslag

Gjennomgangen av gjeldende rett viser at det bare er bidragsinnkrevingsloven som gir hjemmel for tilbakebetaling der det har skjedd en ren feilutbetaling, for eksempel ved utbetaling av et beløp to ganger eller til feil mottaker.

Skattebetalingsloven § 1-3 omfatter ikke rene feilutbetalinger, men er begrenset til tilfeller hvor det oppstår et tilbakebetalingskrav ved en forhøyelse eller ved en retting av et tidligere oppgjør. Departementet er av den oppfatning at det fortsatt er behov for bestemmelsen, og foreslår at bestemmelsen videreføres uendret i skattebetalingsloven.

Tilbakebetaling etter den ulovfestede læren med søksmål og dom er en tidkrevende prosedyre sammenliknet med tilbakebetaling som behandles i forvaltningssporet etter særskilt hjemmel. En regulering i innkrevingsloven vil derfor gi en enklere prosedyre for tilbakekrevingen, og kan øke mulighetene for at feilutbetalte beløp blir betalt tilbake. Tilsvarende hensyn lå til grunn for bestemmelsen som dagens § 26 første ledd i bidragsinnkrevingsloven videreførte, se Ot. prp. nr. 42 (1993–1994) s. 6.

Innkrevingsmyndigheten har ansvar for å kreve inn en rekke offentlige krav som forvaltes på vegne av fellesskapet. Selv om Innkrevingsmyndigheten har gode systemer for å håndtere de beløp som kreves inn, og sørge for at utbetalinger skjer til riktig mottaker, kan det skje feil som medfører at et beløp utbetales to ganger eller til feil mottaker. I mange tilfeller vil mottaker betale tilbake midlene når vedkommende oppdager det, men i andre tilfeller må kravet kreves inn ved søksmål og dom.

Departementet er av den oppfatning at feilutbetaling av fellesskapets midler som hovedregel bør rettes opp. Tilbakebetalingen bør kunne gjennomføres på en mest mulig effektiv måte, samtidig som mottakers rettssikkerhet ivaretas. Etter departementets oppfatning bør dagens regel i bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd derfor videreføres og gis anvendelse for alle betalingsmottakere knyttet til alle krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn etter ny lov. Bestemmelsen bør også komme til

anvendelse ved gjennomføring av utleggstrekk etter forslag til innkrevingsloven §§ 28 til 36. Departementet foreslår at feilutbetalinger fra Innkrevingsmyndigheten kan kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil. Dersom mottaker var i aktsom god tro, skal tilbakekreving ikke kunne skje etter bestemmelsen. Bestemmelsen som foreslås vil for eksempel være hjemmel for tilbakekreving i tilfeller der det har skjedd fordelingsfeil i forbindelse med utleggstrekk, og feilen ikke kan rettes etter innkrevingsloven § 29 første ledd tredje punktum. Forslaget begrenser ikke Innkrevingsmyndighetens adgang til å kreve tilbakebetaling etter ulovfestede regler.

Vedtak om tilbakebetaling er et enkeltvedtak som kan påklages til overordnet forvaltningsorgan etter forvaltningsloven § 28. Departementet foreslår også å videreføre bestemmelsen i bidragsinnkrevingsloven § 29, slik at vedtaket ikke kan iverksettes før klagen er avgjort. Motregning etter innkrevingslovens § 21 skal likevel kunne gjennomføres da departementet mener det vil være lite hensiktsmessig at eventuelle tilgodebeløp utbetales skyldneren mens klagebehandlingen pågår. Etter forslaget vil tilbakebetalingskravet være tvangsgrunnlag for utlegg. Selv om Innkrevingsmyndigheten med dette ikke må få dom for kravet, vil skyldners rettsikkerhet ivaretas ved at Innkrevingsmyndighetens tvangsinnkreving og motregning kan påklages til tingretten. På denne måten vil skyldner kunne få prøvd tilbakebetalingskravet av domstolen.

Det følger av bidragsinnkrevingsloven § 26 at tilbakekreving skal skje. Departementet er av den oppfatning at regelen bør være en kan-regel, slik at det blir opp til Innkrevingsmyndighetens forvaltningsskjønn når det skal fattes vedtak om tilbakebetaling. Krav om tilbakebetaling er som øvrige pengekrav gjenstand for foreldelse, og ofte vil kravet foreldes tre år etter at feilutbetalingen fant sted. I tilfeller hvor vilkårene for tilleggsfrist er oppfylt vil imidlertid kravet kunne bestå lenger. I visse tilfeller kan tiden som har gått tillegges vekt i vurderingen av om det skal treffes vedtak om tilbakebetaling.

Departementet foreslår at vedtakskompetansen etter ny lov legges til Innkrevingsmyndigheten, som er nærmest til å vurdere feilutbetalinger som skjer under innkrevingen. Dette skal også gjelde for feilutbetalinger som skjer under innkrevingen av underholdsbidrag. Den generelle regelen om feilutbetaling som i dag står i bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd, blir overflødig som følge av at regelen foreslås videreført i innkrevingsloven. Regelen foreslås derfor ikke videreført i bidragsinnkrevingsloven. Det foreslås språklige endringer i bidragsinnkrevingsloven § 26 for å videreføre regelen som i dag står i andre ledd. Forslaget innebærer ingen realitetsendring. Det vil fortsatt være NAV som skal beslutte om det skal kreves tilbakebetalt fra bidragsmottaker mv. i tilfeller hvor bidragspliktige har betalt til bidragsmottaker, selv om han eller hun er gjort kjent med at betaling skal skje til Innkrevingsmyndigheten.

Departementet legger til grunn at det ikke er behov for å videreføre en særskilt hjemmel for tilbakebetaling ved dobbelheving av betalingsanvisning slik bidragsinnkrevingsloven § 25 i dag gir. Ny ordning med elektroniske utbetalingskort har redusert antall feilutbetalinger. Det er ikke satt frem tilbakebetalingskrav etter bidragsinnkrevingsloven § 25 de siste tre årene. Videre vil forslaget til bestemmelse om tilbakebetaling i ny lov også dekke de fleste tilfeller hvor det skjer en dobbeltheving. Bidragsinnkrevingsloven § 25 har riktignok et objektive ansvarskrav, mens det etter forslaget er et subjektivt ansvarskrav ved at tilbakebetaling kan kreves der mottaker forsto eller burde ha forstått at utbetalingen skyldtes en feil. Dersom det fremkommer klart at ny anvisning erstatter tidligere tilsendt anvisning, og mottakeren for eksempel avkreves en erklæring om å returnere den tidligere anvisningen dersom den skulle komme til rette, vil mottakeren ikke være i aktsom god tro. I så fall vil tilbakebetaling kunne kreves med hjemmel i forslaget. Departementet foreslår på denne bakgrunn at bidragsinnkrevingsloven § 25 oppheves.

Øvrige regler i bidragsinnkrevingsloven kapittel 5, er nærmere knyttet til fastsettingen av bidrag og foreslås ikke tatt inn i innkrevingsloven.

Departementet viser til innkrevingsloven § 6 og forslag til endringer i bidragsinnkrevingsloven § 26, og om å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 25.

18.2 Ansvarsregler

18.2.1 Gjeldende rett

Skattebetalingslovens regler om ansvar er plassert i lovens kapittel 16. Reglene kommer til anvendelse når skatte- og avgiftskrav ikke er betalt av den skatte- og avgiftspliktige ved forfall, jf. skattebetalingsloven § 16-1. Ansvarsreglene er knyttet til de enkelte typer skatte- og avgiftskrav eller til grupper av disse. Det er ikke gitt en felles regulering for alle skatte- og avgiftskravene som er omfattet av loven. I tillegg til å regulere trekkpliktiges ansvar for forskuddstrekk og utleggstrekk gir loven blant annet regler om selskapers ansvar for skatt og trygdeavgift eller ansvar for merverdiavgift ved unnlatt registrering.

Bidragsinnkrevingsloven regulerer trekkpliktiges ansvar i § 12 andre ledd. I tillegg er det gitt en egen hjemmel for å beslutte trekk hos bidragspliktiges nærstående, som er en form for ansvarliggjøring, i § 11 tredje ledd.

SI-loven har ingen ansvarsregler.

18.2.2 Vurderinger og forslag

Den trekkpliktiges ansvar for utleggstrekk som er regulert i skattebetalingsloven § 16-20 første ledd andre punktum og andre ledd og bidragsinnkrevingsloven § 12 andre ledd er nærmere behandlet under punkt 13.7.7. Det samme gjelder adgangen til å beslutte trekk mot bidragspliktiges nærstående i bidragsinnkrevingsloven § 11 tredje ledd.

Departementet har vurdert om de øvrige ansvarsreglene i skattebetalingsloven bør videreføres i ny lov og gis anvendelse for alle krav som kreves inn etter loven. Dagens ansvarsregler i skattebetalingsloven er knyttet til den enkelte skatte- eller avgiftstypen eller til grupper av disse. Departementet kan ikke se at det er behov for tilsvarende regler om ansvarliggjøring for de øvrige krav som kreves inn etter loven. Det foreslås derfor at reglene videreføres i skattebetalingsloven.

Som følge av at skattebetalingslovens regler om motregning og tvangsfullbyrdelse mv. oppheves og erstattes av ny lov, må skattebetalingsloven § 16-1 endres slik at den viser til ny lov. Departementet foreslår også at det tas inn i bestemmelsen at ansvarskravene er tvangsgrunnlag for utlegg. Ansvarskravene må også angis som en særskilt kravtype i forskrift til innkrevingsloven.

Departementet viser til forslag til endringer i skattebetalingsloven § 16-1.

18.3 Betalingsfrist for underholdsbidrag

18.3.1 Gjeldende rett

Det følger av bidragsinnkrevingsloven § 9 første ledd at den bidragspliktige ukrevd og uten opphold skal betale forfalte bidragsterminer til Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Det følger videre av bestemmelsens andre ledd at bidrag skal betales forskuddsvis for hver måned og på et så tidlig tidspunkt at bidraget kan være bidragsmottakeren i hende i begynnelsen av hver måned. Betalingsfristen fastsettes av Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav.

Bestemmelsen må sees i sammenheng med regulering av forfall som finnes i ekteskapsloven, barnelova og barnevernsloven. For løpende bidrag er dette regulert i barnelova § 67 siste ledd andre punktum og ekteskapsloven § 85 tredje ledd. Bidraget skal betales på forskudd for hver måned, dersom ikke annet er avtalt eller fastsatt. Der bidraget er fastsatt tilbake i tid, enten i dom eller vedtak, er forfall regulert i barnelova § 78 andre ledd andre punktum. Oppfylingsfristen er da tre dager. Barnevernsloven

bestemmer at foreldrene skal betale oppfostringsbidrag fra måneden etter plasseringen, uten å regulere forfall nærmere. Her vil forfall følge av betalingsfristen satt ved påkrav fra kreditor.

Bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven er ment å konkretisere oppfylingsfristen for bidragsgjeld, samt klargjøre hvordan rettidig betaling skal skje for løpende bidrag. Bestemmelsen gir hjemmel for å sette en betalingsfrist uavhengig av når kravet forfaller.

18.3.2 Vurderinger og forslag

Bidragsinnkrevingsloven § 9 andre ledd andre punktum supplerer forfallsbestemmelsene for løpende bidrag, og gir hjemmel for å stille opp en betalingsfrist uavhengig av forfall. Slik departementet ser det, vil det fortsatt være behov for å kunne pålegge bidragspliktige en slik betalingsfrist uavhengig av forfall i den enkelte sak. Betalingsfristen vil kunne sikre tilstrekkelig tid til gjennomføringen av betalingsformidlingen slik at innbetalt underholdsbidrag står på bidragsmottakers konto den første i hver måned, men også gi en klar hjemmel for at Innkrevingsmyndigheten kan sette en betalingsfrist som går foran forfall som for eksempel er avtalt av partene i den enkelte sak. På denne måten kan innkrevings sakene følge samme innkrevings- og purreløp, i stedet for at Innkrevingsmyndigheten må håndtere ulike forfall og innkrevingsløp for samme kravtype.

Departementet foreslår derfor å videreføre bidragsinnkrevingsloven § 9 andre ledd siste punktum. Det foreslås at bestemmelsen tas inn i regelen om utøvelse av kreditorposisjon. Når det gjelder bidragsinnkrevingsloven § 9 første ledd og andre ledd første punktum er departementet av den oppfatning at reguleringen er overflødig ved siden av forfallsbestemmelsene i barneloven, ekteskapsloven og barnevernsloven. Departementet foreslår derfor ingen videreføring av disse reglene i ny lov.

Departementet viser til innkrevingsloven § 3 tredje ledd.

18.4 Utbetalingsmåten

18.4.1 Gjeldende rett

Bidragsinnkrevsingsloven § 34 og forskrift 23. april 1999 nr. 534 om gjennomføringen av folketrygdloven § 22-18 og bidragsinnkrevsingsloven § 34 om utbetalingsmåten for ytelser mv., regulerer utbetalingsmåten i bidragssaker.

Bidragsinnkrevsingsloven § 34 første ledd første punktum bestemmer at utbetalinger som foretas av Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skjer ved overføring til en bankkonto her i landet dersom mottakeren har eller oppretter en konto.

Etter første ledd andre punktum kan Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kreve opplysninger om mottakerens kontonummer fra annet offentlig organ. Andre ledd bestemmer at dersom mottakeren ikke har bankkonto her i landet, velges utbetalingsmåten under hensyn til mottakerens ønske.

I andre ledd andre og tredje punktum fremgår det at ved utbetaling til utlandet må mottakeren dekke merkostnadene i forhold til overføring til en bankkonto i Norge. Merkostnadene avregnes i utbetalingene.

Forskriften til bidragsinnkrevsingsloven § 34 gir nærmere regler om utbetaling, herunder hva som er utbetalingsmåte som er i vanlig bruk, når utbetaling kan skje på annen måte selv om vedkommende har konto i Norge og når utgiftene ved utbetaling til utlandet likevel skal dekkes av det offentlige.

Skattebetalingsloven og SI-loven har ikke bestemmelser om utbetalingsmåten.

18.4.2 Vurderinger og forslag

I ulike sammenhenger vil Innkrevsingsmyndigheten foreta utbetalinger. Der Innkrevsingsmyndigheten krever inn krav på vegne av private kreditorer formidles de

innkrevde beløpene videre til kreditor for kravet. Utbetaling vil også være aktuelt der det skjer korrigeringer slik at deler av kravet skal tilbakebetales til skyldner, eventuelt trekkpliktig eller annen tredjepart. Et tredje eksempel er der Innkrevingsmyndigheten skal dekke skyldners sakskostnader, se punkt 7.3.3. Selv om de fleste i dag har bankkonto og ønsker at utbetalinger skjer til denne, forekommer det at betalingsmottakere ønsker at utbetalingen skal skje på andre måter. For å klargjøre hvordan utbetalingen skal skje, bør også ny lov regulere utbetalingsmåten.

Som nevnt stiller ikke bidragsinnkrevingsloven § 34 opp et krav om at utbetaling skal skje til konto. Dette gjelder bare så langt mottaker allerede har eller oppretter bankkonto. Slik departementet vurderer det, bør ny lov gå lenger i stille opp en hovedregel om at utbetaling skal skje til bankkonto.

Departementet har 22. februar 2023 sendt på høring forslag om krav om konto for utbetaling av tilgodebeløp på skatt og avgift. I høringen foreslås det endringer i skattebetalingsloven. Endringen innebærer at utbetaling av tilgodebeløp som utgangspunkt forutsetter at det er gitt opplysning om skattepliktiges konto. Endringen begrunnes med at de fleste i dag har adgang til å opprette bankkonto, og at utbetaling til bankkonto er tids- og kostnadsbesparende sammenlignet med alternative utbetalingsmåter, hovedsakelig utbetalingskort og utenlandssjekker. Etter forslaget skal Skatteetaten likevel kunne gjøre unntak fra kravet, fortrinnsvis ved utbetalinger til skattepliktige som ikke kan få etablert konto. Det foreslås at det ikke skal ytes rentegodtgjørelse hvis utbetaling etter forfall skyldes at skattemyndighetene ikke har mottatt opplysninger om konto som er egnet for utbetaling. Endringene foreslås tatt inn i skattebetalingsloven §§ 9-1 og 11-3.

De samme hensyn som begrunner forslaget til nye regler i skattebetalingsloven, gjør seg etter departementets syn langt på vei også gjeldende når Innkrevingsmyndigheten foretar utbetalinger. Departementet foreslår derfor at utbetalingsmåten og påløp av forsinkelsesrenter reguleres i tråd med forslaget til endringer i skattebetalingsloven.

Bestemmelsen om utbetaling medfører at bidragsinnkrevingsloven § 34 første ledd første punktum kan oppheves. Departementet foreslår videre å ikke videreføre dagens uttrykkelige hjemmel for å innhente kontonummer fra andre offentlige myndigheter i bidragsinnkrevingsloven § 34 første ledd andre punktum. Dette er også i tråd med forslaget til nytt andre ledd i skattebetalingsloven § 9-1.

Hovedregelen ved betaling til utlandet er at betaler og mottaker dekker sine respektive kostnader ved overføringen. Dette er også tilfellet ved for eksempel innkreving av skatte- og avgiftskrav på vegne av utenlandsk myndighet. Bidragsinnkrevingsloven § 34 andre ledd, andre og tredje punktum, bestemmer at ved utbetaling til utlandet må mottakeren dekke merkostnadene sammenlignet med kostnadene ved overføring til en bankkonto i Norge. Den praktiske hovedregel på bidragsområdet er likevel den samme da de fleste utbetalinger av underholdsbidrag til utlandet skjer under ett til flere bidragsmottakere og til et mottakerorgan. I disse tilfellene kommer bidragsinnkrevingsloven § 34 likevel ikke til anvendelse, jf. forskrift til bidragsinnkrevingsloven § 5. Departementet legger til grunn at Innkrevingsmyndigheten i de fleste tilfeller vil foreta utbetalinger til utenlandsk mottakerorgan, også på bidragsområdet, og at merkostnadene her dekkes av Innkrevingsmyndigheten. Det er derfor ikke behov for å videreføre dagens bestemmelse i bidragsinnkrevingsloven § 34 andre ledd andre og tredje punktum i ny lov.

Departementet viser til innkrevingsloven § 7.

18.5 Uerholdelige krav og beløpsmessige begrensninger

18.5.1 Gjeldende rett

Bidragsinnkrevingsloven § 17 og § 30 har regler om når bidragsmottaker ikke lenger har krav på bistand fra innkrevingsmyndighetene, slik at innkrevingen kan avsluttes. Adgangen til å avslutte innkrevingen gjelder bare når det ikke lenger er løpende bidrag

i saken. Dersom innkrevingen av den private bidragsgjelden avsluttes, gir bestemmelsene også hjemmel for å slette eventuell gjeld til det offentlige.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 17 kan innkrevingen av bidragsgjeld avsluttes dersom samlet gjeld i saken er lavere enn et halvt rettsgebyr. Kravet skal da overføres til den private kreditoren for kravet. Etter bidragsinnkrevingsloven § 30 andre ledd kan innkrevingen begrenses til regelmessig maskinell kontroll når bidragsgjelden er å anse som uerholdelig. Ifølge bestemmelsens første ledd er et krav uerholdelig når det er forsøkt innkreving etter reglene i bidragsinnkrevingsloven uten at det er registrert innbetalinger de siste to årene. Dersom bidragsgjelden har vært ansett som uerholdelige i minst åtte år, fremgår det av bestemmelsens tredje ledd at bidragsgjelden ikke lenger skal kreves inn etter reglene i loven, men overføres til den private kreditoren. Som nevnt skal offentlig bidragsgjeld da slettes.

Statens innkrevingsentral krever også inn krav på vegne av private kreditorer. En tilsvarende regulering av et nedre aktivitetsnivå og avslutning av innkrevingen finnes ikke i SI-loven. I praksis legges imidlertid også disse kravene til maskinell oppfølging etter tilsvarende vurderinger som for bidragskrav. Avslutning av innkrevingen skjer imidlertid først når det ikke lenger er rettslig adgang til å kreve inn kravet, typisk ved foreldelse.

For øvrige krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, samt for krav som kreves inn etter skattebetalingsloven og SI-loven, reguleres det som i dag omtales som berostillelse og avskrivning (uerholdelighet og sletting) av Statens økonomireglement med bestemmelser og utfyllende retningslinjer gitt av Skattedirektoratet.

Skattebetalingsforskriften har beløpsgrenser for når et krav skal kreves inn. Disse reglene knytter seg imidlertid kun til opprinnelig fastsatt beløp, og er altså ikke en nedre grense for når innkrevingen av et krav skal avsluttes.

18.5.2 Vurderinger og forslag

Gjennomgangen av gjeldende rett viser at det bare er bidragsinnkrevingsloven som regulerer når innkrevingen skal avsluttes som følge av et nedre aktivitetsnivå.

Berostillelse og avskrivning av offentlige krav er regulert av bestemmelser i Statens økonomireglement og retningslinjer gitt av Skattedirektoratet. Departementet foreslår ikke å flytte reguleringen av dette ut av økonomireglementet for de offentlige kravene som Innkrevingsmyndigheten skal kreve inn.

Det kan stilles spørsmål ved om det fortsatt er behov for å regulere når innkrevingen av et bidragskrav kan avsluttes der kravet viser seg å ikke være mulig å kreve inn fordi skyldner verken har inntekt eller formuesgoder det kan tas dekning i. Bidragskrav er som øvrige pengekrav også gjenstand for foreldelse. Foreldelsesfristen er 10 år.

Bidraget kreves inn på vegne av private kreditorer. Det ligger i innkrevingsoppdraget å ivareta den private kreditorens interesser, herunder å sørge for at kravet ikke faller bort som følge av foreldelse. Foreldelse av underholdsbidrag vil av denne grunn regelmessig bli avbrutt. Slik departementet ser det, er reglene om foreldelse derfor lite egnet som grunnlag for å avslutte innkrevingen i saker der innkrevingen viser seg å være resultatløs.

Departementet er av den oppfatning at Innkrevingsmyndigheten fortsatt bør kunne avslutte innkrevingen av bidragskrav der kravet ikke er mulig å kreve inn, uten at kravet foreldes. Innkrevingsmyndigheten tilbyr en mer helhetlig ivaretagelse av bidragsmottakers krav sammenliknet med enkeltstående begjæringer til alminnelig namsmann. Behovet for en slik tett oppfølging av kravet er størst når det fortsatt er løpende underholdsbidrag i saken som skal gå til barnets livsopphold. Etter at barnet har blitt myndig, eller det av annen grunn ikke lenger er løpende bidrag i saken, vil behovet for en slik særskilt bistand avta. Etter departementets syn er det ikke urimelig at innkrevingen via Innkrevingsmyndigheten avsluttes i disse tilfellene, og at den private kreditoren eventuelt selv må ivareta den videre innkrevingen av kravet via alminnelig namsmann. Departementet er imidlertid av den oppfatning at der den

bidragspliktige har inntekt eller formuesgoder det kan tas dekning i, bør
Innkrevingsmyndigheten som hovedansvarlig for innkreving av bidragskrav fortsatt ha
ansvar for innkrevingen, selv om det ikke er løpende bidrag i saken.

I dag er nokså detaljerte regler om avslutning av innkrevingen tatt inn i
bidragsinnkrevingsloven, med til delvis utfyllende og overlappende regulering i
forskrift. Etter departementet syn er det tilstrekkelig at den nærmere regulering av
vilkår for når innkrevingen kan avsluttes fremgår av forskrift til ny lov. Departementet
foreslår derfor en hjemmel for å gi nærmere regler i forskrift om når innkrevingen kan
avsluttes. Departementet foreslår at forskriftshjemmelen plasseres i bestemmelsen om
Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å utøve kreditorposisjonen.

Selv om departementet foreslår at de nærmere vilkårene for når innkrevingen kan
avsluttes skal komme frem av forskrift til loven, vil departementet allerede nå peke på at
forskriften i stor grad bør videreføre gjeldende rett. Som utgangspunkt bør det være
adgang til å avslutte innkrevingen av underholdsbidrag som har vært berostilt i 8 år,
men slik at innkrevingen ikke skal kunne avsluttes så lenge det er løpende bidrag i
saken. Underholdsbidrag løper frem til barnet fyller 18 år, men barn som går på
videregående skole eller tilsvarende, kan likevel ha rett til bidrag videre. Bidragsplikten
kan også falle bort tidligere, for eksempel der foreldrene flytter sammen eller der den
bidragspliktige overtar den daglige omsorgen for barnet. Dagens regel er praktisert slik
at uerholdelighet vurderes for bidragskravet som sådan og ikke for hver enkelt termin.
Dersom kravet har vært ansett som uerholdelig i 8 år når siste termin av det løpende
bidraget forfaller, kan innkrevingen avsluttes etter dette.

I dag slår bidragsinnkrevingsloven § 30 andre ledd fast at innkrevingsaktivitet kan
begrenses til maskinell oppfølging i saker som er stilt i bero. Departementet er av den
opfatning at dette ikke er nødvendig å regulere i lov eller forskrift. At et krav blir
berostilt, og med det legges til maskinell oppfølging, er en konsekvens av at den
bidragspliktige ikke har inntekt eller formuesgoder som det kan tas dekning i. Enkelte

bidragmottakere kan ha en forventning om at saken følges opp mer aktivt. Bidragmottaker bør derfor orienteres om at innkrevingen av kravet er stilt i bero, bakgrunnen for berostillelsen og hva den innebærer, samt at innkrevingen vil bli gjenopptatt dersom en senere avdekker inntektskilder eller formuesgoder.

Når det gjelder dagens hjemler for å avskrive (slette) offentlig bidragsgjeld i bidragsinnkrevingsloven § 30, er departementet av den oppfatning at avskrivning eller sletting av slike krav bør reguleres i Statens økonomireglement.

Departementet foreslår ikke å videreføre en egen hjemmel for å avslutte innkrevingen der restkravet utgjør et halvt rettsgebyr, jf. bidragsinnkrevingsloven § 17. Slik departementet ser det vil avslutning av innkrevingen som utgangspunkt være aktuelt der innkrevingen over tid viser at kravet ikke lar seg kreve inn. Den foreslåtte forskriftshjemmelen vil imidlertid gi adgang til å gi nærmere regler hvor innkrevingsvarighet kan knyttes til nærmere angitte beløpsgrenser.

Ifølge forarbeidene til bidragsinnkrevingsloven ga Riksrevisjonen i 2004 uttrykk for at den gjeldsmasse som presenteres blant annet i budsjettsammenheng bør framstå som reell og inndrivbar. Nær halvparten av samlet bidragsgjeld på ca. 3 milliarder kroner var den gang ikke mulig å kreve inn. Av dette var en betydelig del knyttet til saker uten løpende bidrag. I dag fremgår det av bidragsinnkrevingsloven § 30 andre ledd at krav som anses som uerholdelige skal tas ut av det ordinære bidragsregnskapet. Selv om den private bidragsgjelden ikke er omfattet av Statens økonomireglement, kan ikke departementet se at den regnskapsmessige behandlingen av denne kravtypen må reguleres i lov eller forskrift. Etter departementets oppfatning er det tilstrekkelig at den regnskapsmessige behandlingen reguleres i retningslinjer.

Departementet viser til høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.14.2, der det foreslås at et samlet ansvarskrav skal kunne rettes mot den trekkpliktige når

trekkplikten ikke er oppfylt. Det er Innkrevingsmyndigheten som skal kreve inn ansvarskravet overfor den som ansvarliggjøres. Etter departementets syn bør Innkrevingsmyndigheten ha adgang til å avslutte innkrevingen av et ansvarskrav, for eksempel dersom forsøkt innkreving ikke har ført til dekning. Departementet foreslår derfor at hjemmelen for å gi nærmere regler i forskrift om når innkrevingen kan avsluttes gjelder generelt for krav der en privat part er kreditor. Departementet viser til nærmere omtale av Innkrevingsmyndighetens adgang til å avslutte innkrevingen av ansvarskrav i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.14.2.

Departementet foreslår ikke endringer i dagens praksis knyttet til innkreving av erstatningskrav som er tilkjent fornærmede etter straffbare handlinger. Vilkårene for å avslutte innkrevingen av disse kravene er i dag ikke regulert i SI-loven, men avsluttes når det ikke lenger er rettslig adgang til å kreve inn kravene. Erstatningskrav er en spesiell kravstype som skal dekke skadelidtes skade eller tap etter straffbare handlinger. Gjenopprettingshensyn taler derfor for at Innkrevingsmyndigheten skal yte bistand uavhengig av hvor lenge innkrevingen pågår. Kravene kan dessuten ofte være av betydelig størrelse, og innkrevingen kan av den grunn pågå over svært lang tid. Der den erstatningspliktige også er dømt til fengselsstraff, kan dekningsmulighetene være begrenset så lenge skyldner soner.

Det vises til § 3 i forslag til innkrevingslov.

18.6 Regler om sikkerhetsstillelse

18.6.1 Gjeldende rett

18.6.1.1 Sikkerhetsstillelse ved tollkreditt og dagsoppgjørordningen

Skattebetalingsloven § 14-20 første ledd gir regler om tollkreditt. Toll, særavgifter og merverdiavgift som oppstår ved innførsel av varer skal som hovedregel betales kontant før varene frigis. Skattekontoret kan etter bestemmelsen innvilge den toll- og avgiftspliktige tollkreditt etter søknad. Dette innebærer at foretaket som innfører eller

utfører varer i eget navn, slipper å betale toll for hvert enkelt vareparti på deklarasjonstidspunktet innenfor en fastsatt kredittgrense. Det som krediteres den enkeltes kredittkonto i løpet av en kalendermåned, skal betales innen den 18. i neste kalendermåned.

Skattebetalingsloven § 14-20 andre ledd gir regler om dagsoppgjør. Etter bestemmelsen kan skattekontoret gi speditører som forestår fortolling på vegne av andre kreditt for fortollinger som foretas i løpet av samme dag. Det innebærer at man får tillatelse til samlet oppgjør for de deklarasjoner som er innlevert i løpet av en dag, og som ellers skal betales kontant samme dag. Innbetalingen skal skje senest innen en nærmere fastsatt frist første virkedag etter fortolling.

Etter skattebetalingsloven § 14-20 tredje ledd kan skattekontoret stille vilkår om sikkerhetsstillelse før kreditt innvilges, eller på et senere tidspunkt. Bestemmelsen er felles for tollkreditt og dagsoppgjørordningen. Om det skal kreves sikkerhetsstillelse, vil avhenge av foretakets kredittbehov sammenholdt med dets kredittverdighet. Kredittverdighet vurderes ut fra betalingsevne, betalingsvilje, overholdelse av skatte-, toll- og avgiftsregelverket, samt etatens innkrevingsmuligheter.

Det er gitt nærmere regler om sikkerhetsstillelse for tollkreditt og dagsoppgjør i skattebetalingsforskriften § 14-20-4 og § 14-20-13. Etter første ledd i bestemmelsene skal skattekontoret fastsette sikkerhetsstillelsens størrelse og varighet, og Skattedirektoratet skal utarbeide en standard garantitekst som skal benyttes. Når sikkerhet kreves, fremgår det av andre ledd i bestemmelsene at det skal være en selvskyldnerkausjon fra bank, forsikringsselskap mv.

18.6.1.2 Sikkerhetsstillelse for særavgiftene

Skattebetalingsloven § 14-21 første ledd gir regler om sikkerhetsstillelse for engangsavgift for motorvogn. Engangsavgiften forfaller i utgangspunktet til betaling samtidig med at avgiftsplikten oppstår, jf. skattebetalingsloven § 10-40 første ledd.

Virksomheter kan søke om å bli registrert avgiftspliktig, og oppnår med det den fordel at avgiften forfaller til betaling den 18. i måneden etter at avgiftsplikten oppstod, jf. § 10-40 første ledd bokstav c. Virksomheten innvilges med andre ord kreditt. For å bli registrert som avgiftspliktig virksomhet for engangsavgift på motorvogn og oppnå slik kreditt, skal skattekontoret kreve at det blir stilt sikkerhet etter skattebetalingsloven § 14-21 første ledd.

Skattebetalingsforskriften § 14-21-1 gir nærmere regler om sikkerhetsstillelse for registrerte engangsavgiftspliktige. Etter første ledd skal sikkerheten stilles i form av selvskyldnerkausjon fra bank, forsikringsselskap mv. Det fastsettes alltid en kredittgrense tilsvarende garantiens størrelse. Kredittgrensen må ikke overskrides uten skattekontorets samtykke, og vil endres i takt med garantiens størrelse.

Skattebetalingsloven § 14-21 andre ledd gir regler om sikkerhetsstillelse for særavgiftene for øvrig. Virksomheter som importerer særavgiftspliktige varer har registreringsadgang, og for enkelte foreligger en registreringsplikt. Særavgiftene forfaller i utgangspunktet til betaling samtidig med at avgiftsplikten oppstår, jf. skattebetalingsloven § 10-40 første ledd. Fordelen virksomheten oppnår når den er registrert som særavgiftspliktig hos skattekontoret, er at særavgiften for en periode forfaller til betaling samme dag som det skal leveres skattemelding for særavgifter (særavgiftsmelding), jf. skattebetalingsloven § 10-40 andre ledd. Virksomheten innvilges altså en kreditt. Etter skattebetalingsloven § 14-21 andre ledd «kan» skattekontoret kreve at registrerte særavgiftspliktige stiller sikkerhet for fremtidig skyldig avgift. Det er opp til skattekontoret å fastsette de nærmere krav til sikkerhet, herunder sikkerhetens omfang.

Skattebetalingsforskriften § 14-21-2 gir nærmere regler om sikkerhetsstillelse for særavgiftene, herunder vurderingskriterier for når sikkerhet skal kreves. Det skal legges vekt på om virksomheten gjentatte ganger har betalt for sent eller på annen måte har overtrådt avgiftsbestemmelsene, om virksomheten har uoppgjorte restanser,

og om virksomheten, styret eller ledelsen kan anses kredittverdig. Kredittverdigheten vurderes ut fra betalingsevne, betalingsvilje, overholdelse av skatte-, toll- og avgiftsregelverket, samt etatens inndrivelsesmuligheter.

18.6.2 Vurderinger og forslag

Departementet har vurdert om det er elementer av reglene om sikkerhetsstillelse i skattebetalingsloven § 14-20 og § 14-21 som bør inntas i ny lov. Etter bestemmelsene knyttes krav om sikkerhetsstillelse til tilfeller hvor det gis kreditt. Kredittordningene innebærer forenklinger i prosedyrene om forfall og betaling, og er ressursbesparende både for den skatte- og avgiftspliktige og for Skatteetaten. Departementet legger til grunn at ordningene skal videreføres i skattebetalingsloven, og ser ikke behov for noen tilsvarende regulering om sikkerhetsstillelse i innkrevingsloven.

18.7 Ettersøking

18.7.1 Gjeldende rett

Når bidragspliktiges oppholdssted ikke er kjent, kan Innkrevingscentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kreve vedkommende ettersøkt gjennom politiet med hjemmel i bidragsinnkrevingsloven § 32. Bestemmelsen gjelder både for tilfeller hvor skyldner har bidragsgjeld, men også der det er grunn til å frykte unndragelse av framtidige forpliktelser. Tilsvarende adgang til ettersøking er ikke gitt for krav som kreves inn etter skattebetalingsloven eller SI-loven.

18.7.2 Vurderinger og forslag

Det kan oppstå situasjoner der Innkrevingsmyndigheten ikke kommer i kontakt med skyldneren fordi hans eller hennes oppholdssted er ukjent. Problemstillingen kan oppstå i alle typer innkrevings saker, men det er bare bidragsinnkrevingsloven som i dag gir hjemmel for ettersøking av skyldneren. Slik departementet ser det, er det ikke grunn til å gi Innkrevingsmyndigheten en generell adgang til å etterlyse skyldnere med ukjent oppholdssted. Spørsmålet er om dagens adgang, begrenset til bidrags saker, skal videreføres i ny lov.

Etterlysning er først aktuelt når andre virkemidler ikke er egnet til å klarlegge bidragspliktiges oppholdssted. Som regel benyttes adgangen til etterlysning i saker hvor skyldneren har ukjent oppholdssted i utlandet. I saker der Innkrevingsmyndigheten har kjennskap til hvilket land bidragspliktige oppholder seg i, vil adresseforespørsel til utenlandsk myndighet eller norsk utenriksstasjon ofte være egnet til å bringe klarhet i bidragspliktige oppholdssted.

Slik departementet ser det, har adgangen til å etterlyse bidragspliktige i bidragsinnkrevingsloven en side mot straffebestemmelsen i bidragsinnkrevingsloven § 33 første ledd. Bestemmelsen rammer den som unnlater å betale bidrag, selv om vedkommende har eller har hatt midler til å betale eller evne til å skaffe seg midler. Departementet foreslår at mislighold av bidragsplikten ikke lenger skal være straffbart, se punkt 17.3. Når mislighold av bidragsplikten ikke lenger kan straffes, er behovet for å kunne ettersøke bidragspliktige også mindre. Selv om kontakt med bidragspliktige fortsatt vil kunne virke betalingsfremmende, vil Innkrevingsmyndigheten ikke lenger ha det samme behovet for å komme i kontakt med den bidragspliktige for å kunne veilede vedkommende om hans eller hennes forpliktelser, eller for å forberede en anmeldelse.

Uten en adgang til å etterlyse bidragspliktige må Innkrevingsmyndigheten i noe større grad foreta aktive grep for å avdekke hans eller hennes oppholdssted, fordi Innkrevingsmyndigheten ikke vil bli varslet i tilfeller hvor bidragspliktige går gjennom passkontrollen, eller søker om nytt pass ved norsk utenriksstasjon. Som regel vil Innkrevingsmyndigheten ha opplysninger i saken som gjør det mulig å rette adresseforespørsler til for eksempel utenlandsk myndighet der bidragspliktiges adresse er ukjent. I enkelte tilfeller vil bidragspliktige flytte til land vedkommende ikke har noen tidligere tilknytning til, slik at Innkrevingsmyndigheten har få eller ingen holdepunkter for hvor bidragspliktige befinner seg. Dette vil imidlertid gjelde et begrenset antall saker hvert år. Etter en samlet vurdering, har departementet derfor kommet til at det ikke er behov for å videreføre regelen i bidragsinnkrevingsloven § 32.

Det foreslås at bidragsinnkrevingsloven § 32 oppheves.

18.8 Regnskapsmessig behandling av folketrygdens midler

18.8.1 Gjeldende rett

Bidragsinnkrevingsloven § 35 regulerer den regnskapsmessige behandling av folketrygdens midler og gir folketrygdloven § 23-11 tilsvarende anvendelse. Dette innebærer at folketrygdens midler skal holdes regnskapsmessig skilt fra andre midler innkrevingsmyndigheten har. Skattebetalingsloven har ingen egne regler om regnskapsmessig behandling av midlene.

18.8.2 Vurderinger og forslag

Reguleringen i bidragsinnkrevingsloven § 35 stiller opp krav til hvordan folketrygdens midler skal behandles regnskapsmessig. I dag krever skattekontoret inn trygdeavgift og arbeidsgiveravgift etter folketrygdloven kapittel 23, jf. skattebetalingsloven § 1-1 andre ledd bokstav a og e. Skattebetalingsloven har ikke regler om hvordan midlene skal behandles i regnskapet, men det føres i tråd med kontoplan for staten i statsregnskapet. Departementet mener at de krav som stilles til regnskapsførselen bør videreføres, men er av den oppfatning at reguleringen ikke må fremgå av lov.

Det foreslås at bidragsinnkrevingsloven § 35 oppheves.

18.9 Forslag til andre endringer som følge av ny lov om innkreving

I tillegg til de endringene som er nevnt ovenfor, og endringer i andre lover som er omtalt i de enkelte kapitlene om utformingen av ulike deler av innkrevingsloven, er det nødvendig med endringer i en lang rekke lover for å tilpasse disse til den nye loven. Bestemmelser som legger kompetanse til dagens innkrevingsmyndigheter, må oppheves eller endres slik at myndighet legges til Innkrevingsmyndigheten. For eksempel fastsetter en rekke lover at krav skal innkreves av Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. I tillegg vil det være

nødvendig å erstatte en rekke lovhenvvisninger i gjeldende innkrevingsregelverk med henvisninger til de relevante bestemmelsene i innkrevingsloven.

Departementet viser til kapittel 23 Forslag til lov om endringer i andre lover.

18.10 Forskriftsendringer

Det vil være behov for forskrift til innkrevingsloven. Det må blant annet vurderes om deler av skattebetalingsforskriftens bestemmelser om beregning og gjennomføring av utleggstrekk bør videreføres i forskriften. Det vil videre være behov for endringer i eksisterende forskrifter.

Behov for forskrifter til innkrevingsloven og andre lover må utredes særskilt og sendes på egen høring. Det samme gjelder forslag til endringer i forskrifter gitt med hjemmel i eksisterende lover, med unntak av forskriftsendringer i sektorregelverket knyttet til endringer i reglene om betalingsavtale og ettergivelse. Her har departementet funnet det hensiktsmessig å presentere forslag til slike endringer i sammenheng med forslagene til nye bestemmelser om dette i forslag til innkrevingslov, se kapittel 10.

19 IKRAFTTREDELSE OG OVERGANGSBESTEMMELSER

Departementet foreslår at loven skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Som nevnt i kapittel 1 og 3, og nærmere omtalt i kapittel 20, er det et pågående program – Fremtidens innkreving – for å samordne og modernisere systemporteføljen og prosessene for innkrevingsarbeidet i Skatteetaten og hos alminnelig namsmann. Sammen med endringer av regelverket for alminnelig namsmann, er forslaget til innkrevingslov en nødvendig forutsetning for å realisere gevinstene av denne moderniseringen. Samtidig kan det på enkelte områder vise seg nødvendig at systemstøtten er modernisert før enkelte av bestemmelsene i forslaget til innkrevingsloven trer i kraft. Etter departementets vurdering bør en unngå å sette i kraft lovendringer på et tidspunkt hvor dette vil skape behov for vesentlige endringer i eksisterende ikt-systemer. Departementet foreslår derfor at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid hvis det er hensiktsmessig. Dagens ulike ikt-

systemer håndterer ulike grupper av krav. Siden muligheten til å håndtere forslagene kan variere mellom disse systemene, kan det også vise seg å være behov for at enkelte regler for en periode bare trer i kraft for enkelte kravstyper eller grupper av krav.

For å kunne redusere risikoen ved overgangen til nytt regelverk med tilhørende systemstøtte, foreslås det i tillegg en mulighet for gradvis innføring av regelverket, ved at ny regulering i en overgangsperiode kan settes i kraft bare for en begrenset gruppe saker. Det er særlig for ordningen med ett utleggstrekk, som er en helt ny prosess, at det er behov for å kunne prøve ut den nye løsningen i et omfang som gjør at risikoen for feil ikke blir uforsvarlig høy, men også for andre deler av regelverket kan det oppstå behov for en gradvis innføring. Det kan derfor være aktuelt å først iverksette ny regulering for en avgrenset krets av skyldnere eller bestemte typer andre aktører eller krav, eller en kombinasjon av disse kriteriene. For ordningen med ett utleggstrekk synes det mest nærliggende alternativet å være at ordningen i en overgangsperiode trer i kraft for en geografisk avgrenset krets av skyldnere, i kombinasjon med en avgrenset krets trekkpliktige, for eksempel statlige arbeidsgivere. Det bør derfor kunne fastsettes denne type ikrafttredelse.

Behovet for å bruke en differensiert ikrafttredelse er ikke avklart ennå, men etter departementets vurdering er det ønskelig å ha mulighet til en slik fleksibilitet. Den nærmere vurderingen av behovet og utformingen vil departementet gjøre frem mot ikrafttredelsen. Forslag til mer spesifikke ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser kan sendes på høring, eventuelt sammen med forslag til forskrifter til innkrevingsloven.

I utgangspunktet vil loven gjelde alle saker som Innkrevingsmyndigheten behandler etter ikrafttredelsen, også knyttet til innkrevingen av krav som er oppstått før dette tidspunktet. På enkelte områder kan det vise seg nødvendig eller hensiktsmessig med særskilte bestemmelser om overgangen til det nye regelverket. Departementet foreslår derfor en generell hjemmel for departementet til å gi forskrift om overgangsbestemmelser.

Det vises til §§ 41 og 42 i forslaget til innkrevingslov.

20 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Forslaget til en innkrevingslov for Skatteetatens innkrevingsoppgaver vil gi et helhetlig, modernisert og samordnet regelverk. Dagens regelverk på innkrevingsområdet, med til dels ulik regulering for ulike kravstyper, bidrar til at dagens løsninger er fragmenterte og lite brukervennlige. Reglene foreslås samlet i én lov, hvor reguleringen skal være lik på tvers av de ulike kravstypene, dersom ikke helt særlige hensyn for enkelte krav tilsier avvikende løsninger. Dette vil forenkle reglene og øke tilgjengeligheten og brukervennligheten for skyldnerne, Innkrevingsmyndigheten og andre som skal anvende reglene. Et enklere og mer enhetlig regelverk vil også være ressursbesparende for alle brukerne.

For Skatteetaten vil forslaget overordnet ha positive økonomiske og administrative konsekvenser og på sikt legge til rette for betydelige ressursbesparelser. Den viktigste konsekvensen av forslaget til innkrevingslov er et helhetlig regelverk for Skatteetatens innkrevingsoppgaver som er tilpasset den pågående moderniseringen av innkrevingsområdet. Skatteetaten forvalter i dag en omfattende IT-portefølje på innkrevingsområdet med sju parallelle og til dels ulike hovedsystemer. Innkreving av de ulike kravstypene skjer i stor grad i parallelle prosesser, og systemene er i liten grad koordinerte. Det er derfor et stort potensial for å effektivisere ressursbruken og for mer brukervennlige løsninger.

I statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å modernisere innkrevingsområdet, og særlig IT-porteføljen. Tiltaket – som er kalt Fremtidens innkreving – vil legge til rette for å samordne og modernisere systemporteføljen, prosessene og regelverket på innkrevingsområdet. Det er et omfattende moderniseringsprogram, med betydelige investeringer og betydelige gevinster.

Programmet, som startet i 2022, har en samlet Design to cost (DTC)-ramme for hele programmet (steg 1–3) lik P65 på 4 471 mill. 2023-kroner inkl. merverdiavgift. Steg 1, som ble vedtatt i budsjettet for 2022, har en kostnadsramme på 1 920 mill. 2023-kroner inkl. merverdiavgift. Det vises til nærmere omtale av prosjektet i Prop. 1 S (2022–2023) Finansdepartementet, under kap. 1618 Skatteetaten.

Programmet er foreslått å gjennomføres i tre steg over syv år. Steg 1 skal gjennomføres i 2022–2024. I budsjettforslaget for 2022 var forventet netto nytte beregnet til 4,2 mrd. kroner for hele programmet, og 3 mrd. kroner for steg 1 (2020-kroner), jf. Prop.1 S (2021-22) Finansdepartementet under kap. 1618 Skatteetaten. Prissatt gevinst fra steg 1 er for det offentlige om lag 70 mill. kroner årlig, og for næringslivet og personer om lag 430 mill. kroner. For programmet samlet er tallene om lag 400 mill. kroner og 550 mill. kroner. De prissatte nyttevirkningene består i hovedsak av effektiviseringsgevinster (reduert ressursbruk). I samfunnsøkonomisk verdi er det forventet at de ikke-prissatte virkningene er større enn de prissatte nyttevirkningene. Forventede gevinster består i bedre sammenhengende tjenester mellom offentlige aktører, bedre tjenester for næringslivet og brukerne og økt tillit til offentlig innkreving. Forslaget til innkrevingslov vil gi samordnede regler på tvers av kravstypene og legge til rette for digitale prosesser. Sammen med forslagene i det separate høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven, er forslaget til innkrevingslov en nødvendig forutsetning for å realisere gevinstene av denne moderniseringen i Skatteetaten.

En del av forslagene i forslaget til innkrevingslov vil kreve utvikling av systemstøtte. Samtidig vil utviklingen av Fremtidens innkreving skje over flere år. Etter departementets vurdering bør en unngå vesentlige endringer i eksisterende ikt-systemer. Behovet for dette bør begrenses ved å samkjøre ikrafttredelsen av de ulike delene av loven med utviklingen av Fremtidens innkreving. Det vises til omtale av behovet for ikrafttredelsesbestemmelser og overgangsregler i kapittel 19.

For skyldnerne vil forslaget til innkrevingslov gi et enklere regelverk som er lettere tilgjengelig. Sammen med den pågående moderniseringen av innkrevingsprosessene i Skatteetaten vil den nye loven gjøre det lettere for skyldnerne å ivareta sine interesser. Forslaget til ny lov vil også legge til rette for at Innkrevingsmyndigheten kan tilpasse sin virksomhet og de aktuelle innkrevingstiltakene til den enkelte skyldner, på en måte som ivaretar skyldneren på en bedre måte enn i dag. En felles lov med enhetlige regler legger også til rette for at Innkrevingsmyndigheten kan ta bedre og mer helhetlige vurderinger for skyldnere som har flere, ulike krav mot seg.

Forslag til innkrevingslov har enkelte endringer som vil kunne påvirke tingrettene. Noen vil isolert sett gi noe økt arbeidsbelastning for tingrettene, mens andre vil redusere sakstilfanget. Forslaget om klageadgang for ulovfestet motregning og avregning, se punkt 11.6.2 og 12.4.2, vil kunne gi noe økt sakstilfang for tingretten. Samtidig vil enkelte av de andre forslagene redusere sakstilgangen, som forslaget om et generelt unntak fra reglene om beslagsfrihet ved motregning i til gode skatt og avgift, se punkt 11.4.2 og begrensninger i adgangen til å få rettslig prøvet det underliggende kravet, se punkt 16.4.4.2. På samme måte antas det at tingrettene vil måtte avgjøre færre kostnadskrav gjennom forslaget om at Innkrevingsmyndigheten kan erstatte partenes sakskostnader, se punkt 7.3.3.2. Samlet sett legger departementet til grunn at forslagene ikke vil medføre noen vesentlig endring i tingrettenes sakstilfang. Samtidig vil forslaget om å anvende de alminnelige reglene for vernetting, se punkt 16.3.2, medføre at sakene fordeles jevnere mellom landets tingretter enn i dag.

Forslaget til innkrevingslov legger sammen med moderniseringen av innkrevingsystemene i Skatteetaten til rette for bedre innkrevingsprosesser. Departementet legger til grunn at dette vil gi en mer effektiv innkreving, som vil gi kreditorene, som er ulike offentlige virksomheter og enkelte private parter, minst like god dekning av kravene som i dag.

Det foreslås visse justeringer i pliktene til tredjeparter, for eksempel i plikten til å gi opplysninger til Innkrevingsmyndigheten. Departementet legger imidlertid til grunn at disse endringene ikke vil medføre vesentlige konsekvenser for disse tredjepartene.

Næringsdrivende vil ellers først og fremst berøres av regelendringene som legger grunnlag for en ny og bedre utleggsprosess. Det vises til nærmere omtale i det separate høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 13.3.

21 MERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSENE

21.1 Til forslag til innkrevingslov

Til § 1 Formålet med loven

Bestemmelsen slår fast at loven skal legge til rette for en effektiv innkreving, som ivaretar hensynet til skyldner.

Det vises til nærmere omtale i punkt 5.1.

Til § 2 Virkeområde og innkrevingsmyndighet

Bestemmelsens første ledd slår fast at myndigheten etter loven er lagt til Innkrevingsmyndigheten i første instans, og at Innkrevingsmyndigheten krever inn de kravene den i lov eller i medhold av lov er pålagt å innkreve.

Etter andre ledd gjelder loven også på Svalbard og Jan Mayen.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til i forskrift å gi nærmere regler om hvilke krav Innkrevingsmyndigheten skal innkreve, jf. også første ledd.

Fjerde ledd inneholder en folkerettsreservasjon som fastslår at loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat.

Det vises til nærmere omtale i punkt 5.2, 5.3, 5.5 og 5.7.

Til § 3 Utøvelse av kreditorposisjon

Første ledd slår fast at Innkrevingsmyndigheten fullt ut ivaretar rollen som kreditor for de krav den har til innkreving.

Etter andre ledd kan departementet i forskrift gi nærmere regler om innholdet i første ledd, herunder kan departementet fastsette begrensninger for utøvelsen av kreditorrollen. Det kan for eksempel være aktuelt å gi regler om at Innkrevingsmyndigheten for utvalgte kravtyper ikke skal benytte enkelte kreditortiltak, eller at dette først skal gjøres etter kontakt med oppdragsgiver, se nærmere omtale i punkt 6.2.

Etter tredje ledd kan Innkrevingsmyndigheten fastsette betalingsfrist for underholdsbidrag som kreves inn etter innkrevingsloven. Det kan være aktuelt å gi en betalingsfrist som avviker fra forfall i avtale, vedtak eller dom. Bestemmelsen viderefører bidragsinnkrevingsloven § 9 andre ledd andre punktum, se punkt 18.3.

Etter fjerde ledd kan departementet i forskrift gi nærmere regler om når innkrevingen av krav til private kreditorer kan avsluttes, se punkt 18.5.

Til § 4 Forholdet til forvaltningsloven, inkassoloven mv.

Etter bestemmelsen gjelder forvaltningsloven for Innkrevingsmyndighetens virksomhet etter loven, med de unntak som følger av første ledd. Dette innebærer at forvaltningsloven som utgangspunkt gjelder også der Innkrevingsmyndigheten behandler saker med hjemmel i tvangsfullbyrdelsesloven.

I bestemmelsens første ledd foreslås flere unntak fra forvaltningsloven.

Ved behandling av saker om avregning etter innkrevingsloven § 22, utlegg etter § 23, herunder utleggstrekk, utleggspant og beslutninger om intet til utlegg, og gjennomføring av utleggstrekk etter §§ 28 til 30 og §§ 32 til 36, gjelder ikke forvaltningsloven § 14 om saksforberedelse og klage ved pålegg om å gi opplysninger, § 16 om forhåndsvarsling, § 17 andre og tredje ledd om foreleggelse av opplysninger under saksforberedelsen, §§ 28 til 34 om klage og § 35 andre til fjerde ledd om omgjøring. Ved behandling av saker om utleggspant etter innkrevingsloven § 23, foreslås det i tillegg unntak fra forvaltningsloven § 15 fjerde ledd om klage på beslutning om å fremme forretning om gransking. Det foreslås videre unntak fra forvaltningsloven § 17 første ledd om utrednings- og informasjonsplikt ved anvendelse av tvangsfullbyrdelsesloven ny §§ 7-12 til 7-14, se forslag i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven. Ved behandling av saker om tvangsdekning i enkle pengekrav etter innkrevingsloven § 24, gjelder ikke forvaltningsloven § 14, § 16, §§ 28 til 34 og 35 andre til fjerde ledd.

Forvaltningsloven § 14, § 16, § 17 og §§ 28 til 34 og § 35 andre til fjerde ledd gjelder ikke ved beslutning om motregning etter innkrevingsloven § 21. Ved behandling av saker som gjelder enkeltvedtak om trekkansvar etter innkrevingsloven §§ 31 og 40 tredje ledd, gjelder ikke forvaltningsloven § 14, §§ 28 til 34 og § 35 andre til fjerde ledd. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 og § 35 andre til fjerde ledd gjelder ikke ved beslutning om ettergivelse av hensyn til kreditor. Ved slik beslutning gjelder heller ikke forvaltningsloven § 25 andre og tredje ledd om begrunnelsens innhold for begrunnelse dersom slik begrunnelse antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning av kravet.

Forvaltningsloven § 36 om sakskostnader gjelder ikke for Innkrevingsmyndighetens virksomhet.

Det følger av bestemmelsens andre ledd at inkassoloven ikke gjelder for virksomhet etter innkrevingsloven.

Av tredje ledd følger det at tvisteloven § 3-3 gjelder for hvem som kan opptre som fullmektig ved klage til tingretten. Forvaltningsloven § 12 om advokat eller annen fullmektig gjelder i andre saker.

Det vises til nærmere omtale av forholdet til forvaltningsloven i punkt 7.1, punkt 7.2 og i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven punkt 9.14.2.4. I punkt 7.3.2 omtales skyldners rett på fullmektig, og i punkt 7.4 forholdet til inkassoloven.

Til § 5 Sakskostnader

Første ledd slår fast at en part kan kreve erstatning for kostnader som er nødvendige for å få endret en avgjørelse, dersom avgjørelsen etter klage endres som følge av en feil som Innkrevingsmyndigheten kan bebreides for.

Etter andre ledd må krav etter første ledd settes frem senest tre uker etter at melding om endret avgjørelse er gitt parten. Kravet avgjøres av Innkrevingsmyndigheten i første instans, og kan påklages til overordnet forvaltningsorgan etter reglene i forvaltningsloven § 28 til § 34.

Det følger av tredje ledd at reglene om erstatning av sakskostnader i første og andre ledd ikke gjelder ved beslutning om utlegg, tvangsdekning, motregning og avregning som påklages til tingretten. I slike saker kan Innkrevingsmyndigheten likevel erstatte partenes sakskostnader dersom det er klart at parten har rett på dekning etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3.

Fjerde ledd har en regel om at Innkrevingsmyndigheten kan pålegge skyldner å betale gebyr som påløper i sak om tvangsinnkreving etter rettsgebyrloven § 14. Når utlegg blir besluttet skal gebyrene fastsettes og inndrives sammen med kravet. I andre tilfeller fastsettes kostnadsansvaret innen saken avsluttes. Kostnadsavgjørelsen har tvangskraft. Dersom tvangsgrunnlaget oppheves eller utlegget kjennes ugyldig, bortfaller skyldners plikt til å betale gebyr etter denne bestemmelsen.

Det vises til nærmere omtale i punkt 7.3.3.

Til § 6 Tilbakebetaling

Etter første ledd kan beløp som Innkrevingsmyndigheten har utbetalt til noen som ikke hadde krav på utbetalingen, kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil.

Andre ledd slår fast at vedtak om tilbakebetaling etter første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

Det følger av tredje ledd at innkreving av beløp som kreves tilbakebetalt etter første ledd ikke iverksettes før eventuell klage er avgjort. Motregning kan likevel gjennomføres.

Det vises til nærmere omtale i punkt 18.1.

Til § 7 Utbetaling

Første ledd første punktum slår fast at utbetaling fra Innkrevingsmyndigheten skal skje til betalingsmottakers konto. Etter andre punktum kan utbetaling likevel skje på annen måte.

Det vises til nærmere omtale i punkt 18.4.

Til § 8 Taushetsplikt

Bestemmelsen slår fast at for saker som behandles etter innkrevingsloven, gjelder som hovedregel tilsvarende taushetsplikt som etter skatteforvaltningsloven § 3-1 første ledd og omfatter opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold. Bestemmelsene i forvaltningsloven § 13 til § 13 f gjelder som utfyllende bestemmelser.

Det vises til nærmere omtale i punkt 7.3.1.

Til § 9 Skyldners opplysningsplikt

Bestemmelsen slår fast at skyldner plikter å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene. Opplysningsplikten gjelder etter krav fra Innkrevingsmyndigheten.

Det vises til nærmere omtale i punkt 8.3.2.1.

Til § 10 Tredjeparts opplysningsplikt

Etter første ledd plikter enhver tredjepart etter krav fra Innkrevingsmyndigheten å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Det gjelder en begrenset opplysningsplikt for fysiske personer, i den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet.

Etter andre ledd plikter offentlige myndigheter, innretninger mv. og tjenestemenn, å gi opplysninger etter første ledd uten hinder av taushetsplikt.

Tredje ledd slår fast at etter krav fra Innkrevingsmyndigheten plikter advokater og andre tredjeparter som ikke er nevnt i andre ledd, å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i pengeoverføringene, på deres konti tilhørende skyldner, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Etter fjerde ledd kan Innkrevingsmyndigheten kreve opplysninger fra Folkeregisteret uten hinder av taushetsplikt.

Etter femte ledd kan Innkrevingsmyndigheten kreve at tredjepart dokumenterer opplysningene de er pliktige til å gi.

Sjette ledd gir departementet forskriftshjemmel til å gi nærmere regler om hvilke opplysninger som skal gis uten hinder av taushetsplikt etter andre ledd.

Etter syvende ledd kan departementet i forskrift gi regler om at tredjeparter skal gi opplysninger ukrevet til Innkrevingsmyndigheten.

Åttende ledd gir departementet forskriftshjemmel til å gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted.

Det vises til nærmere omtale i punkt 8.3.2.2.

Til § 11 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser

Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Innkrevingsmyndigheten kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

Etter andre ledd kan Innkrevingsmyndigheten treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger.

Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Etter tredje ledd kan Innkrevingsmyndigheten benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

Etter fjerde ledd kan departementet gi forskrift om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

Det vises til nærmere omtale i punkt 8.4.

Til § 12 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Andre ledd gir departementet hjemmel til i forskrift å gi nærmere regler om behandling etter første ledd.

Det vises til nærmere omtale i punkt 8.4.

Til § 13 Forskrift om adgangen til utlevering av opplysninger og annen behandling av taushetsbelagte opplysninger

Det følger av forvaltningsloven § 13 g at Kongen etter nærmere vilkår kan gi forskrift om at taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 ikke er til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet. Bestemmelsen i § 13 gir departementet adgang til å gi forskrift som

angitt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter innkrevingsloven § 8.

Det vises til nærmere omtale i punkt 8.5.

Til § 14 Innhenting og utlevering av opplysninger til andre namsmyndigheter

Bestemmelsen slår fast at Innkrevingsmyndigheten uten hinder av taushetsplikt kan innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om besluttet utlegg til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse.

Bestemmelsen er en videreføring av tvangsfullbyrdelsesloven § 2-16.

Det vises til nærmere omtale i punkt 8.6.

Til § 15 Renter og gebyr mv. ved forsinket betaling

Når rente ved forsinket betaling er hjemlet i særlovgivningen, er det denne som regulerer beregningen av renten.

Hvor særlovgivningen ikke gir grunnlag for å kreve rente ved forsinket betaling, påløper det rente etter første ledd. Rentesatsen tilsvarende den som fastsettes i medhold av forsinkelsesrenteloven.

Det følger av andre ledd at renter etter første ledd løper fra tre uker etter at skyldner er gitt varsel om at det vil påløpe rente ved forsinket betaling.

Det følger av tredje ledd at departementet i forskrift kan gi utfyllende bestemmelser til første og andre ledd. Enkelte kravstyper kan unntas fra rente ved forsinket betaling. Det kan også bestemmes at rente skal løpe med en lavere sats enn det som følger av første ledd.

Når særlige hensyn gjør seg gjeldende for enkelte kravstyper, kan departementet i forskrift bestemme at det kan ilegges gebyr ved forsinket betaling, se bestemmelsens fjerde ledd. Gebyr ved forsinket betaling må være hensiktsmessig for kravstypen, og ikke urimelig for skyldner. Dersom hovedkravet er tvangsgrunnlag, er også gebyret ved forsinket betaling tvangsgrunnlag.

Det følger av femte ledd at det ikke påløper rente eller gebyr når forsinket betaling skyldes forhold på fordringshavers side. Hvilke forhold på fordringshavers side som utelukker forsinkelsesreaksjon, vil tilsvare det som gjelder etter forsinkelsesrenteloven.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.

Til § 16 Dekningsrekkefølge

Bestemmelsen regulerer dekningsrekkefølgen ved motregning og andre situasjoner hvor dette ikke følger skyldners valgrett eller andre regler. Første ledd angir at kravene skal dekkes i den rekkefølge som framgår av dekningsloven § 2-8 første og andre ledd.

Etter andre ledd er ikke Innkrevingsmyndigheten forpliktet til å dekke krav som har betryggende sikkerhet, for eksempel der kravet som etter hovedregelen skal ha dekning først allerede er sikret gjennom utleggspant. Innkrevingsmyndigheten står i slike tilfeller fritt til å dekke opp neste krav i dekningsrekkefølgen.

I medhold av tredje ledd kan det også besluttes en avvikende rekkefølge i motregningssituasjoner hvor det er en særlig nær sammenheng mellom hovedkrav og motkrav. Vilkåret om at det skal foreligge en særlig nær sammenheng mellom kravene skal tolkes strengt. At hovedkrav og motkrav er knyttet til samme kravtype skal i seg selv ikke gi Innkrevingsmyndigheten adgang til å dekke opp krav i en annen rekkefølge enn hovedregelen angir.

Fjerde ledd gir departementet adgang til å regulere dekningsrekkefølge nærmere i forskrift.

Se kapittel 14 for nærmere omtale.

Til § 17 Betalingsavtale

Det følger av første ledd at Innkrevingsmyndigheten kan tilby skyldner en betalingsavtale når det anses hensiktsmessig.

Andre ledd angir at Innkrevingsmyndigheten kan sette vilkår for å innvilge betalingsavtale etter første ledd.

Bestemmelsens tredje ledd regulerer at beslutninger om betalingsavtale ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Fjerde ledd gir departementet forskriftshjemmel til å gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen.

Se nærmere omtale i punkt 10.2.2.

Til § 18 Ettergivelse av hensyn til kreditor

Bestemmelsen regulerer ettergivelse av hensyn til kreditor. Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten ettergi et krav helt eller delvis dersom det antas å gi bedre dekning enn fortsatt innkreving. Det er en forutsetning at ettergivelse ikke vil virke støtende eller egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

Andre ledd regulerer ettergivelse av krav med forfall mer enn ti år tilbake i tid. For slike krav er vilkåret om dekning at fortsatt innkreving ikke vil gi dekning av betydning. Også etter andre ledd er det et vilkår at ettergivelse ikke må virke støtende eller egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

Tredje ledd regulerer adgangen til å sette ytterligere vilkår for ettergivelse etter første og andre ledd.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til i forskrift å gi nærmere regler om adgangen til ettergivelse av krav etter bestemmelsen.

Se punkt 10.2.3.1 for nærmere omtale.

Til § 19 Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldneren

Det følger av første ledd at Innkrevingsmyndigheten kan ettergi et krav helt eller delvis når skyldneren er varig ute av stand til å betale kravet. Den svekkende betalingsevnen må skyldes særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker, og det må være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen. I tillegg er det et vilkår at ettergivelsen ikke må virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Der betalingsevnen bare er midlertidig svekket kan Innkrevingsmyndigheten innvilge betalingsavtale på samme vilkår.

Bestemmelsens andre ledd fastslår at Innkrevingsmyndigheten kan sette ytterligere vilkår for å innvilge en ettergivelse eller betalingsavtale etter første ledd.

Tredje ledd gir hjemmel til at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om betalingsavtaler og ettergivelse av krav etter denne bestemmelsen, herunder i hvilke tilfeller adgangen til ettergivelse skal være begrenset.

For nærmere omtale, se punkt 10.2.3.2.

Til § 20 Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.

Første ledd gir Innkrevingsmyndigheten kompetanse til å ettergi forsinkelsesrente og gebyr ved forsinket betaling, samt omkostninger ved innkrevingen, der det foreligger særlige forhold. Ettergivelse forutsetter at hovedstolen er betalt.

I andre ledd fremgår det at beslutninger etter denne bestemmelsen ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Tredje ledd sier at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om adgangen til ettergivelse av krav etter denne bestemmelsen, også i hvilke tilfeller ettergivelsesadgangen skal være begrenset.

Se punkt 10.2.3.3 for nærmere omtale.

Til § 21 Motregning

Det følger av første ledd at alle krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten kan motregnes i til gode skatt og avgift. Dette gjelder også under konkursbehandling, så lenge ikke annet følger av dekningsloven kapittel 8 eller annet regelverk. Regelen kommer til uttrykk ved at det ikke gis noen alternativ regulering for konkurssituasjonen i første ledd.

Ved motregning i til gode skatt og avgift, gjelder ikke begrensningene i beslagsretten som følger av dekningsloven kapittel 2. Skyldner vil ikke kunne klage på at motregningen skjer i midler som er nødvendig til livsopphold

Andre ledd angir hvilke kravstyper som kan motregnes i andre offentlige utbetalinger. Krav som i dag har prioritet i henhold til dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a og b, kan motregnes i andre krav skyldner har mot det offentlige, selv om det ikke foreligger gjensidighet. Dette gjelder også krav under fellesinnkrevingen (formues- og inntektsskatt og trygdeavgift). Motregningsadgangen er den samme i og utenfor konkurs, så lenge annet ikke følger av dekningsloven kapittel 8 eller annet regelverk.

Regelen kommer til uttrykk ved at det ikke gis noen alternativ regulering for konkurssituasjonen i andre ledd.

Bestemmelsens tredje ledd omhandler gjennomføringen av motregningen, og gjelder både ved lovfestet og ulovfestet motregning. Etter krav fra Innkrevingsmyndigheten skal offentlige utbetalere overføre hovedkravet til Innkrevingsmyndigheten.

Departementet gis adgang til å fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om hvordan motregningspålegget skal gis.

Det følger av fjerde ledd at skyldner kan klage på motregningen. Klagefristen er på en måned fra skyldner ble underrettet om motregningen, og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-7 om beregning og avbrytelse av frister skal gjelde tilsvarende. Tingretten er klageinstans, og klageadgangen gjelder også der motregningen er gjennomført på ulovfestet grunnlag. Klagen kan blant annet være knyttet til det underliggende kravet eller motkravet, eller begrunnet i at motregningen er i strid med skyldners rett til midler til livsopphold, jf. dekningsloven kapittel 2. For sistnevnte anførsel er likevel adgangen til å klage begrenset der hovedkravet er til gode skatt og avgift, se bestemmelsens første ledd. Adgangen til å klage til tingretten gjelder når motkravet kreves inn etter bestemmelsene i innkrevingsloven.

Se kapittel 11 for nærmere omtale.

Til § 22 Avregning

Hvilke krav som kan avregnes, og i hvilke ytelser avregningsinstituttet kan benyttes, reguleres i folketrygdloven og ulike særlover. Innkrevingsloven tar sikte på å gi en tydeligere regulering av en del spørsmål knyttet til Innkrevingsmyndighetens bruk av avregning som virkemiddel.

I første ledd fastslås det at skyldner ved avregning har rett til å beholde nødvendige midler til livsopphold, jf. dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum. Bestemmelsen lovfester det som antas å være gjeldende rett.

Bestemmelsens andre ledd kodifiserer avregningens fortrinnsrett. Når det besluttes avregning, kan derfor et løpende utleggstrekk måtte vike.

Innkrevingsmyndigheten har behov for å kunne endre en besluttet avregning av eget tiltak. Adgangen til å endre avregning skal være den samme som ved utleggstrekk. Tredje ledd bestemmer derfor at den nye reguleringen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd skal gjelde tilsvarende for avregning.

Bestemmelsens fjerde ledd viser til tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 om klage. Skyldner kan klage til tingretten på Innkrevingsmyndighetens avgjørelser og handlemåte ved avregning. Som ved utleggstrekk, kan klagen settes fram fra varsel er gitt etter § 25, og så lenge avregningen løper. Tvangsfullbyrdelsesloven § 2-7 gjelder tilsvarende for beregning og avbrytelse av frister.

Det følger av femte ledd første punktum at løpende avregninger skal gjøres tilgjengelige for namsmyndighetene. Nærmere bestemmelser om gjennomføringen vil kunne gis i forskrift.

Bestemmelsen sjette ledd gir foreldelsesloven § 17 nr. 3 og § 21 nr. 4 tilsvarende virkning ved varsel, eventuelt beslutning, om avregning. Dette innebærer at varsel etter innkrevingsloven § 25 fører til en ny foreldelsesfrist på 10 år, som regnes fra tidspunktet varsel blir gitt.

Se kapittel 12 for nærmere omtale.

Til § 23 Utlegg

Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten beslutte utlegg for krav som den har til innkreving og som det foreligger tvangsgrunnlag for. Utlegg kan besluttes ved utleggstrekk i lønn eller ytelse fra NAV mv., eller ved utleggspant i et formuesgode. I saker hvor skyldner ikke har inntekt som det kan trekkes i, eller formuesgoder av verdi, kan en sak avsluttes med intet til utlegg, se punkt 13.2.1.

Andre ledd viderefører bestemmelsen i bidragsinnkrevingsloven § 11 andre ledd om at utleggstrekk kan besluttes for uforfalte bidragsforpliktelser når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt, og ikke stiller sikkerhet, se også her punkt 13.2.1.2.

Tredje ledd angir hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten ved behandling av saker om utlegg, se punkt 13.3.2.

Til § 24 Tvangsdekning i enkle pengekrav

Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten når den har tatt utleggspant i enkle pengekrav, beslutte tvangsdekning av utleggspantet, se punkt 13.2.3.2.

Andre til syvende ledd angir hvilke regler som skal gjelde når Innkrevingsmyndigheten har besluttet tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav.

I andre ledd første og andre punktum og tredje til femte ledd er det regler om gjennomføring av tvangsdekning av enkle pengekrav. Reglene erstatter de fleste bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 som i dag gjelder for Statens innkrevingssentral, se punkt 13.8.2.2. I tvangsfullbyrdelseslovens kapittel 10 er det derfor kun § 10-2 som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. I tillegg må noen bestemmelser i tvangsfullbyrdelseslovens øvrige kapitler gjelde. Syvende ledd gir en uttømmende regulering av hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven som skal gjelde ved behandling av saker om tvangsdekning i enkle pengekrav, se punkt 13.3.2.

I andre ledd tredje punktum foreslås det en materiell endring om at krav om utbetaling er tvangsgrunnlag for utlegg, se punkt 13.8.2.3.

Sjette ledd slår fast at tvangsdekning avsluttes når beløpet er utbetalt til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 13.8.2.4.

Til § 25 Varsel før avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav

Etter første ledd første punktum skal Innkrevingsmyndigheten før den treffer beslutning om avregning, utlegg eller tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, varsle skyldner eller skyldners fullmektig, med oppfordring om å uttale seg om saken innen tre uker etter at varsel er sendt. Ved tvangsdekning i enkle pengekrav kan varsel tidligst gis tre uker etter at utlegg er besluttet, jf. første ledd andre punktum. Varsel ved tvangsdekning skal gis til skyldner og skyldners fullmektig, jf. første ledd første punktum, og også til den som utad fremstår som eier av fordringen eller dennes fullmektig, jf. første ledd andre punktum.

Andre ledd gir regler om varselets innhold. Varselet skal inneholde det som er nødvendig for at skyldner skal kunne ivareta sine interesser.

Tredje ledd gir regler om når varsel kan unnlates. Varsel kan unnlates dersom betryggende oversendelse ikke er praktisk mulig. Varsel kan også unnlates når beslutning om utlegg vil bli vesentlig vanskeliggjort om slikt varsel ble gitt.

Etter fjerde ledd kan departementet i forskrift gi regler om innholdet i varselet, og om hvordan varsel skal gis.

Se nærmere omtale under punkt 13.5.2.

Til § 26 Beslutning og underretning mv.

Innkrevingsmyndigheten kan ta beslutning om avregning, utlegg eller tvangsdekning i enkle pengekrav når uttalefristen etter § 25 er utløpt, jf. første ledd første punktum.

Dersom beslutning ikke er tatt innen to måneder etter at skyldner sist har uttalt seg og det dessuten er gått mer enn to måneder siden sist gitte frist for skyldner til å uttale seg har løpt ut, skal det varsles på nytt etter regelen i § 25, jf. første ledd andre punktum, se punkt 13.6.1.2.

Etter første ledd tredje punktum skal skyldneren informeres hvis det ikke treffes beslutning om avregning eller utlegg, se punkt 13.6.2.2.

Andre ledd slår fast at vesentlige opplysninger av betydning for beslutningen skal nedtegnes. Det er gitt mer detaljerte regler for hvilke opplysninger som skal nedtegnes ved beslutning om utleggstrekk. Andre ledd angir videre at en beslutning om avregning, utlegg og tvangsdekning skal grunngis.

Etter tredje ledd skal den som har krav på varsel etter § 25 meddeles beslutningen. Ved utleggstrekk skal skyldneren gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er besluttet, og den trekkpliktige skal underrettes om plikten til å foreta og innbetale trekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger. Meddelelse kan unnlates dersom betryggende oversendelse ikke er praktisk mulig.

Bestemmelsene om nedtegning, begrunnelse og meddelelse i andre og tredje ledd er nærmere omtalt i punkt 13.6.3.2.

Fjerde ledd gir regler om innsyn ved klage til tingretten. For skyldner og kreditor vil innsyn kunne gis etter bestemmelsene om partsinnsyn i forvaltningsloven §§ 18 til 19. Bestemmelsen i fjerde ledd vil derfor først og fremst sikre andre tredjeparter innsyn når innsyn er nødvendig for at de skal kunne ivareta sine interesser, se punkt 13.6.4.2.

Etter femte ledd kan departementet gi forskrift om at beslutning kan tas før uttalefristen i § 25 er utløpt, se punkt 13.6.1.2. Departementet kan også gi forskrift om hva som er vesentlige opplysninger og om krav til begrunnelse etter andre ledd, se punkt 13.6.3.2.

Til § 27 Bidragskravenes beskyttelse ved konkurs

Etter bestemmelsen kan den del av lønn o.l. som den trekkpliktige skal holde tilbake til dekning av et bidragskrav, ikke trekkes inn i bidragspliktiges konkursbo.

Bestemmelsen viderefører regelen om beslagsfrihet i konkurs i bidragsinnkrevingsloven § 18 første ledd. Se nærmere omtale under punkt 13.7.8.2.

Til Gjennomføring av utleggstrekk §§ 28–36

Innkrevingsloven § 28 slår fast at Innkrevingsmyndigheten skal gjennomføre utleggstrekk besluttet av den selv og utleggstrekk besluttet av alminnelig namsmann etter bestemmelsene i §§ 29 til 36. Bestemmelsene i §§ 28 til 36 må ses i sammenheng med ordningen med ett utleggstrekk. Det vises derfor til omtale i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 9, og til merknader til bestemmelsene i punkt 15.3 i samme høringsnotat.

Til § 37 Rettergang

Bestemmelsens første ledd inneholder en regel om at staten er part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter loven. For krav der privatperson er kreditor, er vedkommende selv part i sak om innkreving av kravet.

Det følger av andre ledd at Innkrevingsmyndigheten utøver partsstilling etter første ledd i saker for domstolene og alminnelig namsmyndighet, med mindre annet er bestemt.

Etter tredje ledd er endelig rettsavgjørelse og forlik i saker med flere skattekreditorer, bindende for alle skattekreditorene.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om hvilke saker partsstillingen i andre ledd omfatter.

Det vises til nærmere omtale i punkt 16.2 og 16.4

Til § 38 Frist for prøving av kravet

Første ledd stiller begrensninger for prøving av spørsmål om fastsettingen av kravet som er til innkreving. Dersom fristen for å anlegge søksmål etter fastsettingsregelverket er utløpt, kan ikke spørsmål om fastsettingen kreves prøvd i forbindelse med klagesak for domstolen om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring og motregning. Spørsmål om fastsettingen kan likevel kreves prøvd inntil tre måneder etter at Innkrevingsmyndigheten har besluttet det første innkrevingstiltaket som kan påklages, dersom klagen på tiltaket fremsettes innenfor gjeldende klagefrist.

Etter andre ledd kan det gis oppfrisking etter reglene i tvisteloven § 16-12 til § 16-14 for oversittelse av tremånedersfristen i første ledd.

Det vises til nærmere omtale i punkt 16.4.4.

Til § 39 Verneting ved klage

Første ledd inneholder hovedregelen om verneting ved klage til tingretten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Klage på beslutning om utlegg, tvangsdekning, motregning og avregning avgjøres av tingretten ved skyldners alminnelige verneting etter tvisteloven § 4-4.

Etter andre ledd gjelder tvisteloven § 4-3 for verneting ved klage til tingretten i saker der det ikke kan påvises verneting som nevnt i første ledd.

Det vises til nærmere omtale i punkt 16.3.

Til § 40 Straff og erstatningsansvar ved opplysningssvikt

Det følger av første ledd at skyldner og opplysningspliktig tredjepart som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til Innkrevingsmyndigheten, eller som unnlater å gi pliktige opplysninger, kan straffes med bot eller inntil to års fengsel.

Etter andre ledd kan den som grovt uaktsomt overtrer gjerningsbeskrivelsen i første ledd straffes med bot eller fengsel inntil ett år.

Bestemmelsene i første og andre ledd er nærmere omtalt i punkt 17.4.

Tredje ledd inneholder en ansvarsregel. I tilfeller der Innkrevingsmyndigheten kunne ha besluttet utleggstrekk dersom arbeidsgiveren ikke hadde sviktet sin opplysningsplikt, kan Innkrevingsmyndigheten holde vedkommende ansvarlig for de beløp som kunne ha vært trukket dersom melding om ansettelse og riktige og fullstendige opplysninger var gitt på riktig måte. Det foreslås at § 31 andre ledd andre til fjerde punktum og tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende, se nærmere omtale i punkt 13.7.7.

Til § 41 Ikrafttredelse

Bestemmelsen regulerer lovens ikrafttredelse. Første punktum sier at loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Andre punktum sier at de enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til forskjellig tid, herunder til forskjellig tid for ulike typer krav eller aktører.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 19.

Til § 42 Overgangsbestemmelser

Bestemmelsen sier at departementet kan gi overgangsbestemmelser ved innføring av ny lov.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 19.

21.2 Til endringer i vegtrafikkloven

Til § 31a tredje ledd

Hvor gebyr ikke betales rettidig, foreslås det at det påløper renter etter forsinkelsesrenteloven.

Se nærmere omtale i punkt 9.5.2.2.

Til § 38 andre ledd

I forlaget videreføres kommunenes adgang til motregning i til gode skatt og avgift og til selv å beslutte utleggspant for parkeringsgebyr som kommunen ilegger etter vegtrafikkloven § 31 a. Vegtrafikkloven § 38 kommer også til anvendelse ved innkreving av tilleggsavgift til piggdekkgebyr, jf. forskrift 7. mai 1999 nr. 437 om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr §§ 8 og 9.

Gjeldende § 38 andre ledd fjerde punktum legger kompetansen til å innkreve statlige krav på gebyr til Statens innkrevingsentral. Det foreslås å endre dette til Innkrevingsmyndigheten.

Se nærmere omtale i punkt 5.6.

21.3 Til endringer i eideomsskattelova

Til eideomsskattelova § 23 første ledd

Henvisningen til skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd foreslås tatt ut, da denne bestemmelsen foreslås opphevet, og henvisningen til § 17-1 femte ledd foreslås endret til innkrevingsloven § 38.

Til eideomsskattelova § 27 tredje punktum

I forslaget videreføres kommunenes adgang til motregning i til gode skatt og avgift, og til selv å beslutte utleggspant ved innkreving av eiendomsskatt. Bestemmelsen vil også komme til anvendelse for avfallsgebyr for husholdninger, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 34 femte ledd, som gir eideomsskattelova § 27 tilsvarende anvendelse.

Se nærmere omtale i punkt 5.6.

21.4 Til endringer i foreldelsesloven

Til foreldelsesloven § 17

Bestemmelsen redigeres, slik at fristavbrudd for Innkrevingsmyndigheten reguleres samlet i nytt tredje ledd. Tidligere tredje ledd blir nytt andre ledd.

Foreldelsesfristen avbrytes etter tredje ledd ved at skyldner gis varsel om tvangsinnkreving etter innkrevingsloven § 25. Varsel før endring av utleggstrekk eller avregning gir ikke fristavbrudd.

I tilfeller hvor skyldner ikke varsles forut for tvangsinnkreving, gis fristavbrudd ved beslutning om utleggstrekk, utleggspant eller at det ikke er funnet noe til utlegg.

For utenlandstilfellene kan foreldelsesfristen også avbrytes ved oversendelse til rett myndighet i den fremmede staten.

Se nærmere omtale i kapittel 15.

Til foreldelsesloven § 21

Ny nr. 4 regulerer virkningen av avbrutt foreldelse etter foreldelsesloven § 17 ny nr. 3. Ved fristavbrudd oppnår kravene en ny foreldelsesfrist på ti år. Den nye fristen løper fra fristen ble avbrutt.

Ved fristavbrudd etter foreldelsesloven §§ 15 til 19, foreldes etter forslag til ny nr. 5 ikke senere forfalte renter før hovedstolen foreldes. Rentene foreldes derfor aksessorisk, etter foreldelsesloven § 24, og ikke selvstendig etter foreldelsesloven §§ 2 og 3. Bestemmelsen gjelder generelt, og omfatter derfor også private skyldforhold.

Hvor foreldelsesfristen er avbrutt for hovedstolen, er det derfor ikke nødvendig å bryte foreldelsesfristen, for eksempel ved tvangsinnkreving, kun for å sikre senere påløpte renter mot foreldelse.

Som en konsekvens av den nye bestemmelsen, er § 21 nr. 2 fjerde punktum endret for så vidt gjelder rente.

Se nærmere omtale i kapittel 15.

21.5 Til barnelova § 78 tredje ledd

Bestemmelsen i § 78 tredje ledd er endret slik at krav etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg også når kravene skal innkreves etter reglene i innkrevingsloven. I dag følger dette av bidragsinnkrevingsloven § 7 første ledd, se punkt 13.4.2.

21.6 Til dekningsloven § 2-8 første ledd

Det foreslås å endre dekningsloven § 2-8 slik at krav med hjemmel i folketrygdloven § 22-15 skal ha samme prioritet ved utleggstrekk som skatte- og avgiftskrav. Prioriteten for skatte- og avgiftskrav følger i dag av dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav e. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås det å flytte bestemmelsen om prioritet for skatte- og avgiftskrav til bokstav f. Departementet foreslår derfor at forslaget tas inn i bokstav f.

Prioriteten vil omfatte også ansvar for slike krav eller tilsvarende trekk, jf. dekningsloven § 2-8 andre ledd.

Se nærmere omtale i punkt 12.2.2.

21.7 Til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II

Tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II inneholder en del regler for Statens innkrevingsentral, blant annet om namskompetanse, verneting og innhenting av opplysninger. Bestemmelsene vil erstattes av regler i innkrevingsloven, og kapittel 2 del II (§§ 2-14 til 2-17) foreslås derfor opphevet.

21.8 Til endringer i folketrygdloven

Til § 22-14 femte ledd

Bestemmelsen er endret, slik at den ikke lenger regulerer foreldelse ved avregning som besluttes av Innkrevingsmyndigheten.

Se nærmere omtale i punkt 15.5.2.1.

Til § 22-15 åttende ledd

Hjemmelen til å avregne i fremtidige ytelser ved tilbakekreving av feilaktige utbetalinger oppheves. Dette begrenser ikke adgangen til å kreve inn på annen måte, for eksempel ved tvangsinnkreving.

Endringen gjelder for Innkrevingsmyndigheten. Dette fremkommer ved at åttende ledd får et nytt tredje punktum, som gir hjemmel til å avregne i fremtidige ytelser ved krav knyttet til ytelser etter kapittel 5.

Se nærmere omtale i punkt 12.2.2.

21.9 Til brann- og eksplosjonsvernlova § 28 fjerde ledd

I forslaget videreføres kommunenes adgang til utvidet motregning i til gode skatt og avgift og til selv å beslutte utleggspant ved innkreving av feiegebyr.

Se nærmere omtale i punkt 5.6.

21.10 Til endringer i bidragsinnkrevingsloven

Reglene om innkreving av bidrag og andre krav som i dag kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, vil reguleres av forslaget til ny innkrevingslov. En rekke bestemmelser i bidragsinnkrevingsloven foreslås derfor opphevet. Dette gjelder §§ 1, 4, 7a, 9 til 25 og 30 til 36.

Til § 2

Tredje ledd andre punktum stadfester i dag at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 tredje ledd ikke gjelder. I hvilken utstrekning tvangsfullbyrdelsesloven skal gjelde ved innkreving av bidragskrav mv. vil følge av innkrevingsloven. Departementet foreslår derfor å oppheve denne bestemmelsen. I tillegg foreslås det å endre henvisninger til Innkrevingsmyndigheten i tredje og fjerde ledd. I tredje ledd foreslås det videre å endre formuleringen «utenlandske bidragskrav mv.» til «bidragskrav mv.». Det fremgår av henvisningen til første og andre ledd at bestemmelsen gjelder utenlandske krav, og det er derfor ikke nødvendig å presisere dette.

Det fremgår av femte ledd at private bidragsavtaler som bes krevet inn etter avtale med fremmed stat, skal kontrolleres og godkjennes. Etter ordlyden i bestemmelsen skal dette skje av «Innkrevingssentralen», men i praksis gjøres dette av Arbeids- og velferdsetaten. Departementet foreslår derfor å endre ordlyden slik at den blir i overensstemmelse med praksis.

Til § 3

Fjerde ledd har en definisjon av trekkpliktig. Hvem som er trekkpliktige ved gjennomføring av utleggstrekk vil bli regulert i innkrevingsloven. Bestemmelsen i § 3 fjerde ledd foreslås derfor opphevet.

Til § 5

Overskriften og ordlyden i bestemmelsen foreslås endret slik at det fremgår at innkrevingen legges til Innkrevingsmyndigheten.

Til § 7

Bestemmelsen fastsetter i dag at bidragskrav og andre krav som etter bidragsinnkrevingsloven eller andre lover skal innkreves av Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, er tvangsgrunnlag for utlegg. For de fleste av kravene som omfattes av bestemmelsen foreligger det tvangsgrunnlag også etter særlovgivning. Departementet foreslår å ta inn regler om tvangsgrunnlag i særlovgivningen der det ikke er gitt i dag, se forslag til endringer i barnelova § 78 og barnevernlova § 15-12. Bestemmelsen i bidragsinnkrevingsloven § 7 om at krav som kreves inn etter andre lover er tvangsgrunnlag for utlegg, kan derfor oppheves. For å sikre fortsatt tvangsgrunnlag for utenlandske bidragskrav etter § 2 første og andre ledd, tilbakebetalingskrav etter § 26 og pålegg etter § 27 ved innkreving hos Innkrevingsmyndigheten, foreslås det at disse kravene skal ha tvangsgrunnlag etter § 7. Det foreslås videre at krav på underholdsbidrag som har tvangsgrunnlag ved innkreving hos Innkrevingsmyndigheten, skal beholde tvangsgrunnlaget dersom innkrevingen avsluttes i medhold av innkrevingsloven § 2 fjerde ledd. Det vises til omtale i punkt 13.4.2.

Til § 26

I første ledd er det i dag en generell hjemmel for tilbakekreving ved feilutbetalinger. Denne vil erstattes av forslag til innkrevingslov § 6, og foreslås derfor opphevet. Det gjør det nødvendig med enkelte redaksjonelle endringer i andre ledd, siden den i dag viser til første ledd. Det vises til nærmere omtale i punkt 18.1.2.

Til § 27, 28 og 29

Det foreslås enkelte endringer i ordlyden som følge av at innkrevingen legges til Innkrevingsmyndigheten.

21.11 Til straffeloven § 169

Straffeloven § 169 fastsetter straffansvar for hindring av tvangsfullbyrdelse. Etter andre ledd kan trekkpliktige som unnlater å foreta eller videreformidle utleggstrekk pålagt av alminnelig namsmann eller særskilt namsmyndighet straffes. Straffebudet omfattet før 1. januar 2023 bidragskrav, erstatning og oppreisning etter skade voldt ved straffbart forhold, bøter og skatte- og avgiftskrav. Departementet legger til grunn at disse kravene, og også statens regresskrav etter voldserstatningsloven § 11, er ment å skulle omfattes av straffeloven § 169 andre ledd også etter at dekningsloven § 2-8 ble endret fra 1. januar 2023.

Departementet foreslår å endre § 169 slik at den skal gjelde uavhengig av hvilket krav som ligger til grunn for utleggstrekket.

Det vises til nærmere omtale i punkt 17.2.2.

21.12 Til endringer i skattebetalingsloven

Til § 1-3

Bestemmelsen i § 1-3 første ledd andre punktum slår fast at visse tilbakebetalingskrav kan kreves inn av innkrevingsmyndighetene uavhengig av om mottakeren var i god tro. Hvem som er innkrevingsmyndigheter etter loven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av forslag til endringer i § 2-1, se merknader til denne, foreslås det at kompetansen etter § 1-3 første ledd legges til skattekontoret.

Til § 1-4

Bestemmelsen stadfester at skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg. Det samme følger i dag av § 14-1, men regelen foreslås flyttet til § 1-4 når bestemmelsene om utlegg i §§ 14-1 til 14-6 oppheves. Det vises til nærmere omtale i punkt 13.4.2 og 13.9.1.

Til § 2-1

Skattebetalingsloven kapittel 2 inneholdt opprinnelig en rekke paragrafer som stadfestet hvilke ulike forvaltningsorganer som skulle regnes som innkrevingsmyndigheter etter loven. Disse bestemmelsene er som følge av tidligere endringer av organiseringen opphevet, med unntak av § 2-1, hvor første ledd første punktum stadfester at skattekontoret er innkrevingsmyndighet for krav som nevnt etter loven. En del andre bestemmelser i loven ga kompetanse til de myndighetene som anses som innkrevingsmyndigheter i kapittel 2. I praksis gjelder det nå i utgangspunktet bare skattekontoret. Departementet foreslår å oppheve § 2-1 første ledd første punktum, og i stedet fastsette direkte i de aktuelle paragrafene at det er skattekontoret som utøver myndigheten.

Etter § 2-1 første ledd andre punktum kan departementet bestemme at myndigheten som utøves av skattekontoret også skal kunne utøves av Statens innkrevingsentral. Departementet foreslår at dette endres til Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår også en justering av andre ledd, som stadfester at departementet kan bestemme at Tolletaten skal innkreve nærmere bestemte krav. Denne bestemmelsen fastsetter også at skattebetalingsloven kapittel 14 i tilfelle ikke gjelder for Tolletaten. Formuleringen tar sikte på å regulere at Tolletaten ikke skal kunne benytte særnamsmannskompetansen i §§ 14-1 til 14-6. Disse bestemmelsene foreslås nå opphevet. Departementet foreslår derfor å ta ut formuleringen om at kapittel 14 ikke gjelder for Tolletaten.

Til § 3-1

Bestemmelsens andre ledd opplyser i dag om at forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven er regulert i skattebetalingsloven §§ 13-5, 14-2, 14-5 og 14-10. De tre første bestemmelsene som det vises til, foreslås opphevet, og henvisningen til § 14-10 fremstår som en ren informasjonsbestemmelse uten selvstendig betydning. Departementet foreslår derfor å oppheve andre ledd, og at gjeldende tredje ledd blir nytt andre ledd.

Til § 3-3

Bestemmelsens første ledd regulerer i dag kravet til begrunnelse for avgjørelser etter § 15-2 og fastslår at slike beslutninger ikke kan påklages. Departementet foreslår å oppheve § 15-2. Det foreslås derfor å oppheve § 3-3 første ledd. Andre til femte ledd blir nye første til fjerde ledd.

Til § 3-4

Bestemmelsen slår fast at folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt skal gi nødvendige opplysninger til innkrevingsmyndighetene. Hvem som er innkrevingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av forslag til endringer i § 2-1, se merknader til denne, foreslås det at kompetansen til å innhente opplysninger etter § 3-4 legges til skattekontoret.

Til § 3-5

Bestemmelsen regulerer innkrevingsmyndighetenes adgang til sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser. Hvem som er innkrevingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av forslag til endringer i § 2-1, se merknader til denne, foreslås det at kompetansen etter § 3-5 legges til skattekontoret.

Til § 3-6

Bestemmelsen regulerer innkrevingsmyndighetenes bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer. Hvem som er innkrevingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av forslag til endringer i §

2-1, se merknader til denne, foreslås det at kompetansen etter § 3-6 legges til skattekontoret.

Til § 5-13

Etter § 5-13 første ledd første punktum skal skattekontoret føre kontroll med arbeidsgivere og andre som har plikt til å foreta trekk. Kontrollen kan omfatte blant annet plikten til å foreta utleggstrekk. Som følge av at utleggstrekk ikke lenger reguleres i skattebetalingsloven, foreslår departementet å presisere at det gjelder utleggstrekk etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven.

Til § 5-13a

Bestemmelsen gir hjemmel for pålegg om bokføring, blant annet overfor arbeidsgivere som har plikt til å foreta utleggstrekk. Som følge av at utleggstrekk ikke lenger reguleres i skattebetalingsloven, foreslår departementet å presisere at det gjelder utleggstrekk etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven.

Til § 5-13b

Bestemmelsen gir hjemmel for pålegg om revisjon, blant annet overfor arbeidsgivere som har plikt til å foreta utleggstrekk. Som følge av at utleggstrekk ikke lenger reguleres i skattebetalingsloven, foreslår departementet å presisere at det gjelder utleggstrekk etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven.

Til § 5-13c

Bestemmelsen gir hjemmel for å pålegge oppbevaring av regnskapsmateriale utover femårsfristen i regnskapsloven, blant annet i forbindelse med kontroll av utleggstrekk. Som følge av at utleggstrekk ikke lenger reguleres i skattebetalingsloven, foreslår departementet å presisere at det gjelder utleggstrekk etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven.

Til § 8-1 sjette ledd

Bestemmelsen gir hjemmel til å fastsette forskrift om fordeling av blant annet prosessutgifter mellom skattekreditorene. Som følge av at skattebetalingsloven § 17-1 oppheves, og det foreslås en ny bestemmelse om prosessordningen i innkrevingsaker i innkrevingsloven § 37, foreslås det å ta inn en henvisning til sistnevnte bestemmelse i skattebetalingsloven § 8-1 sjette ledd.

Til § 10-50

Bestemmelsen regulerer forfall av utleggstrekk, og viser i dag til forfallsreglene i tvangsfullbyrdsloven § 7-22 første ledd. Bestemmelsene om gjennomføring av utleggstrekk foreslås tatt inn i innkrevingsloven §§ 28 til 36, hvor forfall av utleggstrekk foreslås regulert i § 30 andre ledd. Departementet foreslår derfor å oppheve skattebetalingsloven § 10-50. Det vises til nærmere omtale i punkt 13.7.6.2.

Til § 12-1

Etter femte ledd foreldes ikke senere forfalte forsinkelsesrenter av skatte- og avgiftskrav før hovedstolen foreldes. Departementet foreslår, i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet, en ny, tilsvarende bestemmelse i foreldelsesloven § 21 femte ledd, som skal gjelde generelt. Den angir at der foreldelse er avbrutt for hovedkravet etter foreldelsesloven §§ 15 til 19, foreldes ikke senere forfalt rente før hovedstolen foreldes. Som en konsekvens av forslaget foreslår departementet at skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd oppheves. Det vises til nærmere omtale i punkt 15.4.

Til kapittel 13 Motregning

Gjeldende kapittel 13 i skattebetalingsloven regulerer adgangen til motregning, herunder utvidet motregningsadgang for skatte- og avgiftskrav. Departementet foreslår å regulere adgangen til motregning i innkrevingsloven § 21, og foreslår derfor å oppheve kapittel 13. Det vises til nærmere omtale i kapittel 11.

Til §§ 14-1 til 14-6

Gjeldende §§ 14-1 til 14-6 i skattebetalingsloven regulerer utlegg. Bestemmelsen om at skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg foreslås flyttet til skattebetalingsloven ny § 1-4. De øvrige av disse bestemmelsene foreslås erstattet av nye bestemmelser om utlegg i innkrevingsloven. Departementet foreslår derfor å oppheve §§ 14-1 til 14-6. Det vises til nærmere omtale i kapittel 13.

Til kapittel 15 Betalingsutsettelse og betalingsnedsettelse - lempning

Kapittel 15 (§§ 15-1 til 15-4) foreslås erstattet av nye bestemmelser om betalingsutsettelse og ettergivelse i forslag til innkrevingslov §§ 17 til 20. Kapittel 15 i skattebetalingsloven foreslås derfor opphevet. Det vises til nærmere omtale i kapittel 10.

Til § 16-1

Bestemmelsen regulerer tvangsinnfordringen av ansvarskrav når skatte- og avgiftskrav ikke er betalt ved forfall. Det følger av andre ledd at disse kan innkreves etter reglene i skattebetalingsloven om motregning og tvangsfullbyrdelse. Departementet foreslår endringer i § 16-1 andre ledd som henviser til innkrevingsloven. Det vises til nærmere omtale i punkt 18.2.

Til § 16-20

Første ledd andre punktum regulerer ansvar for utleggstrekk. Bestemmelsen vil erstattes av forslag til innkrevingslov § 31 første ledd, og foreslås derfor opphevet.

Andre ledd regulerer ansvar for utleggstrekk som kunne vært nedlagt dersom arbeidsgiver ikke hadde gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger om arbeidsforhold eller lønn. Bestemmelsen vil erstattes av forslag til innkrevingslov §§ 31 andre ledd og 40 tredje ledd, og foreslås derfor opphevet.

Det foreslås også at «utleggstrekk» tas ut av overskriften til paragrafen. Det vises til nærmere omtale i punkt 13.7.7.2.

Til § 17-1

Bestemmelsen regulerer prosessordningen i innfordringssaker etter skattebetalingsloven, herunder at staten er saksøker ved tvangsfullbyrdelse av skatte- og avgiftskrav. Bestemmelsen vil dels bli erstattet av forslag til innkrevingslov §§ 37 og 38. Enkelte av bestemmelsene foreslås videreført i skattebetalingsloven § 17-2. Det foreslås derfor å oppheve § 17-1. Det vises til nærmere omtale i punkt 16.4.

Til § 17-2

Første ledd siste punktum fastslår at statens partsstilling ved rettslig prøving av avgjørelser etter skattebetalingsloven utøves av innkrevingsmyndighetene. Hvem som er innkrevingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av forslag til endringer i § 2-1, se merknader til denne, foreslås det at kompetansen etter § 17-2 første ledd siste punktum legges til skattekontoret.

I forslag til nye tredje og fjerde ledd videreføres bestemmelser som i dag står i § 17-1 tredje og sjette ledd. I tillegg foreslås det en justering av overskriften til paragrafen.

Til § 18-2

Etter bestemmelsen er det blant annet straffbart å gi uriktige opplysninger til fastsettings- eller innkrevingsmyndighetene. Hvem som er innkrevingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av forslag til endringer i § 2-1, se merknader til denne, foreslås det at opplysningssvikten etter § 18-2 første og andre ledd må skje overfor fastsettingsmyndighetene eller skattekontoret. Departementet foreslår også en forenkling av bestemmelsen. Det vises til nærmere omtale i punkt 17.4.2.

21.13 Til vass- og avløpsanleggslova § 6

I forslaget videreføres kommunenes adgang til utvidet motregning i til gode skatt og avgift og til selv å beslutte utleggspant ved innkreving av vann- og avløpsgebyr. Se nærmere omtale i punkt 5.6.

21.14 Til a-opplysningsloven § 8 andre ledd

Bestemmelsen foreslås endret slik at den tilpasses innkrevingsloven. Andre ledd andre punktum er endret slik at Skattedirektoratet og Innkrevingsmyndigheten gis tilgang til opplysningene om utleggstrekk i forbindelse med trekkpliktiges beregning og oppgjør av utleggstrekk etter innkrevingsloven. Bestemmelsen i gjeldende andre ledd andre punktum om tilgang for Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, oppheves, se punkt 13.7.6.2.

21.15 Til barnevernsloven § 15-12 fjerde ledd

Bestemmelsen er endret slik at krav etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg også når kravene skal innkreves etter reglene i innkrevingsloven. I dag følger dette av bidragsinnkrevingsloven § 7 første ledd, se punkt 13.4.2. Det slås videre fast at bidraget skal innkreves av Innkrevingsmyndigheten, og at det på samme måte som i dag skal overføres til kommunen.

21.16 Andre endringer

Som nevnt i kapittel 18.9 vil det være nødvendig med endringer i en lang rekke lover for å tilpasse disse til den nye loven. Bestemmelser som legger kompetanse til dagens innkrevingsmyndigheter, må oppheves eller endres slik at myndighet legges til Innkrevingsmyndigheten. I tillegg er det nødvendig å erstatte en rekke henvisninger i gjeldende innkrevingsregelverk med henvisninger til de relevante bestemmelsene i innkrevingsloven. Slike endringer er foreslått i følgende bestemmelser:

- Lov 1. juli 1927 nr. 1 om registrering av elektriske kraftledninger § 16
- Lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing § 12 b
- Lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere § 17
- Lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv. § 24
- Lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift (dokumentavgiftsloven) § 5

- Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven) § 5-13
- Lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp § 8
- Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) §§ 65 og 78
- Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 456
- Lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (rettsgebyrloven) §§ 3 og 14
- Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet (disiplinærloven) § 40
- Lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven) §§ 3, 8 og 10
- Lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 13 a-8
- Lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven) §§ 8-4
- Lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard (Svalbardskatteloven) §§ 5-1 og 5-2
- Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) §§ 8-22, 12-14, 21-11a, 22-3a, 22-14, 22-15a, 22-16 og 25-3
- Lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven) § 11
- Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 8-4
- Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) § 2-6a
- Lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) § 8
- Lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) § 13
- Lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg § 13
- Lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) §§ 13 og 17
- Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 18-11
- Lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) § 7
- Lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot (bustøttelova) § 11
- Lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet § 3
- Lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester (postloven) § 54
- Lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven) §§ 2-10 og 7-9
- Lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) § 13
- Lov 7. mai 2020 nr. 40 om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) § 23
- Lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) § 16
- Lov 28. januar 2022 nr. 2 om lønnsstøtte (økonomiske tiltak i møte med pandemien) § 17

- Lov 4. mars 2022 nr. 7 om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte (støtteprosessloven) § 3
- Lov 11. mars 2022 nr. 8 om tollavgift (tollavgiftsloven) § 12-8
- Lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte (voldserstatningsloven) §§ 13 og 16

I kapittel 10 er det videre foreslått å endre en rekke bestemmelser i sektorlovgivningen som gjelder ettergivelse eller inngåelse av betalingsavtale. Det foreslås som hovedregel at myndigheten til å ettergi eller inngå betalingsavtale skal ligge hos Innkrevingsmyndigheten, og sektormyndighetens kompetanse til å ettergi krav skal begrenses til ettergivelser som skyldes forhold ved fastsettingen av kravet.

Endringer av denne typen er foreslått i følgende bestemmelser:

- Lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (eltilsynsloven) § 13a
- Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 51
- Lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (tobakksskadeloven) § 36
- Lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. (lønnsgarantiloven) § 10
- Lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 13
- Lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 73
- Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) § 65
- Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet (disiplinærloven) § 40
- Lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven) § 9-4
- Lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven) § 10-3
- Lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) §§ 13 a-4, 13 a-5 og 13 a-8
- Lov 12. januar 1995 nr. 6 om medisinsk utstyr § 12
- Lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter (småbåtloven) § 41a
- Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 8-3
- Lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) § 96
- Lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) §§ 13 og 14
- Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 18-7
- lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 50
- Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villevande marine ressursar (havressurslova) § 58

- Lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven) § 41
- Lov 29. mai 2009 nr. 30 om husbanken (husbankloven) § 9
- Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 73
- Lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven) § 35
- Lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven) § 10
- Lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot (bustøttelova) § 12
- Lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven) § 14-1
- Lov 17. juni 2016 nr. 64 om åpenhet om eierskap i medier § 5
- Lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven) § 12-1
- Lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) § 13
- I lov 7. mai 2020 nr. 37 om medisinsk utstyr § 12

22 FORSLAG TIL LOV OM INNKREVIING AV STATLIGE KRAV MV.

Innledende bestemmelser

§ 1 Formålet med loven

Loven skal legge til rette for en effektiv innkreving, som ivaretar hensynet til skyldner.

§ 2 Virkeområde og innkrevingsmyndighet

(1) Innkrevingsmyndigheten utøver myndighet etter denne loven i første instans, og krever inn krav den i lov eller i medhold av denne loven er pålagt å innkreve.

(2) Loven gjelder i Norge, herunder Svalbard og Jan Mayen.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette hvilke krav Innkrevingsmyndigheten skal kreve inn.

(4) Loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat.

§ 3 Utøvelse av kreditorposisjon

(1) Innkrevingsmyndigheten ivaretar rollen som kreditor for de krav den har til innkreving.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet i første ledd, herunder fastsette begrensninger for utøvelsen av kreditorrollen.

(3) Innkrevingsmyndigheten kan fastsette betalingsfrist for underholdsbidrag som kreves inn etter denne lov.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om når innkrevingen av krav til privat kreditor kan avsluttes.

§ 4 Forholdet til forvaltningsloven, inkassoloven mv.

(1) Forvaltningsloven gjelder for Innkrevingsmyndighetens virksomhet etter denne loven med følgende unntak:

- a) ved behandling av saker om avregning etter § 22 og utlegg etter § 23 og gjennomføring av utleggstrekk etter §§ 28 til 30 og §§ 32 til 36, gjelder ikke forvaltningsloven § 14, § 16, § 17 andre og tredje ledd, §§ 28 til 34 og § 35 andre

til fjerde ledd. Ved behandling av saker om utleggspant etter § 23, gjelder heller ikke forvaltningsloven § 15 fjerde ledd. Forvaltningsloven § 17 første ledd gjelder ikke ved anvendelse av tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-12 til 7-14.

- b) ved behandling av saker om tvangsdekning etter § 24, gjelder ikke forvaltningsloven § 14, § 16, §§ 28 til 34 og § 35 andre til fjerde ledd.
 - c) ved beslutning om motregning etter § 21, gjelder ikke forvaltningsloven § 14, § 16, § 17, §§ 28 til 34 og § 35 andre til fjerde ledd.
 - d) forvaltningsloven § 25 andre og tredje ledd gjelder ikke for begrunnelse av vedtak om ettergivelse etter § 18 dersom slik begrunnelse antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning i kravet. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 og § 35 andre til fjerde ledd gjelder ikke ved behandling av saker om ettergivelse etter § 18.
 - e) ved behandling av saker som gjelder enkeltvedtak om trekkansvar etter §§ 31 og 40 tredje ledd, gjelder ikke forvaltningsloven § 14 og §§ 28 til 34 og § 35 andre til fjerde ledd.
 - f) Forvaltningsloven § 36 gjelder ikke.
- (2) Inkassoloven gjelder ikke for Innkrevingsmyndighetens virksomhet etter denne lov.
- (3) Tvisteloven § 3-3 gjelder for hvem som kan opptre som fullmektig ved klage til tingretten.

Sakskostnader, tilbakebetaling og utbetaling

§ 5 Sakskostnader

- (1) Når Innkrevingsmyndigheten ved klagebehandling endrer en avgjørelse til gunst for parten på grunn av feil som Innkrevingsmyndigheten kan bebreides for, kan parten kreve å få erstattet kostnader som var nødvendige for å få endret avgjørelsen.
- (2) Krav etter første ledd må settes frem for Innkrevingsmyndigheten senest tre uker etter at melding om endret avgjørelse ble gitt parten. Kravet avgjøres av Innkrevingsmyndigheten. Avgjørelsen kan påklages etter reglene i forvaltningsloven §§ 28 til 34.

(3) Første og andre ledd gjelder ikke ved klage til tingretten. Ved behandling av slike klager kan Innkrevingsmyndigheten erstatte partens sakskostnader når det er klart at parten har rett til dekning etter tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3.

(4) Innkrevingsmyndigheten kan pålegge skyldner å betale gebyr som påløper etter rettsgebyrloven § 14. Når utlegg blir besluttet skal gebyrene fastsettes og inndrives sammen med kravet. I andre tilfeller fastsettes kostnadsansvaret innen saken avsluttes. Avgjørelse av kostnadsansvaret har tvangskraft. Avgjørelsen kan påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Dersom tvangsgrunnlaget oppheves eller utlegget kjennes ugyldig, faller skyldners plikt til å betale gebyr bort.

§ 6 Tilbakebetaling

(1) Beløp som Innkrevingsmyndigheten har utbetalt til noen som ikke hadde krav på utbetalingen, kan kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil.

(2) Vedtak om tilbakebetaling etter første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

(3) Innkreving kan ikke iverksettes før eventuell klage er avgjort, likevel slik at motregning etter § 21 første ledd kan gjennomføres.

§ 7 Utbetaling

(1) Utbetaling som foretas av Innkrevingsmyndigheten skal skje til betalingsmottakers konto, med mindre annet følger av lov eller forskrift. Innkrevingsmyndigheten kan likevel beslutte å utbetale på annen måte dersom særlige forhold tilsier det.

(2) Det ytes ikke rentegodtgjørelse ved forsinket utbetaling hvis Innkrevingsmyndigheten ikke har mottatt opplysninger om konto, og det heller ikke er besluttet å utbetale på annen måte. Det samme gjelder hvis utbetaling av tilgodebeløp ikke lar seg gjennomføre på grunn av forhold ved kontoen utenfor Innkrevingsmyndighetenes kontroll.

Taushetsplikt, opplysningsplikt og informasjonsbehandling

§ 8 Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for innkrevingsmyndigheten, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det vedkommende i sitt arbeid har fått

vite om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold.

§ 9 Skyldners opplysningsplikt

Etter krav fra Innkrevingsmyndigheten, plikter skyldner å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge fram, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer.

§ 10 Tredjeparts opplysningsplikt

(1) Enhver tredjepart plikter etter krav fra Innkrevingsmyndigheten å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, plikter fysiske personer bare å gi opplysninger om

- a) krav som skyldneren har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet har falt bort
- b) formuesgoder som skyldneren eier og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene og hvordan besittelsen opphørte

(2) Offentlige myndigheter, innretninger mv. og tjenestemenn plikter, uten hinder av taushetsplikt, etter krav fra Innkrevingsmyndigheten å gi opplysninger etter første ledd.

(3) Advokater og andre tredjeparter som ikke er nevnt i andre ledd, plikter uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, etter krav fra Innkrevingsmyndigheten å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i pengeoverføringene, på deres konti tilhørende skyldner.

(4) Innkrevingsmyndigheten kan kreve at folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt skal gi de opplysningene som er nødvendige for Innkrevingsmyndighetens arbeid etter denne loven.

(5) Innkrevingsmyndigheten kan kreve at tredjepart dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge fram, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse,

styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer eller i nødvendig utstrekning gi utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke opplysninger som skal gis uten hinder av taushetsplikt etter andre ledd.

(7) Departementet kan i forskrift gi regler om at opplysningspliktige som nevnt i første ledd første punktum skal gi opplysninger etter første ledd første punktum og andre ledd ukrevet til Innkrevingsmyndigheten.

(8) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted.

§ 11 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser

(1) Innkrevingsmyndigheten kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Innkrevingsmyndigheten kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) Innkrevingsmyndigheten kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger.

Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) Innkrevingsmyndigheten kan benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

(4) Departementet kan gi forskrift om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles opplysninger om.

§ 12 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

(1) Innkrevingsmyndigheten kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om behandling etter første ledd.

§ 13 Forskrift om adgangen til utlevering av opplysninger og annen behandling av taushetsbelagte opplysninger

Departementet kan gi forskrift som nevnt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter § 8.

§ 14 Innhenting og utlevering av opplysninger til andre namsmyndigheter

Innkrevingsmyndigheten kan uten hinder av taushetsplikt innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om besluttet utlegg til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse.

Renter og dekningsrekkefølge

§ 15 Renter og gebyr mv. ved forsinket betaling

(1) For krav hvor det ikke i lov eller forskrift er bestemt at det påløper rente ved forsinket betaling, påløper det forsinkelsesrente lik den til enhver tid gjeldende rente fastsatt i forskrift med hjemmel i forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum.

(2) Renten etter første ledd løper fra tre uker etter at det er gitt varsel om at rente vil påløpe ved forsinket betaling.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen her, herunder at det for enkelte kravstyper ikke skal løpe rente eller at rente skal løpe etter en lavere sats enn det som følger av første ledd.

(4) Dersom særlige hensyn gjøre seg gjeldende for enkelte kravstyper, kan departementet i forskrift bestemme at det i stedet for eller i tillegg til renter kan ilegges gebyr ved forsinket betaling. Gebyr ilagt med hjemmel i denne bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg hvor hovedkravet har tvangsgrunnlag.

(5) Det skal ikke svares forsinkelsesrente eller påløpe gebyr dersom forsinkelsen er fremkalt ved forhold på kreditors side.

§ 16 Dekningsrekkefølge

- (1) Der Innkrevingsmyndigheten har adgang til å dekke flere krav, men hvor disponibelt beløp ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene, dekkes disse i den prioritetsrekkefølgen som følger av dekningsloven § 2-8 første og andre ledd.
- (2) Innkrevingsmyndigheten er ikke forpliktet til å dekke opp krav som den har betryggende sikkerhet for.
- (3) Der det foreligger en særlig tilknytning mellom hovedkrav og motkrav, kan Innkrevingsmyndigheten ved motregning bestemme en avvikende dekningsrekkefølge.
- (4) Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om dekningsrekkefølge.

Betalingsavtale og ettergivelse

§ 17 Betalingsavtale

- (1) Innkrevingsmyndigheten kan tilby skyldner en betalingsavtale når den finner det hensiktsmessig.
- (2) Innkrevingsmyndigheten kan sette vilkår for å få innvilget en betalingsavtale etter første ledd.
- (3) Beslutninger etter denne bestemmelsen er ikke enkeltvedtak etter forvaltningsloven.
- (4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.

§ 18 Ettergivelse av hensyn til kreditor

- (1) Innkrevingsmyndigheten kan ettergi et krav helt eller delvis dersom det antas å gi bedre dekning enn fortsatt innkreving, og det ikke vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.
- (2) Innkrevingsmyndigheten kan helt eller delvis ettergi krav med forfall mer enn ti år tilbake i tid, dersom fortsatt innkreving ikke antas å gi dekning av betydning. Ettergivelsen må ikke virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

(3) Innkrevingsmyndigheten kan sette ytterligere vilkår for å få innvilget en ettergivelse etter første og andre ledd.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om adgangen til ettergivelse av krav etter denne bestemmelsen, herunder i hvilke tilfeller adgangen til ettergivelse skal være begrenset.

§ 19 Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldneren

(1) Innkrevingsmyndigheten kan ettergi et krav helt eller delvis når skyldner er varig ute av stand til å betale kravet. Det er et vilkår at den svekkede betalingsevnen skyldes særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker, og at det er uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen. Avgjørelsen må ikke virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Er betalingsevnen bare midlertidig svekket, kan Innkrevingsmyndigheten på samme vilkår innvilge en betalingsavtale.

(2) Innkrevingsmyndigheten kan sette ytterligere vilkår for å få innvilget en ettergivelse eller betalingsavtale etter første ledd.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om betalingsavtaler og ettergivelse av krav etter denne bestemmelsen, herunder i hvilke tilfeller adgangen til ettergivelse skal være begrenset.

§ 20 Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.

(1) Innkrevingsmyndigheten kan ettergi forsinkelsesrente og gebyr ved forsinket betaling, samt omkostninger ved innkrevingen, der det foreligger særlige forhold. Det er en forutsetning for ettergivelse at hovedstolen er betalt.

(2) Beslutninger etter denne bestemmelsen er ikke enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om adgangen til ettergivelse av krav etter denne bestemmelsen, herunder i hvilke tilfeller adgangen til ettergivelse skal være begrenset.

Motregning, avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav

§ 21 Motregning

(1) Krav som innkreves etter denne lov, kan motregnes i tilgodebeløp på skatt og avgift som skyldneren har, uten hinder av reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2.

(2) Krav som er gjenstand for fordeling etter skattebetalingsloven kapittel 8, kan uoppdelt motregnes i andre krav enn skatt og avgift skyldneren har på det offentlige.

Tilsvarende gjelder for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a, b og c. Reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder ved motregning etter dette ledd.

(3) Etter krav fra Innkrevingsmyndigheten skal offentlige utbetalere overføre hovedkravet til Innkrevingsmyndigheten. Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler til første punktum.

(4) Enhver motregning foretatt av Innkrevingsmyndigheten kan påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Klagefristen er en måned etter at skyldner ble underrettet om motregningen. Tvangsfullbyrdelsesloven § 2-7 gjelder tilsvarende.

§ 22 Avregning

(1) Når Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning, gjelder dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum tilsvarende.

(2) Avregning foretas etter forskuddstrekk og før eventuelle utleggstrekk etter dekningsloven § 2-7.

(3) Beslutning om avregning kan endres etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd.

(4) Beslutning om avregning kan påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Klagen kan settes fram fra varsel er gitt etter § 25 og så lenge avregningen løper.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 2-7 gjelder tilsvarende.

(5) Innkrevingsmyndigheten skal gjøre opplysninger om løpende avregninger tilgjengelig for namsmyndighetene. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om rapportering og hvilke opplysninger som skal gjøres tilgjengelig etter første punktum.

(6) Foreldelsesloven § 17 nr. 3 og § 21 nr. 4 gjelder tilsvarende for avregning.

§ 23 Utlegg

(1) Innkrevingsmyndigheten kan beslutte utlegg for krav som den har til innkreving og som det foreligger tvangsgrunnlag for. Med utlegg menes utleggspant, utleggstrekk og avslutning av en sak med intet til utlegg.

(2) Utleggstrekk kan besluttes for uforfalte bidragsforpliktelser når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt, og ikke stiller sikkerhet.

(3) Tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 1, kapittel 4, §§ 5-9, 5-10 og 5-15, § 7-2 med unntak for første ledd bokstav f, § 7-10 fjerde til sjette ledd, §§ 7-12 til 7-20, §§ 7-22 til 7-26, 7-27 første ledd, 7-28 og 7-29 gjelder tilsvarende ved behandling av saker om utlegg. Ved klage gjelder også tvangsfullbyrdelsesloven §§ 2-7, 5-16 og 7-27. Klagen kan settes frem fra varsel er gitt etter § 25.

§ 24 Tvangsdekning i enkle pengekrav

(1) Når Innkrevingsmyndigheten har tatt utleggspant i enkle pengekrav, kan den tvangsdekke utleggspantet.

(2) Tvangsdekning i enkle pengekrav skjer ved at Innkrevingsmyndigheten beslutter at kravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten. Utbetaling skal skje når Innkrevingsmyndigheten krever det, men ikke tidligere enn forfall for det underliggende kravet. Krav om utbetaling er tvangsgrunnlag for utlegg.

(3) Innkrevingsmyndigheten skal underrette skyldner og den som utad fremstår som eier av fordringen om beslutning etter første ledd.

(4) Er kravet avhengig av at skyldner som motytelse utleverer et formuesgode, plikter skyldner å utlevere dette til Innkrevingsmyndigheten eller skyldners debitor hvis ikke formuesgodet er unntatt fra utlegg, eller en bedre rett er til hinder.

(5) Innkrevingsmyndigheten kan etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13, uten at det påløper gebyr, kreve at skyldner utleverer:

- a) dokumenter som trengs for å gjøre krav etter første ledd gjeldende, og som skyldner etter pålegg har plikt til å utlevere etter § 9,
- b) formuesgode som nevnt i tredje ledd.

(6) Tvangsdekning avsluttes når beløpet er utbetalt til Innkrevingsmyndigheten.

(7) Tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 1, kapittel 4, § 5-10 andre ledd, § 5-14 andre ledd, §§ 5-15 og 10-2 første ledd gjelder tilsvarende ved behandling av saker om tvangsdekning i enkle pengekrav. Ved klage gjelder også tvangsfullbyrdelsesloven §§ 2-7 og 5-16. Klagen kan settes frem fra varsel er gitt etter § 25.

§ 25 Varsel før avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav

(1) Før Innkrevingsmyndigheten treffer beslutning etter §§ 22, 23 og 24 skal skyldner eller skyldners fullmektig varsles med oppfordring om å uttale seg om saken innen tre uker etter at varsel er sendt. Ved tvangsdekning i enkle pengekrav kan varsel tidligst gis tre uker etter at utlegg er besluttet, og varsel skal også gis til den som utad fremstår som eier av fordringen eller dennes fullmektig.

(2) Varselet skal inneholde det som er nødvendig for at skyldner skal kunne ivareta sine interesser.

(3) Varsel etter denne bestemmelsen kan unnlates dersom betryggende oversendelse ikke er praktisk mulig. Varsel kan også unnlates dersom gjennomføringen av utlegg ville bli vesentlig vanskeliggjort om slikt varsel ble gitt.

(4) Departementet kan gi forskrift om det nærmere innholdet i varselet og om hvordan varsel skal gis.

§ 26 Beslutning og underretning mv.

(1) Når fristen etter § 25 er utløpt, kan Innkrevingsmyndigheten ta beslutning som nevnt i §§ 22, 23 og 24. Dersom beslutning ikke er tatt innen fristen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 første ledd, må det varsles på nytt etter reglene i § 25. Skyldneren skal informeres hvis det ikke treffes beslutning om avregning eller utlegg.

(2) Vesentlige opplysninger av betydning for beslutningen skal nedtegnes, og beslutningen skal grunngis. En beslutning om utleggstrekk skal inneholde en nøyaktig beregning av krav med eventuelle sakskostnader og renter fram til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra utleggsdagen. Prioritet etter dekningsloven § 2-8 skal fastsettes. Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal trekkets størrelse og hvem som er trekkpliktig angis.

(3) Den som har krav på varsel etter § 25 første ledd skal meddeles beslutningen. I saker der det ikke allerede løper et utleggstrekk, skal skyldneren gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er besluttet. Den trekkpliktige skal i slike saker underrettes om plikten til å foreta og innbetale trekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger. Paragraf 25 tredje ledd første punktum gjelder tilsvarende.

(4) Den som har klageadgang etter §§ 21 til 24 kan uten hinder av taushetsplikt gis innsyn i dokumenter eller deler av dokumenter i saken som er nødvendig for å ivareta sine interesser, likevel slik at begrensningen som nevnt i forvaltningsloven §§ 18 til 19 gjelder tilsvarende.

(5) Departementet kan gi forskrift om at beslutning kan tas før fristen etter § 25 er utløpt, hva som er vesentlige opplysninger og krav til begrunnelse.

§ 27 Bidragskravenes beskyttelse ved konkurs

Den del av lønn o.l. som den trekkpliktige skal holde tilbake til dekning av et bidragskrav, kan ikke trekkes inn i bidragspliktiges konkursbo.

Gjennomføring av utleggstrekk

§ 28 Innledning

Innkrevingsmyndigheten gjennomfører utleggstrekk besluttet av alminnelig namsmann og utleggstrekk besluttet av den selv etter bestemmelsene i §§ 29 til 36.

§ 29 Innbetaling og utbetaling av trekk

(1) Innkrevingsmyndigheten mottar innbetaling av utleggstrekk fra den trekkpliktige og utbetaler innbetalt trekk til de berettigede kreditorene etter prioritet og forholdsmessighet, jf. dekningsloven § 2-8. Dekker ikke utbetalingen hele kravet, nedskrives hovedstolen før kostnader og til sist påløpte renter med mindre annet er bestemt i trekkbeslutningen. Feil i fordelingen kan rettes i senere utbetalinger dersom det er mulig.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette en nedre grense for hvor små beløp som utbetales, hvordan krav i trekket kan legges sammen ved beregningen, og hvordan slike beløp skal behandles.

(3) Dersom Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning mens det løper utleggstrekk, dekkes avregningsbeløpet av innbetalt trekk med mindre avregningen gjennomføres i innbetalingen av trekket.

§ 30 Den trekkpliktiges oppgaver

(1) Den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med trekkpålegget fra namsmyndigheten og nærmere beskjed fra Innkrevingsmyndigheten. Dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling fra den trekkpliktige, skal den trekkpliktige underrette Innkrevingsmyndigheten. Dersom inntektsbortfallet skyldes opphør av et arbeidsforhold, gjelder andre punktum ikke for arbeidsgiver som har meldt opphøret i samsvar med a-opplysningsloven.

(2) Trekkpliktige skal betale trekkbeløpet senest første virkedag etter utbetalingen til skyldneren såfremt ikke Innkrevingsmyndigheten har fastsatt et annet forfallstidspunkt. Trekkbeløpet skal betales på den måte Innkrevingsmyndigheten bestemmer.

(3) Trekkpliktige som har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal ukrevet levere opplysninger om utleggstrekk for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om levering av opplysninger om utleggstrekk, herunder fastsette unntak og avvikende regler for enkelte trekkpliktige. Departementet kan i forskrift også gi regler for hvordan trekkpliktige som ikke har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal levere opplysninger om utleggstrekk. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.

§ 31 Den trekkpliktiges ansvar

(1) Dersom et trekkpålegg ikke blir etterkommet eller beløp som er trukket ikke blir utbetalt, er den trekkpliktige ansvarlig for beløpet. Unnlatelse av å foreta trekk medfører likevel ikke ansvar når det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelighet eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste.

(2) Innkrevingsmyndigheten kan holde arbeidsgiver som unnlater å sende pliktig melding om ansettelse, eller som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger i melding eller på annen måte, ansvarlig for de beløp som kunne vært trukket dersom melding eller opplysning var gitt på riktig måte. Ved fastsetting av ansvaret skal det legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 pst. av trekkgrunnlaget. Ansvarskravet forfaller tre uker etter at vedtak om ansvar er sendt arbeidsgiver. Første ledd andre punktum gjelder tilsvarende.

(3) Ansvar etter denne paragrafen er tvangsgrunnlag for utlegg.

(4) Foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet.

§ 32 Renter ved forsinket betaling av trekkbeløp

(1) Den trekkpliktige skal betale rente av trekkbeløp som ikke innbetales innen den femte i måneden etter utbetalingen til skyldneren. Dette gjelder likevel bare der skyldneren er godskrevet trekkbeløpet etter § 35.

(2) Rentesatsen er satsen fastsatt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum. Forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd gjelder tilsvarende.

§ 33 Kreditors opplysningsplikt

(1) Kreditoren plikter å informere Innkrevingsmyndigheten om endringer i kravforholdet, herunder om forhold som nevnt i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26 og om overdragelse av kravet.

(2) Dersom det er gått mer enn ett år siden kravet ble besluttet dekket ved trekk, og kreditoren verken har informert om endringer i kravforholdet eller mottatt utbetaling i løpet av det siste året, må kreditoren bekrefte at kravet fortsatt består før vedkommende mottar utbetaling. Dersom Innkrevingsmyndigheten mottar en innbetaling som kreditoren skal ta del i, skal Innkrevingsmyndigheten i slike situasjoner gi kreditoren en frist til å bekrefte kravet. Oversittes fristen, fordeles innbetalingen uten hensyn til kravet.

(3) Selv om trekket har opphørt, gjelder opplysningsplikten fortsatt så lenge Innkrevingsmyndigheten søker å inndrive et ansvarskrav etter § 31 mot den trekkpliktige.

§ 34 Endring av trekk og skifte av trekkpliktig

Om endring av utleggstrekk og skifte av trekkpliktig gjelder tvangfullbyrdelsesloven §§ 7-22 og 7-23.

§ 35 Trekkets frigjørende virkning

(1) Trekk som er foretatt i en utbetaling til skyldneren, har frigjørende virkning for skyldneren selv om den trekkpliktige ikke betaler trekket videre til Innkrevingsmyndigheten.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om godskrivingen, herunder om fra hvilket tidspunkt skyldneren skal godskrives beløpet. Departementet kan i forskrift dessuten gi regler om at Innkrevingsmyndigheten kan fastsette at trekket i særlige tilfeller ikke skal ha frigjørende virkning for skyldneren.

§ 36 Registrering av utleggstrekk og opphør av utleggstrekk

(1) Når det besluttes utleggstrekk overfor en skyldner, skal utleggstrekket registreres i Løsøreregisteret. Dette gjelder ikke trekk for uforfalte bidragsforpliktelser.

(2) Når et utleggstrekk opphører, skal registreringen i Løsøreregisteret slettes. Det samme gjelder der det bare gjenstår uforfalte bidragsforpliktelser i et trekk.

(3) Når et utleggstrekk opphører etter tvangfullbyrdelsesloven § 7-29 andre ledd, underrettes kreditorene og skyldneren om opphøret.

Rettergang og straff

§ 37 Rettergang

(1) Staten er part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter denne lov. Privat kreditor er part i saker som gjelder innkreving av krav til denne.

(2) Med mindre annet er bestemt, utøver Innkrevingsmyndigheten partsstillingen etter første ledd i saker for domstolene og de alminnelige namsmyndighetene.

(3) Endelig rettsavgjørelse og forlik i saker med flere skattekreditorer er bindende for alle skattekreditorene.

(4) Departementet kan gi forskrift om hvilke saker utøvelsen av partsstillingen i andre ledd omfatter.

§ 38 Frist for prøving av kravet

- (1) Når det er fastsatt frist for å reise søksmål om kravfastsettingen og fristen er utløpt, kan ikke kravet kreves prøvd i klagesak for domstolen om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, avregning og motregning. Kravet kan likevel kreves prøvd inntil tre måneder etter første beslutning av et innkrevingstiltak som nevnt i første punktum, dersom klagen på tiltaket settes frem innenfor gjeldende klagefrister.
- (2) Det kan gis oppfrisking for oversittelse av fristen i første ledd andre punktum etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

§ 39 Verneting ved klage

- (1) Klage etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 avgjøres av tingretten ved skyldners alminnelige verneting etter tvisteloven § 4-4.
- (2) Kan det ikke påvises verneting som nevnt i første ledd gjelder tvisteloven § 4-3.

§ 40 Straff og erstatningsansvar ved opplysningssvikt

- (1) Med bot eller fengsel inntil to år straffes skyldner og opplysningspliktig tredjepart som gir uriktig eller ufullstendig opplysning til Innkrevingsmyndigheten, eller unnlater å gi pliktig opplysning.
- (2) Med bot eller fengsel inntil ett år straffes den som grovt uaktsomt overtrer gjerningsbeskrivelsen i første ledd.
- (3) I tilfeller der Innkrevingsmyndigheten kunne ha besluttet utleggstrekk dersom arbeidsgiveren ikke hadde sviktet sin opplysningsplikt, kan Innkrevingsmyndigheten holde vedkommende ansvarlig for de beløp som kunne ha vært trukket dersom melding om ansettelse og riktige og fullstendige opplysninger var gitt på riktig måte. § 31 andre ledd andre til fjerde punktum og tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

§ 41 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid, herunder til forskjellig tid for ulike typer krav eller aktører.

§ 42 Overgangsbestemmelser

Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

23 FORSLAG TIL ENDRINGER I ANDRE LOVER

Lov 1. juli 1927 nr. 1 om registrering av elektriske kraftledninger

§ 16 femte ledd skal lyde:

Krav på betaling fra andre enn stat, fylkeskommune og kommune er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav som nevnt i første punktum innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

Lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (eltilsynsloven)

§ 13 tredje ledd oppheves.

§ 13 a fjerde ledd skal lyde:

Tilsynsmyndigheten kan frafalle ilagt overtredelsesgebyr *dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det.*

Lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing

§ 12 b fjerde ledd skal lyde:

Krav på betaling fra andre enn stat, fylkeskommune og kommune er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav som nevnt i første punktum innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

Lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere

§ 17 skal lyde:

Innkreving av medlemspremie til pensjonstrygden og andre innkrevingsoppgaver etter loven med forskrifter kan overføres til *Innkrevingsmyndigheten* for innkreving etter reglene i *innkrevingsloven*.

Lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv.

§ 24 tredje ledd skal lyde:

Vedtaksmyndighet etter § 1 og myndighet til å sette fram begjæring etter § 2 kan også overlates til *Innkrevingsmyndigheten*.

Lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven)

§ 31 a tredje ledd skal lyde:

Bli ilagt gebyr ikke betalt innen tre uker etter ileggelsen, *løper forsinkelsesrente i henhold til forsinkelsesrenteloven*. Dette gjelder selv om gebyret er påklaget.

§ 38 andre ledd tredje og fjerde punktum skal lyde

Ved kommunal håndheving etter § 31 a andre ledd kan kommunen kreve inn gebyr etter *reglene om motregning i innkrevingsloven § 21 og om utleggspant i innkrevingsloven §§ 23, 25 og 26*. Krav som nevnt i paragrafen her, innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

§ 51 tredje ledd skal lyde:

Forvaltningsorganet kan i særlige tilfeller redusere eller frafalle påløpt mulkt. *For krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, kan forvaltningsorganet bare redusere eller frafalle påløpt mulkt dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det.*

Lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (tobakksskadeloven)

§ 36 sjette ledd oppheves.

Syvende ledd blir nytt sjette ledd.

Lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v (lønnsgarantiloven)

§ 10 første ledd skal lyde:

Departementet fastsetter de nærmere vilkår for lønnsgarantien. For dekning av krav som gjelder tiden etter fristdagen kan det settes som vilkår at arbeidstakeren har meldt seg hos Arbeids- og velferdsetaten. Departementet kan ellers gi regler til gjennomføring og utfylling av denne lov, herunder om adgang til å *avskrive* tilbakesøkingskrav overfor arbeidsgiveren eller hans bo og om plikt for tingretten og bostyrer til å bistå ved behandling av saker etter loven. Departementet gir nærmere forskrifter om fastsetting av godtgjørelse for arbeidet med saker etter loven, om i hvilken utstrekning godtgjørelsen skal dekkes av konkursboet og om eventuell refusjon fra lønnsgarantiordningen.

Lov 6. juni 1975 nr. 29 om eideomsskatt til kommunane (eideomsskattelova)

§ 23 første ledd skal lyde:

Føresegnene i skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd og § 15-6 første og andre ledd og *innkrevingsloven* § 38 gjeld på tilsvarande vis for søksmål og tvistar for tingretten i sak om tvangsfullføring og mellombels sikring om eideomsskatt. Kommunen er part i saker om eideomsskatt.

§ 27 tredje punktum skal lyde:

Eigedomsskatten kan krevjast inn av kommunen etter reglane *om motrekning i innkrevingsloven § 21 og om utleggspant i innkrevingsloven §§ 23, 25 og 26.*

Lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift (dokumentavgiftsloven)

§ 5 andre ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd samt renter innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

Lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven)

§ 13 siste punktum oppheves.

Lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven)

§ 17 nr. 2 oppheves. Nåværende nr. 3 blir ny nr. 2.

§ 17 ny nr. 3 skal lyde:

3. For krav som inndrives etter innkrevingsloven, avbrytes foreldelsen når skyldneren er gitt varsel etter innkrevingsloven § 25. I tilfeller der slikt varsel ikke er gitt, avbrytes foreldelsen når skyldneren er gitt underretning om at utleggspant, utleggstrekk eller tvangsdekning er besluttet, eller om at saken avsluttes med intet til utlegg. For krav som kan inndrives i fremmed stat i henhold til lov eller overenskomst, avbrytes foreldelse også ved at det settes fram begjæring om inndrivelse overfor rette myndighet i den fremmede staten.

§ 21 nr. 2 nytt fjerde punktum skal lyde:

Fordring på senere *forfalt selskapsutbytte* foreldes likevel etter §§ 2 og 3, og senere forfalt terminytelse etter § 6.

§ 21 ny nr. 4 skal lyde:

4. *For krav der foreldelsen er avbrutt etter § 17 nr. 3 løper en ny foreldelsesfrist på ti år fra den dag foreldelsen ble avbrutt.*

§ 21 ny nr. 5 skal lyde:

5. *Er foreldelse avbrutt ved påtale etter §§ 15 til 19, foreldes ikke senere forfalt rente før hovedstolen foreldes.*

Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven)

§ 5-13 annet ledd skal lyde:

Regelen i første ledd gjelder ikke namsutlegg for krav på skatt og offentlig avgift. Det samme gjelder namsutlegg for underholdsbidrag etter *innkrevingsloven § 23*.

Lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp

§ 8 annet ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

Lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)

§ 73 fjerde ledd siste punktum oppheves.

Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)

§ 65 første ledd første punktum skal lyde:

For tvangsfullføring av avgjerd om og anna særleg tvangsgrunnlag for foreldreansvaret, kvar barnet skal bu fast, og samværsrett gjeld tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13, *likevel slik at § 13-8 femte ledd ikkje gjeld.*

§ 65 sjette ledd første punktum skal lyde:

Innkrevingsmyndigheten krev inn tvangsbota.

§ 78 skal lyde:

§ 78 Gjennomføring av avgjerder om tilskot og gebyr. Tvangsgrunnlag.

Fostringstilskot krevjast inn av *Innkrevingsmyndigheten*.

Avgjerd i tilskotssak er tvangsgrunnlag for utlegg. Avgjerda har rettsverknader og kan fullførast før ho er endeleg, om ikkje anna er fastsett. Oppfyltingsfristen er tre dagar, om ikkje annan frist er fastsett

Ei skriftleg avtale om tilskot er tvangsgrunnlag for utlegg når tilskot etter avtala vert kravd inn etter reglane *i innkrevingsloven*. Det same gjeld ei avgjerd om gebyr som nemnd i § 70 andre stykket.

Vert tilskot som er gjort opp, sett ned etter § 70 andre stykket, § 74 eller § 76 eller etter klage, kan den tilskotspliktige krevje at *Innkrevingsmyndigheten* gjer frådrag i pålagt lønnstrekk m.m. på den måten og for dei terminane som *Innkrevingsmyndigheten* finn rimeleg.

Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

§ 456 første ledd første punktum skal lyde:

Bøter og andre pengekrav som er tilkjent i en offentlig straffesak, innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

Lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (rettsgebyrloven)

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 14 tolvte ledd skal lyde:

For utleggstrekk besluttet av *Innkrevingsmyndigheten* eller annen særskilt namsmann betales ikke gebyr. Det samme gjelder når *Innkrevingsmyndigheten* gjennomfører tvangsdekning i enkle pengekrav etter *innkrevingsloven § 24*.

Lov 8. juni 1984 nr 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)

§ 2-8 første ledd bokstav f skal lyde:

(f) krav på skatt eller offentlig avgift, og *krav på tilbakebetaling etter folketrygdloven § 22-15*

Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet (disiplinærloven)

§ 40 tredje ledd skal lyde:

Skal boten inndrives etter tjenestetidens slutt, kan den inndrives av den sivile påtalemyndighet etter reglene i den borgerlige straffeprosesslov på begjæring fra vedkommende militære myndighet. Krav som nevnt i denne paragraf innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

Lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven)

§ 3 første ledd skal lyde:

Det er et vilkår for å få rett til bidragsforskott at underholdsbidrag som er avtalt eller fastsatt innkreves gjennom *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 8 skal lyde:

For meget utbetalt forskott tilbakekreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven §§ 26 til 29.

§ 10 andre ledd skal lyde:

Folketrygdens tilgodehavende innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

Lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven)

§ 9-4 åttende ledd oppheves.

Niende ledd blir nytt åttende ledd.

Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdelsesloven)

Kapittel 2 del II oppheves.

Lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven)

§ 8-4 fjerde ledd skal lyde:

Krav som nevnt i tredje ledd innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 10-3 andre ledd andre punktum skal lyde:

Medietilsynet kan *frafalle ilagt overtredelsesgebyr dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det.*

§ 10-4 fjerde ledd oppheves.

Femte ledd blir nytt fjerde ledd.

Lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven)

§ 13 a-4 første ledd siste punktum oppheves.

§ 13 a-5 fjerde ledd skal lyde:

Overtredelsesgebyret forfaller til betaling to måneder etter at vedtaket fattes.

Luftfartstilsynet kan *frafalle ilagt overtredelsesgebyr dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det*. Dersom overtrederen går til søksmål mot staten for å prøve vedtaket, suspenderes tvangskraften. Retten kan prøve alle sider av saken.

§ 13 a-8 andre ledd skal lyde:

Innkreving av krav som nevnt i første ledd kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten*.

Lov 12. januar 1995 nr. 6 om medisinsk utstyr

§ 12 andre ledd oppheves.

Lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard (Svalbardskatteloven)

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 Skattebetalingsloven og innkrevingslovens anvendelse på Svalbard

Skattebetalingsloven og innkrevingsloven gjelder ved betaling og innkreving av skatt og trygdeavgift til Svalbard.

§ 5-2 syvende ledd skal lyde.

Når samlet lønn og annen ytelse som omfattes av § 3-2 overstiger 12 ganger folketrygdens grunnbeløp, skjer avregning og innkreving mv. etter bestemmelsene i skattebetalingsloven og *innkrevingsloven*, med de unntak og presiseringer som følger av § 5-1.

Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

§ 8-22 andre ledd skal lyde:

Beløpet, med renter, kan inndrives av *Innkrevingsmyndigheten*. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 12-14 fjerde ledd siste punktum skal lyde:

Kravet kan inndrives av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 21-11a niende ledd skal lyde:

Innkrevingsmyndigheten eller den Helsedirektoratet bestemmer, opptrer på vegne av staten ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig inndrivning og sikring av krav som skriver seg fra direktoratets forvaltning av kapittel 5 samt forhandlinger etter gjeldsordningsloven.

§ 22-3a skal lyde:

Dersom en stønadsmottaker skal betale underholdsbidrag til barn som han eller hun får barnetillegg for, kan barnetillegget utbetales til *Innkrevingsmyndigheten*. Det er et vilkår at *Innkrevingsmyndigheten* har satt fram krav om slik utbetaling. Barnetillegget går til fradrag i underholdsbidraget som stønadsmottakeren skal betale.

§ 22-14 femte ledd skal lyde:

Trekk etter § 22-15 åttende ledd eller § 22-15 a sjette ledd avbryter foreldelse. Det samme gjelder for trekk etter arbeidsmarkedsloven § 23. Dersom slikt trekk opphører, varer virkningen av avbrutt foreldelse i ett år etter at trekket opphørte.

§ 22-15 åttende ledd skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for utlegg. *Kravet innkreves av Innkrevingsmyndigheten eller, for så vidt gjelder ytelser etter kapittel 5, av det organ som Helsedirektoratet bestemmer. Ytelser etter kapittel 5 kan inndrives ved trekk i fremtidige ytelser.*

§ 22-15a sjette ledd skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for utlegg.

Tilbakebetalingsbeløpet kan dekkes ved trekk i framtidige oppgjør eller innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* eller, for så vidt gjelder ytelser etter kapittel 5, av det organ som Helsedirektoratet bestemmer.

§ 22-16 fjerde ledd

Avregning etter paragrafen her gjøres av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 25-3 sjette og syvende ledd skal lyde:

Ilagt overtredelsesgebyr og tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Innkrevingsmyndigheten kan innkreve gebyret og tvangsmulkten.

Ilagt overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt kan helt eller delvis ettergis dersom det blir gjort sannsynlig at forpliktelsen ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll, eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til illeggelsen* tilsier det.

Lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven)

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig kontantstøtte eller innkreves *av Innkrevingsmyndigheten*. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

Lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter (småbåtloven)

§ 41 a femte ledd skal lyde:

Tvangsmulkt kreves inn av Innkrevingsmyndigheten.

Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)

§ 8-3 tredje ledd skal lyde:

Regnskapsregisteret kan helt eller delvis ettergi forsinkelsesgebyret, dersom det blir gjort sannsynlig at innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til illeggelsen* tilsier det. Regnskapsregisteret kan helt eller delvis fritta personer fra solidaransvar etter annet ledd i samsvar med reglene for ettergivelse av gebyr.

§ 8-4 skal lyde:

Krav som nevnt i § 8-3 innkreves *av Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)

§ 2-6a femte ledd skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter denne paragrafen er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet kan innkreves ved trekk i senere dekning av utgifter etter § 2-6 med forskrifter, eller inndrives etter reglene i *innkrevingsloven*. Krav inndrives av *Innkrevingsmyndigheten*, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven)

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Norsk Pasientskadeerstatning kan fatte vedtak om plikt til å betale tilskudd. Vedtak om tilskuddsplikt er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet inndrives av *Innkrevingsmyndigheten*.

Lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven)

§ 96 tredje ledd siste punktum oppheves.

Lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven)

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig barnetrygd eller innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

Lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)

§ 28 fjerde ledd skal lyde:

Krav på avgift eller gebyr etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for utlegg, og kan innkreves av kommunen etter reglene *om motregning i innkrevingsloven § 21 og om utleggspant i innkrevingsloven §§ 23, 25 og 26.*

Lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. (bidragsinnkrevingsloven)

§ 2 tredje, fjerde og femte ledd skal lyde:

Innkrevingen av bidragskrav mv. som nevnt i første og andre ledd skjer hos Innkrevingsmyndigheten.

I den utstrekning avtaler som nevnt i første og andre ledd har regler om utveksling av informasjon mellom medlemslandene, kan andre medlemsland gis opplysninger om identitet, adresse eller inntekts- og formuesforhold for partene i en bidrags sak uten hinder av taushetsplikt, eventuelt etter at opplysningene er innhentet etter *innkrevingsloven* eller barnelova § 70 sjuende ledd.

Når en privat part begjærer innkreving av en privat bidragsavtale, jf. barnelova § 70 første ledd, i medhold av en avtale som nevnt i første og andre ledd, skal den private avtalen sendes til *Arbeids- og velferdsetaten* for godkjenning. *Arbeids- og velferdsetaten* skal kontrollere at vilkårene for innkreving av avtalen etter norske regler er oppfylt. Om vilkårene er oppfylt, skal *Arbeids- og velferdsetaten* godkjenne avtalen og gi skriftlig erklæring om at avtalen er godkjent og tvangskraftig i Norge.

§ 3 fjerde ledd oppheves. Nåværende § 3 femte ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Når Innkrevingsmyndigheten skal foreta innkreving

Bidragsmottakeren eller bidragspliktige kan når som helst kreve at framtidige bidrag skal betales til *Innkrevingsmyndigheten*. Det samme gjelder bidrag som er forfalt inntil ett år forut for den måned da kravet om innkreving blir framsatt.

Innkrevingsmyndigheten kan også overta innkrevingen av bidrag som er forfalt lenger tilbake i tid dersom det foreligger særlige grunner til at bidragsmottaker ikke har framsatt kravet tidligere.

Innkrevingsmyndigheten skal alltid kreve inn det samlede underholdsbidrag når folketrygden har krav på refusjon i bidrag for utbetalt bidragsforskott etter forskotteringsloven. *Innkrevingsmyndigheten* skal også kreve inn bidrag fastsatt etter barnevernsloven § 15-12 på grunnlag av omsorgsovertakelse.

§ 7 skal lyde:

Utenlandske bidragskrav mv. som nevnt i § 2 første og annet ledd, tilbakebetalingskrav etter § 26 og pålegg etter § 27, er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav på underholdsbidrag som har tvangsgrunnlag ved innkreving hos Innkrevingsmyndigheten, beholder tvangsgrunnlaget dersom innkrevingen avsluttes i medhold av innkrevingsloven § 3 fjerde ledd.

§ 26 skal lyde:

§ 26. Tilbakekreving ved feilutbetalinger

Underholdsbidrag til ektefelle eller barn som bidragspliktige har betalt direkte til bidragsmottaker etter at bidragspliktige er gjort kjent med at betalingen skal skje til Innkrevingsmyndigheten, skal kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil. Som betaling direkte til bidragsmottaker regnes også betaling til tredjeperson etter oppfordring fra bidragsmottaker.

§ 27 skal lyde:

§ 27. Oppgjør ved betaling av bidrag til andre enn Innkrevingsmyndigheten

Bidragspliktig som er gjort kjent med at bidraget skal betales til *Innkrevingsmyndigheten*, kan pålegges å betale beløpet på nytt dersom bidragspliktige likevel betaler bidraget til andre. Dette gjelder likevel bare i den utstrekning bidraget ikke blir krevd inn fra mottakeren etter § 26.

§ 28 første punktum skal lyde:

Beløp som kreves tilbake etter § 26 eller etter pålegg om å betale på nytt etter § 27, kan innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 29 første ledd første punktum skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter § 26 og pålegg etter § 27 treffes av bidragsfogden.

§§ 1, 4, 7a, 9 til 25, 30 til 36 oppheves.

Lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Beløp som ikkje vert innkravde etter andre leddet, kan innkrevjast etter reglane i *innkrevingsloven*.

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)

§ 169 annet ledd skal lyde:

Hvis forholdet ikke rammes av en strengere straffebestemmelse, straffes på samme måte den som tross pålegg fra en alminnelig eller særskilt namsmyndighet forsettlig eller uaktsomt unnlater *å foreta utleggstrekk eller å betale beløp som er trukket slik det er bestemt.*

Lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven)

§ 12 skal lyde:

Krav som nevnt i § 11 innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 13 skal lyde:

§ 13. Overføring av fordringer til *Innkrevingsmyndigheten*

Ved vedvarende og grovt mislighold kan låntakers gjeld bli overført til *Innkrevingsmyndigheten*. En overføring av kravet til *Innkrevingsmyndigheten* medfører tap av rettigheter gitt i eller i medhold av denne lov. *Dette gjelder likevel ikke ettergivelse av gjeld ved låntakers død.*

§ 14 oppheves.

§ 17 skal lyde:

§ 17. *Innkreving*

Innkrevingsmyndigheten kan forvalte deler av regelverket om tilbakebetaling etter denne lov med forskrifter. For saker *Innkrevingsmyndigheten* behandler etter denne lov, har departementet instruksjonsmyndighet.

Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

§ 18-7 siste punktum oppheves.

§ 18-11 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Pengekrav som følger av avgjørelse som nevnt i første ledd, kreves inn av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer noe annet.

(3) *Innkrevingsmyndigheten* kan anmode ansvarlige myndigheter i andre EØS-stater om å kreve inn pengekrav som følger av vedtak som nevnt i arbeidsmiljøloven § 18-7 (tvangsmulkt) og § 18-10 (overtredelsesgebyr), og som oppfyller vilkårene i første ledd.

Lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)

I skattebetalingsloven foreslås følgende endringer:

§ 1-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Skattekontoret kan innkreve beløpet uavhengig av om mottakeren har vært i god tro.

Ny § 1-4 skal lyde:

Skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kapittel 2 skal lyde:

Kapittel 2 *Myndighet etter loven*

§ 2-1 Skatte- og avgiftskrav

(1) *Departementet* kan bestemme at *Innkrevingsmyndigheten* skal utøve *den myndighet* som er lagt til skattekontoret i denne loven.

(2) *Departementet* kan i forskrift bestemme at Tolletaten skal innkreve nærmere bestemte krav etter *reglene i denne loven*.

§ 3-1 andre ledd oppheves

§ 3-1 nåværende tredje ledd blir nytt andre ledd

§ 3-3 første ledd oppheves

§ 3-3 andre til femte ledd blir første til fjerde ledd

§ 3-4 Innhenting av opplysninger fra folkeregistermyndigheten skal lyde:

Skattekontoret kan kreve at Folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt som de ellers har, skal gi de opplysningene som er nødvendige for *skattekontorets* arbeid etter denne loven.

§ 3-5 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser skal lyde:

(1) *Skattekontoret* kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. *Skattekontoret* kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) *Skattekontoret* kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) *Skattekontoret* kan benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

(4) Departementet kan gi forskrift om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles personopplysninger om.

§ 3-6 første ledd skal lyde:

Skattekontoret kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

§ 5-13 første ledd første punktum skal lyde:

Skattekontoret skal føre kontroll med at arbeidsgivere og andre som etter denne loven, *innkrevingsloven* eller *tvangsfullbyrdelsesloven* har plikt til å foreta trekk, leverer opplysninger og foretar forskuddstrekk, skattetrekk og utleggstrekk i samsvar med reglene og de pålegg som er gitt.

§ 5-13a første ledd første punktum skal lyde:

Skattekontoret kan pålegge arbeidsgivere og andre som etter loven har plikt til å foreta forskuddstrekk eller skattetrekk, eller utleggstrekk etter *innkrevingsloven* eller *tvangsfullbyrdelsesloven*, å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i, eller i medhold av lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring.

§ 5-13b første ledd skal lyde:

Når årsregnskapet til en arbeidsgiver som har plikt til å foreta forskuddstrekk, skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskatteordning) eller utleggstrekk etter *innkrevingsloven* eller *tvangsfullbyrdelsesloven*, er fastsatt i strid med bestemmelser i eller i medhold av regnskapsloven eller bokføringsloven eller god regnskapsskikk eller bokføringsskikk, kan skattekontoret pålegge at ett eller flere årsregnskap revideres av

en registrert eller statsautorisert revisor i samsvar med revisorloven § 2-2 for følgende selskap:

- a) Aksjeselskap der det er truffet beslutning i medhold av fullmakt etter aksjeloven § 7-6,
- b) selskap som nevnt i regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13 som er organisert etter en utenlandsk selskapsform som i det vesentligste tilsvarer definisjonen av aksjeselskap i aksjeloven § 1-1 annet ledd, og som ikke har revisjonsplikt etter revisorloven § 2-1.

§ 5-13c første ledd skal lyde:

Skattekontoret kan i forbindelse med kontroll pålegge arbeidsgivere eller andre som etter loven har plikt til å foreta forskuddstrekk *eller* skattetrekk etter § 5-4, eller utleggstrekk *etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven*, å oppbevare regnskapsmateriale etter bokføringsloven § 13 første ledd nr. 1 til 4 i mer enn fem år etter regnskapsårets slutt.

§ 8-1 sjettede ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om fordeling mellom skattekreditorene av renter, innfordringsutgifter og gebyr, herunder utgifter ved tvister som nevnt i kapittel 17, skatteforvaltningsloven kapittel 15 *og innkrevingsloven § 37*.

§ 10-50 oppheves.

§ 12-1 femte ledd oppheves

Kapittel 13. Motregning oppheves

§§ 14-1 til 14-6 samt overskriften Utlegg oppheves

§§ 15-1 til 15-4 oppheves.

§ 16-1 annet ledd skal lyde:

(2) Ansvarskravene er tvangsgrunnlag for utlegg og innkreves etter reglene i innkrevingsloven.

§ 16-20 skal lyde:

§ 16-20. Ansvar for forskuddstrekk og skattetrekk etter § 5-4 første ledd

(kildeskatteordning)

(1) Dersom forskuddstrekk eller skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskatteordning) ikke blir foretatt i samsvar med reglene i kapittel 5 eller trukket beløp ikke blir betalt i samsvar med § 10-10, er de som har plikt til å foreta forskuddstrekk eller skattetrekk ansvarlig for beløpet. Unnlatelse av å foreta trekk medfører likevel ikke ansvar når det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra arbeidsgiver eller noen i hans tjeneste.

(2) Foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet.

§ 17-1 oppheves.

§ 17-2 skal lyde:

§ 17-2 Prosessordningen

(1) Rettslig prøving av avgjørelser etter skattebetalingsloven rettes mot staten som saksøkt. Søksmål skal anlegges etter vernetingsreglene i tvisteloven. Statens partsstilling utøves av *skattekontoret*.

(2) Første ledd gjelder ikke avgjørelser om rente ved endring, jf. § 11-2. I slike saker gjelder de alminnelige regler i skatteforvaltningsloven kapittel 15 og prosesslovgivningen.

(3) Departementet kan gi instruks om utøvelsen av statens partsstilling etter første ledd generelt og i enkeltsaker. Departementet kan i enkeltsaker eller i grupper av saker overta utøvelsen av statens partsstilling eller overføre den til et annet organ i skatteetaten.

(4) Endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene.

§ 18-2 skal lyde:

§ 18-2. Straff for opplysningssvikt mv.

(1) Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes skyldner og opplysningspliktig tredjepart som gir uriktig eller ufullstendig opplysning til fastsettingsmyndigheten eller skattekontoret, eller unnlater å gi pliktig opplysning.

(2) Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som grovt uaktsomt overtrer gjerningsbeskrivelsen i første ledd.

(3) Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som unnlater å medvirke til kontrollundersøkelse etter §§ 5-13 og 5-14.

Lov 16. juni 2006, nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) (NAV-loven)

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at nødvendige opplysninger gis til *Innkrevingsmyndigheten* i tilknytning til krav som den krever inn på vegne av Arbeids- og velferdsetaten. Departementet kan i forskrift fastsette på hvilken måte opplysningene skal gis.

§ 9 andre ledd oppheves

lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven)

§ 50 tredje ledd siste punktum oppheves.

Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressursar (havressurslova)

§ 58 andre ledd siste punktum oppheves.

Lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven)

§ 41 femte ledd oppheves.

Sjette ledd blir nytt femte ledd.

Lov 29. mai 2009 nr. 30 om husbanken (husbankloven)

§ 9 skal lyde:

Husbanken kan ettergjøre krav om å betale tilbake lån eller tilskot dersom det ikke lèt seg gjere å driva inn kravet. *Dette gjeld likevel ikkje dersom kravet er overført til anna myndigheit for innkreving.*

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

§ 73 fjerde ledd oppheves.

Lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)

§ 35 tredje ledd oppheves.

**Lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap
(næringsberedskapsloven)**

§ 19 sjette ledd oppheves

**Lov 16. mars 2012 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og
avløpsanleggslova)**

§ 6 tredje punktum skal lyde:

Gebyra kan krevjast inn av kommunen etter *reglane om motrekning i innkrevingsloven § 21 og om utleggspant i innkrevingsloven §§ 23, 25 og 26.*

**Lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og
inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven)**

I a-opplysningsloven gjøres følgende endringer:

§ 8 andre ledd skal lyde:

Skattedirektoratet og skattekontoret skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med fastsetting av skatt og trygdeavgift etter skattelovgivningen og arbeidsgivers beregning og oppgjør av skattetrekk, arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn etter skattebetalingsloven og folketrygdloven. *Skattedirektoratet og Innkrevingsmyndigheten* skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med *trekkpliktiges beregning og oppgjør av utleggstrekk etter innkrevingsloven.*

§ 10 fjerde ledd skal lyde:

Tvangsmulkt kan helt eller delvis *frafalles* dersom det blir gjort sannsynlig at forpliktelsen ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *som forelå ved ileggelsen* tilsier det.

Lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot (bustøttelova)

§ 11 skal lyde:

Vedtak om krav på tilbakebetaling av bustøtte er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet kan drivast inn av Husbanken eller overførast til *Innkrevingsentralen*.

§ 12 oppheves.

Lov 11. januar 2013 nr. 3 om Statens innkrevingsentral (SI-loven) oppheves

Lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet

§ 3 annet ledd skal lyde:

Barnebidrag tyder i lova her barnebidrag som vert kravd inn av *Innkrevingsmyndigheten*, med unntak av oppfostringsbidrag fastsett etter barnevernsloven § 15-12.

Lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester (postloven)

§ 54 annet ledd skal lyde:

Innkreving av krav som nevnt i første ledd kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten*.

Lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven)

§ 2-10 bokstav c skal lyde:

enhver som i løpet av de ti siste årene er straffet for overtredelse av denne loven, ligningsloven, merverdiavgiftsloven, skattebetalingsloven, *innkrevingsloven*, straffeloven §§ 378 til 380 og 406, regnskapsloven eller bokføringsloven.

§ 7-9 annet ledd skal lyde:

Innkrevingsmyndigheten skal gi opplysninger til skattemyndighetene om bidragspliktiges gjeld i forbindelse med pliktig underholdsbidrag og andre mellomværender med *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 14-1 tredje ledd skal lyde:

Skattemyndighetene kan redusere eller frafalle påløpt mulkt *dersom det blir gjort sannsynlig at forpliktelsen ikke er overholdt som følge av særlige grunner som forelå ved ileggelsen*.

Lov 17. juni 2016 nr. 64 om åpenhet om eierskap i medier

§ 5 tredje ledd oppheves. Fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

Lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven)

§ 12-1 fjerde ledd skal lyde:

Et overtredelsesgebyr kan helt eller delvis ettergis dersom det blir gjort sannsynlig at manglende etterlevelse skyldes forhold utenfor overtrederens kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til ileggelsen* tilsier det.

Lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven)

Nytt § 13 tredje ledd skal lyde:

Tvangsmulkten tilfaller staten, og den kreves inn av *Innkrevingsmyndigheten*.

Femte ledd blir nytt fjerde ledd.

I lov 7. mai 2020 nr. 37 om medisinsk utstyr

§ 12 annet ledd oppheves.

Lov 7. mai 2020 nr. 40 om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven)

§ 23 annet ledd skal lyde:

Innkreving av krav som nevnt i første ledd, kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten*.

Lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

§ 16 første ledd skal lyde:

Krav på tilbakebetaling av uriktig utbetalt tilskudd og administrative sanksjoner betales til og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* etter reglene i *innkrevingsloven* så langt de passer, likevel slik at *innkrevingsloven* § 36 ikke gjelder.

Lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven)

§ 15-12 annet ledd, tredje punktum skal lyde:

Den bidragspliktige kan sette frem krav om å få endret fastsatt bidrag.

§ 15-12 fjerde ledd skal lyde:

Bidrag etter denne bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg. Bidraget innkreves av Innkrevingsmyndigheten, og skal overføres til kommunen.

Lov 28. januar 2022 nr. 2 om lønnsstøtte (økonomiske tiltak i møte med pandemien)

§ 17 første ledd skal lyde:

Krav på tilbakebetaling av uriktig utbetalt støtte og administrative sanksjoner betales til og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* etter reglene i *innkrevingsloven*, likevel slik at *innkrevingsloven § 40 første og andre ledd* ikke gjelder.

Lov 4. mars 2022 nr. 7 om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte (støtteprosessloven)

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om tildeling, kontroll og tilbakeføring av offentlig støtte som nevnt i første ledd. Det kan i slike forskrifter gjøres unntak fra reglene i skatteforvaltningsloven og *innkrevingsloven* i den utstrekning det er nødvendig for å oppfylle EØS-rettslige forpliktelser.

Lov 11. mars 2022 nr. 8 om tollavgift (tollavgiftsloven)

§ 12-8 første ledd skal lyde:

Søksmål som gjelder enkeltvedtak om fastsetting av tollavgift, må reises innen seks måneder etter at vedtaket ble sendt tollavgiftspliktig eller medansvarlig. Det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter tvisteloven §§ 16-12 til 16-14. Etter utløpet av søksmålsfristen gjelder likevel fristen i *innkrevingsloven § 38 første ledd* i sak om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring eller motregning.

Lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte (voldserstatningsloven)

§ 13 skal lyde:

Statens krav etter §§ 11 og 12 er tvangsgrunnlag for utlegg og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 16 annet ledd skal lyde:

Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning kan uten hinder av taushetsplikt innhente fra *Innkrevingsmyndigheten* og Folkeregisteret de opplysningene som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter loven her, og nødvendige opplysninger til utredning og produksjon av statistikk.

**24 FORSLAG TIL FORSKRIFTSENDRINGER SOM FØLGE AV ENDREDE
REGLER OM ETTERGIVELSE OG BETALINGSAVTALE**

Forskrift 17. desember 1971 nr. 1 om gebyr for overlasting

§ 9 første ledd skal lyde:

I særlige tilfeller kan Statens vegvesen unnlate å ilegge gebyr. *Statens vegvesen kan frafalle ilagt gebyr dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det.* Søknad om dette kan sendes enten sammen med eller uavhengig av klage til tingretten over ileggelse av gebyr. Statens vegvesen skal i forbindelse med klage til tingretten vurdere spørsmålet om å frafalle gebyr.

**I forskrift av 5. januar 1981 nr. 8825 om avskrivning eller ettergivelse av
statens krav etter lønnsgarantiordningen gjøres følgende endringer**

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om avskrivning av statens krav etter lønnsgarantiordningen

§ 1 skal lyde:

Arbeid- og velferdsetaten kan avskrive statens krav som uerholdelige etter reglene *her*.

§ 7 oppheves.

Forskrift 28. juni 1985 nr. 1679 om ordningen av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen)

§ 30-7 sjette ledd oppheves.

§ 31-2 skal lyde:

§ 31-2. Ettergivelse av inndragning

Bestemmelsene i § 31-1 får tilsvarende anvendelse så langt de passer når det søkes om ettergivelse av *inndragning*. *Søknaden* inngis til *Innkrevingsmyndigheten*, som videresender søknaden vedlagt statusrapport for innkrevingen, til politiet. Politiet skal uttale seg om saken og foreta den nødvendige saksforberedelse i henhold til § 31-1. Saken sendes deretter departementet via riksadvokaten eller vedkommende statsadvokatembete.

Forskrift 23. desember 1993 nr. 1252 om gebyr ved mislighold av bidrag m.v

§ 3 tredje ledd oppheves.

Forskrift 7. mai nr. 437 om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Politi/Statens vegvesen/kommunen behandler klagen og gir skriftlig begrunnelse dersom klageren ikke får medhold. Disse myndigheter kan, dersom særlige grunner *knyttet til illeggelsen* tilsier det, frafalle tilleggsgebyret/forhøyet tilleggsgebyr.

Forskrift 21. desember 2001 nr. 1597 om gebyr og avgift i forbindelse med akvakulturvirksomhet

§ 4 skal lyde:

Fiskeridirektoratet kan frafalle *gebyr etter § 2* når særlige grunner foreligger. Vedtak om å opprettholde gebyr kan ikke påklages. *Fiskeridirektoratet kan frafalle avgift for tilsyn og kontroll etter § 3 dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det.*

Forskrift 1. august 2003 nr. 988 om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp

§§ 6 og 10 oppheves.

Forskrift av 23. juni 2006 nr. 723 om fastsetting og endring av oppfostringsbidrag etter lov om barneverntjenester

§ 6 oppheves.

Forskrift 7. september 2006 nr. 1062 til utfylling og gjennomføring mv. av regnskapsloven

§ 8-3-3 oppheves.

Forskrift 21. desember 2007 nr. 1766 til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften)

§ 15-3 (§§ 15-3-1 – 15-3-5) oppheves.

Forskrift 3. september 2010 nr. 1244 om delegering av myndighet til å ettergi erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger

Nr. 1 skal lyde:

1. I medhold av Stortingets vedtak 10. februar 1988 nr. 4875 gis Justis- og politidepartementet fullmakt til å ettergi inndragninger til statskassen i straffesaker når særlige forhold taler for det.

Nr. 3 skal lyde:

3. I medhold av samme stortingsvedtak gis *Innkrevingsmyndigheten* fullmakt til å ettergi *sakskostnader til staten i straffesaker, benefiserte saker og i søksmål der staten er part, når særlige forhold taler for det. Fullmakten gjelder bare saker hvor Innkrevingsmyndigheten har ansvaret for innkrevingen av kravet.*

Forskrift 27. mai 2013 nr. 534 om energimerking av energirelaterte produkter (energimerkeforskriften for produkter)

§ 22 tredje ledd skal lyde:

Norges vassdrags- og energidirektorat kan helt eller delvis frafalle kravet om overtredelsesgebyr *dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det.*

Forskrift 21. juni 2013 nr. 732 om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger

§ 7 tredje ledd siste punktum oppheves.

Forskrift 22. desember 2016 nr. 1842 om fastsettelse av tvangsmulkt i medhold av lov om offentlige anskaffelser

§ 7 oppheves.

Forskrift 7. april 2020 nr. 764 om utsettelse av skatteinnbetalinger mv. for å avhjelpe konsekvensene av Covid-19-utbruddet

§ 6 oppheves.

Forskrift 26. mars 2021 nr. 963 om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen

§ 5 første ledd skal lyde:

Dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det kan overtredelsesgebyr eller forhøyelse av overtredelsesgebyr frafalles av politiet/Statens vegvesen. Søknad om frafallelse kan framsettes sammen med, eller uten, klage til tingretten over ileggelse av overtredelsesgebyr. Søknad om frafall uten klage må fremsettes innen tre uker fra underretning om overtredelsesgebyret er kommet frem til vedkommende part.

Forskrift 15. desember 2022 nr. 2259 om tilbakebetaling av utdanningslån

§ 28 skal lyde:

Låntakarar med økonomiske vanskar kan søkje om utanrettsleg gjeldsordning. Søknaden skal rettast til *Innkrevingsmyndigheten*.

§§ 31 og 32 oppheves.

§§ 72 til 75 oppheves.